

د اختلاس کمول

د حساب ورکولو او انصاف لپاره

ولسي مبارزه

ليکواله : شازکه بيرلي

ژباړن : احمدالله ارچيوال

د اختلاس کمول د حساب ورکولو او انصاف لپاره

ولسي مبارزه

ليکواله: شازکه بيرلي

ژباړن: احمدالله ارچيوال

د کتاب ځانگړنې:

د کتاب نوم: د اختلاس کمول د حساب ورکولو

او انصاف لپاره ولسي مبارزه

ژباړن: احمدالله ارجیوال

خپرندوی: مومند خپرندویه ټولنه - جلال اباد

برېښنالیک: Momand.books@gmail.com

دیزاین چارې: ایمیلیار ساجد

چاپ کال: ۱۳۹۵ لمریز - ۲۰۱۶ میلادي

چاپ وار: لومړی

د چاپ شمېر: ۱۰۰۰ ټوکه

چاپځای: د مومند خپرندويي ټولنې تخنیکي خانګه

پتې

د چاپ حقوق له لیکوال سره خوندي دي.

ننګرهار: عبدالمجید مومند کتابپلورنځی - مخابراتو څلورلاری

اړیکې: ۰۷۰۰۶۲۶۱۶۱ - ۰۷۷۷۶۲۶۱۶۱ - ۰۷۸۱۶۲۶۱۶۱

کابل: اصلاح افکار کتابپلورنځی / دارالسلام کتابپلورنځی / مستقبل کتابپلورنځی / پکتوس کتابپلورنځی / اکسوس کتابپلورنځی / سروش کتابپلورنځی. **پکتیکا:** مجاهد کتابپلورنځی / اریانا کتابپلورنځی. **کندهار:** امیر کروړ کتابپلورنځی / افغان کتابپلورنځی / عرفان کتابپلورنځی. **خوست:** غرغښت کتابپلورنځی / رحيمي کتابپلورنځی / سباوون کتابپلورنځی / ژوندون کتابپلورنځی / ابدالي کتابپلورنځی / لېوال کتابپلورنځی / غازي کتابپلورنځی / شیخ زید کتابپلورنځی. **هلمند:** سیدجمالالدین کتابپلورنځی / تاج منور کتابپلورنځی. / **پکتیا:** علمي کتابپلورنځی / روحاني بابا کتابپلورنځی. **غزني:** قیومي کتابپلورنځی. / **لغمان:** یونس کتابپلورنځی. / **مزار شریف:** ثقافت کتابپلورنځی.

بسم الله الرحمن الرحيم

د ژباړن خبرې

د اختلاس کمول، د حساب ورکولو او انصاف لپاره کتاب له دې امله مهم دی، چې د اختلاس پر خلاف جنګريز کې د ولسي مبارزې د کارولو عملي او ازمويل شوې لارې چارې وړاندې کوي. کتاب په غور سره مطالعه کول، لوستونکي ته د ولسي مبارزې د نظريې او عملي اړخونو په اړه پوهاوی ورکوي. خپرل شوي ډيری تاکتيکونه يې داسې دي، چې زموږ په چاپيريال کې ورځينې ګټه اخيستل کيدای شي.

د دې کتاب د ژباړې پر مهال ما زيار ايستلی، چې د خپلو بوختياوو سره سره له موضوع سره انصاف وکړم او د لوستونکو لپاره د کتاب لوستل اسانه کړم. بيا هم ددې سره سره، چې د ژباړې پر مهال د ستونزو سره د مخ کېدو پر مهال مې د پښتو ژبې خپرونکو ته مراجعه کړې.

زه دا منم، چې په ژباړه کې به يو څه ستونزې وي، خو دغه ستونزې هغه وخت حل کېدای شي، چې زموږ ژبه د ويونو له درکه بډايه شي او همدارنګه د ولسي مبارزې په اړه په پښتو ژبه خپرنې زياتې شي تر څو مفاهيم يې زموږ علمي ډګر کې په ډېره کچه وکارول شي. پ

ه کتاب کې د موجودو يو لړ ستونزو سره سره باوري يم، چې د کتاب پښتو ژباړه زموږ د ژبې او فرهنگ د بډاينې اړخ ته يو کوچنی خو موثر اقدام دی. زه د زړه له تله د علومو اکاډمۍ له استادانو عبدالظاهر شکېب، رفيع الله نيازي او مسعود پښتون څخه مننه کوم، چې د کتاب په ايډيټ کې يې را سره مرسته وکړه.

له سفر ساپي، قذافي مل، هېواد دوست او نصير الله رښتين نه هم ننه کوم، چې د کتاب په ټاينېنگ کې يې زما غوښتنه منلې. هيله او دوعا مې داده چې د موضوع په اړه په پښتو ژبه لا ډيرې څيړنې وشي.

لومړۍ څپرکۍ

اختلاس، وگړي او قدرت (واک)

((ولس پوهنيزي، چې که د روښانه موخو لپاره په کافي اندازه راوځي دوی بدلون (بدلون) رامنځته کولای شي. اتباع که په همغږۍ سره اقدام وکړي. په پرتلیزه او ډېر موثریت سره حکومتونه، سوداگريز شرکتونه، مالي ادارې، سپورتي ادارې او نړیوال سازمانونه، چې د اتباعو په وړاندې مسوولیتونه ترسره کوي وننگوي. د ۲۰۱۲ کال په نومبر کې د اختلاس پر ضد په برازیل کې د نړیوال کانفرانس اعلامیه)).

اختلاس دیکتاتوري او ولسواکه نظامونو ته ماتې ورکوي. په پرمختللي او وروسته پاتې نړۍ دواړو کې پرمختګ پڅوي او د سولې ټینګیدل ننگوي، خو تر ۲۰۱۰ پورې نړۍ خپل غږ پورته نه کړ. وروسته له هغه، چې نړۍ د اختلاس په اړه غږ پورته کړ، له دغه وروسته و، چې دغه ناروغۍ د نړیوالو توجه را جلب کړه.

د عربو د پسرلي پرمهال ولسونو په ډېره ښکاره د دیکتاتورانو له اوامرو سرغړونه وکړه او ددوی فساد ته یې وویل «فساد نور بس دی». دغه ولسونو د ازادۍ، ولسواکۍ او وقار د غوښتلو لپاره خپل سرونه په خطر کې اچولي او په ځینو مواردو کې خپل سرونه هم قرباني کوي. د عربو د پسرلي څخه په الهام یو څو میاشتې وروسته په هسپانيه کې اینډیګناډوس (قهريډلی) تحریک او ورپسې د امریکا په متحده ایالتونو کې د وال سټریټ وینسي په نوم تحریک رامنځ ته شو. وال سټریټ ونیسي اعلان وکړ «موږ ۹۹ سلنه نفوس یو او له دې د وروسته د یو سلنه خلکو حرص او اختلاس نه قبلو». لکه څنګه، چې د اختلاس پر خلاف د

مدني ټولنو ائتلاف، د روڼتيا نړيوالې ادارې، د ۲۰۱۰ د اختلاس نړيوال اندزه سنج وښودله دغه اعتصابونه په پرمختللي نړۍ کې د ډېرو ولسونو احساساتو ته اواز ورکوي.

د روڼتيا نړيواله اداره وايي، چې د اختلاس په اړه د خلکو نظريات په شمالي امريکا او اروپا کې ډېر منفي دي. ۶۷ سلنه سروې شويو خلکو په شمالي امريکا او ۷۳ سلنې په اروپا کې وويل، چې اختلاس په دغو سيمو کې په تېرو دريو کلونو کې ډېر شوی دی. په ټوله کې د سروې شويو خلکو ۷۰ سلنې وويل که دوی د اختلاس کومه قضيه وگوري دوی دې ته ميلان لري، چې په اړه يې راپور ورکړي. که تېر ته وکتل شي دغه پايلې په ۲۰۱۱ کال د مدني حرکتونو د ډېريدو وړاندوينه کوي.

له هند څخه د امريکا تر متحده ايالتونو پورې د هېوادونو اتباع له يوې خوا د اختلاس او د سوداگريزو لويو شرکتونو او دولتي چارواکو عدم مسووليت ترمنځ او له بلې خوا د ځانگړو موخو لرونکو وگړو او شرکتونو له خوا د سياسي او اقتصادي سيستم د لوټ د ډېروالي تر منځ اړيکه را منځته کوي. دوی د اختلاس يوې اساسي ځانگړتيا، چې اختلاس په فضاء کې نه را منځته کېږي. ددې لپاره، چې په اختلاس وار وکړي بايد ډېرې نورې نا انصافيانې، چې اختلاس ورسره اړيکه لري هم په نظر کې ونيول شي. په دغه نا انصافيو کې له تشدد او غربت نه تر د قانون په وړاندې معافيت، له واکه ناوړه استفاده. استبداد د مسووليت نه منل (عدم ځوابگوي) او د چاپيريال تخريب شامل دي. له دې امله له فساد سره جگړې او مصنوعي حل، چې پکې نغښتې ستونزه له نظره وغورځوي نو کېدای شي دغه جنګريز پر استبداد مخامخ بريد وي. ترڅو ولسواکي، بشري حقونه، د غربت د له منځه وړلو او له جگړې وروسته ټولنه بېرته ثبات ته راستنه شي.

د بیوزلۍ او اختلاس محور

نړیوال بانک اختلاس د ټولنیز او اقتصادي پرمختګ په وړاندې تر ټولو د غټ خنډ په توګه معرفي کړی. نړیوال بانک وايي، چې اختلاس د قانون د حاکمیت تالا کولو او دهغو اداري اساساتو، چې اقتصادي وده پرې ولاړه ده د تضعیف لامل ګرځي د روڼتیا نړیواله اداره وايي، چې د بیوزلۍ د له منځه تللو لپاره د تېرو او اوسنیو راپورونو ارزونه نښي، چې د بیوزلۍ لپاره د اړینو سیاسي، اقتصادي او ټولنیزو بدلونونو پر وړاندې اختلاس یو دوامداره خنډ دی. راپور وايي «په بېلابېلو هېوادونو کې اختلاس د بیوزلۍ لامل او پایله ده».

د ګواښونو، ننگونو او بدلون په اړه د ملګرو ملتونو د سرمشري له خوا پر ۲۰۰۴ کال جوړ شوی پینل دې پایلې ته رسیدلې، چې ((اختلاس، ناقانونه کاروبار او د تورو پیسو بسپنول د دولت کمزوري کېدو، د اقتصادي ودې د ورو کېدو او د ولسواکۍ د مخنیوي لامل ګرځي او دغه فعالیتونه د لانجو را منځته کېدو ته یو په زړه پورې حالت رامنځته کوي)).

د نړیوال بانک د ۲۰۱۱ کال د خطرونو د تحلیل یو راپور وايي، چې ((په هغو هېوادونو کې، چې د قانون حاکمیت، د حکومتونو موثریت او د اختلاس کمزوری کنترول موجود وي له ۳۰ تر ۴۵ سلنه پورې پکې د کورنۍ جګړې د را منځته کېدو امکان لوړ وي او د نورو مخ په وده هېوادونو په پرتله په دغه هېوادونو کې د جدي جنایي تشدد لوړ خطر موجود دی)). راپور وموندلې، چې شپږ هېوادونه، چې تازه له جګړې راوتلي و، خلکو یې په یوې سروې (نظر پوښتنه) کې اختلاس، بیوزلي، بې روزګاري او د خلکو تر منځ عدم مساوات د متشددو لانجو د اصلي لاملونو په توګه یاد کړي. د ۲۰۱۰ کال په نومبر کې د اختلاس پر خلاف د جوړ شوي نړیوال کانفرانس اعلامیه وايي. ((اختلاس دکورنۍ جګړې

اسانتيا برابرېدونکې او زېږونکې د ثبات د رامنځته کېدو په لار کې ځنډ، له ويرې اچونې او ترهگرۍ سره اړيکه لرونکې او د هستوي وسلو د ډېرونکې په توگه وپېژندل شو)). بالاخره دا لاملونه په بيروکراسۍ کې بډو ورکولو، د ملکي ادارو د مامورينو او د خصوصي سکتور تر منځ ټکر او تنظيم شوي جرمونو درې گونې مثلث په توگه د اروپايي اتحاديې د کورنۍ جگړې او وار د مخه اخطار ورکونکې شاخص په چک لیست کې شامل دي.

په ټوله کې د متشددې لانجې سربېره اختلاس په لويه کچه پر بشري حقونو تېری او له سياسي بې ثباتۍ سره د مثبت تړاو لري. ددې مانا دا ده که اختلاس ډېرېږي د بشر پر حقونو تېری او سياسي بې ثباتي ورسره ډېرېږي او که اختلاس کمېږي د بشر پر حقونو تېری او سياسي بې ثباتي هم ورسره کمېږي. د بشر حقونو د څار نړيواله اداره وايي، چې د اختلاس او سياسي ثبات تر منځ نېغه اړيکه موجوده ده. هغه سرمايه، چې د اختلاس له لارې لاسته راوړل کېږي سياستوال هغه خپلو سياسي موخو ته د رسېدو لپاره لگوي.

اختلاس د معافيت يو عمومي چاپيريال را منځته کوي، د بشر حقونو د څار ادره او د تهديد (شکنجې) د قربانيانو مرکز اختلاس له تهديد سره تړي ځکه، چې اختلاس د حکومت د حساب ورکولو مخه نيسي او حکومتي چارواکي او امنيتي ځواکونه، چې له تهديدڅخه د مالي لاسته راوړنو لپاره کار اخلي، له اختلاس څخه گټه پورته کوي. د اختلاس پر ضد څوارلسم نړيوال کانفرانس وايي ((په قاچاق او ځانگړي ډول په انساني قاچاق کې داسې ښکاري، چې اختلاس گام په گام په ټوله پروسه کې اسانتيا برابرېدونکې رول لوبوي. جرم له ښکاره کېدو ساتي او کله، چې کومه قضيه ونیول شي بيا ورته معافيت تر لاسه کول کېږي،

هغه خلک، چې قاچاق کېږي د هغوی فزیکي لېږد چټک کېږي.....))

اختلاس له بېلابېلو مستقیمو او غیر مستقیمو لارو د دوامداره ثبات مخه نیسي اختلاس تل د متشددولانجو میراث وي او د ټولنې په سیاسي، اقتصادي او ټولنیز جوړښت کې اغېرل شوي وي. چينايي شاپاکتې او کزبي ريلينگ وايي، چې د جگړې اقتصاد د خپل فطرت له مخې د اختلاس پر مټ پر مخ ځي. د جگړې اړخونه په دوکه، بډو ورکولو او د سیستم د سم پرمختګ لپاره چينايي گروپونو ته په پیسو ورکولو ولاړ وي. د وسلوال قاچاقبران او نړيوالو منظم جنايي گروپو نو هم دغه وژونکي ټولگي ته په وسلو ورکولو سره ورګډيږي.

په نا قانونه توګه د قاچاق کېدونکو وسلو ارزښت له ۲۰۰ څخه تر ۳۰۰ ميلونه پورې اټکل شوی او امريکا يې تر ټولو ستر بازار دی. نو په پايله کې همدغه لويه وچه له همدغه امله ډېره قرباني ورکوي. پر دې سربېره اختلاس کورنۍ او سيمه ايزې لانجې را منځته کوي او هم د هغوي د دوام لامل ګرځي. اختلاس ددغه ډول جگړو د دوام لپاره شپا ورکوي. متشدد گروپونه د وسلو او وسائيلو د لاسته راوړلو په خاطر په ناقانونه کړنو لاس پورې کوي. دغه کار د نورو ټولو هېوادونو پرتله د کانګو ټولنپال ولسواک هېواد کې ډېر په درز روان دی.

په کانګو کې په ۱۹۹۸ کې د جگړې له پيله تر اوسه ۳,۵ ميلونه خلک وژل شوي او په سلګونه او زرګونو انجونو او ښځو باندې په منظمه توګه جنسي تيری شوي دي. پوځ ياغي گروپونو او ډېرو باندېنيو متحدينو د هېواد لعل او جواهرات، سره زر، لرګي، د فيل غاښونه، کوکتان او کوبالټ نه يوازې ددې لپاره، چې د جگړې اور بل وساتي بلکې ددې لپاره، چې مالداره شي چورکړي.

د دوی لپاره د پیسو پیدا کول پر خپله یوه موخه گرځیدلې په تیرو لسیزو کې د کاسامانس سیمې په سر دگمبیا، گیناباسو او سنیگال تر منځ متشددې لانجې رامنځته شوې او همدارنګه د نایجریا او کمیرون ترمنځ د تیلو د زېرمو لرونکې سیمې، د باکاسي په سر متشددې لانجې رامنځته شوې. دغو دواړو لانجو نږدې یو هومره اوږدوالی درلود. د امریکا د متحده ایالتونو د پرمختیا نړیواله اداره وایي، چې ددغې جگړې په رامنځته کولو او اوږدوالي کې اختلاس مطلق رول لري.

پر دې سربېره کله، چې اختلاس په خپرېدو وي نو په دغه حالت کې د اختلاس یوه پیچلې شبکه په سیاسي نظام، اقتصادي ساحو او په هېواد کې د اساسي خدمتونو وړاندې کولو ته ور داخل شي. دغه حالت ټولنېزه بې ثباتي او متشددې لانجې رامنځته کوي. د بېلګې په ډول د نایجریه ډیلتا کې یاغي ګروپونه بدحاله او خفه ځوانان د بیوزلې ټولنې له منځه ګوماري، دا هغه ځوانان دي، چې له تېلو څخه تر لاسه شویو عایداتو ډېره کمه اندازه تر لاسه کوي، په داسې حال کې، چې د تیلو د استخراج او پروسس کولو له امله په ډېر ناوړه حالت کې ژوند کولو ته مجبورېږي.

له جگړې را وتلیو ټولنو کې اختلاس د دوامداره ثبات مخه نیسي ځکه، چې د دوامداره سولې د غوړیدو لپاره بشري ټیکاو او ثبات ته اړتیا وي. لومړی خو دا ده، چې اختلاس هغه موجود سیاسي حالت چې د لانجې پر مهال یې هلته پښې ټینګې کړې وي نور هم غښتلی کوي. دویم دا چې اختلاس د حکومت مشروعیت، د قانون حاکمیت، د بیارغولو وړتیا، اقتصادي وده او د اساسي عامه خدمتونو عرضه کول کمزوري کوي.

د عادي خلکو لپاره د جگړې غمونه په نورو مصیبتونو سره تعویض کېږي، چې له دغه سره بیا پراخ اختلاس ښکاره نا انصافي رامنځته کوي. چې دغه حالت په افغانستان کې هم موجود دی. په ۲۰۱۲ کال

کې په افغانستان کې په يوې نظر پوښتنې کې ۸۳ سلنه افغانانو وويل، چې اختلاس د دوی پر ورځني ژوند باندې اغېزه کړې او طالبان له بيوزلۍ او اختلاس څخه متاثره شوي ولس له منځه ځوانان په خلکو لیکو کې گوماري ((خلک له حکومت څخه د خپلې بيزارۍ د څرگندولو لپاره له وسله والو گروپونو څخه ملاتړ کوي)). د مدني ټولنې يو فعال دغه خبره وکړه. په ۲۰۱۲ کال کې د امريکا په سنا جرگه کې په افغانستان کې د امريکايي او ناټو قواو قوماندان جنرال جان الن وويل ((موږ پوهيږو، چې اختلاس ددې لامل شوی، چې افغانان پر خپل حکومت باور ونکړي او کمزورې حکومتولي پر خپله د ياغيانو پيغام پر مخ بيايي)).

اختلاس ددې لامل هم گرځي، چې حکومتونه له جگړې څخه له راوتلو وروسته کمزوري ولسواکه نظامونه ولري، نور تاوتريخوالی رامنځته کړي او د ملکې وگړو او يا د هغو وگړو، چې له تشدد سره مبارزه کوي د هغو ژوند واخلي. په لاتيني امريکا کې په خواشينونکي توگه د نشه يې توکو اختلاس ته نړيوالو قاچاقبرانو د لويو ډلو او امنيتي ځواکونو تر منځ د اړيکې، همدارنگه د منظمو جرمي گروپونو سياست او حکومت او د ادارو فعاليت ته د داخليدو ته نسبت ورکول کېږي. دغه کار ددې لامل شوې، چې مخکښ هېوادونه لکه مکسيکو او گوټيمالا ته د نشه يې توکو دولتونه وويل شي. د حکومت افشا شوي محرم اسناد ښيي، چې د مکسيکو د ولسمشر فيليپ کالډېرون په شپږ کلنه دوره کې اندازتاً ۱۰۰،۰۰۰ خلک وژل شوي او ۲۵،۰۰۰ بالغ ځوانان تري تم شوي دي. د ملگرو ملتونو د نشه يې توکو او جرمونو ادارې مشر ټينگار کوي، چې ((اختلاس، بيوزلي او د گوټيمالا د حکومت کمزورې عدلي او قضايي وړتيا دغه هېواد د سازمان شويو جرمونو پر وړاندې ډېر زيانمن او اړ گرځولی)). پکې د اتفاقي خبره دا ده، چې دغه هېواد له هغه وروسته،

چې ۳۶ کلنه کورنۍ جگړه پای ته ورسیده دا مهال تر ټولو ناوړه تاوتریخوالی تجربه کوي.

تېر دوه کاله کې د منظمو جرمونو د ډلو له خوا هر کال ۵۰۰۰ نفره وژل کېږي. چې اوس پکې د مکسیکو د نشه یي توکو د لویو لویو شرکتونو د امریکا د پولې په اوږدو کې پراخیدنه اضافه شوه. د ۲۰۱۱ کال د نړیوال بانک یو راپور وایي، چې چینایي تشدد د ۱۹۸۰ یمې لسیزې د کورنۍ جگړې په پرتله ډېر خلک وژلي. نشه یي توکو اختلاس یقیناً یوازې تر شمالي او جنوبي امریکا محدود نه دی. یوې محرمې سرچینې په وینا په افغانستان کې د نشه یي توکو کاروبار جنگسالارانو ته شخصي ملېشو ساتلو لپاره د پیسو لاسته راوړنې تر ټولو مهمه سرچینه ده. طالبان هم په دغه لوبه کې ښکېل دي او د نشه یي توکو په بدل کې وسله رانیسي د اختلاس پر خلاف مبارزېن باوري دي، چې تر هغه، چې د قانون د حاکمیت په اختلاس سره د سودا معامله نه وي بنده شوې تر هغې پورې د هېواد د اتباعو لپاره په سمه مانا ازادي او خونديتوب وجود نلري.

د امنیت د تامینولو او د اختلاس پر خلاف هڅو یو کول

تر اوسه د اختلاس پر وړاندې مبارزه او د امنیت تامینولو ته ((د دو کلیو د کېسې)) په توگه کتل کېږي. یعنې، چې دوي له یو بل سره تړاو نه لري. په رواجي توگه اول الذکر په تخنیکي او قانوني لارو چارو او اخر الذکر د مخالفو اړخونو د پخلا کولو او د هغو تر منځ د دیالوگ را منځته کولو باندې تمرکز کولو. خو بیا هم دواړه ډېر مشترکات لري. لومړی دا چې دواړه د گډو ننګونو لکه د واک (قدرت) کارول، معافیت، ټولنیز باور او له ټولنیز لحاظه زیان لرونکي نظریاتو په هکله دغه هڅې له بې گټې دي.

دوهم دا، چې د امنیت تامینول او د اختلاس پر خلاف د هڅو دایرې دواړه ټولنیز او اقتصادي عدالت شفاف او خلکو ته مسووله حکومتداري، بشري حقونه او د وسائو برابر وېش په څېر اوږد مهاله موخې لري. بالاخره دواړه په ټولنیزه لکه (اداري کړنو، ټولنیزو اصولو) او انفرادي کچو پوهه، مهارتونه او رویو باندې د بدلون په راوستلو ټینګار کوي. شارباتک او ریلینګ په ښکاره توګه نتیجه ګیري کوي ((لکه څرنگه، چې په لانجو کې اختلاس موجود وي د امنیت په تامینولو کې باید د اختلاس پر خلاف مبارزه موجوده وي)).

د مخکې تللو لپاره باید پوه شو، چې له جګړو څخه راوتلې ټولنو کې د اختلاس پر ضد مبارزه باید د حالاتو ښه تازه ارزونه وکړي. د فساد پر خلاف په ۲۰۱۰ کال کې د کانفرانس د بحث یوه مهمه موضوع ((د امنیت او خونديتوب لپاره د باور بیا را منځته کول)) و. همدغه بحث کې د اختلاس، امنیت او خونديتوب تر منځ موجودې قوي اړیکه باندې بحث وشو. مهمه داده، چې د امنیت د ټینګولو فعالان د اختلاس او تشدد ستونزو تر منځ اړیکه په نظر کې ونیسي. شارباتک او ریلینګ وایي، چې د امنیت په ټینګولو کې یوازې یو څو ادارو داسې وړتیاوې را منځته کړې، چې ((د لانجې او اختلاس تر منځ د موجود ناوړه دوران)) باندې تاثیر وکړي.

ددې پر ځای د سولې لوظنامو او د بیا رغونې نړیوالو ادارو د تشدد خپرونکي له جګړې وروسته د حالاتو ګټونکي ګرځولي. ځینې وختونه د منظمو جرمي ډلو مشران او جنگسالاران، چې ډیری وختونه یو ډول وي، ډیری یې جګړه د خپلو ګټو لپاره کوي. دغو لوظنامو او د بیارغونې نړیوالو ادارو یاد اشخاص په ټولنه کې یو ځل بیا د سیاسي او اقتصادي لوبغاړو په توګه مطرح کړي و.

کله، چې دوی دولتي منابعو ته لاسرسۍ پيدا کړي دوی ته یو ځل بیا د پراخې درغلۍ کولو موقعه په لاس ورځي. اړتیا ده، چې ددغه ډول پایلو د لیدو لپاره سړي افغانستان، بالکان، او سربالینو مطالعه کړي. په افغانستان کې د بون لوظنامې وروسته جنگسالارانو ته لوړې دولتي چوکۍ ورکړل شوې، چې دې کار د فساد په خپریدا او د مسوولیت مننې د نشتوالي له امله کمزوری حکومتداري را منځته کړه. همدغه کمزورې حکومتداري په دغه هېواد کې لاهم روانه ده. ځینې بدنام جنگسالاران د خصوصي امنیتي شرکتونو، ناټو او نورو مرسته کونکو ادارو امنیت ساتلو تر نوم لاندې فعالیت کوي. ځینې وختونه دغه شرکتونه له چور او چپاول سره خپل فعالیتونه مشروط گرځوي. دغه قوماندانانو قانوني او غیر قانوني سوداګریو ته مخه کړې او له درغلیو څخه د ډکو ټاکنو په پایله کې یې پر خپله د پارلمان چوکۍ تر لاسه کړې او یا یې هم په پارلمان کې خپلو استازو ته چوکۍ تر لاسه کړې.

که بالکان ته پام وکړو مافیایي ډلو په بوسنیا هرزي ګوینیا او کوسوو کې د سیمه ییزو او اقتصادي پروسو د کنټرول د ترلاسه کولو له لارې خپلې بقاء ته دوام ورکړ. افریقایي هېواد، کانګو کې د یاغیانو مشران د ولسمشر مرستیالان وټاکل شول. دوی ته اجازه وه، چې تر خپلې د حمایي لاندې ملګري په دولتي شرکتونو کې پر دندو وګوماري. چې له دغو شرکتونو څخه میلیونونه ډالر غلا شول. په سیرالیون کې د انقلابي متحدې جبهې فقید مشر فوادي سانکو، چې د بشریت پر خلاف په ۲۰۰۳ کال کې د جرایمو په ۱۷ مواردو تورن شوی و، نوموړي ته بښنه وشوه او وروسته د ولسمشر مرستیال وټاکل شو. نوموړي ته ۱۹۹۹ کال د روم د سولې د لوظنامې له مخې د لعلونو د کان کنټرول په لاس ورکړل شو، چې له امله یې کورنۍ جګړه پای ته ورسیده. انقلابي متحدې جبهې یو سیاسي ګوند جوړ کړ، خپلو غړو ته یې په منځمهاله حکومتي کابینه

کې یو شمېر چوکۍ ورکړې او ټولو جنگیالیوته یې په بشپړه توګه بڼه ورکړه.

د اختلاس او امنیت ټینګولو معادلې کې د ولسي مبارزې اضافه کول

د امنیت ټینګولو او اختلاس معادله اړتیا لري چې یو اړین عنصر پکې شامل شي. دغه عنصر د بدلون راوستلو لپاره ولسي مبارزه او یا د عامو خلکو قوت دی. د ولسي مبارزې یو عالم ستیفن زونس وایي، چې کله استبداد یا کمزوري حکومت سره پراخ اختلاس ملګری شي، یو خراب دوران را منځته کېدای شي، چې دغه خراب دوران د قانون د حاکمیت د کمزوري کېدو او د واک لاپسې نا مشروع کېدو ته لاره هواروي. دغه دوه حالاتونه کمزوري حکومتداري، استبداد، له قانونه معافیت، بیوزلي او نور تقویه کوي. ددې نتیجه هغه څه ده، چې د ولسي مبارزې کارپوه جاک دوال ورته ((خپاره استبدادونه ویلي دي. دا هغه حالت دی، چې پکې کمزوري ولسواکېانې یا نیمه مستبد سیستمونه، چې وگړي د تشدد، پر بشري حقونو تیري، بشري نه خونديتوب او ویره د دولتي او نا دولتي جوړښتونو له خوا را منځته کېږي.

زونس استدلال کوي، چې ولسي مبارزه د فساد پر ضد د دوران د فعالولو وړتیا لري. ولسي مبارزې تحریکونه او یا عام ولس د اختلاس او بیوزلۍ محور ننگوي، چې دغه کار د واک متبادل هسته را منځته کوي. له دې امله ولسي مبارزې تحریکونه او یا عام ولس د متبادل ولسي تحریکونو او مبارزو د تر سره کولو لپاره مدني چاپیریال را منځته کوي. دغه مدني مبارزې او تحریکونه پر خپل وار فاسد موجوده او نا انډوله حالت ننگوي.

د ولسي مبارزې تعريفونه

ولسي مبارزه هغه مبارزې ته وويل کېږي، چې پکې د ولسي قوت له لارې د استبداد، معافيت او نا انصافي پر خلاف جنګريز کېږي. ولسي مبارزه د ولسي مقاومت، له تشدده خالي لانجې او له تشدده خالي اقدام په نومونو هم ياده شوې. ولسي مبارزه ځکه له تشدده خالي ده، چې په دغه مبارزه کې د زور د کارونې له گواښ او کاريدو استفاده نه کېږي نوځکه ولسي ده. په دغه ډول مبارزه کې عام ولس په گډه د استبداد په وړاندې مبارزه کوي. ماشي بارتکوسکي، د ولسي مبارزې يو کار پوه، دغه مبارزه په لاندې ډول خلاصه کوي، ((پټ وي که ښکاره، ولسي مبارزې هغې ټوليزې ارادې ته وويل کېږي، چې خلک له واکمنو خپله همکاري بېرته اخلي خلک په دروغو او فريب ولاړ تپل شوي او يا را منځته شوي سيستم ته غاړې ايښودلو څخه انکار کوي، چې په دې ډول واکمنو ته د موجوده حالت دوام ستونزمن گرځي)).

په داسې حال کې، چې د ((ولسي مبارزې)) او د ((خلکو قدرت)) کليمات په مترادف ډول کارول کېږي، زه د دواړو تر منځ يوه جدايي رامنځته کوم. ولسي مبارزه د خلکو قوت را منځته کوي، له دې امله دا وسايل پروسې يا لارې چارې را منځته کوي. ولس خپل واک سره يو ځای کوي. دا د قدرت کوم ډول دی؟ په کافي شمېر وگړو باندې مشتمل وي، چې ورته موخې او شکايتونه لري. دوی ټولنيز، اقتصادي، سياسي او رواني فشار را منځته کوي او له تشدده خالي ستراتيژياني او تاکتيکونه لکه د وگړو غاړه نه ايښودنه، همکاري نه کول، اعتصابونه، شلوانونه، ارزونې تر سره کول، د يوې موضوع په ملاتړ او يايې پر خلاف درخواستونه ورکول شامل وي. دوي د کوم خطر د احساسيدو په خاطر اقدام او مظاهرې تر سره کوي. د ولسي مبارزې د تيورۍ بنسټگر تيوريسن جين شارب له ۱۹۸ ډېر تاکتيکونه په گوته کړي. هغه

تحريکونه او مبارزې، چې د اختلاس پر ضد تر سره کېږي ددې تحريکونو او مبارزو په گډون په دوامداره توگه نوي تاکتيکونه را منځته کوي.

د ولسي مبارزې ظرفيت او تيوری او يا وخت موضوع نه ده. ولسي مبارزه د استبداد او بې عدالتیو د له منځه وړلو بډايه تاريخ او د متشددو مبارزو په پر تله د بريا ثابت شوې سابقه لري. د ايریکا چينووېت او ماريه سټيفن له خوا ليکل شوی يو مهم کتاب وايي، چې په تيره عيسوي پيړۍ کې وسله والې مبارزې ۲۶ په داسې حال کې، چې ولسي مبارزې ۵۳ سلنه بريالۍ شوې. په داسې حال کې، چې ولسي مبارزې ان له ډېرو خونړيو مستبدو سره مخامخ وې. په ارزول شويو ولسي مبارزو کې يې ۳۰ مبارزې په هغو هېوادونو کې، چې په استبدادي رژيمونو کې ډلبندي شوې وې را منځته شوې او ټولې له سخت استبداد سره مخ شوې. خو ددوی ۲۱ (۷۰ سلنه) يې بريالۍ شوې دي، چې دغه اندازه د هغو ولسي مبارزو، چې ددې رژيمونو پر خلاف را منځته کېږي له اوسط برياليتوب څخه ډېره ده.

بالاخره پايلې په عمومي توگه ښيي، چې د ولسي مبارزو او د واک له لېږد نه پنځه کاله وروسته د ولسواکه پايلو تر منځ يو قوي اړيکه موجوده ده. همدارنگه په تېرو دريو پيړيو کې له استبدادي رژيمونو ولسواکۍ ته د لېږدول شويو رژيمونو څېړنې ښيي، چې ولسي مبارزې ۷۵ سلنه په دغه ډول لېږدونو کې کليدي رول لوبولی. دغه ډول لېږد د کم امکان درلود، چې د نخبه گانو له خوا او يا د حکومتي تگلارو کې د بدلون په را منځته کېدلو سره رامنځته شي.

په ۳۵ هغو هېوادونو کې، چې فريډم هاوس شاخص د (ازادو) په نوم نومولي، ۳۲ يې له خلکو (ولسي) مقاومت قوي عنصر درلود. په مقاييسوي توگه د ۲۰۱۱ کال د نړيوال بانک پرمختيايي راپور وايي، چې

په تیرو لسيزو کې ۹۰ سلنه کورنۍ جگړې په هغو هېوادونو کې را منځته شوې په کومو کې، چې په تېرو دېرشو کلونو کې د کورنۍ جگړې یو نه یو ډول لیدل کېده. په بل عبارت ولسي مبارزې نه یوازې دا، چې د څو متشددو مبارزو په پر تله د بریا ډېر چانس لري بلکې دغه ډول مبارزې له جگړې وروسته یو پر امنه بستر او حالت را منځته کوي. له دې امله تاریخي سوابق د هغه څه پخلی کوي، چې گاندي پرې کلونه پخوا پوهیده: د مبارزې ډول پر نتیجه یې تاثیر کوي. گاندي په دې اړه لیکلي وو ((لارې چارې او یا وسایل ښايي د تخم په شان وي، او نتیجه د ونې په شان، نو ځکه د لارو چارو او نتیجې تر منځ د نه رد کېدلو هغه شان اړیکه ده لکه د تخم او د ونې تر منځ، چې ده)).

په فیلیپین کې د خلکو د قدرت انقلاب په صربیا کې د سلوبودان میلانویچ پر خلاف ولسي مبارزې، چې د ځوانانو تحریک ((اوتفور)) یې مخکښ و، په ۲۰۰۲ کال په گورجستان کې د گلاب گل انقلاب او په ۲۰۱۴ کې په اوکراین کې د تاریخي انقلابونو په گډون په استبدادي رژیمونو په ښه کولو کې اختلاس هغه څه و، چې مبارزې یې متحرک کړل. په تیونس او مصر کې ډېر وړاندې له دې، چې ولسونه د ولسي مبارزې په ښه پیاوړتیا وکړي، دغه ډول مبارزه له ۱۹۰۰ کال وړاندې ددغې سیمې د بډایې خو په پرتلیزه توگه د نامعلوم تاریخ برخه وه. په ۱۹۹۷ کال کې د شپږو اونیو پر مهال د متداومې رڼا لپاره د یوې دقیقې تیاري د همغږي شوې او د کم خطر لرونکې ولسي اقدام ۳۰ میلونه د ترکي اوسیدونکي متحرک کړل.

۲۰۰۶ په مۍ کې د ځوانانو، سږیو او ښځو، چې له یو او بل سره یې د تلفوني پیغامونو له لارې معلومات تبادله کول په کویت کې د سیاسي اختلاس پر خلاف نارنجي تحریک تر سره کړ. د پارلمان غړو ته د بروشورونو ورکول او د ولسي ملاتړو د نومونو د لیکلو په گډون ددوی

ولسي مبارزه له وخته مخکې د پارلماني ټاکنو د ترسره کېدو لامل شوه په دغه ټاکنو کې د ټاکنيزو حوزو بدلون (د اختلاس د مخنيوي لپاره) د ټاکنيزې مبارزې يوه مهمه موضوع وه، چې وروسته بيا دغه بدلون ومنل شو.

په ۲۰۰۵ کال کې د مصري بشخو له اړخه د اختلاس په اړه د شايفين ډاټ کام، چې عربي ژباړه يې (موږ تا وينو) ده. په نوم وېبپاڼه را منځته شوه. دغې وېبپاڼې د خلکو تر منځ د اختلاس په اړه پوهاوی او د وگړو برخه اخيسته ډېر کړل. حکومت يې وڅاره، د انټرنېټ له لارې يې ټاکنيزې درغلۍ نشر کړې او دا يې ثابته کړه، چې ددوی کړنې ځکه قانوني وې، چې مصر هم د ملگرو ملتونو له خوا د اختلاس پر خلاف کونوانيسون (UNCAC) لاسليک کړی و. دغې مبارزې د اختلاس پر خلاف د مصريانو تحريک را منځته کړ. پراخ فساد د ځوانانو له خوا د اپريل د شپږمې د عمومي اعتصاب (د فيسبوک انقلاب)، چې د اپريل د شپږمې پر تحريک باندې، چې دغه تحريک د ۲۵ د جنوري مصري انقلاب کې د کتليست رول ولوبولو ته بدل شو. موږ ټول خالد سيډيو، په انقلاب کې د ځوانانو دوهم کليدي گروپ رول ولوبولو، چې دغه گروپ وروسته له هغه، چې په ۲۰۱۰ کې د خالد سيد په نوم يو ځوان، چې د پولېسو داسې يوه ويډيو، چې پکې دوی پر خپل منځ کې نشه يي توکي او روپۍ ويشلې د انټرنېټ له لارې خپره کړه، له شکنجې وروسته ووژلو را منځته شو.

د اختلاس پر ضد مبارزو کې د خلکو قدرت (واک) په اړه

عمومي ناسمې انگېرنې

د عادي خلکو دا وړتيا، چې په سوله ييزه توگه سياسي، ټولنيز او اقتصادي بدلونونه را منځته کړي او د خلکو د واک سرچېنې څرنگه يو له بل سره تړاو لري او څوک دغه واک لري؟ له مخکې پر موجودو عقايدو

باندې د بطلان کرښه راکاږي، د خلکو د واک او مقاومت په اړه له یو بل سره تړلي درې ناسمې انگېرنې مخې ته راځي:

لومړنۍ افسانوي کیسه

د حکومت یا یوې ادارې له لوري د اختلاس سره د جگړې اړتیا، ددې ناسم تصور مانا دا ده، ولس تر هغې، چې د واک لرونکې هم ونه غواړي، چې یو بدلون را منځته کړي، بدلون نشي را منځته کېدلی. دا اعلانونه لکه ((په حکومتدارۍ کې د ولس د گډون په اړه د حکومت خوشباوري د ټولنیز مسوولیت پر وړاندې یو مرکزي ټاکنې فکتور دی))، اوریدل عام دي. که دغه ریښتیا وي بیا د ولس له خوا له اختلاس سره مبارزې کولو ته کومه اړتیا نشته.

په حقیقت کې ولس په هغو ځایونو کې، چې سیاسي اراده موجوده نه وي هلته سیاسي اراده را منځته کوي. هغه حکومت او اداره، چې له همکاري کولو ډډه کوي په هغوی د اقدام کولو لپاره فشار راوړي او هغه خلک، چې په دولت کې دي او یا په نورو ادارو کې وي له فاسد سیستم سره د مبارزې کولو هڅه کوي خو یایې مخه نیول کېږي او یا گواښل کېږي له هغوی ملاتړ کوي.

په برازیل کې د خلکو د قوت بې سابقې مبارزه دغه حقیقت روښانه (خلورم څپرکي ته مراجعه وکړئ). په ۲۰۰۸ کال کې د ټاکنو د سمون د قانوني طرحې (Bill) له ناکامیدو وروسته د ټولنې وړو مدني ګروپونو، اتحادیو او مسلکي اتحادیو په گډون د مدني ټولنو ۴۴ سازمانونو د ټاکنیز اختلاس پر خلاف یو تحریک را منځته کړ. تحریک د فیښالما (پاکه سابقه یا پاکه تخته) قانون رامنځته کړ. ددغه قانون له مخې که کوم کانديد له یو څخه د ډېرو قاضیانو له خوا د دولتي سرمایې، د نشه یې توکو په کارو بار، په زور د ویرې اچونې، قتل او نژادي تعصب تورن شوی وي ددغه کانديد کانداتوري ناقانونه ګرځول کېږي.

دغه قانوني مسودې د برازيل د اساسي قانون د ولسي نوښت د مادې پر اساس د يوه پراخ ولسي غوښتنليک، چې پکې له ۱،۶ ميلونه وگړو څخه د ډېرو په لاس ليکل شوي لاسليکونه راټول شوي و د هېواد پارلمان ته وړاندې شوه.

دغه د حقيقي او مجازي نړۍ همغري شوي اقدامات له دې امله، چې د پارلمان ځينې برخه استازو ددغه قانون نافذېدو متاثره کول د هغوی له خوا له شديد مخالفت سره سره پارلمان ته لاړ. دغه قانون د ۲۰۱۰ کال په جون کې منظور شو.

دويمه افسانوي کيسه: د بريا لپاره يو قانوني چوکاټ، مدني ازاديانې او معلوماتو ته لاسرسی اړين دی. ددغې فرضي کيسې له امله سړی د داسې يقين کولو باندې ولاړې خبرې لکه ((عملاً د هر ډول مدني فعاليت، چې په انتقادي توگه دولت پورې تړاو پيدا کوي لپاره رسمي ولسواکي او د اساسي مدني او سياسي حقونو موجوديت يو پريکنده اړين شرط کښي)). که دغه حالت رښتيا وي هغه ولسونه، چې له ايډيال حالت څخه په راکمو حالاتو کې اوسېږي هغوی به ناکامه شوي وي. په داسې حال کې هغه ولسونه، چې په پرتليزه توگه گټور چاپيريال کې اوسېږي هغوی بايد بريالي شوي وي.

له نيکمرغه تاريخي مخېنو او مخکې ذکر شوې پرتليزې څيړنې او همدارنگه د اختلاس په اړه زما څيړنې او دغه ناسم پوهاوی د سختو حالاتو موجوديت او يا ښايي د هغو له امله له ولس څخه رامنځته شوې مبارزې، چې له واک څخه ناوړه استفادې او اختلاس پر خلاف مبارزې کوي ډيری په هغو ځايونو کې موندل کېږي، چې د مسووليت مننې او د حقونو نمونې نه دي او اکثريت مبارزې د هغه څه لپاره، چې لومړني اړين شرايط ورته وويل کېږي. دهغو د لاسته راوړلو لپاره مبارزه کوي. د بېلگې په توگه د افغانستان د روڼتيا اداره کليوال د ټولنې متحرک کولو او

ولسواکه پریکړو کولو کې د روزلو له لارې په جنګي حالاتو، د قانون حاکمیت له نظره غورځول کېدو وړ حالت، د بشر پر حقونو باندې تیری او معلوماتو ته محدود لاسرسی په څېر حالاتو کې روزي. دغه گروپ سیمه ییزو رضاء کاران، چې له خپلو ملګرو څخه غوره کېږي، ترڅو په ځانګړو کلیو کې د کلیوالو له خوا د غوره شویو پروژو نظارت وکړي او اختلاس له منځه یوسي، غوره کوي.

ددغو رضاء کارانو موخه د اختلاس له منځه وړل، پرمختګ او بیارغونه، چې ((مختلف ډونران، باندني پوځیان، قراردادیان، دویم لاس قراردادیان، د اموالو راوړونکي، په ملي او سیمه ییزه کچه دولتي ادارې او یا نا دولتي ادارې پکې شاملې وي)). دې ټولو ته وده ورکول شامل دي. دغه کار ددې لامل ګرځي، چې نه یوازې دا، چې اختلاس کمیږي بلکه خلک محسوس نتایج لګوري او د ښونځیو، سرکونو او روغتونونو خاوندان کېږي. پر دې سربېره، سیمه ییزو چارواکو سره اړیکې وده کوي او په ځینو مواردو کې د ټولنې د ستونزو د حل لپاره د ډېرې خپلواکۍ سره سره اعتماد قوي کېږي او د جنګسالارانو رول کمزوری کېږي.

درېیمه افسانوي کېسه: حکومت اړ دی د خلکو لپاره داسې فضاء رامنځته کړي، چې ددوی غږ پکې واوریډل شي. ددې خبرو ((په هغه ټولنه کې، چې د ټکنالوجي پرمختګ او د خلکو غږ پورته کول د نورو ټولنو په پرتله ډېر برداشت کېږي دغو ټولنو کې د خلکو مدني برخه اخیستنه ډېره وي او مدني ټولنه پکې ډېره فعاله وي)). په شان خبرې ډېرې اوریډل کېږي. دا ناسم پوهاوی، په دې فرضیه، چې په مسایلو کې د اتباعو برخه اخیستنه او اقدامات کول په حکومت ولاړ دي، چې حکومت دوی ته زمینه برابره کړي او د خپلو نا رضایتونو د ښودلو اجازه ورکړي او بالاخره له تشدد څخه ځان منعه کړي.

په وروستني تحليل کې ددې مانا دا ده پروا نه کوي، چې خلک څه کوي دوی د حکومت په واک او واکمنۍ باندې متکي دي. حقيقت له دې څخه ډېر مختلف دی. د ولسي او وسله والو مبارزو پرتليزه مقايسه ښيي، په داسې حال کې، چې د استبداد کچه ولسي مبارزې را منځته کوي. استبداد پر خپله د مبارزو د پائلو مهم ټاکونکې نه دی. د ايریکا چنووېټ او ماريه سټيفن څيړنې ښيي، چې که چېرته ولسي او وسله والې مبارزې دواړه له استبداد سره مخ وي، ولسي مبارزې د وسله والې مبارزې په پرتله شپږ برابره د بشپړې بريا چانس لري. همدارنگه د دوي څيړنې ښيي، چې په ولسي مبارزې سخت بريدونه دغه ډول مبارزې ناکامي کړې نه دي.

د اختلاس له نقطه نظره بريدونه ښايي ددې نښه وي، چې سيستم وڅاري او د ځانگړو کړيو گټې له گواښ سره مخ کړي. بريالۍ ولسي مبارزې داسې ستراتيژيانې را منځته کوي، چې په مبارزينو کې مقاومت را منځته کړي، دغه مقاومت د وړوکي خطر لرونکې ولسي اقدامات، داسې اقدامات دي، چې مخالفين حيران کړي. دغه وروستۍ ياد شوي اقدامات مستبدان ناکام او مبارزين بريالۍ کوي. په بوسنيا هرزيگووينا کې د ځوانانو دوستانه تحريک د حيرانولو اقدام له خوش طبعي سره په يو ځای کولو کې خورا ماهر و. ددغه ډول ولسي نارضايتۍ خپل مستبد نا مشروع کولو، د مبارزې لپاره دولتي ملاتړ راجلبولو او په سيستم کې د هغو خلکو، چې د پر امنه ښاريانو په وړاندې استبداد کوي وفاداربانې بدلولو له لارې غبرگون را منځته کوي.

دولتي او نا دولتي منظم جنايي گروپونه او ملېشې بيا هم هڅه کوي، چې سياسي او مدني ساحه راتنگه کړي، خو د ولسي مبارزې له لارې مبارزين وړتيا پيدا کوي، چې د فعاليتونو لپاره ساحه را منځته کړي، هغه پراخ کړي او ويې کاروي. له دې امله مدني ساحه نه خو محدوده ده او نه د لاسته راوړلو لپاره د حکومت په اراده ولاړه ده. د تيونس او مصر

بېلگو کې، چې رژیمونو نږدې د مدني فعاليت ټوله ساحه له منځه وړې وه، ولسونو دغه ساحه را برسیره کړه، خلک یې تحرک او را یو ځای کړل. تردې، چې خونړي دیکتاتوران یې اړ کړل، چې له لسيزو حکومت کولو وروسته له واک گوښه شي.

د ولسي مبارزې لپاره د ځانگړيو شرايطو له موجوديت وړ

اخوا

ددغو ټولو ناسم پوهاوي په زړه کې دغه پخه عقیده، چې ولسي مبارزه او د خلکو د قوت مبارزو د بریا لپاره د ځانگړيو شرايطو موجوديت اړین ځای لري. که دغه شرايط موجود نه وي ولسي مبارزې ناکامیږي. تاريخي اسناد، دا څېړنه او ټولې څيړنې په پرېکنده توگه دغه خبره ردوي د فريدم هاوس نظر سنجي بنسټ، چې له ۱۹۷۲ کال راپدېخوا په څېړنه کې د څېړل شويو سياسي او د چاپيريال شرايطو هېڅ یو یې په احصايوي ډول د ولسي تحريکونو په بریا او ناکامۍ تاثیر نه درلود.

ولسي مبارزې په وروسته پاتې او بی وزلو هېوادونو کې د بریا دومره چانس لري لکه څومره یې، چې په پرمختلليو او بډايي هېوادونو کې لري او نه هم کوم داسې ثبوت پیدا شو، چې گویا توکمیز او یا مذهبي توپيرونه د یو متحد تحریک د را منځته کېدو امکانات محدودوي. پواځینې استثناء د واک په تمرکز کې وه. څيړونکي دې پایلې ته رسېدلي، چې په څو محدودو هغو هېوادونو کې، چې واک سیمه ییزو مشرانو او یا والیانو ته لیږدول شوي و ددې امکان کم و، چې د ولسي مبارزې یو بريالی ملي تحریک را منځته شي.

د ولسواکۍ او پرمختگ په اړه یوه ستره څېړنه دغه پایله منعکس کوي. د اتباعو په حکومتولي او حکومتدارۍ کې د خلکو برخه اخیستنې او مسوولیت پذيرۍ په اړه څيړنې په ډاگه کړه، چې په مسایلو کې د ولس را داخیلول ان په هغو هېوادونو کې، چې کم ولسواکه جوړښت لري مثبت

بدلون را منځته کوي. دغه بيان د ادارو د موجوديت په اړه غالب نظر او په دولت ولاړه نظريه، چې وايي خلک په يوه بالغه ولسواکۍ کې د برخه اخيستلو لپاره ډېرې ستراتيژياني په واک کې لري، ننگوي.

په پايله کې وويلی شو، چې ولسي مبارزه او د خلکو د واک مبارزه له ننگونو ډکو حالاتو کې هم بريالۍ کېږي. په پلان جوړولو، تاکتيکي تنوع، افهام او تفهيم، د يووالي را منځته کېدو، ستراتيژي، د خپل ځان تنظيم او له تاوتریخوالي پاک نظم په څېر مهارتونه د ستونزو په له منځه وړلو کې يو پريکنده رول لري. يادې وړتياوې، نامساعد حالاتو ته بدلون ورکولای شي او له دې لارې سياسي، ټولنيز او اقتصادي لارې، چې مبارزې پکې را منځته کېږي هغوی ته بدلون ورکوي.

دویم څپرکی

د اختلاس د له منځه وړلو لارې چارې

د اختلاس معیاري او په پراخه کچه منل شوی او قبول شوی تعریف ((له خپل واک څخه د شخصي گټو په خاطر ناوړه گټه پورته کول)) دي. بل تعریف یې ((له رسمي دندې څخه د شخصي لاسته راوړنو لپاره استفاده)) ده. ددغه عملیاتي، مختصر تعریفونه د بېلابېلو اړخونه تر منځ په وړه کچه د معاملو چوکاټ وړاندې کوي. خو دغه تعریفونه (د نظري اصولو چوکاټ) خپل محدودیتونه لري. لومړی لکه څرنګه، چې په وروستي تعریف کې ورته اشاره وشوه اختلاس یوازې په حکومتونو کې خپور نه وي. اختلاس په اقتصادي ډګر او په ټولنه کې په نا دولتي سکتور او ګروپونو کې هم موجود وي.

دویم دا، چې له واک څخه یوازې د شخصي گټې لپاره ناوړه گټه اخیستنه نه کېږي، بلکې واک د درېیم اړخ (سکتور) چې بیلګه یې دولتي امنیتي ځواکونه، سیاسي ګوندونه، تجارتونه، پولي خدمات او اتحادیې دي، د لاسته راوړنو لپاره هم کارول کېږي. بالاخره دا چوکاټ دا نه روښانه کوي، چې اختلاس څه ډول عمل کوي. اختلاس په ساده توګه د اختلاس کونکي، چې (له واکه ناوړه استفاده کوي) او هغه څوک، چې ورسره اختلاس کېږي تر منځ د انفرادي راکړې ورکړې ټولګه نه ده.

اختلاس له واک څخه د ناوړې گټې اخیستې د یو سیستم په توګه کار کوي، چې پکې ډېرې اړیکې دخیلې وي او دغه تعریف یې ځکه کېږي، چې د فساد پر ضد پکې د مبارزې ډېر ټینګار پر روڼتیا وي. په دغه سیمه کې د ځینو خلکو اوږد مهالې گټې خوندي وي او له دې امله دوی غواړي، چې تل دغه زهرجن موجوده حالت ته دوام ورکړي. د اختلاس په زړه پورې تعریف زما لپاره په لاندې ډول دی.

له واک څخه د شخصي، ټولنیز او یا په سیاسي توګه داسې ګټه پورته کول، چې تل پکې له یو بل سره تړلې او پېچلې اړیکې، چې ځینې یې پټې او نورې یې برېښې وي، ګټې پکې نغښتې وي او په ادارو کې په عمودي توګه او په ټولنه او یا ملي کچه په سیاسي، اقتصادي ډګرونو کې په افقي توګه عملي کېږي. اختلاس د انساني حقونو د چوکاټ له نظره هم تعریفیدای شي، چې دغه تعریف د عامو خلکو په تجاربو او نظریاتو ولاړ وي.

کله، چې عادي خلک په دغه تعریف کې راګډ شي اختلاس د ازادۍ له لاسه ورکولو ته ویل کېږي. په هند کې د کارگرانو او کروندګرو د ګومارنې اتحاديې او په هند کې د مالوماتو د لاسته راوړلو د حق د تحریک یو بنسټ ایښودونکې ارون رایي بیا اختلاس داسې تعریفوي: د یو حق، مزدورۍ له دواړو کس ښکاره محرومي خبرې ته اختلاس ویل کېږي.

د حکومتي تګلارو په مټ د اختلاس د له منځه وړلو

محدودیتونه

د اختلاس پر خلاف نړیوالې هڅې دریمې لسیزې ته ننوځي، خو په دغه ډګر کې ریښتیني بدلون ډېر کم ښکاري. د اختلاس پر خلاف د پراخې کچې پروګرامونو، چې خنډ ورکونکي هېوادونه او کثیر المیتي ادارې یې خوښوي دوامداره پایلې یې نه درلودې. خو اوشا ۱۵۰ څېړنو، چې ۸۰۰ بېلابېلې حوالې پکې ذکر شوې د متن ارزیابي وښودله، چې (کله، چې د اختلاس پر ضد د بسپنې ورکونکو هېوادونو په اړه خبره کېږي یوازې یو څو یې مؤثر دي) او نه هم په دغه اړه د خلکو افکارو بدلون کړی. د رونتیا د نړیوالې ادارې د ۲۰۱۰ کال سنجش ښيي، چې سیاسي ګوندونه فاسد او یا ډېر فاسد دي، له دې سروې شویو خلکو څخه نیمو یې وویل، چې د فساد د مخنیوي لپاره د دوی د حکومتونو هڅې اغېزمنې نه دي.

له ۲۰۰۶ کال راهيسې پولېسو ته بډې ورکول دوه برابره شوی. په داسې حال کې، چې د ۲۰۰۵ کال په پرتله د دولتي اسنادو د تر لاسه کولو او ثبتولو لپاره له نيمو ډېرو خلکو وويل، چې بډې يې ورکړي. هغه سروې شوي خلک، چې په پرتليزه توګه بيوزلي وو د اساسي خدمتونو د تر لاسه کولو په خاطر د بډايي خلکو په پرتله يې دوه برابره بډو ورکولو امکان درلود.

د اختلاس پر خلاف رواجي لارې چارې په دريو مهمو ځانګړنو کې را لنډېږي. دغه هڅې د نځبه ګانو له خوا او د حکومتونو د تګلارو پر مټ پر مخ وړل کيږي، چې ډېر پکې په اداري اختلاس باندې متمرکز دي. عام خلک او د خلکو ځواک په دغه معادله کې ځای نه لري.

دويم، په دغه لارو چارو کې تر ډېره د نورمونو، اصولو او ساختارونو په را منځته کولو بې دريغه تمرکز کېږي، چې پايله يې د قوانينو جوړېدل، د ادارو جوړېدل لکه د اختلاس پر خلاف کميسون، د ملي او سيمه ييزو حکومتونو وړتيا لوړول، نړيوالې لوظنامې او د ولسي پيسو اداره کولو ته وده ورکول وي، شامل وي.

په مختصره توګه دغه هڅې د پر مختلليو صنعتي هېوادونو تجربې وي. د حکومتدارۍ ځينې پوهان خو ان استدلال کوي، چې حکومتداري ته وده ورکول د ارزښتونو په اړه پرېکړه ده، چې ((لويدیځ بهترين دی)) او هغه څه، چې موږ ورته اړتيا لرو هغه دا دي، چې د لويديځ سره په موازنه کې، هغه څه، چې نه يې لرو بايد پوره شي.

دريمه خبره دا ده، چې په دغه رواجي لارو چارو کې پر پروسو ډېر تمرکز کېږي. د پرمختګ يو کارپوه ډانيل کوفمن وايي: ستونزه په دې کې ده، چې خلک ((د اختلاس د ورکېدو لپاره، بايد له اختلاس سره وجنگيږي)). دغه طريقه د اختلاس پر ضد د نورو نوښتونو لکه د کميسونونو او يا اخلاقي ادارو د نويو او پر مختللي ادارو او قوانينو را

منځته کېدلو، د ضوابطو، د ايماندارۍ د لوظنامو او نورو د کوم په اړه، چې نوموړی ټينگار کوي او داسې ښکاري، چې کم تاثير لري، د را منځته کېدو لامل گرځي. د خلکو د ځواک له نقطه نظره په نخبه گانو ولاړ فساد په ټکنوکراتيکو ستراتيژيانو کې کثير البعدي ستونزې موجودې دي. تر ټولو مهمه دا ده، چې د اختلاس د له منځه وړلو لپاره حکومتي تگلارې په دې فرضيې، چې د اختلاس پر ضد د جوړښتونو په رامنځته کېدو به ټول نا قانونه کارونه بدلون وځوري، تل ډيری هغه ادارې، چې په اختلاس کې ککړې وي هغوی ته د قانون سمونونو او نافذولو مسووليت ور تر غاړې کوي.

هغه څوک، چې له اختلاسه گټه پورته کوي، ددې ډېر کم امکان شته، چې د هغه چا، چې له اختلاس له امله زيانمن کېږي په پرتله د اختلاس پر خلاف موقف غوره کړي. په پايله کې ان که سياسي اراده هم موجوده وي، په اسانۍ سره يې مخه نه ډب کېږي. له دې امله، چې د سياسي ادارو ډېريدو ته اړتيا ده، بلکې له دې امله، چې ډېرو لوبغاړو ته د موجوده حالاتو فائيده رسېږي. دويم دا، چې د اختلاس پر ضد فعاليتونو کې عام وگړي د اختلاس پر ضد د حکومتي تگلارو کې د معلوماتو او فکري سرچېنو په توگه او يا د داسې چا په توگه، چې په دغه اړه تجربه لري او يا دا، چې د بدلون، ايماندارۍ او مسووليت پذيرۍ د اصلي عاملينو په توگه رول ولوبوي، نه دي راگډ شوي. درېيم دا، چې د اختلاس سيستماتيک خطر تل له پامه غورځول شوی او د اختلاس پر ضد فعاليتونه له دولت نه هاغه خوا تل ټولنيز سکتور پورې محدود وي. له دې علاوه ټول يو ډول حل لارې ته د اړتيا په څېر فکر، چې موخه يې د غربي پرمختللي ولسواکېو نقل کول دي، هم نافذ شوي. په ټوله کې د عامو خلکو په ورځني ژوند ډېر کم تاثير را منځته شوی.

فکري بدلون Paradigm

د دې کار شتاباسی باید کړیدیت د اختلاس پر خلاف د پرمختیایي نړیوالو ټولنو ته، چې په تیره لسیزه کې یې جدي هڅې پیل کړې او د اختلاس پر ضد او د مسوولیت پذیری په تړاو په افکارو کې بدلون درا منځته کېدو په حالت کې دیدو ته ځي. دغه ټولنې اوس پوه شوې، چې د عامو خلکو له برخې اخیستنې پرته اختلاس نشي ننگول کېدای. په ۲۰۱۰ کال کې د اختلاس پر ضد څوارلسم نړیوال کانفرانس، چې په دغه ساحو کې د پرمختګ لپاره یې غږ پورته کړی دی. د خلکو د تقویه کیدو لپاره د ناستو په افهام او تفهیم ولاړې سلسلې را منځته کړي. دوی فعالان را یوځای کړي، چې څو له معلوماتي ټیکنالوژي نه په نوبت ګټه اخیستنې سره نوې لارې را منځته کړي او د خلکو له خوا مدني نوښتونو په لیکلي ډول را منځته کړي.

وروستنۍ اعلامیه، چې پکې راغلي و((هغه خلک، چې توانمند شوي هغوی بدلون را منځته کوي..... زموږ د کنفرانس دغه اضافي عنصر د اختلاس پر ضد د تحریک د راتلونکي لپاره لاره وړاندې کوي، چې دغه نوې نقطه د عامو خلکو را ګډول پخپله توانمندي ده. له دې سره سره د ځوانانو را ګډول هم پر خپله یوه نوې خبره ده))

په ۲۰۱۲ کال کې د اختلاس پر ضد د نړیوال کانفرانس عمومي موضوع د خلکو متحرک کول، بدلون او د عاملینو را یو ځای کول وو، د رویتیا د نړیوالې ادارې په شپږو لومړیتوبونو کې د اختلاس پر ضد مبارزه کې د خلکو را ګډول هم شامل وو. ((د اختلاس پر وړاندې د اقدام کولو لپاره په ټوله نړۍ کې د تېر په پرتله ملګرو او عامو خلکو توانمندي ډېروي ځکه، چې له ډېرو خلکو سره کار کول یو ګواښ دی، ځکه، چې یوازې خلک کولای شي اختلاس ته د پای ټکې کېږدي)).

په ۲۰۱۱ کې، چې د نړيوال بانک نوي رئيس په پرمختيايي ډگر کې نوي برياوې په گوته کولې، نوموړي يو نوی نوښت ((پرمختګ لپاره ټولنيزه معاهده)) په گوته کړه. په دغه ټولنيزه معاهده کې ويل شوي ((توانمند شوی ولس، قوي ټولنې، د ډېر مؤثر حکومت او بريالي دولت لپاره بنسټ دی)). د بانک د رئيس ځايناستي جيم کېم په دغه تمرکز ټينګار وکړ. په داسې حال کې، چې د اختلاس پر ضد ادارې لومړيتوبونه يې روښانه کول، نوموړي وويل ((موږ اړ يو، چې خپل اتباع په معلوماتو او وسائيلو سره توانمند کړو تر څو دوی خپل حکومتونه ډېر مؤثر او ډېر با مسووليتنه وګرځوي.

حکومتي تګلارې او ولسي تحريکونه

د يوې سيکې دوه اړخونه:

حکومتي تګلارې او ولسي تحريکونه له يو بل نه نشي جدا کېدای. دواړو ته اړتيا موجوده ده. له دې سربېره ډېری داسې لارې شته، چې پر مټ يې ولسي اقدامات (مبارزې او تحريکونه) قانوني او اداري حل لارې تقويه کوي، چې دغه حل لارې د اختلاس د سيستم د اوږدمهاله بدلون لپاره اړينې دي. ددې ځينې بېلګې يې په لاندې ډول دي.

عمودي اختلاس:

د خلکو قدرت، ولسي تحريکونه په ادارو کې فساد له منځه وړلی شي. بشري حقونو او ولسواکۍ لپاره په يوګندا کې د مدني ټولنې ولسي سازمان ددغه هېواد په جنوب کې د رضاکارانو له لوري چلیدونکو ټولنو يو داسې حرکت را منځته کړ، چې د پولېسو له خوا د خلکو ویرول او له خلکو روپۍ اخيستل و څاري.

افقي اختلاس:

د ولس له خوا مبارزې او تحريکونه په افقي اختلاس، چې په ادارو، ګروپونو او سکتورونو کې موجود وي، تاثير کولای شي. په بوسينا،

هرزیګوینا کې د وستا (نور بس دی) تحریک..... یو پخواني لومړي وزیر، دولتي شرکتونه، دولتي دواير او وروسته د سړایو ښاروال او پولیس ونگول. وروسته له هغه، چې تحقیقي ژورنالیست له دې، چې څه ډول لومړی وزیر نیدزاد برانکوچ یوستر اپارتمان په ۵۰۰ ډالره تر لاسه کړ. په دیوالونو باندې د کارتونو جوړول، د فیسبوک له لارې د خلکو محرک کول، په یخن قاقونو باندې د نعرو او عکسونو چاپول، په لویو لוחو د پیغامونو چاپول او د پولیسو ماموریتونو ته د ډېرو تلیفونونو په کولو سره یې مبارزه وکړه. نو بالاخره یې نوموړي ګوند مجبور کړ، چې استعفي ورکړي.

سیستماتیکه لاره:

منظم شوي ولسي تحریکونه او مبارزې په نا دولتي ادارو او نورو سکتورونو کې د پراخ اداري فساد د له منځه وړلو لپاره په ځانګړي ډول مؤثر دي. په ایتالیه کې د ځوانانو تر مشرۍ لاندې تحریک، خدای په امان، د ساتنې د پیسو په نوم تحریک، په مټ د مافیا له خوا له خلکو په زور پیسې اخیستل مختل کوي، تحریک دغه کار د هغه سوداګرو، چې له پیسو ورکولو انکار کوي د ډېریدو، د ښاریانو متحرک کول، چې د هغو تجارتونو، چې مافیا ته پیسې نه ورکوي د مشرۍ او له فساد څخه د پاک ملي او نړیوالو سیال ګرۍ (سیاحت) ته ملاتړ پیدا کوي. حکومت لپاره د تهیه او خدماتو نوې ضوابط را منځته کولو او ښونکو، ښونځیو او د ښونې او روزنې وزارت سره په دې خاطر کار کوي، چې په راتلونکو نسلونو کې د مافیا پر ضد ارزښتونه را منځته کړي، له لارې مبارزه کوي.

بیاده کول:

که څه هم، چې د فساد پر خلاف اصول، قواعد او قوانین تل په کتابونو کې موجود وي، دوی تل پلي کېږي نه او غاړه ایښودونکی ورته ډېر کم وي. ددغې ستونزې په پام کې نیولو سره رویتیا نړیوالې

ادارې هم ۲۰۱۵ کال لپاره په ستراتيژي کې اداري او قوانينو ته د ستراتيژيکي لومړيتوب په توگه ځای ورکړي. دا ستراتيژۍ وينا ته داسې لومړيتوب ورکوي، ((په وتلې ادارو، تجارتونو او نړيوالو مالي سيستمونو کې د اختلاس پر ضد په پرمختللي توگه پياده کوي)). ستونزه دا ده، چې د فساد د له منځه وړلو ژمنو ته د اقداماتو، پياده کولو او بېلگو په سترگه کتل کېږي.

په نړيواله کچه بل لومړيتوب ((د قوانينو او معيارونو په منظمه توگه نافذول او د اختلاس کونکو پر خلاف د معافيت راکمول)) دي. نو ستونزه دا ده، چې څه ډول د اختلاس د معافيت د له منځه وړلو لپاره عادلانه قانوني چوکاټ نافذ شي؟ ولسي مبارزه ددغه ډول اقداماتو د ترسره کولو لپاره فشار را منځته کولای شي. د بېلگې په توگه د پنځمې ستنې تحريک په هند کې په منظمه توگه د معلوماتو د حق له قانون څخه په استفادې سره خلک هڅوې، چې ددغه قانون په اړه پوښتنې وکړي (اوم څپرکي وگورئ).

د مناسبو پوښتنو په پوښتلو سره امکان لري، چې د چارواکو ناسم چلند تثبيت او چارواکي مسوول وگرځولی شي، چې د خپلو کارونو د تاثير د ډېروالي په خاطر پنځم ستن تحريک دغه اقدام په ښاري مرکزونو او کليو کې د ورکشاپونو په جوړولو، د معلوماتو له حق څخه په استفادې، چارواکو ته د ليکونو د ليکلو لپاره د ورکشاپونو پر لاره اچول ((د خلکو له خوا د حکومتي کارونو نظارت او د هغه تفتيش)) د ليکل شويو پاڼو ویش، ولسي جلسې او له هغو خلکو، چې د حکومت له لوري د را منځته شوې ادارې فساد پر خلاف د حکومتي ادارې د نظارت برخې ته خپل غږ ورسوي د ملاتړ په گډون د خپل کار مؤثریت لډېر کړي. متحرک شوي وگړي په ځانگړې توگه هغه خلک، چې د ولسي مبارزې پر مټ متحرک شوي وي هم کولای شي، چې د قانوني او اداري اقداماتو له لارې خپل

رول تر سره کړي. په کورنیو او مدني تحریکونو د بسپنې ورکونې د تاثیر، ارزښایي لپاره، چې ددې لپاره، چې ډاډه شي قانون په سمه توګه عملي شوی، هغه ادارې، چې د دغه کار نظارت کوي د دوی وړتیا درلودلو ته اړتیا لري. ددغه نظارت د پیاده کولو لپاره ادارې په نړیوالو محفلونو کې ګډون او په رسمي دهلیزونو کې له ګرځیدو پرته ډېر څه ته اړتیا لري. همدارنګه په میدان کې د مدني ټولنود فعالانو قوي شبکې ته اړتیا موجوده ده.

ساتنه:

ولسي مبارزې او تحریکونه په دولتي ادارو او نورو سازمانونو کې له هغو ایماندارو خلکو، چې له بدلون څخه ملاتړ او ساتنه کوي. یوازې ریفورمران او سمونپالو کم شمېر په سیستم کې موجود قوي اختلاس او بې مسؤولتي د ننګولو او له منځه وړلو توان نه لري. ددې لپاره، چې د ایندونیزيا د فساد د له منځه وړلو له کمیسیون څخه ملاتړ وشي او په درواغو سره ددغه کمیسیون دوه بندي شویو مرستیال کمشنرانو را ازادیدل یقیني شي، په ۲۰۰۹ کال کې CICAک (له ایندونیزيا سره مینه وکړې او د فساد پر خلاف کمیسیون سره مینه وکړې). مبارزې په ټول هېواد کې ولسونه متحرک کړل (پنځم څپرکي ته مراجعه وکړې) دغه مبارزې له ولسي مبارزې له نوښته ډک تاکتیکونه، چې پکې یو اعشاریه ۷ میلیونه غړي لرونکي د فیسبوک ګروپ د ټوکو، د فساد پر خلاف تلفوني نغو او په کوڅو کې اقدامات شامل وو، هم استفاده وکړه.

د اختلاس د له منځه وړلو او د مسوولیت منلو لپاره د

ولسي مبارزې محرکات

((تاریخ گواه دی، او هېڅ لامل نشته، چې له فاسدو چارواکو او سیاسي مشرانو د خپل ځان د اصلاح کولو طمعه وشي. بیري لاندل میلز)).

په مبارزو کې د ښاریانو د راگډولو او د مسوولیت منلو د نوښتونو ځینو پوهانو د دوی په څېړنو کې د بدلون د تیوريانو د نه موجودیت شکایت کړی. د ولسي مبارزې او د خلکو د قوت محرکات د دغې تشې د ډکولو لپاره یو تیوريکي چوکاټ را وړاندې کوي. له عام ولس څخه را پورته شوې مبارزې او تحریکونه د فطرت په لحاظ د مدني بستر څخه راپورته شوي او د ځانگړو ستونزو، مقاصدو او غوښتنو په خاطر سره یو ځای شوي وي. هغه متحرک شوي وگړي، چې په ولسي مبارزه کې سره را یو ځای شوي وي یو داسې قوت را منځته کوي، چې پر دولت او د ټولنې پر نورو سکتورونو فشار راوړلی شي. دغه فشار په فساد دککړې ادارې او په فساد د ککړ سیستم څخه د باندې را منځته کېږي. دغه شان ادارې او سیستم عموماً ځکه ځان له داخله نشي سمولی، چې له ناوړې استفادې او اختلاس څخه دوی گټه اخلي د بیروکراسۍ له خوا د اقداماتو مخه نیسي او د بدلون لپاره سیاسي هڅې خنثی کوي.

او په همدغه ځای کې ولسي مبارزې د اختلاس په له منځه وړلو کې برلاسي دي. کله، چې واکمن په فساد کې ککړ وي او یا یې مسوولیت وي او د اداري لارو چارو مخه ونیول شي او یا غیر مؤثر وي باید په دغه خالت کې له ادارو د باندې لارو چارو باید مخه وگرځول شي، چې د بدلون لپاره په اقدام لاس پورې کړي. هغه عام خلک، چې په منظمو مبارزو او تحریکونو کې گډون لري د دریو محرکاتو له لارې

اخلال ددې لامل ګرځي، چې موجود حالت ګډوډ کړي او د زهرجنو خو را روانو اړیکو باندې تاثیر وکړي او فاسدين کمزوری کړي.

له دې امله په انفرادي توګه فاسدې کړۍ ته سزا ورکول او يا هدف ګرځول اړین نه دي او نه هم امکان لري. د ولسي مبارزې ستراتيژيائي سيستم ماتوي او د سيستم فعاليت ستونزمن او له خطر ډک ګرځوي. په کېنډۍ کې د مسلمانانو د حقونو سازمان (MUHURI) د دوی د حوزو د پرمختګ لپاره په ورکړل شويو يو ميليون ډالرو کې د فساد د له منځه وړلو لپاره د ټولنې بيوزله خلک توانمند کوي، چې دغه پيسې هر کال هرې حوزې ته ورکول کېږي (لسم څپرکې وګورئ). دغه سازمان د ولسي مبارزې د تاکتيکونو لکه په کوڅو کې تياترونه او مارشونه، چې د خلکو ملاتړ تر لاسه کړي. وګړي متحرک کړي او معلومات راټول کړي، له همدې لارې د شپږ مرحله ييزو ورکشاپونو د دايرولو له لارې د حکومتي کارونو تفتيش او څارنه تر سره کوي.

د مبارزو په تحريک کې د عام ولس، ادارو، ګروپونو، نخبه ګانو، او پر خپله د فاسد نظام (لکه سياسي مشران، با ايمان قهرمانان، او ايمانداره بيروکراتان). په مبارزه او يا تحريک کې راګډول. د ولسي مبارزې له نظره دغه ګڼه مستبدو څخه وفادارې ولسي مبارزې ته اړول او د بغاوت را منځته کوي. بغاوت مانا دا ده، چې په سيستم کې موجود ګروپونه او وګړو يو وار له سيستم سره له يو ځای تللو څخه انکار وکړي. د خلکو د راګډولو محرک په دې نظر ولاړ دی، چې ټول خلک يو ډول وفاداره، يو ډول فاسد او يو ډول د فاسد نظام سره تړاو نلري.

د را ګډولو ستراتيژي د وګړو برخه اخيسته قوي کوي، د مبارزې وړتيا ډېروي او د بې مسووليتۍ او فاسد سيستم د ملاتړ سرچينې، جوړښتونه او دوی ته وړتيا ورکونکي او کنترول کمزوری کوي. په يوګنډا کې پلۍ شوی پورته ياد نوبت NAFODU دغه حالت ښيي. سيمه ييزو

رضا کارانو د راډيو له لارې د تليفون کولو او د تليفوني پيغام په شان د نورو کم خطر لرونکو لارو چارو په مټ د پوليسو ناقانونه کړنو راپور ورکولو له لارې ټولنيز فشار يې را منځته کړ. په ورته وخت کې مبارزينو هڅه وکړه، چې د سيمه ييزو چارواکو ملاتړ تر لاسه کړي او ددغه کار لپاره يې له سيمه ييزو چارواکو سره تفاهمنامه لاسليک کړه او د نظارت لپاره يې ورکشاپونه د اير کړل. په حيرانونکې توگه پوليسو په دغو ورکشاپونو کې برخه واخيسته او خپلې ستونزې او د شکايتونو شريکول يې پيل کړل او له NAFODU څخه يې وغوښتل، چې د دوی سره د دوی د اواز په پورته کولو کې مرسته وکړي، چې حکومت د دوی حق ورکړي.

په مبارزه کې د خلکو راگډولو يو بل اړخ هم شته، دغه اړخ د ((ادارو له فعالانو)) سره ملگرتيا ده. دغه بعد د ايماندارۍ د قهرمانانو راگډولو ته ورته دی. واک لرونکي دغه افراد د دولت په داخل او په فرضي ډول په نا دولتي جوړښتونو کې ((په فعاله توگه هغه کارونه تر سره کوي، چې له ټولنې څخه د را پورته شويو فعاليتونو سره يو شان وي)). د دوی داخلي فعاليتونه تل له مدني ټولنې څخه په جدا توگه را منځته کېږي. دوی اداري وسايلو ته لاسرسی پيدا کولای شي او د تگلارو په جوړولو او د هغو په پياده کولو تائير کولای شي، له دې امله د فساد پر ضد په ځينو مبارزو او د روڼتيا په مواردو کې لازمي متحدین او د دوی راگډول په تاکتيکونو کې پريکنده اهداف گرځي. موخه دا نه ده، چې ددغو خلکو دندو ته بدلون ورکړل شي او يا له سيستم څخه بغاوت وکړي، بلکې موخه دا ده، چې ولسي مبارزې له دوی سره يو ځای شي تر څو حکومتي تگلاره تغير او ولسي فشار ډېر کړي.

د شمېرې په مټ د واک معادلې ته بدلون د ولسي فشار د را منځته کولو درېيم بعد دی. د تحرک د حلقې د لويوالي پرتله د پراخ ولسي گډون کوم، چې د ټولنې له کچې پيل ملي او نړيوالو ته ورسېږي،

تر يوې داسې اندازې ټولنيز فشار را منځته کوي، چې د مستبید لپاره يې خپل نا ممکن وي. په بل عبارت که يو شخص د بې انصافۍ په اړه خبرې کوي دغه خبرې د يو شخص خبره وي او که ډېر اشخاص د بې انصافۍ په اړه خبرې کوي دوی خبرې يو غږ پيدا کوي، چې بڼايي واوريدل شي. هغه ستراتيژياني، چې د واک لرونکو د تعداد بدلول فعالوي د واک لرونکو وفاداربانو ته بدلون ورکولای شي او په فاسد نظام کې ايمانداره پاليسي جوړونکي، چې څوک نور يوازې نه دي تقويه کوي او ځکه په اسانۍ سره سر ايښودونکي اهداف نه دي.

په ۱۹۹۶ کال کې ترکېه، د جرمنو يو ملي پر خپل سر تنظيم شوی گروپ، چې پکې نيمه پوځي ادارې، مافيا، نشه يي توکو قاچاقبران، دولتي چارواکي، د پارلمان غړي، د رسنيو او قضايي ادارو غړي او سوداگر شامل وو په يو ستونزمن حالت کې راگېر کړل. له دې سره سره، چې په هېواد کې نيمه استبدادي نظام حاکم وو، او د غږ پورته کولو لپاره محدوديتونه موجود و، په ۱۹۹۷ کال کې د دوامداره رڼا لپاره د يوې دقيقې د تيارې حرکت، چې لږ خطر ورسره ملگری و، د مبارزېنو له خوا تر سره شول (لسم څپرکې وگورئ). دوی په همغږي شوي ډول برقونه گل کولو او روښانه کول او وروسته کوڅو ته په نابيره توگه د خلکو په راوتلو سره دغه احتجاج ډېرېدو. کله، چې دغه مبارزه په اوج کې وه.

۳۰ ميليونه خلکو په مبارزه کې گډون کړی وو دغه کار ددې لامل شو، چې عدلي څېړنې وشي په محاکمو او د جرمي گروپونو سره تړلي خلک او اړېکې بربنډې شوې.

د خلکو د واک تاکتیکونه

له تشدد څخه خالي تاکتیکونه د ولسي مبارزې تر سره کولو لارې چارې جوړوي. دغه کار بیا د خلکو په واک متنېج کېږي. د ولس له خوا د اختلاس په نښه کوونکو نوښتونو کې د خلکو د راګډولو لپاره له رواجي تاکتیکونه په حیرانونکي توګه استفاده شوي. د ولسي مبارزې ډولونه ډېر پراخ دي (د اختلاس پر خلاف په ولس ولسي مبارزو کې استفاده شويو پراخو ولسي مبارزو د تاکتیکونو لیست وروسته په کتاب کې راځي، دغه تاکتیکونه په لاندې ډول دي:

- عدم همکاري
- ولسي غاړه نه ایښودنه
- کم خطر ولسي اقدامات
- د سمبولونو ښودل
- په کوڅو کې تیاترونه، کاریکاتورونه، انځورونه جوړول
- سندري، شاعري، کلتور په نښې کول
- خوش طبعي، حیرانونکې کړنې
- د کاندیدانو نومونه په تور لیست کې اچول
- د معلوماتو را ټولول، د معلوماتو ته د لاسرسي حق
- د چارواکو، ادارو، بودیجو، معارف، مسلکي خدماتو او د پرمختیايي پروژو نظارت
- ولسي تفتیش ((له خلکو سره د مخامخ کولو غونډې))
- فیسبوک، بلاګ لیکل، تلفوني پیغام، الیکټرونیکي خطونه او د ټویټر له لارې ډیجیټالي مبارزه
- د ټولنیزې او اقتصادي توانمندی نوښتونو
- د ځوانانو لپاره د خوشحالی محفلونه نیول
- د موازي ادارو جوړول

○ د اختلاس پر ضد ژمنې، د عامو خلکو له خوا د ایماندارۍ انعامونه ورکول

○ اعتصابونه، په لیکلې بڼه غوښتنې، د شپو د شبگیرولو ناستې، د شلون پر خلاف شلون

○ له تشدد څخه خالي توگه لارې بندول

○ له تشدد څخه خالي توگه ملگرتیا کول

ملکي وکړي اختلاس څنگه له منځه وړي؟ د خلکو واک څرنگه را منځته کېږي؟ پایلې یې څه دي؟ په دې کتاب کې په ژوره توگه لیکل شوي د مواردو تحلیل له ملي مبارزو څخه تر سیمه ییزه کچې پورې د مبارزو او تحریکونو پرمختګ څیړي. درېیم او څلورم څپرکې په ترتیب سره په برازیل او کوریا کې د ولسونو له خوا د فساد پر خلاف په ملي کچه مبارزې مطالعه کوي.

د سیاسي گوندونو، نخبه گانو او قانون جوړونکو له خوا له واکه ناوړه استفاده په ټوله نړۍ کې عامه ده. لکه څرنگه، چې د فساد د ۲۰۱۱ اندازه سنج وښوده ۸۰ سلنه سروې شوي خلک وایي، چې سیاسي گوندونه فاسد دي. د اروپا په اړه د رویتیا نړیوالې ادارې د ۲۰۱۲ کال یو راپور وایي، چې ((د فساد په اړه د خلکو نارضايتي په دغه او نورو اروپایي هېوادونو کې خلک کوڅو ته راویستلي دي، چې د اختلاس او د خلکو له خوا ناجایزه متصور شوې سپما د ټولگې پر خلاف احجاج وکړي.))

په ۲۰۱۳ کال کې د امریکایي رایه ورکونکو یوې سروې ښودلې، چې د امریکا ۸۵ سلنه رایه ورکونکي د کانګرس په اړه ښه نظر نه لري. کله، چې له دوی و پوښتل شول، چې دوی د قانون جوړونکو ادارو او ځینو ناخوښو شیانو کې کوم یوه ته ډېر درناوی لري. ځواب ورکونکو وویل، چې دوی د بوټو د ریښو رگونو، د سر سپگو، د اوبو سپي (چې دا یې یو څو دي) ته د دوی د کانګرس په پرتله ډېر درناوی لري.

په پرتلیزه توگه د جنوبي کوریا او برازیل موارد یو امید ورکونکي او غني عبرت، چې څرنگه له غوسې او یواځې والي څخه له څه ډول سیاسي پروسې څخه تر ولسي توانمندی او مثبت بدلون ته حرکت کړی دی.

درېم څپرکی

فاسد کانديدان په تور لیست کې شاملول: کوريا

((که يو سړی دولتي چوکۍ ته ورسېږي، د نوموړي کورنۍ به تر دريو نسلونو پورې په مالي لحاظ خوندي وي.)) (پر هغه ځای وار کېږي کوم، چې خوږیږي)).

فاسد سياستوال د بدلون لپاره ژمنې، له پردې شاته معاملي د خاصو دلچسپيانو لرونکي خلکو سره ښې اړیکې جوړول دا هغه شکايتونه دي، چې په ولسواکې او ان په استبدادي سيستمونو کې، چې دیکتاتوران د ټاکنو يې پرده پر مخ اچولي وي موندل کېږي. خو عام خلک پرته له دې، چې غوسه شي، بې پروا شي او يا دا، چې په ټوکړۍ کې نسبتاً کمې خوسا شوې منې ته رايه ورکړي؟

په ۲۰۰۰ کال کې د کوريا مدني مشرانو او وگړو د مخصوصو او په فساد کې ککړ سياستوالو په بيا ځل ټاکنو کې د برخه اخيستلو د مخنيوي او د شپاړسمې ولسي جرگې په رايه پانډه کې د پاکو خلکو د ځای پيدا کولو لپاره مبارزه وکړه.

پسمنظر

څلور لسيزې وړاندې په ۱۹۷۰ کال کې مخکې له دې، چې محمد بو عزيز خپل ځان ته اور واچولو او په تراژيکي توگه مړ شو. په کوريا کې د ټوکړ د فابريکې يو کارمند چون تأييل ورته کار تر سره کړی وو او له ورته برخليک سره مخ شوی و. له محمد بو عزيزي څلور لسيزې وړاندې په ۱۹۷۰ کال کې د کوريا د ټوکړ په يوه فابريکه کې د فابريکې يو کاريگر چون تا ايل د محمد بو عزيزی په خبر ځان ته اور واچوه او له ورته برخليک سره مخامخ شو.

په دواړو حالتونو کې د یادو کسانو ځان ته اور اچونه د ولس له خوا رهبري شوي کار و، چې د ولسواکو تحریکونو د را منځته کېدو لامل وگرځېدل. له ۱۹۴۸ څخه ترڅو لسيزو پورې په کوریا کې دیکتاتوري نظام وو. په ۱۹۸۷ کال کې په میلونونو خلک په هغه څه کې، چې د زده کونکو او د کارگرانو د اتحادیې له خوا رهبري کېدل او د جون د لسمې د بناریانو د ولسواکه انقلاب په نوم یادیدل، میلونونو خلک یې متحرک کړل. په ورپسې کلونو کې ځینې خلک د مدني ټولنو مشران شول او په اقتصادي او سیاسي سمونونو یې په دې خاطر، چې زور او له اختلاس څخه ډک سیستم له منځه یوسي، ولسواکي ادارې قوي کړي او د بناریانو واکمني پر ځای کولو یې تمرکز وکړي.

دغو مدني سازمانونو په مخکښانو کې په گډون ولاړې ولسواکۍ لپاره د خلکو یووالی، د اقتصادي عدالت لپاره د خلکو اېتلاف، د چاپیریال د تحریکونو لپاره د کوریا فدراسیون او د متحدې شني کوریا په څېر ډلې پکې شاملې وې. د نورو هغو ټولنو په څېر، چې له دیکتاتوري راوځي کوریا کې هم د اختلاس مخه نیول ستونزمن و. په ۱۹۹۷ کال کې له مالي فساد څخه وروسته یوه ستونزمنه سوږ بازاری، سره حکومت مخ شو. کمزوري، ناتواني او په حکومتي سیاسي نظام کې د روڼتیا نه موجودیت برېښه شول، د سیاسي علومو کار پوه کېم یونګ رایي په دې باور دی، چې سیاستوال د اقتصادي بحران مسوول دي ځکه دوی د اقتصادي نظام کنټرولونکي و.

ولس وخت پر وخت نا راحته کېده، څومره، چې دوی د بحران له پایلو سره مخ کېدل په هماغه اندازه دوی د بدنامیو د سلسلو، په بېلابېلو سکتورونو کې له فساد، له واک ناوړه استفادې، امتیازاتو، چې سیاستوال، لوړ پوړي چارواکي، بانکونه او هغه سوداګریز شرکتونو، چې له

سیاستوالو او دولت سره یې اړیکې درلودې په خپريدو نور هم غوسه کېدل.

واکمنو او اپوزیسیون دواړو ناقونه پیسې راټولولې. د پارلمان غړو د هغو هڅو، چې موخه یې د ټاکنو د قوانینو سمون او په سیاسي پیسو د راټولو ټولنو کنټرول راوستل و، مخه نیوله. دوی له خپل معافیت څخه استفاده او یا په بل عبارت ناوړه گټه اخیستنه کوله. د قانون نافذونکې ادارې داسې نه بریښېدې، چې په سیاسي گډوډیو کې ځان ښکېل کړي.

د کوریا مقننه قوه په ((درې او یا)) له دماغو نه په خلاص ولسي جرگه باندې مشهوره شوه. نتیجتاً ځینې مدني مشران دې پایلې ته ورسیدل، چې په کوریا کې اداري فساد دومره جدي دی، چې د کوریا د ټولنې د پرمختگ مخه نیسي. په دغه وخت کې د کوریا د ولسي جرگې د ۲۰۰۰ کال ټاکنې په سر وې، ولس په سیاستوالو، سیاسي گوندونو او په عمومي سیاسي سیستم بې باوره و. ((زور سیاست ته د ولس د قدرت پر مټ بدلون ورکړ)).

((ارځځی، چې زور سیاست ته د ولس د قدرت پر مټ

بدلون ورکړو))

د مبارزې پیل:

د کوریا د ولسواکۍ د منظم کولو لپاره سیاسي سمون او د اختلاف پر خلاف مبارزه د کوریا د مدني ټولنو د هڅو مرکز وو. «د اختلاس پر خلاف تحریک د تېرو پېړیو د ولسواکېو د تحریکونو ځای نیسي» دغه څرگندونې د کوریا د روڼتیا د ادارې مشر او د ولسواکۍ د پخواني تحریک یو غړي جیوسنگ کېم وکړې.

پي ایس پي ډي په ۱۹۹۶ کال کې د روڼتیا د ټولنې او مبارزې، چې موخه یې د اختلاس پر ضد یو قانون پاس کولو څخه واخله په ۱۹۹۸ کال کې د لمر د پر کېدو پروژو، چې موخه یې د بیان د ازادۍ د موجود قانون

سمون و، چې له دغه قانون څخه په اعظمي استفادې د بودیجې د ستونزې برېښی کړي، پورې هڅې په لاره واچولې. د ۱۹۹۵ کال په پیل کې مدني ټولنو سازمانونو د واک د مرکزونو د ازادو او شفافو ټاکنو لپاره «د شاروالیو د کانګرس څار» په څېر نوښتونو را منځته کړي وو. په ۱۹۹۹ کال کې د PSPD، CCEJ، KFEM او د کوریا د بنځو د اتحاديې په ګډون د مدني ټولنو څلویښت ټولنو دغه نوښت یو بل قدم مخ پر وړاندې بوتلو. د سپتمبر پر اتمه نېټه له حکومتي ادارو څخه د ولسي جرګې د لیدنو د څار نوښت را منځته شو، چې د وکېلانو حاضري او د دوی کړنې ارزیابي کړي او مالومه کړي، چې د سمون ۱۶۶ کارونه په کمېټو کې په کافي ډول تر سره شوي.

کله، چې دغه څارونکي، چې د مدني ټولنو د اړوندې برخې کارپوهان وو د پارلمان غونډو ته له ورتللو منع شول، د مدني ټولنو دغه ایتلاف په سرکونو مظاهرې وکړې او د تلیفونونو، فاکس، ایمیلونو او د رسنیو په مټ یې ولسي بحثونه او د رسنیو پام ځان ته را واورلو. د اکتوبر په شلمه مبارزه پای ته ورسیده او داسې یو راپور یې خپور کړ، چې پکې د پارلمان وکېلان د دوی د کړنو پر اساس درجه بندي شوي وو.

خو دغه مبارزه له دې امله، چې د پارلمان غونډو ته یې بشپړ لاسرسی پیدا نشو کړای بریالی نه شوه. دغه په ښکاره ناکامې د توقع برخلاف نتایج له ځانه سره درلودل. د ولسواکۍ د تحریک یو فعال او د PSPD مرستیال تایهولي وایي، چې دغې مبارزې عام ولس عملي اقدام ته سوق کړ او له کلونو هڅو وروسته د PSPD په څېر ادارې دې پایلې ته ورسیدې، چې سیاسي ګوندونو بدلون نه دی کړی او سیاستوال د عامو خلکو استازولي نشي کولای.

د وکېلانو له خوا انکار یوه ولسي موضوع وګرځېده. ولس د دوی د داسې وړو وړو پلمو لکه د غونډو په خونو کې د ځای د نشتوالي پلمه، د مدني

ټولنې د استازو د څار د وړتیا د پوښتنې لاندې راوستل او هغوی لخوا د څار د حق ننگولو په شان پلمو باندې غوسه شول. PSD دې پایلې ته ورسېده، چې د لاپېر قوي اقدام لپاره اړیتا ده. خو پوښتنه دا وه، چې څه ډول اقدام؟ بیا د ۱۹۹۹ کال په اکتوبر کې په یو لوی تلویزوني بحث کې، چې د مدني ټولنې د سازمانونو ترڅنګ پکې د پارلمان غړي هم میلمانه وو دا یې روښانه کړه، چې مدني ټولنه نه یوازې دا، چې د پارلمان د غړو د څار حق لري بلکې د دوی په ټاکنو کې د دوی د ناکامولو حق هم لري. له بحث وروسته یوې نظر پوښتنې په ډاګه کړه، چې ۸۰ سلنه خلک له دې سره هم نظره وو او په همدغه ورځ د عمومي ټاکنو لپاره د ښاریانو د ایتلاف بنسټ کېښودل شو.

څرنگه، چې ۱۹۹۹ کال پای ته په رسېدو وو پنځلسو مدني ولسي سازمانونو په دې خاطر یو ګروپ را منځته کړ، چې د دوی له خوا د نوې را منځته شوي نظر، چې کاندیدان په تور لېست کې واچوي په حقیقت بدل کړي. په تور لېست کې د شاملولو نظر د رویتیا اداره له دغې مبارزې څخه پیل شوه. په دغه مبارزه کې د واک لرونکو لکه د وزیرانو، قانون جوړونکو او مرستیالانو وزیرانو، چې په پراخ اختلاس، چې هېواد یې له سخت بحران سره مخامخ کړی و، آماده کړ.

ستراتیژیکې څېړنې

له پیل څخه یې راپور ورکړ، چې د مدني ټولنې له خوا را منځته شوی ګروپ عمومي حالت وارزوي. دغه څېړنه د سپتمبر تر اتلسمې پورې بشپړه شوه د ګروپ غړو خپلې د قوت او ضعف نقطې په ګوته کړې. دوی دې پایلې ته ورسیدل، چې د دوی ستر قوت دا وو، چې دوی د عام ولس ملاتړ له ځان سره درلود. په داسې حال کې، چې د دوی ستر ضعف دا وو، چې دوی ملي شبکه نه درلوده او دوی به ډېر ژر یوه دغه شان شبکه را منځته کړي. دوی همدارنګه دوه ستر خنډونه په ګوته کړل لومړی خنډ

دا و، چې د سياستوالو په تور لېست کې د شاملولو او هغوی ته د ماتې ورکولو ټوله پروسه د ټاکنو د قانون له ۸۷ يمې مادې څخه سر غړاوی وو. دوی اړ وو، چې د خپل کار پایلو ته اماده وي او د مدني ټولنې د غړو او له ولس سره موجودې اندېښنې راټولې کړي، چې دوی په مبارزه کې گډون وکړي. دغو ننگونو ته د حل په موخه دوی پرېکړه وکړه، چې د اقدام کولو لپاره په سيستماتيک ډول د ولس رایه او د چمتوالي کچه معلومه کړي. نو له دې امله په ۲۰۰۰ کال کې د هېواد په کچه د يوې نظر پوښتنې لپاره ۵۰۰ کسان غوره شول. له خلکو درې پوښتنې وشوې، چې دغه پوښتنې په لاندې ډول خلاصه کېږي.

۱. آیا مدني ټولنې دا حق لري، چې د ولسي جرگې لپاره د کانديدانو ارزيايي وکړي، دوی رد کړي او په ټاکنو کې هغوی ته د ماتې ورکولو هڅه وکړي؟ (۷۹،۸ سلنه خلکو ځواب مثبت وو).

۲. که څه هم، چې د ټاکنو د قانون د ۸۷ مادې مطابق دغه کړنې ناقانونه دي خو ځواب ورکونکو وويل (ان که ناقانونه هم وي بيا هم موږ له دغه ډول مبارزې څخه ملاتړ کوو).

۳. آیا فکر کوئ دغه قانون بايد بدلون وکړي؟ (۶۵،۱ سلنه خلکو وويل په قانون کې موجود بنديزونه بايد لرې کړای شي. ځکه، چې ولس د خلکو په تور لېست کې د اچولو حق لري).

همدارنگه نظر پوښتنې له خلکو څخه په تور لېست کې د کانديدانو د شاملولو لپاره د معيار په اړه هم نظر واخيست. د مدني ټولنې دغه گروپ دې پايلې ته ورسېد، چې خلک په تور لېست کې د کانديدانو شموليت او د مبارزې په قانون کې تعديل غواړي او که دغه کارونه امکان لري دوی ولسي سرغړاوی او ولسي مبارزې ته چمتو دي.

دغه سروې دلته هغه څرگندونې، چې په تلويزون کې يې کړې وې «رايه ورکونکي هغه وسيله ده، چې حقونه لري» لا پسې قوي کړي او پر

دې سربېره سروې مدني ټولنې مشرانو ته هغه باور په لاس ورکړ، چې مدني ټولنې گروپونه، نا دولتي سازمانونه، د ښاريانو گروپونه او نور قانع کړي، چې په ايتلاف کې شامل شي. بالاخره د نظر پوښتنې د تور لېست لپاره جوړ شوي د مدني ټولنې گروپ ته وړتيا ورکړه تر څو هغه مدني سازمانونه، چې د ټاکنو د قانون په ماتولو کې زړه نازړه وو خپل پيغام ورسوي او هغوی بيا تضمين ورکړي، چې عام ولس به د ولسي مبارزې ملاتړ کوي.

دويمه ستونزه دا وه، چې د مبارزې د ناکامولو په موخه به قدرت لرونکي افراد او اشخاص به مبارزېن په سياسي تمايلاتو درلودلو باندې تورنوي. له دغه تور سره د مقابلې لپاره دوی د روڼتيا په يوه تگلاره فکر وکړ. دوی عملاً په تور لېست کې د شاملولو په خاطر معيار خپرول او ارزيايي بايد په حکومتي مالوماتو ولاړه وي. خلک په تصميم کې داخلول او پرته له دې، چې د سياستوال مخېنې، قوت او يا گوندي تړاو ته وکتل شي بايد پرېکړه وشي او هېڅ ډول استثناء ته نه قايليدل او دغه ټول مالومات د گروپ او وېبپاڼې له لارې خپرول عملي اقدامات وو، چې په نظر کې ونيول شول.

لنډ مهالې موخې، تگلاره، لرليد او کاري پلان

له ټاکنو څخه لږ څه د پاسه درې مياشتې وړاندې د مبارزې لپاره د مدني ټولنې جوړ شوی گروپ د مبارزې لپاره کاري پلان جوړول پيل کړي. دی گروپ د مبارزې لپاره درې لنډ مهالې موخې په گوته کړې. اول د ټاکنو د قانون ۸۷ يمه ماده کې بدلون راوستل. دوهم د اپريل په ټاکنو کې برخه اخيستونکو کانديدانو کيفيت او ايمانداري لوړول. درېيم له ولسي جرگې «په اختلاس کې ککړ او ناتوانه کانديدان» لرې کول. عمومي تگلاره د رايه ورکونکو له خوا د ولسي جرگې لپاره «د نامزد کولو او نه ټاکلو» مبارزه وه، چې ددې کار موخه په اختلاس کې د ککړ کانديدانو د نوماند کېدو او که بيا هم دوی نوماند شي د هغوی د ټاکل کېدو مخنيوي و.

بالاخره د دوی غبرگ لرلید ((دوه اړخه)) درلودلو لومړۍ دوی هڅه کوله، چې په سیاسي سیستم کې ارزښتونو د سیاسي گوندونو له اختلاس نه ډکو ټاکنو او د ټاکل شویو استازو ناوړه کړنو ته د پای ټکې کېږدي. دوی غوښتل هغه ډول، چې د کوریا اساسي قانون په لومړنۍ ماده کې راغلي «د کوریا هېواد پال ولسواکه هېواد دی. د کوریا ملي حاکمیت په خلکو پورې تړاو لري او د دولت ټول واک له خلکو څخه سرچینه اخلي». په هماغه ډول په کوریا کې ریښتیني ولسواکي را منځته کړي. بلکې څرنگه، چې جیو کېم ادعا وکړه «موږ اړ یو، چې سیستم او ولسي وجدان ته بدلون ورکړو». دغه گروپ د ناموزونه کانديدانو په تور لېست کې د شاملولو په تعریف شوې طریقه ولاړه مبارزه، چې د ولسي مبارزې یو لړ ټاکنو ته هم ورسره ملګري وو، را منځته کړ.

ددغې مبارزې اساسي عناصر د یو ایتلاف را منځته کول، په توریست کې د شاملولو لپاره معیار مقررول، او په دوه مرحلو: لومړۍ د د نامزد کولو مخنیوی کوي، د گوندونو د کانديدانو په شفافه توګه ارزول، د هغو فاسدو کانديدانو، چې د نوماند کېدو امکان یې درلود په لومړۍ مرحله کې په تور لېست کې شاملول، په گوندونو د ولسي مبارزې له لارې فشار راوستل، چې دوی ځان کانديد نه کړي، پر گوندونو فشار راوستل، چې دوی له لیسته خذف کړي. دوهم دوی ته ماتې ورکول، د نامناسبو کانديدانو تور لېست خپرول او دغو کانديدانو ته د ۱۴ اپریل په پارلماني ټاکنو کې د ماتې ورکولو په خاطر د ولس تحریک کول شامل وو.

د ایتلاف لپاره دی (د ایتلاف نښه ده)

د ۱۹۹۹ کال د دسمبر او ۲۰۰۰ کال جنوري تر منځ دغه گروپ په سلګونو مدني شبکو لکه نادولتي سازمانونو، د مدني ټولنو گروپونو، تعلیمي، مسلکي، مذهبي گروپونو، د ځوانانو او زده کونکو گروپونو، کلتوري گروپونو، ټولنیزو اتحادیو او مدني گروپونو ته خپل پیغام ورسولو.

دوی وکولای شول، چې متفاوتو گروپونو نو لکه د سیاسي بندیانو کورنۍ YMCA / YWCA د مشهورو څېرو شبکې او د کارتونو جوړونکو اتحادیو ته خپل پیغام ورسوي. لي وویل «موږ دوی ته د نظر پوښتنې پایلې وښودلې او په مبارزه کې له موږ سره د یو ځای کېدو غوښتنه مو ترې وکړه» د گروپ غړو د قانون ماتونې په صورت کې د ممکنه زنداني کېدو او جریمه کېدل په ډاگه کړل.

دوی د نویو مشرانو له گروپونو وغوښتل، چې دوی باید لاسلیک وکړي، چې دوی له دغه خطر ټولي دي. ددې لپاره، چې ایتلاف نور هم پراخ کړي او تمرکز جامع کړي. دوی پرېکړه وکړه، چې یوازې په اختلاس تمرکز وکړي «موږ اړتیا درلوده داسې یوه ستونزه، چې ټول پرې موافق وي په گوته کړو او اختلاس داسې یو شي دی، چې ټول خلک یې په اړه شکایت کوي. د ۲۰۰۰ کال د جنوري پر دولسمه دسیول په مرکز کې په یو جشن کې ۴۷۰ سازمانونو د عمومي ټاکنو لپاره د اتباعو ایتلاف (CAGE) را منځته کړ». ایتلاف «د سیاسي سمون لپاره مدني منشور» وړاندې کړ. منشور کې راغلي وو. «د کوریا سیاست اوس هم په زړه پېرۍ کې دی، په داسې حال کې، چې خلک نوې پېرۍ او زیرې ته د ورداخلیدو تابیا کوي. په عمومي توگه اختلاس د کوریا د ټولنې د سمون په لار کې له ټولو تیره خنډ دی او باید نور ونه زغمل شي». د اتباعو د ایتلاف را منځته کېدو په سیاسي حلقو کې خلک په لږزان کړل. بله ورځ د یوې وتلې کوریایي ورځپاڼې په سرلیک کې راغلي وو «سیاسي گوندونه په لږان دي: نو که زه په لېست کې یم څه به کېږي؟» یو ځل، چې مبارزه پیل شوه، ایتلاف په بې سابقې ډول ستر شو په ایتلاف کې د دخپلو گروپونو شمېر ۱۱۵۴ ته ورسید. دوی وویل ایتلاف له هغه، چې موږ یې تمه کوله ډېر ستر شو.

د بلیک لېست (تورلېست) لپاره دي:

په مبارزه کې اصلي طريقه د تور لېست طريقه وه، په دغه طريقه کې په فساد کې ښکېل سياستوال په ټاکنو کې د گډون لپاره نا اهل معرفي کېدل او په عینې وخت کې عام وگړي تحریک کېدل تر څو دوی ته په ټاکنو کې ماتې ورکړي. په تور لېست کې د شاملولو په خاطر کافي هڅه وشوه. د ۲۰۰۰م کال د جنوري د نظر پوښتنې د موادو او له عامو خلکو سره د خبرو اترو پر اساس CAGE یو لړ معبارونه را منځته کړل. دغه معبارونه وروسته د CAGE د اجرایه هیئت له خوا وارزول شول، دغه معبارونه، چې په لاندې ډول دي وروسته انگریزي ژبې ته وژباړل شول.

* د اختلاس فعالیتونه

* د ټاکنو له قانونه سرغړاوی

* د بشر د حقونو، مدني کړنو او د ولسواکۍ او اساسي قانون پر

خلاف کړنې

* په قانون جوړونه کې د اخلاص نه شتون او د ملي شورا او ولسي

جرگې او د موکلینو په خلاف فعالیتونه

* د تگلارو او مقرارتو په جوړولو کې موقف

* د مدني مسوولیتونو لکه، د مکلفیت د دورې او د مالیو په ورکولو

کې پاتې راتلل

* داسې مشکوکې کړنې، چې د سیاستوالو کړنې تر سیوري لاندې

راولي.

لومړنیو دریو معبارونو د تور لېست په تعینولو کې مهم او پریکنده رول

درلود. د سیاستوالو سوابق د لاندې مواردو له لارې وڅېړل شول!

د ټاکنو له قانونه سر غړاوی او د بډو په اخیستلو محاکمه کېدل. د چون

ډو هوان په حکومت کې قانون جوړونکو ته په ملي کمېټه کې غړیتوب،

له یوې ځانگړې سیمې څخه د رایې اخیستلو لپاره د خلکو تر منځ سیمه

یېزې دېسمنی راپارول، د گوندونو ژر ژر بدلول، د ځمکو او نورو جايدادونو په پېر او پلور کې د ککړتیا شک، په باندنيو قيمتي سفرونو باندې تلل، داسې بيانيې خپرول، چې له يو قانون جوړونکي سره مناسې نه وي.

ارزونه په هغو اسنادو، چې عامو خلک ورته لاسرسی درلودلی شو، چې د ملي شورا راپورونه، د رسنيو راپورونه، قضايي راپورونه، د قانون جوړونکو راپورونه، اړونده کتابونه او پمفلېټونه او د دندې پرمهال کړنې، د ټاکنيزو منډوترو پر مهال د ژمنو پرته، ولاړه وه. په ځينو سيمو کې CAGE حکومت باندې له دوی سره د کاندیدانو د تېرنۍ جريمې سابقه، د مالي سابقې او د مکليفيت د دورې د سوابقو د شريکولو لپاره په بريالۍ توگه فشار وارد کړ.

په داسې حال کې، چې مبارزينو د مخالفانو له خوا پر دوی شک درلوده دوی د حکومتي سوابقو کارول، سياستوالو ته د راپور کاپياني ليردول او هغوی ته موقعه ورکولو درې ستراتيژياني وکارولې، تر څو له ځانه دفاع وکړي او د CAGE د حقوقي مشاورينو له خوا د مجرم گڼلو په خاطر د اسنادو ارزيايي کول، د سياستوالو په تور لېست کې د شاملولو په خاطر د يوې پيچلې پروسې په گډون ولاړ چوکاټ را منځته شو.

د اختلاس پر ضد د SPSP ټيم هغه ټولې ارزيايي، چې د مدني کارپوهانو يوې ډلې په رضاکارانه توگه تر سره کړې وې سره را يو ځای کړل. په دې کې مدافع وکېلانو، چې د اختلاس پر خلاف د مبارزې د چاپيريال او د بنځو د حقونو په گډون پکې نورې ساحې هم شاملې وې ددې پايلې د CAGE د بېلابېلو کميټو، ډلو او تنظيمونکو ادارو ته ورکړل شوې. له دې سربېره CAGE اړينه وليده، نه يوازې ددې لپاره، چې دوی د نوبت مدني فطرت ته ريښتوني پاتې شي بلکې ددې لپاره، چې په تور لېست کې د شاملولو پروسه لا پسې ډېر مشروعيت تر لاسه کړي او د

واکمنو د تورونو مقابله وکړي دوی عام ښاریان هم په پروسه کې شامل کړل.

د CAGE تنظیمونو یوه له نوبسته ډکه کړنه د ۱۰۰ رایه ورکونکو کمیټه را منځته کړه. د CAGE د کوریا د نظر پوښتنې یوه وتلي شرکت ته وویل، چې په ملي کچه د استازیتوب کونکو یو سل کسيزه ډله وټاکي. یو داسې جدول را منځته شو، چې د کمیټې لپاره خاکه په گوته او د وړتیا لرونکېو غړو گډون لپاره لارښونه وکړي. بل قدم دا و، چې داسې غړي، چې په نادرولتي موسيسو کې یې دندې نه درلودې او نه هم مبارزېن وو بلکې رضاکاران و، هغوی د اټکل له مخې غوره شي.

ددغو خلکو له منځه د جدول له معیارونو سره سم د وگړو یوه ډله وټاکل شوه. د CAGE د غړو تر منځ کارونه وويشل شول تر څو له دغو کسانو سره تماس ونيسي او دوی ته په کمیټو کې د راگډیدو بلنه ورکړي. دوی وايي، چې کمیټې د قضایه ډلگۍ رول تر سره کړ. دوی د تحقیقي ډلې له پایلو څخه په گټې اخیستنې سره د CAGE د استازو د بورډ غړو ته په تور لېست کې د نومونود شاملولو په خاطر وړاندېزونه وسپارل.

سل نفریزه کمیټه

مېدلون	په کمیټه کې یې شمېر
جنس	
سړي	۵۱
ښځې	۴۹
عمر ونه	
۲۰-۳۰ کلنۍ پورې	۲۷
۳۰-۴۰ کلنۍ پورې	۲۸
۴۰-۵۰ کلنۍ پورې	۱۹
له پنځوسو پورته	۲۶

سیمې

۲۵	سیول (د جنوبي کوریا مرکز)
۱۶	بوسان او کایو نگیوک
۱۱	انچیون او کایونگیوک
۲۵	لینچون او کایو گیندو
۱۱	هونام
۲	دایچوین
۲	چنگبگ
۴	چنگام
۳	گانگون
۱	جیجو

مسلک

۱۱	زمیندار
۱۲	خپل کار لري
۱۷	په فابریکه کې کار کوي
۱۴	په دفتر کې کار کوي
۵	د پوهنتون محصل
۳۳	پر کور ناسته ښځه
۸	دنده نه لري

وروسته د تور لېست په اړه د CAGE د عمومي اسامبلې له خوا تصمیم ونیول شو. له لېست څخه د کانديدانو د لرې کولو په مرحله کې ۱۰۲ سیاستوال موجود و. د جنوري په ۲۴ تاریخ په یو بې ساري تلویزیوني پروگرام کې له ولسي جرگې څخه د ۶۶ سیاستوالو نومونه «د هېڅ کوم گوند له خوا د نامزد کېدو لپاره مناسب نه دي» اعلان شول. د دوی اکثریت یې د واکمن گوند او اپوزیسیون قوي برحاله غړي وو. د

CAGE موخه دا وه، چې د ټولو گوندونو له خوا ددغو سیاستوالو د نامزدۍ مخه ونیسي.

مبارزېنو د فیورورۍ پر ۲۷ تاریخ د ۴۶ کسانو یو بل لېست اعلان کړ، چې په دوی کې یې ۴۱ کسان د ولسي جرگې غړي نه بلکې برحال او یا تېرني والیان، ښاروالان، د کابینې غړي یا جگپوړي قانون جوړونکي وو. تمه کېده، چې دغه افراد به له گوندونو نامزدگي وغواړي. لي وايي، چې ددغو وگړو تر منځ لسو نفرو د شخصي سياسي دلایلو او یا هم د مبارزې له امله په ټاکنو کې د برخه نه اخیستنې پرېکړه وکړه، چې دغه دویم لامل د CAGE لپاره ستره لاسته راوړنه وه. د قوي واکمنو غبرگون هماغه و د کوم، چې تمه کېده. دوی زهرجنې نیوکې، د سیاسي پلوی، منافقت او لاسوهنې باندې مبارزه تورنه کړه. ځینو سیاسي گوندونو خو دغه کار له «سیاسي ترهگری» سره مشابه گڼلو.

له ټاکنو لس ورځې وړاندې د اپرېل په ۳۰ مه نېټه په یو ستر پریس کانفرانس کې CAGE د ماتې ورکولو لپاره وروستی تور لېست اعلان کړ. په دغه لېست کې ۸۶ کانديدان وو، د دوی له منځه ۶۴ یې هغه کسان وو، چې د نامزدۍ په تور لېست کې هم و. څنگه به، چې نوم اعلانېده د CAGE غړو به بالکل هغه ډول لکه څرنگه، چې د فوټبال په لوبه کې لوبځار د یو لوبغاړي له تېروتنې وروسته د هغه د ویستلو لپاره سور کارت خوځوي، دوی به همدغه شان سره کارتونه خوځول.

پر دې سربېره هغه کمیټې، چې د سیول په سیمه کې یې کار کولو هغې ۲۲ ستراتیژیکې ولسوالۍ په گوته کړې، چې هغو کې دوی د فاسدو سیاستوالو د ناکامۍ لپاره منظمې هڅې وکړې. د مبارزې مشران هرې حلقي ته د مسوول په توگه ور وپېژندل شول.

د ښاریانو د راگېولو لپاره دي:

د لومړي لېست له خپرولو سره سم ترټاکنو پورې CAGE د لاسلیکونو راټولولو یو پراخ کمپاین پیل کړ په داسې حال کې، چې ایتلاف خپلې موخې (چې د هېواد د ۲۲۷ ولسوالیو کې له هرې ولسوالۍ د رایه ورکونکو له ۱۰،۰۰۰ کسانو څخه به لاسلیکونه اخلي) خواوښاء ۲۵۰،۰۰۰ کسانو ژمنه وکړه، چې دوی به په ټاکنو کې برخه اخلي خو هغو وگړو ته، چې په تور لېست کې یې نومونه شامل دي، رایه نه ورکوي.

دا په وړه کچه د کم خطر لرونکې تاکتیک و. دغه تاکتیک له عامو خلکو سره د کتلو او له هغوی د نظرونو اخیستلو د مبارزې په اړه هغوی ته پوهاوی ورکولو او د هغوی د ملاتړ تر لاسه کول، هغوی گډون ته هڅول او د فاسدو چارواکو د ردولو لپاره د هغوی د ملاتړ راجلبولو د توجیه کولو موقع را منځته کړه. ټاکنو ته په نژدې کېدو سره د مبارزې سیمه ییزو څانگو له ولس سره اړیکې نیول ډېر کړل.

هغه غړي، چې عموماً دوی معاش خوړونکي مامورین نه بلکې رضاکاران و پر خپلو سیمو کې یې خلکو ته په شخصي توگه تلیفونونه وکړل. لي وايي دی نه پوهیږي، چې په ټوله کې څومره تلیفونونه شوي. خو په ځینې ولسوالیو لکه نچینون کې هر رایې ورکونکي ته تلیفون شوی دی. دسیول منتظمینو هم خپلو سیمه ییزو څانگو ته په تور لېست کې د اچول شویو کاندیدانو په اړه معلومات ولېږدول، چې دغه معلومات بیا نېغه په نیغه رایه ورکونکو ته ولېږدول شول.

د ملکي غاړه نه ایښودنې لپاره دی

CAGE په ډاگه د ټاکنو د قانون د پورته ذکر شوې ۸۶ یمې مادې پر خلاف (د نه غاړه ایښودنې اصل) اعلان کړ. مدني مشرانو استدلال وکړ، چې خلک د کاندیدانو د ارزونې صلاحیت لري. «اساساً ټاکنې د کاندیدانو او همدرانگه د رایی ورکونکو لپاره دي، د رایه ورکونکو د بیان

ازادي (له قانون سره سم) تضمین شوې ده». لي پر دغه ټکي ټينگار وکړ. CAGE استدلال وکړ، چې قانون جوړونکو هم دغه قانون مات کړی. توپیر یوازې دا دی، چې دوی ددغه ډول سرغړونې لپاره مجازات شوي نه دي. په داسې حال کې، چې مبارزېنو هغه څه پټ نه کړل، چې دوی کول او د هغې عواقبو منلو ته یې چمتوالی وښوده.

لي وویل اساسي اصل دا و، چې ملي مشرتابه د هېواد په کچه خلکو ته د پیغام رسولو نوبتونو جوړول او په مرکز کې یې د ولسي مبارزې کړنې تر سره کولې تر څو، چې رسنیو توجه راجلب کړي. په داسې حال کې، چې سیمه ییزو څانگو پر خپلو ساحو کې فعالیتونه تر سره کول. لنډه دا وروسته له هغه، چې د نا اهلو کانديدانو لومړی تور لېست اعلان شو د مشرتابه ډلې په سیول کې فعالیتونه تر سره کړل، چې دغو فعالیتونو تر ټاکنو دوام وکړ.

د مارچ له ۲ مې څخه د مارچ تر ۶ پورې مبارزېنو دمایونگډنگ په داسې یو ځای کې، چې له ۱۹۷۰یمې را په دېخوا د سیاسي بغاوت سمبول گڼل کېږي. د ریفورم پلازې په نوم نوبت پیل کړ. په نورو تاکتیکونو کې د سیاسي گوندونو په دفترونو کې ناستې او د مناسبو (نا اهلو) کانديدانو د نه نامزد کولو غوښتنې کولې. مظاهرې کول، مارشونه کول په پنځم مارچ د شمعو بلول، په ودانیو بېرونه رازېږول، په کوڅو کې تیاترونه اجراء کول او مزاحیه کارونه تر سره کول شامل و.

د ښځو گروپونو پر ۳۱ مه د مارچ چاروگانو په سیمه کې د مظاهرې په گډون ځینې اقدامات تر سره کړل. ځوانانو په ښونځیو او پوهنتونونو کې ځینې کړنې تر سره کړې. ادارو ته د خلکو د مخېني په خاطر د ادارو مخو ته ډیرې وخت ناستې، د فلمپلیټونو کارول، د سرو پوکنو، د فټبال د زیږو او سرو کارتونو تڼیو او بیجونه خلکو ته ورکول تر سره شول. په بټنو او بیجونو باندې د مبارزې نارې لکه «ووځی» «زه رایه ورکوم» او

«بدلون بدلون» نارې لیکل شوې وي. CAGE له وتلي پاپ سندرغاړي، جیون هیون، د هغه سندري «بدلون بدلون» د کارولو حق تر لاسه کړ. دا، چې د کوڅو په اقداماتو کې د ملکي غاړو نه ایښودنې احتمال شامل و. فعالانو د ټاکنو قانون گډوډ کړ. عملاً د اپریل د ټاکنو تاریخ ډېر نژدې و، د سپول پلان جوړونکو پرېکړه وکړه، چې دوی باید د تحرک د ډېرولو په خاطر میدان ته ور ودانگي او داسې تاکتیکونه جوړ کړل، چې سیمه ییزو څانگو ته یې انرژي ور وبښله او د دوی غړیو ته یې قدرت ور وبښلو. د جنورۍ ۳۰ مه نېټه CAGE د خلکو د حقونو د بیا اعداې د ورځې په نوم د ملي تحریک ورځ را منځته کړه. د سیول په گډون په سترو ښارونو کې لارښوونه وشول.

څنگه به، چې به له تور لېست نه د هر یو شخص نوم اخیستل کېده خلکو به ورته د فېتال زېر کارتونه خوزول. بیا د مارچ پر لومړۍ نېټه له جاپان سره د یو ځای کېدو څخه، چې ۱۹۱۰ کې را منځته شوی وه د ازادۍ په ورځ مبارزې د خلکو د خپلواکۍ ورځ ولمانځله. منتظمینو د ښاریانو د ازادۍ منشور خپور کړ او یو ځل بیا یې په شپږو سترو ښارونو کې لارښوونه وکړل.

بیا زیر کارتونه توزیع شول او څنگه، چې به په فساد کې د ککړ چارواکي نوم اخیستل کېده خلکو به دغه کارتونه خوځول. لي وايي، چې د مارچ په نیمايي کې د هېواد په کچه د وه بس سفرونو لومړی سفر سرته ورسولو. په نولسو ښارونو کې ودرېدل ترڅو له خلکو ملاتړ تر لاسه کړي او د تور لېست د ژمنې لپاره دهغوی لاسلیکونه راغونډ کړي.

بالاخره د مبارزې مرکزي هستې یو له نوښته ډک تاکتیک را منځته کړ، دوه ویشټو ولسوالیو ته دوی «د مبارزې یو وتلی مبارز په دې خاطر، چې د یو کاندید، چې یو منطقي خو یو سمبولیک حریف وو، په څېر اکت وکړي، ولېږدول». د بېلگې په توگه هغه کاندید، چې یو فاسد قاضي و، د

هغه مقابلي (جعلي مقابلي) ته د بشر د حقونو يو نوموتی مدافع وکېل ودرول شو.

په سيول کې د ملک پر کچه د را منځته شويو تاکتيکو سربېره د مبارزې ځينو «شاخو» يا ځانگړو گروپونو هم کړنې پيل کړې. د پوهنتونونو استادانو په پوهنتونونو کې د خپلو شاگردانو لپاره بحثونه او د ښونځيو ښوونکو په متوسطو او لېسو کې ځانگړي درسونه تدريسول پيل کړل. د مارچ پر دوهمه نېټه په ټوله کوريا کې کوريايي ښونکو او د روزنيزې اتحاديې کار کونکو په اړه داسې راپور ورکړل شو، چې دوی د هيوآ په کچه په ټولگيو کې د ولسواکۍ په اړه لکچرونه ورکړي، چې دغه کار وروسته د دوی لپاره د توجو د راجلبولو لامل وگرځېد.

د ځوانانو څانگې د ۱۹۶۹ کال د افسانوي لرگيو د ډېري په څېر د خلکو لپاره د سور فيستوال په نوم يوه ستره غونډه وکړه. دوی اعلان وکړ «لار شئ لوبې وکړئ، رايه ورکړئ او نړۍ ته بدلون ورکړي» دوی بېلابېل فعاليتونه تر سره کړل، چې پکې ډېر ښکاره يې د وتلو سندرغاړو له خوا د کانسرت تر سره کول و. د کانسرت په اخېر کې ليدونکو د سرو کارتونو يو سمندر وښورولو او د موسيقي سور ته يې چېغې وهلې اندازتاً ۵۰،۰۰۰ خلک تحريک شول. چې دا په مبارزه کې تر ټولو ستر تحرک

۹.

تر مارچ سيمه ييزو ښاخو د خپلو نوښتونو کول پيل کړي و. په دغو تاکتيکونو کې د لينچون په ښکار کې د ځوانانو له خوا د اعتصابونو کولو په گډون د شمعو بلول، په ښارونو کې مارشونه تر سره کول او د لاسليکونو راټولول شامل و. په جنوب لويديځه سيمه کې ښاريانو د بايسیکلونو لارېون او کروندگرو د څارويو د گاډيو لارېون تر سره کړ. د کوريا په جنوب شرقي سيمه کې دايگاو په ښار کې ښاريانو د کوچنيانو يو

مارش را منځته کړ، مارش کونکو له ځان سره یو بینر، چې د خلکو د ورغویو نښانونه پرې چاپ شوي وو، لېږدولو. بالاخره مبارزې د رایه ورکونکو لپاره د سیاسي او قضايي سمونونو په څېر په کلیدي موضوعاتو مواد تولید کړل، ددغه کار موخه نه یوازې دا وه. چې رایه ورکونکو ته اړین مالومات ورکړي بلکه سیاسي گوندونه یې تشویقول، چې دوی باید د ټاکنو په بحثونو کې د تگلارو په اړه خپل نظریات هم وړاندې کړي.

ویرول

د لومړي تور لېست له خپریدو وروسته لویو سیاسي گوندونو د دوی د بدنامولو او د ټاکنو د قانون د ۸۷مې مادې نه د سرغړاوي په پلمه حقوقي کړنې تر سره کړې. د فیروړۍ پر ۱۷مه نېټه د CAGE د اجرائیوي کمېټې مشر، بارک وان سون او ورسره د PSPD یوه غړي د ټاکنو د قانون د ماتولو له امله حکومتي قاضي دفتر ته وغوښتل شول. لي وایي، چې د CAGE ځینې مشران جریمه شول. بندي شول او په ځینو سیمو کې هم جریمه او هم بندي شول. لي وایي، چې ځینې مدني فعالان په تور لېست کې د شاملو کانديدانو پر خلاف د دریدو له امله له «ټولنیز فشار» او نور بیا له «احساساتي ستونزو» سره مخ شول.

په ځینو ځایونو کې د CAGE د بسونو موټروانان د کانديدانو د مبارزینو له خوا په فزیکي برخودر سره وگواښل شول. «په تاکتیکی ډول موږ خپله ټوله شبکه او اغېز وکارولو، چې پېښې منعکس کړي، نور نو بیا کانديدان پوه شول، چې تاوتریخوالی به غبرگون وزېږوي» د دوی ستراتیژي سمه ثابته شوه. نه یوازې دا، چې تاوتریخوالی ودرول شو په تور لېست کې شاملو کانديدانو له CAGE څخه نقل وکړو دوی هڅه وکړه، چې موږ په ورته له تاوتریخوالي خالي لارو چارو سره وگواښي.

کله، چې وپوښتل شول، چې دغه تاکتیکونه څه ډول و؟ هغوي وويل، چې په تور لېست کې د شاملو وگړو مورگانو له خپلو زامنو څخه د ملاتړ په موخه مظاهري وکړي.

CAGE ۲۰۰۴

له هغه وروسته، چې لومړنۍ موخې يې تر لاسه کړې له ۲۰۰۰ کال وروسته ايتلاف پريښودل شو. د CAGE مشرتابه فکر کاوه، چې د کوريا د سياسي سمون په خوځښت کې د ملي کچې تحريک يوه واحده پدېده ده، چې تکرار به يې ستونزمن وي. نتيجتاً د مدني ټولنې د فعالانو ډلې په تور لېست کې د کانديدانو د شاملولو پروسه يو ځل بيا پيل کړه د فروري په څلورمه نېټه د ۳۵۴ ادارو له خوا CAGE په ۲۰۰۴ کال کې پيل شوه.

لي وايي، چې له تېر سره يې توپير دا وو، چې مدني مشرانو د پراخ ايتلاف او ستر ولسي تحرک لپاره پلان نه و جوړ کړی. د PSPD د يو راپور له مخې ايتلاف د کليک کولو او پاکولو ان لاین نوښت، چې په تور لېست کې د شاملولو د ټاکنو او پيسو نظارت، د سياسي گوندونو ارزيايي او د رایه ورکونکو مبارزې پکې شاملې وې، تمرکز کاوه. دوی د نه نامزد کولو لیستونه خپاره کړل. په لومړي لېست کې ټول ۱۰۹ افراد وو. دوهم لېست د ماتې ورکولو لېست و. په دغه کې ۱۰۶ هغه کانديدان و، چې په ټاکنو کې د برخه اخيستنې اهل نه وو او ۱۰۰ هغه وکېلان و، چې د ولسمشر موهيون روه د مواخذي لپاره يې رایه ورکړې وه. وروستۍ پرېکړه د ايتلاف د غړو له خوا سمه حمايه نشوه او د موضوع پر سر اختلاف گروپ کمزوری کړ.

د مبارزې ځانگړتياوې

مشرتابه او سازمانه دهی

د پلان جوړونې لپاره د شته محدود وخت په نظر کې نیولو سره او د مبارزې محدودې مودې او هغه رفتار، چې په هغې سره مبارزه را منځته شوه CAGE په ملي او سیمه ییزه کچه د باندې ډېر پرمختللي مشرتابه درلود. ددغه کار په زړه کې اجرائیه کمیټه وه. په کومه کې، چې څلویښت مدني سازمانونه وو. ((چې هر یوه یو استازي درلوده) او په مشرتابه کې یې ۱۲ گډ مشران درلودل. دوي په گډه یې مشري کوله دوی مشرتابه را منځته کړی و او د ټولې مبارزې پر مهال یې مهمې پرېکړې کولې. په دویمه برخه کې د استازو کمیټه وه، چې د ایتلاف له نورو سازمانونو څخه پکې لس غړي و. دغه دواړو جوړښتونو هم مهاله کار کولو او د پلان جوړونې او موضوعاتو په اړه د فکر په کولو کې برخه اخیستله. دوی یو بل پراخه جوړښت عمومي اسامبلې ته (د استازو بورډ ورته هم وویل کېږي)، چې د ایتلاف ۵۰۰ غړي پکې شامل و راپور ورکاوه. د کم وخت له امله اسامبلې یوازې یو څو غونډې وکړې.

لي وايي، چې اکثریت پرېکړې د رایو په اتفاق سره وشوې. پرته له تور لېست څخه د تور لېست په اړه په عمومي اسامبلې کې رایه واخیستل شوه. په سیمه ییزه کچه CAGE لس ولایتي سترې ښاري برخې او ۵۳ اطرفي سیمه ییزې څانگې درلودې. دوی په خپلواکه توگه فعالیت کاوه خپل فعالیتونه افهام او تفهیم، عام ولس ته د پیغام رسولو او د هغوی مبارزې ته په راگډولو لپاره یې فعالیتونه تر سره کول. مرکزي هستې ځانگو ته د مبارزې یو لارښود، چې څه ډول سیمه ییزه مبارزې ته لارښوونه ورکړي. په تور لېست کې د شاملو کانديدانو د ماتې د ورکولو په خاطر په وروستنیو لسو ورځو کې مبارزې یو بل سازمانی عنصر را منځته کړ. په ایتلاف کې شامل د هر سازمان مشر د خپلې سیمې مشر وټاکل

شو، چې موخه یې په ورسپارل شوې ټاکنیزه حوزه کې د ماتې ورکولو مبارزه تر سره کول و.

لي وايي، چې ددغه سربېره مبارزې د رسنيو د نظارت، د عامه اړیکو، گروپونه، محفلونو، پوسترونو، سمبولونو، ان لاین کمپاین او د مذهبي مشرانو او ځوانانو د متحرک کولو گروپونو درلودل. په داسې حال کې، چې ځوانانو د رایه ورکونکو ۶۵ سلنه جوړوله ځوانانو د متحرک کولو کې بنسټیز گروپ حیثیت درلود. د کارپوهانو یوې ډلې سمینارونه دایرول، په تلویزوني پروگرامونو کې یې خبرې کولې او د ټاکنو ولسي غاړه نه اېښودنې په څېر د اړونده موضوعاتو په اړه یې نظرونه ورکول.

د کوریا د وکېلانو د اتحادیې د مشر په څېر حقوقي کارپوهانو یو گروپ هم موجود و. دوی بندي شویو مبارزې ته په حقوقي مرسته او ددخواهۍ کې بوخت و. او د مبارزې لپاره یې یو مینول هم ترتیب کړی و. له ټاکنو ۱۰۰ ورځې وړاندې د ایتلاف سترو گوندونو د خپلو غړو څخه ۴۰ نفره په مبارزه کې هره ورځ د کار کولو لپاره اړ کړي و.

د خلکو په زړونو کې د CAGE حبثت

په ټوله کې CAGE دوه سترې ځانگړتیاوې را منځته کړې، چې له دغه امله د خلکو تر منځ له مبارزې سره مینه پیدا شوه.

- لي وويل، چې له فاسدو چارواکو او سياستوالو څخه ازادي له جاپان څخه د کوریا د ازادۍ نظريې مفکوره لاسي تقويه کوي.
- د زور، پېچلي سياسي جوړښت، چې د خپلو دندو او امتيازاتو په مټ يې د نويو ځوانانو، مشرانو مخ ډب کړې، دا مبارزه فطرتاً ځوانه وه.

يوالی:

د PSPD د مدني ټولنې هغه سازمان، چې مبارزه يې پيل کړې وه، د ټولنيز بدلون د راوستلو لپاره يې يوالي لازمي گڼلو او په دغه نظريي

اساس ایښودل شوی و. د ۲۰۰۱ کال تر پایه له ۵۰ کارکوونکو سر بهره مبارزې ۳۰۰ کارپوه رضاکاران او ۱۴۵۷۸ ښاریان د غړو په توګه په خپلو لیکو کې درلودل. د مبارزې دوه مشرانو وویل ((مدني ګروپونه یوازې دا، چې د متوسطې طبقې ګټو ته ځواب وایي)).

بلکې د مزدورانو، کارگرانو او محصلینو د سمون لپاره متحرک کولو کې باید مرسته وکړي. دغه ډول مدني حرکتونه او د اپوزیسیون پراخ ولسي تحریک د یو لا ډېرې په عدالت ولاړې ټولنې د را منځته کولو لپاره کار کولای شي».

CAGE پلان جوړونکو د فاسدو سیاستوالو او د سیاسي میلان په شان له تورونو سره د مقابله لپاره وړاندې له وړاندې یوالي ته دیوې ستراتیژیکې اړتیا په توګه کتل. د جغرافیه، ښاري او کلیوالي سیمو، د عمر، د ګروپونو جنس، دندو او ټولنیز اقتصادي حالت په څېر د بېلابېل ابعادو د را داخیلولو لپاره پراخ اتحاد او انټرنېټ دوه لارې وې. ایټلاف افراد هم تقویه کړل، چې وروسته دغه افراد په مبارزه کې فعالان. د بېلګې په توګه هی یون جو د PSPD د تگلارې پخواني مشر وایي، چې ډاکټرانو، علمي شخصیتونو، ښونکو، مذهبي خلکو، وکېلانو، سوداګرو، هنرمندانو او فنکارانو له اړخه مبارزه په قوي ډول حمایه شوه.

نظر پوښتنه ښيي، چې د عامو ښاریانو ستر شمېر له CAGE ملاتړ وکړ. د کوریا د GALLOP شرکت د مدني اقدام په اړه د درېو نظر پوښتنو لپاره ورته پوښتنه وکاروله. کله، چې له خلکو پوښتنه وشوه، چې مبارزه اړینه او یا مشروع ده؟ ۵۹ سلنه خلکو د هغو ځواب ورکړو. د جنورۍ په ۱۲ مه نېټه ۷۰ سلنه مثبت ځواب ورکړ. د مارچ پر ۱۷، ۷۸ سلنه او د اپرېل په څوارلسمه له ټاکنو یوه ورځ وړاندې ۷۸ سلنه خلکو مثبت ځواب ورکړ.

پيسې (لگښت)

د مبارزې لپاره لگښت د ښاريانو د پيسو له لارې تر سره کېده. دغو ښاريانو په عمومي توگه ورځپاڼو کې د سترو اعلانونو او د CAGE د ويب سايت له لارې د اعلان په ځواب کې پيسې ورکولې. PSPD د يو راپور له مخې مبارزې ۸۲۶،۲۹۱ ډالر راټول کړل، چې دومره روپۍ د مدني حرکتونو په تاريخ کې مخېنه نه لري. مشران وايي، چې ښاريان د پيسو ورکولو لپاره يا پر خپله مرکز ته راغلل او نورو د بانکونو له لارې او يا د انټرنېټ له لارې پيسې ورکړې. عمومي لگښت ۲۷۴،۰۴۳ ډالره و. يوه بله مهمه خبره دا وه، چې راټولې شوې روپۍ له لگښت څخه ډېرې شوې.

تفاهم کول

له پيله د CAGE مشرانو له سياسي جوړښتونو سره د ډيالوگ او له تاوتریخوالي د خالي لارو چارو په مټ د قانع کولو لاره په مخکې ونيوله. د مالوماتو پر اساس دوی د سياسي گوندونو د استازو او د گوندونو د کانديدانو د نامزد کونکو کميټو له مشرانو سره په دې خاطر خبرې وکړې، چې دوی اړ کېږي، چې «د مدني ټولنو غوښتنو ته غور کېږدي». خو کله، چې گوندونو پام کولو د سيول مرکزي هستې د مدني فعاليت په لاره اچولو ته اماده و.

له تاوتریخوالي خالي نظم

که څه هم، چې د CAGE مشران پوهېدل، چې د مبارزې پرمهال د دوی ملگري د سياسي گوندونو د ملاتړو له خوا تهديد او يا به تر بريد لاندې راشي، خو دوی په هر ډول حالاتو کې د تاوتریخوالي کارول په سخت ډول سره رد کړل. کله، چې ترې ددغه کار د لامل پوښتنه وشوه لي وويل «دغه کار ته اړتيا نه وه موږ په دې باور يو، چې تاوتریخوالی زموږ د مبارزې لپاره گټور نه دی. ځکه، چې رايه ورکول يوه پر امنه پروسه ده او

ان که پر مور برید وشي، بیا هم زموږ مخالفان به مبارزه تاوتریخوالي سره توزنه کړي». په داسې حال کې، چې د مخالفانو له خوا د تاوتریخوالي د تر سره کولو قوي امکان موجود و د مبارزې په مشور کې د مبارزې په سوله ییز فطرت ټینګار شوی وو. پر لیکلو سربېره مبارزې د تاوتریخوالي نه کولو په خاطر وړاندې له وړاندې یو لړ اقدامات وکړل. د CAGE ملي مشرتابه او د څانګو مسوولینو د خپل دغه دریځ د اعلان په موخه یو لړ خبري ناستې وکړې. د CAGE د ولسي مبارزې یو مینول هم خپلو غړو ته وویشلو، مینول له مخالفانو سره د چلند لپاره لاندې لارښوونې وکړې.

- د فزیکي اخ او ډب پر مهال کېنئ.
- که خلک ستا د مبارزې مواد له تا څخه وتښتوي، پرېږده، چې ویې تښتوي.
- په ډېر جدي حالت کې هم له مقابلي کولو ځان وساتئ.

دیجیټلي ټکنالوژي :

مبارزېنو هڅه وکړه، چې په ډېره اندازه د افهام او تفهیم له پرمختل ټکنالوژي استفاده وکړي. لي وویل، چې د لومړي ځل لپاره په جنوبي کوریا کې انټرنیټ په یو مدني حرکت کې په جدي توګه وکارول شو. انټرنیټ په ځانګړي ډول د ځوان کهول په مبارزه کې د راګډولو او د هغوی د متحرک کولو لپاره وکارول شو. د ایم ټایزین په نوم په یوې دیجیټلي ټولنې کې ځوانانو د مبارزې په اړه د ټاکنو په اړه او د سیاسي سمون په اړه افکار تبادله کول. CAGE یوه وېبپاڼه را منځته کړه، چې دغه وېبپاڼه په حقیقت کې یوه ستره لاسته راوړنه وګرځېده. دا وېبپاڼه د ورځې په اوسط ډول ۵۶۹،۱۰ کسانو له خوا کتل کېده، چې له ټاکنو وړاندې ۸۵۶،۰۹۰ ځل کتل شوې وه. ویب ماسټر ته ۸۰۰۰ ایمیلونه ورلېږل شوي او ۴۵۶۷۴ پیغامونه په وېبپاڼه کې لیکل شوي و.

وېبپاڼې د «نااهلو کانديدانو» تور لېستونه او ورسره اسناد خپاره کړل. د بېلگې په ډول د تور لېست له خپرولو څخه درې ورځې وروسته د اپريل پر شپږمه CAGE د کانديدانو جرمي سوابق اعلان کړل، چې ۳۰۰،۰۰۰ خلکو دغه کار خوش کړی و. وېبپاڼې د خلکو تر منځ د مقبولې موسيقي، تلويزيون او فيلمي ستورو تاييد هم خپور کړی و. په دې اړه دوی ۲۸،۳۱۹ کسانو د مبارزې د ملاتړ کونکو نومونه هم په وېبپاڼه کې خپاره کړل او د ايميل له لارې يې د مالوماتو د تر لاسه کولو لپاره خپل ځانونه ثبت کړل. CAGE په دغه بې سابقې پايله باندې د نشرولو له لارې پانگونه وکړه. CAGE له SMS څخه د پيغامونو ليردولو لپاره استفاده وکړه او Cyworld، چې په کوريا کې را منځته شوې يوه پخوانۍ ټولنيزه شبکه وه، څخه يې هم استفاده وکړه. لي وايي، چې موبايل غريزو نغو څخه هم استفاده وشوه خو دغه کار ډېر اغېزمن نه و.

«ځکه هغه وخت ټکنالوژي دومره پرمختللی نه وه». بالاخره د يو څو مخالفو ورځپاڼو له خوا رسنيز غبرگون ښکاره کول شروع کړل. د غبرگون په پايله کې دوی کمزورو متبادلو رسنيو او د ښاريانو ان لاین ژورنالستيکي نوښتونو تر سره کولو ته انگېزه ورکول پيل کړي و. په دغو نوښتونو کې د CAGE د پوښښ لاندې راوستل او په ډيجيټلي توگه د مطبوعاتي ناستو خپرول شامل او له دغه امله په اساسي وخت کې د تحرک را منځته کولو و.

افهام او تفهيم:

CAGE د افهام او تفهيم لپاره د افهام او تفهيم ستراتيژي او پلان جوړ کړ، چې دغه کار د مبارزې بېلابېلې برخې تر اغېزې لاندې نيولې. لي وايي «دغه کار مهم و. نه يوازې دا، چې د عامه اړيکو برخه وه بلکې افهام او تفهيم پلان جوړولو يوه برخه هم وه». پلان کې داخلي پيغامونو، هدفې پيغامونو، د رسنيو سره د اړيکو، د افهام او تفهيم د

وسائلو، مطبوعاتې ناستو او له ولسي مبارزو سره د یو ځای کېدلو په گډون بېلابېلې برخې موجودې وې. په اساسي پیغامونو کې داسې پیغامونه «د بدلون وخت رارسیدلی» «په اختلاس ککړ سیاستوال وباسئ» په شان پیغامونه شامل و. په کلتوري لحاظ دوه اړونده سمبولونو د فېتال سرو او زېړو کارتونو ټوله مبارزه خلاصه کوله. زېړ کارت د نا اهلو کاندیدانو په تور لېست کې د شاملولو او سور کارت په تور لېست کې شاملو کاندیدانو ته د ماتې ورکولو لپاره په وروستنیو هڅو کې پکاریدل.

تر هدف لاندې څلورو مهمو گروپونو د مبارزې عامو خلکو، سیاسي جوړښت او د ټاکنو د کمیسیون لپاره ځانگړي پیغامونه را منځته کړل. لي وايي د ښاريانو په پیغامونو کې دوی رایې ورکولو او فاسدو چارواکو ته د رایې نه ورکولو ته وهڅول شول، چې «د ولس قوت وښيي، چې یوازې د ولس قوت سیاست ته بدلون ورکولای شي». سیاسي گوندونه او قانون جوړونکي (د پارلمان غړي) له یوې خوا وهڅول شول، چې په تور لېست کې شامل خلک له نومانډولو ډډه وکړي او له بلې خوا سیمه ییزو احساساتو ته له لمن وهلو ډډه وکړي او د کاندیدانو د ټاکنې پروسه پسې لاډېره ولسواکه او شفافه کړي.

د ټاکنو کمیسیون ته پیغام دا و، چې د کاندیدانو جرمي او د ماليې ورکونې د سوابقو په اړه مالومات په ډاگه کړي او پر ځای ددې، چې د ښاريانو (اتباعو) غږ خفه کړي سیاسي گوندونو ته د دوی د ناقانونه بهیر د درولو په خاطر د خپل قانوني واک څخه استفاده کولو لاره هواره کړي. لي وايي، چې د مبارزې پلانونکو د «رسنيو له غږو سره غوندې وکړي او له هغوی څخه یې د تور لېست د خپراوي غوښتنه وکړه» رسنيو ته اساسي پیغامونه «له سیمه ییزو احساساتو څخه استفاده مه کوئ، د سیاسي بحثونو په بډاینه کې مرسته وکړئ، د کاندیدانو د شخصیت تیاره اړخونه نشر کړئ، او ښاريانو ته د کاندیدانو په اړه بشپړ مالومات ورکړئ».

په عمومي توگه رسنيو له CAGE سره خواخوږي درلوده او عموماً دښمني يې نه کوله، د ماتې ورکولو په درشل کې دوه مباحثې (يوه د نومولو په وخت کې او يوه يې د اپريل په درېيمه نېټه) تر سره شوې. له دې سره په تړاو دغه مباحثې په لارښوونو، تلویزيوني خبروګولو، د پوهانو غونډو، د سيمه یيزو څانګو د مشهورتيا د فعاليتونو، پوسترونو او په کاریکاترونو سره نور هم تقويه شول.

پاييلې:

د ټاکنو په قانون له سره کتنه: د ۲۰۰۰ کال وړاندې ولسمشر ډايي جونګ کېم او ولسي جرگې د ټاکنو قانون ترميم کړ. په دغه ډول CAGE قانوني وگرځېد، ځينې مواد بدل شول. پر مطبوعاتي ناستو، ويبپاڼو، کورنيو خبري پاڼو، (نيوز لېټر) پابندي لرې شوه. خو په چاپي موادو او د کوڅو په احتجاجونو ځينو بنديزونو لا هم دوام وکړ په عينې وخت کې مبارزه پر خپله ناقانونه نه وه، د ولسي سرغړونې پر مټ يې خپل کار ته دوام ورکړ.

د کانديدانو نه نومول:

په اصلي تور لېست کې د موجودو سياستوالو له منځه لسو «نا اهلو» اشخاصو د نوماندۍ نه تر لاسه کولو پرېکړه وکړه. لي وايي، چې د پاتې ۱۰۲ نوماندانو په منځ کې ۴۸ کانديدانو ونه شواى کولای، چې له خپلو گوندونو نوماندې تر لاسه کړي. نو له دې امله ۵۸ سلنه کانديدان (په ۱۱۲ کې ۵۸) ونه شواى کړای، چې رايياني ته لار پيدا کړي.

د کانديدانو ژمنې:

له ټاکنو وړاندې، CAGE يوه مبارزه تر سره کړه، چې کانديدان پرې کړي، چې د بريا په صورت کې د سياسي ريفورم د راوستلو په خاطر به سياسي ريفورمونه وضع کوي د اپريل له درېم څخه د اپريل تر دېارلسم پورې خواشاه ۴۵۰ کانديدانو دغه ژمنه لاسليک کړه.

کاندیدانو ته ماتې ورکول :

په ورستیو ټاکنو کې په تور لېست کې د شاملو کاندیدانو ۶۹ سلنه (له ۸۶ څخه ۵۹) مات شول. په دوی کې په ۲۲ کې ۱۵ هغه کاندیدان و، چې ډېر «ستونزمن» و او له ستراتیژیکو حلقو څخه یې ځانونه کاندید کړي و. ځینې مهم سیمه ییز تفاوتونه موجود و. په سیول کې، ۲۰ په تور لېست کې د اچول شویو کاندیدانو له منځه ۱۹ او په چونګونګ کې په اتلسو کې ۱۵ کاندیدانو ماتې وخوړه. خو په یونګنام کې په ۳۵ کاندیدانو کې یوازې شپاړسو یې ماتې وخوړه، چې دغه کار ځانګړیو سیاسي ګوندونو سره د خلکو قوی سیمه ییز تړاو په ډاګه کوي.

نوې وینه، پرمختللي وړتیا :

تورلېست ته د نوم اچولو پروسې عمومي فوري تاثیر درلود. سیاسي ګوندونو په عمومي توګه نومانندان په لا ډېر احتیاط سره چن کړل. اوله دواړو ګوندونو څخه یو ستر شمېر برحال وکېلان غوره نکړای شول. له دې سربېره ډېر شمېر نوې څېرې، چې د فساد سابقه یې نه درلوده وټاکل شول. په ټوله کې د جرګې ۸۰ سلنه وکېلان په لومړي او دوهم ځل وټاکل شول. د دوی ستر شمېر د ۳۰، ۴۰ او یا هم د ۴۰ او ۵۰ کلونو تر منځ عمر ونه درلودل. سترو ګوندونو، چې هڅه یې کوله ټاکنیزې حوزې پر خپله ګټه بدلون او تبدیل کړي هڅې یې خنثی شوې.

د فاسد سیستم اخلال: د ایمانداري خپلول

د کوریا د مدني ټولنې لپاره د CAGE د اختلاس او د زړو ډلو تر منځ موجود یوالي ته په کافي اندازه زیان واړولو او د هغوی د فاسدو مشرانو تاثیر یې فوق العاده کمزوری کړ. دغه پروسه سوشیالوجیسټ سیون چون کېم داسې خلاصه کوي «د تګلارې میکانیزم، چې د ګوند مشرانو پکې ډېر واک درلود ورو د بدلون منلو له لارې حالت ته بدلون ورکړ، چې د ګوند د هغه ټیټې پایې عامو خلکو پکې ډېره اغیزه درلوده».

همدارنگه هغه گوندونه، چې د CAGE سرسخت مخالفین و هغوی هم د CAGE نږدې ټول معیارونه د نوماندۍ پر خپله پروسه کې شامل کړل.

لي وايي څلور کاله وروسته په ۲۰۰۴ کال کې په ټاکنو کې هر یو سیاسي گوند د کانديدانو د نومولو لپاره د CAGE د ارزونې په څېر ارزونه را منځته کړه او ان «نسبتاً آزاد» کارپوهان یې د نوماندو د وړتیا د ارزولو په خاطر استخدام کړل. دا په ټوله کې مهمه او تل پاتې کېدونکې پایله وه ځکه، چې سیاسي جوړښتونو د رویتیا او ایماندارۍ معیارونه، چې د مدني مشرانو له خوا را منځته شوي و خپل کړل او عامو خلکو یې ملاتړ کولو.

سیاسي سمون

CAGE د ټاکنیزو قوانینو سیاسي گوندونو ته د پیسو ورکولو، د وکېلانو د مالي منابعو او د هغوی د کاري کړنو او پارلماني رویتیا په گډون د سیاسي سمون لپاره یوه انگیزه را منځته کړه او د راتلونکي ولسي جرگې د سیاسي سمون او د سیاسي قوانینو د ترمیم لپاره ځانگړې کمېټه جوړه کړه، چې له همدغه ځایه دغه کار په فوري توگه پیل شو.

د ۲۰۰۴ کال CAGE

د ۲۰۰۰ کال په پرتله دا ځل مبارزه وړه وه، خو ددې سره سره یې د ولسي جرگې اولسمې دورې په ټاکنو ژوره اغیزه درلوده. هغه کانديدان، چې نامناسب گڼل شوي وو. د ۱۰۶ له منځه یې ۷۸ (۶، ۷۳ سلنه) نفرو خپلې چوکۍ وبایللې. هغو سلو وکېلانو، چې د ولسمشر د لرې کېدو لپاره یې رایه ورکړې وه. ۵۱ یې خپلې چوکۍ وبایللې. ټول لېستونه له سره رایو ځای کړل شول. د دوی ۶۳ سلنې کانديدانو خپلې څوکۍ وبایللې. سوسیالوجیت یوهانگ شین وايي «ټاکنې د ولسمشر په اړه یوه ټولپوښتنه وگرځېده». ددې امله نور پوهان CAGE یوازې او یوازې د دغو نتایجو لامل نه گڼي. له بله اړخه که نامناسب گرځول شوو کانديدانو ته وکتل

شي، پایلې يې هېښونکې دي او ښيي، چې د ۲۰۰۰ کال په ټاکنو کې عامو خلکو ته د لومړۍ درجې ارزښت ورکړل شوی و.

په نړيواله کچه هڅونه او د پوهې انتقال

د CAGE د بريا خبر په ټوله اسيا کې ډېر ژر خپور شو. د جنوبي کوريا له ټاکنو پنځه ورځې وروسته د اپريل پر اتلسمه د جاپان وتلې ورځپاڼې ارساهي شمون راپور ورکړ «د جنوبي کوريا د خلکو هوډ، چې فاسد او نالايقه چارواکي ټاکل کېدو ته نه پرېږدي، د يو عبرت دی». له دغه وروسته د جاپانيانو يو گروپ کوريا ته سفر وکړ ترڅو د CAGE په اړه لا زيات مالومات تر لاسه کړي. په مې مياشت کې د CAGE ډېرو غړو جاپان ته په دې موخه، چې د جاپانيانو خپلې تجربې شريکې کړي سفر وکړ. ډېر ژر د ۲۰۰۰ کال د جون پر ۲۵ مه د جاپان په ټاکنو کې د جاپان اوه کليدي مدني سازمانونو خپل تور لېست کې شامل کړل او په گډه يې داسې تحريک را منځته کړ، چې سياسي نامناسب خلک له ټاکنيز زغل څخه وباسي.

د مورد ارزونه

د واک د اړيکو بدلول او د ولس په خوښه ولاړ سیستم لې وويل، چې «د مبارزې له برياوو وروسته سياستوال د رايه ورکونکو له مجموعي قوت څخه ويريدل. موږ په سياسي گوندونو بدلون او د نامزد کولو په پروسو کې بدلون وليد. دوی اوس رايه ورکونکو ته ارزښت ورکول پيل کړل». په مختصره توگه CAGE د ولس په خوښه ولسواکي لپاره حالات برابر کړل. مبارزې ولسونه له غير فعالو رايه ورکونکو څخه، چې وار د مخه سرته رسيدلې، سياستوالو څخه يې غوراوي کولو، يو خوځنده قوت ته تبديل کړل.

دوی خپل واک بېرته ترلاسه کړ ترڅو د سياسي گوندونو له منځه نسبتاً اهل استازي وټاکي او هغو کاندیدانو ته، چې د خلکو لپاره يې کار

نه دی کړی ماتې ورکړې. ددغه کار لپاره CAGE له دواړو سیاسي گوندونو او په فاسد نظام کې د موجودو اشخاصو مسوولیت منل را منځته کړه.

د خلکو د واک متحرکه قوتونه (دنیمیک)

د کوریا د ولسواکۍ د بنسټ له یوې خپرې شوې پانې څخه راخیستل شوي یو متن وايي « CAGE تحریک د بې ایمانه سیاست له امله د خلکو د غوسې لامل شو او په سیاسي جوړښت کې یې یو ناروین را منځته کړ ». دغه کار د مارتین لوترکېنگ افکار منعکس کړل، چې نوموړي په ۱۹۶۳ کې وویلې وو « ولسي مبارزه د داسې یو بحران د را منځته کېدو او د داسې گډوډۍ ورکوي، هغه ټولنه، چې په دوامداره توگه یې له افهام او تفهیم څخه انکار کړی وي له ستونزې سره مخامخ کېدو ته اړ کېږي ». په کوریا کې، چې کله د مدني ایتلاف له خوا له سیاسي گوندونو سره د خبرو کولو هڅې ناکامې شوې. رایه ورکونکو په گټه قدرت وکارولو دوی یو فاسد سیستم تر هغه اندازې وخورولو، چې نور دغه سیستم له معمول سره سم کر نشي کولای.

CAGE په تور لېست کې د شاملولو او ورسره د تړلو لارو چارو په مټ ولسي مبارزه د ولسي غاړه نه ایښودنې سره په داسې حال کې، چې په قانوني او بنسټیز کېدو شوي ولسي اقدام سره پکې رایه ورکونکي ترهدف لاندې نیول کېږي، د ولسي مبارزې ماهرانه کارونه ده. په تخنیکي لحاظ د قانوني او نا قانونه اقداماتو کول له نوښته ډک تاثیر درلود. لومړی دا، چې یوازې ځان هم د دوی هېڅ دومره مجرب نه وي. دویم دا، چې د رائي ورکول د انکار کولو داسې یو اقدام باندې واوښتل، چې کم خطر یې درلود، ډېرو خلکو پکې گډون کولای شو او په اسانۍ تر سره کېدلای شو.

ملکېت، گډه پیژندګلوي او مشروعیت

د CAGE مشرانو په ډېرې زیرکتیا د خلکو تر منځ د ملکیت حس پیدا کړ. کمپاین بېلابېلې لارې لکه د اتباعو ایتلاف، د مدني سازمانونو په ملي او سیمه ییزه کچه پراخ ایتلاف نه ترولسي مبارزې پورې، چې عام ښاریان پکې برخه لري او پکې د رایه ورکونکو له خوا د تور لېست ژمنه، نعرې، پیغامونه او په زرګونو رضاکاران پکې شامل و، په لاره اچولي. د ښاریانو نظریات او همدرانګه د سیمه ییزو او زونونو نظریاتو ته درناوی کېده او ورو ورو په ستراتیژۍ او پلان کې شامل شول. پر ځای ددې، چې له مرکز څخه اطرافو ته کارونه دیکتي کړي، مرکزي مشرتابه که سیمه ییزې پریکړې کولې که نوبستونه یې روزلې نه وي، خو حوصله یې ورکړې. د CAGE د پیسو راټولولو ستراتیژي په حقیقت کې یو هوښیار کار و.

ښاریانو د بسپنه اخیستلو لپاره د پراخې غوښتنې له لارې هر یوه چنده اګر، چې ډېره نه وه د موجود سیاسي جوړښت په وړاندې د مبارزې اقدام و. په دغه ډول بسپنه ورکونکو وفادارې لپاره له مبارزې سره تړل کېدلې او د هغوی احساسات، چې د سمون، روڼتیا او وسلواکۍ لپاره یې هڅې کولې پسې لا تقویه کېدلې. په ټوله دغه اقدام د مشروعیت داسې قوي کیفیت را منځته کړ، چې د جدي اقداماتو سره سره فاسدو سیاستوالو لپاره هغه زیانمنول ستونزمن و.

فعاله لار، ښوونه او روزنه

په داسې حال کې، چې د یوې ولسي مبارزې لپاره ناممکنه ده، چې هرګام مخکې له مخکې پلان کړي او د پایلې وړاندوینه وکړي، CAGE تګلاره جوړونکو په فعاله توګه کلیدي ننگونې وړاندې له وړاندې مالومې کړې او له هغو سره د چلند لپاره یې اقدامات وکړل. د بېلګې په

توگه دوی د پارلماني د نوماندانو او د مبارزېنو ترمنځ د اخ او ډب د مخنيوي په خاطر د سولې منشور را منځته کړ.

مبارزه کې یې له تاوتریخوالي د خالي نظم لپاره جدي غوښتنې وکړې. CAGE د رویتیا، خبرو اترو، د سیاسي حقونو لپاره د خلکو د متحرک کولو د مشروعیت له لارې رسنۍ او له سیاسي گوندونو سره مقابله وکړه. ښونه او روزنه هم یو ضروري اقدام گڼل کېده. د ولسي مبارزې حقوقي مسایلو او په اغېزمنه توگه د مبارزې کولو په اړه د ښاريانو د لارښود را منځته کول او همدارنگه د سیاسي سمون د را منځته کېدو لپاره د ښاريانو لپاره مینولونو د سیاسي جوړښت له خوا د تورونو او د هغوی له خوا له کارېدونکې ژبې سره مقابله وکړه.

په مثبتې توگه منعکس کول

CAGE مشرانو ومنله، چې د مبارزې لپاره په فاسدو نوماندانو تمرکز وکړي ځکه، چې دلته د یو منفي کریکټر د را منځته کېدو خطر پیدا کېده، چې د عامو خلکو د خفه کېدو او د دوی د کارونو د وروکېدو لامل گرځیدای شي. نتیجتاً مشرانو هڅه وکړه، چې دغه منفي اړخ د بېلابېلو لارو پر مټ روښانه کړي. دوی په خلکو کې رواجي سمبولونه، چې له مثبتو کړنو سره تړلي و لکه د فتيبال کارتونه، وکارول. دوی همدارنگه د شمعو د روښانه کولو او ناستو په څېر جدي اقدامات په سمبولیکي اقداماتو لکه خوش طبعي، ټوکو، د خوشحالی د کارونو لکه د جaro مظاهري، کارتونونو او نورو فیستوالونو تر سره کولو سره متوازن کړل.

په ناهلو کانديدانو تمرکز کول، د پاپ سندرغاړو او د وتلیو ولسي خلکو له خوا متوازن کېدل، په داسې حال کې، چې د خلکو په تور لېست کې شاملول د مثبتو پائلو په چوکاټ کې وښودل شول. پیغامونه او شعارونه اکثراً په بدلون او خلکو ته، قدرت ورکولو باندې ټینګار کاوه.

د مارتین لوترکېنگ د عدم تشدد کاري طریقي

دغه مدني نوبت یو بل ثبوت وړاندې کوي، چې د ولسي مبارزې اقدامات او لارې چارې، چې د مارتین لوترکېنگ د ولسي فعالانو له خوا را منځته شوي قوي او اغېزمنې دي. که څه هم، چې د CAGE مشران له دغه ډول مبارزې سره مخ شوي نه و، دوی په ماهرانه ډول د تاوتریخوالي نه کولو ته ژمنتیا، ښوونې او روزنې (د مبارزېنو او د عامو خلکو لپاره) د مالوماتو راټولول (د ممکنه کانديدانو په اړه) ډيالوگ کولو (د سياسي گوندونو او تر هدف لاندې سياستوالو سره) او هغه وخت، چې دغه ډول کارونو نتیجه ورنکړه د ښاريانو د متحرک کولو له لارې او مستقیم اقدام وکړ.

له نورو زده کړل کول

د CAGE مرکزي پلان جوړونکو د ځينو وتلو خو غیر ممکنه سرچینو څخه الهام واخيسته. د ولسي غاړه نه ایښودنې عمومي ستراتیژي، چې په ټوله کې یې یو ظالم قانون مات کړ او د مبارزېنو له خوا د احتجاج په توگه ناستې هغه څه و، چې د امریکاد تورپوستو له خوا د مدني حقونو له مبارزې څخه یې الهام اخیستل شوی و. د شمعو بلول الهام یې په ۱۹۸۹ کال کې په ختیځ المان کې د کمونستانو پر خلاف له پاڅون څخه الهام اخیستی و.

ددغه ډول ولسي مبارزې ډراماتيکو انځورونو د ډېرو کوریایانو چا چې یوازې دوه کاله وړاندې له دیکتاتورۍ څخه ازادي اخیستې وه توجه خپل طرف ته راجلب کړه. لي وايي، چې دوی په ۱۹۹۲ کال کې د بیل کلینتن له خوا په ولسمشریزو ټاکنو کې د ځوانانو د راگډولو، چې دغه کار په امریکا کې بې سابقې و، هم زده کړه وکړه. که څه هم، چې زده کړه یې وکړه او بالاخره لکه څرنگه، چې یې له نوم څخه مالومېږي د ځوانانو گروپ د افسانوي وودسټاک د موسیقي له فیستوال څخه الهام واخیستو.

عبرتونه

سیاسي اختلاس او د ولسواکي رامنځته کول

د CAGE د ۲۰۰۰ کال کمپاین د سیاسي اختلاس او د ولسواکۍ د رامنځته کولو په اړه ارزښتناکې پایلې لري. لومړی دا، چې له دیکتاتورۍ څخه ولسواکۍ ته یو دم راگرځیدل د سمون رامنځته کېدو لامل نه ګرځي. د کوریا مدني مشرانو د دوی د رانېکاره کېدونکي نماینده سیستم ته بنسټیزه شوي سیاست «چې د سیاستوالو د قوي ډلګۍ له خوا اداره کېده»، نوم ورکړ. نتیجتاً کله، چې رایه ورکونکي د فاسدو سیاستوالو، چې د فاسدو ګوندونو له خوا یې ملاتړ کېږي د رایه ورکولو محدود انتخاب ولرې نماینده، ولسواکي، رویتیا او انصاف نشي رامنځته کولې او دغه ډول ولسواکي د خلکو په وړاندې خپل مشروعیت له لاسه ورکوي.

دویمه خبره داده، چې د اندونېزیا په څېر د کوریا د ولسواکۍ مدني حرکت مشران او فعالان د دولت د بدلون او د مستبد نظام د نه پخلا کېدونکو بقایاو، د له منځه وړلو لپاره اصلي عاملین وګرځېدل. د ولسي مبارزې برخه وال د استبداد پر خلاف د مبارزې د وخت را منځته شوې اړیکې، چې په ګډو مشکلاتو، موخو او د هېواد لپاره په یو لرلید ولاړې وي، ساتي.

درېیمه دا، چې کله سیاسي جوړښت د ځان د مالداره کولو، له قدرت څخه د ناوړې استفادې کې بوخت شي او ولس هیر کړي ولس د غوسه کېدو هاغه خوا نور انتخابونه لکه په ټاکنو کې نه ګډون او دا شان نور لري، هم شامل و. د خلکو د قدرت په مټ دوی په سیاسي ګوندونو د بدلون لپاره فشار راوړلی شي او په اجتماعي توګه د پاکو سیاستوالو په ملاتړ سره د فاسدو سیاستوالو مخه ږب کولای. او د ایماندارۍ د رامنځته کېدو په خاطر د غبرګونونو یوه لړۍ رامنځته کوي. خو کله، چې

فساد د یو پیچلي سیستم سره مخ کېږي د ولس له خوا یوازې په ستونزه پوهیدل د بدلون را وستلو لپاره به ښایي کافي نه وي.

کله، چې دغه پوهاوی د وسلي مبارزې یا تحریک سره ملگری وي، ټولنیز فشار په واک لرونکو باندې فشار راوستلی شي او په دغه حالات کې واکمن ټاکنې بایلي. څلورم، د واک لرونکو له خوا ښاریانو ته نه درناوی په تیرو وختونو کې له هغو اساسي حقگانونوڅخه دی، چې خلک یو کوي او د یو مرکزي متحرک بڼه خپلولی شي. PSPD وایي، چې د کوریا په معامله کې « دغه فاسدو سیاسي گوندونو او سیاستوالو رایه ورکونکو ته کوم احترام نه درلود. رایه ورکونکو اړتیا درلوده، چې د رایې د حق د کارولو له لارې خپل قدرت سیاستوالو ته ښکاره کړي ان که د رایه ورکونکو په وړاندېزونه ناقانونه بندیزونه هم را منځته کړای شي».

پنځم، د ښاریانو تحرک کول مدني فعالانو ته قدرت ورکوي، چې په فاسد نظام کې د بدلون په خاطر بحثونه را منځته کړي. یوازې په دې کار نه کېږي، چې له واکمنو د اقداماتو د تعریف لپاره غوښتنه وشي.

د خلکو واک

د مدني مشرانو او داندېښمنو ښاریانو لپاره ښایي له سیاسي فساد سره مبارزه ځکه یو ننگونکي کار وي، چې دغه ډول فساد په افقي سیستم سره فعالیت کوي، چې پکې بې ایمانه سیاستوال، ډېر سیاسي گوندونه، اجرایه قوه، خصوصي سکتور، منظم شوي مزدوران او یا دولتي لوبغاړي او نور پکې شریک وي. CAGE یوه اغېزمنه ستراتیژي په گوته کړه.

- په خلکو کې موجود خفگانونه او شکایتونه را برسیږه کړئ. د CAGE په معامله کې د خلکو غوسه یو خوا او د نامسوول او غیر فاسد قانون جوړونکو او د هغه نومانندانو، چې ولس ته وړاندې شوي وو، بې کفایتي یې بل خوا وه.

- دغه ډول کانديدان او قانون جوړونکي د قابل احساس ستونزو او د اندازه کېدو وړنتاييجو سره وتړي.
- د فاسد سيستم د ليدو وړ اړخ مسترد کړي. د بېلگې په ډول د نوماندانو د نوماند کولو، فاسده او غير شفافه پروسه.
- خپلې غوښتنې په روښانه ډول مطرح کړي. په دغه بېلگه کې د نامناسبو نوماندانو گوند له لېسته ويستل او په تور لېست کې شاملو کانديدانو ته ماتې ورکول.
- يو يا ډېرې ولسي کړنې په گوته کړي. په دغه حالت کې ژمنې کول او په تور لېست کې شاملو کسانو ته ماتې ورکول دغه مبارزې په پسمنظر کې ياد اقدامات کم خطر لري او ډېرو خلکو ته د گډون موقع ورکوي.

په ۲۰۰۰ کال کې CAGE وښودله، چې د مدني حرکت د مشروعيت د ساتلو او د مخالفانو له خوا د طرفدارۍ له تور سره د مقابلې لپاره بې پريوالۍ په ځانگړي ډول مهم دی. له دې سربېره د نورو هغو مدني حرکتونو، چې د فساد پر خلاف مبارزه کوي دلته مشروعيت لازمي دی. CAGE د خپل مدني او ولسي فطرت له امله مشروعيت تر لاسه کړ، چې په دغه مورد کې پراخ ايتلاف او د عامو خلکو پراخ گډون د ولسي مبارزې مدني او ولسي فطرت وو.

د افغانستان په څېر د ټولنې د نظارت په نوښتونو کې نظر پوښتنه هغه وسيله وه، چې سټراتيژيک مالومات يې راغونډ کړل. له يوه اړخه نظر پوښتنه د يو داسې ميکانيزم رول تر سره کړ، چې په مټ يې د مبارزې په اړه د خلکو نظريات راغونډ شول، چې دغه کار د مبارزې لپاره اړين و. له بلې خوا نظر پوښتنو داسې مالومات را پيدا کړي، چې د هدف لاندې گروپونو، چې په دې بېلگه کې سياسي گوندونه نوماندان دي سره په چلند کې يې ترې استفاده کېدای شي.

لکه څرنګه، چې په ډېرو ولسي مبارزو او په ځانګړي ډول د امریکا د مدني حقونو په مبارزو کې تر سره شوي غاړه نه ایښودنه د یو ظالم قانون پر خلاف د یو تاکتیک په توګه او یا هم د CAGE په څېر د مبارزې له خوا پر خپله کارول شوی کله، چې یې د ولس له خوا ملاتړ وشي او د ښاریانو تحرک ورسره ملګری وي مدني غاړه نه ایښودنه د شمېرو قدرت را منځته کوي او له دې امله د قانون د نافذولو او مشروع ګرځولو مخه نیسي. د تاکتیکي تنوع یوه ستراتیژیکه ښېګڼه دا ده، چې دا کولای شي یو ستر شمېر خلک په مبارزه کې راګډ کړي. کله، چې یوه ولسي مبارزه په ډېره اندازه په یو یا څو تاکتیکونو تکیه وکړي دا نشي کولای، چې د خلکو ډېر شمېر بوخت او بالاخره متحرک کړي.

ټولنیز او کلتوري تړاو ورکونه، د بېلګې په ډول د سمبولونو، مذاق او موسیقي له لارې کولای شي د یو تاکتیک تاثیر ډېر کړي. د CAGE په مورد کې څرنګه، چې کوریایان د فتيال د لوبې مینه وال دي د لوبڅار زېر او سره کارتونه د مبارزې غالب سمبولونه وګرځېدل او له دې سره د کارتونو ښورول د ولسي مبارزې یو په زړه پورې کړنه وګرځید.

CAGE مالوماتو ته د لاسرسي نظر ته پراختیا ورکړه، له دې سربېره، چې «حکومتي ادارو د کړنو په اړه د مالوماتو د حق غوښتنه کوله». دوی دا هم غوښتل، چې خلک خپلو ټاکل شویو اشارو د کړنو په اړه اړونده مالوماتو ته هم لاسرسی ولري. PSDP روښانه کوي «خلک حق لري پوه شي، چې د دوی استازي په ولسي جرګه کې څه کوي؟ خلک غواړي پوه شي، چې د دوی قانون جوړونکي خو به په فساد کې ککړ نه وي؟».

نظم او یوالی

دواړو د CAGE او CICAK د اساسي پرېکړه کولو اړتیا د مبارزې په داخلي توګه د ولسواکه پلان په مرکزي کچه جوړېدل، چې سیمه ییزه خپلواکي ورسره مله وه، سره حل کړه. دغه غوراوی ګډه اړیکه لري د سازمان

جوړښت د پریکړې کولو او پلان جوړونې بېلابېل غوراوی لري، چې دغه له ځان سره د مرکزي مشرتابه واک همغږي، اکثریت رایه ورکول او له مرکز سره سیمي په بر کې نیسي.

لکه، چې CICAک ونښودله، د پراخ ایتلاف یوه ښیګڼه دا ده، چې بېلابېل ګروپونه هم مبارزې او یا تحریک ته بېلابېلې وړتیاوې او وسایل راوړي. د بېلګې په ډول دکارتون جوړونکو اتحادیې په مبارزه بې مثالې اغېز درلود. ډېرو غړو یې مزاحیه کارتونه جوړ کړي، چې ورسته په انټرنیټ کې خپاره شول. لي وايي، چې «دغه کارتونه په ان لاین تحریک کولو کې ډر رول درلود». د ولسي څېرو له خوا د مبارزې ملاتړ د بېلابېلو چپلونو لکه د تلویزیوني نغمو، وپیانو، کنسرتونو، او ولسي بیانو په مټ خپریدلي .

څلورم څپرکی

د پاکو سیاستوالو لپاره برېښنایي مقاومت: برازیل

د ۱۹۶۴ کال کودتا د برازیل د خلکو لپاره څه د پاسه دوه لسیزې د معافیت کلتور او د بشر په حقونو د تیري لامل وگرځېده. په ۱۹۸۰ کال کې مذهبي وگړو، چې لیبراله نظریات یې درلودل، ولسي نارضایتی او د رژیم په وړاندې یوالي تیزول پیل کړل. د بد اقتصادي حالت او استبداد په منځ کې، د دیکتاتوري د له منځه وړلو لپاره ولسي غوښتنې ډېرې شوې او په ۱۹۸۳ کال کې یې همدا او د ټاکنو تحریک، چې ولسمشریزو ټاکنو کول یې غوښتل، را منځته شو.

څرنگه، چې په میلیونونه خلکو په ټول هېواد کې په ولسي مبارزه کې برخه واخیسته په پوځي ډلگۍ کې درزونه ډېریدل پیل شول. که څه هم رژیم د ولسمشر او مرستیال ولسمشر لپاره ټاکنو مخبڼوي لپاره د قانون د ترمیم کولو د مسودې مخه ونیوله، یو مدني کانديد ټاکنیز ډیپوټي د ولسمشرۍ په ټاکنو کې برخه واخیستله. په ټاکنیزې حلقې (Electoral College) څخه باغي شوي غړي له هغه سره ملگري شول او سیاسي اپوزیسیون پوځي حکومت پای ته ورسولو. ښوویس مخکې له دې، چې دنده اشغال کړي مړ شو. د هغه مرستیال جوس سارني، چې د ARENA یا له پوځي سیاسي گوند څخه یې بغاوت کړی و د ولسمشر په توگه یې تحلیف وکړ، د برازیل د ډېرو خلکو لپاره ولسواکي په ۱۹۸۹ کال کې له هغې وروسته را منځته شوه، چې کله خلکو فرنانډو کولرډي میلو وټاکه.

له لومړۍ بریا وروسته بدنامی را منځته شوې له پراخو مظاهرو وروسته نوموړي په ۱۹۹۲ کال کې د فساد په تور مواخذه شوه، چې دغه کار د سیاسي فساد موجودیت ښودلو، چې دغه کار ولسي تحریک، فیشالیسمپا (سپینه تخته او یا پاکه سابقې) ټولنیز تحریک را منځته کړ. دغه تحریک ددې څپرکي موضوع ده.

د چاپیریال (حالت)

دوه لسیزې متحرکې وې برازیل د یو نوي رابنکاره کېدونکي اقتصادي قوت مرکز دی. د نړۍ په اقتصادي ډگر کې په اتمه درجه د ستر اقتصادي هېواد په توګه ښودل شوی دی. خو هېواد اوس هم د فساد او د خلکو تر منځ په نابرابرۍ کې ګېر دی. همدرانګه برازیل ته د نابرابرو هېوادونو په ډله کې د نړۍ اوم نابرابره هېواد درجه ورکړل شوې.

د ساوپالو د ولایت د فابریکو فیدراسیون یو راپور وايي، چې د اختلاس له امله برازیل هر کال ۳۹ بیلیونه ډالر خساره کوي او له دغه اختلاس پرته به د برازیل د سړۍ سر عاید له موجود حالت څخه ۱۵،۵ سلنه ډېره وي.

په برازیل کې سیاسي اختلاس عام دی او د راتلونکي په اړه د خلکو د خوشباوري دومره ډېره ده، چې له امله یې یو خبره ډېره مشهوره شوې او هغه دا، چې وايي « هغه غلا کوي خو کار هم تر سره کوي ». د نظارت کونکي وېبپاڼې کانګرسو ایمفوکو مطابق په ۲۰۱۰ کې د پارلمان د مرستیالانو د خونې ۲۹ سلنه (د ۵۱۳ له جملې ۱۴۷) او د سناتورانو ۲۶ سلنه (د ۸۱ څخه ۲۱) په ستره محکمه کې له جنایي تورونو سره مخ شول او بیا تر څېړنې لاندې و.

همدرانګه ډېرې دوسیې مخکې له دې، چې واوریدل شي ایسته شوې. ځینې غړي، چې شمېر یې نه دی مالوم په ټیټو محکمو کې محاکمه شول. اکثریت تورونو کې حکومتی پیسې غلا کول او یا د مبارزې د لګښت له قانون څخه سر غړاوي په شان تورونه وو. بیوزلي او په سیاسي نظام کې فساد او غریبۍ یوله بل سره تړاو لري. په فساد کې ککړ سیاستوال په دوامداره توګه ټاکل کېږي، ځکه دوی د خلکو رایې په پیسو پېري. بالاخره یو قانون وایي هغه څوک، چې محکوم شول هغه به له مواخذې سره مخ کېږي او تر دریو کلونو پورې بیا ځان نشي نومولی. هغه

يو څو کسان، چې فساد يې ښکاره شو مخکې له مخکې د استعفاء په ورکولو سره يې اقدام وکړ ترڅو وکړای شي بيا ځل ځان په ټاکنو کې نوماند کړي. پنځه ويشت کاله وروسته له هغه، چې جنرالان له قدرت گوښه کړای شول فیشاليمپا تحریک يو ځل بيا د خلکو قدرت را يو ځای کړ ځکه، چې دا ځل له ټاکنيز سيستم څخه د اختلاس او فساد د نوجي ايستلو او د برازيل په سختۍ سره د گټل شوې ولسواکۍ ساتل وو.

پيل

د سياسي سمونونو د را منځته کولو تېرنۍ هڅې د برازيل په پارلمان کې له ناکامۍ سره مخ شوې، خو د ۲۰۰۸ کال په اپرېل کې د مدني ټولنو ۴۴ سازمانونو د ټاکنيز اختلاس پر خلاف د تحریک په نوم يو ايتلاف کې راغونډ شول. په دغه تحریک کې د مذهبي گروپونو، د وکېلانو د اتحاديو او د نورو مسلکي ټولنو لکه د نرسانو، محاسبانو، بيا لورښتانو د اتحاديو د سازمانونو او د برازيل د عدالت او سولې کميسيون په څېر ډلې شاملې وې. د دوی موخه ساده خو پراخه وه، دوی موخه د جنايي سابقې لرونکي خلکو پارلمان او يا هم حکومتي ادارو ته له رسېدو مخه نيول و.

يو قاضي مارکوس فارور، چې تېر يې د فاسدو کانديدانو دولتي چوکۍ ته د رسېدو مخه نيولې وه د يو وړوکي حقوقي افزار، چې ۱۹۸۸ کال په قانون کې راغلی وو او ډېر کم خلک ترې خبر وو د کارولو وړاندېز وکړ. د ۶۱ مې مادې دوهم پراگراف د ولسي نوښت په نامه دغه قانوني وسيله خلکو ته وړتيا ورکوي، چې پارلمان ته د قانون مسودې ورکړي.

د قانونمدۍ لپاره سخت شرايط پرې تطبيق کېږي. ددغه کار لپاره په پنځو بېلابېلو ولايتونو کې د يو سلنه رایه ورکونکو، چې په دغه کې بايد هر ولايت د ټاکنيزې حوزې د رایه ورکونکو شمېر ۵،۳ سلنه وي لاسي ليکل شوي لاسليکونه جمع کول ورته شرط دي. يوازې په دغه صورت

کې قانون جوړونه اړونده کمیټې ته لېږدول کېدای شي، چې وروسته باید د پارلمان د دواړو خونو له خوا پاس شي.

هر کله، چې دغه خنډونه ایسته شي، یوازې هغه وخت قانون ولسمشر ته لېږدول کېږي. ولسمشر یې یا توشیح او یا ردوی. نېغه د خلکو په پروسه کې د ورگډولو پر مټ د MCCE دوه غبرگې موخې درلودلې لومړۍ دا، چې د برازیل سیاست پاک کړي او بل دا، چې د رایه اخیستلو او اختلاس د خلکو په روڼه کې بدلون راولي. تحریک په دې نعرې سره، چې «رایه بیه نه لري، پایلې لري» اصلي قانوني مسوده په راډیويي خبرو کې ترتیب کړه. د برازیل د وکېلانو اتحادیې د مسودې قانونمندی تصدیق کړه، که کانډیدان د حکومتي خنډونو په ناسمې کارونې، د نشه یې توکو قاچاق، وژنې او یا توکمپالنه باندې له یو نه د ډېرو قاضیانو له خوا محکوم شوي وي نوماندان به له دوباره څوکۍ اخیستلو لپاره ناقانونه وگڼل شي.

له دې سربېره سیاستوال، چې په دغه ډول تور تورن شي ورته نور سیاسي فعالیت سخت شو. دوی به له دولتي او حکومتي دندو تر اته کاله پورې منع کېږي. بالاخره قانون داسې طرحه شو، چې سیاستوال د حفظ ماتقدم په توگه د قانوني خلاگانو لکه له خپل وخت څخه مخکې استعفی ورکولو په څېر قانوني خلاگانو څخه استفاده ونشي کړای. د تحریک نوم فیشالیما (سپینه تخته یا پاکه سابقه) د مارلون رسیس په نوم قاضي څخه انگیزه واخیستله.

په لومړیو کې یوازې یو څو نفره د MCCE د وړتیا په اړه چې دومره لاسلیکونه دې راټول کړي خوشابوره وو. تحریک د خپلو نادولتي سازمانونو د شبکې، د مذهبي وگړو په مټ وکړای شول، چې د روزنې، عامو خلکوسره د غونډو کولو، د تحریک په اړه د مالوماتو خپرولو، په مذهبي ځایونو او ښوونځیو او نادولتي ادارو کې د لکچرونو او په کوڅو کې

د مدني حرکتونو له لارې، په سیستماتیک ډول د متحرک کولو وړتیاوې را منځته کړې.

د مذهبي ادارو ملاتړ پریکنده ثابت شو. مذهبي ادارو، چې ملاتړ یې په ټول هېواد او په ځانګړي توګه په لرې پرتو او اطرافي سیمو کې پارلماني قوت بیلنس کړ په تحریک کې ستر رول ولوبولو. د مالوماتو شریکولو او بحثونو په لاره اچولو لپاره مالوماتي تکنالوژي په پراخ کچه وکارول شوه.

مهمه دا وه، چې د تحریک غړو د پارلمان د وکېلانو او سیاستوالو په منځ کې ملاتړي پیدا کړل، چې دغه سیاستوال او وکېلان وروسته د تحریک له خوا د برېښنایي مبارزې پر مهال د غوږ او سترګو رول تر سره کړ. له یو نیم کال څخه په کمه موده کې تحریک د اړینو ۱،۳ میلیونو لاسلیکونو له حده ورتیر شو. په نهم سپتمبر ۲۰۰۹ کال کې تحریک خپله قانوني مسوده له ۱۰،۶۰۴،۷۹۴ لاسلیکونو سره یو ځای پارلمان ته وړاندې کړه.

اواز، برېښنایي مقاومت او الوتونکي غوا

د MCCE مشران پوهیدل، چې له پراخ مدني تحرک پرته د فیشالیسم قانون به کله هم پاس نه شي. د قانون پر وړاندې مخالفت ډېر قوي و. د قانون د تنفیذ په صورت کې به د کانګرس درېیمه برخه غړي په پارلمان کې د دندې تر سره کولو لپاره نامشروع وګرځول شي.

وکېلانو دغه قانون د کمزوري کولو هڅه هم کولای شوه او دقانون بېرته ګرځولو په خاطر ځنډونکي تاکتیکونه لکه په کمیټو کې کلونه پر قانون د بحث په پلمه یې قانون هم له ځان سره ساتلی شو. یو سیاستوال پر خپله تبصره کې وویل « دغوا لپاره په هوا کې الوتل اسان خو ددې قانون پاس کول ګران دي ». MCCE لا له وړاندې اواز د نړۍ په کچه د «پرېکړو کولو لپاره د خلکو د قوت» د را منځته کولو په موخه په تماس کې و.

په دغه مهم وخت کې ګروپ د ملګرتیا کولو پرېکړه وکړه. د دې اواز یو استازي ګرازیلا تناکه، چې دغه وخت په برازیل کې وه وایي، چې دغه

تحریک د اواز لپاره یو ایډیال حالت و « دغه تحریک روښانه موخه او روښانه مفکوره درلوده او اسانه وه، چې پر اصلي موضوع خبرې وشي او داسې یو له جراته ډک قدم و، چې خلکو پکې ګډون کول غوښتل».

تګلارې

په داسې حال کې، چې له پارلمان سره په یو سخت جنګریز کې مخامخ و اواز د عمومي مبارزې لپاره درې تګلارې په ګوته کړې. ددې لپاره، چې د قانون د پاس کېدو لپاره سیاسي اراده را منځته کړي دوی اړ وو، چې فیشالیمپا یوې داسې ستونزې باندې بدل کړي، چې هېڅوک یې د مخالفت کولو جرات ونه کړي. د دوی حل لاره دا وه، چې له یوې خوا دومداره او ډېر ولسي فشار را منځته کړي او له بلې خوا د رسنیو مثبتې توجه راخپله کړي، چې دغه به هم پر خپل وار سره فشار را منځته کړي. دویم دا، چې د پارلمان له داخل، څخه اصلي او عملي فشار را منځته کړي تر څو د قانون جوړونې په مرحله کې د قانون د پاس کېدو د پروسې وړوکولو او همدارنګه د قانون د پاس کېدو د مخنیوي د هڅو مخه ونیسي. ټاکه وویل « کله، چې د مبارزې د ستراتیژۍ په اړه فکر کېږي په واک کې د موجودو خلکو لپاره دوه اړخیزه ګټه موجوده ده».

د ۲۰۱۰ کال عمومي ټاکنې ددغه دوه لارو لپاره د یو موثرې حیثیت درلود. کله، چې مبارزه یو پریکنده پورۍ ته ورسیدله او د انټرنیټ له لارې خپریدل پیل شول له قانون څخه ملاتړ په ډېریدو شوڅکه، چې سیاستوال له وخت نه په استفادې سره را وتل او وړاندې له دې، چې رایه ورکونه پیل شي دوی رایه ورکړه. تحریک د خلکو له خوا رهبري کېږي، چې د خلکو په سر کې په لاس لیکل شوي لاسلیکونو او اوس د برېښنایي او نا برېښنایي اقداماتو له لارې یې غوښتنه کوله، چې د دوی ټاکل شوي استازي دې د خلکو رایو ته په احترام سره د برازیل ولسواکي تصدیق کړي.

گومارنه (استخدام)

د اواز کارمنده تناکه د ملي مدني ایتلاف جوړولو لپاره عام خلک متحرک کولو، ایمانداره سیاستوال او نورو قدرت لرونکو سره اړیکې جوړولو او د رسنیو د راشاملولو په ګډون د سخت کار کړیدیت MCCE ته ورکوي. کله، چې اواز په مبارزه کې راګډ شو عام خلک له تېر داسې یوې نقطې ته رسیدلي و، چې دوی په مبارزه کې ملګرتیا کول غوښتل. اواز ستراتیژي دا وه، چې د برازیل د حالاتو په نظر کې نیولو سره د خپلو گومارنو د ان لاین تحرک کولو په ماډل سره د خلکو قدرت ډېر کړي.

په دې کې د مشخص اقدام کولو تر څنګ د نویو پیښو خبرداری (Alert) او له هغوی غوښتل، چې د ټویټر، فیسبوک، اورکات (د ټولنیزو رسنیو پاڼه) او د بریښنالیک له لارې دغه خبرداری پخپله شبکه کې خپور کړي، چې دغه شریکول لاسي ډېر شي او شریکول پخپله یو ژوند غوره کړي. تر څو دا د انټرنیټ له لارې خپور شي. تناکه وویل: «دا د خلکو قدرت دی، چې خپرېږي او د مبارزې ملکیت تر لاسه کوي». د مبارزې په پیل کې اواز په برازیل کې ۱۳۰،۰۰۰ غړي درلودل، د ۲۰۱۰ کال په اپریل کې ددغو غړو شمېر ۶۵۰،۰۰۰ ته ورسید او بیا ۷۰۰،۰۰۰ ته، چې د دوی اکثریت ډېرونکي و او د اواز خبرداری (Alert) یې خپلو شبکو کې نورو خلکو ته رسولو.

په داسې حال کې، چې ټول مساوي نه و اواز دې پایلې ته رسیدلی و څومره ډېر، چې یو شخص د خبرداري په لېست کې پاتې شي په هماغه اندازه دغه شخص ډېر فعال ګرځي. تناکه وایي، چې په فیشالیمپا کې دوی د غړو د دلچسپي په ساتلو او په ټوله کې په اختلاس کې ستونزه نه درلوده. «خلکو په سیاسي سیستم کې دلچسپي درلوده، ځکه عیني سیاستوالو تل واک درلود» سیاست ته د کارنلیسمو (غټ ځمکه وال، چې په شاخوا کې یې نخبه ګان راټول شوي وو او د خلکو رایې بیپرلې)

تحریکته په یو بل ډول سره کتل (خلکو غوښتل، چې فاسد سیاستوال له ټاکنو وزی) هغې ډېره کړه.

« د اختلاس د له منځه وړلو نښې »

اواز هڅه وکړه، چې د فیښالیمپا قانون تر وروستي بریده په ولسي جرگې او سنا کې د رایی اخیستلو په موخه، وروسته د ولسمشر د توشیح او وروسته د سترې محکمې له خوا له قانون د حقوقي اړخه د ارزولو او باوري کېدو په اړه، په ستره محکمه کې د رایی ورکونې لپاره حمایه کړي. ان لاین مبارزې په ۲۰۱۰ کال کې هغه وخت، چې د قانون مسوده د پارلمان په کمیټو کې خپل سفر را لنډولو سرعت واخیستلو. د MCCE له خوا د قانون مسودې د روکولو لپاره د لاسلیکونو په راټولو پسې اواز د دوه میلیونو لاسلیکونو د راټولولو لپاره ان لاین غوښتنه وکړه، تناکه، مني، چې دغه شمېر لاسلیکونه راټولول په پیل کې ستونزمن ښکاريږل.

درخواست، چې اواز د رسنیو له خوا تر پوښښ لاندې نیول غوښتل د انټرنیټ له لارې خپور شو. تناکه وایي، چې د رسنیو دلچسپي دومره ډېره وه، چې فیښالیمپا په اونیزه توگه د سترو ورځپاڼو د مخ د صفحې ښکار وگرځید، چې دغه کار په خپل وار په تحریک کې پخپله د قانون او د قانون جوړونې له پروسې سره د خلکو دلچسپي تحریک کړه، چې زیاتو خلکو اواز ته توجه پیل کړه. دغه کار د رسنیو د لا ډېرې توجه د راجلبولو لامل وگرځید. د رسنیو او د مبارزې تر منځ تعامل د یو بل د دریمې قوي کونکي فشار او توجه د دروان لامل وگرځیده. د ۲۰۱۰ کال د مې تر ۳ پورې دغه غوښتنه تر ۲ میلیونو خلکو ورسیده.

وړې مبارزې

د ۲۰۱۰ کال له فروري نه تر مارچ تناکه دوه ځل دغه ډول د تیزغبرگون تقریباً مبارزې هره اونۍ ترسره کولې. MCCE د کمیټو له لارې د کانگرس د هغه ملگرو، چې دوی په تیرو دوه لسیزو کې را منځته کړې

وې له امله په سم وخت کې په فیشا لیما تحریک پسې لیتکی رڼا کړ. دغه قانون جوړونکو به ورځ په ورځ او ځینې وختونه ان ساعت په ساعت څه وشول، څوک مخالف و، څوک موافق و او داسې نورو په اړه تحریک ته خبر ورکولو.

- د اواز له وېپانې څخه مخامخ ځانگړي قانون جوړونکو ته ایمیل لېږدول.

- د هدف لاندې سیاستوال، چې په فیشالیمپا کې دخیل و او په برازیل کې د خلکو واک ته یې لاره پرانیستله دفترونو ته په زرگونو خلکو تلیفونونه کول. خلکو ته ویل کېدل، چې د خبرو اترو په یوې ژوندۍ وسیلې کې خپل تلیفون ثبت کړي، ځکه اواز دغه کار د نمرود شمېرلو لپاره ترسره کاوه.

- د برېښنایي درخواست لاسلیک کول او بیا خبرداری د فیسبوک، ټویتر او یا د اورکارت له لارې نشرول. د ایمیلونو او تلیفونونو کولو له لارې عامو خلکو د انفرادي قانون جوړونکو څخه په انفرادي او ټولیزه توګه د قانون جوړونې په پروسې په حساسو مرحلو کې غوښتنې وکړې. د اواز د وخت مطابق پوښتنې هغه وکېلانو ته متوجې کېدلې، چې په عام محضر کې، یې مخالفت نه کاوه بلکې د پردې تر شا یې د پروسې د وړوکولو تاکتیکونه کارول. تناکه وویل «موږ دوی ته وښودله، چې موږ په ان لاین بڼه موجود یو خو په حقیقي توګه موجود یو.

اضافي تاکتیکونه

پر اواز سربېره MCCE د ټولنیزو اقداماتو دېږولو په اړه یوه ویدیو جوړه کړه، چې دغه ویدیو په مدني ټولنه کې د خلکو تر منځ د سیاسي وېښتابه د ډېرولو لپاره وکارول شوه. بل تکتیک د عامو خلکو تر منځ د هیجان او رسنیو تر منځ د دلچسپي او پوښښ لپاره وخت پر وخت ان لاین مالومات

ورکول وو. په دې کې پر ټویټر بر علاوه برېښنایي غوښتنې، چې په خپل وخت د اواز په وېبپاڼه راڅرگندیدلې، شامل و.

بالاخره د ۲۰۱۰ کال د مې په څلورمه هغه ورځ، چې ولسي جرگې په فیشالیمپا رایه ورکوله، اواز د پارلمان مخې ته یو احتجاج تر سره کړ. اواز دوه میلیونه خلکو هغه لېست، چې د قانون په ملاتړ یې لاسلیکونه کړي و، پارلمان ته ورحاله کړ. د ځېنو سیاستوالو په ګډون د تحریک ملاتړو په مزاحیه توګه په جاروګانو او اوبو سره پورې پریمنځلې او ځېنو نورو بیا په کوڅو کې په تیاترونو کې برخه واخیستله.

رسنۍ او افهام او تفهیم

د MCCE اصلي پیغام، چې اواز یې لاسپې بېاوړی کړ هغه دا و، چې فیشالیمپا د خلکو قانون دی تحریک د برازیل د خلکو له خوا پیل، وغوښتل او مخکې بوتلل شو. د هغه څه، چې د ان لاین کمپاین پر مهال یې د رسنیو توجه خپل طرف ته را واړوله هغه د تحریک مشروعیت، د خلکو شمېر او د ان لاین مقاومت لوی ډول و. تناکه وایي. وروسته له هغه، چې قانون کانګرس ته په بریالیتوب سره ورحاله شو دوی په لومړي سر کې له رسنیو ډېره پاملرنه جلب نه کړه. دوی یوازې هغه وخت توجه وکړه، چې موږ یو میلیون ته نژدې ان لاین لاسلیکونه تر لاسه کړل او خلکو د پارلمان غړو ته تلیفونونه کول پیل کړل. د رسنیو مثبت پوښښ له هغه وروسته ډېر شوکله، چې فیشالیمپا د ټویټر له ټولو څخه مهمه موضوع وګرځیده. تناکه وایي، چې د کانګرس غړو او ژورنالستانو وروسته د رائي ورکونې له لارې فیشالیمپا د ۲۰۱۰ کال د تر ټولو مهمې موضوع په توګه وګڼلو.

غبرګون

په مارچ کې د کانګرس هغه پیغامونه، چې د اواز د ویب سایټ د وسیلې له خوا دوی ته لیږدول، بلاک کړل. اواز افزار بدل کړل، متبادل ایمیلونه

یې را منځته کړل، انټرنیټي سرورونه یې بدل کړل او خلک یې منظم کړل ترڅو له خپلو شخصي اکاؤنټونو د کانګرس غړو ته ایمیلونه ولیږي. په هر حال دغه بندول تر لومړني ۱۰۰۰ ایمیلونو موثر وو. ډېر ایمیلونه اړونده اشخاصو ته ورسېدل. د پارلمان غبرګون یې را منځته کړ او خلکو ته سپکاوی وګڼل شو. د دوی د بندولو پرځای د پارلمان اقدام د ډېرې ژمنتیا او اقدام لامل وګرځېد. پر دې سربېره MCCE پرمختګونه د رسنیو پر وړاندې کېښودل او ارزښتناک پوښښ یې تر لاسه کړ.

د مبارزې ځانګړتیا

تنظیم او همغږي

اواز د تعریف له منلو انکار کوي. دی په مبارزه کې د ولس د را ګډولو یو نوی ډول، ولسي مبارزه او د خلکو واک را منځته کړ، چې له ملي پولو او فزیکي ویش څخه تېریدلو. اگر، چې اواز رواجي نړیواله نادولتي اداره یا ملي دولتي اداره، چې ځانګړی مرکز ولري نه ده. بلکې دا د پریکړې کولو یو تسلسلي جوړښت لري او نه دا د عامو مدني حرکتونو په څېر دی، چې مشرتابه او ستراتیژي جوړونکي یې په کوم فزیکي ځای کې کېني.

د ښاریانو او اصلي مبارزېنو سره افهام او تفهیم په حقیقي نړۍ کې را منځته کېږي. د اواز منشور وايي، چې د دوی موخه «د ټولو ملتونو د خلکو منظمول او د هغه واټن، چې موجود دی، چې ډیری خلک یې لري، کمول دي». د اواز عمومي موخه «په ژوند کې د هر ډگر د خلکو په مهمو موضوعاتو له اختلاس او بیوزلۍ څخه تر شخړو پورې خلک په نړیواله سیمه ییزه او ملي کچه متحرک کول دي»

اواز په ان لاین توګه یوه وړه ډله چلوي، چې د نړۍ په بېلابېلو برخو کې غږې لري، چې دوی ډېر کم یو له بل سره مخامخ کېږي او همدارنګه د غړو له خوا یې په بشپړ ډول لګښت پرې کېږي. په برازیل کې د اواز یوازینی کمپاینره تناکه له اواز د مرکزي هستې سره د انټرنیټ له لارې

افهام او تفهیم کولو. د فیشالیمیا لپاره نوموړې د قاضي مارلون ریس سره په متداوم ډول خبرې اترې او همغږي کوله. په دغه وخت کې د اواز او مبارزې تر منځ ډېره همغږي موجوده وه. ټناکه باوري ده، چې دغه همغږي ځکه اغېزمنه وه، چې د دوی تر منځ په همغږۍ ولاړه پروسه وه.

ټاکتیکي پلان جوړونه او د اقداماتو تر منځ تسلسل

برېښنایي مبارزه له یو تحریک سره مرسته کوي، چې «د تنی کارولو د شمېر» له کتلو مالومه کړي، چې خلک د دوی له خوا په حقیقي وخت کې ان لاین اقدام کولو ته څه ډول غبرگون ښيي. دغه ډول نظارت مبارزې ته وړتیا ورکوي، چې د خلکو د دلچسپۍ کچه اندازه په تېزۍ سره وارزوي او ستراتیژیک ټاکتیکونه په پیغامونو بدل کړي او نوي اقدامات او خلکو ته د رسیدلو لپاره نوې لارې چارې را منځته کړي. د بېلګې په ډول اواز وروسته له هغه، چې د ټویټر له لارې د پیغام لیریدل یې ولیدل د ټویټر بتن یې په وېبپاڼه کې را منځته کړه او پر هغې یې تمرکز وکړ. دغه ډول کار تېر نه و تر سره شوی. د MCCE له خوا د همغږي شوبو رسنیو ته د رسیدلو اقدام لپاره د خلکو فشار هم را منځته کړ «نو د پارلمان غړي د رسنیو او زموږ له فشار سره مخ شول». ټانکا وویل.

د خنډونو له منځه وړل

د اواز د کړنو خبریز خبرداری خلکو ته د قانون جوړونې د پروسې د کمیتې تر کچې، دوی ته د وکېلانو د اړیکو مالوماتو ورکولو او هغوی ته ښودلو، چې د پارلمان مامورانو ته څه ووايي او څه ډول ورسره خبرې وکړي؟ په ګډون په مالوماتو باندې مشتمل وو. دغه اقداماتو وکړای شول، چې د واکمنې طبقې او د عامو خلکو تر منځ حائل بندیزونه له منځه یوسي. ټناکه وایي «په یوډول د مبارزې ولسواکه پروسه تقویه کوله ځکه د پارلمان غړي دوی ته د خلکو له خوا د تلیفونونو کولو سره نا اشنا و او رایه

ورکونکي د قانون جوړونې د پروسې د تعقیبولو او د پارلمان غړو ته له تلیفون کولو او د هغوی د غوښتنو سره بلد نه وو».

یوالی

MCCE او اواز دواړو د پیغامونو له لارې د دوی د اهدافو او د خلکو تر منځ په ستراتیژیکي توګه یوالی رامنځته کړ. د عامو خلکو قانون د فطرت له امله ولسي و، چې په ښاریانو متکي و، چې د فیشالیمپا موخې یې شریکولې او د خلکو ملاتړ یې ښکاره اقداماتو کولو باندې بدلولې، چې په دې کې یې لومړی او تر ټولو مهم د رایه ورکونکو د پېژندګلوی پر اساس په لاس لیکل شوي لاسلیکونه وو.

تناکه وایي، چې د اواز د کړنو خبرداری تل د تحریک په رامنځته کولو په یو پیغام ولاړ و «دغه خبره یې تقویه کوله، چې خلک د یو نسبتاً ستر شي برخه ده او دا، چې د مبارزې قوت په دې ولاړ دی، چې خلک پیغام څومره خپروي او دا په موږ پورې اړه لري، چې موږ فشار ته دوام ورکړو او د پارلمان غړو ته وښیو، چې موږ دوی گورو». هغې ډېره کړه ژوندۍ خبرو کولو افزارو واګي هم رامنځته کړ. تناکه روښانه کړه، چې خلکو کولای شول، چې وښيي، دغه تحریک په ریښتني توګه یو حقیقي ټولنیز قوت دی، شریک کړي.

پایلي

د فیشالیمپا پاس کېدل

دغه قانون په اتفاق سره د ولسي جرګې له خوا د می پر ۴ او د سنا له خوا د می پر ۱۹ پاس شو. بالاخره د هغه وخت ولسمشر نویس اګناسیو دا سیلو د ۲۰۱۰ کال د جون پر څلورمه نېټه پاس کړ. د MCCE یو مشردانیل سیدل د برازیل د سولې او عدالت کمیسیون ریئس و اعلان وکړ «زه وایم، چې غوا والوتله». ډېر ژر وروسته له هغه، چې د خلکو قدرت بریالی شو، فاسدو وګړو دقانون د کمزوری کولو په خاطر پلمې پیل

کړې. دغه کار ددې لامل شو، چې په ۲۰۱۰ کال ټاکنو کې په گډه وډه توگه دغه قانون عملي شي او د هغو کانديدانو له لوري، چې ټاکنو کې يې خپلې چوکۍ گټلې وې حقوقي جگړه تر سترې محکمې اوږده شي خو ټيټو محکمو دوی نااهل وگرځول.

کله، چې په فیشاليمپا په محکمه کې و، اواز اليکټرونيکي مقاومت، چې د ښاريانو له خوا يې ملاتړ کېده په لاره واچولو. د ۲۰۱۱ کال د مارچ پر ۲۳ مه نېټه سترې محکمې پرېکړه وکړه، چې د فیشاليمپا قانون اطلاق د ۲۰۱۰ کال په ټاکنو نشي کېدای. په پايله کې هغو کانديدانو، چې خپلې څوکۍ يې گټلې وې خوله کاره منع شوي و اوس کولای شي، چې خپلې دندې اشغال کړي. د ۲۰۱۲ کال د فبرورۍ پر ۱۶ مه نېټه سترې محکمې حکم وکړ، چې فیشاليمپا قانوني وه او په اکتوبر کې د ښاروالۍ په ټاکنو کې به عملي کېږي.

د فاسدو پاکول

د ۲۰۱۲ په سپټمبر کې د ټاکنو محکمې ښاروالۍ ته د کانديدانو له منځه ۳۱۷ اشخاص د ښاروالۍ په ټاکنو کې له برخه اخيستې منعه کړل. داسې ويل کېږي، چې ځينې سياستوال وړاندې له دې، چې قانون توشيح شي له مقابلې ووتل. خوسليټو کانتو کوم، چې د حکومتي پيسو په گډون په دېرشو نورو ناقانونه کړنو باندې د تور له امله تر څېړلو لاندې و استعفاء ورکړه. هغه د يو ټويټر له لارې اعلان وکړ «نن زه دخپل سياسي ژوند پای اعلانوم».

فیشاليمپا په قانون جوړونکي اسامبلۍ کې گډوډي رامنځته کوي. بس دی ما بس کړ. پر دې سربېره په راډيويي خبرو کې يوې سميه يېزې مبارزې وکولای شول، چې په متفق ډول سره فیشاليمپا د ولايت په اسامبلۍ کې پاس کړي. MCCE اوس هم برياليتوبونه ترلاسه کوي. دغې مبارزې د ټاکنيز سمون مبارزه تر سره کړه او غواړي نوې ولسي

هڅې پیل کړي، چې موخه یې د اختلاس د هغو ډولونو د هدف لاندې نیول دي، چې په ټولنه کې ډېر دي او د ولسونو ورځني ژوند لپاره گټور دي. MCCE هڅه کوي، چې د هېواد د سیاسي سیستم د سمون په خاطر پراخ ټولنیز بحث پیل کړي.

د ولس له خوا ولسواکي رامنځته کول

فیشالیمپا د برازیلیانو له خوا د دوی د ولسواکۍ او د ټولنیز غږ د اوریدلو په اړه د دوی فکر بدل کړ. تناکه وویل «هغه څه، چې اوس روان دي هغه د نوي ولسواکې پروسې یوه برخه ده. خلک اوس له دې امله، چې خپل مدني مسوولیتونه تر سره کولای شي او په خپلې ولسواکۍ کې گډون کولای شي خوشحاله دي» د بې پروایۍ او راتلونکي په اړه د خوشباورۍ د نه لرلو فکر اوس واک او غوسې ته بدلون موندلی او په بېلابېلو نوو ډولونو سره منعکس شوي.

اواز او MCCE دواړو په ټولنه کې د خلکو له خوا په مسایلو کې د گډون کولو یوه نوې کچه لیدلې. تناکه وايي «خلک خپل ولسواک سیستم ته اوس ډېر پام کوي. دوی پوهیږي، چې د دوی د پارلمان غړي څوک دي، څوک کانديدان دي؟ دوی همدرانگه پوهیږي هر هغه څوک، چې جرم وکړي د ټاکنو پر مهال د خلکو یاد وي». په هغه سروې کې، چې د ۲۰۱۰ کال د ولسمشریزو ټاکنو یوه ورځ وروسته تر سره شو. له ۱۳۰۰ سروې شویو څخه یې ۷۳ سلنو وویل، چې د کانديد د خوښولو پر مهال دوی فیشالیمپا په نظر کې نیولی و.

۷۰ سلنه کانديدانو وویل، چې فیشالیمپا د دوی د ناکامۍ لامل وگرځېده. د MCCE د خپل وېبپاڼې او د رایې د پوهاوي تحریک کوم، چې ساونالو په قانون جوړونکي اسامبلۍ تمرکز کوي. د ویبپاڼو په گډون په نورو ویبپاڼو او بلاگونو په ټاکنیزه ولسواکي تمرکز کوي.

په الکترونیکي توگه ولس د مبارزې سره را یو ځای کول ډېر شوی دي. د ۲۰۰۹ او ۲۰۱۱ په لومړنۍ ربعه کې هېواد د ټویټر ته د لاسرسي له نقطه نظره په نړۍ کې درېیم مقام خپل کړ، چې د هېواد ۲۳،۷ سلنه نفوس ټویټر ته لاسرسی درلود. د ۲۰۱۱ کال د اکتوبر پر لومړۍ نېټې هغې ۱۰ میلیونو خلکو، چې په نړیواله کچه یې اواز جوړ کړی تر ټولو ډېر (۱،۲ ایمیله) یې له برازیل څخه و.

په دویم قدم کې فرانس و، چې ۱،۱ میلیون خلکو یې اواز کې برخه درلوده، د امریکا متحدایالتونو په ۷۸۹،۰۰۰ کسانو سره په درېیم نمبر کې ده. د فیشالیمپا له تحریک را په دیکخوا الکترونیکي متحرک کول ان لرې پرتو سیمو ته په خپریدو دي. خلکو ته موقع ورکوي، چې ان که دوی په فزیکي ډول نشي کولای، چې له گروپونو سره په اړیکه کې شي، دوی په سیاسي او ټولنیز فعالیت کې برخه اخیستلی شي. ټاکه وایي د فیسبوک په گډون د نورو ټولنیزو رسنیو له لارې په ۲۰۱۱ کال کې د تېر په پرتله ډېر احتجاجونه رامنځته شوي.

د فیشالیمپا تحریک د برازیل د رواجي دادخواهي کلتور او په مدني ټولنې په کارپوهانو باندې له تکېه کولو څخه پراخ ولسي فشار ته تبدیل کړ. ټاکه وویل خلک اوس کار سرته رسول غواړي، دوی اوس فیسبوک او ټویټر د سیاسي پېښو او پرمختگونو په اړه د خپل غبرگون ښکاره کولو او د مبارزې لپاره اقداماتو په اړه د پوهاوي تر لاسه کولو لپاره کاروي. د بیلگې په ډول د برازیل د اختلاس د نقشې یو انالین او مالوماتو ته د لاسرسي لپاره ازاده د اختلاس نقشه ده، چې یو ژورنالېست او فلم جوړونکي را منځته کړې.

نقشه داسې جوړه شوې، چې عامو ولسونو له خوا داسې پر مخ وړل کېږي، چې دوی د خپلې سیمې د اختلاس واقعات، چې په رسنیو کې راغلي وي په دغه نقشه کې نشرولی شي، ډینز د فیشالیمپا له ټولنې سره داسې تړل شوی و، چې مالومات او لینکونه یې په خپل فیسبوک شریکول، چې دغه مالومات د خلکو له خوا په تبصرو لیکلو سره بدرگه کېدل.

په ځای ددې، چې توقف وکړي د خلکو د قدرت فشار په سیمه ییز اختلاس او فیشالیمپا ته د ماتې ورکولو له سیاسي هڅو سره سره دوام کړي. دغه تحرک د ژوند له بېلابېلو برخو او مدني سازمانونو څخه خلک رایو ځای کوي او د اختلاس، بیوزلې، تاوتریخوالي او ولسواکۍ تر منځ اړیکې په ګوته کوي. د ۲۰۱۰ په می کې په ناتال کې زده کونکو په ښاروال د اختلاس او بدنظمیو د تور له امله د ټویټر له لارې دوه احتجاجي جلسې تر سره کړې. د دوی اقدام په اوم جون د ښار د جرګو په تالار کې د احتجاجي کمپ د رامنځته کېدو لامل شو.

د راپورونو له مخې دوی یوه سلسله غوښتنې وړاندې کړې او د خبرو اترو وروسته د ښاري جرګې د یویشته غړو یو هوکړه لیک لاسلیک کړ او احتجاج کونکو له سیمې ګډه وکړه. دغه متفق قانون د ۲۰۱۱ کال په نومبر میاشت کې رامنځته شو. کله، چې د ولسمشر دیلما اوزیف کابینه فساد خرابه کړه. د فیشالیمپا قانون سترې محکمې ته وړاندې شویو درخواستونو کې وننگول شو، په زرګونو خلکو د ۲۰۱۱ کال په مې کې په سیاسي ګوندونو او اتحادیو نه بلکې د ټولنیزو رسنیو له خوا په ولسي او له تاوتریخوالي خالي توګه په متحرک شویو لارښوونو کې برخه واخیستله.

دوی د برازیل د خپلواکۍ په ورځ د سپتمبر پر اومه د برازیل په مرکز براسیلیه او ۲۴ نورو ښارونو کې احتجاجونه وکړل. د برازیل د مدافع وکېلانو پوهنتون، د برازیل د رسنیو اتحادیې او د برازیل د روحاني وګړو

ملي کانفرانس د دوی ملاتړ وکړ. دوی په گډه یوه اعلامیه خپره کړه «اختلاس زموږ په ملک کې یوه ساري ناروغي ده، چې نه یوازې د ادارو باور بلکې ټول ولسواکه سیستم هم گواښي» ډېرې ورځې وروسته د سپټمبر پر ۱۹ سمه یوې سیمه ییزې نادولتي ادارې د سولې لپاره په مشهور کویاکانا ساحل کې د موضوع د تصور کولو له لارې د سیمې اوسیدونکي حیران کړل.

دوی ۵۹۴ چاروگانې، چې د پارلمان غړي یې ترسیمول په شگو کې نیالې کړي. «دا، چې د روپیو بې ځایه لگول د زرگونو برازیلیانو د مړینې لامل ګرځي. زموږ د نوښت موخه خلک د اختلاس له هغې لوړې کچې، چې زموږ په ټولنه کې موجود دی خبرول او د حکومتی قنډونو د درست استعمال غوښتنه ده».

دا خبره د ګروپ بنسټ ایښودونکي او مدني فعال انتونیو کارلس کوسټیا وکړه. دا، چې د ۲۰۱۳ کال له جون راهیسې برازیل په باقاعده توګه د حکومت د لګښتونو د لومړیتوب په اړه د پراخ تحرک د نړیوالو رسینو سرخپلونه جوړوي. د عامه خدماتو په لګښتونو کې کمی او اختلاس پر واکمنو د فشار رامنځته کېدو لامل ګرځي. اواز د یو بل قانون «په پټه رایه ورکول» مشکوک تمرین پای ته ورساوه، چې په پارلمان کې له ۲۰۰۶ کال را په دیخوا پروت دی د ولس په کچه یوه بله الیکټرونیکي مبارزه تر سره کړه. الیکټرونیکي احتجاج، چې په برازیل کې تر ټولو ستر انلاین غوښتنه پکې رانغښتې وه، ۱،۶ میلیونه نومونه پکې وو.

یو بربنډ احتجاج په ولسي جرګه کې وکېلانو، چې ډیرو یې ددغه قانون په ملاتړ کې، په ۲۰۱۳ کې رایه ورکړې په دوی فشار راوړ تر څو په یوه خوله قانون پاس کړي. قانون وروسته بیا سنا ته ولاړ او اواز راپور ورکړ، چې په داسې حال کې قانون رایه ورکونې ته اماده و. «همدارنګه اوس د سناتورانو تلیفونونه شریکېږي، ځکه د اواز غړي په ټول برازیل کې زموږ

انلاين وسايل کاروي، چې په نېغه دوی ته وايي: دغه فساد نور بس کړي! کارپوهان وايي، يوازې د يو څو ورځو خبره ده» وروستۍ بریا له دغه يو څو ورځو وروسته هغه وخت تر لاسه شوه کله، چې د سنا په خونه کې د قانون جوړونې يوه کمزوری ډول تاييد کړ او د هڅو د دوام ژمنه وکړه.

د واکمنو د کلتور بدلول

تناکه او MCCE وايي، چې په برازيل کې د واک لرونکو لپاره د معافيت کلتور په بدليدو دی. «ددې نوي قانون له امله نن موږ د خپل ملي سياست په اړه يو ملي بحث را پيدا کړی دی». رایه ورکونکي د نويو ځانگړتياو پر اساس کانديدان ارزوي او گوري، چې دغه کانديدان د دوی د اسازيتوب اړتياوې پوره کوي او که نه؟» دا خبره د MCCE يو وکېل لوسيانو سانتوس کړې. تناکه وايي «د MCCE ژبه د سياست ژبه گرځيدلې. اوس کانديدان هڅه کوي، چې وښيي دوی فاسد نه دي» د بېلابېلو سياسي مفکورو سرلاري اوس په دې فکر کوي، چې دوی بايد خپلو لارو ته بدلون ورکړي. مرکزي سياسي استوال الوارډو ډاياس وړاندوينه کړې، چې بدلون به «يوه طبعي پايله» وي. ښي اړخي سياستوال انتويو کارنوس جونير (ديموکرات، باهيا ولايت) وويل، چې گوندونه به د کانديدانو په نوماند کولو کې ډېر دقت وکړي او هڅه به وکړي، چې رایه ورکونکو ته بيا روزنه ورکړي او مسلکي اخلاق پياده کړي. ځينو گوندونو لکه چپ اړخي پارټيدو سوشياليزمو، ای ليبردادي ان داسي اقدامات کړي، چې د «پاکې سابقې» معيار پر خپلو لیکو کې پياده کړي. د ادارو، سياسي سيستم او په ټولنه کې د واک لرونکو له خوا د ايماندارۍ او شفافيت په قبلولو او هڅولو سره به په اوږد مهال کې د عمومي ټاکنو لپاره د ښاريانو يوالي CAGE۲۰۰ به دومره مهم ثابت نشي لکه څرنگه، چې پر خپله قانون ثابيتادای شي.

له ملي کچې وراخوا د خلکو هڅول

نور هېوادونه او نړيواله ټولنه فیشالیمپا ته د فساد پر خلاف د مبارزې د یو سمبول په سترګه ګوري. د برازیل چارواکو مطابق په بولیویا کې ځینې مدني فعالان د فیشالیمپا پلي کېدل څاري، ځکه دوی هم غواړي، چې په خپل هېواد کې دغه ته ورته خو نسبتاً کمزوری قانون پلی کړي. اواز په ۲۰۱۱ کې په هسپانیه کې د «پاکې سابقې» نظریه عملي کړه. اواز یو داسې ان لاین او افلاین مبارزه وکړه، چې له سیاسي ګوندونو پکې وغوښتل شول، چې دوی دې د سیمه ییزو او زونونو په ټاکنو کې داسې کانديدان، چې په جدي جرمونو محکوم شوي دي له لېست له لرې کړي او داسې افراد «چې د حکومتي دندې مالومه او پاکه سابقه ولري» هغه دې نامزد کړي. «نمایشي کړنې» له ان لاین درخواست سره، چې ونه توانېږي د هدف لاندې ۱۲۵،۰۰۰ لاسلیکونه تر لاسه کړي د (۱۰۸،۵۲۴ لاسلیکونو د تر لاسه کولو) سره ملګري وو. دوی یو ولسي بحث رامنځته کړ خو د دوی عاجلې غوښتنې وانه وریدل شوې، ښايي ددې لامل د دوی کم وخت او د فیشالیمپا په پرتله د ښه تنظیم شوې او پلان شوي تحرک ټیټه کچه وه.

د مورد څېړنه

د شفافیت نهادهینه کېدل

له ۲۰۰۰ CAGE څخه د دوستا (په بوسینا کې د ځوانانو تحریک) نه تر ډي ایچ ایف تحریک د (مکسیکو) په ګډون د خلکو لخوا جوړ شوي ولسي مدني تحریکونو لپاره ښايي سیاسي اختلاس یوه عامه موخه وي. فیشالیمپا مبارزې ته یوه نوې ستراتیژي په ځای ددې، چې پر سیاسي ګوندو فشار راوړي، چې په اختلاس ککړ کانديدان له لېست وغورځوي او یا د ټاکنو پر مهال د فاسدو کانديدانو په اړه رایه ورکونکو ته خبر ورکړي، چې دا دواړه مهم دي، رامنځته کړه.

له سیاسي پروسې څخه یې د خلکو ویستلو په خاطر یو حقوقي چوکاټ رامنځته کړ، ترڅو د فساد پر خلاف شفافیت رامنځته کړي. کېدای شي داسې استدلال وشي، چې فیشالیمپا نشي کولای د ټولو فاسدو سیاستوالو د چارو گدی ته له رسېدو مخه ونیسي، ځکه ځینې خو یې یوازې د یو قاضي له خوا محکوم شوي او یا کېدای شي پر خپل ځای بل څوک راولي لکه جورجیم روریز، چې په ۲۰۱۰ کال کې له لېسټ وویستل شو او پر ځای یې خپله مېرمن وسیلین روزیز راوستله. ولې دغه قانون موجود فاسد حالت په اساسي توگه اخلالوي. د ایمانداری لپاره پرته له دې، چې هر سیاستوال په نښه کړي تشویق رامنځته کوي او سړی استدلال کولای شي، چې ایمانداره سیاستوال نازوي او ورسره د معافیت مخه نیسي.

مهمې لحظې

هغه وخت، چې د عامو خلکو کافي شمېر وایي «دابس دی» الیکټرونیکي مقاومت د خلکو د استخدام لپاره یو متبادل طریقه رامنځته کوي، چې د ښکاره غوښتنو او موضوع له لارې د خلکو غوسه د بې انصافیو او استبداد د کمولو طرف ته را اړوي او دغه کار ددې لامل ګرځي، چې په ډله ییزو رسنیو او حقيقي نړۍ کې بېلابېل ولسي تاکتیکونه رامنځته کړي.

اواز هڅه کوي، چې په تحریکونو کې «مهمې لحظې» په گوته کړي. دا هغه وخت دی په کوم کې، چې واک لرونکي د خلکو له ډېري روڼتیا سره مخ وي او یو ناڅاپه هر څه ته بدلون ورکولای شي. اواز دغو حالاتو ته د دواړو، د لنډ وخت لپاره د پړانیستو سټراتیژیکي موقعو او د بحران په سترګه ګوري، ځکه، چې «د هرې پرېکړې د پایلو په نظر کې نیولو سره دغه حالت د سیاستوالو د پرېکړې له امله یو او یا بل خوا ته تللی شي».

د اواز لپاره مهمې لحظې د «یوې ښې غوښتنې» یوې داسې غوښتنې، چې ټاکه یې ځانګړتیاوې داسې بیان کړې: «دومره تشویق کونکي او

متحرک کونکي وي، چې خلک اقدام ته وهڅوي» یوه ښه غوښتنه د واکمنو یوه ښکاره غوښتنه او د خلکو د اړتیاو مناسب دواړه دوه گونې ستراتیژیکه دنده لري.

هغه خبریز خبرونه، چې ډېر ژر په ان لاین ډول په مهمو وختونو کې خلکو ته لیږدول کېدل. خلکو ته د عاجل حس ورکولو او د دوی تر منځ یې یوالی د پروسې ملکیت او له مبارزې سره د یوځای کېدو لپاره جذبه ورکوله. د بېلگې په ډول یو پیغام، چې د فیشالیمپا باندې له رایه ورکولو وړاندې ولیږدول شول کې راغلي و: «د برازیل خوړو وکېلانو موږ تاسې هڅو، چې د پاکې سابقې له وړاندیز (PLP ۰۵/۰۸/۲۰۰۹) څخه ملاتړ وکړئ. له تاسې زموږ توقع داده، چې د پاکو ټاکنو لپاره په کوم کې، چې هغه کاندیدان، چې جدي جرمونه لکه قتل او د حکومتي دندو کې پرې د درغلي تور وي نااهل گرځول کېږي، له دې څخه ملاتړ وکړئ. په اکتوبر کې زموږ ټاکنې د برازیل د سیاست په دې مهم وخت کې ستاسې پر پرېکړه ولاړې دي».

له وړو مبارزو څخه تران لاین کېدو پورې

د مالوماتي ټکنالوژي پر مټ د ولسي مقاومت د غبرگون د عاجل مقاومت په وړو وړو مبارزو وېشل کېدای شي، چې دا کار ځینې وخت ان په روزانه حساب سره هم تر سره شي. دغې مبارزې د ښاریانو تر منځ په ډېره تیزی سره د تحرک حس د اقدام کولو لپاره مثبتې او سترې بریاوې رامنځته کولای شي. فیشالیمپا تحریک (رواجي او ان لاین) وښودله، چې څرنگه په زرگونو انفرادي اقدامات په یو قوي ټولنیز اقدام کې سره را یو ځای کېدای شي. په دغه مورد کې د اواز ان لاین غړي د یو ځمکنی تحریک د غړو، چې د بېلابېلو ولسي تاکتیکونو په مټ نور خلک مبارزې ته تشویقوي او واک رامنځته کوي سره ورته گڼل کېدای شي.

لکه څرنگه، چې MCCE د څلور څلوېښت سازمانونو د ایتلاف له لارې نور خلک له ځان سره را یو ځای کړل او قوت یې پیدا کړ د اواز د مخ پر ډېرېدونکو غړو د نورو خلکو د رایو ځای کولو په خاطر له خپلو ټولنیزو شبکو استفاده وکړه. تفاوت په مقدار کې و «د ان لاین مبارزې اغېزمنتیا په دې کې ده، چې ته یو داسې حالت ته رسیږي په کوم کې، چې ته له وگړو سره خبرې نه کوې بلکې په سلگونه او زرگونه خلکو سره په تفاهم کې یې، چې دوی د انفرادي خبرو توقع نه لري او دې ته تیار دي، چې د پیغام په تر لاسه کولو اقدام وکړي».

تناکه وویل د ۲۰۰ میلیونه لاسلیکونو پنځه لکه ان لاین اقداماتو او د پارلمان غړو ته په لس گونه زره تلیفونونو کولو سره بې ټولې تحرک، چې د برازیل په تاریخ کې یې سابقه نه درلوده، اواز د برازیل ستره ان لاین مبارزه وه. د MCCE د هڅو سره یو ځای فیشالیمپا تحریک هر ځای کې خپل موجودیت ثابت کړ. تناکه وویل «د پارلمان غړو ونشوای کولای، چې د تحریک له غوښتنو ټینښته وکړي». په ۲۰۱۰ کال کې دغه په برازیل کې درېیمه ستره موضوع وه. د MCCE له خوا تر سره شوې نظر پوښتنې، چې له عمومي ټاکنو مخکې په لاره اچولو کې په ډاگه شوه.

۸۵ سلنه رایه ورکونکو له دغه قانون څخه ملاتړ کاوه، چې دغه کار له موجوده فاسد حالت سره د خلکو نه پخلا کېدل او له بې باوري څخه مسوولې او پاکې حکومتدارۍ طرف ته یو ستر بدلون ښودلو. اواز همدارنگه له سیاستوالو د کېسو په ښه غبرگون تر لاسه کړ. تناکه وایي، چې له سیاستوالو سره د ملاقات په وخت کې به سیاستوالو دوی ته وویل «د MCCE له هڅو سره یو ځای دغه کار د قانون پاس کېدو لپاره سیاسي اراده رامنځته کړه».

ملګرتیا

اواز په ستراتیژیکي توجو د خپل او MCCE قوت او محدودیتونه وازرول. یو هغه څه راوړل، چې هغه بل نه درلودل. اواز د فوري غبرګون او محرک کولو یوه ښه مخېنه درلوده. په داسې حال کې، چې MCCE د فاسد سیستم له داخل څخه د تلفونونو پیدا کول، د مالوماتو راټولولو، د ولسي خلکو منظم کولو او اقدام کولو او د رسنیو له لارې خلکو ته پیغام رسولو او افهام او تفهیم کې ښې لاسته راوړنې درلودې. اواز نه غوښتل، چې د MCCE کارونه دوی هم ورغبرګ کړي او پرېکړه یې کړې وه، چې تر هغې، چې د کار موثریت نشي دېرولی لاسوهنه به نه کوي.

داسې یو وخت راغی کله، چې فیشالیمپا قانون په پارلمان کې معرفي شو. برېښنایي مقاومت کولای شول، چې قوي او هم مهاله فشار هغه پرېکنده او رواجي لارو په تیزی سره د خلکو متحرک کول، چې ناممکن وه، رامنځته کړي. برېښنایي مقاومت د کورني او باندني لوبغاړو تر منځ پولې تعینې کړې. اگر، چې اواز یوه نړیواله شبکه ده، چې په نړیوالو مبارزو کې برخه اخلي دغه مبارزه همدارنګه په هېوادونو کې په ملي کچه ملي مبارزې هم تر سره کوي. په برازیل کې د اواز کمپاینرې، تناکه، مدني نوښت رامنځته کړ او د MCCE سره یې همغږي وکړه. د اواز د نړیوالې ډلې په مرسته هغې د مبارزې لپاره پلان او ستراتیژي رامنځته کړه.

دان لاین او اف لاین د دو متضادو لارو هاغه خوا

د اواز فیشالیمپا مبارزې وښودله، چې د حقیقي او برېښنایي متضاد مدني فعالیت او ټولنیز بدلون په اړه بحث ناسم دی. لومړی دا، چې دوی میلان لري، چې وسیله (برېښنایي ساحه) په وګړو (ټویټر، فیسبوک، تلفوني پیغامونه، ایمیلونه، ویلاګونه او ویپاڼو) او ولسي تاکتیکونه، چې له مالوماتي ټکنالوژۍ څخه اخیستل شوې (لکه د انټرنېټ له لارې د

پیغامونو لېږدولو او د برېښنایي درخواستونو سره غښتلی کړي. دا کار په حقیقت کې هغه څه، چې په اړه یې بحثونه کېږي یو له بل سره مغشوش کوي. انټرنیټ ټولنیزې رسنۍ او ټولنیزو رسنیو افراد اصطلاحات د یو بل لپاره کارول کېږي.

خو د برېښنایي قلمرو ارزښت او اغېز (یا کمي) په اړه اختلاف د ټولنیزو رسنیو د افزارو کوم، چې عموماً د مالوماتي ټکنالوژي یوه فرعي برخه ده د ارزښت او تاثیر (یا کمي) څخه مختلف دی. دویم دغه بحث میلان لري، چې مطلق سوالونه په چاپیریال کې مطرح شي. د بېلګې په ډول ټولنیزې رسنۍ مظاهري رامنځته کولای شي؟ ایا د ټولنیزو رسنیو نوي افزارو ټولنیز تحرک له سره جوړ کړي؟ یا ایا ټولنیزې رسنۍ د ولسواکۍ د رامنځته کېدو لامل ګرځي؟ دغه شان پوښتنې په یوه نادرسته فرضیه ولاړې دي، چې د مبارزې (برېښنایي) او افزارو (د مالوماتي ټکنالوژي لکه ټولنیزې رسنۍ) یو خوا او پایلې (ولسواکي، ازادي، روڼتیا، عدالت) بل خوا ته، تر منځ مستقیم اړیکه ده.

د ولسي مبارزې په علم کې د پوهانو تر منځ یوه غالبه نتیجه ګېږي دا ده، چې د موخو، تاکتیکونو او پایلو تر منځ دایمي برابري او یا کوم ځانګړی فورمول نشته. سوسیالوجیسټ لي سمیټي وايي، چې ولسي مبارزه، په سیاسي، کلتوري، ټولنیز او اقتصادي ساحو کې رامنځته کېږي. یوه بله ارزښتناکه پوښتنه د واک د اړیکو تګلارې د تاکتیکونو غوره کولو او په برېښنایي قلمرو کې د واک محرکه قوه ده. د بېلګې په ډول پورتنۍ پوښتنې په لاندې ډول قالب بندي کېدای شي.

برېښنایي قلمرو څرنگه د مبارزې ساحه پراخولی شي؟ برېښنایي تاکتیکونه (چې له مالوماتي ټکنالوژي ټولنیزې رسنیو افزار) د خلکو قوت رامنځته کولای شي؟ مالوماتي ټکنالوژي ټولنیزې رسنۍ، ټولنیز تحرک او یا ولسي مبارزې ته څه ډول بدلون ورکولای شي؟ برېښنایي مبارزه د واک معادلې،

چې سیاسي، اقتصادي او ټولنیز بدلون رامنځته کوي، ته څه ډول بدلون ورکوي؟.

درېیمه دا، چې د انالین او اف لاین مبارزو تر منځ پوله سمه روښانه نه ده. لکه څرنګه، چې فیشالیمپا تحریک وښودله، په رواجي او ان لاین مقاومت، دواړو، یو ډول ستونزې، موخې او غوښتنې درلودې.

په داسې حال کې، چې دواړو د ګډ کار موقع رامنځته کړې وه، پر دې سربېره د تاکتیکونو تر منځ نور تفاوت، چې وویل شي، برېښنایي د حقیقي نړۍ پر ضد کرښې نشي رابښل کېدلای. دوی په حقیقت کې دواړه ساحې سره را یو ځای کوي. په دغه اړه ښه مورد هغه دی کله، چې د برازیل زرګونو خلکو د مالوماتي تکنالوژي له لارې تلیفونونه وکارول، چې د پارلمان غړو ته تلیفونونه وکړي او د فیشالیمپا په اړه قوي اقدام وکړي، چې دغه د برازیل د خلکو لپاره وپرونکي او نا اشاء اقدام و.

ډېری کسان په خپل زړه نا زړه توب برلاسي شول او د پارلمان وکېلانو ته یې د تلیفونونو کولو یو سیلاب رامنځته کړ. ایا خالص برېښنایي او که خالص د حقیقي نړۍ مبارزه وه؟ او کله، چې دغو خلکو د مالوماتي تکنالوژي له لارې بالاخره نورو خلکو ته ددغه کار وویل دوی په حقیقت کې نور ښاریان اړ کړل، چې د دوی لاره تعقیب کړي. دا کار د حقیقي نړۍ د مبارزې په کوم کې، چې خلک د اړیکو لېست لري او په هغه لېست کې موجود خلک زنگونه وهي او مبارزه کې ورڅخه ګډون کول غواړي، څه ډول امکان لري؟.

د مبارزې عبرتونه

برېښنایي مقاومت

برېښنایي مقاومت د ولسي مبارزې یو ډول دی، چې ولسي واک رامنځته کوي. دا پرېکړه، چې د دغه ډول مبارزې یا د رواجي مبارزې او یا د دواړو د ټولګې پر مټ مبارزه وشي د مبارزې د موخو، ستراتیژیانو، د مدني مبارزې په وړتیا او له رواجي حقایقو سره اړیکه لري. ټاکه وايي، چې په پارلمان کې د قانون په اړه د رایې ورکولو پر مهال هغه وکېلان، چې د قانون ملاتړي نه وو هغوی ومنله، چې دوی نشو کولای، چې ۳۶ میلیونه برازیلیانو، چې د فنشالیمپا د پاس کېدو غوښتنه یې کوله، له نظره وغورځوي. واکمنو او رسنیو غبرګون ښکاره کړ، چې دوی د ۱,۶ میلیونه په لاس سره د لیکل شویو لاسلیکونو او د دوه میلیونه برېښنایي غوښتونکو تر منځ توپیر ونه کړ او نور هم دوی د برېښنایي تحرک او د ولسي پراخه مبارزې، چې د مالوماتي ټکنالوژي له لارې تر سره شوې وه، کمه وګڼله.

بل عبرت دا دی، چې ان لاین مبارزه د واک اړېکو ته بدلون او هغه د حقيقي نړۍ اقداماتو ته بدلون ورکولای شي. د اواز مبارزې نوې ساحه رامنځته کړه، چې دغه کار د زرګونو ښاریانو، چې د پارلمان غړو او د سترې محکمې غړي پکې شامل وو، ته یې تلیفونونو کړي وو. دغه کار په یو داسې ټولنه کې، چې سیاسي واکمن یې بې دریغه ټولنیز واک لري او د ښاریانو سره ډېر تفاهم نه کوي، ښاریان محدودوی او د سلسله مراتب رامنځته کوي، یو اوښتون دی.

بالاخره برېښنایي مقاومت د رواجي مقاومت لپاره بشپړونکې دی خو هغه هم په اړینه توګه د هغه ځای ناستې نشي کېدلای. د ولس په کچه تنظیمول د ښاریانو یو قوي او ګډ اساس رامنځته کوي، چې د فیشالیمپا

په مورد کې دغه اساس د ۱,۶ میلیونه لاسلیکونو د راجمع کولو لامل وگرځېد.

یوازې د رواجي مبارزې د اړیکو او افهام او تفهیم پر مټ په فاسد نظام کې متحدین راپیدا کېدلی شي او له هغو سره تفاهم کېدلی شي. له بلې خوا بیا برېښنایي مقاومت، فوري افهام او تفهیم تېز او فوري غبرگون، تېز تحریک، منظم کېدل او د اړتیا وړ وسایلو د رامنځته کېدو لامل ګرځي. دغه ډول مبارزه د تاکتیکونو د تجربه کولو او په کمو وسایلو سره پیغامونو لېږدولې او اقدامات تر سره کولای شي.

غېر قابل ادراک

مالوماتي تکنالوژي او ټولنیزې رسنۍ د ملکت او د ټولنیزې پیژندګلۍ ریښتیني حس رامنځته کوي، چې دغه دواړه کارونه د ولسي مبارزې (د خلکو لخوا ولسي مدني حرکتونو) لپاره اړین دي. ویل کېږي، چې د بلاګونو ساحو د ولسي نوښت قانون خپل کړ. ځینې بلاګ چلونکو خپل بینرونه رامنځته کړي، یو بلاګ لیکونکي ولیکل «اوس وخت دی، چې ښه جګړه وکړو، وخت دی چې ایډیالوژیکي فرقونه له منځه یوسو او د ملي سیاست په یو نوي ځلانده دوره کې وځلېږو»

یو بل پوست کې یې ولیکل «۲ میلیونه لاسلیکونو ته په رسېدو راضی د ولسي جرګې پر غړو فشار راوړو او دوی ته وښیو، چې که دوی فیشالیمپا ته رایه ورنکړه موږ به دوی ته رایه ورنکړو» کله، چې د قانون په اړه د برازیل د پارلمان یوه غړي ولیکل «ما کله هم د برازیل پر خلکو دومره فخر نه دی کړی لکه څومره، چې پرې زه نن فخر کوم! ټولو هغو ته، چې لاسلیک کړي یې دي ورته مبارک وایم، ځان د داسې یو حقیقي تبعه په توګه، چې سیاسي واک لري ګڼم».

برېښنایي مبارزه په خپل سر او یا هم له رواجي مبارزې سره په ګډه تحریک ته یو نوی او ټولنیزه پیژندګلوي، چې د موجوده روایت Narrative له لارې او ټولنیزه پیژندګلوي لري، ورکوي.

تناکه وویل، چې ان لاین ولسي نوښتونه د روایت، چې خلک یې د تحریک په وړاندې تللو سره ورځ په ورځ تعقیولی نشي په رامنځته کېدو کې په ځانګړي ډول موثر دي. د اواز په مورد کې کله، چې فیشالیمپا په پارلماني ټاکنو کې و «ښاریانو ته د فعالیت موقع ورکول کېدله او ورته وئېل کېدل، چې د قانون په پاس کېدو دوی دا محسوسولي شي، چې دوی په قانون کې کلیدي برخه درلوده، په حقیقي توګه مبارزه د دوی ده، او پوهیدل، چې د لارې په هر قدم کې دوی بنسټیز رول درلود» دغه بیان د روایت له کېمټې، تر رایه ورکولو د ولسمشر د توشیح او د سترې محکمې پورې په هر قدم کې د خلکو د راګډولو یوه قوي وسیله وه.

همدرانګه برېښنایي تحریک که د انټرنیټ له لارې خپور شو او یا که په رواجي مبارزه کې شامل شو د ښاریانو د ګډون کچه د تحریک باور او د غوښتنو مشروعیت ډېروي. تناکه وویل «دستر شي (اختلاس) ته د ماتې ورکولو لپاره موږ اړیو، چې فیشالیمپا له خپل ځانونو ستر کړو او ولس باید ددې ملکېت واخلې او ددې حفاظت وکړي»

د خلکو د قوت ښودل

د فیشالیمپا تحریک د خلکو د واک په اړه څلور درسونه له ځانه سره لري. لومړی دا، چې د موجوده ظالمانه او نا مسوول حالت اخلال، د واک لرونکو او د ادارو په منځ کې د واک اړیکو ته بدلون ورکول او پرته له دې، چې د دوی موخې په نظر کې ونیول شي د مبارزې لپاره د خلکو ملاتړ راجلبول محرکه قوتونه د رواجي ولسي مبارزې او د برېښنایي ولسي مبارزې یو ډول دی.

برېښنایي ولسي مبارزه اقتصادي ده. په داسې حال کې، چې دا د بریا ټاکونکي نه ده خو په ځینو حالاتو کې او د مبارزې په ځینو وختونو کې ستراتیژیکې برلاسی لري. ټاکه وايي، چې «په دوه ساعتونو کې جلوسونو لپاره پلان جوړولو په خاطر غونډې ته تللو په ځای موږ ۲۰۰،۰۰۰ خلکو ته ایمیلونه لیکلي شو، چې دغه کار موږ سره د وخت سپما کې مرسته کوي».

درېیمه دا، چې برېښنایي مبارزه د ولسي مبارزې د تاکتیکونو لېست لا پسې غزوي خو دغه مبارزه په رواجي ولسي مبارزه او رواجي ولسي مبارزه په دغه مبارزه توفیق نه لري. وروستی خبره دا ده، چې که ولسي مبارزه په برېښنایي توګه او یا هم په رواجي توګه رامنځته کېږي د بریا عناصر (د تحریک او یا مبارزې ټولنیز ملګرتیا، وړتیاوې، ستراتیژي، پلان جوړول، ټاکېتیکي نوښت، تنوع، ستراتیژیکي سلسله، موثر افهام او تفهیم او پیغام لېږدول او له تشدد نه کولو ته ژمنتیا) یو ډول دی.

پنځم څپرکي

ښاريان د فساد پر ضد د کميسيون ساتنه کوي: اندونيزيا

د ۱۹۹۰ کال په را رسېدو د جنرال سوهارتو د خونړي رژيم پر وړاندې د اندونيزيا د خلکو تر منځ ناقراري په زياتيدو وه. سياسي او نظامي استبداد دوامداره و او د سوهارتو له خوا د خپل ځان، خپلو خپلوانو او ملگرو بې دريغه مالداره کولو اړونده اقتصادي رسواياني او ښکاره فساد ډېر خلک خفه کړل. ددغې لسيزې پر مهال د بشري حقونو او ولسواکۍ پلوي گروپونو رامنځته کېدل پيل شول.

د بې ځايه شويو کروند گرو، د خپل شويو کارگرو او د ټولنې د مشرانو په گډون گروپونو سره يې گډه وجه را پيدا کړه او د زده کونکو له ټولنې سره يې اړيکې رامنځته کړې. د ۱۹۹۷ کال ټاکنو سره ټرلې درغلۍ او تاوتریخوالی نور ډېر شو، چې له امله يې ولسي ناقراری هم ډېره شوه. په ۱۹۹۸ کال کې، چې کله اسيايي اقتصادي بحران رامنځته شو د غلو ډله (واکمن) د مقابلي لپاره آماده نه و.

د اندونيزيا اسعار، روپۍ، ارزښت له لاسه ورکړ او انفلاسيون ډېر شو. عام خلک په ځانگړي ډول ډېر اغېزمن شول ځکه، چې نرخونه ډېر پورته لاړل، د ملي بانک سيستم له منځه ولاړ، صنعتي سکتور مخ په زوړ شو او بې کاري پورته لاړه. د ۱۹۹۸ کال د مۍ پر ۲۱ مه نېټه جنرال سوهارتو وروسته له ۳۲ کلونو واکمنۍ استعفی ورکولو ته اړ شو. د هغه له منځه تلل د يو مدني نوي شکل نيونې، چې پکې زده کونکو، گروپونه او مذهبي سازمانونه شامل و.

دغه کار د زده کونکو تر مشرۍ لاندې د «اختلاس، ملگرتيا او خپلوۍ پالولو» پر خلاف د سمون د تحريک او له داخل څخه د نځېه گانو د فشار په پايله کې رامنځته شول. يوکال وروسته کثيRALقومي اندونيزيا له ۱۹۵۵ کال را په ديخوا د لومړي ځل لپاره په پارلماني ټاکنو تر سره کولو

سره اندونیزیا د حکومت کولو یو نوي باب پرانیست. ناتوانه ولسواکي له جگړې وروسته ټولنو په شان دلته هم پراخ بیوزلي او د ۳۰ کلنې وسله والې لانجې، چې پکې ۱۵۰۰۰ نفر وژل شوي و کمزورو دولتي ادارو، د وسله والو ځوانانو معافیت او پراخ فساد په گډون یو شمېر نورې ستونزې په میراث یوړې. فساد د حکومتي ادارو د واک جوړښتونو، امنیتي ځواکونو (پولیسو ادارو) عامه ادارې، اقتصاد او د هېواد ټولنیز جوړښت ته ور داخل شوي و.

پسمنظر حالت

په دغه اغزنه ټولگه کې د اختلاس د له منځه وړلو کمیسیون، چې په KPK باندې ډېر مشهور و رامنځته شو. په ۲۰۰۲ کال کې ولسي جرگې د KPK قانون پاس کړ، چې د کمیسیون د جوړېدا لپاره یې حقوقي بنسټ رامنځته کړ. دې کار له سوهارتو وروسته په اندونیزیا کې ولسواکي د پښو د ټینګولو، سیاسي او ادارې بدلون لپاره د سمون په لار کې، یو اساس و.

په ډېرو ظرفیتونو سمبال د اختلاس پر خلاف جوړښت په ۲۰۰۳ کال کې کار پیل کړ. کمیسیون د لوی څارنوال نه په ازادۍ سره ددې واک لري، چې له تورن کس څخه تحقیق وکړي، هغوی محاکمه کړي او سزا ورکړي. دا یو پراخ د کار حلقه لري، چې د خلکو ټولې څانګې، پولیس (له پوځ پرته) او خصوصي سکتور کله، چې په داسې معامله کې، چې دولتي سکتور سره تړاو ولري کې دواړه تورن شي، ټول ددې کمیسیون د کار په ساحه کې راځي.

بالاخره KPK د خلکو د څار او تحقیق، چې عبارت د خلکو د تلیفونونو د ثبتولو، د خلکو خبرې اوریدل، بانکي حسابونه کتل، د مالي سوابقو کتل، د کارونو درول، د ممنوع الخروج نافذول او د نیولو واک لري. په داسې حال کې، چې د اختلاس پر خلاف ډېر کمیسیونونه خلک په دې

پلمه، چې دوی ډونرانو او کثیرالمليتي ادارو د قانع کولو لپاره یو تظاهر دی، یو څو یې د اختلاس پر خلاف په جنګریز کې په لومړي قطار کې دي او روڼتیا رامنځته کوي.

KPK د بنسټ ایښودونکو له جملې یو دی. دغه کميسيون په ملي او سیمه ییزو حکومتونو، پارلمان، ادارو، خصوصي سکتور او پولیس (چې د خلکو تر منځ منفي شهرت لري) تر منځ فاسده رویه او اړیکې برېښې کړې دي. د روڼتیا د نړیوالې ادارې مطابق د اندونیزیا د اختلاس د ادراک دوه کلن شاخص په ۲۰۰۶، ۲۰۰۸ او ۲۰۱۰ کې ښيي، چې پولیس تر ټولو فاسده اداره ګڼل کېده.

له ۲۰۰۴ هاخوا KPK ۱۰۰ سلنه نمبرې واخیستلې، چې په دې کې د کابینې وزیران، ولایتي والیان، قضایي څېرې، قانون جوړونکي، د ټاکنو د کميسيون غړي، سفیران او د تجارتونو مشران شامل و. ددې په پایله کې KPK د خلکو په بې باوري په ابتدایي توګه برلاسي شول او د خلکو له خوا یې درناوی او توصیف وګټلو، خلکو ورته «د پاشلي هېواد د جوړیدو لپاره د امید په توګه کتل» دا خبره د اندونیزیا د اختلاس د څار ادارې کوارډیناتور او مدني فعال وکړه.

د تاثیر او فساد د ټول پیچلي سیستم، چې پکې اجرایه او مقننه قوه، قضائیه قوه، مرکزي بانک او خصوصي سکتور شامل و باندې د تاثیر له امله KPK پخپله د هدف لاندې راغلو. د پولیسو له خوا د ځینو فعالانو په جرمونو تورنول، د بمونو الوزولو، اخطار ورکولو په ۲۰۰۶ کال د اساسي قانون یوې محکمې پرېکړه، چې KPK او ورسره هم پله د اختلاس محکمه ناقانونه ده، او د پارلمان له خوا وروسته داسې هڅې، چې د اداري بودیجه او واک له منځه یوسي او همدارنګه د اختلاس او فساد د محکمې بدلول و.

دغه بریدونه لا دوام لري، حالت له هغه وروسته په ۲۰۰۹ کال کې نور هم بحراني شول، چې کله د مالي KPK د پېړۍ په نوم بانک سره د حکومت له خوا د مالي ناورین څخه د ویستلو لپاره د مالي کمک لپاره په ورکړل شویو روپو کې د فساد څېړنه کوله. ثبت شویو تلفوني خبرو اترو وښودله، چې د پولېسو مشر سواسودوا د بانک د حسابونو نه کنگل کولو په خاطر د پارلمان پر غړو فشار راوړ. د KPK یوې بلې قضیې، چې په جنوري کې پرانیستل شوه وښودله، چې د بانک مرستیال د ولسمشر د زوي خسر دی، په دغه قضیه کې ککړ دی.

پر ۲۰۰۹ کال د اختلاس پر خلاف محکمې نوموړی په څلورنیم کلونو بند محکوم کړ. وروسته په دغه میاشت کې ولسمشر د KPK د پرېکړې په اړه خپل خفگان یو کمیسیون ته داسې وښوده «KPK بهی دریغه واک لري، دوی یوازې الله ج ته مسوول دي. خبر اوسئ!» د حیرانتیا خبره نه وه، چې کمیسیون که له منځه نشي وړای د کمزوري کېدو هڅې یې تېزې شوې. د ۲۰۰۹ کال د مې پر دویمه نېټه پولېسو د KPK مشر د مینې په یوه معامله کې دقتل په سازش ونيوه. پوره دوه اونۍ وروسته د KPK مشر انتساري ازهر دوه مرستیال کمېشنران بي بت حمد ریانتو او چاندرا حمزه یې په شوکو او غلاگانو کې په لاس لرلو تورن کړل.

بل چا نه بلکې پخپله مشر پلټوونکي په لاس لیکلۍ ثبوت را وړاندې کړ. پرته له دې، چې ناوخته شي پولېسو څېړنې پیل کړې. د سپتمبر پر یولسمه دوی له بییت او چاندرا څخه څېړنې پیل کړې او د میاشتې پر پنځلسمه یې دوی تورن اعلان کړل. د سپتمبر په یویشتمه ولسمشر د دواړو کمېشنرانو دندې په عارضی ډول وځنډولې او د نویو کمېشنرانو د ټاکلو غوښتنه یې وکړه. لرې شویو چارواکو د اساسي قانون په محکمه کې د حکم د ننگولو په خاطر حقوقي جنګرېز پیل کړ.

مبارزه

موخې او ستراتيژي

د تيا ارتاساري وايي، چې په جولای کې ډېر وړاندې له دې، چې ييب او چاندرا ونيول شي د مدني ټولنې يو مرکزي گروپ «نښې نښانې وليدلې». د دوی ډيری د ځوانۍ په وخت کې په ۱۹۹۰يمه کې د ولسواکۍ او د بشري حقونو لپاره مبارزين و او وروسته يې د سوهارتو د رژيم پر خلاف مبارزه کې برخه اخيستې وه.

دوی په غير رسمي توگه سره ملاقات وکړ او په فعاله توگه يې داسې پلان او ستراتيژي رامنځته کړه، تر څو مخکې له دې، چې ناوخته شي دوی د KPK اداره، مينډيټ (واک) او د هغې صلاحيت وساتي. د يو ولسواکۍ پلوه فعال او اندونيزيا د روڼتيا د هغه وخت مشرتپتان مصدوقي وويل «دا د KPK لپاره يو خطرناک وخت دی، پولېس دي، د څارنوال دفتر دی، پارلمان دی، د KPK د له منځه وړلو لپاره يوه سيستماتيکه تگلاره د لاس لاندې ده». دوی دې پايلې ته ورسېدل، چې د کميسيون د ساتلو يوازینی لاره له ادارو د باندې فشار واردول دي. دينارټايسټاري مطابق دغه فشار د خلکو واک دی.

«موږ پوه شو، چې هېڅ حکومتي اداره به KPK بچ نه کړي، نو ځکه خلک اړ دي، چې دغه کار وکړي» د مبارزې عمومي ستراتيژي دا وه، چې ولسمشر چا، چې د فساد پر خلاف قوي مبارزې په چغه سره په اکثريت سره ټاکنې گټلې وې، باندې د ولسي قوي فشار له لارې سياسي اراده رامنځته کړي ترڅو KPK وساتي.

په لومړي سر کې فعالينو له ولسمشر څخه غوښتنه کوله، چې نوموړی بايد په ښکاره موقف غوره کړي تر څو هغه څېرې، چې په پولېسو، پارلمان او څارنوالۍ کې دي، چې هغوی شاته تللو ته اړ شي. د يو ازاد کمېسيون، چې د فساد پر خلاف د دوه مرستيال کمېشنرانو قضيه او

حقوقی اړخونه په تیزی سره وڅېړي رامنځته کولو او د پولېسو او د لوی څارنوالۍ ادارې عاجل سمون په گډون مبارزې د پېښو د رامنځته کېدو وروسته د یادو غوښتنو په گډون منظمې غوښتنې وکړې.

د ایتلاف رامنځته کول

له یوې مدني حلقي څخه د قوي ایتلاف رامنځته کېدل لومړی قدم دی. ددې مرکز په لومړي سر کې د KPK د قضايي نظارت ایتلاف و. دغه ایتلاف د ولسواکۍ د ساتنې کلیدي غړو څخه رامنځته شوی و. په دغه سازمانونو کې د اندونیزیا د اختلاس د څار د پالیسۍ او حقوقی څېړنو مرکز، د ازادي قضاء لپاره د اندونیزیا انستیتوت، د اندونیزیا حقوقی گردی مېز، د اندونیزیا د رویتیا ټولنه، د جکارتا د حقوقی مرستو انستیتوت، د قانون د سمون ملي کنسورسیم او د نړیوال رویتیا د اندونیزیا برخه شامل و.

د KW یو کورادیناتور او د فساد پر خلاف یو فعال دیتا رتاساري راپور ورکړ، چې د مبارزې پلان جوړونکي هېواد په کچه نورو سازمانونو او نوښتونو، چې د ښځو گروپونه، د بشري حقونو نا دولتي سازمانونه، د زده کونکو گروپونه، مذهبي ټولنې، د فساد پر خلاف سیمه ییز نوښتونو او منظم شوي مزدوران له اتحادیو سره په تماس کې شول. په مدني نوښتونو کې کونتراس د ورکو شیو او د تاوتریخوالي قربانیانو کمیسیون بشر د حقونو یو ستر سازمان، د کروندو د تسخیر د عاجل خبرداري انستیتوت (کوم، چې له کرنې سره تړلې شخړې کموي، د جکارتا د اوسېدونکو فورم، چې په ښاري بیوزلو تمرکز کوي شامل و. د ایډیالوژیکي چیانو یو څو اتحادیو هم په ایتلاف کې گډون وکړ. څه د پاسه سل گروپونه، چې ځینې یې په ملي او نور یې په سیمه ییزه کچه و په مبارزه کې شامل شول).

چرمينځۍ د سمسارۍ پر خلاف

مدني مشرانو په رسمي توګه، له اندونيزيا سره مينه وکړئ، د فساد پر خلاف کميسيون (KPK) سره مينه وکړئ، مبارزه د يو اعلان له لارې، چې يو شمېر وتلي ولسي څېرو لکه د اندونيزيا لومړي ټاکل شوي ولسمشر عبدالرحمن واحداود د KPK دو تېرنيو مشرانو (توفيق الرحمن روکي او ريري ريانا هارد جاپا ملکېس) يې ملاتړ کاوه، د ۲۰۰۹ کال د جولای پر دولسمه نېټه تر سره کړ. دوی د مبارزې د پيل د اعلان لپاره د يکشنبې ورځ وټاکله، چې ډېر خلک راجلب کړي.

CICAK دوه غبرګې ماناوې لري، چې هغه له اندونيزيا سره مينه وکړئ، د فساد پر خلاف له کميسيون سره مينه وکړي. د کميسيون (Cintai Indonesia Cintai KPK) لپاره مخففات دي. دا د چرمينځۍ يوه ځانګړې ډول ته، چې دلته يې موخه د پولېسو له خوا د سپکاوي يوه پيښه، ولسي نافرمانۍ د بدلولو سمبول هم ويل کېږي. په اپرېل مياشت کې په يوه مرکه کې ستر مفتش سوسانو وويل هغه پوهېده، چې KPK د نوموړي تليفوني خبرې ثبت کولې او له هغه يې پلټنې کولې، خو ډېره يې کړه دا داسې ده لکه «چرمينځۍ، چې سمساره تنګوي»

له سمسارۍ څخه د هغه موخه پولېس و، د هغه تبصرې ولس خفه کړ، ځکه چې نوموړي د فساد پر خلاف د کميسيون او د اختلاس پر خلاف هڅو ته د سپکاوي سم بربنډولو هڅه ونکړه، چې له دغه امله هغه خلک، چې په واک کې و هغوی ته ګټور نه و او عام خلک دوکه شول. په راروانو اونیو کې تر سپتمبره CICAK گروپونو د هېواد له ۳۳ ولايتونو څخه په ۲۰ کې گروپونه رامنځته کړل، د اندونيزيا يا هغه محصيلينو چې په قاهره کې يې زده کړې کولې هغوی له هېواد د باندې اندونيزيايانو گروپ رامنځته کړ.

وتلو سیاستوالو، وتلو څېرو، هنرمندانو او مذهبي وگړو د فساد پر خلاف د کمیسیون له هڅو په ملاتړ موقف ونیوه. د CICAک منتظمین تیار و، چې د ولس غوسه پراخ ولسي تحرک ته په دومره کچه تبدیل کړي، چې د سوهارتو پر خلاف د سمونې له تحریک را په دېخوا نه وي لیدل شوي.

په عینې وخت کې حالت د فساد پر ضد کمیسیون لپاره په خرابېدو وو. په اگست کې رسنیو راپور ورکړ، چې د هېواد لوی څارنوال هندرامان سوپاندجي په غرور سره وویل که د بانک په قضیه کې لوی څارنوالی له پولېسو سره ملگرې شي بیا به چرمېنکی نه بلکې د نړۍ تر ټولو خونړی حیوان شي. خو KPK کمزوری نه و، کمیسیون خپلې پلټنې سختې کړې او د سپتمبر پر نهمه نېټه یې په بېلابېلو مواردو کې له لوی څارنوال څخه د څېړنو د پیل اعلان وکړ. ډېر ژر وروسته له دغه کمیسیون ثبت شوي تلففوني خبرې، چې نوموړي او نور پولېس یې په فاسدو کړنو کې رانښکېلول، په دې کې هغه هڅې هم شاملې وې، چې دوی غوښتل د پارلمان په وکېلانو د هغوی د پرېکړو په بدلولو فشار راوړي او د بانک حسابونه غیر منجمد کړي.

پولېسو د اگست پر ۲۶مه اعلان وکړ، چې مرستیال چاندر له واک څخه په ناوړې استفادې تورن دی، چې د سپتمبر پر ۱۵مه یې پسې د مرستیال بیټ نوم هم اعلان کړ. دوه اونۍ وروسته KPK په برعکس غبرگون کې د مرستیال څارنوال سوسنو پر خلاف په اختلاس تورن کړ او د فساد پر خلاف مدني فعال او د سمونې د تحریک تېرني غړي دادانگ ترسیاسونکو یې بېرته را وغوښته.

منځمهالې غوښتنې

د اکتوبر پر ۲۹مه پولېسو بیټ او چاندر له واکه څخه د ناوړې استفادې په تور نیول. دغه نیونې وروسته له هغه رامنځ ته شوې، کله، چې د اندونیزیا ولسمشر د KPK له خوا د ثبت شویو خبرو، چې پکې د خبرو

کونکو له منځه يو يې ولسمشر د KPK خپلو له هڅو په ملاتړ تورن کړی و، د څېړنو امر وکړ. د اکتوبر پر دېرشمه ولسمشر د تلویزيوني وينا له لارې اعلان وکړ، چې نوموړی به پولیس پریږدي، چې قضیه پر مخ یوسي.

نوموړي استدلال وکړ، چې د بییت او چاندرا نیونه باید د قانوني پروسو، چې بالاخره محکمو ته رسیږي، پر مټ تر سره شوي وي. په داسې حال کې، چې درې سره ادارې، پولیس، څارنوالي او قضائیه په فساد کې ډوب و او د قضائیه مافیا په نوم پېژندل کېدل، CICAک د یو داسې کميسيون، چې د KPK دو مرستیالانو نیونه په بې پرې توګه وڅېړي د جوړېدو غوښتنه وکړه. پولیسو یوه کمزورې قضیه درلوده. فعالانو ټینګار کاوه دوی د ځنډونکو تاکتیکونو د مخنیوي او د دواړو سړیو د لایتناهي توقیف، چې ادارې ته زیان رسیږي د مخنیوي په خاطر دغه څېړنې د ژر تر ژره تر سره کولو غوښتنه وکړه.

د خلکو واک وړاندې له وړاندې ډېرول

خلک پر پولیسو غوسه وو او خپلو مشرانو چا، چې له فساد سره د مبارزې په نوم له خلکو رایه اخیستې وه، په اړه پښیمانه و. د KPK د مرستیالانو کمېشنرانو خپل غبرګون رامنځته کړ. د عثمان په نوم د پوهنتون یوه ځوان ښوونکي، چې د مافوق لسانس د دورې محصل وو نوبت وکړ او CICAک لپاره یې یو فیسبوک گروپ «یو میلیون فیسبوکېان، چې له بییت او چاندرا ملاتړ کوي» رامنځته کړ. دغه گروپ داسې یو رول تر سره کړ، چې چا یې تصور هم نشو کولای. د یووالي او افکارو د ښودلو لپاره د ټویټر له لارې «د KPK ملاتړ وکړئ» هېش ټیګ وکارول شو.

له خلکو وغوښتل شول، چې خپل د فیسبوک د پاڼې عکس د CICAک سمبول ته کړي. د فیسبوک گروپ دومره په تېزۍ ستر شو، چې تلویزيونونو د غږو د شمېر په اړه ساعت په ساعت تازه مالومات خپرول.

په يو څو ورځو کې دغه شمېر ۱۴ ميليونو ته ورسېده او داسې يوه وسيله شوه، چې پرې افهام او تفهيم کېده او، ښاريانو ملاتړ پرې را جلبولی شو. ولسي سندرغاړو ملاتړ ښکاره کړ او د فساد پر خلاف سندر، چې له هر بيټ وروسته يې «چرمښکی سمساره خوري» او KPK زما په اړه، پکې تکراريدل. عامو خلکو کولای شول دغه سندر او تليفوني نغمه په وړيا توگه ډاونلوډ کړي. مبارزينو په جکارتا کې اقدامات برابر کړل. سيمه ييزو څانگو، مدني ټولنې، سازمانونو، د پوهنتون محصلينو، د لېسو زده کونکو، چې د ښونکو له خوا يې ملاتړ کېده په دغو چارو کې برخه واخيستله. تحريک د اندونيزيا د ټولو جزایرو په لړيو کې اقدامات تنظيم کړل د پوهنتون ځينو محصلينو د KPK په وړاندې ځيمي وهلې او د لوړې اعتصاب يې پيل کړ.

په ختيځه او مرکزي جاوا ځوانانو د سمسارې گوداگي جوړ او تيرې يې پرې ورولې. په داسې حال کې، چې دغه وروستۍ کړنه د ولسي مبارزينو له اصولو سره سمه نه وه ولې دغه اقدامات سمبولیک و او ښودل يې، چې عام خلک د پولېسو، چې فاسد اود سزا وړ گڼل کېدل څخه نور نه وېرېږي. د حکارتا په يوه لېسه کې زده کونکو د KPK په ملاتړ کې يو بينر جوړ کړ، چې ۱۰۰۰ نفرو پرې لاسليکونه کړي و. په داسې حال کې، چې په يو بل اقدام کې زده کونکو يوه گډه اعلاميه وليکله، چې هغه د يو ښونکي په بلاگ وروسته نشر شوه.

د مبارزې په تاکتيکونو کې د ليفيلتونو ليکل، د بينرونو ځوړندول، ناستې، د پولېسو د مامورانو مخې ته ناستې، کنسرتونه، په کوڅو کې تياترونه او د مېرو په شان جامې اغوستلو په شان د خوش طبعي اقدامات شامل و. په زرگونو خلکو خپل ځانونه په استجاقونو، سټکرونو، (چې د عدالت مرگ) يې ښودلو او KPK په لوگو لرونکو کميسونو سره ښايسته کړي و.

دسمالونه، چې پرې ليکل شوي و «زه چرمبکی يم» د راپورونو له مخې د ځنګل د اور په شان خپاره شول. يو استراليايي عالم ليکلي «چاندر او بيت له چرمبکی سره د ميليونونو یخن قاقونو او پوسترونو ستوري وگرځېدل». د کمپاين مشرانو د هغه رنگسازانو، چې نېغه پر يو ديوال رسامي کوي او سندغاړو سره کار وکړ، چې دغه کار د نظر د راجلبونکي نقاشيو، چې په جکارته کې اوس هم ليدل کېږي اود پورته ذکر شويو سندرو د رامنځته کېدو، لامل وگرځېدې.

مبارزې د توجو راجلبونکي اقدامات، چې دوی ورته «پېښيدونکې هنر» وايه او تل پکې طنزو او د رسنيو پوښښ يې په ملي کچه تر لاسه کول يې هم وکارول. د بېلګې په ډول د KPK له ودانۍ څخه په پراشوت کې را دانگل. دغه کار ښودل، چې KPK له اضطراري حالت سره مخ دی او مرستې ته اړتيا لري. د هرې ورځې په تېرېدو په کوڅو کې مبارزه مخ په ډېرېدو وه. تر سياسونکو روښانه کړه، چې ځايونه په غور سره غوره کېدل په ځينو ښارونو کې دغه ځايونه د پولېسو ماموريتونو و. نوموړي وويل د اکتوبر پر دويمه نېټه ۳۰۰۰ خلک را يو ځای او وروسته يې ولسمشريزې ماڼۍ ته مارش وکړ، مبارزين ټينګار کوي، چې دغه تحرک حکومت وينځ کړ.

پر همدغه ورځ KPK خپله لومړۍ بریا تر لاسه کړه، ولسمشر بيت او چاندر د قضيو د حقوقي اړخونو د څېړلو لپاره د يو خپلواک کميسيون په رامنځته کېدو راضي شو. د اته کسانو په ټيم مشهور دغه کميسيون، چې مشري يې يو وتلي وکېل او د قانون د سمون مبارز کوله، اړ و، چې په دوه اونیو کې خپلې پریکړې تر سره کړي. بيا هغه څه وشول، چې توقع يې نه کېده کميسيون د نوامبر پر درېيمه نېټه په يوه ښکاره محکمه، چې په ژوندۍ توګه خپرېدله، کې د اساسي قانون محکمې د څلورو ساعتونو

تليفوني خبرې نشر کړې. دغو خبرو په شدت سره ښودله، چې يوه توطيه کېدله تر څو دواړه مرستيالان او KPK بدنام کړي.

په ميليونونو خلکو د هېواد په کچه د لوی څارنوالۍ د سترو څارنوالانو له خولې واورېدل، چې يو وتلی سوداگرو او پولېس د KPK پر خلاف توطيه کوي. لوی څارنوال سوبسنو څو ځله ياد شو. داسې يو وړاندېز هم و، چې چاندرابه په زندان کې ووژل شي او نامالوم ښځينه غږ واورېدل شو، چې ويل يې ولسمشر ددغه پلان ننگه کوي. د ولس غوسه فوراً رامخې ته شو.

که څه هم د دوی پر خلاف تورونه لرې نکل شول خو بيبیت او چاندرابه نيمه شپه را خوشې شول. چاندرابه د خلکو په منځ کې اعلان وکړ «راځئ، چې له دې موقع په استفادې د فساد پر خلاف د مبارزې لپاره مبارزه وکړو، ځکه په اوسني حالت کې هېواد بایلونکې او فاسدين گټونکې دي»

بله ورځ ۵۰۰ خلک د اساسي قانون د محکمې او د قامرين کوڅې په اوږدو کې را يو ځای شول ترسياسونکو وويل. دوی غوښتنه کوله، چې لوی څارنوال دې گوښه کړای شي CICAK د شپې شپې تليفوني پيغامونه، ټويټر او د بليک بيرې له مسينجر څخه د خلکو د متحرک کولو په خاطر استفاده وکړه.

مبارزه د نوامبر د اتمې له مبارزې نه تر نن تاريخ پورې خپل تر ټولو ستر اقدام تر سره کړ. په دغه اقدام کې يې بيا له ټولنيزو رسنيو، فيسبوک او ټويټر څخه استفاده وکړه. تاريخ د عملي او سمبوليکي لاملونو له امله غوره شوی و. دغه د يکشنبې ورځ وه او د ښار يو له مشهورو عنعنو «له موټرو پرته ښار» په دغه ورځ لمانځل کېدله. دغه کار نه يوازې دا، چې د لوی شمېر خلکو د رايو ځای کېدو لامل و بلکې له روغې سټې سره تړلې ورځ بلل کېدله. له ۳۰۰۰ څخه تر ۵۰۰۰ کسانو پورې خلک راټول شوي و، چې پکې د CICAK د فيسبوک ځانگړې ډله هم وه او کانسرت هم

پکې وشو کانسرت کې دغه سندره هم زمزمه کېدله «د يوې صحت مندې اندونيزيا لپاره له فساد سره وجنگېږئ»

په ويناوالو کې د CICAک د فيسبوک جوړونکې عثمان ياسين، تلويزيوني څېره او د اندونيزيا د پوهنتون استاد، الفينه دى گوزالي، په رسنيو کې د بحثونو گډونوال او د اسلام او دولت د مطالعاتو د مرکز مشر يودي لطيف او د KPK تېرني مرستيال کمشر ايري ايانا شامل و. په عينې وخت کې په يوگيکارتا ښار کې سيمه ييزو فعالانو رواجي جوانيز موسيقۍ کنسرت هم جوړ کړ.

د مبارزې ځانگړتياوې

يوالی

د هر عمر ټولنيز او اقتصادي او مذهبي پسمنظر لرونکو خلکو په مبارزه کې برخه واخيستله. CICAک وايي، چې متوسطې او پورته متوسطې طبقې د کوڅو په اقداماتو کې گډون وکړو. ملکي خلکو له دندو رخصت واخېسته او له بيوزلو خلکو سره، چې يو ځای خپلې مبارزو ته دوام ورکاوه. يونټو او ديتارتاساري وايي. چې د پورتنۍ طبقې خلکو لپاره معمول نه وه، چې په مبارزه کې برخه واخلي.

خو «دوى پوه شوي، چې KPK په خطر کې دي او له اختلاس څخه د اندونيزيا د ژغورلو لپاره د KPK ژغورل اړين و». د تيمو مجلي د څېړنيز ژورناليزم د برخې مشر او وتلي ژرنالېست، بانگيانگ هري مورتې او د سيلانگ د وتلي سندرې ويونکي اقادي ويرا ساتر ايجي په گډون د ژوند د بېلابېلو برخو وتلو څېرو مبارزينو ته د خپل ملاتړ ډاډ ورکړ.

د اندونيزيا د پنځو مذهبونو مخکښ مشران او پېژندل شويو څېرو د KPK سره د يووالي لپاره له KPK ليدنې وکړې. تېرني ولسمشر عبدالرحمن واحيد له KPK او عامو خلکو وغوښتل، چې د نيوو پوښتنه وکړي. نوموړي اعلان وکړ: «دلته په دې خاطر راغلى يم، چې له زندان څخه د هغوى د

راخلاصېدو لپاره لا ډېر ملاتړ وړاندې کړم. زه په دې مورد کې تیار یم، چې خپل نوم په نوملړ کې شامل کړم».

جیمیلې الشدیق د اساسي قانون د محکمې تېرني قاضي القضاات په ښکاره له مبارزې ملاتړ وکړ او له KPK یې وغوښتل، چې ثبت شوي تلیفوني خبرې پولېسو ته د سپارلو پر ځای محکمې ته وسپاري. د شرقي حاوا په ملنګ سیمه کې پوهانو او د بشر د حقونو او د دولت د اداري قانون استادانو له ولسمشره وغوښتل، چې د KPK د چارواکو «په جرمونو تورنول» دې بس کړي.

مشرتابه او تنظیم

CICAK د مدني ټولنې د فعالانو د یو وړوکی گروپ قانونپوهانو او د مدافعینو د یوې وړې ډلگۍ د همغږۍ او تعاون په پایله کې رامنځته شو. د تیار تاساري وایي «دوی د یوې پراخې ستراتیژۍ د رامنځته کولو په خاطر سره جرګه شول». مرکزي منتظمین، چې د مبارزې مشرتابه یې تشکیلوله په پلازمینه کې و. په داسې حال کې، چې دوی خپل شخصي او مسلکي مسوولیتونه پر مخ وړل دوی روزمره د مبارزې لپاره د پلان جوړولو، منظمولو، افهام او تفهیم کولو او فعالیتونو د تر سره کولو لپاره راغونډېدل. دوی د وړتیا او تخصص پر اساس کارونه سره وېشلي و.

عموماً د دوی کارونه د دوه یو له بل سره تړلي ډولونو: ۱ حقوقي څېړنې او فعالیتونه ۲ مدني فعالیتونه، د مبارزې پیغام لیږدول، افهام او تفهیم کول، د رسنیو له لارې پیغام رسول، د پردې تر شا د حکومتي چارواکو لکه پولېسو، د لوی څارنوال دفتر او ولسمشر له مامورانو سره اړیکې ټینګولو باندې وېشل کېږي.

پریکړې د توافق له مخې رامنځته کېدلې اگر، چې دوی مبارزې ته لارښونه نه کوله او نه دوی د مبارزې مخ و، کلیدي تنظیمونکي د اندونیزیا د اختلاس د څار اداره (KW) او یا د حقوقي او پالیسي زده کړې

مرکز (PHSK) و. د تيارتي ساري وايي، موږ غوښتل، چې «د ډېر ملاتړ او خلکو د راجلبولو په خاطر له KW ځان جدا کړو». مبارزې کوم مشر نه درلود، چې دا د مبارزې د مسلک لوري ته يو قوي قدم و. مبارزه د CICAKS د دواړو چرمښکېو سمبول، چې عام خلک يې ښودل، چې دوی په ګډه سره په سمسيرې (پولېسو) برلاسي کاروله.

CICAK په دې فکر کاوه، چې څرنگه په تېزۍ سره وکړای شي او مبارزه په ملي کچه پراخ کړي. خو د اندونيزيا د لرې پرتو جزېرو جغرافيه او د بېلابېلو نژادونو د موجوديت په نظر کې نيولو سره دغه لاسته راوړنه اسانه وه. دوی د غیر متمرکز کولو په يوه ستراتيژيکه پرېکړه وکړه. دريفورم له تحرک وروسته، چې دوی کومې اړيکې رامنځته کړې وې له هغو څخه په استفادې دوی د ټيټې کچې ولسي فعالانو سره همکاري وکړه ترڅو دوی په ټول هېواد کې ولسي مبارزې پيل، پراخې او دوامداره توګه جاري وساتي.

ترسيا سانګو وايي، چې سيمه يېز او د زونونو په کچه مبارزې پخپله کارونه تر سره کړل او موږ يوازې د دوي لپاره په جکارتا کې مطبوعاتې ويناوې وېشلې. له دې سره سره د جکارتا مرکزي هستې د اندونيزيا د پوهنتونو او د محصلينو له ټولنو سره هم همغږي رامنځته کړه.

مبارزه په رضاکارانه ګډون ولاړه وه، مدني فعالانو قانون پوهانو او ښاريانو خپل وخت او ان پيسې ورکړې. د کوڅو اقدامات په هممهاله سخاوت سره وښودل شو. د بېلګې په ډول د نوامبر پر درېيمه نېټه د ولسمشر محل په لوري مارش په يوه گرمه ورځ رامنځته شو، احتجاج کونکو د هغو خلکو، چې اړتيا يې درلوده لپاره د اوبو د پيرلو په خاطر يو له بل څخه پيسې راجمع کړې.

ستراتيژيکي ارزونه او د مالوماتو راټولول

د جکارتا مرکزي هستې د ولسمشر د کابينې او د قضايي مافيا د څو برخو ستراتيژيکه ارزونه پيل کړه. دوی ملي پوليس او د لوی څارنوالۍ لور پورې چارواکي داسې نقشه کړې، چې وښيي څوک په اختلاس کې ککړ او څوک پاک دي. دغه نقشه د سيستم په داخل کې له پاکو چارواکو سره شريکه شوه. د مبارزې په ټول جريان کې د مدني ټولنې شبکې له پوهنتونونو کارپوهان را غوښتل تر څو له KPK سره تړليو موضوعاتو باندې حقوقي تفسير وړاندې کړي، چې د اختلاس پر خلاف د کميسيون له غړو او همدارنگه د اړونده حکومتي ادارو سره شريک کړل شي.

دغه فعاليت د ولسي مبارزې دوه تل له نظره غورځول شوي خو مهم ابعاد په ډاگه کوي، چې دغه دوه ابعاد په متداوم ډول ښونه او روزنه او د مالوماتو راټولول او د سيستم په داخل کې له هغو خلکو ملاتړ کول څوک، چې له روڼتيا، ايماندارۍ او انصاف څخه ملاتړ کوي.

افهام او تفهيم

د CICAک د افهام او تفهيم ستراتيژي درې ستر اجزاء: موخې، پيغام ليږدول، او وسيله درلود. موخې د ولسونو اندېښنې رابرسېره کوي. مبارزه کې د عجلت حس ورکول او د رسنيو له خوا پوښښ تر لاسه کول مهم و. افهام او تفهيم، چې د اندېښنو خلکو او اهدافو ترمنځ يوالي راپيدا کړي ډېر اړين وو. اصلي پيغامونه يا «زه يوه چرمښکۍ يم له فساد سره وجنگيږئ» «خاموشه مه کېنئ» او «سمسارو ته نه وه وايئ» و. د مبارزې د مخففاتو CICAک (چرمښکۍ) او پوره نوم (له اندونيزيا سره مينه وکړئ) د اختلاس پر ضد کميسيون سره مينه وکړئ) په ډله سره په روښانه توگه مبارزه راخلاصه کوله.

ستونزه د (اختلاس) مثبته موخه KPK، موخه (KPK خوندي کړئ)، اصلي (CKKAS عام ښاريان) او انگېزې (له هېواد سره مينه) ښودله. تر

سياستانګو وويل اګر، چې د بيت او چاندرا ساتني لومړيتوب تر لاسه کړ ټينګار په اداره و، نه پر دغو دواړو اشخاصو. هغه وايي «موږ هڅه وکړه، چې د شخصي اړخ له پيغامونو وباسو، موږ په کنايي ډول له دواړو مرستيال کمشنرانو څخه دفاع وکړه ځکه، چې پوليسو غوښتل د دوی له لارې په KPK بريد وکړي». د مبارزې فعالانو د پيغام رسولو لپاره بېلابېلې لارې خپلې کړې. دوی له ولسي اقداماتو سره تړلي خبرونه او پيغامونه د رسنيو، فیسبوک تليفوني پيغامونو او انټرنېټ له لارې خپرول. د کارتونونو، پوسترونو، سندرو د رينګ ټونونو او ان د وګړو له لوري، چې د CICAک ځانګړي کميسيون کې استنجاقونو او دسمالونو د ګرځېدو له امله ګرځنده بيل بورډونه وګرځېدل په زرګونه خپاره شول.

د رسنيو د پوښښ د تر لاسه کولو په خاطر يوه قوي هڅه تر سره شوه. تنظيمونکو د خبري ناستو، د کوڅو د اقداماتو او «رامنځته کېدونکي هنر» لپاره ژورنالستانو د تليفوني پيغام له لارې خبر ورکولو. دوی وايي، چې رسنيو له دوی سره ډېره همکاري درلوده.

د تياراتا سياري او يونټو ومنله متيقين نه و، چې «KPK يو خبر جوړونکې دی. څوک فکر کوي، چې KPK يو ښه خبر دی». په اختلاس د ککر او د اختلاس پر خلاف د مبارزه کونکې ادارې او د ولسي اقدام ډېریدلو سره د ټولنيزې شبکې او د رواجي مبارزې د تاکتيکونو له امله په يوه را بر سېره کېدونکي خبر سره مخ شو، چې پکې لويدل پاڅېدل او تلوسه موجوده وه.

د اندونيزيا او نړيوالو ژورنالستانو ته د نږدې فاصلې له امله د جکارتا کړنې له پرمختللې عامه اړيکو څخه تر خبرو کونکو، پوسترونو، په انګريزي او بهاسا دواړو ژبو مطبوعاتي غونډې، د ليفليټونه، یخن قاقونه، شنجاقونه او پوسترونه ټول په احتياط سره منظم شوي و.

نړیوال اړخ

د مبارزې مشرانو د نړیوالې توجه او ملاتړ د راجلبولو هڅه وکړه. لومړی دا، چې د اختلاس پر خلاف د نړیوال کنوانسیون، چې په دولتي رویتیا کې د مدني ساحې رول په رسمیت پیژني لاسلیک کړي دي. مبارزېن په جکارتا کې د ملګرو ملتونو اړونده ادارې (له نشه یي توکو اوجرمونو سره د ملګرو ملتونو د مبارزې ادارې) سره تماس ونيوه. په داسې حال کې، چې د شرقي نړۍ په بهلا بېلو هېوادونو په مرکزونو کې د نړیوالو ادارو استازولۍ موجودې وي دوی په اړینه توګه د فساد پرضد مبارزه کې د عامو خلکو له رول څخه یا ناخبره او یا هم خوشحاله نه دي.

په جکارتا کې د نشه یي توکو او جرمونو پر ضد د ملګرو ملتونو ادارې (UNODC) استازولي له دغه برعکس وه. باید، چې کرېډیټ ورکړل شي. دوی د خبرو د پیل دغه هڅه رد نه کړه. تریساسونګکو وویل، CICAک د اندونیزیا لپاره د UNODC له ریئس اجیت رای سره د سپتمبر پر شپاړسمه وکتل اوله هغه یې وغوښتل، چې د UNODC مرکز ته خبر ورکړي.

اندونیزیا کې د ملګرو ملتونو د فساد پرضد کنوانسیون په پلي کولو، په ځانګړې توګه د اختلاس پر ضد د اداري کارمندانو د بېطرفۍ خوندي کولو کې ستونزه لرې له غونډې وروسته مبارزېنو د UNDOC د دفتر مخې ته مطبوعاتي ناسته درلوده.

د نومبر پر لسمه مبارزېنو یوه بله مطبوعاتي ناسته درلوده. دوی اعلان وکړ، چې دوی به په KPK د برید موضوع د فساد پر ضد د ملګرو ملتونو کنوانسیون کې د دولتونو د ونډې په اړه په دوهم یا درېیم کانفرانس کې راپورته کړي. CICAک د کانفرانس په وخت پانګونه وکړه او د رښیو لا ډېره توجه یې راجلب کړه.

په کانفرانس کې د خبرو اترو پر مهال به، چې د KPK موضوع رانښکاره کېدله، مبارزې به په دوحه کې هغو اندونيزيائي خبريالانو ته د ولسي تحريک معلومات لېږل، چې د کانفرانس د پوښښ لپاره هلته تللي و «موږ به سرليکونو ته لاره پيدا کوله»، جيت راى وويل.

استبداد

KPK ته د زيان رسولو لپاره د حقوقي او اداري هڅو او د لوړپوړو چارواکو له بند سره سره CICAک مبارزې، مبارزې او يا احتجاج کونکو ته کوم ښکاره زيان ونه رسیده. ترسياسونګکو وايي «دغه شان کار به پسې کارونه نور هم خراب کړي وي خو د اختلاس پر ضد مبارزېنو د CICAک رامنځته کولو ديون په لاره کې له استبداد سره مخ شوى و.

د ۲۰۰۹ کال په جنورۍ کې وروسته له هغه، چې د تيا ارتا ساري او يونټو، چې د لويې څارنوالۍ په کلنۍ بوديجه کې د تريليونونو پيسو غبن په گوته کړ او د تحقيق غوښتنه يې وکړه لويې څارنوالۍ دواړه پوليسو ته د بدنامۍ په تور معرفي کړل. تر مياشتو مياشتو پورې هېڅ ونه شول بيا ناڅاپه په اکتوبر کې، چې کله CICAک له ستونزو تېريده دوى د پوليسو له خوا وغوښتل شول. دوى د پوليسو له امر سرغړاوى وکړ ځکه، چې په مکتوب کې يوه تخنيکي تېروتنه وه. دوى د اندونيزيا د اختلاس د څار ادارې په ليکلو کې تېروتنه کړې وه. بالاخره پوليسو قضيه پسخه کړه.

پايلى

د CICAک مبارزه وتوانېدله، چې KPK که د له منځه وړلو نه وه د فساد پر خلاف وپتياوو او ورته د زيان رسولو څخه دغه اداره وساتي. د ناوړين پر مهال د پېښو يوه خلاصه په لاندې ډول ده.

- د نوامبر پر دوهمه نېټه د اندونيزيا ولسمشر «د چاندر ايم حمزه او بيت صمپريانتو د قضيو د حقوقي اړخونو د ارزښابۍ لپاره د حقيقت موندنې ازاد کميسيون رامنځته کړ» چې اکايا د اتو نفرو

تیم هم بلل کېږي. دواړه مرستیالان کمېشنران، چې په فساد کولو تور و د نومبر پر درېیمه نېټه ازاد شول.

- د نومبر پر اولسمه د اتو تنو تیم اعلان وکړ، چې هېڅ داسې ثبوت نشته، چې ونیسي، چې دواړه چارواکي په فساد کې ککړ دي. دوی په رسمي توګه قضیه پر مخ وړله او له ولسمشرڅخه یې وغوښتل « هغه چارواکي، چې دغه حقوقي قضیه یې په زور رامنځته کړې»، هغوی ته باید سزا ورکړي.

- ستر څېړونکي سوسنو بالاخره له پولېسو او همدارنګه عبدالحکیم ریتونکا، چې د تلیفوني خبرو په ثبت کې ککړ و، چې مرستیال لوی څارنوال و، استعافې ورکړې. یو څو میاشتې وروسته سوسنو څرګنده کړه، چې پولېس یوه ځانګړې ډله د انستاري، بیټ او چاندر د هدف ګرځولو لپاره درلودله. سوسنو له دغه وروسته د هغه اختلاس، چې پولېس او لویه څارنوالۍ پکې شریک دي او هغه سوداګر، چې د مالیو له ورکړې او د پیسو په پرمنځلو کې ککړ دي په ډاګه کوي.

- د نومبر په دروېشتمه ولسمشر پولېسو او لوې څارنوالۍ ته وویل، چې د KPK د دوه مرستیال کمېشنرانو قضیې دې له محکمې د باندې فیصله کړي. په ډاګه یې ومنله، چې په پولېسو، لوی څارنوالی او KPK کې سمونونو ته اړتیا ده. د اختلاس پر ضد په موقف نیولو کې هغه ګونګه ژبه وکاروله، نومړي دقضي د سیخ کولو غوښتنه ونه کړه، دویم په دغه مهم وخت کې دا عجیبه وه، چې د فساد پر خلاف د مبارزې هغه اداره، چې نورې ادارې هغې ته په زیان رسولو توطیه وکړي له هغوی سره یو ځای ددغې ادارې د سمون اړتیا لیدل کېږي. د فساد پر خلاف مدني فعالانو پر ولسمشر او همدارنګه قضایي مافیا (پولېسو، قضاء او

څارنوالۍ) باندې د فشار ساتلو لپاره د مدني حرکتونو د دوام اړتيا وليدله.

- د لويې څارنوالۍ د دواړو مرستيال کمېشنرانو پر خلاف قضيه په رسمي توګه د دسمبر پر لومړۍ نېټه فسخه کړه بېت او چاندر د ولسمشريز فرمان وروسته د دسمبر پر اومه نېټه خپلې دندې بيا پيل کړې. د ۲۰۰۳ کال د دسمبر پر ديرشمه نېټه ولسمشر له مافيا سره د مبارزې يو ټيم وګوماره. ددغه ټيم موخه «د ټولو قانون نافذونکو ادارو له خوا د تر سره شويو اقداماتو په اړه مشوره ورکول، د هغې نظارت او ارزيايي کول و».

مدني مشران په KPK د نويو بريدونو کېدلو په اړه هوښيار و. پر ۲۰۱۲ کال د نومبر مياشت کې د اختلاس پر خلاف نړيوال کانفرانس کې تر سياسونکو په دې اړه، چې د نوې ودانۍ په ګډون د KPK لپاره د بوديجې منظورولو کې پارلمان ځنډونو پر خلاف يې څرنگه نوې مبارزه پيل کړه، د KPK د نوې ودانۍ لپاره يې بسپنې راټولونې ته د ولسي بسپنې نوم ورکړ خبرې وکړې.

مدني نوښت د ۲۰۱۲ کال له جون څخه تر اکتوبره له عامو خلکو نه د هېواد په کچه په سمبوليک ډول روپۍ او ساحتماني مواد راټول کړل. د ټولنيز فشار په پايله کې پارلمان بالاخره بوديجه منظوره کړه. په همدغه اکتوبر کې د KPK د ساتلو نوښت يو مدني فعاليت تر سره کړ. خلکو د شپې يوه راټولېدنه په دې خاطر تر سره کړه تر څو د هغه څېړنو کونکي، چې په ترافیکو کې د اختلاس په اړه تحقيق کاوه د هغه د نيولو مخه ونيسي. د ټويټر له لارې برېښنايي مقاومت، چې له رواجي مظاهرو سره ملګري و د ولسمشر بانګبانګ خاموشۍ په اړه يې پوښتنې وکړې. له دغه ډېر وروسته نوموړي اعلان وکړ، چې KPK دې خپلو څېړنو ته دوام ورکړي.

د فساد پر خلاف مبارزېنو پخپله په KPK په دې خاطر، چې پاک او شفاف يې وساتي باندې هم فشار واچولو د بېلگې په ډول پر ۲۰۱۰ کال په فېبروري کې CICAK ، KPK ته د دغې ادارې د يو غړي، چې له مسلکي اخلاقو څخه يې سر غړونه کړې وه، حواله کړ. کله، چې د دوی له خوا کوم ځواب رانغی مبارزېنو د «راپېښېدونکي هنر» له لارې د KPK د ودانۍ مخې ته يوه خاموشه ناسته وکړه. د KPK مرستيال کمېشنر د فساد کونکو له خوا په نښه شو. نوموړي وويل، چې کميسيون به د پېښې په اړه له خپلو کارمندانو پوښتنه وکړي. خو دا کار ونه شو يو څو مياشتې وروسته ځينې چارواکي تعويض شول. مبارزېن فکر کوي، چې دغه کار د دوی د ولسي اقدام په پايله کې رامنځته شو.

په ټوله کې د CICAK مبارزې په دولتي ادارو او خصوصي سکتور کې د افقي فساد سيستم ولړزولو. ترسياسونکو وايي «دغې مبارزې دولت اړ کړ، چې د محکومولو پروسه او څارنوالان چن کړي» ولسي مبارزې د اندونيزيا مشر اړ کړ، چې د اختلاس او معافيت د سيستم په نښه کولو لپاره ځانگړي اقدامات وکړي.

دغه مبارزې روڼتيا وهڅوله او د حکومت او د واک لرونکو په وړاندې يې تريوه حده باور رامنځته کړ. له CICAK وروسته د پېړۍ (سينچري) بانک قضيه د پارلمان له خوا وځپل شوه. موندنې او وړاندېزونه ولسمشر ته ولېږل شوه او هم له خلکو سره شريک شول. بالاخره CICAK د قانون د نافذونکو ادارو سيستماتيک بدلون په ملي اجندا کې ځای کړ، چې له دغه امله يې د قضايي مافيا د داخلي سمون لپاره سياسي اراده رامنځته کړه.

په يو داسې هېواد کې، چې په تېرو لسيزو کې له عامو وژنو، سياسي ځپلو، وسله والو بغاوتونو، توکميزويزش له امله تاوتریخوالي ليدلی وي ولسي مبارزې وکولای شول، چې په مفیده توگه د خلکو غوسه او کرکه د

ولسي مبارزې له لارې وکاروي. د CICAک په مټ خلک وتوانيدل، چې په بې باورۍ او ويړه برلاسي شي او د اختلاس او معافيت په وړاندې غږ پورته کړي.

«زه يوه چرمبنکۍ يم او د سمسارې سره له جګړې کولو نه ويريم» يوه عامه نعره وه. په مبارزه کې د قوي کورنيو، چارواکو، قانون جوړونکو او بيروکراتانو د دسيسو ښکار او يا څارونکي شي څخه انکار وکړ. د سوهارتو پر خلاف د تحريک وروسته دوی په تر ټولو لوی ولسي حرکت کې خپل ټولنيز قدرت پيدا کړ. د دغې پروسې له لارې خلک پخپله ولسواکۍ لوبغاړي وگرځيدل د مصدوقي په اند «دولسواکۍ ستن خلک دي او له دوی پرته ولسواکي د خلکو لپاره موثره نه ده».

د مورد تحليل

غير محسوس اړخونه

CICAک ولسي غوسه د ولسي يووالي له لارې ظلم او پولېسو ته مواجهه کړي. «موږ غوښتل، چې د خلکو تر منځ د ملکيت حس رامنځته کړو». د KPK د بچ کولو په خاطر د مسووليت ډله ايز حس له لارې عادي خلکو يوه گډه ټولنيزه پېژندګلوي کومه، چې د واکمن شوي CICAکES (چرمبنکيو) وه او د مدني اقدام لپاره يوه قوي انگيزه وگرځيده. هغه وويل «موږ د خلکو هغه حس، چې دوی فکر کولو، چې دوی د فساد او تاوتریخوالي ښکار شوی دي راټول او د KPK د ساتلو لپاره مو ترې استفاده وکړه، چې ډېر خلک په دغه پوهيدل او ملاتړ يې ترې وکړ».

CICAک په ستراتيژيکي توګه د ډېرو لاملونو له امله په مبارزه کې خوش طبعي ور داخله کړه. ترسياسونګکو وايي «خوش طبعي د خلکو لپاره يو افياقي ژبه ده..... دا به د هر ډول اقتصادي، ټولنيز حالات لرونکو حلقو کې ځای لري». نو له دې امله خوش طبعي د خلکو سره د افهام او تفهيم کولو موثره لاره ده. دا همدارنګه په اندونيزيا کې د واک لرونکو له

خوا یو معمول استبداد راکموي، چې دغه عبارت د دولتي ادارو په سپکاوې سره تورنولو او د وگړو له خوا د دوی پر خلاف محکمې ته عریضه نه کول دي.

د خوش طبعۍ له لارې داسې پیغامونه شریکدلاي شي، چې په عام حالت کې خلک په خطر کې واچوي. بالاخره خوش طبعي خفگان له غوسې جدا کوي، چې خفگان ساتي او غوسه له منفي حالات څخه مثبت حالت ته بدلوي او د اختلاس پر ضد اداره د ولسي اقدام له لارې خوندي کوي. هغه ډېره کره «د یوه شي د خوندي کولو لپاره موږ اړ نه یوو، چې خپله غوسه ښکاره کړه». نوموړي ډېره کره.

بې پرېوالی

د CICAک منتظمینو قصداً د یو غیر سیاسي او غیر مفکوروي دریځ د غوره کولو پرېکړه وکړه او د ملاتړ د تر لاسه کولو په خاطر یې له هېڅ سیاسي گوند سره اړیکه ونه نیوله. د هارورډ د یو راپور له مخې د «سیاستوالو بې باوري دومره پراخ او ډېره شوې ده سپری داسې حس کوي، چې که یو سیاستوال ځان په (Geco) چرمښکی سره معرفي کړي. هغه ته به په سیاسي حلقو کې هېڅ توجه ونه شي» په هر صورت داسې خطر نه و، چې دوی باید له مبارزې سره ملگري شي یونتو وویل: «ټول سیاسي گوندونه خاموش و، ځکه دوی ټول په KPK کې قضیې لري».

د غبرگون رامنځته کېدو پدېده

د CICAک مبارزه یوه بېلگه وړاندې کوي، چې څه ډول یو ظلم بېرته په غبرگون منتنځ کېږي، د ولسي مبارزې کارپوه براین مارتین وايي، چې د ظلم قوي مرتکبین عموماً په ولسي غوسې د کمولو په خاطر له پنځو لارو استفاده کوي. لومړی دا لکه څرنګه، چې نږدې ټول فاسد وگړي یې کوي د اندونیزیا د پولېسو په څېر چا، چې خپله توطیه د خلکو له نظره پټه وساتله، دوی هڅه کوي، چې خپله کرڼه پټه وساتي. دویم دا، چې

جنايتکاران هڅه کوي خپل اهداف او پر دوی نيکه کوونکي توهين کړي، چې دغه کار پولېسو د KPK سره په چلند کې وکړ او دغه تحريک د غړيو د نيولوله لارې يې بې باوري کړل. درېيمه دا، چې جنايتکارانو د دروغو هدف لاندې خلکو ددغو پېښو تاثير، نورو بدنامولو او د نوي رواياتونو د جوړولو له لارې هڅه کړې، چې پېښې له سره تفسير کړي. د دولت روايات يا په بل عبارت د پېښو تفسير په يو نه پخلا کېدونکي KPK، بې ايمانه چارواکو او دقانوني او ادارې لارو خلکو ته د انصاف په ورکولو ولاړ و.

څلورم د قوي بې عدالتۍ سرته رسونکي هڅه کوي، چې د عدالت موجوديت د رسمي لارو چارو په مټ ونيسي په داسې حال کې، چې هلته هېڅ عدالت موجود نه وي. د ظلم سيستم په يوې استثنايي توگه د رسمي عدالت يوه موثره او رسمي لازمه وه. او له دې امله واکمنو ورته د يوه جدي سرخوږي په توگه کتل. پنځم، قوي سرغړونکو هڅه وکړه، چې تر هدف لاندې خلک، د هغوی ملاتړي او گواهان وډار کړي او دا کار پولېسو هم کاوه.

پولېسو هڅه وکړه، چې د پورتنیو موضوعاتو په اړه د اختلاس په تړاو د خلکو د غوسې د راکمولو په موخه ياد پنځه واړه مواردو کاروي، خو دا ځل د دوی هڅې ناکامې وې. د مبارزې منتظمينو ارادتاً د پولېسو د يادو پنځو واړو مواردو له هر يوه سره ځانونه مخامخ کړل. د KPK د ثبت شويو تليفوني خبرو له لارې دوی د پولېسو توطيې او د دوی ناسم کارونه برنېد کړل.

دوی له سپکاوي سره د مقابلې له لارې د KPK د موخو په اړه د مبارزينو نظر سم ثابت کړ. دوی پر ځای ددې، چې په نا موثرو دولتي لارو چارو تکيه وکړي. ملاتړ کونکي يې متحرک کړل. بالاخره دوی د وېرولو پر وړاندې له تاوتریخوالي خالي مبارزه وکړه. نتيجه دا شوه، چې پر KPK

برید بېرته د پولیسو پر وړاندې غبرگون رامنځته کړ. د اختلاس پر ضد ادارې د له منځه وړلو هڅه، چې د لوړ پوړو چارواکو په نیولو سره انتها ته رسیدلې وه، د ولسي مبارزې په پایله کې یې غبرگون رامنځته کړ. نه یوازې دا، چې توطیه شنډه شوه د ځینو ښکاره بریدګرو لپاره یې ښکاره منفي پایلې درلودې.

برېښنايي مقاومت

د CICAک د فیسبوک ګروپ په مبارزه کې ډېرې موخې تر سره کړې. فیسبوک د مالوماتو، خبرونو او په هېواد کې د فعالیت لپاره د خلکو رابللو له لارې د خلکو د همکارۍ د راجلبولو لپاره وکارول شو، د یو داسې ملي نوښت په رامنځته کېدو کې، چې جغرافیایي او ټولنیز، اقتصادي خنډونه یې نه درلودلو کې یې مرسته وکړه. دویم دا، چې د فیسبوک له لارې په کوڅو کې د اقداماتو کولو لپاره خلک متحرک شول. درېیم دا، چې ټولنیزو رسنیو پلاټ فورم د یوالي او جذبې یو حس را پیدا کړ، ځکه، چې غړي یې د یوه ګروپ، چې له ۵ څخه تر ۱،۲ میلیونه (د اکتوبر له ۳۰ څخه په کومه ورځ، چې بیت او چاندر ونيول شول، د نومبر تر اتمې د سترې مظاهرې او کنسرت تر ورځې پورې) ورسېد.

د CICAک غړو د خپلو ګوتو په سرونو له یو بل سره د افهام او تفهیم کولو لپاره یوه داسې لاره درلوده، چې د ګډې پېژندګلوۍ او ګډ خفګان وېره یې قوي کړه. « که KPK له منځه ولاړ شي دغه کار به فاسدین څوک، چې د روانو حالاتو په بدلیدو خوشحاله وي لا پسې خوشحاله کړي ». یو بیت کې لیکل شوي و. بالاخره ان لاین تاکتیکونه لکه د خپل فروفایل انځور ته بدلون ورکول، د کوڅو په اقداماتو لکه په اتم د نومبر د فیسبوک د ډلې تنظیمولو باندې بدل شول.

غیرې رواجي ملګري

په مبارزه کې د سندرغاړو او د کارتون جوړونکو را ګډولو ډېرې ګټې درلودې. د اندونیزیا د اختلاس د څار ادارې همغږي کونکي ډانانګ ویډیو کېو وایي، چې په ستراتیژیکي لحاظ ولسي خلکو ګډون یوالی رامنځته کړ او د دوی ملګرتیا مبارزې ته یو باور ور په برخه کړ او د عامه خلکو تر منځ یې خوشحالي رامنځته کړه. په تخنیکي لحاظ هنرمندانو مبارزې ته وړتیا ورکړه، چې خلکو ته ورسېږي ځکه له KPK او CICAک څخه د دوی ملاتړ د مزاحیه رسنیو لکه تلویزیوني پروګرامونو، د ټوکو ټکالو د مجلو او د خوش طبعۍ د ویسایت له لارې خپرېدل.

اخیستل شوي عبرتونه

ولسي مبارزه

CICAک مبارزه موږ ته یوه اشاره راکوي، چې ولې څېړنو ښودلې د ولسي مبارزې له لارې ولسواکو ته له استبداده لېږد د نڅه ګانو د مشرۍ لاندې د لږیو لېږدونو په پرتله ډېر امکان لري، چې په ولسواکه حکومتدارۍ او مدني ازادیو منتج شي. د ولسي مبارزې مشران او مبارزين نږدې او قوي اړیکې رامنځته کوي.

او په خپلو هېوادونو کې د مشهورو مشرانو په توګه د ولسواکۍ د مدافعین ګرځي. د جکارتا د مشرتابه ګروپ کې ډیری د سمون د تحریک غړي و. دغو مدني فعالانو ځینو یې د سوهارتو د رژیم په وخت کې شکنجه کېدونکې هڅې کړې تر څو د سمون پروسه پر مخ یوسي. د کلونو په تېرېدا سره دوی د همغږۍ او تفاهم یو اغېزمن او نا رسمي چوکاټ رامنځته کړی. اګر، چې هریو سازمان خپل میندیت (د کار ساحه او واک) درلودل، دوی یو د بل متمدن و.

په اندونیزیا کې د ولسواکۍ د تقویه کېدو لپاره د استبدادي سیستم د له منځه وړلو، پوځ ته بدلون ورکول او هغه له سیاست لرې ساتل، د عدلي

او حقوقي سیستم سمون د واکمنو احتساب رامنځته کول، د بشر حقونو ته وده ورکول، په داسې هېواد کې، چې پراخ طبعي زېرمې ولري د پراخې بیوزلۍ مهارول او د فرقه ییز تاوتریخوالي مخنیوي په شان ګډې موخې لرلې. CICAK د ولسي مبارزې په اړه د موجودو علمي موادو دغه اساسي اصل، چې د استبداد او فساد د سیستمونه د لوبغاړو په توګه د دولتي او نا دولتي لوبغاړو (چې د سیستم یا مخالف لپاره د ملاتړ د سترو حثیت لري) یو سیستم نه دی. سړی کولای شي ملاتړي او متحدین په ګوته کړي او لکه، چې CICAK د پولیسو او لوی څارنوال سره خبرې وکړي او وفادارېانو ته یې بدلون ورکړي، مقصودې دغه لاره داسې خلاصه کړې.

«زه باوري یم، چې ټول حکومتي مامورین فاسد نه دي. د فساد پر ضد مبارزې په اړه باید د خلکو، حکومت او سوداګریز سکتور له خوا په ګډه تصمیم ونیول شي. زما لپاره دا ډېره مهمه ده، چې د اختلاس پر ضد هڅه باید د حکومت، تجارتونو او د ټولې ټولنې له یوه بل سره او په هر یو یې باور رامنځته کړي. هر هغه څوک، چې پکې دخپل دي باید د فساد پر خلاف له مبارزې د ګټو څخه خبر او فابده ترې واخلي، له دې پرته موږ نشو کولای، چې له ولس څخه ملاتړ راجلب کړو».

د اختلاس ابعاد

CICAK مبارزه په دې اړه، چې څه ډول فاسد نظام فعالیت کوي ارزښتناک عبرتونه له ځانه سره لري. لومړی دا، چې په حقیقت کې دغه پلان، چې KPK نامشروع او نه ترمیمیدونکي په توګه کمزوری شي، په دغه حالت کې دولتي ادارې، اجرایه قوه، خصوصي سکتور، فامیلونه او د ټولنې وړتیا وړکونکي لکه مدافع وګېلانو په ګډون دغه سیستم په بېلابېلو دواړو کې فعالیت کاوه. د اندونیزیا د قضایي سیستم د مافیا او د موجودو ګټو تر منځ پر یو بل انحصار لرونکې ګټو وېشودله، چې په دغه ډول

اړيکه تل يوازې په اختلاس کوونکي او اختلاس کېدونکي (له چا، چې ناوړه ګټه اخيستل کېږي). تر منځ نه بلکې د دوه اختلاس کونکو تر منځ وي. څوک، چې له خپل واک او صلاحيت څخه په ناوړه استفادې سره له دغه حالاتو فايده اخلي. ترېساسونګکو د فاسد نظام د بدلون لپاره يو زده شوی درس (عبرت) په ګوته کوي او وايي، چې «دوه ګونې لاره» اړينه ده، چې له ادارو د باندې غوښتنه، چې د داخلي سمون لپاره د اقداماتو او د پلي کولو وړتيا ورسره ملګرې وي ويل کېږي.

وروستنی خبره داده، چې اختلاس اختلاس ته وده ورکوي. نه يوازې دا، چې فاسد نظام د انشي کولای، چې له داخل څخه سم شي بلکې دغه ډول نظام ددې وړتيا لري، چې ډېر شي دا ځکه، چې د فاسد حالات او له هغو سره تړلې ګټې ساتل لا ډېر فساد ته اړتيا لري.

ولسي مبارزه او يووالی

څرنگه، چې له ساحې څخه پوهانو له خوا راجمع شوي اسناد ښيي ولسي مبارزې لپاره يووالی پوره اړين توکې ګڼل کېږي. د خلکو د متحرک کولو هغه خوا دا ولې دومره موثر دی او څرنگه په ولسي مبارزه کې رول تر سره کوي، چې دغه يې محرکه قوه ده او تر اوسه ورته کمه توجه شوې. CICAک مبارزه په دې اړه ښونيزې لارښونې وړاندې کوي.

ترېساسونګکو وايي، چې د خلکو له يووالي، غوسې، موخو سربېره بايد يوه ګډه غوسه او ګډ مخالفت هم موجود وي. پر دې سربېره د CICAک په مورد کې د پوليسو پر وړاندې پراخه کرکه موجوده وه، چې دغه کار د خلکو د متحرک کولو او تر ټولو مهمه د اوږ مهال لپاره د ولسي مبارزې د دوام او په فاسد نظام او ادارو کې د بدلون د اوږدمهالې موخې تر لاسه کولو په خاطر د مدني فشار واريډولو لپاره اړين و.

د يوې ځانګړې مبارزې د پسمنظر په نظر کې نيولو سره د ګروپونو او وتليو اشخاصو په ګډون، يووالی تل بېلابېل ډوله ايتلافونه، چې په پراخ

کچه گډون او د خلکو د شمېرې له لارې خونديتوب، باور او مشروعیت لري، رامنځته کوي. دغه ډول ایتلافونه د نوبت ولاړو نظریاتو، وړتیا د ډېرو وسایلو، چې په ولسي مبارزې او تحریکونو کې ترې استفاده کېدای شي، سرچېنې وي.

درېیم درس دا دی، چې د خفگان د ښکاره کولو له بېلا بېلو ډولونو له پیغام او تاکتیکونو څخه واخله ان د هغو لارو چارو (چېلونو) د کومو پر مټ، چې پیغام رسول کېږي، تنوع رامنځته کوي. د بېلگې په ډول د ولسي سندرغاړو او د کوڅو فنکارانو راشاملولو د اختلاس پر خلاف سندرو او د تلیفون د نغمو په گډون نوښتونه د ولسي مبارزې اقدامات رامنځته کړل او هغو خلکو ته، چې تر دغه وخته یې په مبارزه کې گډون نه و کړی، د تفریحي رسنیو له لارې ورسېدل.

د مدني ټولنو هغو سازمانونه، چې د سیمه ییزو ولسي سازمانونو او خلکو سره پرمختللې اړیکې لري، هغه له عام ولس سره د اړیکو ښیښه رامنځته کوي. د مدني ټولنې دغو ادارو د عامو خلکو تر منځ د اړیکو رامنځته کولو ستونزمن کار سرته رسولې وي. له دې امله مدني مبارزې د دوی ملاتړ او گډون د وړې کچې ولسي مدني نوښتونه مبارزې ته را گډوي او خلک متحرک کوي، چې له دغه کار پرته دوی ته رسیدگي او پیغام شي رسول کیدلای. د تریساسونگکو د وینا مطابق د CICAک په ایتلاف کې ځینې مدني ټولنیزې ادارې د مسلمانانو د ټولنیزو ادارو سره بودیجې، د دادخواهي، داخلي حساب ورکونې او د اختلاس پر ضد د مبارزې په مسایلو د پروژو له لارې همغږي درلوده. په پایله کې په ساحه کې د موجودو ټولنیزو گروپونو د شبکې له لارې مبارزه وتوانیدله، چې د هېواد په کچه ولس متحرک کړي.

تنظيم او ستراتيژيک پلان

د CICAK مبارزې په ډاګه کړه، چې د ولسي نوښتونو په تيره بيا هغو نوښتونو کې، چې د بېلابېلو ګروپونو ايتلاف او يا اتحاد سره تړاو لري د دندو او مسووليتونو اغېزمن ویش اړين دی. د مشرتابه ګروپونه په سيستماتيک ډول دندې داسې ویشي، چې د دندو په اخیستلو کې ګډوډي را نشي (دوه نفره ورته دنده وانخلي) وسایل او وړتياوې ډېروي او يوې فعالې او متجانسې مبارزې ته دوام ورکوي.

همدارنګه مشرتابه د ولسي مبارزې د مشري کونکو څېرو له خوا د پربکړو او ستراتيژيانو وړ اخوا شي دی. تریساسونکو وايي « مشرتابه نه يوازې د خلکو له نقطه نظره بلکې د نظرياتو له نظره هم مهم دي » د نوموړي بعد ولسي مبارزې جوړونې يو اساسي عنصر د تحریک ژبه، چې د ولسي مبارزې کارپوه هارډي ميريمين داسې تعريف کړی « د مبارزې يا تحریک ذهني، روايتي چوکاټونه، معناوې او ژبه » مبارزې ته وراضافه کوي.

څه شي پلان شوي او څه ناڅاپي رامنځته کېږي؟ څه متمرکز دي او څه شي نا متمرکز؟ څوک ستراتيژيکي پربکړې کوي او مبارزې استازولي په مرکز او ساحه کې کوي او د مرکز او سيمه ييزو ګروپونو او د مبارزې تر منځ بايد د ازادۍ کچه څومره وي؟ په ګډون د ټولو مواردو لپاره تال رامنځته کول د ولسي مبارزې يو دايمي فکر ته اړتيا لري. په ايتاليا کې دا د يو پيزو (پيسې) په څېر CICAK مشرتابه ددغه ډول مسایلو له نظر غورځولو او يا دا، چې دوی ته په خپل سر په ګډه وډه توګه د راپورته کېدو اجازه ورکړل شي پر ځای بايد په دغه ډول مسایلو سره د ستراتيژيکي برخورد ته ډېر پام وکړي.

څلورم د CICAK مبارزه د مالوماتو د راټولولو او د ښونې او روزنې پرېکنده رول، چې په ولسي مبارزه کې يې لوبوي، هم اشاره کوي. د جکارتا

هستوي گروپ دقوانینو او مقرراتو د تفسیر په خاطر حقوقي مشاورین او د پوهنتون استادان راغونډ کړل. د بېلگې په ډل پولېسو وېل، چې د پنځو له منځه دوه وو، کمېشنرانو لپاره دا قانون نه ده، چې پرېکړه وکړي او له دې لارې دوی د ادارې د کار په وړاندې خنډونه جوړول. CICAک او حقوقي پوهان له داسې حقوقي نظریاتو او دلایلو سره مخ شول، چې د پولېسو پلانونه یې شنډ کړل او تر ټولو مهمه دا، چې د KPK کارمندانو ته یې کار ته د دوام ورکولو په خاطر باور ورکړ.

تاکتیکونه

طنز یوې مبارزې اویا تحریک ته ډول ډول نسیگنې ورکوي. په ځینو مواردو کې طنز د کم خطر لرونکې تاکتیک په څېر فعالیت کوي، جدي پیغامونه رسوي او وېره له منځه وړي. طنز تل د هر ډول ټولنیز او اقتصادي ویش له پولو ورتیرېږي او له دې امله ټولنیزه پېژندګلوي رامنځته کوي او یوالی غښتلی کوي. په کوڅو کې سرته رسېدونکي ولسي اقدامات لکه مظاهري، اعتصابونه او مارشونه نه یوازې دا، چې سمبولیک ارزښت لري دوی قوي تاکتیکونه هم دي. د CICAک په اړه «حکومت اړ و، چې دوی ته توجه وکړي او که ورته توجه نه وي شوې دوی به وخت پر وخت لا پسې غټیدلای». دا خبره ویديوکو وکړه. نوموړی وايي «دا داسې وه لکه د ۱۹۹۸ کال د سمون تحریک پیل یې په وړه کچه وشو خو، چې کله ورته پام ونشو دغه تحریک ستر شو».

په برازیل کې د فیشالیمپا په څېر دلته هم مالوماتي تکنالوژي وسایل د خلکو تر منځ د ملکیت حس رامنځته کاوه او ټولنیزې پېژندګلوی د رامنځته کولو په خاطر وکارول شول. ان د فیسبوک د یو ستر گروپ له لارې که هم وي، ان لاین مبارزه له برېښنایي لارې د بناریانو د تحرک کولو یو ډول دی، چې په رواجي طریقه د ولسي مبارزې له کړنو سره په ملتیا یې درېغه ټولنیز فشار رامنځته کوي.

ناپېيلې لوبغاړي

د فساد سيستمونه، چې د پټو او ښکاره فاسدو اړيکو د ځانګړو خلکو له ګټو سره يو ځای شوي وي، په پرتله د CICAک مورد وښودله، چې ولسي مبارزې تحريکونه او مبارزې ټاواني اړيکې، چې د خلکو په يووالي، د خلکو په اندېښنو، ګډو غوسو او ګډ دښمن باندې ولاړې وې، د يو متبادل سيستم په توګه رامنځته کوي. دغه نظر يو اساسي درس ته اشاره کوي او هغه دا، چې د پرمختګ او د فساد پر ضد د مبارزې د ښو ارادې لرونکو لوبغاړو او د بشر حقونو د مدافعينو په ګډون درېيمګړي لوبغاړي نشي کولای، چې د خلکو د واک دغه ډول يو له بل سره تړلي سيستمونه رامنځته او يا تحريک کړي.

دويمه دا، چې د ولسي مبارزې له لارې د يووالي خوځنده بعد او د خلکو د واک د سيستمونو راپيدا کېدل د هغو داخلي نا دولتي سازمانونو او ټولنېزوادارو سره کار کوونکو خارجي درېيمګړو اړخونو لپاره يو لږ مشورې لري.

- هيڅکله هم د نڅبه ګانو له خوا پر مخ وړونکي نا دولتي ادارو په قيمت د ټيټې کچې مدني سازمانونو نه له لاسه مه ورکوي ځکه، چې همدا سازمانونه د عامو خلکو تر منځ باور او اړيکې لري.
- داسې حالت مه رامنځته کوي، چې دغه ټولنېز مدني سازمانونه يو له بل سره لاس او ګريوان شي، ځکه په يوه ولسي مبارزه کې دغه ډول حالت اړينه همکاري، موجوده يووالي او اړيکو ته زيان رسوي.

په را روانو دوه څپرکو کې زه له متناهي مبارزو څخه د ځوانانو له خوا رهبري کېدونکي د ايټاليې پالريمو او په هند کې د خلکو د واکمن کولو تحريک، پنځم ستنې تحريک، په څېر دوامداره تحريکونه، چې دواړه اوږدمهالې او لنډمهالې موخې لري، ته مخ ور اړوم.

شپږم څپرکی

په ایټالیا کې د مافیا پر خلاف مبارزه

په ایټالیا کې د مافیا پر خلاف ولسي مبارزه کومه نوې پیدیده نه ده. ډېر خلک د مبارزې، مربې ټولنې سمونوال او شاعر ډانیلو ډولسي له مبارزو سره اشنا دي. د شلمې پېړۍ د دوهمې برخې پر مهال ډولسي هڅه وکړه، چې سیسلي کې «د بیوزلی ټولنې دایره ماته کړي». د ایټالیا په گاندي مشهور ډولسي مافیا او فاسده بیوروکراسي د هدف لاندې نیوله او د دوی فساد یې له دوامداره بیوزلی، لوړې او هغه تاوتریخوالي، چې د سیسلي په جزیره کې لیدلو هغوي سره یې یو بل ته تړاو ورکړ.

د ولسي مبارزې په تاکتیکونو کې د روژې نیول، مظاهرې کول، اعلامي څپرول، متبادلي ټولنې ادارې رامنځته کول، ناستې، د راډیو څپرونې کارول، چې د حکومت له خوا یې څپې مختل کیدلې سرچیه اعتصاب (که خلکو له حکومته یو کار مثلاً د سړک جوړول غوښتل او حکومت دغه کار نه کاوه خلکو به پخپله سړک جوړوه او له هغې وروسته به د حکومت په گډون هرچا کولای شول له سړک استفاده وکړي) چې نړیواله پاملرنه یې راجلب کړه، شامل و.

د ولسي او ور سره ډلې د بې سواده کلیوالو څخه تر سوداگریزو اتحادیو او روني اندو پورې د استبدادي رژیم پر وړاندې خاموشي وننگوله. پر حکومت یې فشار راوړ، چې له ډېرې مودې را په دېخوا د پاکو اوبو د منتظر بند په گډون د سیمه ییز پرمختګ ملاتړ وکړي او د ټولنې تقویه کول او همکاري یې د خلکو تر منځ رایجه کړه. له دغو ټولنیزو هڅو سره سره په سیسلي د مافیا منگولې په قوي توګه خښې وې. خو د نوي سلیزې په راتلو سره د ځوانانو یو ګروپ نیمګړې مبارزې ته اوږه ورکړه.

پسمنظر

اختلاس او مافیا

د مافیا د تحریک پر خلاف تحریک اډیو پیزو (پیسی) له ځوانو بنسټګرو څخه یې یو ایدوارډ زافوتو لپاره اختلاس او منظم جرمونه د عینې سیکې دوه ناجایز اړخونه دي. د هغه په پلرني کلي پالریمو کې «مافیا اختلاس» تنظیموي. دوی د فاسد نظام کنټرول په لاس کې لري. په سیسلي کې د دواړو تر منځ اړیکه یو له بله جلا نه دي. اختلاس او تنظیم شوي جرمونه یو له بله سره په ملتیا موجود دي.

د دواړو تر منځ د یوالي تر ټولو مهم ډولونه یې د جرمي ډلو او د حکومت د هر پوډ د فاسدو چارواکو تر منځ یوالی دی. همدارنګه د جرمونو د منظمو ډلګیو او سیاسي ګوندونو، د پارلمان د غړو، د خصوصي سکتور د بېلابېلو برخو، رسنیو او د ځینو مذهبي مشرانو تر منځ اړیکې امکان لري.

اختلاس د یو کاتلیست، تسهیل کوونکي او یا هم د منظمو جرمونو د رامنځته کولو یو محصول کېدالای شي. لومړی دا، چې په تېزۍ سره د خپرېدونکي اختلاس پرمختګ وده او د مشروع سیاسي او اقتصادي فعالیتونو مخنیوی کوي. دغه حالت د فساد د رامنځته کېدو لپاره لاره هواروي، ځکه، چې پیسی په ناوړو لارو ډېر په اسانۍ سره تر سره کېدای شي او د وزګارو خلکو او د پرېشانه ځوانانو یو شمېر د استخدام لپاره موجود وي.

دویم دا په دې خاطر، چې له محاکمې او سزا څخه ځان وژغوري ترافیک وکړي، قاچاق وکړي او پیسی پرېمنځي د دولت همکارۍ ته اړتیا لري او دوی مشروع اقتصاد ته ور داخلېږي. په پایله کې «اختلاس، جرمي ډلو ته موقعه ورکوي، چې په خوندي حالاتو کې خپل فعالیت ته دوام ورکړي». بالاخره په کومو ځایونو کې، چې منظم جرمونه

ډېرېرې هلته فساد هم ډېرېرې، ځکه دواړه اړخونه او گروپونه له یو بل سره دیو ځای کېدو هڅه کوي تر څو خپلو عملیاتو ته دوام ورکړي.

د ۱۹۹۰یمې په اوایلو کې له ډېر وخت راهیسې جوړې شوې کوستانوسترا مافیا په ټوله سیسلي کې فعالیت کاوه. پخپله خوښه یې په ۱۹۹۱ کال کې پالریمو دیو سوداگر بیروکراسي، چې مافیا ته یې له پیسو ورکولو انکار کړی و او په ۱۹۹۲ کال کې د د مافیا سره تړلي دوه اشخاص گواني فالگین او پاولو بورسیلینو، د وژلو په گډون پر خپله خوښه مرگونه کول. دغو وژنو د عامو خلکو غوسه را وپاروله او د سیمې اوسېدونکو له خپلو بانکونو د مافیا ضد لیکل شوي بینرونه خوړند کړل.

زفاتو وایي په دغه حالاتو کې خلکو یوې باندنۍ پېښې ته غبرگون وښوده «ستونزه دا وه، چې کله شوک کم شو خوځښت ورک شو» نتیجتاً مافیا خپلو تاکتیکونو ته بدلون ورکړ هغه څه ته، چې د کرلیون دوره ویل کېږي. په دغه دوره کې دوی ځانونه ډېر نه ښکاره کول او د تاوتریخوالي له برېښو حرکتونو کولو څخه یې په دې خاطر، چې د ولس غوسه را کمه کړي وساته. خو لکه څرنګه، چې زفوتو وایي مافیا په فعاله توګه اقتصاد ته ور داخل شوه او په سیمه ییزه او ملي کچه یې په سیاسي قشر کې نوي متحدین پیدا کړل.

په ټوله کې د سیسلي ۵۸ سلنه سوداګریو او له دغه وړاندې لسيزه کې د خپل ځان ساتنې په موخه روپی، چې په سیمه ییزه ولسي ژبه کې ورته پیزو (پیسې) (چې د یوې مرغۍ مښوکې ته هلته او دلته ټونګې وهي) وویل کېږي، ورکړي دي. د پالریمو د پوهنتون یو ښوونکي انتونیو لایسینا د ۲۰۰۷ کال یوه څېړنه په کوم کې، چې د نوموړي گوتو ته د پیزو (پیسې) رسېدونه ورغلي و ښيي، چې یوازې په سیسلي کې مافیا له خلکو ۲۶۰ میلیونه ډالره راټول کړي و. خو تر ځمکې لاندې ولسي بې قرارې په

دېریدو وه او تر ټولو مهمه یې لا دا، چې یو نوی نسل د موجود حالت په اړه پوښتنې پیل کولو اړخ ته روان و.

خندونه او ننگونې

د مافیا پر خلاف د مبارزې په لاره کې تر ټولو سخت خنډ د خلکو ذهنیت و. په سیسلي کې نه یوازې دا، چې وېره واکمنه وه بلکې بې پروايي هم ورسره ملګرې وه. ولس په دې اړه، چې حالاتو ته بدلون ورکړي او یا دوی پخپله وکولای شي بدلون رامنځته کړي ناتواني محسوسوله. په رواجي توګه د مافیا پر ضد مبارزې ته د یو حقوقي جنګریز، چې کارپوهانو ته حواله شوی و، په سترګه کتل.

د پیزو (پیسې) ورکول یو نورم نه بلکې یو عادت ګرځېدلی و ځکه، چې هغو وګړو، چې په انفرادي ډول یې سرکشي کړې وه په سزا رسېدلي وو. عادي خلکو دغه خلک، چې سزا ورته ورکړل شوې وه، ته بې احتیاطه وویل. د وخت په تېرېدو سره اډیو پیزو (پیسې) د نورو ننگونو، چې دوی ورته «پټ دښمنان» ویل په اړه فکر کول پیل کړل. په دغه کې هغه مسلکي او تجارتي ادارې، چې تېر د دوی غړي د مافیا په اړه د خبرو کولو او یا پولېسو ته له تللو منع کړي و، یو لامل یې دا هم و، چې دوی د مافیا غړي و او یا یې پیزو (پیسې) ورکولې. کله، چې ګراسي له مافیا سرغړونه وکړه هغه نه یوازې دا، چې پرېښودل شو بلکې د ایټالیا د استخدام کونکو د سیمه ییز کنفدراسیون له خوا تورن هم شو.

بالاخره سیاسي جوړښتونو ته د یوه خنډ په سترګه کتل کېدل. په رواجي توګه سیاستوال د منظمو جرمونو پر خلاف په خبرو کولو کې زړه نا زړه و. زفوتو وایي داسې خبرونه ورته رسېدلي، چې ځینې سیاستوال د کوسټانوسټرا سره اړیکې درلودې او اوس اوس ځینې سیاستوالو د محبوبیت د تر لاسه کولو لپاره د مافیا پر خلاف خبرې کړې، خو وروسته یې بیا کوم اقدام نه دی کړی.

له سټیکر څخه تر ټولنیز تحریک پورې

« په لومړي سر کې یو سټیکر رامنځته شو » چې دغه سټیکر په سیسلي کې د عادي سټیکرونو، چې د فاتحې اعلان پکې و سره یو شان و. سټیکر باندې لیکل شوي و « ټول هغه خلک، چې پیزو (پیسی) ورکوي هغوی غرور نه لري » د ۲۰۰۴ کال د جون په ۲۹، چې کله د ایټالیا د پالرمو اوسیدونکي له کورونو راووتل دوی خپل ښارگوټي په دغو پوسترونو سره پوښلی ولیده.

د ملګرو له خوا یو ناڅاپي په لاره اچول شوې اقدام د مافیا پر خلاف داسې یو قوي تحریک رامنځته کړ، چې د نورو لپاره یوه انگیزه وګرځېده. ځوانان په دې خاطر راټول شوي و، چې د مشروباتو دوکان پرانیزي. یوه پکې وویل، چې دوی باید د پیزو (پیسی) ورکول هېر نه کړي. دغه ناخوشگواره احساس د دوی تر منځ انکار ته وده ورکړه، خو د ښارگوټي د خلکو غبرګون لاره وموندله. زفوتو وایي « دا یو شوک و، دې کار په حقیقت کې د هغه څه، چې تابو ګڼل کېده په اړه فکر کولو ته اړ کړل. په را روانو ورځو کې ګروپ نور دوستان را پیدا کړل او د وېبپاڼې د رامنځته کېدو پرېکړه یې وکړه. دغه کار ددې لامل شو، چې نورو خلکو په مبارزه کې یې راګډېدل غوښتل څخه ملاتړ تر لاسه کړ » په لومړیو کلونو کې ځوانان بې نومه و خو دوی وویل، چې هر کله دوی د نورو ښاریانو په مبارزه کې د راګډېدو تمه پیدا کړي دوی به هم رامنځته شي. ډېرو یو ځای ځانونه ښکاره کړل تر څو خلکو ته وښيي، چې ګروپ کوم مشر نه لري او بل دا، چې ځانونه وساتي. ځکه مافیا ته میلان لري په هغو خلکو، چې یوازې وي پر هغوی برید وکړي.

دوی د ۲۰۰۵ کال پر مهال یو لړ باجرائته اقدامات وکړل. د ۱۹۹۲ کال له مظاهرو څخه په الهام سره دوی د ښار په کوڅو، پلونو او کتارو باندې د مافیا ضد بینرونه ځوړند کړل. د فټبال په یوه مسابقه کې دوی یو بینر را

ځوړند کړ، چې پرې د دوی د وېبپاڼې ادرس لیکل شوي و. «پیزو (پیسې) پر ضد یو یو» دغه کار نور د گورګیو سیمیکا، چې د مشروباتو یو دوکان یې درلود او له پیزو ورکولو څخه له انکار وروسته یې مشروبات له لاسه ورکړي و په ګډون د ډېرو خلکو ملاتړ تر لاسه کړ.

په هغه حالت باندې له پوهیدلو وروسته اډوییزو نوموړي له ځان سره یو کړل. د دغه کال د فبرورۍ او مارچ په میاشتو کې د ځوانانو یو گروپ د هرې شنبې په ورځ له ښارونو اطراف ته سفر کاوه تر څو له نوموړي سره همدردي وښيي او خلکو ته وښيي، چې د پالریمو خلک د مشروباتو د دوکان له څښتن څخه ملاتړ کوي. بالاخره کلیوال پخپله ویره بر لاسي شول او بېرته راغلل. بار وساتل شو او مافیا ورته بیا څښتن ندې په عذاب کړی. سیمیکا هغه لومړی سوداګر و، چې په رسمي توګه یې د پیزو پر ضد په رسمي توګه ژمنه وکړه.

لرلېد، موخه او لومړنۍ ستراتیژي

په داسې حال کې، چې ولسي مبارزه یې پر مخ بوله گروپ په دې اړه، چې څه ډول انرژي او د بې دریغه توجه کنترول کړي ستراتیژي او پلان جوړول یې پیل کړل. لرلېد دا و، چې سیسلي د مافیا له ګوتو وباسي او له هرڅه مهم دا، چې ازادي تر لاسه کړي.

« زموږ لپاره پالریمو کې اوسیدل کوستانوسترا یو داسې قوت دی، چې له یوې دیکتاتورۍ سره ورته والی لري». زوفوتو وویل « دوی اقتصاد، سیاست او ان د خلکو فکر کول کنترولوي» د بېلګې په توګه هغه د مافیا د کنترول لاندې بیوزله سیمو ته اشاره وکړه او ویې ویل، چې دوی ارادته بیوزله ساتل شوي تر څو دوی تل پر مافیا متکي وي. ان د خلکو پیسې، د مالیې ورکونکو پیسې، د وېرولو او فساد د ټولګې له لارې مافیا ته ځي. تنظیم شوي جرمونه ان د حکومت پر پرمختیايي قرار دادونو هم اغېزه

لري. نوموړي وويل «ددغو کارونو لپاره د دغه جنګرېز موخه دا ده، چې خپل ځانونه ازاد کړو».

دغې موخې ته د رسېدو لپاره د اډیپوزو هڅه دا وه «چې خلک د مافیا د واکمنۍ پر خلاف ودرېږي» ځوانو ستراتيژي جوړونکو په هونبیاړۍ سره استدلال وکړ، چې له ټولنې مافیا، چې پراخ او ډېر پوښونه لري او اکثر یې پټ دي سره مقابله کول ناممکن و. او نه هم اډیوپېزو پر هر ډول نا قانونه کړنو باندې تمرکز کولای شو. له دې امله دوی پرېکړه وکړه، چې یوازې پر لومړنیو موخو، چې پیزو وه، باندې یې د بېلابېلو دلایلو له امله تمرکز وکړو. دغه موخې دا وې:

* پیزو د داسې یو اقتصاد، چې پیچلی او د منظمو جرمي ډلو له خوا کنټرولېږي سمبول دی.

* پیزو د استبداد سیستم تر ټولو مالوم اړخ دی او د نظري اړخ په پرتله یې عملي اړخ ډېر پیاوړی دی.

* پیزو په مستقیم او یا نا مستقیم ډول پر ټوله ټولنه باندې تاثیر کوي.

* عام ولس په اسانۍ سره په پیزو پوهیږي.

* پیزو د پالریمو اقتصادي وده پڅوي.

* پیزو د مافیا تر ټولو ستره طریقه ده، چې پر مټ، یې مافیا خپل کنټرول په خلکو رامنځته کوي.

* له خلکو په زور پیسې اخیستل یې د امدن تر ټولو ستره وسیله ده، چې د مافیا جوړښت قوي کوي. دوی پیزو څخه لاسته راغلیو روپیو له لارې هغه وگړو ته، چې روپی راتولوي، خپلو کارمندانو او نورو ټیټ پوړو غړو او وکېلانو، چې د دوی له تورنو غړو دفاع کوي او د بندې مافیایي غړو کورنیو لپاره، ترې کار اخلي.

لومړنۍ نظر دا و، چې اډیو پیزو (پیسې) داسې یو رگ ته، چې له دغه وړاندې چا لاس نه و وروړی ته لاس وروړلو ته اړتیا وه، چې دغه حس له گډ مسوولیت سره یو ځای شي تر څو د ولس د متحرک کولو لپاره ترې استفاده وشي. دغې موخې ته د رسېدو لپاره د تحریک ستر وړاندېزونه دا وو:

- * که ته په داسې یو ښارگوټي کې اوسېږې، چې هغه د ځان ساتلو په موخه مافیا ته روپی ورکوي.
- * وخت راغلی دغه نظر، چې د مافیا پر خلاف جنګریز نورو ته پریښودل شي او خلک څه نشي کولای باید تغیر وځوري.
- * هر یو شخص د کار سرته رسولو مسوولیت لري.
- * د پالریمو هر شخص، چې دغه خبرې مني ددغه تحریک غړیتوب تر لاسه کولای شي.
- * هر یو شخص د یو څه د تر سره کولو مسوولیت لري.
- * د پالریمو هر یو فرد، چې دغه مواد ومني ددې تحریک غړی کېدلای شي.

پر اعتدال ولاړ تجارت د محصولاتو، اخلاقي خریداریو او د پیریدونکو د شلونونو له مبارزو متاثره شویو ځوانانو د « اخلاقي مستهلیکینو » نظر، چې پالریمو کې یې دوه لوي سکتورونه هغه تجارتونو، چې د پیزو له ورکولو یې انکار کولو او هغو مستهلیکینو، چې د دوی ملاتړ یې کاوه را یو ځای کړل. دوکانداران ویریډل او مستهلیکینو خپل ځانونه بې واکه محسوسول، له دغه امله دغه نوښت لپاره د ټولنیز اقدام کولو ته اړتیا لیدل کېدله.

له دغو حالاتو څخه اډیوپیزو یوه موقتي تگلاره رامنځته کړه او هغه د داسې خلکو په گوته کول و، چې په راتلونکي کې د هغه تجارتونو ملاتړ وکړي، چې پیزو نه ورکوي. اډیوپیزو د پالریمو د ۳۵۰۰ اوسېدونکو نوملړ

خپور کړ او انځویز راپور یې ورکړ. «د ښاریانو لپاره دا یو ستر کار و» دغه تکتیک نه یوازې دا، چې غیر معمولي او له جرائته ډک و. د مافیا پر ضد لومړنی مقاومت و، چې عادي خلک پکې شریک و. د لېست پر مټ اډیوپیزو (پیسی) د شمېرو له لارې قوت ښکاره کړ. دوی فکر کولو، چې له منظم جرمونو څخه د سرغړاوي لپاره دغه کار مهم و. دوی پوهیدل، چې د دوهم قدم په پرتله، چې تجاران قانع کړي، چې په ښکاره له پیزو سرغړاوی اعلان کړي د دوی لپاره دغه لېست ډېر مهم وو.

«موږ د تجارتونو څښتنانو ته وویل، چې دغه خلک به دوی یوازې نه پرېږدي» زوفوتو وویل تحرک استدلال وکړ، چې هغه خلکو لکه لایروکراسي، چې تېر یې سرغړونه کړې وه یوازې و او ملگرو تجارانو یې پرې ایښی و. له دې امله د مافیا لپاره اسانه ده هغه ډول، چې په یوه شرکت کې یو مزدور په اسانۍ سره ځپل اسانه وي نوموړی هم وځپي. خو اوس اډیوپیزو (پیسی) او په زرگونه د پالریمو خلک د هغو خلکو خواته درېدل چا، چې د منظمو جرمونو له ډلې څخه سرغړاوی کاوه نه یوازې دا، چې مالوم ملاتړ یې ترې کاوه بلکې د مستهلیکېنو په توگه یې له دوی اقتصادي ملاتړ هم کاوه. په یو کال کې اډیوپیزو (پیسی) د سلو تجارتونو په رایو ځای کولو کې بریالی شو.

د میرتوي لاروza رستورانته څښتن الډوینا وایي، چې درې ډوله سوداگریزو مالکانو له تحریک څخه ملاتړ وکړ. هغو کسانو، چې نوی نوی یې تجارت پیل کړی و (چې اکثریت یې ځوانان و) او نه یې غوښتل، چې له پیل څخه مافیا ته روپی ورکړي. هغه خلک، چې اوس مافیا ته روپی ورکوي خو غواړي دغه کار ته دوام ورکړي او درېیم هغه خلک و، چې د پیزو په نیول شوي لېست کې یې نومونه و او د پولېسو له خوا نیول شوي

یو ځل تحریک کې د شاملېدو مانا دا وه، چې یو زنځیریز غبرگون فعالېده او دغه ډول تجارت د نورو لپاره یوه نمونه وگرځېده بلکې د تجارت څښتن نور خلک استخدامول د پېنا لپاره د اډیوپیزو سره ملیتا « مافیا څخه د لرې کېدو مانا درلوده ». بالاخره د ښار لپاره د نوموړي لرلید « له تاوتریخوالي او ویرې پاک » ښار و.

په اخلاقو ولاړ استهلاک

د ۲۰۰۶ کال د جنون پر ۲۹ نېټه په یوه ستره خبرې ناسته کې اډیوپیزو په رسمي توګه په اخلاقو ولاړ استهلاک، چې د تحریک اساسي ډبره وه بنسټ کېښوده. لومړۍ موخه یې دا وه، چې د واک او ګډ مسوولیت په اړه د خلکو مفکورې ته بدلون ورکړي. تحریک کورته لاندې پیغام یوړ «په پالرمو کې ۸۰ سلنه دوکانونه پیزو ورکوي. کله، چې زه څه شي پېرم زه په غیر مستقیمه توګه له مافیا مالي ملاتړ کوم. زه د هغو ټولو خلکو، چې و قار نه لري یوه برخه یم زه څه کولای شم، زما څه په واک کې دي؟ زه یو مشتري یم، زه کولای شم غوره کړم».

زافوتو وویل دغه عام سړی د ډېرې ساده لارې لکه خریداری په مټ خپل رول ترسره کولای شي او دا یو انقلابي نظر و. «داسې قوي دلچسپي رامنځته شوې، چې د پیزو پر خلاف د خریداری عادتونو ته بدلون ورکړی» او (زه هغو خلکو ته پیسې ورکوم کوم، چې د یو شي د اخیستلو په بدل کې پیسې نه ورکوي) په څېر پیغامونه یې په بر کې نیول.

مبارزه په دوه داسې تاکتیکونو (هغه تجارتونه تحریمول، چې پیزو یې ورکوله او (سرچپه اعتصاب) د هغه تجارتونو، چې تجارت یې له مافیا سره اړیکه نه لري ملاتړ کولو)، چې یو بل لپاره رامنځته شوي و. دغو مدني اقداماتو جرمي ګروپ د مدني غاړه نه ایښودنې (چې له کوسانوسترا ته یې غاړه نه ایښودله) د شمېرو قوت (له هغو خلکو سره فعال مالي او

اخلاقي یوالی، چې غاړه یې نه ایښودله، چې له دغه لارې یې غاړه نه ایښودله هڅول او استبداد یې نور هم قوي کاوه) او اخلال (د جرمي گروپ د کنټرول او غني کېدو) له لارې تضعیف کړ.

د لاندې یادو شویو تاکتیکونو په ګډون په را روانو کلونو کې یو شمېر اضافه تکتیکونه رامنځته شول:

* پر هغو دوکانونو باندې، چې پیزو یې نه ورکوله ځانګړې سټیکرې لګول، چې دغه ان نن هم د پارلیمو په کوڅو کې لیدل کېږي.

* د هغو تجارتونو، چې پیزو یې نه ورکولو نومونه، ادرسونه او تلیفون شمېرې چاپول.

* په محصولاتو نښانې لګول.

* ویب سایټونه او برېښنایي لیکونه.

* د تجارتونو ادرسونه.

* کلیز درې ورځینې «د پیزو څخه پاک فیستوال»، چې په مې میاشت کې تر سره کېدو. په دغه فیستوال کې د خوراک دوکانونه، موسیقي د هنرمندانو له خوا محفلونه، ورکشاپونه او له هر څه مهم د مافیا پر خلاف دوی موقعه ورکول، چې یو له بل سره په ټولیزه توګه وګوري.

* موسیقي او تیاترونه.

* له پیزو څخه پاک یو ستر ایمپوریم (ستال) د تحریک د یوه غړي له خوا پرانیستل کېدل.

* سپورټ- د یو لوبغاړي له وړاندېز وروسته د مافیا نه ازادو دوکاندارانو د باسکېټبال یوه نیمه مسلکي لوبډله حمایه کړه. دا ډیوییزو د ټوکرۍ په نوم دغه لوبډلې د سیمه ییز ټلوویزیون او ورځپاڼو ملاتړ تر لاسه کړ. لکه څرنګه، چې له مالیې څخه د

ځان خلاصولو په خاطر د لوبغاړو د دروغجن مالي ملاتړ موارد موجود و دلته موخه دا وه، چې اخلاقي کړنې په مبارزه کې ور ځای کړل شي.

* ولسي ادارې او ښاروالۍ د اخلاقي استهلاک د خپلولو په خاطر تر فشار لاندې راوستل، تر څو په خپل پیر او پلور او قراردادونو کې د اخلاقي استهلاک کلتور رواج کړي. تحریک په دغه تاکتیک کې تر ډېره محدوده بریده پورې بریالی و ځکه، چې یوازې څو ښونځیو او ځینې ولسي غونډې داسې وې، چې هغوی د خپلو اړتیاو، پوره کولو ته ضرورت درلوده.

* له نورو مدني گروپونو سره په گډه احتجاجونه او مظاهرې کول، چې دده بېلگه د سالواتوري کوپارو د استعفي لپاره له نورو گروپونو سره په گډه مظاهره کول و. هغه په ۲۰۰۸ کال په جنوري کې وروسته له هغه، چې د مافیا یو معنوي پلار ته یې د خپلې دندې پر مهال مالومات ورکړي وو ونازول شول. وروسته له هغه، چې په محاکمه کې اخري غوښتنه وشوه نوموړي د ۲۰۱۱ کال په جنوري کې ونازول شو. ددې لپاره، چې د مافیا د لاسوهنې مخه ونیول شي او د هغو تجارتونو، چې په اډیویزو کې یې گډون تر لاسه کړی و د هغوی ریښتنوالی ثابت شي. ځوانانو د حالاتو د مالوماتو په خاطر یو وړوکی گروپ رامنځته کړ. زافوتو وایي، چې ددغه گروپ پر مټ دوی وکولای شول له ځینو پولېسو سره ښې اړیکې رامنځته کړي او «ډول ډول وړتیاو» ته یې وده ورکړه.

بدل اخیستل او غبرگون

زافوتو وایي، چې په لومړۍ سر کې مافیا اډیویزو ته په جدي نظر نه کتل خو په ۲۰۰۶ کال کې کله، چې تحریک د مافیا واک کمزوری کاوه

او د هغوی تجارتونو، چې مافیا ته یې له روپو ورکولو انکار کاوه ۲۳۰ ته ورسېدل. کوسټانوسټرا غبرگون وښوده. د ۲۰۰۷ کال د جولای پر ۳۱ مه مافیا د اوډولفو گواجانا، چې د اډیوپیزو یو غړی و د رنګونو او نورو معماري سامان الاتو د خرڅلاو شرکت ته اور ولگاوه.

ځوانان پوهېدل دوی له دې، چې گواجانا سره مرسته وکړي تر څو هغه بېرته خپل تجارت ته راستون شي. « که نوموړی ناکام شي موږ ټول به ناکام شو دغه کار به وښيي موږ هغه خلک، چې د مافیا خلاف دي نشو ساتلی » زافوتو وویل د خاموشه پاتې کېدو پر ځای تحریک د مافیا د تاوتریخوالي په وړاندې غبرګون وښودلو.

دوی له عام ولس څخه چا، چې د بې روزګاره خلکو لپاره پیسې راټولې کړې وې ملاتړ تر لاسه کړ. ځوانانو د پردې شاته خپل فعالیت وکړ او په کوڅو کې یې وښودله، چې دوی غواړي، چې د مافیا پر خلاف د معاوضې له قانون څخه په استفادې یو نسبتاً غټ او نوی ګودام تر لاسه کړي. یو څو ورځې وروسته گواجانا بیا د خپل تجارت خاوند شو او دوه نفره د اور لګولو له امله محکوم شول، چې دغه کسانو کې سلواتور لویپکولو او د هغه یو بد معاش شامل وو.

اډیوپیزو په ساحه کې ایماندارو چارواکو او له مافیا څخه سرغړونکو دوکاندارانو څخه هم دفاع کوله، دوی له قاضیانو سره د همغږۍ او د هغو تجارتونو، چې له مافیا څخه یې سر غړونه کوله د ملاتړ په خاطر ناستې کولې او سیمه ییزو او ملي ورځپاڼو ته یې لیکونه لیږل. یوې قضیې، چې پالریمو کې یې د شوک خپې خپرې کړې هغه د پالریمو له ټولو څخه زوړ ریستورانټ (انکافورکاسیریا سانفرانسیسکو د څښتن وینسینزو کانتاسلو) له خوا د اکتوبر ۲۰۰۷ کال کې په محکمه کې په علني توګه د مافیا د هغو غړو، چې له ده یې روپی اخیستلې بر ملا کړل.

هغه وروسته وویل « هغه لحظه، چې زه محکمې ته ور داخل شوم د خلکو یو ستر هجوم، چې هغه یخن قاقونه، چې پرې لیکل شوي و د خدای په امان پیزو مې ولیدل. ددغو ټولو خلکو موجودیت ماته حقیقي قوت راکړ، زه پوه شوم، چې دغه یوازې زما شخصي جنگریز نه دی دا د ټول ښار جگړه ده».

تاکتیکی تنوع

اډیوپیزو (پیسې) یوه سلسله داسې تاکتیکونه، چې په ستراتیژیکي لحاظ د اوږد مهال او لنډ مهال موخو لپاره رامنځته شوي کاروي. دوی په پالریمو کې د خلکو د مبارزې ته د راگډولو د پیغامونو رسولو، ملاتړ رامنځته کولو او د مافیا پر خلاف مقاومت یې خلکو ته ښکاره کولو لپاره عملاً په ساحه کې موجود دي. ځوانانو د «مافیا پر خلاف شهیدانو» او د نورو قربانیانو د لمانځنې په خاطر د نورو مدني گروپونو لکه قوندازیون فالکون سره همغږي کوله. په ۲۰۰۸ او ۲۰۰۹ کلونو کې دوی له هغه ځایه، چې لایبریوگراسي وژل شوې وه څخه تر سمبولیکي نښو چېرته، چې د کوستانوسرا پر خلاف بریاوې تر لاسه شوې وې، د باسیکلونو مارش وکړ. اوس اوس د یوې تازه هڅې په ترڅ کې عمومي ځوانانو ته د رسېدو هڅه شوې. زافوتو وایي «دوی مبارزه کې گډون کولو ته چمتو دي، خو دوی داسې یو څوک غواړي، چې دوی دیکه کړي نتیجتاً اډیوپیزو په هغه ځایونو کې، چې بییزونه ورکوي او خالي ساحه لري لکه کتابتونونه او رستورانټونه ټولنیزې ناستې کوي.

سیستماتیکه لاره

تحریک دې پایلې ته ورسېدو، چې یوازې په منظمو جرمونو تمرکز کول بسنه نه کوي. د منظمو جرمونو او د ټولنې د نورو برخو تر منځ د یو پر بل تکیه د اړیکو گډو گټو او د دواړو خواو د لاسته راوړنو یوه اړیکه موجوده ده. زوفاتو وایي «همدا لامل دی، چې مافیا ماتول گران کار دی»

تحریک اوس فکر کوي، چې هڅه درې عناصر: لومړی او ترهړ څه مهم اقتصادي ساحه، بلکې ټولنیز، کلتوري او سیاسي ساحې لري. دغه ټول دوامداره تاکتیکونو ته، چې سیستم اخلاخل کړي اړتیا لري.

یوالی

دغې موخې ته د رسېدو لپاره تحریک په دې اړه، چې د یوه پراخ تفاهم د رامنځته کولو او د منظمو جرمونو او د ټولنې د بېلابېلو برخو تر منځ اړیکې کمزورې کړي ستراتیژي برابرې کړه. زافوتو وویل « کال په کال موږ هڅه کو، چې له نورو سکتورونو سره ایتلاف رامنځته کړو».

د بېلګې په ډول یوه کمیټه په دې خاطر، چې موثر مذهبي خلکو څوک، چې د مافیا د کارونو په اړه عموماً خاموشه و سره اړیکې ونیسي. پر دې سربېره د پوهنتون محصلین او استادان له ځان سره ملګري کړي. اډیوپیزو د عالي تحصیلاتو له دواړو سره اړیکې ونيولې. د بېلګې په توګه له ۲۰۰۵ کال راپه دیخوا، چې پارلیمو پوهنتون د هر تحصیلي کال په پیل کې لیک لیري په هغه کې له تحریک څخه د ملاتړ یوه اعلامیه او یو فورم موجود وي.

دغه فورم له ډکولو وروسته بېرته پوهنتون ته رالیري ترڅو د «اډیوپیزو مشتری شي» همدارنګه تحریک د پولېسو او قضایي څانګو له هغو څېرو، چې د مافیا پر خلاف دي هم اړیکې جوړې کړي. الګینازيو فرانسيزي، د پارلیمو یو سابقه دار څارنوال، ته د خلکو تر منځ په تازه د ویرې د نشتوالي لپاره د یو هڅونکي سمبول په توګه ګوري.

اخلاقیات او مسوولیت مننه

زافوتو وایي، چې « د مافیا تاریخ، تاریخ د رسمي واک سره تړلی دی» اډیوپیزو ددغه کار اړیکو د کمزوري کولو په خاطر یوه دوه غبرګه تګلاره رامنځته کړه. لومړی دا، چې تحریک له نورو مدني ګروپونو سره کار کوي تر څو سیاسي همکاري (پرته له دې، چې ګوندي تړاو په نظر کې ونیول

شي) چې د کوسټانوسټرا سره یې کوي برېښه کړي. او، چې د سیاسي ادارو او سیاستوالو باندې د فشار راوستلو په خاطر داسې تگلارې او قوانین خپل کړي، چې دغه اړیکې کمزورې کړي او حساب ورکونه ډېره کړي. په تاکتیکونو کې په کوڅو کې د نورو مدني ګروپونو ګډې مظاهرې تر سره کول وی. چې له ایمانداره سیاستوالو او مامورانو څخه ملاتړ وشي.

دویم دا، چې تحریک هڅه کوي د خلکو ترمنځ په دې اړه پوهاوی ډېر کړي، چې ان رایه ورکول د مافیا سلطې ساتلو کې مرسته کوي. او عام ولس د خپلو رایو پر مټ د ایماندارۍ د غوښتلو لپاره واک پرېښودلی نشي او له هغو خلکو، چې د منظمو جرمونو سره همکاري کوي څخه خپل ملاتړ بېرته واخلي. د سیمه ییزو زونونو او په ملي کچو ټاکنو څخه وړاندې تحریک د « هغو خلکو، چې په فساد کې ککړ وي د نومونو د خپرولو مبارزه تر سره کړي». دوی د کانديد د پسمنظر او له مافیا سره د هغو د تړاو په اړه او په دې اړه، چې د رایو پېرل کومې بدې پایلې لري خلکو ته پوهاوی ورکوي.

خو ددغه کار تاثیر تر اوسه تل بريالی نه وي. د بېلګې په توګه د پالريمو د ۲۰۰۷ کال د ښاروالۍ په ټاکنو کې اډیوپیزو هڅه وکړه تر څو ټولو پنځه سره کانديدانو څخه ژمنه واخلي، چې د بريا په صورت کې به د فساد پر خلاف مبارزه کوي. پر چوکۍ ناست او ګټونکي ډایاګوکماراتا ددغې ژمنې له ورکولو ډډه وکړه. زافوتو وايي، چې دا د دوی لپاره غیرت و. « اډیوپیزو اړ دی، چې له سیاسي اړخ پرته له دې، چې خپل بيطرفه حیثیت ته زیان ورسوي باید نور هم قوي کړي او خپل غږ را اوچت او پورته کړي».

نبوونه او روزنه

له دې وړاندې مدني نوښت ومنله، چې د پالرمیتان د ټولنې د بدلون لپاره اړینه وه، چې له کوچنیانو پیل وکړي ترڅو نوی نسل د مافیا او اختلاس په اړه یوه متبادله مفکوره ولري. له ۲۰۰۴ را په دیخوا ځوانانو په ښونځیو کې نا رسمي غونډې او بحثونه پیل کړل. دوی ته ډېر ژر د متوسطو او لېسو ښونکو د پوهنتون د محصلینو گروپونو او ان پوهنتون د استادانو مراجعه وکړه.

دوی د ځوانانو مبارزې ته د را گډولو او هغوی ته د پوهاوي ورکولو په خاطر یو کثر الوجهي پروگرام ته وده ورکول پیل کړل. فرانسیکا وانینی وایي، چې ددغه پروگرام موخه کوچنیان دې ته هڅول و، چې د مافیا له امله رامنځته شویو ستونزو باندې پوهیدلو ته کوچنیان وهڅوي. د کړنو لپاره موخې وټاکي او موخو ته د رسېدو لپاره ستراتیژياني رامنځته کړي او زده کونکي وهڅوي، چې «په نوښت او د ولس په کچه» یو له بل سره یو ځای کار وکړي.

پروگرام د کلونو په تېرېدو سره ستر شو او د بېلابېلو ټولگیو لپاره کارول کېږي. د اډیو پیزو رضاکاران له ښوونکو سره د همکارۍ له لارې ټول فعالیتونه تسهیل کوي. په ۲۰۰۷ کال کې اډیوپیزو جونیر، چې د لېسو په کچه کلبونه دي، پیل کړل. زده کونکي محفلونه لکه د تحریک برېښنايي لېست ته اخلاقي مستهلیکینو په اړه خبرداری ورلیږي او له مافیا څخه خالي ایسکریم دوکان کې سره ناستې کوي، چې دوی هلته د دوکان له څښتن سره کېنې او پوښتنې ورځینې مطرح کوي.

یو گروپ ان د مافیا پر خلاف یوه راپ سندر جوړه کړه، چې وروسته یې د ایټالیا ولسمشر ته دغه سندر وغږوله. په دغه کال د ښونې او روزنې وزارت له دغه پروگرام خبر شو، چې دغه کار د ښونیزو هڅو لپاره مالي ملاتړ ته لاره هواره کړه. همدارنگه په ۲۰۰۹ کال کې د ۲۳ ښونځیو

کوچنیانو په اقتصادي لحاظ د وروسته پاتې سیمو په ګډون په خپلو سیمو کې له مافیا سره د خلکو د رویې په اړه نظر پوښتنې تر سره کړې. په داسې حال کې، چې د یو ښوونکي او یو رضاکار له خوا یې ملګرتیا کېدله زده کوونکو له خپلو میندو او پلرونو څخه تر ګاونډیانو او دوکاندارانو پورې له خلکو پوښتنې وکړې. د ګډې تجربې په اړه یوه ویدیو او یو کتاب خپاره شول. تر ۲۰۱۰ کال پورې په کې ۷۳ ښونځي، چې ۲۵ ته یې د قانونیت قلعه په نوم د غونډو کولو لپاره ځانګړي اطاقونه ورکړل شوي وو، په ښوونیزو پروګرامونو کې شامل شول.

د پراخولو او تنوع له لارې تقویه کول

په داسې حال کې، چې تحریک پر پالریمو باندې متمرکز دی ځوانان فکر کوي، چې د دوی تحریک کومې پولې نه لري. د دوی د کارونو نه په خبریدو سره ټولې ایتالې د خلکو له خوا دوی ته پوښتنې او د خبرو لپاره غوښتنې راتلل پیل شول. د هېواد له نورو برخو څخه خلکو غوښتل، چې په مبارزه کې برخه واخلي او ځوانانو کولای شول، چې ارزښتناک متحدین رامنځته کړي. په تحریک کې ونډه اخیستنه ډېره کړي، پیسې راټولې کړي، او د پیزو نه پاکو هڅو لپاره نور تجارتونه رامنځته کړي او ولس ته مالومات ورکړي. لومړنۍ یې اډیوپیزو ټولنه ده. ددغې ټولنې ستراتیژیکي موخه «د یو داسې ټولنیزې شبکې، چې د مدني نوښت لپاره یوه وسیله وي او هلته خلک راټولېږي او افکار تبادله کوي». زافوتو وویل غړي یو ډېر ناچېزه ۱۰ یورو فیس ورکوي او یا یو یخن قاق واخلي، چې دواړه تحریک ته د پیسو مرسته ده.

تر ۲۰۱۱ کال پورې د غیر ایتالویانو په ګډون تحریک ۱۰۰۰ غړي درلودل. دویم یې اډیوپیزو سفر دی. دغه اقتصادي څانګې په سیسلي کې له پیزو پاک چکر ته انګریزي او جرمني او ایتالوي ژبې پکې کارول کېږي لاره برابروي. د سیلانېانو لپاره اډیوپیزو د منظم شویو چکرونو او د

ازادو سیلانیانو لپاره له پیزو پاک چکر انتخاب هم برابروي. « موږ غواړو، چې خلک اصلي سیسلي وگوري او دوی ته موږ ورښیو، چې د سیسلي ټول خلک د مافیا برخه نه ده. همدارنګه موږ دوی ته د مافیا پر ضد روان جنګریز په اړه هم مالومات ورکو». زافوتو وویل د ښونځیو چکرې د بېلابېلو عمرونو خلکو لپاره جوړ شوی دي، چې « خلکو ته د یو ژوندي انقلاب په اړه لومړي لاس مالومات ورکول» یې موخه ده.

دوی چکر د زده کړې او د مافیا پر ضد د مبارزې په اړه د پوهاوي، چې پکې له پخوانیو مبارزېنو سره ناستې (هغه خلکو، چې په تېرنيو لسيزو کې یې د دانیلو ډولس سره څنګ په څنګ مبارزه کړې) هم شامل دي، په اړه مالومات تر لاسه کوي، ملګري دي. له پوهنتونونو سره همغږي کولو وروسته هم چکر ته په ۲۰۱۱ کال په جون کې ور اضافه شو. د اډیوپیزو او سیالګری منظمو جنايتونو تر منځ موجودې اړیکې په توګه د کوينتري پوهنتون د ماسترۍ د پروګرام ۲۴ زده کونکو سیسلي ته یو علمي سفر درلود.

د تحریک ځانګړتیاوې

تصویر

تحریک د خلکو په ذهنونو کې د تحریک د تصویر په اړه درې ستراتیژیکې ځانګړتیاوو ته وده ورکړه.

* ځوان : یوازې د عمر بلکې د جذبي له لحاظه - له جرمونو څخه د فایدي اخیستلو پر ضد د یو سازمان مشر اینریکو کولاجانی وایي هغه خلک، چې عمر یې ډېر دی د هغو لپاره د مافیا پر خلاف د مبارزې بیا را ژوندي کولو لپاره دغه ځانګړتیا خورا مهمه ده. هغه وویل، چې د ډېر اوږد وخت لپاره خفګان، وژنو سره وچو قانوني تګلارو په ګډون منفي ملتیاوې درلودې. تحریک مبارزې ته نوی ژوند او د مبارزې په اړه امید رامنځته کړ. زافوتو

دغه احساسات بر ملا کړل. هغه وویل « موږ سره خوشالي ده خلک گوري، چې د مافیا پر خلاف مبارزه نوره د اندېښنې وړ کار نه دی».

* بغاوت : بغاوت د اقدام له لارې هغه څه، چې اډیوپیزو ورته «په سیسلي کې تر ټولو مستبد قوت (مافیا)» وایي پر خلاف وکارول شو.

* د پالیمو او د دغه ځای د اوسېدونکو لپاره له مافیا ازادي.

*

تنظیم، مشرتابه او ملي معاملات

د تحریک جوړښت د وخت په تیریدا شکل ونيو، د ایټالیا د قانون مطابق تحریک اړ و، چې د خپل فعالیت لپاره پیژندگلوي ولري. بالاخره د ۲۰۰۵ کال د فبرورۍ پر ۱۸ مه نېټه گروپ په رسمي توگه د کومیتاتو اډیوپیزو په نوم یوه نا دولتي اداره په رسمي ډول جوړه کړه. تحریک د شپېټو رضاکار ځوانان، چې اکثریتو یې له شل څخه تر دېرش کاله عمر ونه درلودل او اکثریت یې د پوهنتون او د لېسو زده کونکي دي مرکزي هسته لري. ځینې اصلي بنسټ ایښودونکي یې اوس دېرش کلنۍ ته رسېدلي دي له پیل څخه دوی پرېکړه وکړه، چې هر څه به یې رانه او د هر چا په مخ خلاص وي.

د تحریک د گډ فطرت او مافیا خپلو موخو ته رسیدو څخه مخنیوی له امله د تحریک مشرتابه گډ مشرتابه و. اډیوپیزو د پرېکړو کولو لپاره دوه جوړښتونه لري. ډایریتو په دغه کې شپږ ټاکل شوي غړي دي، څوک، چې د تېزو پرېکړو کولو واک لري او بل یې عمومي اسامبلي ده، په دغه کې ټول غړي غړېتوب لري او په دغه جوړښت کې پرېکړې په ولسواکه توگه سرته رسیږي.

په تحریک کې بیا نورې ځانگړې ډلې دي، چې هر یو یې ځانگړی رول لري. د بېلگې په ډول د تجارتونو خاوندان، پراخه ټولنه، حقوقي گروپ، چې ځوان وکېلان پکې غړیتوب لري تعلیمي پروگرامونه جوړول او اداري مسایل. زافوتو وایي، چې غړیتوب، تحریک ته تلل او له تحریک وتل، اسان دي. اډیویزو د خلکو سره تحریک ته د راگډېدلو لپاره یو کړنلاره رامنځته کړه. په دغه کړنلاره کې هغه خلک، چې نوي تحریک ته راځي هغوی ډېر ژر په یوه کمېټه کې ځای پر ځای کېږي.

دوی ته «نوي راغلي» ویل کېږي او سمدستي د رایې حق نه لري. په ۲۰۱۱ کې اډیویزو لس نفره داسې درلودل، چې د خدماتو د ملي ادارې له خوا دوی ته د هغه پروگرام په ترڅ کې، چې ځوانان (له اتلس څخه تر ۲۸ کلنو پورې) په مدني حوزه کې د کار کولو موقع ورکړل شوه. لکه څرنګه، چې تحریک ستر شوی دی نو ځکه یې د پیسو راټولولو لپاره د اډیویزو د سفر کولو په څېر نوي نوښتونه رامنځته کړي دي. بیا هم تحریک یو رضاکارانه تحریک دی، د تحریک غړو د خپل مهارت، وخت او وړتیاو له لارې تحریک رامنځته کېدو ته لاره هواره کړه او په لومړۍ سر کې یې له خپل جیبه د تحریک لگښتونه برابر کړل.

تحریک د خپلې وېبپاڼې له لارې بسپنې هم قبلوي. په ۲۰۰۷ کال کې ځوانانو د مافیا پر ضد د معاوضې د قانون له لارې یو اپارتمان، چې دوی پکې خپل دفتر ودان کړ، تر لاسه کړ. په ۲۰۰۹ کال کې تحریک د ځوانانو د تعلیمي پروگرام، چې له سیمه ییزو ښونځیو سره پکې همکاري شامله وه د حکومت له خوا ۷۰,۰۰۰ یورو تر لاسه کړې. په همدغه کال دوی د خپلو مشتریانو لپاره د بېلابېلو فعالیتونو لکه « ډیزونه د پاک رعایتی کار » (کویون) په ګډون د نورو فعالیتونو لپاره د کورنیو چارو له وزارت ۱,۱۶۸,۲۸۴ یورو لپاره درخواست ورکړ. درخواست ومنل شو او بالاخره پر ۲۰۱۱ کال کې تحریک ته خنډونه را پیدا کړل شول.

افهام او تفهیم

خلکو ته د پیغام رسولو په خاطر تحریک دواړه رواجي او موډرنې طریقې کاروي. تحریک انرژي او نظریات د خپلو فعالانو او په لویه کچه د اډیویزو له ټولنې اخلي. د سټیکرو، کاغذونو او بینرونو، یخن قاقونو، وپیانو، ویب بینرونو، ټولنیزو اړیکو جوړونو (فیسبوک، یوتیوب، بلاگ، د انټرنیټ د ایمیل لېست، برېښنایي نیوزلېټر) لیفلټونو، سوداګریزو اعلانونو (بیل بورډونو) د کوچنیانو راپ سندر د سالیډېریا (مدني ټولنې هغه سازمان، چې د مافیا د متاثرینو ملاتړ کوي). تیاترونو، رسنیو پوښښ او د مرکو له لارې خلکو ته پیغامونه لیردول کېږي. له هغه وخت را په دیخوا، چې ملګرو پالرمو کې سټېکرونه د لومړي ځل لپاره هر ځای کې ولګول اصلي پیغام «ټول هغه خلک، چې پیزو ورکوي هغوی غرور نه لري» لا تر اوسه ندي بدل شوي. خو اوس، چې احساسات په یو بل پیغام سره متوازن شوي اوس پیغام «هغه خلک، چې پیزونه ورکوي هغه ازاد دي». د کلونو په تېرېدو تحریک دوه اهداف درلودل.

* مستهلېکېن: داسې پیغامونه جوړ شوي وو، چې په مبارزه کې د ګډون او مسوولیت ددې نظر، چې بدلون یوازې د ټولنې د ټولو خلکو د همکارۍ په پایله کې رامنځته او تقویه کېږي.

* د تجارتونو څښتنان: پیغام لیرلو کې هڅه کېږي، چې هغوی له دې نظر سره اسوده احساس وکړي، چې د بدلون لپاره وخت رارسېدلی پیزو ورکولو څخه انکار کولو نه یوازې دا، چې اخلاقي جنبه لري بلکې پولي او اقتصادي ارزښت هم لري او اوس باید له مافیا وساتل شي.

د کمیونیکشن (افهام او تفهیم) ستراتیژي له یوې ارزونې تیرېږي. زافوتو دا ومنله، چې دوی اوږدمهاله ستراتیژي نه درلوده او هڅې یې اکثرأ په

جدا جدا مواردو ولاړې وې. ځوان د «افهام او تفهیم لپاره د یو پراخ چوکاټ» په رامنځته کولو کې بوخت دي.

پایلی

تر ۲۰۱۲ پورې په شبکه کې ۱۰۰۰ تجارتونه وو، چې دوی په ښکاره د پیزوله ورکړې انکار وکړ. د دوی اکثریت په پارلیمو او کټانیه کې وو. زافوتو وویل، چې «مافیا له دغو خلکو روپی نه غواړي ځکه دوی په ملا درد دي» کله، چې مافیا یو لږ نیول شویو غړو دغه خبره وکړه د هغه موخه د تحریک د اثر کمښودل و. خو مبارزینو دغه خبره د تحریک ته د شاباسي ویلو او ددې خبرې، چې د دوی تحریک موثر دی او ستراتیژي يې کار کوي یو تایید وگڼه.

په حقیقت کې کله، چې د مافیا پر خلاف د پارلیمو مرستیال څارنوال کالوگرو فیارا د پولېسو له خوا د مافیا د غړو ثبت شوي تلفوني خبرې واورېدلې، نوموړي واوریدل، چې د مافیا غړي خپله د گنگ غړو ته وايي، چې اډیوپیزو تجارتونه موخه مه گرځوئ. ځکه دوی روپی نه ورکوي او دغه کار دوی د نیول کېدو له خطر سره مخ کوي. په ۲۰۰۸ کال کې دغه لېست ۱۰،۰۰۰ نفرو ته ورسېده دغه وخت دوی پرېکړه وکړه، چې د لېست ساتل نور مهم نه دي ځکه خلکو شعور بيدار شوی او «نور خلک اړتیا نه لري، چې بل څه شي لاسلیک کړي».

زافوتو وویل: بله پایله یې لیروفوتورو وه. دغه نوم دوه ماناوې درلودې لومړی «له ازادۍ سره مل راتلونکې» او د «لايبراوکراسي به نوم راتلونکې» دغه د معمرو خلکو له خوا په ۲۰۰۷ کال کې رامنځته شوي وو. کولاجاني وايي ددغه غېر سیاسي رضاکار مدني گروپ، موخه دا وه، چې د یوې «ستراتيژیکې الې» په توگه د اډیوپیزو کارونه تکمیل کړي.

کولاجاني وویل، دغه اقدام مبارزې ته هغه څه ور اضافه کړل، چې تر اوسه په مبارزه کې او د اختلاس لپاره د خلکو په مبارزه کې نه و او هغه

دا، چې دغه اقدام سوداګر وهڅول، چې د پولېسو او محاکمو په وړاندې د هغو خلکو، چې له دوی یې روپی اخیستي پرده پورته کړې. لایبرو فیوترو د مافیا لپاره له خلکو د پیسو غوښتل ستونزمن ګرځوي. لایبرفیوترو په انفرادي توګه له سوداګرو سره د مافیا د کارونو په ډاګه کولو سره د محکمو له لارې ترسره کوي. کولاجاني وایي، چې یو ځل د مافیا له خوا له خلکو د پیسو اخیستل پیل شي دغه یوازینی لاره ده، چې له هغو سره اړیکې پرې کړل شي.

لیبروفیوترو د لارې په اوږدو کې په هر قدم حقوقي رواني او اقتصادي خدمات کوي. یو ځل، چې قضایي لاره پای ته ورسېږي دوی له سوداګرو غواړي، چې له مدني حرکت سره مل د پیزو پر خلاف ژمنه وکړي. لیبروفیوترو څلویښت غړي د تحریک د رامنځته کېدو له وخت تر اوسه لري، چې له ۱۵۰ کسانو سره مرسته کړې. د اډیپزو سره په ملتیا لیبروفیوترو خپل واک فکر کوي. کولاجاني وویل «موږ اړتیا لرو، چې له عام ولسه پیل وکړو تر څو فشار رامنځته کړو. موږ اړیو، چې د مافیا پر خلاف یوه ټولنه رامنځته کړو ځکه که یو څوک مافیا ملامتوي، چې په دغه کار کې یوازې نه وي».

د زافوتو لپاره لایبرو فیوترو او اډیوپیزو «د ورته ستراتیژي دوه مخونه دي» هغه وویل «موږ یو بل بشپړو». درېیمه پایله د محکومولو قضیې وې. په ۲۰۰۷ کال کې اډیوپیزو هغه وخت بریا تر لاسه کړه کله، چې وتره یو تجار، چې له تېر یې پیزو ورکوله اړیکه ونیوله او غوښتل یې، چې دغه کار نور بس او د مافیا له منګولو ځان ازاد کړي. دغه کار ددې خبرې، چې مبارزه خلکو ته حفاظت ورکولای شي، چې تېر دغه کار نه و یو تاید وو. په ۲۰۰۸ کال کې تحریک او د لایبرو فیوترو څو سوداګر، چې نومونه به یې په پیزو لېست کې و قانع کړل، چې د مافیا پر خلاف

گواهي ورکړي. د ۲۰۰۷ او ۲۰۰۸ کلونو تر منځ پنځوسو سوداگرو گواهي ورکړه او يا د هغه په وينا له مافيا څخه يې «بغاوت وکړ».

ځوان تحريک پر يالريمو باندې هم مدني نوښتونو تشويق کړل. کله، چې د آديوپيزو سټيکري په ۲۰۱۰ کال کې رامنځته شوې تحريک پر خپله وبپاڼه باندې د وړيا «ډاونلوډ» انتخاب جوړ کړ تر څو نور خلک له مافيا سره مبارزې ته وهڅوي. دغه سټيکري ډېر ژر د سپسلي په نورو سيمو کې وليدل شوې په ناپلوس کې د FAI له خوا د اخلاقي استهلاک يو خوځښت پيل شو.

مبارزه کټاينه او منيا ښارگوټو ته هم خپره شوه. اغېز يې تر جرمني محسوسيدلای شو، په ۲۰۰۷ کال کې، چې ندرگيتامافيا په يوه شپه په دوسيبرگ کې شپږ نفر ووژل. لا وراگراونې يوې ايټالوي الاصله جرمنۍ ښځې له اديوپيزو انگېزه واخيستله. د ځينو نورو ايټالوي ريستورانټونو له مالکانو سره په گډه هغې (Mafia Neim Danke) (مافيا نه مننه کو) په نوم يو خوځښت په برلين کې رامنځته کړ.

ډېر نور ورسره ملگري شول. ټول اړ و، چې ليکلې ژمنه «هېڅ داسې شخص به، چې له مافيا سره تړاو لري نه گوماري او د بلک ميل کولو هڅه به پولېس ته راپور ورکوي» ددغه کال په دسمبر کې، چې د سلگونو ايټالوي ريستورانټونو څښتانانو ته گواښونه وشول او يو يې وسوزل شو، ۴۴ سوداگرو مافيا له خوا له دوی څخه د پيسو اخيستلو راپور ورکړ.

بالاخره له جرمنونو سره د همکارۍ کولو له حالت سره تړلې حالت کې بدلون رامنځته شو. اديوپيزو او لاييبرو فيوترو هڅې، چې د سوداگريزو او مسلکي اتحاديو د کار د دوام لپاره تگلارو ته بدلون ورکړي دوام پيدا کړ. د ۲۰۱۰ کال د اگست پر ۲۹ گروپ يوه ارزښتناکه بريا تر لاسه کړه. د ايټاليې د کار کونکو د کنفيډريشن د سپسلي برخې مشر اعلان وکړ، چې

دوی د هغو مزدورانو په ګډون، چې مافیا ته یې روپۍ ورکړې ټول هغه مزدوران، چې له مافیا سره یې اړیکې درلودې ویستلي دي. نوموړي همدارنګه د ګراسي له کونډې د «دوی له خوا د ګراسي د پریښودلو» له امله بښنه وغوښتله. اعلان یې وکړ، چې د «نوموړې د خاوند د قتل اخلاقي مسوولیت د دوی پر غاړه دی» په عینې وخت کې د سوداګرۍ او خرڅلاو، سیالګرۍ او خدماتو تر اصلي اتحادیې سیمه ییزې برخې له اډیوپیزو سره په ۲۰۱۰ کې همکاري پیل کړه، چې په پایله کې د دوی ۱۴۰ غړي له تحریک سره مل شول.

د تحریک تحلیل

د تحریک پراخول او له سره جوړول

کولاجاني وایي «اډیوپیزو د مافیا پر خلاف مبارزې ته د عام ولس یو نوی لوبغاړي ور داخل کړ». د پالیریمان هر یو اوسېدونکې کولای شي، چې د هغه خلکو، چې د منظمو جرمونو کونکو خپل غرور او ازادۍ بېرته تر لاسه کولو لپاره هڅې کوي برخه وګرځي. ان کوچنيان هم لوبغاړي تصور کوي او د سروې په شان له نوښته ډک کارونه او په ښونیزو پروګرامونو کې د برخې اخیستلو له لارې کولای شي په مبارزه کې ګډون وکړي. په داسې حال کې، چې جغرافیایي حدود پالیریمودۍ د مبارزې ساحه حدود نه لري. عام خلک د هېواد په داخل او خارج کې کولای شي، د اډیوپیزو د سفر کولو او د اډیوپیزو د ټولنې له لارې مبارزه کې برخه واخلي. تحریک ارادتاً هڅه وکړه، چې د خلکو له ژونده لرې د یو قانوني او حقوقي اړخ څخه تحریک له سره جوړ کړي.

ځوانانو د بغاوت یو تحریک ته، چې د ګډ مسوولیت حس او انفرادي اقداماتو لکه بینرونه لیکل، او مافیا ته د روپیو نه ورکولو تجارتونو سرپرستي کولو په ګډون، یې سره ګډول باندې شامل و. دوی منفي

(استبداد او تکلیفونو) د مثبتو (گډ واکمن کول، امید او ډېرېدونکو بریاوو سره) سره د یو ځای کولو له لارې تحریک ته انرژي ورکړه.

مافیا ته د پیسو ورکولو د سیستم اخلاصول

ددې لپاره، چې له مافیا سره په موثره توګه وجنګېږي اډیوپیزو د لیبريو نیوترو سره وروسته یو ځای اړ و، چې پوه شي، چې مافیا په ساحه کې څه ډول کار کوي. دوی په داسې حال کې، چې ژوره مطالعه نه درلوده خو دا ممکن وو، چې سپری مطالعه کړي، چې څرنگه مافیا قوي وه او ددغه بدلون لپاره ستراتیژي رامنځته کړي. درې دیوې بلې تکمیلونکې ستراتیژیانې، چې په ګډه یې کوسټانوسرا ته غاړه نه ایښودله ته وده ورکړه، رامنځته شوي.

۱. په ساحه کې د خلکو په زوره د پیسو اخیستلو سیستم اخلاصول:

د خلکو په زور د پیسو اخیستلو سیستم خورا پیچلی دی. یوه هغه ستن، چې دغه سیستم پرې ولاړ دی هغه د سوداګرو له خوا دوی ته د ګواښونو کېدو له امله غاړه ایښودل دي، ځکه که یو غټ شمېر کسان دوی ته د پیسو له ورکولو انکار وکړي سیستم اخلاليږي او کمزوری کېدل پیلېږي.

۲. د خطر ډېرول: هغه خلک، چې غواړي له دوی په زور پیسې اخیستونکو نومونه د بیان ورکولو له لارې برنډ کړي، د هغوئ تشویقول او هڅول عموماً د مافیا لپاره خطر ډېروي. مهمه دا ده، چې دغه کار مافیا د ساحې کارکونکو ته او د چا پر مټ، چې د مافیا مشران خلک وېروي او له هغو پیسې راټولوي نور هم خطر ډېروي.

۳. د مافیا کارو نه کاپي کول: دا به ښايي وپرونکې وي کوسټانوسټرا بېلابېل کارونه تر سره کوي. اډیوپیزو او لیبروفیوترو پوه شول، چې په ګروپونو باندې د اغېزې لپاره دوی اړ دي، چې

په ځینو مواردو کې دوی ته خپله لوبه کې ماته ورکړي. مافیا د پیزو له لارې خلکو ته حفاظت ورکوي له دې امله د مافیا پر خلاف دغه نوی سنگر د خلکو د واک له لارې د خوندیتوب یو ډول وړاندې کوي. په پالرمو کې د ځینو خلکو لپاره مافیا د واک او گډې پېژندګلۍ حس رامنځته کوي، تحریک یوه متبادله ټولنیزه ټولګه، چې په ولسي مبارزه او وقار ولاړه وي رامنځته کوي. مافیا لوبغاړي سپانسر کوي خو د پیسو د پرېمنځلو لپاره اډیپزو یوه لوبډله حمایه کړه. خو د هغه تجارتونو، چې د زور پیسې یې نه ورکولې د هغوی د ملاتړ له لارې کوسټانوسرا حقوقي وړتیا ورکونکو لکه وکېلانو، محاسبانو، رواني مشاورینو او ان بدبختانه د سیاستوالو ډله لري، چې دغه خلک د مالوماتو او وسایلو سرچېنې دي. ولیبروفیوترو د تجارتونو څښتنانو ته حقوقي، مالي او ان رواني مشورې ورکوي، په داسې حال کې اډیوپیزو د سرچېه اعتصابونو، چې د اقتصادي ګټې یوه سرچېنه ده، د هغو خلکو لپاره، چې د پیزو له ورکولو انکار کوي، د خرڅلاو یوه منډه او موقع ده.

له ستونزې د وتلو یوه لاره

د ولسي مبارزې یو اساسي اصل دا دی، چې ټول هغه خلک، چې له مستبد سره ملګري دي هغوی مستبید سره ورته ډول وفادارېانې نه لري. د خلکو د واک د وفادارېانو بدلولو او بغاوتونه کول امکان لري، چې دغه کار د منظمو جرمونو پر پسمنظر هم عملي شي. که دوی یې خوښوي او که نه هغه خلک، چې پیزو ورکوي هغه د کوسټانوسرا سره تړلي دي، خو د تجارتونو ډېر مالکان اوس هم پیزو ورکوي دي له سر غړونې له قیمتته ویرېږي او په یوازې ځان نشي رامنځ ته کېدای.

اډیوپیږو او لایبروفیوچرو او د پالریمو خلکو اقدام په گډه کولای شي ددغه استحصالی، زهرجن او تاوتریخوالي ډک سیستم څخه بیرون ته د وتلو لاره برابره کړي. هغه خلک، چې ناقانونه په سیستم کې دي هغوی ته د بیرون وتلو په خاطر لاره برابرول یو زنځیري غبرگون رامنځته کوي. هر وخت، چې څوک له مافیا څخه وزي تحریک یوه بریا تر لاسه کوي او نورو ته جرائت ورکوي، چې له سیستم وزي نتیجتاً د مافیا پر خلاف تحریک اړ نه دی، چې فوراً یو شخص وهڅوي تر څو پرمختگ وکړي.

له نورو سره یو ځای کېدل

هغو ځایونو کې، چې د تحریک له تگلارو سره برابر وه او فایده یې درلوده، ځوان تحریک له دولت سره مل شوی دی. تحریک په ډېره هوښیاری سره د حقوقي سیستم او د مافیا پر خلاف او د خلکو لپاره د معاوضود تر لاسه کولو له لارې او قضیو کې د برخه اخیستلو له لارې په ښکاره لاسته راوړنې درلودې. لکه، چې وویل شول دوی د مافیا نیول شوي جایداد د خپل دفتر لپاره تر لاسه کړ او د اډیوپیږو د یوه غړي گودام یې برحاله کړ. بالاخره تحریک په ښونځیو، پوهنتونونو، د ښونې او روزنې وزارت، د قانون د نافذولو ادارو او قضا کې متحدین په گوته او له ځان سره را یوځای کړل.

عبرتونه

د ټیټې کچې د خلکو د گډون ښیگنې

ولسونه بېلابېلې وړتیاوې او وسایل لري، چې مدني نوښتونه کولای شي له هغو گټه واخلي او وده ورکړي. دوی په نوښت د ولاړو ستراتیژیانو او تاکتیکونو سرچینه گرځېدلې شي. پرته له دې، چې په نظر کې ونیول شي، چې دوی فعالان او که عادي خلک دي. د دوی قوت، نظریات او مهارتونو ته حوصله ورکول کېدای شي او ترې فایده اخیستل کېدای شي. کولا جاني وایي «عام خلک مبارزې ته ورک شوی عنصر او وسایل

راوړي..... که خلک منظم کړي تاسې حيرانونکي خلک را پيدا کوئ، خو که حيرانونکي خلک يوازې وي د دوی وړتياوې د باندې نه راوځي».

ددې لپاره، چې د خلکو واک ډېر شي تحريکونه او مبارزې اړتيا لري، چې بېلابېلې لارې او اقداماتو سلسلې رامنځته کړي د کوم په مټ، چې ولسونه مبارزه کې برخه اخيستلی شي. د اډيوپيزو په اړه له موجودو مدني سازمانونو څخه استفاده او نويو نوښتونو رامنځته کولو باندې مشتمل و. اډيوپيزو ډېر تاکتيکونه، چې يې د کم خطر لرونکي و لکه له مافيا څخه پاکو تجارتونو سرپرستي کول، ميلې جوړل او د باسکېتبال لوبو کې برخه اخيستل رامنځته کړي. تحريک په سيستماتيک ډول هڅه کوله، چې نوې لارې را پيدا کړي، چې د ځوانانو په گډون عام خلک مبارزې ته راگډ کړي.

ستراتيژيکي فکر کول

له اډيوپيزو څخه درې ستراتيژيکي درسونه اخيستل کېدای شي. لومړی له فاسد نظام څخه له ځان سره خلک ملگري کول. دغه کار نه يوازې دا، چې موجود ناقانونه حالت کمزوری کوي بلکې دغه کار عملي او ان تحريک يا مبارزې ته قابل احساس ښېگڼې راوړي. مدني مبارزې اکثراً دغه ورسني مورد په خپلو ستراتيژيکي فکر کولو کې له نظره غورځوي. په ټوله ټولنه کې د مافيا له اړيکو سره سره اډيوپيزو د دولتي ادارو، قانون د نافذونکو چارواکو، مسلکي سازمانونو سره اډيوپيزو تماسونه او په همکارۍ ولاړې اړيکې رامنځته کوي.

تحريک د هغو تجارتونو، چې غواړي له مافيا سره تړاو لري، يا يې ورسوي په اړه د مالوماتو په شان د هغو، چې ددغه تجارتونو د پسمنظر د مطالعه کولو لپاره اړين دي په شان مالوماتو راټولولو او نورو څخه پورته کوي.

دویم دا، چې له پټ فطرت سره سره اډیوپیږو او لیبروفیوچرو د کوسټانوسټرا قوت کمزوریانې، متحدین هغوی ته وړیا ورکونکې ځانگړتیاوې او کړنې ډېر په احتیاط سره تر ممکنه حده مطالعه کړل. ددغو مالوماتو له لارې دوی وکړای شول، چې په نوښت ولاړ تاکتیکونه، مجبورونکي پیغامونه او سمبولونه، موثرې سټراتیژیانې لکه د مافیا ځینې کارونه نقل کول او له قانوني کارو بار څخه د وتلو لارو چارو برابرول رامنځته کړي.

غیر قابل احساس لاسته راوړنې

له نورو سره ګډ کار په کوم کې، چې د تحریک بېلابېل اړخونه (سټراتیژیانې، تاکتیکونه، نهایی موخې، لومړنۍ موخې، پیغامونه او ایټلافونه) یو د بل لپاره تکمیل کونکي او یاغښتلی کونکي دي. دوی مرسته کوي، چې یوالی رامنځته کړي، وسایل ډېر کړي د خلکو واک رامنځته کړي او د بقا لپاره امکاناتو ته وده ورکړي. همدارنګه خوځښت دوامداره ارزونه، نتایج څېړل او له حالاتو سره برابري، د مدني مبارزې یوه مهمه ځانگړتیا ده. دغه کار د موثرو سټراتیژیانو لپاره فکر، تاکتیکي تنوع او مجبورونکي پیغامونه، چې د ولسي مبارزې د اقداماتو نوښت ټاکي او د مبارزې ډېر بدلو باعث گرځي، رامنځته کوي.

بالاخره کله، چې د مبارزې یو وړوکی گروپ په یوه دوامداره مبارزه او یا تحریک کې، چې پکې په زرګونو نه وي سلګونه خلک شامل وي کې د مشرتابه او نظم ګواښونه پکې را ولاړېدلی شي. د خوځښت یو فعال خو لا محدود جوړښت او د پریکړو کولو سیستم بل خوا، تر منځ توازن د مدني نوښت لپاره اړین دي .

اووم خپرکی

د فساد پر خلاف د ښاريانو ستن

هند

((ددې لپاره، چې يقيني کړي، چې د ولسواکۍ نورې
څلور ستنې په سمه توگه کار کوي هر تبعه کولای شي
پنځمه ستن کې شامل شي. د پنځمې ستنې ريس
ويجي اناند)).

د اختلاس هغه پېچلې سيستم، چې د حکومت، خصوصي سکتور او نورو
ټولنيزو ساحو ته ور داخل شوی وي بدلول که ناممکن نه وي ويرونکي
ښکاري. ددغه ننگونې د پراخې په نظر کې نيولو سره يوازې دا ستونزه،
چې له کومه ځای پيل وکړي او د لنډ مهاله ښکاره بدلون د ټولنې د اوږد
مهال د بدلون يو بل سره تړاو مخکې له دې، چې ان پيل شي د مدني
نوښتونو مخه ډک کوي. په هند کې د پنځمې ستنې تحريک ددغې
ستونزې په منځ کې د خپل تېرني اساسي حرکت مالوماتو ته د لاسرسي د
قانون تحريک پر قدمونو او د يوه ډله له نوښته ډکو د ولسي مبارزې د
لارو پر مټ خپله لاره وهي.

پسمنظر

مالوماتو ته د لاسرسي تحريک د يوه ولسي تحريک په توگه، چې
مالوماتو ته لاسرسي يې د حکومت د روڼتيا، د واکمنو مسوليت منل او د
ژوندي پاتې کېدو لپاره اړتيا وه، لکه مزدوري او خوراک سره تړل رامنځته
شو. ددغه تحريک په لومړي سر کې SMO (د مزدورانو او کروندگرو د
توانمندي اتحاديه) چې MKSS ورته ويل کېږي وه. ملي مبارزه په
۱۹۹۷ کال کې د راجستان د څلوېښتو فاميلونو په يو بېوزله کلي کې
رامنځته شوه. هغه څه، چې د بېوزلۍ پر خلاف د مزدورانو له خوا د کم

ترين مزد لپاره پيل شوی وه د دوی له امله تبديل شوه. «موږ پوه شو هغه اصلي ستونزه، چې راجستان کې د کار په حالاتو او مزدورۍ اغېزه کوي دغه ځل فساد او اړيکې پالل و». د MKSS يو برخوال، چې دوی ويل مزدورانو خپل کار سرته نه دی رسولې سره مخالفت وشي، د MKSS سيمه ييزې ادارې سوابقو لکه حاضريانو، کتابونو، د مزدورانو لېستونه، د بيلونو کاپيانې او وچرو ته د لاسرسي غوښتنه وکړه.

د کلونو په تېرېدو سره دوی د خلکو د واک بېلابېلې مبارزې، چې د نه خوړلو اعتصابونو د مختصر اوږد وخت لپاره له ناستو ترليفليټونو، د کوڅود تياترونو، سندرو، په ټرکونو کې د سفرونو کولو، د ادارو مخو ته ناستې او د سياسي مبارزو لپاره سفر کولو پورې پکې شاملې وې، تر سره کړې.

MKSS ښايي د خپلو ولسي ناستو د رامنځته کولو لپاره ډېر مشهور و، دغه تحريک ښايي د افغانستان د روڼتيا د ادارې د خلکو له خوا د پرمختيايي پروژو د نظارت د نوښتونو لپاره او د تحريک له تشدده خالي طريقې په کېنیا کې د بشر د حقونو لپاره د مسلمانانو تحريک او په نورو ګاونډي هېوادونو لپاره يوه انگېزه وگرځېده.

پر ۱۹۹۸ کال تحريک خپله لومړنۍ ستره لاسته راوړنه درلوده او هغه دا، چې د راجستان له نوي ټاکل شوي حکومت سره يې د مالوماتو د لاسته راوړلو د حق قانون د مسودې د رامنځته کولو په اړه سلا مشورې پيل کړې. په ۲۰۰۰ کال کې قانون پاس شو. له دې سره هممهاله په ۱۹۹۶ کال کې د MKSS مرکزي هسته د خلکو له خوا مالوماتو ته د لاسرسي د حق ملي مبارزه کې مهم رول درلود. دغه مبارزې د ولسي اقداماتو، مدني ټولنې، سازمانونو سره د اړيکو او د واکمنو د ځان سره د يو ځای کولو له لارې په بناريانو ولاړ مالوماتو ته د لاسرسي د قانون لپاره مبارزه کوله.

تاريخي قانون د ۲۰۰۵ کال په اکتوبر کې پاس نشو. شکرېسنگ، چې يو مدني فعال او اکاډميک دی، ددغه تحریک لاسته راوړنې يې داسې خلاصه کړې «عموماً قوانين د حکومت لپاره رامنځته کېږي، چې خلک کنټرول کړي خو دا قانون (مالوماتو ته د لاسرسي د هند قانون) دغه کار سرچپه کوي. دلته ددغه قانون پر مټ خلک حکومت ارزوي». دغه قانون د هند خلکو ته ټولو هغو اسنادو ته، چې چارواکي يې لري لکه حاضريانې، ايميلونه، قراردادونه، او حقوقي مشورو ته د لاسرسي درلودلو موقعه ورکوي. د نادولتي ادارو (NGO) گانو د هغو خنډونه، چې دوی يې له حکومته اخلي په اړه هم مالومات تر لاسه کېدای شي. ددغه قانون غوښتنې د کارونکو لپاره ډېرې اسانې دي، د دغه قانون په محتواو کې د ولسي خلکو د نظرياتو انعکاس ښکارېږي کوم لپاره، چې رسمي فورمه نشته. ښاريان کولای شي د کاغذ په يوه ټوټه له حکومتي چارواکو يوه او يا څو پوښتنې مطرح کړي. کېلي دا ده، چې د درستو پوښتنو د طرح کولو له لارې امکان لري، چې فريب مستند شي، په اختلاس بر لاسي پيدا کړي، مسوولين مسؤل وگرځوي او بالاخره ښې حکومتدارۍ ته وده ورکړي.

د قانون د کمزوري کولو او د عامو خلکو لپاره د ستونزو پيداکولو د دوامدارو هڅو لکه مالوماتو ته د لاسرسي لپاره د درخواست ورکولو فیس، سره سره د ۲۰۱۱ کال کې مالوماتو ته د لاسرسي په نړيواله سروې کې د هند قانون د نړۍ درېيم قويترين قانون و. په هغو دوه نيمو کلونو کې، چې مالوماتو ته د لاسرسي حق قانون و گرځيده نږدې ۲ ميليونه درخواستونه، چې ۴ لکه يې د کليوالو او ۱،۶ ميليونه يې له ښاري سيمو و، ددغه قانون په حق کې وکارول شول.

د کارناټک ولايت يو راپور ښيي، چې مالوماتو ته د لاسرسي د حق لپاره د درخواستونو او غوښتنو شمېر په ۲۰۰۵-۲۰۰۶ کې له ۱۰،۴۸۵ څخه په

۲۰۰۹-۲۰۱۰ کې ۱۷۷،۲۵۹ ته لوړ شو. په داسې حال کې، چې دغه سترېدل حوصله ورکونکي دي. د ۲۰۰۸ کال یوه څېړنه ښيي، چې د فساد د له منځه وړلو او روڼتیا رامنځته کولو لپاره د ولسي پوهاوي او د قانون د کارونې لپاره لږترلږه حالات برابر دي. د مدني ټولنې یوې څېړنې، چې په لسو ولایتونو او د نوي ډیلي په مرکزي سیمه یې تمرکز کاوه. وموندل، چې ۴۵ سلنه د هغه خلکو، چې په توکلي توګه غوره او یوازې ۲۰ سلنه هغه خلک، چې ۴۰۰ کليو د متمرکزو ګروپونو سره یې تړاو درلود هغوی مالوماتو ته د لاسرسي څخه خبر و.

د هند د حکومت د پرسونل او روزنې له خوا سپانسر شوی یو راپور وايي، چې یوازې ۳۳ سلنه خلکو په بناري او ۱۳ سلنه خلکو په کلیوالو سیمو کې له دغه قانون جوړونې خبر و. دغه راپور نتیجه ګیري وکړه، چې «لکه څرګه، چې یې تصور کېده قانون لا تر اوسه د عملي کېدو مرحلې ته نه دي رسېدلی». له ۲۰۰۵ کال را په دېخوا د مدني ټولنې هڅې او ان د حکومتې مدني ملګرتیا په ټول هېواد کې سر راپورته کړی تر څو خلک وهڅوي، چې مالوماتو ته د لاسرسي قانون د دولت د فساد پر خلاف د جنګریز لپاره وکاروي. او بیا پنځمه ستن ده کوم، چې مالوماتو ته د لاسرسي قانون یو پراخ تحریک سره را یو ځای کړي، چې عامو خلکو ته قوت ورکړي، چې د اختلاس مخه ونیسي.

پنځمه ستن «د اختلاس پر خلاف راپورته کېدل»

پیل

په ۲۰۰۱ کال کې ویجی اناند د واشنگتن ډی سي په سیمه کې د مالوماتي ټکنالوژۍ مشین و. د هند د حالاتو په اړه انډینین ویجی له نورو هغو هنډیانو سره، چې په خارج کې اوسېدل د AIMS په نوم یو بنسټ رامنځته کړ. ددغه خیریه سازمان بنسټ موخه په کلیوالو سیمو کې د ښونې او روزنې بیخ بنسټ او روغتیا او نورو له لارې د ټولنیز او اقتصادي

پرمختګ ته وده ورکول و. په را روانو دریو کلونو کې، چې کله ښاري او د لوړو زده کړو لرونکي انند کورته د خپل سفر پر مهال له کلیوالو سیمو لیدنې وکړې، هغه دا پایله، چې د هغه هېوادوال، چې په کوم ستونزمن حالت کې اوسېږي هغه په ساده توګه د یوه ښونځي، څا او یا د روغتون د نشتوالي له امله ندي، اخیستل پیل کړل.

«زه دې پایلې ته ورسیدم، چې د ټولنې ځینې عناصر د پرمختګ رامنځته کېدو مخه ډې کوي» هغه وویل خلک له واکمنو څخه د خپلو حقونو د غوښتلو کلتور نه درلود او نه هم ډېرو ملکي کارکونکو له خپلو دندو سره تړلي مسوولیتونو او د کار د تر سره کولو حس درلود. دغه کار زه دې ته اړ کړم، چې فکر وکړم، چې د اوږدمهال بدلون لپاره حکومتی مسوولین با مسوولیته کولو ته اړتیا لري».

په ۲۰۰۴ کال کې انند د ایم بی نیربل، یو ټولنیز متشېس او مدني فعال چا، چې له وړاندې په مدراس کې د اختلاس پر خلاف د پنځمې ستنې په نوم یو نا رسمي ګروپ جوړولو، سره اړیکه ټینګه کړه. انند د نوموړي له نظریاتو څخه متاثر شو او په رسمي توګه یې په تامیل ناډو کې په امریکا کې د مرکز لرونکي یو نا دولتي بنسټ سره په ګډه د پنځمې ستنې په نوم د سازمان بنسټ کېښوده ترڅو په خارج کې له اوسیدونکي هنديان ملګرتیا او هڅو ته وهڅوي.

ددغه تحریر نوم د ولسواکۍ له څلورو ستنو څخه اخیستل شوی. د قانون جوړونې جوړښت (پارلمان) اجرایه، مقننه او پر رسنیو سربېره یوه بریالۍ ولسواکي پنځمې ستنې ته اړتیا لري. دغه ستن فعالو او ګډون کوونکو ښاريانو، چې د یوې داسې ټولنې، چې له اختلاس څخه پاکه وي رامنځته کېدو لپاره هڅه وکړي، انند په ۲۰۰۷ کال کې بېرته خپل کور ته ستون شو ترڅو په ساحې کې د کار تر سره کولو لپاره مدني نوښت

رامنځته کړي. هغه وویل «ما غوښتل، چې په غټه کچه نور کارونه وکړم او په مدني تحرک باندې کار کولو په خاطر هند ته راغلم».

لرلېد، اوږدمهالې موخې او لنډ مهالې عمومي موخې

د پنځمې ستنې لرلید ډېر ساده دی او هغه له فساد څخه ازادي تر لاسه کول دي. دغه مبارزې ته د هند د ازادۍ د تحریک مبارزې د دوام په سترګه کتل کېږي. انند په ټینګار سره وویل «هند د بریتانېې له قبضې ازادي تر لاسه کړې او اوس باید له فساد څخه ازادي تر لاسه کړي». د دغه مبارزې منشور وایي «د هند د هر بناري هڅول او تقویه کول، چې په خپله ټولنه کې په هره کچه اختلاس له منځه یوسي». د مدني نوښت عمومي لومړنۍ موخه د مدني مسوولیت او د فساد نه زغم کلتور رامنځته کول دي. مبارزه خپلو هڅو ته «له ازادۍ لسیزې وروسته د خپلواکۍ دویم تحریک په سترګو ګوري». هر یو شخص د همکارۍ نه کولو، تاوتریخوالي نه کولو او له خپل ځان څخه د دفاع له لارې کولای شي د بډو نه ورکونې جنگیالی شي».

لومړني بدلونونه او تګلارې

د پنځمې ستنې مشرتابه په پیل کې د یو شمېر مهمو او موجودو ستونزو سره لاس او ګریوان شو. لومړی دوی غوښتل پر ځای ددې، چې یوه محدوده مبارزه وکړي یو دوامداره تحریک رامنځته کړي. دویم دوی نه غوښتل، چې تحریک د ټولنې د بدلون پراخ لرلید قرباني کړي، بیا هم دوی پوهیدل، چې د دوی لپاره له ټول فاسد نظام سره جنګېدل او د هر ډول اختلاس مهارکول ناممکن دي. له دې امله ګروپ اې و، داسې یوه لار پیدا کړي، چې له اوږد لېست له منځه اوږدمهاله انګیزې او موخې را وباسي او د مبارزې ساحه او موخې د اداره کېدو کچې ته راکمې کړي، اختلاس عامو بې انصافیو او شکایتونو سره وتړي او د لیدو وړ او ډېرېدونکي بریالیتوبونو لپاره هڅه وکړي.

پنځمه ستن اړ وه، چې له درې رواني خنډونو: د حکومت په اړه بې باوري، د حالاتو د بدلون په اړه نا اميدي او د اختلاس کونکو له خوا غبرگون (چې دغه د عامو ښاريانو او مبارزينو لپاره يو حقيقت دی) سره مبارزه وکړي. وروستۍ خبره دا وه، چې د پنځمې ستنې مشرتابه غوښتل په راتلونکي وخت کې د سيستماتيک بدلون لپاره اساس رامنځته کړي. «که موږ منحيث القوم په گډه اختلاس ته نه ووایو، بالاخره به هغه پای ته ورسېږي» دغې موخې ته د رسېدو لپاره پنځمې ستن يوه دوه گونې ستراتيژي، چې د مبارزې له لرليد سرچېنه اخلي په لاره واچوله.

۱. عام خلک د پوهاوی د ډېرولو مخامخ مرستې، عملي زده کړې، له تاوتریخوالي خالي تاکتيکونو او افزارو (اداري او غېر اداري) له لارې د اختلاس سره مبارزې ته هڅوي، کوم ډول اختلاس؟ اصلي مرکزي گروپ پوهېده، چې دوی بايد د فساد هغه ډول نه يوازې دا، چې ډېر خپور وي بلکهې د اکثريت خلکو ژوند متاثره کوي په نښه کړي. دوی پرېکړه وکړه، چې بډو ورکول به صفر ته راټيټوي. د عامو خلکو لپاره د ملکي مامورانو، حکومتی چارواکو او د پوليسو له خوا له دوی څخه بډو اخيستل يو د حس کېدو وړ شکايت و، چې دغه شکايت د خلکو د حقونو، د عامه خدماتو، دولتي امتيازاتو (کوم، چې د غريبو خلکو موجوديت گواښي) محرومول دي. دوه مهمې طريقې، چې په خواوشا کې يې له تاوتریخوالي خالي تاکتيکونو گردش کولو په دغه ستراتيژي يې ټينگار وکړ، دغه طريقې مالوماتو ته د لاسرسي د حق قانون تقويه کول او د صفر پيسو لوټ و.

۲. ځوانانو او محصلينو ته د فساد پر خلاف اخلاقيات ور زده کړې، همدغه ځوانان به د هند کاري قوه، ملکي مامورين، پرېکړې

کوونکي او مشران وي، اساس يې اختلاس څخه د ازادۍ مبارزه ده.

مالوماتو ته د لاسرسي د قانون پر مټ د ولس تقويه کول

پنځمه ستن د MKKS د مالوماتو د لاسته راوړلو د حق تحريک او مالوماتو ته د لاسرسي د قانون د پاس کېدو زېږنه ده ده. پنځمه ستن د MKSS د لرليد، چې عام خلک بايد د مالوماتو د لاسته راوړلو لپاره له قانون څخه استفاده وکړي تر څو اختلاس، چې د دوی پر ورځني ژوند اغېره کوي له منځه يوسي. تحريک يوه مهمه طريقه د يو بل د تکميل کونکو فعاليتونو ټولگه رامنځته کول، چې درې موخې لري. لومړۍ موخه:

د قانون په مټ د اختلاس مخنيوي او د بډو ودرول دي. دويمه موخه خلکو ته د عامه خدماتو لکه د اوبو برېښنا امتيازاتو لکه د ماليو بېرته ورکول او تقاعد د بېوزلۍ پر خلاف کمک، چې پکې کليوالو سيمو کې د استخدام د پروگرامونو په گډون د ښونيزو بورسونو او د راشن کارټونو شامل دي، جوگه کول دي. انند وايي درېيمه موخه دا وه، چې مالوماتو ته د لاسرسي قانون په اړه «په کم وخت کې دومره خلکو ته، چې څومره امکان ولري پوهاوی ورکړل شي».

ښونه او روزنه د پنځمې ستنې د مالوماتو د لاسته راوړلو د حق دقانون په تړاو يو له سترو فعاليتونو څخه دی. گروپ هڅه کوي خلکو ته، چې څومره په پراخ کچه وکړای شي مالوماتو ته د لاسرسي حق د قانون په اړه روزنه ورکړي. په لومړي سر کې گروپ په خپل پلرني ولايت تاميل ناډو کې پيل وکړ، او تازه په تازه اندرا پرديش، کارناټک او د راجستان دو ولسواليو ته خپور شو او ټول هېواد ته د رسېدو انگېزه له ځان سره لري.

د اونۍ په شپږو ورځو کې دوی مالوماتو ته د لاسرسي د حق قانون په اړه په مدراس او کولایمباتور دفترونو کې کلنیک جوړوي، چې خلکو ته

عاجل مالومات ورکوي. د هفتې په ورځ په یادو ځایونو کې دوی د روزونکو د روزنې ورکشاپونه دایروي. د اختلاس څخه د ازادۍ د ځوانانو تحریک مبارزه او د زوه کونکو د بېلابېلو برخو سربېره پنځمه ستن په پوهنتونونو او لېسو کې ورکشاپونه دایروي. په داسې حال کې، چې د ولسواکۍ همغږي کونکي په ټوله تامل ناپو کې په کلیوالو ښارگوټو او بانډو کې د منزوي شویو ټولنو په ګډون له نورو خلکو سره ناستې کوي.

موادو کې د مالوماتو د تر لاسه کولو لپاره د عریضې ورکولو پروسه، د فورمې د ډکونکي لپاره مراحل د مالوماتو راټولول او له سیمې کتل، د فاسدو چارواکو لپاره سزاګانې او د پوښتنو کولو لپاره ستراتیژۍ لار شامل دي. انند وویل. د بېلګې په ډول د بیوزلۍ له کرښې لاندې اوسېدونکي یوه ښځه تر هغې، چې بدې ور نه کړي خپل راشن نشي اخیستلی. مالوماتو ته د لاسرسي حق پخپله عریضه کې هغه داسې پوښتنې، چې د هغه چارواکي، چې زما عریضه، چې په یو مشخص تاریخ کې ورکړې پروسس کوي څه نوم دی؟

تر دغه تاریخه د راشن کارت څومره عریضې بندې پاتې وې؟ له دغه تاریخ را په دېخوا دغو چارواکو څومره عریضې پروسس کړي دي؟ زه په کوم تاریخ کولای شم خپل راشن کارت تر لاسه کړم؟ پنځمه ستن له خلکو سره مرسته کوي، چې خپل مالوماتو ته د لاسرسي د حق قانون لپاره عریضې ولیکي او اړونده چارواکو ته یې ورکړي، چې دغه کار د بې سواده نیمه سواد لرونکو، زړو او د ټولنې نورو اسیپیډیره ګروپونو لپاره یو ستر خدمت دی.

همدومره مهمه دا ده، چې تحریک د هغو ښاريانو، چې اړونده چارواکو لخوا د غبرګون له امله له ورتللو وېرېږي د هغوی له طرفه عریضې ورکوي. دغه ډول فکرونه د حکومت په هغو ایماندارو چارواکو، چې غواړي سیستم کې فساد برېښي کړي د بیوزلو، قبايلي ګروپونو، د ذات

پات په سیستم کې د منزوي شویو گروپونو او عموماً په کلیوالي ټولنو کې چېرته، چې د ښاري سیمو په پرتله دښمنې ډېرې دي عامې دي. د هغه پراخ اختلاس، چې پولېسو او یا لوړپوړي چارواکي یې رامنځته کوي د پنځمې ستنې د هېواد په کچه د عریضو د فورمونو د ډکولو لپاره په ملي کچه د رضاکارانو شبکه رامنځته کړه.

د گروپ یوه تېرني غړي وویل، دغه رضاکاران ډیری د ملکي ادارو تقاعد شوي مامورین دي، چې له حرص نه ستړي وي او له سیمې ډېر لرې واقع وي، چې په اسانۍ سره د فاسدو له خوا یې نه خای مالومیدای شي او نه ورباندې برید کېدای شي. تحریک هغو خلکو نه، چې غواړي د حکومت استخباراتي او یا څېړنو مرکزي ادارې ته لاسرسی پیدا کړي، سره مرسته کوي.

تحریک له خلکو سره مرسته کوي، چې د څار پولېسو ته د عملیاتو کولو لپاره څه ډول راپور ورکړي. پر دې سربېره که شخصي عملیاتو تر سره کولو لپاره له راپور ورکولو ویرېري تحریک ورته رواني ملاتړ هم مهیا کوي. انند وایي، چې په ډېرو مواردو کې فقط د مالوماتو د لاسته راوړنې لپاره د عریضو ورکول دومره فشار رامنځته کوي، چې د څېړنو او انضباطي اقدام امکان د فاسدو چارواکو مخه نیسي. پنځمه ستن د سختو قضیو په گډون «د بریا قیصې» پخپله وېبپاڼه او میاشتني مجله، ماترم (بدلون) باندې خپروي. کله، چې مالوماتو ته د لاسرسي لومړنۍ عریضې ورکول سمون رامنځته نه کړي تحریک اکثرأ له ښاريانو د بیا ځلې عریضو ورکولو غوښتنه کوي.

د صفر پیسو بانک نوټ

په ۲۰۰۱ کال کې د انند یو پیژندونکي او د ماري لینډ د پوهنتون د فزیک پروفېسور موهن باگټ، چې کله هند ته سفر وکړ د هند خلک او په خارج کې اوسېدلي هندیان یې د بدو غوښتلو پر مهال په یوه حیرانوونکي نظر

سره راوینس کړل. هغه د پنځوسو هندي پیسو په شان بانکنوټ جوړ کړ خو له اصلي پیسو سره یې توپیر درلود. دغو پیسو کومه درجه او ارزښت نه درلود او پرې لیکل شوي و (په هره کچه اختلاس له منځه یوسئ).

د پنځمې ستنې مرکزي هستې دغه بانکنوټونه کارول پیل کړل او د هېواد پنځه سترو ژبو (هندي، کانادا، مالي الام، تامیل او تیلگو) ته یې وژباړه او د تحریک په وېبپاڼه یې خپور کړ. او همدارنګه یوه دوهمه وېبپاڼه (Zero Carrency.org) هم رامنځته کړه، چې دغه وېبپاڼه د نړۍ د هر هېواد د اسعارو د صفر بانک نوټ د ډاونلوډ کېدو اسانتیا لري. د صفر بانکي نوټ بېلابېلې موخې لري. انند وویل لومړی د عامو خلکو لپاره له تاوتریخوالي خالي وسیله ده، چې له بدو ورکولو څخه انکار کوي.

کله، چې له مبارزینو څخه پیسې غوښتل کېږي دوی د اصلي بانک نوټ پر ځای دغه نوټ ورکوي. هغه ډېره کړه، چې په عینې وخت کې نوټ «له اختلاس سره د نه همکارۍ او ولسي مبارزې» یو پیغام ورکوي. د نوټ بل مخ د پنځمې ستنې د مبارزې په اړه مالومات وړاندې کوي. د بانک نوټ دغه ځانګړی ستراتیژیک جوړښت فاسدینو ته ښيي، چې ښاريان یوازې نه بلکې د یو ستر تحریک یوه برخه ده، چې دغه تحریک به فاسد چارواکي را ونیسي. دغه یوالی په خپل وار د فاسدو چارواکو مخالفت کولو وېره له منځه وړي او دوی ته جرات ورکوي، چې د بدو له ورکړې انکار وکړي.

د تحریک غړي دغه بانکنوټونه د ګڼې ګوڼې ځایونو لکه د اورګاډي په تم ځایونو، د بسونو په تمځایونو، سینماګانو، حکومتی دفاترو، چې خلکو ته خدمت مهیا کوي او ان په ودونو کې (چې ډېرو ته ډېره ښه موقع ښکاري) خلکو ته دغه بانکنوټونه ورکوي. انند وایي، چې د ۲۰۱۲ کال تر نیمایي پورې دوی د صفر پیسو بانکنوټونه او د تحریک مواد له دوه درجنو ډېرو ودونو کې په مدراس او نورو بېلابېلو ولسوالیو کې وېشلي دي.

د کونيمباتور ولسوالۍ همغږي کوونکو په ډېره زيرکتيا د تامليل نادو دويم ستر بنار دصغري بانکوتونوباندې پوښلی دی. پنځم ستن تحريک د اختلاس پر خلاف اسعار په خپلو محافلو، ورکشاپونو، په کوڅو کې په مظاهرو او اعتصابونو کې خلکو ته وېشي. له ۲۰۰۷ کال را په ديخوا په تامليل نادو، اندراپرديش، کېرالا، راجستان او همدارنگه نوي ډيلي او بمبې کې دغه بانکوتونه عامو خلکو ته توزيع شوي. د ۲۰۱۱ کال په خپل راپور کې پنځمې ستنې تحريک وويلي: «په زرگونو خلکو د صفربانک نوټ هغه وخت، چې له دوی بډې غوښتل شوی چارواکو ته ورکړي او دوی حيران شوي، چې له دې وروسته فاسد چارواکي پرته له دې، چې له دوی رشوت واخلي د دوی کار يې سر ته رسولی دی».

په مبارزه کې د ځوانانو راگډيدل

عموماً پنځمې ستنې تحريک خپل ډېر تمرکز په ځوانانو او په ځانگړي توگه محصلينو باندې کوي. اند وويل «عمومي نظر دا دی له هغه وروسته، چې دوی اتلس کلن شي دوی به د خپلو حقونو د لاسته راوړلو لپاره ځواکمن شوي وي. کله، چې له پوهنتون څخه فارغ شي دوی پوهيږي، چې دوی ځواک لري او دوی پرته له دې، چې بډې ورکړي له خپل ځواک څخه استفاده کولای شي». د ۲۰۰۹ کال په مارچ کې گروپ د اختلاس پر خلاف د زده کونکو برخه هېره کړه. دوی د پوهنتونونو د محصلينو د اختلاس پر خلاف جنگيدو ځواکمن کولو لپاره د پوهنتونونو له څانگو ملاتړ کاوه او دوی د پنځمې ستنې په اړه په پوهنتونونو کې تبليغ کوي. دوی د ښونځيو د کوچنيانو لپاره يو مالوماتي ورقه (پمفيلټ) هم رامنځته کړ.

د پنځمې ستنې د کوڅو په ډېرو فعاليتونو کې زده کونکي برخه لري. له اختلاس څخه د ازادۍ تحريک ټول تامليل نادو پوهنتونونو او تازه تازه نورو ايالتونو کې د هر اړخيزو ورکشاپونو له لارې تر سره کېږي. له ۲۰۰۷

کال را په ديخوا تحریک په مجموعي توگه ۱۶۰۰ پوهنتونونو ته رسيدلي دي. هر ورکشاپ يو بل تقويه کونکي عناصر په بر کې نيسي.

* د فساد پر ضد د پوهاوي په اړه پريزيتيشن : په دغه پريزيتيشن کې د هند په محدوديتونو او لويوالي تمرکز کېږي، ولې د هند خلک د اختلاس پر ضد مبارزې کولو ته اړتيا لري. د فساد د لاملونو د هغې پايلې او د فساد په نښه کول په دغه پريزيتيشن کې خپل کېږي.

* د صفر پيسو بانکوتونه : د دغه نوټ د مانا او په بډو اخيستونکو د هغه اغېزې په اړه له خبرو کولو وروسته برخه والو ته ویشل.

* د مقالو سيالۍ : د پنځمې ستنې له دورې وړاندې د زده کوونکو څانگو د اختلاس پر خلاف د مقالو سيالۍ رامنځته کوي، چې گټونکي وروسته بيا په غونډه کې اعلانېږي.

* مالوماتو ته د لاسرسي د حق قانون وړاندې کول : د قانون مطالعه او ښاريان يې څرنگه کارولی شي.

* د استخدام لپاره اقدام : له برخه والو غوښتل کېږي هر هغه اشخاص، چې نفرو ته پريزيتيشن کول غواړي لاس دې پورته کړي.

* د وړوکي گروپ تمرين : گډونوال د پنځو پنځو کسانو په گروپونو کې ویشل کېږي دوی بيا هغه پوښتنې په گوته کوي، چې پنځمې ستنې يې پوښتل غواړي او يا پخپله يې ځواب ورکول غواړي. هر گروپ خپله پايله له نورو سره شريکوي.

* ژمنه : د ورکشاپ د پای ته رسېدو پر مهال له زده کوونکو غوښتنه کېږي، چې د فساد پر ضد ژمنه تر سره کړي. دوی په گډه اعلان کوي «زه ژمنه کوم، چې نه به بډې اخلم او نه به يې ورکوم او دا ژمنه کوم، چې د هند هر شخص به هڅوم، ځواک

به ورکوم او وړتیا به ورکوم، چې په ټولنه کې په هره کچه له فساد سره مبارزه وکړي».

* لاسلیک: اکثرأ د صفر پیسو یو لوی بینر خپرول کېږي، چې پر هغه باندې د لاسلیکونو کولو له لارې زده کوونکي د فساد سره له مبارزې د ژمنې کولو په خاطر لاسلیک کوي.

په مبارزه کې کاریدونکې ژبه د ځوانانو په نوښتونو کې مرکزي رول لري. پنځمې ستنې ډله په دریو ساحو ټینګار کوي. لومړۍ یې ازادي ده، د هند خلک له بریتانې ښايي ازاد وي خو فساد دوی اوس هم ځپي. د بېلګې په توګه په ۲۰۱۰ کال کې د والور د ټکنالوژي په انستیتوت کې انند خلک وهڅول، چې «تاسې د هند د ازادۍ جنگیالی یاست مور ۱۹۰ کلونه د بریتانې غلامان و او اوس مور د اختلاس غلامان یو». د وطن سره مینه دویمه ساحه ده. که خلک وغواړي له هند سره مینه ښکاره کړي دوی اړ دی، چې له اختلاس سره وجنګېږي. تر هغو، چې پراخ فساد موجود وي هند نه شي کولای خپلې وړتیاوې او لویوالی ښکاره کړي.

انند په غونډه کې اعلان وکړ «دا زموږ په لاس کې ده». درېیم یې دا ده، چې پخپله بدلون وگرځی دا په هغه نقل قول، چې ګاندي ته منسوبېږي «هغه بدلون له ځانه جوړ کړه کوم، چې ته په نړۍ کې لیدل غواړي»، باندې ولاړ دی. په ورکشاپونو کې پر دې ټینګار کوي، چې دا د ځوانانو کار دی، چې هند ته بدلون ورکړي. د والور د ټکنالوژي په انستیتوت کې انند وویل، چې «موږ تاسې ته اړتیا لرو، تاسې به هند اړکړئ، چې د ښه ژوند طرف ته بېرته راوگرځی».

په هغو پوهنتونونو کې، چې د پنځمې ستن د محصلینو څانګې لا وار د مخه پکې موجودې وې د تحریک غړي له ورکشاپ وړاندې له ګروپ سره وخت تیروي. دوی په ګډه د پوهنتون له استادانو او لوړپوړو ادارې

چارواکو سره گوري، د هغوی ملاتړ راجلبوي او همدارنگه په دې اړه، چې اختلاس څه ډول پر ښونیز سکتور باندې اغېز کوي له هغوی نظريات اخلي. پر ورکشاپونو سربېره پنځمه ستن په پوهنتونونو کې د تحریک د نویو څانگو رامنځته کېدل او محصلین د تحریک لیکو ته راجذبولو څخه ملاتړ کوي او نوي نوي پوهنتون کې په غټو غونډو کې برخه اخیستل یې پیل کړي.

د بېلگې په ډول د ۲۰۱۱ کال د مې په میاشت کې د تحریک غړو د ایس ار ایم پوهنتون د ټکنالوژۍ د منیجمنټ په فیسټوال کې د انسټیټوت له ادارې سره په گډه ستر رول درلود. پنځمه ستن د مدني ټولنې یو څو نورو ادارو او زده کونکو د اختلاس پر ضد لارښوونې وکړې.

تحریک د څلورو ورځو غونډو پر مهال یو دریځ درلود، چېنلونو کې د مباحثې لپاره یې ویناوال او نظريات ورکړي ۱۵۰ نوي محصلین یې راجذب کړل ۵۰۰ محصلینو د برېښنايي لیک د تر لاسه کولو لپاره ځانونه ثبت کړل او په پوهنتون کې د نوي څانگې د رامنځته کولو په خاطر یې لږه موده وروسته پوهنتون ته د بېرته را ستندیدو پلانونه جوړ کړل. انند وویل «موږ غواړو دا د یو خاموش انقلاب په توگه پیل کړو». هغه ډېره کړه اوږدمهالې موخه دا ده «چې دا تر ۲۰ کلونو پورې دوام وکړي».

له تاوتریخوالي خالي تاکتیکونه

د پنځمې ستنې له پیل پنځه کاله را وروسته مدراس مرکزي هستې ډول ډول ولسي تاکتیکونه تر سره کړي، چې د دوی ډیری یې له فساد نه د ازادې مبارزې په دوه مهمو طریقو: مالوماتو ته د لاسرسي د حق قانون لپاره ځواکمن کول او د صفر بانکوت پر اساس رامنځته شوي دي.

* انساني زنځیرونه: پنځمه ستن هر کال دوه ځله د مدارس په مارینه ساحل کې له ۵۰۰ تر ۱۵۰۰ پورې د پوهنتون محصلینو د مدني ټولنې له سازمانونو، څارندويي، د ملي خدماتو د پروژې او

ځوانانو، د سرې مياشتې رضاکار او عام خلک په کال کې راټولوي. د ملکي خدمتونو تقاعد شوي يو لوړ پوړي چارواکي او د پنځمې ستنې اجرايوي رئيس کې بانو کمار وايي، چې راټوليدونکي خلک له طنزيه کارونو لکه د فساد د توپ په لغته وهل او د فساد پر خلاف توپ په غيږ کې رانيولو څخه تر ليفليټونو د صفري بانکنوټونو ویشلو د صفر بانکنوټ د لوی بينر باندې نوم ليکلو او د فساد پر ضد تحليف کول شامل وو.

* احتجاجي ناستې : دغه پر امنه ناستې، چې کلتوري رنګ کې اغېرل شوي د « پر امنه اضطراب » په توګه تشرېح شوې. بانو کمار وايي، چې دغه ډله احتجاجي تاکتيک نه يوازې په ناستو، چې د مالوماتو ته د لاسرسي د حق دقانون د تحريک لپاره تر سره کېږي، بلکې له تاوتریخوالي په خالي نمايش او هغو احتجاجونو، چې نعرې ورسره ملې وي باندې هم مشتمل وي.

د بېلګې په ډول د ۲۰۰۹ کال په لومړيو کې د تاميل ناډو د حکومتي ميلستون مخې ته احتجاجي ناسته تر سره شوه تر څو مالوماتو ته د لاسرسي د حق قانون له کمزوري کېدو وساتي او د ايالت د اطلاعاتو په کميسيون (هغه اداره، چې مالوماتو ته د لاسرسي د حق قانون نافذوي) کې يو کمېشنر تبديل کړي. پينځمې ستن د رسنيو له خوا پراخ پوښښ او توجه تر لاسه کړه. يوې بلې ناستې د تاميل ناډو لومړی وزير او د ايالت د اطلاعاتو د کميسيون نه غوښتنه وکړه، چې د فاسدو چارواکو سزا ډېره کړي او يو ځل بيا مالوماتو ته د لاسرسي د حق قانون وژغوري.

* په سرکونو ناڅاپي ناستې : د تحريک مبارزينو او د محصلينو څانګو مسوولينو په بوختو چوکونو کې ميز ايښودلو، خلک يې

راغونډول، د لسو دقیقو لپاره یې خبرې کولې، لیفلیتونه او د صفر بانکونونه یې خلکو ته وېشل او بیا یې غونډه پای ته رسوله.

* د لاسلیکونو راتلول: د پنځمې ستنې مرکزي مشرتابه او سیمه ییزې څانګې په ټوله تامل نډو کې هر کال نهم دسمبر د اختلاس پر خلاف د نړیوالې ورځې په توګه لمانځي. په ۲۰۱۰ کال کې د اختلاس پر خلاف د نړیوالې ورځې په مناسبت په مدراس، کوډالوري، درماپوري، ایروډ، پونډیچری، مادورانی، مانارګوډی، تریونیلولی، توپیکورین، وویلوري او وویلورم کې په سړکونو مظاهرې او احتجاجونه وشول.

* د تماسونو رامنځته کول: پنځمه ستن د لیسو، پوهنتونونو او یا د ملي څارندویانو پر مټ د ټولنیزو خدمتونو لپاره د رامنځته شویو پنډغالو سره اکثراً همکاري کوي. محصلین یو کلی د یوې اونی د ټولنیز خدمت لپاره غوره کوي، په ځینو کمپونو کې د تحریک د ولسوالیانو، کوارډنیاتورانو یا د مدراس مرکزي کارکونکو د اختلاس پر خلاف یو ورځینې ټینګ تر سره کوي.

* کلتوري فعالیتونه: تحریک په مدراس کې د فساد پر ضد ورې ډرامې تر سره کوي، تر ۱۰۰۰ لیدونکي یې ملاتړي، رضاکاران او عام ولس وي. یو د خلکو تر منځ مشهور تامل هنرمند او ډاریکټر سوهاسیني مانیراستم په واشنگتن ډي سي کې یوه ډرامه تر سره کړه، چې یوازې یوه ښځینه لوبغاړې یې درلودله. پنځمې ستن د اختلاس پر ضد د مشاعرې سیالۍ تر سره کړې او زده کونکو د لېسو په فیستوالونو او کلتوري پروګرامونو کې ډرامې تر سره کړې. انډ وایي، چې د ۲۰۱۲ کال په پسرلي کې

د مدراس د برېښنایي انستیتوت زده کونکو د پنځمې ستن په اړه یو برېښنایي فلم او یوه بدله جوړ کړل.

* عاجل تلیفون (ځانگړې تلیفوني کرښه) : د مدراس په مرکزي دفتر کې تحریک یوه ځانگړې تلیفوني کرښه رامنځته کړې، هرڅوک کولای شي، چې دغه کرښې له لارې د اختلاس د مواردو په اړه راپور ورکړي، پوښتنې مطرح کړي او یا مالومات تر لاسه کړي.

* د اختلاس پر ضد سامان الات : د صفر بانکوت سربېره کله، چې مبارزه پولې امکانات ولري دوی د پنځمې ستن ځانگړي شیان لکه یخن قاقونه، د اوبو بوتلې او د سودا لپاره د بیا کارېدونکي خلطې هم خلکو ته ویشي. دوی همدارنگه د لوستونکو لپاره د مالوماتو د لاسرسي د حق د قانون په اړه یو کتابگوټی او د ترافیکو له خوا د جرایمو په اړه یو پمفلېټ هم چاپ او په ودونو، محافلو او کوڅو کې خلکو ته وېشي. د جرمو په اړه پمفلېټ لگښت د ناوې او یا د شا د خپلوانو له خوا په ورکړل شویو چنډو تر سره کېږي.

انند وویل د ولسوالیو او سیمه ییزې څانگې، چې ډیری د ځوانانو له خوا پر مخ وړل کېږي هم په خپل سر «پخپله جوړې شوې او پخپله هڅول شوي» تاکتیکونه تر سره کوي. دغه تاکتیکونه باید پر جرات او نوښت ولاړ وي، ځکه، چې د ټولنیز وېش او وېره په کلیوالي سیمو کې بېاوړې ده. او د ښاريانو په پرتله دلته د مبارزې تر سره کېدونکي په اسانۍ سره پېژندل کېدای شي. یو څو څانگو په ودونو کې د مالوماتو او خلکو ته د صفر بانکوتونو ورکولو غرضي رامنځته کړې.

تي جایاسلیوان د مدراس دفتر یو مدیر د سیمه ییزو همغږي کونکو له خوا په یو اوږد قطار کې ولاړ او خلکو ته د لښلیوونو ورکولو څرنگوالی په

زړه کوي. په اونۍ کې د هر گل په ورځ ولس د ولسوالۍ اړونده مامور ته نېغه او يا په غېر مستقیمه توگه شکایتونه ور حواله کوي. د بېلگې په توگه په دغو شکایتونو کې د دولت معطل شوې خدمات، د معلولیت او يا زوړ عمر د تقاعد په تر لاسه کولو کې ستونزې او د ځمکو د ملکیت په اړه موجودې ستونزې شاملې دي.

څرنگه، چې ۲۰۰ قهریدلي خلکو د دفتر مخې ته خپل نمبر لپاره انتظار کاوه مبارزې دوی ته بروشورونه او صفر بانکونونه وويشل. په ورځ یو کلیوالي همغږې کونکي د رادیو په کلی کې یو جلوس رامنځته کړ او وروسته یو نژدې کلي او رالوایموزي ته یې جلوس بوتللو. سیمه ییز خلکو له بینرونو سره ۱۹ کپلو متره سفر وکړ، د صفر بانکونو یې خلکو ته ورکړ ولسي ناسته یې وکړه او د اختلاس پر خلاف د ژمنې کولو په اړه یې خبرې اترې وکړې.

خصوصي سکتور او مدني ټولنو ته د پیغام رسول

مدراس مرکزي هسته په ټوله تامیل ناډو کې د لاینر کلب او روټری کلب د څانگو له لارې او تازه تازه په بانگلور (کرناټک) کې د تجارت د اتاقونو، چې په تامیل ناډو کې د امریکا او هند د تجارت اطاق پکې هم شامل دی، کې وخت په وخت د فساد پر ضد پریزنتیشنونه کوي. د پریزنتیشنونو مواد د متوسطې درجې تجارانو او د متوسط عمر متشبسینو او خلکولپاره لکه د ځوانانو د ورکشاپونو په څېر انند او د هغه ملگري د موخې لاندې خلکو ته تشریح کوي، چې فساد څه ډول د هند د پرمختګ او عمومي لویوالي مخه نیسي. او د هند نړیوال حیثیت یې زیانمنوي.

دوی مخامخ په خصوصي سکتور کې حاکمه ویره له منځه وړي. تجاران نه یوازې دا، چې په ټیټه کچه د بیروکراسي له اختلاس سره مخامخ دي بلکې له دوی لوړ پوړي چارواکي او پولیس هم د پیسو غوښتنه کوي. دوی تجارانو ته د سرغړاوی په صورت کې د زیان رسولوگوټخنېنه هم

کوي. تل د گروپونو سره مباحثې رامنځته کوي او د پنځمې ستنې ډلې خلک هڅوي، چې خپل تجارت له دوی سره شریک کړي او د مالوماتو ته د لاسرسي د حق د قانون لپاره خپل عرایضو د وړاندې کولو له لارې خپل غږونه پورته کړي. د دوی سره د صفر بانکنوټ د غیر اغېز په اړه هم خبرې کوي.

د مدراس مبارزېن د بدو ورکولو غوښتنو او غاړه ایښودنې منفي اغېزو په اړه هم خبرې کوي. دغه شان یو گروپ ته په خبرو کې انند وویل «هغه شخص، چې بدې ورکولای شي هغه سل نور کسان، چې بدې نشي ورکولای متاثره کوي. دغه بدې ورکول بدو غوښتونکي قوي کوي او د بدو قیمت ډېروي». بالاخره مبارزېن گډونوال پنځمې ستنې کې شمولیت ته رابلي. له دوی د مالي ملاتړ د تحریک په چاپي موادو کې د اشتهار کولو یو ډول چنډې لکه د سامان الاتو ورکولو، د چاپ کولو او مسلکي خدماتو او تجارانو د نورو گروپونو سره او د پوهنتونونو د ادارو سره د پوهاوي د ډېریدو په خاطر د تماس غوښتنه کوي.

د اختلاس نه د خلاصون د ورکشاپونو په څېر ددغو پریزنټیشنونو ژبه مهمه ده، اصلي پیغامونه په لاندې ډول دي.

* د سوداگرو په گډون هغه خلک، چې له فساد سره مبارزه کوي یوازې نه دي. دوی د یو ستر تحریک (پنځمې ستن غړي دي)، چې دغه تحریک به له دوی سره مرسته وکړي او له دوی سره به ودرېږي «موږ په گډون بدلون رامنځته کولای شو».

* خصوصي سکتور په ډېره اسانه طریقه او حل لارو لکه مالوماتو ته د لاسرسي د حق د قانون د عریضې او صفر بانکنوټ له لارې فساد ته نه ویلي شي.

* دولت خپلو اتباعو ته مسوول دی. خلک دي، چې واکمن د واک پر گدی کېنوي. د حکومتي مسوولینو دنده اتباعو ته خدمت

کول دي. اتباع حکومتي مامورانو ته د خدمت کولو مسوولیت نه لري.

پنځمه ستن له مدني سازمانونو او مدني نوښتونو سره د اختلاس د هڅو په اړه مبارزه لکه د فساد پر ضد هند او د هند د روڼتيا له لارې گډې هڅې کوي. انند وويل زموږ د کار ډول دا دی، چې « له بېلابېلو سازمانونو سره په بېلابېلو ساحو کې د بدلون لپاره يو ځای کېږو ». د ۲۰۱۱ کال په اپريل کې پنځمې ستن د روڼتيا د نړيوالې ادارې د هند برخې سره په گډه ډيلي کې د اختلاس پر خلاف د ټول هند سرمشريزه جوړه کړه. د ۲۰۱۱ کال د اگست په مياشت کې تحريک په تامل ناډو کې د گاندي د لارويانو، چې د اختلاس د قضيو لپاره يې د ناپيلې ادارې رامنځته کېدو غوښتنه کوله سره بېلابېل فعاليتونه تر سره کړل.

په مدراس، کويمباتور، کوډالور، ابرود او پالوارام کې پنځمې ستنې تحريک د يوې ورځې ډېرې روژې ونيولې، چې موخه يې د اناهزاري دولسي اعتصاب څخه استازولي کول و او لا ډېر ستونزمن يې هغه روژې نيول و په کوم کې، چې خلک ددرې او يا پنځو ورځو لپاره په دوامداره توگه روژې نيسي. د پانډيچري څانگې د اگست پر شپاړسمه د يوې ورځې جلوس راوويست. په کويمباتور کې انند له اناهزاري سره په همغږي کې د اگست له ۱۷ نه د اگست تر ۲۸ پورې (دولس) روژې ونيولې.

راجکومار وويلې، چې هغه وخت د ښار پنځمې ستنې متر و او کسيادان، چې د اجرايه کميټې غړي و د اند په پل پل کېښوده. دې دواړو د اگست پر شلمه روژې پيل کړې. کويمباتور هم د دوه تحريکونو د پيل ځای دی.

د لوړې د اعتصاب پيل سره يو ځای د ښاريانو له خوا يوه ورځينې جلوس رامنځته شولو، چې پکې موسيقي، د اختلاس پر ضد ژمنې، سمبوليکې

روژې او د شمعو لږولو ماښامنی ناستې شاملې وې. داگست په څلورويشتمه د ۳۶ پوهنتونونو ۵۰۰۰ محصلينو د سړک په دواړو غاړو ۳ کبلو ميتره اوږد قطار رامنځته کړ. نورو يوه ورځنۍ روژې ونيولې او مبارزينو د هغه عريضې، چې د لومړي وزير نه پکې د جان لاک پال د قانون (د ملي محتسب د رامنځته کېدو) غوښتنه شوې وه لپاره د لاسليکونو راټولول پيل کړل.

انند په زړه کوي، چې د پنځمې ستنې د چينايي مرکزي هستې او د اختلاس پر خلاف د هند تحريک د مدراس د مړينه ساحل کې د ۶۰۰۰ کسانو مارش يې رامنځته کړ. مدراس او پونډيچاري دواړو کې د شمعو روښانه کولو او ناستې مراسم تر سره شول.

د تحريک ځانگړتياوې

دوه گونې اړيکې او د تحريک ژبه

پنځمه ستن تحريک يو دوه گونې فطرت لري. له يو خوا د هند د ازادۍ د دويم نسل څپې د جنگياليو د دويمې څپې په رايو ځای کولو دا د يو ټولنيز تحريک په توگه ښودل کېږي. تحريک ټينگار کوي، چې خلک له فساد (چې له داخل څخه دښمن دی او نه کوم خارجي بريد کونکې) څخه د ازادۍ د تر لاسه کولو لپاره گډ قوت لري. له بلې خوا پنځمه ستن تحريک خپل ځان د داسې يو سازمان، چې د عامو خلکو لپاره د يو ملگري او سرچېنې لکه د مالوماتو د لاسته راوړلو د حق قانون لپاره د عريضو، ورکشاپونو، د هغه خلکو لپاره، چې له عريضې ورکولو ويريډل د هغوی په ځای عريضې ورکول او نورو په توگه رول لوبونکي په څېر رول وښودلو.

انند وايي «موږ غوښتل، چې خلک پنځمه ستن ته د سور صليب، چې د خلکو سره د افتونو په وخت مرسته کوي په سترگه وگوري. موږ غوښتل خلکو ته اطمینان ورکړو، چې که دوی د بدو پر خلاف غږ پورته کوي

دوی کولای شي موږ ته راشي». د منسوب شوي نوم پنځمې ستنې نه واخله تر د تحریک د منشور او شعارونو لکه تاسې ټول پنځمه ستن یاست! تاسې نوښت په لاس کې واخلي! او موږ به مو ملاتړ وکړو!» پنځمه ستن د فساد وژونکې». پنځمه ستن موږ ټول هه خلک، چې له فساد نه ازاد ملت غواړو «هغه بدلون، چې ته یې راوستل غواړې هماغه له ځانه جوړ کړه. موږ په گډه کولای شو». او «دا په موږ پورې تړاو لري، چې خپله ازادي تر لاسه کړو». پورې د تحریک ژبه مبارزې د گډ مسلک حس را ژوندی کوي.

د تحریک په وېبپاڼه د کوڅو په فعالیتونو کې د کارېدونکو پلي کارتونو، لیفلېټونو او په هر ځای کې موجود د صفر پیسو بانکنوټ (چې بېلابېلې نمونې لري) یخن قاقونه، د اوبو بوتلې او ستر بینرونه په کومو، چې په زرگونه خلکو د فساد پر خلاف د مبارزې کولو د ژمنې په توگه لاسلیکونه کولای شي پیغامونه ورکول کېږي. د فساد پر خلاف تحریک له وطن سره د مینې سره گډ کړای شوي دي. له یخن قاق تر ویډیوگانو او عامه محفلونو پورې تحریک دوه اساسي پیغامونه: اختلاس موجود دی: هند کله هم خپله وړتیا د سوپرپاور کېدلو لپاره نشي پوره کولای، خلکو ته ورکول او له هند سره مینه کول، له فساد سره په انفرادي توگه له بدو ورکولو انکارکول او په ټولیزه توگه د نورو سره د یو ځای اقدام کولو له لارې «په هره کچه د اختلاس سره د جنګرېز له لارې» دي.

د پنځمې ستنې ملکیت د دوو مهمو طریقو له لارې رامنځته کېږي: د مالوماتو ته د لاسرسۍ د قانون حق لپاره د عریضې ورکولو او صفر بانکنوټ له لارې له بدو ورکولو انکار کولو له لارو رامنځته کېږي. د خلکو د شمېر له خوا حمایه کېدونکي دواړه طریقې د هغو عامو خلکو، چې په انفرادي توگه د انکار اقدامات تر سره کوي په اطراف را څرخي.

په ورته وخت کې دغه دواړه اقدامات خلکو ته قدرت ورکوي ځکه دغه طریقې هغو خلکو ته، چې په مبارزه کې دخپل وي د لیدو وړ پایلې په برخه کوي، چې دغه پایله په هغه وخت کې ښه تر سترگو کېږي کله، چې یو پولېس او یا د ملکي ادارې بل چارواکي له بدو اخیستلو په شا کېږي.

یوالی

د پنځمې ستنې لپاره یوالی د مبارزې له مکتب سره تړلی دی، انند وایې چې تحریک د بېلابېلو خوځښتونو له یو اتحاد څخه نه دې رامنځته شوی، بلکې د رضاکارانو، غړو او عامو خلکو چې د پنځمې ستنې له لارې، چې مالوماتو ته د لاسرسۍ د حق د قانون له لارې عریضې وړاندې کوي او د صفر بانکنوټ کارونې او د اختلاس په اړه خپلو ذهنیتونو ته بدلون ورکونې باندې تمرکز کوي رامنځته شوی دی. په عین وخت کې د مدراس مرکزي هسته په دې پوه شوي، چې باید په ټولنه کې ځانگړي خلک له ځان سره ملگري کړي او دوی ارادته عادي خلک خپله موخه گرځوي.

□ ځوانان او د پوهنتون محصلین : د اختلاس د له منځه وړلو لپاره په نسلي چال چلندونو او کړنو کې بدلون ته اړتیا ده .

• خصوصي سکتور : ددوی تاثیر، د واکمنو سره د اړیکو او د افقي اختلاس له امله دوي ارزښت لري.

• کلیوالي ټولنې : ځکه چې له هند څخه د باندې اوسیدونکو هندیانو له اختلاس پاک ژوند تېر کړی او د فساد په وړاندې کمه حوصله ښيي.

خو جاسیلوان وایې، چې پنځمه ستن په سیمه یزه کچه مالوماتو ته لاسرسۍ د قانون حق د قانونو او د صفر بانکنوټ په اړه د پوهاوي رامنځته کولو په خاطر په ټولنه کې له موجودو سازمانونو سره اړیکې

ښيې. لکه څرنګه، چې ورته وړاندې اشاره وشوه، تحریک مالوماتو ته د لاسرسي د حق د قانون او د فساد پرضد د جان لاکپال د قانون د پاس کېدو د هرمورد په اړه دواړه په تامیل ناډو او ملي کچه له نورو مدني حرکتونو سره ملګرتیا کړې.

برېښنايي ټکنالوژي :

د پنځمې ستنې وېبسایت په ټولنه ولاړ اختلاس د له منځه وړلو لپاره د سرچینې د مرکز مالوماتو ته د لاسرسي حق د قانون په اړه له مالوماتو او په دغه اړه د عریضې ورکونې څخه ، تر د عامه خدماتو د فیسونو د مالومولو پورې ، په ټول هند کې د نظارت د دفترونو په اړه د مالوماتو د لاسته راوړلو او د بدو د غوښتنو پر خلاف د صفر بانکوت د کارونې په اړه مالوماتو په ګډون بېلابېلې موخې لري.

د عامو خلکو، زده کونکو ، رسنیو او په خارج کې د اوسېدونکو هنديانو په ګډون د نورو هدف لاندې ګروپونو لپاره د مبارزې الکترونیکي څېره ده. د ۲۰۱۲ کال د جون تر لومړۍ نېټې پورې ۵۱۰، ۵۸۱ نفرو له وېبسایت څخه لیدنه کړې وه او د فساد پر خلاف ویديوګانې او د پروګرامونو په اړه مالومات یې د وېبپاڼې او یوتیوب له لارې خپرېږي.

انند وایې تحریک یو بلاګ، ۴۵۰۰۰ کسانو د ایمیل لیست ، د ۹۰۰ کسانو یا هو ګروپ او د هېواد په بېلابېلو برخو او بېلابېلو ژبو د فیسبوک ګروپونه هم لري. فیسبوک ګروپونه بېلابېل مقاصد لري. فیسبوک د افکارو د تبادلې لپاره یو آنلاین فورمه رامنځته کوي، غړي کولای شي له دغه لارې ستونزې، بریالي موارد او د اختلاس قضیې شریکې کړي. درېیم فیسبوک د بېلابېلو څانګو ترمنځ د کافي مالوماتو او افهام او تفهیم ترسره کولو ته زمینه برابروي. د ۲۰۱۲ کال تر جون پورې له ۱۸۰۰۰ څخه تر ۲۰۰۰۰ پورې د فیسبوک ددغه ګروپ کارونکي و. د مالوماتي ټکنالوژۍ افزار لپاره مقرر شویو افرادو ته په استثنا معاش ورکول کېږي.

دوی په وېبسایت د خپل وخت څه فیصدي کار کوي. نور د رضاکارانو له خوا پرمخ وړل کېږي. د هر انالاین وسیلې (مشخص افراد څښتن دي):
انند وویل. د بېلگې په ډول په واشنګټن کې موخو د مرکزي هستې یوه غړي د بلاګ او د بدلون د انالاین برخې مسوول دی.

د مدراس یو بل مرکزی گروپ د کېرتی ټکې اورګ (kiirti.org) د ټکنالوژۍ یو پلاټ فورم، چې له حکومتدارۍ سره تړلي موضوعات د تلیفون، تلیفوني پیغام، ایمیل او وېبپاڼې له لارې د رایو ځای کولو وړتیا رامنځته کوي مسوول دي. پلان دا و، چې داسې یو بریښنايي وسیله رامنځته کړای شي د کوم په مټ، چې بناريان وکړای شي د کم خطر لرونکو طریقو له لارې د اختلاس او کمزوري حکومتدارۍ بېلگې خپرې کړې. خو هڅه پیل نه شوه.

کله، چې یې د لامل په اړه پوښتنه وشوه. انند وویل د پلاټ فورم د چلولو لپاره کافي روپی نه وې موجودې. هغه رضاکاران، چې په مالوماتي ټکنالوژۍ باندې پوهیږي هغوي لا له وړاندې د مالوماتي ټکنالوژۍ په نورو افزارو کې مرسته کوي او همدارنګه تخنیکي ستونزه هم شتون لري. په عین وخت کې جان گراهه، په بنگلور کې واقع یو مدني حرکت، یوه نسبتاً ساده وسیله (ipaidbrabe.com) رامنځته کړه. دغه په هند کې پیل شوی او د نړۍ په نورو هېوادونو کې خلک هڅوي.

مشرتابه او تنظیم:

ددی لپاره، چې فعالیت وکړي پنځمه ستن د یو بنسټ په توګه په حقوقي ډول په نوي ډیلې کې ثبت او په مدراس کې مرکزونه لري. عمومي پریکړې د یوې دولس نفرې اجرایه کمیټې له خوا ترسره کېږي. داجرایه شورا غړي د ایمیل او ټولنیزو رسنیو لکه (skype، گوګل گروپ او غږیزو کنفرانسونو) له لارې افکار او افهام او تفهیم ترسره کوي. عموماً ددوی پریکړې د نظر په اتفاق رامنځته کېږي. عموماً پنځمه ستن شپږ نفره

معاش لرونکي مامورين، څلور يې په مدراس او دوه په کويمبياتور کې لري. دوی عمومي اداره او منجمنه، د مالوماتو ته لاسرسی د قانون حق، له اختلاس نه د ازادۍ مبارزه، د پیسو راټولول، او د پنځمې ستنې او سیمه ییزو همغږي کونکو ترمنځ همغږي رامنځته کوي. په دې وخت کې نور ټول پرسونل رضاکار دی.

د وخت په تېرېدو سره تحریک د سیمه ییزو همغږي کونکو ترمنځ د استخدام لپاره نوې پروسه رامنځته کړي. نوي نفر لومړی، باید د غړو په توګه تحریک کې شامل او سیمه ییز فعالان وګرځي. وروسته له هغه، چې مرکزي هسته ددغو کسانو کړنې وګوري دغه کس وروسته سیمه ییز همغږي کونکو په توګه استخدامیږي. موږ خلکو ته وایو، چې راشي، په رضاکارانه توګه کار وکړي او له شپږو میاشتو وروسته موږ تاسې ارزښاتي کو، انند وویل. هغه خلک، چې همغږي کونکو په توګه کار کوي اړ دي، چې په پنځمې ستنې کې له دندې اخیستلو وړاندې تړینګ وکړي.

د مدراس څانګې ان د رضاکارانو لپاره په عام محضر کې خلکو ته د خبر ورکولو ورکښاپونه هم جوړول، تحریک د مدراس څانګې ارادۍ هرکال یوه داسې کړنه، چې پکې په ډېره هوښیاری سیمه ییز رضاکار د لوړې کچې د عامه پوهاوي له کړنې سره تړي، په دغه ورځ بېلا بېلې کړنې، چې خلک ورته هم رابلل کېږي تر سره کوي. پنځمه ستن بېلا بېل فعالیتونه، چې پکې د هند له نورو برخو او دنړۍ له نورو هېوادونو میلمانه هم رابلل کېږي تر سره کوي. په ۲۰۰۸ کال کې د پولیسو د اختلاس پرخلاف یو مبارزه کوونکي له بمبې نه راغوښتل شوي و.

د پنځمې ستنې ملي او بین المللي او همدارنګه د اختلاس پرخلاف د زده کونکو څانګې یې په خپلواکه توګه خپل کارونه ترسره کوي. په پایله کې یې ځینې برخې د نورو په پرتله ډېرې فعالې دي. دوی د هغه څه په اړه، چې دوی یې ترسره کول غواړي پرېکړه کوي او د مدراس د پنځمې

ستنی مرکزي دفتر له دوی ملاتړ کوي. بانو کمال وویل په دغه ملاتړ کې د مالوماتو ته د لاسرسی د حق قانون د کارولو، په سرکونو د تاکتیکونو کارولو او همغږي کولو د همغږي شویو تحریک، چې بېلا بېلې څانګې په کې ګډون لري سره د مرستې کولو او د اختلاس پر خلاف د بېلابېلو وسایلو ویش په ګډون هڅې شاملې دي.

په لومړي سر کې موږ د سیمه ییزو څانګو لپاره جدي تګلارې او کړنلارې رامنځته کول غوښتل ځکه نور نا دولتي ادارو د همغږي کونکو او د خپلو نورو کارمندانو، چې د اړونده ادارو څېړنه ته یې زیان رسولې و سره یې ستونزې درلودې خو د وخت په تېرېدو سره پنځمې ستنې کارکوونکي مختلف ثابت شول. ځکه هغه خلک، چې غیر حکومتي ادارو لپاره کار کوي هغوي د شخصي لاسته راوړنو لپاره کارکوي.

انند وایي تحریک دداسې غړو، چې اکثریت یې رضاکار دي څخه رامنځته شوي دي. دغه ټول خلک اړ دي، چې د اختلاس پرضد د پنځمې ستنې د اختلاس پر ضد ژمنه لاسلیک کړي د نویو غړو لپاره فیس ۲۰۰ او د غړیتوب د نویو کولو لپاره فیس ۲۰ روپۍ دی. ځینې نور غړي هم موجود دي، چې دوی د خپلو محدودو امکاناتو له امله فیس نه ورکوي. له هند څخه د باندې اوسیدونکي هنديانو لپاره کلنی فیس ۵۰ ډالره دی. خلاصه دا، چې تر ۲۰۱۲ کال پورې تحریک ۱۵۰۰ غړي درلودل. بناريان د یو لړ فعالیتونو، لکه په سرکونو د اقداماتو، د نورو خلکو له خوا د معرفي کېدو، رسنیو، اوازو او رسمي وېبپاڼو له لارې معرفي کېږي.

انند وویل، چې دغه وخت تحریک حداکثر له ۷۵۰۰۰ څخه تر ۸۰۰۰۰ پورې غړي درلودل تحریک د چنډو، د مناسب حق العضویت، د خلکو له خوا د سامان ورکړې او د تحریک د مجلې (ماترم) (بدلون) کې د اعلاناتو له لارې چلېږي. تحریک په لومړیو کلونو کې د انند په شخصي

لگښت چلول کېده. ښايي له دې امله، چې انند په خارج کې اوسيدونکو هنديانو څخه و هغه هېواد په داخل کې په مدني نوښتونو کې ددغو خلکو له قوي رول خبر و. له دې امله له هېواد د باندې اوسيدونکو مبارزې ته راگډول يې لومړيتوب و او له دې امله لومړی يې واشنگتن ډی سي د نړيوالې بوختيا لپاره مرکز وټاکه.

په ور پسې کلونو کې د تحریک څانگې په بايبل، پنه دھوين، دوبي، نيويارک، بریتانيه او زوربخ کې هم جوړې شوې دي. مالوماتو ته د لاسرسي د حق د قانون هره څانگه پر خپله پرېکړه کوي، چې څه وکړي. د بېلگې په ډول د ايندهوين څانگه د اترپرديش په ايالت کې د يوې سيمه ييزې څانگې د رامنځته کېدو په خاطر خپلې اړيکې په کار واچولې. د امريکا په متحده ايالاتونو کې پنځمې ستنې د دندې نړيوال تحریک مارچ، چې په خارج کې د اوسيدونکو هنديانو له خوا هرکال د جان لاک پال د قانون د انفاذ لپاره په لاره اچول کېږي د ۲۰۱۱ کال د مارچ په ۲۶ مه کې برخه واخيسته. دغه تحریک د گاندي له خوا د ۱۹۳۰ کال په مارچ کې په لاره اچول شوې د مالگې د مارش نه انگيزه اخيستې. د واشنگتن گروپ په واشنگتن کې د هند د سفارت مخې ته يوه احتجاجي ناسته ترسره کوي.

يوالی او خلکو ته پيغام رسول:

پنځمې ستنې تراوسه له ولسي خبرو او وتلو خلکو ملاتړ نه دی ترلاسه کړی، چې له دې امله د يوالي، رسنيو د پوښښ او ولس ته د ښهرازه کېدو يو مهم اړخ په مبارزه کې وجود نه لري. خو يو ملاتړ، چې تحریک ترلاسه کړ، هغه له پنځمې ستنې څخه د وتلي فلمي خبرې مانيرېتم ملاتړ و. نوموړي خپل ځان د پنځمې ستنې لپاره د ښه خواهشاتو لرونکي گڼي. د نوموړي د يوټيوب يوې مرکې د ۲۰۱۳ کال د اکتوبر په يولسمه نېټه

۱۲۴۶۵ لايکونه ترلاسه کړل، چې دغه د تحریک په وېبپاڼه له خپرې شوې یوټیوب د بلې هرې ویدیو نه ډېر دي.

پنځمه ستن د افهام او تفهیم لپاره افهام او تفهیم کومه، ځانگړې ستراتیژي نه لري. د خپلو محدودو وسایلو په نظر کې نیولو سره د کلونو په تېرېدو تحریک هڅه کړې، چې خپل وسایل ډېر کړي. د ۲۰۱۰ کال په اپریل کې تحریک د رسنیو یو همغږي کونکي ددی لپاره، چې سیمه ییزو چاپي او تصویري رسنیو لپاره تگلاره رامنځته کړي او د تحریک په میاشتني مجله کې د ایډیټور په توگه کار وکړي استخدام کړ.

انند وویل، چې نوموړي د نشوویلا کالی، تحریک د واشنگټن د دفتر مسوولي سره په گډه پر خپله نړیوالو رسنیو سره کار کوي. تحریک د هند د وتلي ورځپاڼې لکه هندو، ایکانومیست او نېشنل جیوگرافیک له خوا ډېر پوښښ ترلاسه کړی دی. نوموړي د اختلاس پر خلاف د ملگرو ملتونو په کنوانسیون کې د نا دولتي اړخونو په څلورم کانفرنس او د اختلاس پرضد په څوارلسم نړیوال کانفرنس کې بیانې ورکړې دي.

په برېښنايي ساحه کې نوموړی په ۲۰۱۰ کال کې په پاپ ټیک، د ۲۰۱۰ کال په فبرورۍ په نهمه په تیدیکس وویلیم او په ۲۰۱۲ کال کې په ۱۲ فبرورۍ کې په تیدیکس لید کې بیانې درلودلې. ماترم مجله په میاشت کې یو ځل چاپېري او په انلاين ډول هم موجوده ده. په ۲۰۰۹ کال کې رامنځته شوې ددغې مجلې اهداف خلکو ته د سازمان فعالیتونه رسول، بدو اخیستونکي پوهول، چې نور د دوی لپاره د بدو اخیستل امکان نه لري، خلکو کې باور رامنځته کول، چې ان د بدو له ورکولو پرته هم کارونه ترسره کېدای شي ښودل شوي دي.

له ۶۰ څخه تر ۷۰ سلنه پورې مواد مالوماتي دي لکه خلکو ته لارې چارې، چې څرنگه اختلاس ته نه وایي، ښيي. تر فاسدو چارواکو نیولو، مالوماتو ته د لاسرسۍ د حق د قانون په اړه مالومات او د صفر بانکنوټ د

بريا قضیې راتلونکي فعالیتونه او په دې اړه، چې څرنگه یو شخص د تحریک غړی گرځي او یا یوه څانګه رامنځته کړي مالومات په کې شامل دي. د زده کوونکو لپاره یوه ځانګړې برخه د څانګو له همغږي کونکو څخه د راپورونو، د اختلاس په اړه شاعري او د نویو شامل شویو زده کونکو غړو په مرکو مشتمله ده.

بالاخره د مجلې یوله نویسته ډکه ځانګړتیا د عامو پروسېجرونو لپاره د بېلابېلو ایالتي دفترونو سره ګام په ګام لارښونه وړاندې کوي دغه پروسېجرونو د تازه اخیستل شویو جایدادونو او د ځمکې د ملکیت، اوراشن کارتونو په اړه مالومات وړاندې کوي. د انګریزي یوه انلاین مجله، بدلون، د رامنځته کولو هڅه وشوه خو د پیسو د نشتوالي له امله له ۲۰۱۱ کال راپه دېخوا دغه مجله غیر فعاله ده. انند راپور ورکړ، چې په ۲۰۱۲ کال په سر کې د تحریک یوه غړي د هغو خلکو لپاره، چې په تامل ږبه خبر کوي لپاره ماترم (بدلون) په انګریزي ژبه وژباړله او وروسته یې دوی ته د ایمیل له لارې ولیږله.

د پنځمې ستنې نوی کار د تامل ږبې په زړه پورې تلویزیون، ماکل تلویزیون، سره یو ساعته پروګرام دی. پاڅیرۍ تاملینانو پاڅۍ په نوم دغه پروګرام د ۲۰۱۳ کال له سپتامبر نه د ۲۰۱۴ کال د فبرورۍ پورې، د شپږو میاشتو لپاره خپور شو. د پنځمې ستنې وېبسایت د راپور سره سم هریو پروګرام د حکومت د یوې ادارې او د حکومتدارۍ یوه ساحه ددغه پروسېجرونو، چې ولس ترې باید خبروي د هر لاینس یا خدمت لپاره د فیس مقدار، د بدو غوښتنې پرمهال چاسره اړیکه ونیول شي اختلاس او پخه حکومتداري په نظر کې ونیول په اړه دی.

په دغه پروګرامونو کې کارپوهانو او د اړونده ادارو چارواکو تبصرو او پوښتونو ته ځوابونه وویل. دغه پروګرامونه داسې جوړ شوي و، چې عام خلکو د مالوماتو او مشورو له لارې ځواکمن کړي. پروګرام خلکو ته د

رونيتيا د ترلاسه کولو او د ټولنيز فشار د رامنځته کولو وړتيا ورکړه ترڅو، چې واکمن له اوريدونکو له لارې خلکو ته ځواب ورکړي.

پاييلي :

د صفر بانکنوټ وسيله

صفر بانکنوټ له هغو خلکو، چې د صفر بانکنوټ کاروي څخه غبرگون ترلاسه کول هڅوي. انند وويل، چې دوی سلگونه ليکونه، تلفونونه او ايميلونه، چې مثبت نتايج ښي، تر لاسه کړي دي. دا مهال دوی يوازې حکاييتي ثبوتونه لري خو نوموړی وايي، چې تراوسه دوی داسې بېلگه نه ده ترلاسه کړې په کوم کې، چې چارواکي له بډو نه ندي په شا شوي.

د برياقيصي : د صفر بانکنوټ

په مدراس کې د اشوک جيان موټر د پوليسو له خوا يوړل شو کله، چې هغه د اړونده پوليسو دفتر ته ورغی له هغه ۸۰۰ روپۍ د جريمې په توگه وغوښتل شوي. اشوک له پوليسو د جريمې په بدل کې د رسيد غوښتنه وکړه خو پوليس رسيد ورکولو ته اماده نه و، د ډېر استدلال او منطق وويل. وروسته جيان، خپل دوست وينود ته تلفون وکړ.

کله، چې وينود د پوليسو حوزې ته راغی او حالت يې وليد نو نوموړي هغه پوليس مامور ته، چې بډې يې غوښتلې د صفر بانکنوټ ونيولو. پوليس پوه شول، چې دوی د پنځمې ستن غړي دي. ډېر ژر يې نوموړي ته د ۱۵۰ پيسو د جريمې رسيد ورکړ، چې دغه قانوني جريمه وه او موټر يې ورته ازاد کړ. صفر بانکنوټ خلکو ته داسې يوه اداره ور په گوته کوي کومه، چې له دوی څخه هغه وخت، چې د اختلاس سره په تړاو د کومې

ستونزې سره مخ شي څخه ملاتړ کوي او خلک هڅوي، چې له فاسدو چارواکو سره د مخ کېدو په حالت کې ځان کلک کړي. زموږ یوه ورته قیصه د مالیې د ادارې سره د یوې زړې ښځې د ځمکې پر سر د لانجې قیصه ده. زړه ښځه، چې د بدو ورکولو له غوښتنو نه پوزې ته راغلې وه او د صفر بانکنوټ یې له ځان سره درلودلو. زړې ښځې چارواکو ته د صفر بانکنوټ ورکړ. مامور حیران شولو. دا، چې چارواکي له خپلې چوکۍ پاڅیده نوموړې ته یې چای ورکړ هغې ته یې چوکۍ ورکړه او ښځې ته یې د ملکېت هغه حق، چې هغه ورپسې د یو نیم کال راپه دېخوا د کامیابۍ پرته گرځیدله ورکړه.

که زړې ښځې دغه بانکنوټ تېر ترلاسه کړی وی د نوموړې د لمسی د پوهنتون زده کړې به دوه کاله ځنډول شوې نه وې او هغې به زده کړې پیل کړې وې. په یوه بله بېلگه کې د تاملیل ناډو په ولایت کې یو فاسد چارواکي د صفر بانکنوټ په لیدو دومره وارخطا شو، چې نوموړي د بدو ټولې روپۍ، چې د برق د نوي لاین د غزولو په خاطر یې له خلکو ترلاسه کړې وې هغو خلکو ته، چې نور شکایت یې نه کاوه بېرته ورکړي.

هغه باور لري، چې اصلي لامل دادی، چې فاسد چارواکي د خلکو په وېره متکي وي. کله، چې دوی په حقیقت کې د عام ولس له خوا له انکار (چې د عام مدني نوښت له خوا یې ملاتړ کېږي) سره مخامخ شي، دوي ویرېږي ځکه، چې بدې ورکول یو جرم دی. دوی ویرېږي، چې محکوم شوي حکومتی چارواکي له سزا، چې پکې د دندو تعلیق، جرمانې

او ان زندان ته لیږل شامل دي، سره مخ کېږي. د پنځمې ستنې وېبپاڼه، ماترم مجله، بروشوراو ویبلاگ ټول د تحریک لاسته راوړنې نشر کوي. د کویمباتور د مالوماتي ټکنالوژۍ یو استخدام کونکې هرځل، چې له دولتي ادارې سره په کومه معامله کې مخ کېده، د صفر بانکنوټ کارول یې پیل کړل. په یوه بېلگه کې کله، چې د مالي یو چارواکي د اسنادو د ۵۰۰ روپو پیس پرته د پروسس کولو انکار وکړ. هغه ډېروي ((ماهغه ته د صفر بانکنوټ، چې زه یې تل په خپل جیب کې ساتم ورکړ. هغه وپریده او بانکنوټ اخیستل یې نه غوښتل هغی ډېر ژر کار سرته ورسوه او پښیماني یې وښودله. نوموړي د قضیې د پرمخ نه وړلو غوښتنه وکړه)).

د ایماندارو چارواکو له خوا د صفر بانکنوټ کارول ددغه بانکنوټ فوق العاده پایله وه. اند وایې: هغه حالت په کوم کې، چې ځینو چارواکو صفر بانکنوټ پر خپل دفترونو کې راځړولي و تشریح کوي او وایې، چې دغو خلکو پر خپل کار سره ښودل، چې دوی بډې نه اخلي او له خلکو غواړي، چې دوی ته بډې ور وړاندې نه کړي.

مالوماتو ته د لاسرسي د حق قانون رامنځته کول

جایلیوان وایې، چې د مدراس مرکزي هستې د بریا انفرادی قضیې له پنځمې ستنې د تحریک او خلکو سره شریکوي. خو د هرې قضیې په گوته کولو لپاره عملي ستونزې موجودې دي. پنځمه ستن د مالوماتو ته د لاسرسي د حق قانون په اړه، چې د خلکو په استازولۍ څومره عریضې یې وړاندې کړي د هغو د پایلې ارزښتي کولای شي.

اند وایې د هغو قضیو، چې تحریک راخیستې دي ۹۰ سلنه یې بریالی پایلې لري. لاندې دوه قضیې نه یوازې دا، چې د مالوماتو ته د لاسرسي د حق قانون قدرت ښیې بلکې هغه ټولې لارې چارې په ډاگه کوي د کوم سره، چې پراخ اختلاس د معافیت او په سیمه ییزه کچه د قانون د نه

حاکمیت سره تړاو او په عامو خلکو د معافیت او قانون د نه حاکمیت سره تړاو لري.

له انفرادي څخه تر ډېریدونکې بریو پورې

هرځل، چې اختلاس د صفر بانکنوټ او یا د مالوماتو ته د لاسرسي د حق د قانون د عریضو ورکولو له لارې دفع کېږي. د حکومتی خدماتو او اسنادو، چې خلک هغو ته د لاسرسي مسحق وي په سیمه ییزو معاملو کې د قانون د حاکمیت لیدل او د دولتي چارواکو مسوولیت پذیرۍ په څېر د لیدو وړ عدالت د یوې ټولنې او یا یو شخص له خوا په سترگو کېږي، چې دغه حالت د ځواکمنتیا یو حس کوم، چې لا ډېر اقدام ته لاره هواروي رامنځته کوي.

د بېلګې په ډول وروسته له هغه، چې پنځمې ستنې ته یې لاسرسی پیدا کړ د کمپیوټر د سافت ویېر یو مسلکي کارو باري په مدراس کې مالوماتو ته د لاسرسي د حق قانون عریضه وړاندې کړه ترڅو مالیه بېرته واخلي، چې دده مالیه د درې کلونو راپه دېخوا معلق وه. هغه بریالي شو ددغې قضیې له امله باجرا ته شوي شخص وروسته د خپل کار د ځای مخې ته د سرک د جوړېدو د تاخیر په اړه د مالوماتو د لاسته راوړلو په خاطر له مالوماتو ته د لاسرسي د حق قانون څخه استفاده وکړه. ((نوموړي حیران شو، چې وروسته له عریضې ورکولو یې سمدلاسه د سرک د کار پیل ولید)). انند وویل :

د مالوماتو ته د لاسرسي قانون د جعلی اسنادو د کارونې په مټ د جایدادونو ناقانونه پیریدل د ټوټیکورین د ولسوالۍ د کاریساکولم کلي اوسیدونکو ساموتیراج د جعل کاراونو له خوا، چې د دولتي چارواکو راجیندار داسې ښکاریدل، چې تقلبي اسناد یې جوړ کړي سره یې اړیکې درلودې له خپل فامیلی جایداد څخه محروم شو. د

همدغه او د گاوندې ۱۰ کسان له ورته جرم سره ماموتیراج او د جرم نور ښکار شوي. افراد د ولسوالۍ اړونده چارواکو ته د خپلو ملکپتونو د بېرته راستنولو په خاطر د مداخلې کولو لپاره مراجعه وکړه، ددوی غوښتنې په لومړي سر کې له نظره وغورځول شوې ځکه دوی د خپل همکار، راجیندار، چې نوې نوې یې په دنده کې ارتقا کړې وه پر خلاف په اقدام کولو کې زړه نازړه و. ساموتیراج، چې زموږ د سازمان له رامنځته کېدو نه خبر شوی و د ستونزې د حل په موخه یې موږ ته مراجعه وکړه.

د مدراس د پنځمې ستنې دفتر د ۲۰۱۰ کال د جنورۍ په ۱۲مه نېټه د متضرره شوي شخص، سموتیراج، په استازیتوب د مالوماتو ته د لاسرسي د حق قانوني عریضه وړاندې کړه. جعلی اسناد او د ملکیت خرڅلاو د ۲۰۱۰ کال د فبرورۍ په لومړۍ نېټه فسخ شو. نه یوازې د سموتیراج د ملکیت تقلبي اسناد بلکې د لسو واړو اشخاصو تقلبي اسناد فسخ شول. مالوماتو ته د لاسرسي د حق د قانون پر خپله یوه ستره بریا ده.

زموږ د مالوماتو ته د لاسرسي د حق قانون همغږي کونکې بل قدم په توګه د متضررو اشخاصو د اسنادو، چې ددوی نومونه پرې ثبت وي د لاسته راوړنو په موخه د نورو اقداماتو طرف ته ددوی لارښونه وکړه. د دغه کلي د خلکو لپاره یو هڅونکی اقدام و او مالوماتو ته د لاسرسي د حق په قانون باندې یې د خلکو باور رامنځته کړ. ددی قضیې هغه خفه کوونکي اړخ دا و، چې نه یوازې دا، چې پیریدونکي او اصلي مالکان، دواړه دوکه شوي و او هغه د دریمګړي شخص روپۍ یې لوټ کړي.

سرچېنه: د پنځمې ستنې وېبپاڼه

له دې وروسته دغه شخص په تحریک کې راگډ شو هغه د یو رضاکار په توگه د پنځمې ستنې د عامه اړیکو د همغږۍ مسوولیت پر غاړه واخیست او د پنځمې ستنې تحریک یې خپلو ملگرو او دوستانو ته ور پیژاندل پیل کړل. ((هغه اوس د عین کمپنۍ خو د جاپان د دفتر لپاره کار کوي او اوس هم د پنځمې ستنې سره په اړیکه کې دی، چې په حقیقت کې ان له جاپان څخه د انلاین افزارو او د مدراس له ټیم په کارونې سره مالوماتو ته د لاسرسي د قانون له حق څخه استفاده کوي)). نوموړي ډېره کړه.

د مدراس مرکزی گروپ پوهېده، چې بدلون په ذاتي توگه نه رامنځته کېږي. ډېریدونکي بریاوې د فاسد سیستم سیستماتیک بدلون ته لاره هواروي. د پنځمې ستنې لپاره دغه وړې بریاوې لازمي دي ځکه، چې دوی په ټېټه کچه د لیدو وړ بدلون رامنځته کوي. انند د تحریک د ولسوالۍ د همغږۍ کونکو له خوا د یو پمفلټ، چې پکې نوموړي رسمي پیسو نه د حکومت د خدماتو له نرخونو سره موازنه کړې وه په زړه کوي.

ولسي سړک ناقانونه نیونه د ساختمان د تخریبولو له لارې معالجه شوه
د تریپاتو اوسیدونکي ښاغلي تریپاتو د مدراس د پنځمې ستنې دفتر ته د مالوماتو ته د لاسرسي د حق قانون د یوې دوسیې سره راغی ترڅو د یو بانفوذ شخص، چې د خپل تعمیر د ودانولو په خاطر یې د ولسي سړک له خاورې استفاده کولو سره مخالفت وکړ. د سیمې خلکو د یاد شخص پر خلاف سیمه ییزو او هم لوړپوړو چارواکو ته مراجعه وکړه. خو د تعمیر کار په درز روان و او کوم اقدام ترسره نه شو. د تامیلیوان په استازیتوب د پنځمې ستنې له خوا د مالوماتو ته د لاسرسي د حق د قانون یوه عریضه ور وړاندې شوه، چې موږ ته د عریضې ځواب راغی په ځواب کې ناقانونه نیونه

منل شوې وه. خو د ودانولو د درولو پر خلاف کوم اقدام نه و شوی. د پنځمې ستنې مالوماتو ته د لاسرسي د حق د قانون همغږي کونکې له خوا یو اپیل، چې د ناقانونه نیونې په اړه پکې پوښتنې مطرح شوې وې او د بندولو لپاره د اقداماتو د مهالویش په اړه پکې پوښتل شوي و، دایر شو. موږ ته ځواب راغی او ودانۍ ونړول شوه، چې له امله یې د سیمې ټول خلک خوشحاله شول.

نوموړي د عریضې ۱۰۰۰ کاپیاني جوړې کړې او د ترانسپورت د سیمه ییز دفتر کوم، چې لایسنسونه، د موټرو راجسټریشن، پرمټونه او د موټرو (د صحت تصدیق) کوي له باندې سیمه یې په لیفلیتونو ډکه کړه ددغه دفتر کمشنر نوموړي را وغوښتلو او ورڅخه یې ددغه کار د بندولو او د تاملیل ناډو د ترانسپورټیشن سیمه ییز دفتر ته د رسمي عریضې ورکولو غوښتنه وکړه، نارایان ورته وویل، چې د هغه موخه د یوې خبرې کول و او هغه دا، چې ټول خلک پوهیږي، چې په دغه اداره کې څه روان و او کمشنر پر خپل دفتر کې باید د بدو مخه ونیسي. انند په زړه کوي، چې پایله یې ډېره ستره وه او هغه دا، چې هر شخص کولای شوای، چې دغه دفتر ته ورشي په داسې حال کې، چې له دغه وړاندې یوازې هغه خلک، چې کارکوونکي بلل کېدل هغوي ته د ورتلو اجازه وه، چې دغه ناقانونه خو ډېر پوخ شوی رواج و. له دې سربېره عامو خلکو کولای شول، چې له خپل قانوني حق څخه په استفادې فورمونه ډک او د مسلکي مامورانو سره خبرې وکړي.

د پنځمې ستنې په غټیدو سره سره دغه تحریک ته نامالومه راپورونه او ان د حکومت د اختلاس په اړه مالومات رابړ سېره کېدل پیل شول دغه مالومات داسې فکر کېږي، چې د سیستم له داخل څخه د فساد پر خلاف

خلکو له خوا څوک، چې په ازادانه توگه د عام ولس څخه د مالوماتو شریکولو څخه ویرېږي، دغه مالومات راتلل.

د مدراس ډله په هغه حالت کې، چې سرغړونه ښکاره وي څیړنې او تعقیب ترسره کوي تعقیب په داسې توگه ترسره کېږي، چې د مالوماتو ته د لاسرسي د حق قانون په اړه عریضې په داسې ډول وړاندې کېږي، چې مسیرغړونکي پوهیږي، چې دده سرغړونکي نور رانږدې او خلکو ته ښکاره شوي دي. دغه کار په سرغړونکي (ناسم کارترسره کونکي) کې د ویرې لامل گرځي، چې نوموړي وروسته خپله پریکړې ته تغیر ورکوي لکه په قراردادونو کې تر څو له سزا څخه بچ پاتې شي.

نړیواله هڅونه

د پنځمې ستنې په ستراتیژیانو او فعالیتونو کې دلچسپي په نړیواله کچه مخ په ډېریدو ده په ۲۰۱۳ کال کې د مالیزیا د اختلاس پرضد د کمیسیون چارواکو د صفر بانکوت په اړه د مالوماتو د شریکولو او د مالوماتو اخیستلو په خاطر د تحریک د مدراس له مرکزي دفتره لیدنه وکړه. اند وایي، چې د ځوانانو د نړیوالې اتحادې د لاتیني امریکا برخې او د گانا د مدني ټولنې یو سازمان هم له دوی سره د صفر بانکوت په اړه اړیکې نیولې.

مریم اندان العراقي، د یمن یوه ځوانه فعاله، چې د اختلاس پرخلاف د ۲۰۱۲ کال د نړیوال کانفرانس د ټولنیز تشبېس د انعام گټونکې ده. هغی او نورو ځوانانو له دغه وخت وروسته په ښونځیو کې د ۵۰۰۰ (ایمانداره ریالونو) د ورکولو مبارزه په لاره اچولې. په ۲۰۰۷ کال کې په نیپال کې د اختلاس پرخلاف او د رویتیا لپاره یوې نا دولتي ادارې د صفر بانکوت نیپالي بڼه چاپ کړه.

د قضیې خبرنه

د استبدادگرو سره په همکارۍ د گاندي اصل د پنځمې ستنې د ستراتيژي او تاکتيکونو زړې جوړوی. د گاندي مفکوره اصلاً په حکومت او اشغالگرو عملي کېږي. پنځمې ستنې مبارزې دغه ستراتيژي ته پراختیا ورکړه. د استبداد سیستم ترهغې، چې خلک له برلاسي کېدونکي چلند سره لارې نشي په درسته توگه فعالیت نشي کولای.

د بدو ورکولو په معامله کې په دغه او په کې د بدو غوښتل او ان ورکول اويا دغه ډول ناقانونه کړنو باندې غوړ کښول شامل دي. کله، چې عام خلک فساد پریږدي او نور د فاسدينو غوښتونو ته غاړه نږدي د اختلاس سیستم دوام نشي کولای. پنځمې ستنې دغه پروسه پیل کړه ترڅو د نه همکاري یو ملي تحریک رامنځته کړي په کوم کې، چې داسې خلک شامل وي څوک، چې پر خپل عملي ژوند کې بدو ته نه ووايي. دغه لاره د فساد پر خلاف د تحریک په ژمنه ((بډې مه اخلئ او مه یې ورکوئ)) کې ښودل شویده.

د تحریک د نه همکارۍ ستراتيژي د صفر بانکتوب او د مالوماتو ته د لاسرسي د حق قانون لپاره د عریضو ورکولو کې ښودل شوې ده. دواړه افزار: یو یې ادارو په داخل او بل یې له ادارو د باندې ولس ته ځواک ورکوي، چې موجود حالت مختل کړي، د فساد پر خلاف مقاومت وکړي او په واک او معافیت برلاسی شي. پنځمه ستن هڅه کوي، چې ددغو دواړو افزارو کارونه د تاوتریخوالي نه کولو پراخ ولسي اقداماتو ته واړوي.

هغه څه، چې بې مثاله دي هغه دادي، چې دغه تاکتيکونه په ځای ددی، چې په گډه په همغږي شوی حالت کې په لاره واچول شي په اضطرابي توگه په لاره اچول کېږي. خو هر انفرادي فعل د تعداد د ځواک، چې د پنځمې ستنې د زرگونو غړو، رضاکارانو او د هغه خلکو، چې تحریک یې جوړ کړی دی څخه رامنځته کېږي.

تحریک د یو بل سره یو موازي د تاوتریخوالي څخه خالي تاکتیکونه، چې له اختلاس څخه د ازادۍ لپاره د ازادۍ تحریک او د خلکو د پوهاوي او د هغوي د جذب لپاره د کوڅو اقدامات پکې شامل دي، سرته رسوي. انند او د مدراس مرکزي هستې د عام ولس هغه خوا په ټولنه کې د پوهنتونونو محصلینو، ځوانانو، بیوزله کلیوالو او د خصوصي سکتور په گډون نور کلیدي گروپونه په گوته کړل، چې وروسته یې دوی د هدف لاندې راوستل اوله ځان سره یې یوځای کړل.

جامع فکر / حال لاره :

تحریک په لاندې عناصرو ولاړ د ټولنیز بدلون لپاره د جامع حل لاره په کار اچوي:

- د پوهاوي ډېرول : د پنځمې ستنې د ټولو کړنو په اړه پوهاوي رامنځته کېږي. د تحریک د ۲۰۱۱ کال راپور وایي ((موږ د پوهاوي مبارزې ته د عامو خلکو له خوا د بې تفاوتې د کمولو په سترگه گورو او له دې امله عام خلکو ته داسې لارې چارې ورښیو، چې له اختلاس سره مبارزه وکړي)).
- د فساد په اړه د ناقانونه کړنو سره سره پر ایماندارۍ او چال چلند باندې هم تمرکز کېږي.
- ددی لپاره، چې اوږد مهاله سیستماتیک بدلون رامنځته شي د نسلونو په چلند کې بدلون اړین گڼل کېږي. دغه موخې ته د رسېدو لپاره پنځمې ستنې د بېلابېلو لاملونو له امله د ځوانانو د هدف لاندې راوستلو لپاره یوه ستراتیژیکه پرېکړه وکړه.

((د هڅونې او په کړنه ولاړ نظریات د ځوان نسل له خوا رامنځته کېږي)): انند وویل. دویم دا، چې ځوانان د ډېر عمر خلکو په پرتله ډېر انعطاف پذیر وي. ځوانان ددوی د علاقې له امله د اختلاس پر ضد د مبارزې کولو لپاره نوې لارو خپلولو ته چمتو وي، چې د اختلاس په اړه

نوی لاره ژر خپله کړي. بانو کمار وویل ، ځوانان کولای شي ددوی په شاوخوا کې موجود د ډېر عمر پرخلکو تاثیر وکړي. وروستی خبره داده، چې د پوهنتونونو محصلین د راتلونکي ځواک درلودونکي وي. دوی یا ایمانداره گرځي او یا فاسدین.

انند وویل، لس کاله وروسته د نن ورځې ځوانان سیاستوال او یا بیروکراتان دي. که موږ دوی ته اوس روزنه ورکړه. موږ به پنځوس سلنه اختلاس له منځه یوسو ددی لپاره، چې سل سلنه ته ورسېږو موږ لس نورو کلونو ته اړتیا لرو. له دې امله پنځمه ستن په موجود حالت کې هڅه کوي، چې مخکې له دې، چې خلک دندې او مسوولیتونه واخلي دوی ته تغیر ورکړي ددغه کار د ترسره کولو لپاره دوی په مبارزه کې موجوده وخت له راتلونکې سره یو ځای کوي.

- په دواړو ډلو، فاسیدینو او هغه خلک، چې فساد ورباندې تپل کېږي. هغو د رویو د بدلون لپاره هڅه کېږي.
- په بېلابېلو کچو د نه همکاري (د صفر بانکنوټ له لارې) او اخلال (د مالوماتو ته د لاسرسي د حق قانون د عراضو له لارې). د تحریک د بریاو لکه د هغه اختلاس، چې د نظام له داخل نه د خبر ورکونکو له خوا په ډاگه شوي وي او د سیستماتیک پوهاوی او ځواکمن کولو له لارې ډېریدونکې بریاوې ترلاسه کېږي.

غیر قابل حس

د پنځمې ستنې د تحریک یوه قوي ځانگړتیا ددغه تحریک له خوا د بېلابېلو تاکتیکونو ترمنځ یوالی رامنځته کول دي. د استخدام، د تعریفولو له لارې، تاکتیکونه او پیغامونه له یو بل سره په همغږۍ کې فعالیت کوي له دې امله په ټوله کې تحریک د وگړو له ټولگې څخه غټوي. په داسې حال کې، چې تحریک د راتلونکي لپاره اوږدمهال موخه لري،

پنځمه ستن د لنډ مهال موخې هم لري. تحریک ځوانان د صفر بانکنوټ کارونې، مالوماتو ته د لاسرسي د حق قانون له لارې عرایضو لیکلو او د تحریک د غړو د روزلو هڅه هم کوي. نتیجتاً د مبارزې د فعالیتونو پرمهال، تحریک نوي غړي استخداموي او د نوي پوهنتونو څانگو رامنځته کولو ته وده ورکوي او له دغه لارې تحریک غټوي او د تحریک عمر ډېروي. د اوس وخت ځوانانو لپاره تحریک د جعلي بانکنوټ، د مالوماتو ته د لاسرسي د حق قانون، د عرایضو او د پنځمې ستنې د ملاتړ او یوالي په مټ په موجود وخت کې فساد کمزوری کوي.

په اصل کې یو تاکتیک له بل تاکتیک سره اړیکه لري. د بېلگې په ډول د کوڅو اقدامات په کومه کې، چې د صفر بانکنوټ ورکول شامل وي خلک هڅوي، چې د پنځمې ستنې د تحریک سره د مالوماتو ته د لاسرسي د حق قانون په مټ عرایضو ورکولو کې مرسته وکړي. مالوماتو ته د لاسرسي د حق د قانون لپاره د عرایضو لیکلو ورکشاپونو کې له ولس د صفر بانکنوټ باندې له خلکو لاسلیکونه اخیستل کېږي، د زده کونکو، رضاکارانو او د غړو له خوا په پلي کارتونو، یخن قاقونو، د اوبو بوتلونو د بانکنوټ انځور پنځول کیږي. اصلي پیغامونه، که د احتجاجي ناستو نمرې وي، پریزنټیشنونه وي او که لنډې ان لاین ویډیوگانې وې د خلکو ترمنځ ازادي، د وطن سره مینه او گډ ځواک رامنځته کوي. یوالی او اتحاد د ارزښتناک وخت، وسایلو او د موقعو د کمولو پرځای د موقعو په ډېرولو سره رامنځته کوي.

پنځمه ستن په ارادي ډول د تحریک له ژبې نه د بېلابېلو ولسي مبارزې د تاکتیکونو پورې منفي او مثبت اړخونه سره رابوځای کوي. کله، چې د اختلاس په تړاو کومه خبره وي تحریک له قوي ژبې انځورونو او سمبولیکي اقداماتو لکه د اختلاس د توپ وهلو څخه مخ نه اړوي. خو

توازن د ايماندارۍ د توپ د نيولو په څېر اقداماتو له لارې د مثبت ملگرتيا، ژمنتيا او سمبوليکي اقداماتو له لارې رامنځته کېږي.

د تحريک په محافلو کې انند او ملگري يې ټينگار کوي، چې د تحريک موخه د وگړو موخه گرځول نه بلکه اختلاس پای ته رسول او ازادي ترلاسه کول دی. پنځمه ستن لاره ذهن ته مارتن لوټرکېنگ د ولسي مبارزې عنصر، چې دغه عنصر د گاندي له فکر پراختيا ده او هغه دا، چې بالاخره وسايل موخه تعريفوي، راوړي. په استبدادي حالاتو کې د کېنگ د مبارزې فعالان وايي، چې استبداد يو عمومي انگيزه ده که چېرته دغه ځپل د مستبد طرف ته واړول شي د متشددې رويې او د موجوده منفي حالاتو د دوام لامل گرځي.

ولسي مبارزه ټولنيز استبداد په فزيکي توگه د زيان رسولو نه جداکوي. يا دا، چې له مستبد نه په داسې توگه، چې ظالم سيستم په تعميري توگه تغير کړي، انتقام اخلي. په داسې حال کې، چې د انصاف لټه کېږي او د فاسد رويه نه قبليږي د کېنگ مبارزه له استبدادگرو سره د انسانانو په څېر د سلوک کولو اړتيا په اړه خبرې کوي.

د ايمانداره واک لرونکو ځواکمن کول

((زه يو پاک هند غواړم ما په سر سترگو وليدل، چې څرنگه کليوال فعاليتونه او د کليوالو ځمکو ملکيت په هند کې په اختلاس کې لوند دی. دغه کار د قانون دحاکميت اخلال دی. دغه ډله هغه، چې اوس هم په دولت کې کار کوي او هغه، چې تقاعد شوي د پوهې سره مهارتونو او د عامو خلکو د واک داسې سرچېنه وړاندې کوي، چې تراوسه ترې استفاده نه ده شوې. پنځمې ستنې لاتر اوسه په ستراتيژيکي ډول د نه همکارۍ د پټو سرچېنو د زياتولو، د فاسد نظام د

ساحو را کمولو او د ایمانداره چارواکو او ملکي مامورانو
د ځواکمن کولو او د اقدام کولو لپاره په ویرې د
برلاسي کېدو لپاره کوم ستراتیژیکي ارزونه نه ده ترسره
کړي)).

د ولسي مبارزې په اړه موجود علمي موارد وايي ټول هغه خلک، چې د
استبداد ملگري دي هغوي ټول مستبدو ته یو ډول وفاداره نه دي. کله،
چې دا خبره په فساد عملي شي ټول هغه خلک، چې په فاسد نظام کې
موجود وي هغوي ټول په یو ډول فاسد نه دي. په حقیقت ددوی ډیری
یې خواهش لري، چې په ایماندارۍ چال چلند وکړي. دغه محرکه قوه د
پنځمې ستنې په اړه هم ښکاره ده. تحریک نژادي توگه چارواکي ردوي
ملکي مامورانو ته د بیرون رفت لاره مهیا کوي.

کله، چې دوي صفر بانکوت ددوی د کارونو په ساحه کې وښيي او یا
پنځمې ستنې ته مالومات یا اسناد افشا کړي دوی له شمېرې راپورته
شوي د واک له لارې دغو مامورانو ته حفاظت ورکوي. له دې سربېره
ډیرې تقاعد شوي او تېرنۍ ملکي مامورین او دولتي چارواکي لکه د
MKSS او د مالوماتو ته د لاسرسي د حق قانون یو له بنسټګرو تل د
اختلاس پر خلاف په مدني حرکتونو کې مهم رول لوبوي او دوی ته ډېر
واک ورپه برخه کوي.

د پنځمې ستنې بانو کمار یو تقاعد شوی شخص دی. نوموړی له دې
سره سره، چې په لومړي سر کې یې رسمي مسوولیت درلود په رضا کارانه
توگه کار کاوه خو وروسته یې د خپل تېرنې کار (تامیل ناډو د زراعت ګډه
ریس) د معاش په پرتله ډېر کم معاش باندې کار کاوه. کله، چې ترې
پوښتنه وشوه، چې ولې یې خپل وخت وقف کړي.

مشرتابه او تنظيم

د انند لرليد، هڅې په بين المللی کچه ښکاره کېدو او موخې ته رېښتینولۍ، نوموړي د پنځمې ستنې اصلي مشر گرځولی. اگر، چې په ټيټه کچه او کم دی هغه په خپله دغه کار دومره عقیده لري، چې له امله یې رسنیز او ولسي توجه راخپله کړي او گروپ ته یې گټه رسولې ده. هغه توانیدلی، چې باور، علاقه، احترام او ملاتړ ترلاسه کړي، چې دغه ټول د داخلي ټیم د جوړیدو او د رضاکارانو د ټیم د رامنځته کېدو او همدارنگه د مبارزې لپاره د ملاتړ د ترلاسه کولو او نویو اشخاصو استخدام لپاره اړین دي. له بلې خوا په کریزما لرونکي مشر تکېه ښايي بد عواقب ولري. د انند په معامله کې په ۲۰۱۰ کال کې نوموړي په بېلابېلو اړخونو کې او وړو مسایلو کې ښکېل ښکارېده، چې دغه کارونه د یو رهبر توجه بل اړخ ته اړوي او د رهبر وخت، چې باید په ستراتیژیکو لومړیتوبونه ولگول شي ضایع کوي. کریزما لرونکي مشر داسې بریدونو ته، چې دوی او تحریک د ولس ترمنځ بې باوره کړي اسیږيږي وي.

په انند ښايي فزیکي برید د غبرگون لامل او غوسه راوپاروي، چې دغه کار د تحریک د قوت لامل گرځي په داسې حال کې، چې خوشبختانه دغه ډول کوم برید تراوسه نه دی شوی. خو د ډېرو فاسدینو د هدف لاندې گرځولو سره ددغه ډول غبرگون امکان ډېریږي. همدارنگه هغه مدني حرکتونه، چې له یو مشر سره نژدې تړاو ولري ښايي له ستونزې او سقوط سرمنځ شي. که رهبر خپل رول ته دوام ورنکړل شي ښايي مهمه داده، چې کریزما لرونکي مشران د نورو خلکو، نوښتونو مخه ونیسي او هغه داسې، چې نور خلک ددوی پیروي کوي او نوښت نه کوي.

د ولسي مبارزو تاریخ ښیي، چې دغه ډول مبارزې د کریزما لرونکو مشرانو په موجودیت او نه موجودیت دواړو کې فعالیت ترسره کوي. انند وایي، چې نوموړي دغه ننګونه منلي او هم یې دغه ستونزه حل کړې ده. د

۲۰۱۲ کال پورې د تحریک ورځنۍ چارې، د نویو مشرانو، همغږي کونکو او رضاکارانو استخدام د نوموړي له تاثیر او مشورې پرته ترسره شوي. هغه ته د تحریک په نسبتاً سترو ستونزو باندې د خپلې انرژي د لگولو او د مدراس د مرکزي ټیم او اجرایه کمیټې سره د کارکولو لپاره موقع ورکړل شوه. په داسې حال کې، چې د سیمه ییزو همغږي کونکو سره د کال په منځ کې د ټیم د غونډو پرمهال یې غونډې هم کولې.

ټولنیز تحریک یا SMO

پنځمه ستن له ویش سرغړاوی کاوه په پالرمو کې د اډیوپیزو په څېر تحریک یوه رسمي پیژندگلوي، چې دولت په رسمیت پیژندله رامنځته کړه. دغه پیژندگلوي د فعالیت کولو او بسپنو راټولونو لپاره اړینه وه. دغه کار یو سازمانی چوکاټ د کوم پر مټ، چې تحریک په اوږدمهال کې خپل کار ته دوام ورکولای شو، رامنځته کړ. له دغه امله د پنځمې ستنې تحریک د ټولنیز تحریک سازمان (SMO) هم گڼل کېدای شي، له بل اړخه د پنځمې ستنې فطرت او فعالیتونه د ټولنیز سازمان دی، چې رضاکارانو ولسي تحریک او د خلکو د واک رامنځته کولو په خاطر په یو لړ ولسي اقداماتو ولاړ دي. دغه دوه گوني فطرت کوم تضاد نه رامنځته کوي بلکې دا هغه ډول بڼې، چې یو مدني تحریک یې درلودلی شي په ډاگه کوي.

ننگونې:

د ډېرو مدني فعالیتونو، چې د اختلاس په یو ځانگړي بڼی یا په یو ځانگړي اړخ تمرکز کوي او یو محدود وخت لري، برعکس پنځمه ستن ټولنیز بدلون لپاره کار کوي او له دې امله یو لامحدود وخت لري. همدا لامل دی، چې مشرتابه ډلی دوه سترې ننگونې: تداوم او پیسې په گوته کړي. لکه څنگه، چې انند وویل دواړه مهمې دي. ((ځکه موږ د شپې شپې اختلاس ته بدلون نشو ورکولای)).

تداوم، چې څنگه په مبارزه کې د خلکو ونډه اخیستنه وساتل شي، د بېلابېلو پایلو سره یوه دایمي ننگونه ده. پرته له دې، چې نوي افراد استخدام شي د شمېرې ډېروالي امکان نه لري. ځکه، چې د وخت په تیریدا سره ځینې غړیو فعالیت حتماً کمیږي او مبارزه پریږدي په پایله کې د تحریک په ټیکاو، وسایلو، نوښت او د خلکو د واک د رایوځای کولو وړتیا باندې اغیزه کوي.

د تحریک تمویل یوه دایمي اندېښنه ده. بسپنه ورکوونکي ډیر موثر ټولنیز تحریکونه له نظره غورځوي ځکه دغه تحریکونه د نا دولتي سازمانونو او مدني ټولنې ادارو، چې په محدود وخت کې پروژې ترسره کوي په رواجي قالب کې نه ځایږي.

اخیستل شوي عبرتونه (زده شوي درسونه)

ټولنیز تحریکونه، چې د اختلاس پراخه سیمه د ماتولو اعظمی موخه ولري شپږ یو له بل سره تړلي ابعادو درلودونکی گڼل کیږي. لومړنی بعد وخت یا مهالویش دی، چې په دغه کې لنډمهالې او اوږدمهالې موخې، ستراتیژيې او تاکتیکونه شامل دي. لکه څرنگه، چې پنځمې ستنې وښودله له تشدد څخه خالی تاکتیکونه ښايي په فوري بریاو راتلونکې لاسته راوړنو او یا ان دواړو طرف ته په عین وخت کې سوق کړای شي. دویم بعد اهداف یا موخې دی، چې په دغه کې ځواک لرونکي فاسد څخه اغیزمن شوي خلک ایمانداره ځواک لرونکي او ځانگړې ډلې لکه د بېلگې په ډول ځوانان شامل دي.

درېیم بعد کې د ایماندارۍ په اړه د ارزښتونو بدلولو باندې تمرکز، د اختلاس په اړه چال چلند او د فساد په اړه د عادي خلکو او د واک لرونکو خلکو د مناسبو او غېرو مناسبو رویو بدلولو په گډون ټولنیز Morer شامل دي. بل بعد د واک لرونکو او ښاريانو د چال چلند او په ورته وویل کېږي تغییر ورکول دي. بل بعد د خلکو د واک ابعاد دي. په دغه کې نه

همکاري اخلال او خلک تحریک کې راگډول شامل دي. وروستي بعد د واک د مساوات سره اړیکه لري، چې له دغه څخه موخه د واک لرونکو او د عامو خلکو ترمنځ اړیکه مقصد دی.

ټولنیز بدلون کې ښوونه او روزنه هم شامله ده. په افغانستان کې د افغانستان د رویتیا د څار ادارې له خوا د ټولنې له خوا د پرمختیايي ادارو څار او کښیا کې د MUHURI له خوا د ټولنیز تفتیش په څېر ښوونه او روزنه د، ځواکمنتیا یوه سرچینه ده. پنځمې ستنې د عامو خلکو او ځوانانو د روزلو له لارې د مالوماتو ته د لاسرسي د حق د قانون او په راتلونکي کې د ځواک لرونکو زده کوونکو درلودل او د ملکي مامورانو د روزلو په موخه د جوړ شو ورکشاپونو له لارې ترڅو ددوی د ایماندارۍ په اړه ددوی په ارزښتونو او چال چلند د فساد سره په تړاو تاثیر وشي او دوی له فساد څخه ځان وژغوري، ته پام کړی دی.

تحرك كول او تاکتيکونه :

پنځمه ستن د تحرك کولو او تاکتيکونو په اړه پنځه ارزښتناک عبرتونه وړاندې کوي :

ددی لپاره، چې پراخ اختلاس ونگول شي د فساد په اړه د خلکو پوهاوي کچه لوړول یو اړین عنصر دی په ایټالیا کې اډیوپیزو او په مصر کې د اختلاس پر ضد مصريانو د تحریکونو کې وښودل شوه، چې په موثره توګه د خلکو د پوهاوي د کچې لوړول په هغه ژبه چې د عامو خلکو افکار منعکس کوي او د خلکو د ټولنیز کلتوري حالت نه سرچینه اخلي، باندې تکېه کوي.

دویم، پر خپله د پوهاوي د کچې ډېریدل خو دغه کار په اړینه توګه د بدلون لامل نه ګرځي. پنځمې ستنې د یو لړ ولسي تاکتيکونو په راگډولو سره د ولس له ځواکمنتیا د خلکو د پوهاوي کچې پر خپله ډېریدل سره رایوځای کړل.

ددی لپاره، چې بناريان تحریک کړای شي او ملاتړ یې ترلاسه شي موثر ولسي اقدام باید د سیمه ییز پسمنظر، چې پکې کلتور، ټولنیز نورمونه او ان تاریخ شامل دی سره باید تړاو ولري. د اډیوپېزو په څېر پنځمه ستن خلکو ته داسې لارې چارې مهیا کوي، چې د خلکو څخه ناقانونه توگه د پیسو اخیستلو ته نه ووايې، چې د اډیوپېزو په مورد کې د خصوصي سکتور بډې ورکول دی له دې امله د اختلاس پرضد مبارزېنو لپاره په دې کې کلیدی درس دادی، چې د استبدادی رژیم سره نه همکاري لکه د صفر بانکوت د انکار کولو قوت هڅوي.

وروستی خبره داده، چې کله د ټولنیزو گروپونو د هدف لاندې گرځولو لپاره په گوته کېږي. یوه مهمه خبره، چې باید په نظر کې ونیول شي هغه د ډېرونکي تاثیر، چې عبارت دی د یو گروپ وړتیا، چې په خپل اطراف کې موجودو خلکو او عموماً په ټولنه باندې ددغه گروپ تاثیرکول دي. پس په ډیرو ټولنو کې ځوانان ډېرونکی تاثیر لري او هغه داسي، چې دوی پر خپل چاپیریال او ټولنیزو جوړښتونو کې په نورو بالغ کسانو تاثیر کوي. په ټولنیزه کچه ښايي دغه مذهبي څېرې او یا د عامو موثرو څېرو، چې خلک ورته ډېر درناوی لري گروپونه، چې پکې تقاعد شوي سیاستوالو نه تر ښځینه لوبغاړو او پاپ سندرغاړو پورې پکې شامل دي.

د نځبه گانو او د ولس لخوا د رامنځته شویو

تحریکونو ارزونه:

د ولسي مبارزې په ساحه کې تمرکز په عام ډول د عامو خلکو په ځواکمنتیا کېږي. د فساد پرضد تحریکونه لکه پنځمه ستن د داسې اضافه تگلارو، چې ایمانداره ځواک لرونکي اشخاص او داسې تاکتیکونه، چې هغوی نه په فاسدو کارکونکو کې د ښکېل کېدو څخه انکارکولو ځواک ورکړي، حمایه کوي.

وروستی درس دادی، چې د هند د قانون ته د لاسرسي د حق قانون د فساد پر خلاف د قانون جوړونې، اصولو او قواعدو یو نوی د فکر ډول د

حکومتي تگلارو، چې عام خلک د اختلاس اخلالولو، د معافیت د ننگولو او د روڼتیا د ترلاسه کولو لپاره ځواکمن او رامنځته کوي. رواجي اداري میکانیزمونو، چې له اختلاس سره د جنګریز او کوم، چې د فطرت له لحاظه په سزا ورکولو او د کنترول لپاره د دولت په ځواک تګه کوي، په مقایسه په دې طریقه که ولسي ځواک دخیل وي او د دولت او اتباعو ترمنځ اړیکې ته بدلون ورکوي.

اتم خپرکی

له جگړې وروسته د بدلون لپاره د ټولنې له خوا څار: افغانستان

((د اختلاس د شورش په پرتله د ډېرو لاملونو له امله په افغانستان کې د ټيکاو په وړاندې نسبتاً یو لوی خنډ دی. ډېر افغانان د شورش له امله له تاوتریخوالي سره نه مخ کېږي خو هر افغان له اختلاس سره مخ کېږي. ځينې وختونه د حکومتي چارواکو له خوا، چې له افغانانو داسې تمه کېږي، چې دوی د یاغيانو په پرتله په حکومتي چارواکو ډېر باور کوي. د ناتو سرمشري اندريس فوغ راسموسن)).

په افغانستان کې د سولې او پرمختګ په وړاندې اوس اختلاس یو روښانه ګواښ ګڼل کېږي. اختلاس د حکومت مشروعیت او همدارنګه د بیارغونې لپاره بیوزلۍ د کولو او ولس ته د عامه خدماتو د ورکولو لپاره ملي او نړیوالې هڅې کمزورې کوي. په ۲۰۰۸ کال کې ترسره شوې یوه نظریوېښتنه ښیي، چې ۶۴ سلنه افغانان په دې نظر و، چې افغانستان سره شوي کومکونو کې د اختلاس د تاثیر لاندې راغلي.

د ۲۰۱۱ کال د اګست په میاشت کې د پنتاګون له خوا خپور شوی یو راپور وایي، چې د امریکا د ۳۶۰ میلیونه ډالرو قراردادي روپۍ د طالبانو، جنایتکارانو او یا د هغه دلالانو، چې له دواړو سره اړیکې لري دواړو جیبونو ته رسیدلې دي. اختلاس همدارنګه د نشه یي توکو یو غوړیدونکي تجارت کوم، چې جنګسالارانو او همدارنګه طالبانو ته مالي زیرمې برابروي، رامنځته کېدو ته لاره برابروي. یو ترسره شوي پټ ډيالوګ ښیي، چې طالبان نشه یي توکو په بدل کې وسلې رانیسي.

د عامو خلکو لپاره اختلاس یو دایمي بار دی په ۲۰۱۰ کال کې یو ترسره شوې نظریوېښتنه کې ۸۳ سلنه افغانانو وویل، چې اختلاس ددوی ورځنۍ

ژوند متاثره کوي. د ملګرو ملتونو د نشه يي توکو او جرمونو د ادارې (UNODC) يو راپور ښيي، چې په داسې حال کې، چې يو څه پرمختګ شوی دی افغانستان له امنيت وروسته اختلاس ته د دوی د هېواد لپاره د دويمې سترې ستونزې په توګه ګوري.

د حيراني خبره نه ده، چې طالبان له هغو خلکو، چې د پراخه اختلاس، بيوزلۍ او د روڼتيا د نشتوالي له امله منزوي شوي خلک استخداوي. د مافيا ډلې ډيری د دولت او هغه ياغيانو، چې عملاپه ساحه کې فعال دی سره په ګډه کار کوي

پسمنظر:

په ۲۰۰۲ کال کې يو فرانسوي محصل بورنيزوډيليسګوس د څېړنو لپاره افغانستان ته راغی. هغه له ۱۹۹۶ کال راپه دېخوا په پراخ توګه په ايران، پاکستان او مرکزي اسيا ته سفرونه کړي و او وار د مخه په دې پوهيده. د ۲۰۰۵ کال په اکتوبر کې ډيليسګوس د خپل مخکينی ټولګيوال يما ترابي او مدني فعال پېژواک غوري سره په ګډه د افغانستان د روڼتيا اداره، چې لومړني مدني سازمان و، چې په فساد يي تمرکز کاوه رامنځته کړه. د روڼتيا د څار ادارې عمومي موخه د پاليسۍ باندې ولاړو څيړنو د روزنې لپاره مواد او د تګلارې لپاره د خبرو اترو تسهيل کولو له لارې د روڼتيا ايماندارۍ او مسووليت پذيرۍ رامنځته کول او ددوی د ډېرولو له لارې په اختلاس تمرکز کول و. د روڼتيا د څار اداره د هېواد په داخل کې د څيړنو کولو وړتيا ډېرولو له لارې ولس ځواکمن کوي، چې حکومتي ادارې مسوول وګرځوي او د مدني ټولنې يو ګډ تحريک رامنځته کولو لپاره هڅه کوي: ډيليسګوس وويل.

په ۲۰۰۶ کال يادو ځوانانو پرېکړه وکړه چې دوی يوازې په کابل کې په ناسته او راپورونو جوړولو بسنه ونکړي او له دې هاغه خوا لارشي. دوی پرېکړه وکړه چې هغه خلک چې د اختلاس څخه په منفي توګه زيانمنږی

عام خلک هغوی په هره پروسه کې راگډ کړی او ددی لار دا وه چې د سیمه ییزو خلکو څخه شروع وکړي. ډیلسیګوس وویل: ((دا هغه ځای دی چېرته چې کارونه پیل او بدلیدای شي)) . ډیلسیګوس او غوری عامو خلکو ته تلل او هغوی ته غوړ نیول پیل کړل. خلکو داسې شکایتونه کول، چې دوی ته د هغه څه په اړه، چې دوی ورته اړتیا لري غوړ نه نیول کیږي. پرمختیايي پروژې چې کیفیت یې خراب دی هغه غوری خو د څه کولو په اړه ناتوانی محسوسوی.

د حکومت سره د افهام او تفهیم کولو لپاره ځانګړی تسلسل نه لري، داسې احساس کوي چې نادولتي ادارې د دوی د نظریاتو او غوښتنو په اړه مسوول نه دی. د حکومتي چارواکو سره له خبرو اترو کولو ویرېږي. همدارنګه مهمه داده چې ډیلسیګوس او دهغه ملګری دی پایلې ته ورسیدل چې خلکو غوښتل چې ددوی په سیمه کې ((د فاسدی ټولګی)) هاغه خوا لاړشي او ((د بناریانو رول)) ترسره کړی خو دوی نه پوهیدل چې دغه کار څه ډول ترسره کړی.

ډیلسیګوس د مالوماتو ته د لاسرسی د حق د قانون، چې ټولنېز تفتیش د ستراتیژیانو او تاکتیکونو په اړه یې په هند کې لومړنی کار کړی د ټولنېزو تحریکونو بریالوی او د اغاخان د بنسټ له خوا د رامنځته شوی ټولنېزو رویتیا نوښتونو په ګډون دبېلابېلو سرچینو څخه انګیزه واخیستله. په ۲۰۰۳ کال کې د افغانستان د کلیو د پراختیا وزارت له خوا رامنځته شوی د ملی ثبات پروګرام د ایماندارۍ د رامنځته کولو په خاطر د ټولنو رول ته اشاره کړی. ډیلسیګوس وایي، چې هغه مهال دغه پروګرام د بیارغاونې په څو بریالیو پروګرامونو کې یو و. غوری او ډیلسیګوس یوله بل سره افکار تبادله کړل. دوی د یو نړیوال کارپوه سره په بیارغاونه کې د مدني ټولنې د رول په اړه نظریات تبادله کړل. ددغو هڅو په پایله کې دوی د بناریانو د ځواکمن کولو او د ټولنې د نظارت د نوښت له لارې یو شمېر

داسې شاخصونه، چې د افغانستان کې د لانجې له چاپیریاله زیږیدلی و رامنځته کړل.

مدني نوښت

لرلید ، موخې او د تعریف وړ پایلې
د ښاریانو د ځواکمنتیا او اقدام له لارې ځوانو مدني مشرانو یوه داسې ټولنه متصور کوله په کوم کې چې د خلکو او دولت ترمنځ اړیکه د واکمن او د اوسیدونکو نه بلکې په کوم کې چې دولت د خلکو متحد او دهغه څه چه د ټولو لپاره ښه دی د هغو تنظیمونکې وي. د دوی عمومي موخې داوی چې د مرستو او د خدماتو ورکولو عامو ښاریانو ته موثر وگرځوی ، عامو خلکو ته ددوی په ټولنه کې په بیارغونه کې پورته کول حق ورکړي او د ولس حکومت او نړیوالې ټولنې چې له لانجې وروسته په بیا رغونه کې کلیدی اړخونه دی هغه رایوځای کړی.

دوی یو دوه روښانه نتایج په گوته کړل: په لنډ مهال کې د اختلاس مخنیوی او د هغه پروژو چې د ټولنې له خوا څارل کېدلی د هغو د کیفیت بهتری، په منځمهال کې داسې یوه نمونه (مادل) رامنځته کول چې هغه د هېواد په نورو برخو کې هم وکارول شي.

ستراتیژیکې څېړنې

دا، چې ولې د بیارغاونې هڅو توقعات نه دی پوره کړي دیلسیګوس وایې، چې حکومتي لارو چارو رواجي هڅو په ټیټه کچه د مدني ټولنې لپاره کوم رول نه و متصور کړی او ډونرانو په اول سرکې فکر کاوه، چې دوی کولای شي د دولت د ادارو د رغولو له لارې بدلون رامنځته کړی. هغه وویل ((هغه هېوادونه چېرته چې دولت کمزوری وی دولتي ادارې د خلکو ترمنځ کم اعتبار لري او حکومتي تګلارې ډېرې موثرې وي، د لاندې فکتورونو د څېړنې په ګډون دوی یوه تفصیلی ستراتیژیکه څېړنه ترسره کړه:

- ټولنيز، سياسي او اقتصادي حالت
 - ملاتړي او مخالفين
 - کوم هغه خلک، چې د لانجې احتمالي زېږونکې وي.
 - د ممکنه لانجې سرچېنې
 - خطرونه او ځپل
 - وېرې، د مهارتونو کمۍ او بې سوادې په ګډون د ښاريانو د راځېولو په وړاندې ننگونې
 - ولس په څه ډول ښه تحرک کولای شي.
 - ډونران څه ډول په نوبت کې ونډه اخيستلو ته مایل کېږي.
 - او هغه پروژې، چې دخلکو د فلتر لاندې راځي د هغو په اړه دوی شفاف واوسي.
- ځوانو مشرانو محسوس کړه چې که مدني نوښتونو د اختلاس پر خلاف مبارزې باندې ونومول شي دوی به د بېلابېلو لاملونه له امله ناکام شي.
- داچې د پروژې په اړه مالومات او ساحې ته لاسرسی ته اړتياوه بسپنه ورکوونکي به دوی ته ددغه دواړو ته د لاسرسی ممانعت کړې وی او هغه خلک، چې له فسادو یې ګټه پورته کوله ښايي غبرګون او ان تاوتریخوالی یې ښودلی وی. له دې سربېره داچې د قانون حاکمیت کمزوری دی. د ټولو فاسدینو په ګوته کول او هغوی زنداني کول ناممکن دی. کمزوری حکومتونه نیوکې کولای شي، خنډونه رامنځته کولای شي، مالومات نه خپروي، استبداد کوي، خو دوی د قانون په انفاذ کې ستونزې لري ډیلسیګوس ډېره کړه.
- په دغه شان حالاتو کې فاسدین د سزا ورکولو د طریقې په پرتله ټولنیز فشار ته ډېر اسپیډه دي کلیوال اړ و چې د فاسد پر خلاف ټولنیز فشار ډېر کړی چې دغه کار یو سازمان او یا یو څو سازمانونه نه شي کولای بلکې دا د ډېرو له خوا فشار ته اړتیا لري.

نتیجتاً د پروژو د پلان سره سرته رسولو او ډونران د ولس اړتیاو ته مسوول گرځولو له نقطه نظره د ټولنې له خوا د نظارت پلان په ستراتیژیکې ډول ترتیب شو. د افغانستان د رویتیا د څار ادارې د هغه بېلابېلو لوبغاړو چې په بیا رغاونه کې دخیل و ته لاسرسی درلودلی شو او هغو سره یې تفاهم کولای شو. په دغو کې ډونران، کثیرالوجهي پرمختیايي ادارې، حکومت، اردو، د نړیوالو او افغان قراردادیانو او درېیم لاس قراردادیانو مغشوشونکې ټولګه، نادولتي ادارې، او ملی او ولایتي حکومتونه پکې شامل و.

بالاخره ددوی ستراتیژیک پلان دا و، چې ټولې کړنې باید د ټولنې له خوا پرمخ یوړل شي، مدني نوښتونو باید د عامو ښاریانو څوک به، چې دا پرېکړه کوي، چې کوم کلی پکې ګډون وکړي، څوک به څارنه کوي او کومې پروژې به څارل کیږي له خوا پرمخ وړل کیږي. دغه خلکو غوښتنې کولې، نظرېوښتنې او کتنې یې کولې او په پروژې کې د خپلو بېلابېلو اړخونو او د بیا رغاونې کې دخپلو دولتي چارواکو سره یې خبرې اترې کولې او د ولسي نوښت د رامنځ ته کولو په خاطر یې بېلابېل سوله ییز تاکتیکونه رامنځته کول.

د حکومت ځینو بسپنه ورکوونکو، کثیرالوجهي ادارو په ګډون د ځواک لرونکو له خوا مقاومت او خنډونو باندې د برلاسه کېدو لپاره د نوښتونو ملکیت مهم و. دیلسیګوس وایي چې کله کوم والی استدلال کولو چې غیر دولتي ادارې باید بیا رغونې پروژې معاینه نه کړي. دوی د افغانستان د رویتیا ادارې په توجیه کولو سره هغوی ته ځواب ورکولو چې دا عام ولس دي، څوک چې د پروژې څخه ګټه اخلي څارنه کوي.

پلان جوړول

په دوه جبهو کې هڅی پیل شوې. د حکومت د بی پروایي ترممکنه حده کمول او یو عارضی پروګرام پیلول. لومړنی مهم کار د توقع برخلاف

(۲۰۰۸) کال په می میاشت کې هغه وخت وشو کله چې د اقتصاد وزارت یو چارواکې څوک چې د پروژو څخه د نظارت مسوول و، ومنله، چې د افغانستان د رویتیا د څار له ادارې سره به همکارۍ کوي، چې په دغه ډول یې مدني سازمان ته دا وړتیا ورکړه، چې ووايې پروگرام د چارواکو ملاتړ له ځانه سره لري. د نورو دولتي ادارو سره د اړیکو جوړول او د اقدام کولو څخه د کلیوالو په ویره برلاسی پیدا کول ډېر مهم و. لږترلږه، د دولتي ادارو سره د افغانستان د رویتیا د څار ادارې هوکړه لیکونه ددی لپاره، چې په ټیټه کچه نوښتونو تقویه کړی، د پروژو سره تړلی معلوماتو لپاره غوښتنې ډېری کړی. ښاریان یې باجرته کړل او مدني ساحه کې پراخه کړه (چې دغه د ولس د رای او د خفگان د ښکاره کولو ساحه ده) لپاره کافی و.

غوری او دیلسیگوس په لومړۍ سر کې د کابل څخه سل کبلو متره لري د جبل السراج په شاوخوا سیمه کې د محلی خلکو سره اړیکې رامنځته کړی، چې دغه نه خو له ترټولو ستونزمن او نه هم اسان ترین حالت و. دغه سیمې پراخ امنیتي ننگونې، چې د هېواد نورې برخې یې د سیوری لاندې راوستلی و، نه درلودل او له دغه، چې دغه سیمه د کافی مرستو د هڅو مرکز و. خو بیا هم عام خلک خفه و ځکه دوی هغه څه، چې ژمنه یې ورسره شوی وه او یا هغه څه، چې دوی ورته اړتیا درلوده نه ترلاسه کول. سیمه یېز خلک په مدني توگه په پروژو کې دخپل نه و او دوی ترمنځ د بدلون د راوستلو لپاره د امید او باور کمی و. بیا هم دوی په بشپړه توگه ناامیده نه و.

دیلسیگوس وایې، چې دغه خلک دیو څه د ترسره کولو ته تیار و خو داسې یو چا، چې دوی ته یې یو قانع کونکې وړاندېز ورکړي وي، هغه ته یې اړتیا درلوده. غوری د کلیوالو سره په دغو خبرو اترو کې یو مهم رول ترسره کړ، “نوموړی په ساحه کې موجود و، هغه پوهیدلو چې فاسد نظام

څه ډول کار کوي لوبغاړي يې رايوځای کولای شول او خلک يې متحرک کولای شول " ډيلسيګوس وويل دويمه مهمه بریا هغه وخت رامنځته شوه، چې د ۲۰۰۷ کال په وروستيو او د ۲۰۰۸ کال په پيل کې، چې لسو کليو د ټولنې له خوا د نظارت په پروګرام کې يې ګډون پرېکړه وکړه او د افغانستان د روڼتيا د څار ادارې د پروان ولايت د جبل السراج په ولسوالۍ کې يې پايولټ پروژه (عارضی) پر لاره واچوله.

د طريقی تعريف : ډيلسيګوس د ټولنې له خوا څار ته د تفتيش يوه څانګه وايي نه د تفتيش يو ډول. د ولسي مبارزې په ساحه کې د ټولنې له خوا څار د ولسي مبارزې يوه لاره ده، د ولسي مبارزې کړۍ چې ولسي ځواک رامنځ ته کوي يو اصلي تاکتيک له ځانه سره لري، چې ددغه تاکتيک په محور يو تعداد نور د ولسي مبارزې تاکتيکونه موجود دي. د ټولنې د څار هريو نوښت د پروژې د عمر په اندازه، چې عموماً يو کال و، دوام وکړ او لاندې اقدامات يې دربر ونيول.

ټاکنې : د هرې څار شوې پروژې لپاره د دوه سيمه ييزو څارونکو ټاکل. د ټاکنو پروسه د هرې سيمې خلکو له خوا خپله غوره شوه. په لومړۍ سر کې ځينو څارونکو معاشونه غوښتل، خو د افغانستان د روڼتيا د څار ادارې دوی ته وويل، چې دوی ته به هغه کمه اندازه لګښت، چې دوی يې د خپل کار په جريان کې کوي ورکول کيږي. دغه کار د نادولتي ادارو او بسپنه ورکوونکو له خوا رامنځ ته شوی واکمن کلتور، چې خلکو د خپلو کړنو او معاوضې پر خلاف دی.

ښوونه او روزنه: د افغانستان د روڼتيا د څار ادارې سمیه ييز څارونکي وروزل، دوی ته يې مهارتونه، اصول او د سيمې څارنه او نور ورزده کړل. رضاکارانو همدارنګه مسلکي اخلاق، چې په هغه کې د دوی د ژمنتيا په اړه، چې په باقاعده توګه به د خپلو موندنو راپور ورکوي له بدو به انکار کوي او ايمانداري به کوي، په ګوته شوی و.

د پروژې غوراوی : هرې ټولنې داسې پروژه غوره کوله، چې دوی لپاره مهمه وه. د افغانستان د روڼتیا د څار ادارې د زیربناو د روانو پروژو ته د لومړیتوب په ګډون ددغه پروسې لپاره اساسی معیارونه رامنځته کړل ترڅو داسې پروژې په ګوته شي، چې پایلې یې ډېرې ښکاره وي. د افغانستان د روڼتیا د څار ادارې د ولایتي سکتوري ریاست د مالوماتو پراساس دوی پروژې په ګوته کړې خو اصلي پرېکړه خلکو کوله، بعضی وختونه دوی داسې پروژې هم په ګوته کولې، چې د افغانستان د روڼتیا د څار ادارې له خوا د سکتوري ریاست د مالوماتو پراساس وړاندې شوي لست کې نه وې. ښونځی، سرکونه، شفاخانې، د اوبو خور ویاړی او د سیلابونو د مخنیوی دیوالونه د تفتیش عامی موخې وې.

په ساحه کې د مالوماتو راټولول او ارزښتي

سیمه ییز څارونکي د پروژې اړوند مالومات راغونډوي، د بیارغونې پروژې ته اسناد برابروي، خپل نظرونه او پایلې لیکي، له ساحې اونیزې کتنې کوي، د پروژې د انجینرانو او پیاده کونکو سره اختلاط کوي، خپل مالومات او موندنې، ټولنې، د پروژوی پیاده کونکو او په ټولنه کې د واک لرونکو خلکو سره شریکوي. د وخت په تېرېدو سره د چارواکو سره دغه مالومات شریکول د باقاعده اړیکو د رامنځته کولو زمینه برابروي، چې له دغه امله د ټولنو لپاره ملاتړ ترلاسه کېږي. په یو مورد کې د سیمې کورنیو د کور په سر چنده راټوله کړه او له قراردادي یې وغوښتل، چې د پروژې د بهیود په خاطر اضافی اقدامات وکړي.

د سیمې خلکو اونیزې غونډې : سیمه ییزو څارونکو تل خپلې موندنې بالاخره هره جمعه د ټولنې د خلکو په یوه غونډه کې ارایه کولې، چې دغه تل د جمعې د لمانځه سره مل و. دی جوړښت د څار پروسې کې روڼتیا او د ولس ترمنځ یوالی او علاقې ته وده ورکړه.

د خلکو واک : کله، چې څارونکو ستونزې په گوته کړې ټولنې د بدلون غوښتنه وکړه لومړی دوی د حل په موخه ډيالوگ کولو، که ډيالوگ نتيجه نه ورکوله ، دوی بيا له فشار څخه گټه پورته کوله.

دا د نظرياتو ورکولو او څار ډېرولو سره مل و. د بېلگې په توگه په ۲۰۰۹ کال کې جبل السراج ته نږدې ځايي خلکو د ولايتي ادارې يو رسمي انجينر او د پروژې د تموويلونکې ادارې (د کوچنيانو لپاره د ملگرو ملتونو د عاجل صندوق) يو انجينر قانع کړل، چې خلک له پروژې ليدنه وکړي. ولسي تاکتيکونو له ټولنې د باندې له نورو اړخونو لکه دولتي چارواکو، علماو، مرستندويانو او ټاکل شوی استازو څخه د ملاتړ د راجلبولو په خاطر هم هڅه وکړه. يو درېيم تاکتيک دا و، چې د پروژې پياده کونکې او يا دولتي چارواکې د ټولنې د خلکو غونډو او يا له ساحې څخه ليدلو ته به يې راوبلل، دغه کار ددی لامل گرځيد، چې د فاسد نظام له داخل څخه د وگړو ملاتړ راخپل کړی.

بالاخره د سيمې خلکو خپله ولسي مبارزه د اعتصابونو، په غونډو کې د ويناو کولو، د عرايضو ليکلو، د ليکونو ليکلو او د رسنيو له خوا د دوی کړنو ته د پوښښ ورکولو له لارې تقويه کړ. له هغه وروسته، چې ولس پوه شو د جبل السراج يوه ښونځي کې د تيت معيار خښتې کارول شوی، د سيمې خلکو د ودانۍ په ساحه کې ناسته وکړه او له سيمې يې ترهغې، چې نوی او د لوړ معيار خښتې نه وي کارول شوې، له تللو انکار وکړ.

د سيمې خلکو د تخنيکي پوهې، د اړيکو د برابرولو او له ساحې څخه د ليدلو په بڼه سيمه ييزو څارونکو څخه مخامخ ملاتړ کاوه. ((د سيمې خلک په پروسه کې راگډ شول، خپله پوهه يې وکاروله او نورو خلکو ته، چې ددوی په پرتله پوه و ولاړ. ددی مانا داوه، چې دوه څارونکو په جلا جلا توگه کار نه کاوه)). دا خبره ډيلسيگوس وکړه. نوموړي د يو نالوستي څارونکي بېلگې ته اشاره وکړه، چې ليکل او لوستل يې نشو کولای. له

دغه امله لوستونکو کليوالو ته به د خپل نوبت پرمهال د ورتللو او له هغویې مرسته غوښتله.

تاکتیکي نوبتونو:

ډیلسیګوس د کليوالو له خوا د ټولنې د مشرۍ لاندې سروې نظر رامنځته کړ. دغه سروې ته نوموړي د بېلابېلو لوبغاړو څخه د همکاريو د لاسته راوړلو وسیله وویل. د افغانستان د روڼتیا د څار ادارې د دیرشو معیارو پوښتنو یوه ټولګه رامنځته کړه. یو سیمه ییز څارونکي له ټاکلو وروسته د کلي یو استازي به د کلي د ۱۰ سلنه کورنیو یو نماینده گروپ ټاکه. دوی به داسې اړونده مخامخ مالومات (Data) راټولول او دغه مالوماتو څخه یې د غاړه نه ایښودونکو چارواکو پر خلاف د یوې مفیدې وسیلې په توګه کاراخیست.

د آزمایشي پروگرام وروسته، ځوانو مدني مشرانو د څار لاندې پروژې کې د ټولو دخپلو خواو سره د ډیالوګ د رامنځته کولو اړتیا محسوس کړه. دوی د ولایتي گروپونو کمیټې په کوم کې، چې خلکو د پروژې د ستونزو په اړه خبره کولې له ساحې یې لیدنې کولې او هغو ته یې له نوښته ډک حل لارې رامنځته کولای. ټولې پریکړې او ژمنې د تعقیب لپاره ثبت کېدلې. د کمیټې په غړو کې د اقتصاد د وزارت استازي، اړونده ریاست، تموویلونکي، قراردادي، سیمه ییز څارونکي او رسنۍ شامل وې. لومړنۍ په ۲۰۰۹ کې رامنځته شوه او نورې په بلخ، فراه، ننگرهار او پروان کې په فعالیت بوختې وې.

د ټولنیزو نوبتونو ځانګړتیاوې

د ټولنې د څار نوبتونه د لاندې لوبغاړو له ټولګې څخه رامنځته شوي و:

- ټولنې
- سیمه ییز څارونکي (له هرکلي دوه رضاکار څارونکي)
- د ټولنې معزز خلک لکه مشران، ملایان او ښاروالان

- دولتي استازي
 - د بيارغاونې د چارو پلې کوونکې (لکه ډونران، اصلي قرارداديان او فرعي قرارداديان)
 - د څار ولايتي شوراګانې
 - د افغانستان د روڼتيا د څار ادارې ولايتي استازي
 - د افغانستان د روڼتيا د څار ادارې د کابل دفتر
- د افغانستان د روڼتيا د څار ادارې په هره ولسوالۍ کې يو کارمند لري، چې دغه کارمند ډېر نه ډېر له لس نه تر پنځلس پورې پروژې لري. سيمه ييز استازي د افغانستان د روڼتيا د څار ادارې او د ټولنو ترمنځ يوه مخامخ اړيکه رامنځته کوي، چې له امله يې قوي اړيکې او تحرک رامنځته کوي. ډيلسيګوس په دې اړه وايي ((که کومه افغان د ښار اوسيدونکي وي د هغه درناوی کيږي، خو که شخص له سيمې وي هغه د ولس توجه راجلبولی شي او يو کار سرته رسولی شي)). دوی د ټولنې سره د تماس شخص وي، د سيمه ييزو رضاکارانو څارونکو سره په اونيزه توګه ليدنې کوي او راپيښيدونکې ستونزې له منځه وړي.
- د افغانستان د روڼتيا د څار ادارې يقيني کوي، چې څار په سم ډول ترسره کيږي او رضاکار څارونکې ددوی مسلکې اخلاق عملي کوي. سيمه ييز استازي د ټولنو لپاره په ساحه کې دمنابعو رول ترسره کوي او دپروژې دخپلو غاړو او داکمنو سره تماسونه رامنځته کوي. په کابل کې دروڼتيا دکار ادارې ته پروژې اسناد ورليږدوی، ترڅو ددولت اسناد وساتل شي. له دولت سره ستونزه حل شي او کابل کې دافغانستان دروڼتيا دڅار له ادارې سره هغه وخت، چې دستونزو حل ناممکن مالوم شي انديښنې راپورته کوي. په لومړيو وختونو کې غوري او ډيلسيګوس دټولنو سره دتماس اصلي اشخاص و. اگر، چې ددوی مرکزيت کابل و، خو دوی خپل ډېر وخت په ساحه کې له خلکو سره تيرولو له کليوالو يې اوريدلې او

له دوی سره د برابرې پر اساس یې خبرې کولې او دوی د سیمه ییزو خلکو باور او احترام ترلاسه کړ. اگر، چې خارجي و او ټولنې د خلکو لپاره د فکر رامنځته کول و، خو په دري ژبه بشپړه حاکمیت او د افغانستان د ټولنې سره اشنایې ډیلسیګوس ته د خلکو درناوی کولو لامل وگرځید. ډیلسیګوس. د غوري سره ساحه کې د یو ځای کار کولو له امله فکر کوي، چې خارجي توریوه منفي خبره نه وه موږ دواړه د یو بل پوره کونکي و. موږ د خلکو پر وړاندې د یو بل له وړتیاوو ګټه واخستله ډیلسیګوس وایي.

د افغانستان درونیتیا ادارې رول

له پیله غورۍ او ډیلسیګوس د افغانستان درونیتیا ادارې ته ښاريانو ته د توانمند کولو لپاره اقدام کولو وړتیا ورکونکې په توګه کتل. ډیلسیګوس وایي اتباعو د وړتیا د روزنې او د هغو د کنټرول و ترمنځ توپیر موجود دی. د نادولتي ادارو ستراتیژي په اړه د پریکړې کولو تمرکز کولو په داسې حال کې، چې کلیوالو په ساحه په څار کنټرول درلود او په ساحه کې یې خپلې پریکړې پر خپله کولې. د افغانستان درونیتیا د ادارې یوازې غوښته او معیار دا و، چې نوښتونه باید له تاوتریخوالي خالي وي او باید ثبت شي. په ډېرو حالاتو کې د افغانستان درونیتیا ادارې ټولنې ته د یو روزونکي، چې خلکو ته یې لمس کېدونکي ملاتړ ورکاوه. رول ترسره کړ. په لمس کېدونکو عناصرو کې لاندې اقدامات شامل و.

د عمومي پلان جوړول

د څار لپاره د عمومي وسیلې او پلان جوړول ترڅو، چې په ښارونو او اطرافو کې میشت ولسونه کوم، چې تل اساسي اسانیتاوو ته لاسرسی نه درلود، رسمي زده کړې یې نه درلودې تر څو په پرتلیزه توګه ترې استفاده وکړه. رضا کارو څارونکو لپاره ښوونه او روزنه او د ظرفیتونو لوړولو له تمویلونکو او واک لرونکو سره موجودو مالوماتو ته لاسرسی د څار لپاره د ټولنې خلک

اړ وو، چې د پروژې د کار تفصیل ته لاسرسی پیدا کړي. د پروژې تفصیل، د نقشې، بودیچې، تموویلونکې، قراردادیانو او نور دي. په ساحه کې د شخص استخدام، چې د ادارې او ټولنې ترمنځ د رابطې، ستونزو حلونکي اوسرچینې په توګه رول ترسره کړي د ټولو اړونده خواو ترمنځ رابطې جوړوي.

د ټولنې تمویلونکو، ملی حکومت، ولایتي حکومت او ټولنې ترمنځ په رسمي او غیرې رسمي توګه د اړیکو، مخامخ ډیالوګ او همکاري رامنځته کولو له لارې رابطه رامنځته کیږي او تماس ټینګیږي، چې ددی بېلګه ولایتي څار شوراګانې دي. د واک لرونکو په ستونزو برلاسي ددی ښه بېلګه ده. کله، چې ولایتي حکومت د څار د پروژې د مخنیوي په خاطر د ټیټې کچې او یا هم ناموزون افراد د سیمه ییزو څارونکو سره د چلند لپاره ولیږدوي.

د بېلابېلو کلو د څارونکو ترمنځ د مالوماتو راکړه ورکړه د امتحاني پروژې وروسته باقاعده روزنې برعلاوه د افغانستان درونیتیا د څار ادارې نوي څارونکې له تېرنيو څارونکو سره یو ځای راغونډ کړي، ترڅو ددوی زده کړې او پوهې ته یو بل بعد ورکړي. تاسې یو داسې چاته لاسرسی پیدا کوي، چې هغه دغه کار له وړاندې ترسره کړی وي او کارونه په داسې ډول دوی (نوي څارونکو) ته تشریح کوي، چې دوی هغه ته د خپل کار سره تړاو ورکوي او فقط تیوری نه ده. ډیلسیګوس وویل. همدارنګه دغه غونډې څارونکو ته وخت ورکوي، چې خپل تجارب شریک کړي، له یو بل زده کړه وکړي او د ټولنو ترمنځ اړیکې رامنځته کړي. یو مرکزي مالوماتي سرچینې، چې مالومات پکې ذخیره شي او د ټولنې له خوا ورکړل شوي مالومات پکې مساوي ډول نه لمس کېدونکې خصوصیات د لمس کېدونکو خصوصیاتو په څېر مهم وه، چې په لاندې ډول دي.

ولس شکونه د غبرگون په ویره دبدلولو او ناکامي باندې په برلاسي پيدا کول خلکو کې دلو ستو وگړو او دولتي چار واکو سره دخبرو کولو وړتيا او باور پيدا کول، په خلکو کې دامفکوره پيدا کول، چې دوی دبدلون راوستلو وړتيا لري، د گډو موخو او مسوليتونو له لارې دڅار دافتکار په موخه يوالی رامنځته کول، دټولنې دوگړو سره له نژدې دکار کولو له لارې دافغانستان درونټيا دڅار ادارې وکړاي شول، چې دټولنې دخلکو ترمنځ ټولنيز ویش، حس او ديوالي لپاره ممکنه خنډونه له منځه يوسي. د بېلگې په ډول په داسې ځايونو کې غونډې وکړې، چې دپرخلک پکې راجمع شوي وو. دافغانستان درونټيا د ادارې سيمه ييز چارواکي په سيمه ييزو مشرانو شرط ولگاوه، چې دوی بايد ددېرو خلکو راغونډيدل درايې ورکونې او غونډو په موخه يقيني کړي. دافغانستان درونټيا دڅار ادارې هڅه وکړه، چې ښځې هم په دې پروسه کې را گډې کړي.

دافغاني ټولنې دلورې کچې دمرد سالاری د اوسني فطرت له مخې دغه کار ستونزمن و، خو غير دولتي ادارو دښځو دراړو دراټولو په موخه يوه سروې وکړه. يو څو ښځې د ساحوي څارونکو په توگه وټاکل شوې، خو دوی په ساحه کې کار کولو کې تکليف احساساوه. ښځو سيمه ييزو څارونکو ته رايه ورکړې، د ټولنې په غونډو کې يې گډون وکړ او ان خبرې يې هم وکړې. وروستنی خو مهمه خبره داده، چې دوی دښوونځي د بې کفايته ودانۍ جوړيدو پرمهال په احتجاجي ناسته کې هم گډون وکړ.

له تاوتریخوالي پاک نظم

دافغانستان درونټيا دڅار ادارې تل ټينگار کاوه، چې دټولنې خلک بايد له تاوتریخوالي ځان وساتي. دغه خبره دسيمه ييزو څارونکو د ارزونې يوه کليدي نقطه وه. له لانجې تازه راوتلې دغه ټولنه کې ژرغټيدای شي، چې دغه کار دڅار ټوله پروسه زيانمنولی شي او د ټولنې غبرگون راپارولی شي. خو د ټولنې سره دنژدې کارکولو په مټ غوري او ډيلسيگوس دې

پایلي ته ورسیدل، چې ولس ډېر نژدې د تاوتریخوالي د نه کولو لپاره په دلایلو ډېر ژر پوهه شول او تازه له ناورین نه راوتلې ټولنې سره تړاو درلودونکو دغه خلکو په ژوند کې ډېر تاوتریخوالی موجود و. ولس د تاوتریخوالي عوامل د خبرو او دوی په تاوتریخوالي کولو کې ډېر زړه نا زړه وه. دا خبره دیلسیگوس وکړه خو مدني مشران پوهه وه، چې دوی اړ دي، چې خلکو ته وښيي، چې له تاوتریخوالي پاکه مبارزه مثبتې پایلې لري. هغه وویل ددی لپاره، چې له یو د تاوتریخوالي ډک چاپیریال کې له تاوتریخوالي ځان وساتي په اړ یې باید موثر ثابت شي.

افهام او تفهم:

دافغانستان دروښتیا ادارې د اړیکو او افهام او تفهم لپاره یو پلان جوړ کړ. موخه یې دا وه، چې هغه لوبغاړي، چې په بیارغونه بوخت و، هغوی د ټولنې له خوا څار کولو ته رامات کړی. دافهام او تفهم دموخې لاندې گروپونو کې دافغانستان دولت، هغه ټولنې، چې په نوښت کې دراکړیدو اطمینان لري، دولتي مامورین او د پارلمان غړي شامل و. په منفي پیغام داختلاس او معافیت باندې تمرکز کولو په ځای اصلي موخه مثبت یانې دا، چې په بیارغونه کې روښتیا ځکه ښې گټې لري، چې دغه کار د ټولنې خلکو دپروژو دتفکېک اداره پرانيزي. دپروژو په بریا سره سرته رسیدلو په یقیني کېدو کې مرسته کوي. مرستی، ختمیري او په حقیقت کې دسیمې خلک دیبارغونې له هڅو گټه پورته کوي.

ولایتي رسنۍ په ځانگړي ډول مهمې دي. ځکه، چې دوی دمدني نوښت لپاره سیمه ییزه مشهورتیا لاسته راوړي، روښتیا ډېروي او په غیر مستقیم ډول په موثرو خلکو اونورو حکومتی لوبغاړو فشار راوړي. دافغانستان دشفافیت دڅار ادارې دولایتي رسنیو ولایتي څار شورا غونډو کې گډون کولو او هغوي ته پوښښ ورکولو او رابللو ستراتیژیکې پرېکړه وکړه. عموماً ملی او بین المللي رسنیو ته یې د خلکو دغږ د ډېراوه ترڅو واک لرونکي

خلک او په تموويلونکو هېوادونو کې ولسونه هغه يې دغه کار دباندېو لو بډارو سره د شتمن خلکو دعصري او نويو رسنيو له خوا د هغه افغان چارواکي، چې د مرستې کولو ليوالتيا يې نه دلوده، رسولو کې او دنړيوالو لوبغاړو د ملاتړ راځېدلو کې مرسته وکړه.

نړيوال ملاتړ:

دافغانستان درونټيا دڅار اداره خوشبخته وه، چې (TIRI) او دناروي دپرمختيايې همغږۍ له ادارې يې اصلي ملاتړ ترلاسه کړ. دغه ادارې په لسو کلو کې د ازمایشتي پروژې نوښت لپاره پلان دتريبولو لپاره ۳۰۰۰۰ ډالرو ورکړل. دپروژې دبريالي سرته رسيدلو وروسته نورو تموويلونکو هم علاقه وښودله، چې دغه کار د افغانستان درونټيا دڅار ادارې ته ورټيا ورکړه، چې په ټولنه کې دټيټې کچې دولسونو غوښتو ته ځواب ووايې او هم نورو ولايتونو ته يې وغزوي. تر ۲۰۱۰ کاله د ټولنې له خوا د څار دپروگرام بوديجه ۱۲۰،۰۰۰ ډالره ته ورسیده. دڅار اداره له نړيوالو نظامي ځواکونو روپۍ نه اخلي اگر، چې دوی دنړيوالو نظامي ځواکونو سره همکاري لري ترڅو ولسونه ددوی دبیارغونې له پروژو نظارت وکړي.

دافغانستان درونټيا دڅار اداره له هغو نادولتي ادارو څخه يوه ده چې بيارغونه کې درونټيا شبکې رامنځته کولو کې يې مرسته وکړه، چې دغه شبکه په اصل کې د ۲۰۰۰ کال کې دنړيوالې نادولتي ادارې درونټيا اقدام (INGO) چې بيا ورته (TIRI) ويل کېده له خوا رامنځته شوی وه. دغه نادولتي ادارې دملکونو ترمنځ نادولتي موسسو دکارکونکو ليدنو او دهېواد په داخل کې له ساحو ليدنو ته لاره هواروي. ډيلسيگوس وايې، چې دغه شبکه دافکارو، مالوماتو، حل لارو، اقداماتو او حوصله ورکونې يوه قيمتي سرچينه ده.

پایلی

هغه څه چې په ۲۰۰۷ کال کې له لسو کلو پیل شوی وی. په ۲۰۱۳ کال کې په بېلابېلو ولایتونو کې خوا وشا ۴۰۰ نوښتونو ته ورسیدلې. بدخشان، بلخ، بامیان، پنجشیر، ننگرهار او شنډې سخت ناامنه وو. د څار لومړنۍ څپه په مطلق ډول په کلیوالو سیمو کې ترسره شوه، په دویمه او دریمه څپه کې نیمه ښاري سیمو اوسیدونکو هم یو څه کړنې تر سره کړې. دیلسیګوس د تخمین مطابق په یوه په دری برخه نوښتونه د ټولنې له خوا رامنځته شوي لوی فشار په پایله کې حل شوې. د بېلګې په ډول په ۲۰۱۰ او ۲۰۱۱ کلونو کې دمجبور اباد په سیمه کې ترکې دنړیوالې همکارۍ پرمختیايي ادارې له خوا دننگرهار دیلسي د مزدحم (۸۰۰ زده کونکو لپاره) سیمه ایزې دڅارښورا دڅار پروسه په لاره واچوله. دتموویلونکو لخوا د سخت څار سره سره په ودانۍ کې جدي ستونزه حل شوه.

د ټیټ کیفیت خښتو کارولو به نه یوازې دا، چې د ودانۍ د عمر ۸۰ کاله راکم کړی وی، بلکې د ودانۍ موثریت به یې هم تر پوښتنې لاندې راوستی وو. دا ځکه، چې په دغه سیمه کې ډیرې زلزلې راغلې، چې وروستی یې په ۲۰۰۹ کې رامنځته شوې وه. په نورو پراخه مواردو کې دسیمې خلکو کومه ستونزه پیدا نه کړه او یادا، چې دپروژې پلي کوونکو مالومات شریکولو، لاسرسی ورته کېدلو او دستونزو په هوارۍ کې یې مرسته کوله. په پایله کې په دوه په دری برخه دځایونو کې بدلون دټولنېز اقدام په پایله کې رامنځته شو، په پاتې دریمه برخه کې بریانه رامنځته کېدله. یا څو ستونزې په گوته نه شوې. دپروژې ساحې ته لاسرسی ناممکن وه او یادا، چې د ټولنې په کافي ډول منظم او متحرک کړل شوه، ترڅو د واکمنو او یا د پروژې د تطبیقونکو څخه واک ترلاسه کړی او دغه کار دڅار مخه ونیوله.

دخپلې دورې له تیروولو وروسته ۶۰۰۰ څخه ډېر سیمه ییز څارونکي، چې ځینې پکې د نیمه بناري سیمو اوسیدونکي او مسلکي افراد دي په رضا کارانه توگه د سرچینې په توگه کار کوي. په ننگرهار کې په دغه ډول وگړو کې د طیب پوهنځی یو محصل او یو ښونکی، چې له کمپیوټرساینس څخه فارغ شوی و شامل و. دیلسیگوس وایي، چې دافغانستان درویتیا دڅار اداره دغه ډول افراد رایو ځای کوي، چې یوله بل سره نظریات شریک کړي او ټولنې نور افراد متحرک کړي.

دافغانستان درویتیا دڅار اداره وایي، چې هغه ټولنې کومو کې، چې مدني نوښت رامنځته شوی وي هغه ډېرې خپلواکې او دستونزو په حل کې ډېرې موثرې او په واک درلودونکو خلکو تکیه لري. په ننگرهار کې یوسیمه ییزې څارونکې وویل دهمکاری رامنځته کول یوه ښه تجربه وه. دا زموږ سره تړاو لري. داپه موږ پورې اړه لري، چې یو ښه هېواد رامنځته کړو.

دټولنې دڅارنو نوښتونه په هغو ساحو کې، چې اختلاس ته اماده دي کارول شوي دي. انصاف (دمحاکمو څارل)، بودیجه، د بودیجې لگښت څارل او معدنیات (هغه شرکتونه، چې دټولنیزې سرمایگزارۍ ژمنې کوي) هم څارل شوې دي.

دنیوال بانک او دافغانستان درویتیا دڅار ادارې یو له نوښته ډک همکاري پیل کړه. دوی دڅار یوداسې هوکړه لیک لاسلیک کړ، چې دافغانستان درویتیا دڅار ادارې ۲۰۱۱ په جولای کې سیمه ییز خلک په بدخشان کې دنیوال بانک دساختماني پروژو دڅار لپاره توانمندکړل. دافغانستان درویتیا دڅار ادارې یوه روزنېزه بسته جوړوي، چې درویتیا دصندوق په نوم یادېږي. دیلسیگوس وایي موخه داده، چې ټولې لارې چارې سره رایوځای کړي ترڅو نور ترې استفاده وکړي.

د مواردو تحلیل

دخلکو دواک دینامیک

ان دتاوتریخوالی په یو چاپیریال کې، چې محدوده ادارې وړتیا او دولتي واک لري. کې هم دخلکو واک په واکمنو دولتي او نا دولتي لوبغاړو باندې حیرانونکی فشار رامنځته کولای شي. دوی دغه کار له لاندې لارو چارو په مټ ترسره کوي.

دموجوده فاسد حالت په اړه معلومات راټولول او له ساحې لیدنې تخریول لکه واکمنو درسمي او غیر رسیمي هوکړه لیکونو، ولسي ژمنو او دافغانستان دروښتیا دڅار د ادارې دولایتي شورا له لارې دملاټر او همکاري ترلاسه کول، د فاسد نظام څخه د وګړو دتموویلونکو او مامورانو، چې ادارې ملاټر ترلاسه کولای شي. ان که دوی لوړ پوړي وو، د رسمي خلکو په ګډون له تاو تریخوالي خالي لارو چارو (دڅار تحریک او ډیالوګ) کې دټولنیز مشروعیت ترلاس کوي.

مشروعیت پخل وار ټولنیز فشار زیاتوي او د یو بل سره دجاخه شوي دولتي او نا دولتي ګټو څخه دغبرګون په راکمولو کې مرسته کوي. دافغانستان دڅار د ادارې دڅار نوښت، چې د خلکو دشکایتونو دستراتیژیک قاب په بڼه دې د خلکو د وحدت، موخو او دمبارزو د ملکیت په مټ رامنځته کیږي. دټولنې دڅار پروګرام دعامو خلکو او نخبه ګانو ترمنځ دواک اړیکې ته بدلون ورکوي.

دڅار تحریک له ساحې دلیدو او دولایتي څار شورا ګانو له لارې عامو خلکو خپل غږ پورته کړی او که واک لرونکو څخه یې غو ښتنې کړې په دغه بدلون باندې د پوهیدلو لپاره موږ اړیو، چې د ولایت شورا داسې یو انځور وباسو، چې یو کلیوال رضاکار د ټیټې کچې ودانۍ یو ثبوت حکومتي چارواکو، ایساف پرسونل، انجینرانو او رسنیو ته وړاندې کوي او بیا خپل وړاندېزونه وړاندې کوي.

نه لمس کېدونکي

غوري او ډیلسیگوس دا اړینه گڼي، چې د ټولنې دمدني نوښتونو ملکېت محسوس کړي او دوی ستراتیژیکي کړنې تر سره کړي، چې دغه د ټولنې د وگړو سره په همغږۍ تر سره کړي. موږ فقد تخم کرلو او داسې شرایط مو رامنځته کړ، چې دغه تخم په بوټي بدل شي. ډیلسیگوس وویل په پایله کې هریو نوښت خپله تگلاره، چې دمدني څارونکو په وړتیا، سیمه ییز مشرتابه په هغه طریقه، چې کلیوال د هغه له لارې ځان منظم کړي او دستونزو دحل کولو لپاره په لارو چارو برلاسي راپیدا کوي. په ځای ددی، چې دنړۍ بل کوم یو هېواد څخه ټولنیز حساب ورکونې لارې چارې او له نورو هېوادونو څخه مبارزې او تحریکونه کاپي کړي، دافغانستان دروښتیا دڅار ادارې د بیوزلې ټولنې په ټولنیزو او کلتوري حقایقو ولاړې لارې چارې رامنځته کړې. ددی په پایله کې، دټولنې دڅار نوښتونه دخلکو دحالاتو سره برابر او ددوی گډون ته یې لاره برابره کړه.

ستراتیژیک ملحوظات

ځوان مدني مشران پوهیدل، چې دوی اړدی، چې باید له کم نه پیل کړي. ډېر خیالی موخو به دوی ناکامۍ طرف ته بوتللی وی. له دې امله دوی دیو مناسب امتحاني پروگرام نه پیل وکړ او یوه سلسله اقدامات یې په گوته کړل. کومو، چې یوه داسې بېلگه رامنځته کړه، چې په ورو ورو د یوې سابقې بریا لامل وگرځیده او دعمومي مبارزې لپاره یې باور رامنځته کړ.

دوی عینې ستراتیژي دڅار دولایتي شورا لپاره هم وکاروله. وروسته د شورا له رامنځته کولو، دوی دغه کارته هغه وخت اشاره وکړه کله، چې دوی په نورو ولایتونو کې واک ته رسیدلي. د افغانستان د روښتیا دڅار ادارې دواک هغه بېلابېل مرکزونه لکه اړونده وزارتونه او ادارې، ولایتي ریاستونه، تموویلونکي ادارې، پوځ قراردادیان او دویم لاس قراردادیان

او رسنۍ په گوته کړې. په دغو متنو کې دوی دخپلې ارزونې له لارې هغه ادارې، چې اجرائیوي واک یې درلود له کوم نه، چې استفاده کېدا شي او هغه ادارې، چې دپریکړې کولو واک یې درلود سره جلاکړې. مدني مشرانو غوښتل، چې مخکې له دې، چې مفسدین ددوی په تاثیر پوه شي، دهنوي هڅې ناکام کړي او یا غبرگون ونی.

په ټوله کې پروگرام قوي ملاتړي ترلاسه کړی. دا، چې په تموویلونکو په پروژو تمرکز یو ادارې کار و، دغه کار دافغانستان دروښتیا دڅارادارې ته وړتیا ورکړه، چې دولایتي او ملي چارواکو له خوا د دوی نیوکې کمې کړي، چې وښیي افغانستان روښتیا دڅار دادرې تړاو دولت ته فایده رسوي. ټولنو د دولت دیارغونې دپروژو څارپه ۲۰۰۹ کال کې پیل کړ.

دټولنې دڅارپه مټ دواک دمارتین لوترکنګ دولسي مبارزې (خطي) شپږو قدمونه ستراتیژي، چې دولسي مبارزو په لاره اچولو لپاره کارول کیده. ذهن ته راوړي. دغه شپږ قدمونه، شخصي ژمنتیا، ښوونه او روزنه، مالوماتو لاسته راوړل افهام او تفهیم، مخامخ اقدام او بیا پخلاینه دي. دغه وروستي په دې کې منعکس شوي، چې څه ډول ځینې حکومتي مامورین دیارغاونې او پرمختایي کارونو کې دښاریانو ارزښتناک رول محسوسول پیل کړي.

اخستل شوي عبرت تقویه کول :

افغانستان دروښتیا دڅار ادارې دټولنې له لوري د څار نوښتونه دښاریانو د توانمندکولو او اقدام کولو لپاره له ځانه سره لري. لومړی داخلاص پرضد دمبارزې نوښتونه ولسپاله ولسواکي رامنځته کوي، چې دغه کار تیوريکي نه بلکې عملي دی، خو دلته دغه کار د تمرینونو، د غیر رسمي ټاکنو د ښاریانو دمشري لاندې دسروې گانو او د رضاکارانو څارونکو له خوا د راپور ورکونې دفعالیتونو، چې پر خپلو ملگرو کلیوالو کې د حساب ورکونه رواج کړي. له لارې ولسواکي رامنځته کوي. دا خبره د ولسواکي مبارزې

په اړه د موجودو علمي سرچینو سره برابره ده، چې په فاسد نظام کې ټول خلک په یو ډول دغه نظام ته وفادار دي او نه ټول د موجود حالاتو دساتلو لپاره په یو ډول نظام کې سره ګډ دی. له دې امله د ځینو واک لرونکو سره ډیالوګ او تفاهم کوي او باندني لوبغاړي حکومتي فشار د راوستلو په خاطر متحرک کوي، ترڅو دسیمه ییزو خلکو غږونه او اړتیاوې تقویه شي او د ولس له خوا فشار غښتلی شي. درېیم، نادولتي ادارې او ټولنیز سازمانون مدني فعالیتونه تېزولی شي. خودیالسیګوس وایې، چې دټولنې دظرفیت لوړوالو او هغوی ته هدایت ورکول او کنټرولولو تر منځ توپیر موجود دی. په داسې حال کې، چې دوی مدني مبارزین او ټولنیز تحریکونو ځای نه شي نیولی. دغه ډول غیر دولتي لوبغاړي، ولسونه، دتعلیم اوتریبي پوهاوی، داسې طریقي او افزار و، چې عام خلک ترې استفاده کولای شي او ولسي شبکې رامنځته کوي. د واک لرونکو او باندنیو لوبغاړو سره دسټراتیژیک ډیالوګ، افهام او تفهیم له لارې اړیکې ټینګولی شي. بله زده کړه دا وشوه، چې دافغانستان دروښتیا دڅار ادارې ولس د راگډولو لپاره له باندې جوړې شوې پروژې او په ساحه کې د پوهاوي دستونزو د حل تاکتیکونو او د ازادې لارې د ولسونو سره کارکولو ترمنځ په توپیر پوهه شول. د افغانستان دروښتیا دڅار ادارې دخلکو واک یا ټولنیز حساب ورکونه فورمول ته ور روان خو له هغه څه، چې دایمي و، هغه د څار دپروسي لپاره دمعیارونو او افزارو یوه ټوټګه وه، چې هغه له موخې لاندې دکلیو او نیمه ښاري سیمو خلکو نه واک لرونکي خلک او ټولنیز او کلتوري حالت په نظر کې نیولو سره رامنځته شوی و. پنځم دا، چې ولسونه، عام خلک او ټولنې په رواجی ډول د تموویلونکو پروژو او د اختلاس پر خلاف حکومتي ذهنیت باندې ولاړ د اختلاس پرضد دپوهانو او که نوم یې واخلو دنخبه گانو او باندنیو لوبغاړو له لوري رامنځته شویو پروگرامونو، غیر فعال او د موخې لاندې گروپ و. د ټولنې له خوا دا

خبرې کېدونکې نوښتونه وښودل، چې عام خلک ان، چې بې وسه او محروم هم دی، تشديد دي او تل په منزوي چاپيريال کې اوسېږي، د روڼتيا سر لارې واقع کېږي. د مالوماتو او پوهې سرچينې گرځي او په پرمختگ کې ملگرتيا کوي.

د ولس واک جوړونکي اجزا

که د رياضيکي فورمولې په څېر يې وښيو وويلی شو، چې يوالی جمع ملکېت مساوي دي له مشروعيت سره. يوالی نه يوازې دا، چې د ډېر تعداد خلکو د راجذبولو لپاره مهم او اړين دی، مشروعيت پر خپل وار تاييد او خاموشه کوي. که استبداد رامنځته کوي، وفاداريانې بدلوي او فاسد سيستم په داخل کې ملگری پيدا کوي. يوه بله زده کړه دا وشوه، چې په ځای ددی، چې دباندنيو له خوا د تپل شوي ټولنيز سيستم دتحميلولو پر ځای، چې موجودو ټولنيزو جوړښتونو، ټولنيزو اړيکو او دټولنيز رواج په څېر ټولنيزه زيربنا دټولنې له خوا د څار او نوښتونو لپاره وکارول شوه.

باندني لوبغاړي

ديبا رغونې او سولې راوستلو په حالاتو کې، حکومتي او دولتي لوبغاړو زياتوالی په غېږې ارادي ډول دگډو وډيو کاپي کول او له بېلابېلو موخو لپاره په کارکولو متننچ کېږي. حکومتي تگلارو سره تړلي لوبغاړي دتخنيکې يامنظم پلان شويو خلکو د واک نوښتونه د يوې خنثی کوونکې نقطې رول ترسره کوي. همدا ډول متحرک شوې ټولنې ديبارغونې او پرمختيايي هڅو لپاره او ور سره مالومات او وړنديزونه دسرچينې رول ترسره کوي. دغه ټولنې په ځانگړي ډول په جگړيزو حالاتو، له جگړې وروسته حالاتو او د طبعي افتونو په وخت کې کله، چې دقانون حاکمت او ادارې ضعيفي وي او فساد پراخوي، حياتي رول لوبوي.

بالاخره درېیمگړی لوبغاړي، چې په پرمختګ او سولې رامنځته کولو سره سر او کار لري، اصلي مدني تحریکونه اومبارزې، چې څوک پکې مداخله نه شي کولای رامنځته کولو ته، لاره برابروي. فعالیت لاندې کړنې درېنېسي. د نا دولتي ادارو د نویو نوښتونو، چې کم ځنډ ته اړتیا، ولري لپاره په اساني سره ملاتړ په دغه ډول نا دولتي ادارې معلوموي، چې څه کارکوي او څه بدلون ته اړتیا لري. څرنگه پراختیا ورکول کیږي ترڅو دوامداره تاثیر ولري او څرنگه دظرفیتونو دلوړوالی اړتیا ته ځواب وویل شي. دوړو گرانټونو د ادارې لپاره دوباره افهام کولو دوباره مفاهم کول او د ټیټې کچې دخلکو سره افهام او تفهیم نوي داسې نموني رامنځته کوي، چې هغه ددوی ازادي بیا تضمین کړي. گرانټونو جوړښت او اداره تل لویو پروژو ته، چې ډېر لګښت او حکومتي تګلارو دجوړولو او څارته اړتیا لري په دغه ډول حالاتو کې تمویل وونکي نه پوهیږی، چې څه ډول د خپلواکه مدني نوښتونو اولسي مبارزو سره چلند وکړي. معلوماتو ته لاسرسی او د بیارغونې دسټراتیژیو روڼتیا ددولت او خصوصي سکتورکې منځگړي دي.

نهم خبرگی

د اخلال او راگډولو له لارې د پولېسو په ځواک کې د فساد له منځه وړل

: یوگندا

((د هغو شکایتونو چې عامو خلکو له پولېسو څخه کړي مطابق د مبارزې نظر د هېواد د وکړو ترمنځ رامنځته شو..... وکړي په مبارزه کې تر ډېره بریده دخیل و او دوی به هیڅ ډول حالاتو کې د پولېسو سره راکړه ورکړه بنده نه کړه، ځکه پولېس د خلکو ژوند او جایداد ساتي. مبارزه هغه وخت رامنځته شوه کله، چې پولېس پر خپله له دې خبر شو، چې خلکو ددوی په کار باندې باور او اطمینان له لاسه ورکړي، نو ځکه یې مبارزې وکړې او پولېسو دواړه وژغورل)). جوسلین کوریگتنیو.

د پولېسو له خوا اختلاس په خپل ذات کې یې عدالتي یوه تباه کوونکې بڼه ده ځکه، چې دغه ډول فساد د قانون حاکمیت د بشر حقونه او د دولت مشروعیت کمزوری کوي. د پولېسو له خوا فساد د عامو خلکو ژوند ته زیان رسوي په کمزورو دولتونو او دیکتاتوري رژیمونو په نویو او بشپړو شویو ولسواکیو کې دویرې او معافیت شرایط رامنځته کوي. کله، چې پولېس د خپل واک او صلاحیت د فزیکي ځورولو په توگه استفاده کوي، دغه نه یوازې د تاوتریخوالي یوه سرچینه ده بلکې هغه وخت، چې ولس په ادارو او جوړښتونو باور له لاسه ورکړي او قانون جرمي گروپونه په لاس کې واخلي د قانون د حاکمیت سره تړلی فساد درې ډولونه د کوڅو او سړکونو په کچه بدې ورکوي او له خلکو قلنگ اخستل کیږي. د پولېسو په ځواک کې بیروکراسي سره تړلی فساد او جنایي فساد دی، چې پکې منظم جرمونه یوله بل سره لاس ورکوي او سیستم ته ورداخلیږي. د ملي حکومتونو او تموویلونکو له خوا د دغه نجاست سره د چلند کولو په خاطر د هڅو سره سره، داسې ښکاري، چې اختلاس مخ په ډېریدو دی. د ۲۰۱۶ کال درونیتیا د نړیوالې ادارې څانگې، چې پکې د ۸۶ هېوادونو او

سیمو څخه اوسیدونکو ځوابونه ورکړي وو، وښودله، چې د ۲۰۰۶ کال راپدېخوا پولېسو ته بډې ورکول دوه برابره ریات شوي دي. NAFODU په نوم سازمان، چې دیوگنډا په ملي کچې سازمان ښاري پریکړه وکړه، چې پولېسو ته دېډو ورکولو او معافیت په حیث کړنې ثبت کړي، خو د ولسي مبارزې دولس د راکړې یوه غیر معمولي ستراتیژي درلوده.

پسمنظر

دولسواکې او مدني حقونو لپاره سازمان په یوگنډا کې مدني ټولنې یوسازمان دی، چې په ۲۰۰۰ کال کې NAFODU ځوانانو له خوا رامنځته شوی. ددغه سازمان له لړلید یوه ولسواکه یوگنډا په کوم کې، چې حکومت ولس ته مسوول وي او په کوم کې، چې ټول اتباع په ازادانه توگه او خپله خوښه د هېواد په ټولنیزو سیاسي او اقتصادي معاملو کې برخه اخلي رامنځته کول و. د NAFODU ستراتیژیکې موخې هغه افراد، ادارې او یوگنډا کې دولسواکې عملي د تقویه کول او په یوگنډا کې بشري حقونو ته درناوی او مراعات کول او دښې حکومتدارۍ تقویه کول او همغږي کولو وښودل شول. دبشر حقونو څخه د سرغړاوي د ثبتولو او د ملي، سیمه ییزو او دکلیو په کچه دټاکنو دنظارت برعلاوه، د ادارې د پروگرامونو پخواني مسوول جوسلاین کورلگیندو وایې، چې له ۲۰۰۷ کال وروسته گروپ د اړونده نافذونکو ادارو او د بشري حقونو د پراختیا لپاره کارکاوه.

NAFODU د ولسي مباحثو دورکشاپونو عمومي مدني زده کړو او ادارې وړتیاو له لارې په سیاسي ټولنیزو او اقتصادي او Concomitant تاوتریخوالي تمرکز وکړ. په ډېریدونکې توگه خلکو فکر کاوه، چې اختلاس له دغو سره اړیکه درلوده باید پیل کړي. هغو رضاکارانو ته، چې په ورکړ. lacrosse څارکې روزل شوي و شبکه یې رامنځته کړه. هغو ته

يې مشوره ملاتړ او د فساد متضررينو سره دې پايلې ته ورسېدل، چې د پولېسو دېډو پر خلاف شکايتونو کې، چې له NAFOD د اختلاس پر خلاف په اقداماتو کې کومه ډېر غريبان متضرره کېدل د دوسيو ثبتول له کومه، چې په رواجي توگه غريبان متضرره کېږي اصطلاح ته پيسی ورکول کوم باندې، چې د ورکول شويو او تبديل شويو او بيا پيدا کول د پولېسو دبانډونو لگښت نه لگېږي هغه ساحې دي په کومو کې، چې فساد پراخ او په ډېرېدو دی. ددغه کار په نتيجه کې د سيمې ښاريانو په واکمنو باور له لاسه ورکړ.

ولس له پولېسو ويريده ځکه، چې دوی وسله والو باندې بدل شوي و او د پولېسو مرکزونه دفساد او ناوړو استفادو په مرکزونو بدل شوی وو. دا خبره کوروگليانډو وکړه، په ځای ددې، چې خلک حکومت ته مراجعه وکړي او نورو مدني سازمانونو مخ وړ واړوي خلکو NAFODU ته يې مخه کړې وه، تر څېر د وژنو او زنا بلجبر د مواردو په اړه راپور ورکړي. مدني مشران له دې امله حيران و، چې سيمه ييزو خلکو دانصاف په لټه کې ډله ييز تاوتريخوالي ته مخه کوله د ۲۰۰۸ کال کې په جنوب ختيځه يونگندا کې دروېتيا يوه سروې ترسره کړه د حيراني خبره نه وه، چې سروې NAFODU په سپتمبر کې وښودله، چې پولېس په لومړي او ترافيک دويم نمبر فاسد ترينه اداره وه. دغه راپور د هغه ملي راپور، چې د حکومت د څار د ادارې لخوا ددغه کال د اکتوبر په مياشت کې خپور شو سره همغږی دی. دغه راپور هم پوليس پر ټولو فاسدې ادارې په توگه معرفي کړل. د رویتيا د نړيوالې ادارې د شرقي اروپا د اختلاس شاخص وايي، چې ((د يونگندا پوليس په سيمه کې د فساد پر وړاندې تر ټولو ستره اسېډېره اداره ده)).

مبارزه

د مبارزې زړې له عادي خلکو لخوا رامنځته شو، چې له دغه وروسته د NAFODU پولیسو او عادي خلکو ملګرتیا رامنځته شوه. په دغه اړه فکر او پلان په ۲۰۰۷ کال کې پیل شو او نوبت په رسمي توګه په ۲۰۱۰ کې پای ته ورسید NAFODU درونیتیا دملګرتیا صندوق څخه تخمیناً ۴۴،۵۴۷ ډالر ترلاسه کړل. له دې مخکې هم سازمان د ملګرتیا صندوق څخه وړې وړې بسپنې ترلاسه کړې وې. یوازې دغه مالي ملاتړ کاپی نه وو، مبارزه دسیمه ییزو رضا کارانو او عادي ښاریانو د ملاتړ له امله ممکن شوه.

موخې او لومړنۍ ننگونې

دمدني حرکت عمومي موخې دپولېسو له خوا ټولنې ته د خدماتو کفایت ته وده ورکول،----- اختلاس کمول او په جنوب ختیځه سیمه کې دقانون دنافذونکو ادارو ترمنځ دیو والي او رویتیا کلتور رامنځته کول و. دغه موخې د ولس دستونزو او شکایتونو او په عمومي توګه پولېسو او دولتي ادارو دخلکو دباور د له منځه تللو په رڼا کې ټاکل شوي وې. په یوګنډا کې دقانون دنافذونکو ادارو لپاره اوږدمهاله لرلید ددوی له خوا ددوی دحقوقی رول ترسره کول و، چې دغه کار دقانون دحاکمیت او مخ په وړاندې تللو لپاره اړین ګڼل کیږي.

دمدني ټولنې مشران پوهه و، چې دوی له پیل څخه یو لړ اساسي ننگونو د له منځه وړلو ته اړتیا لري. د خلکو سره له پولېسو ویره موجوده وه. داسې حس موجود و، چې دااختلاس له منځه وړل ناممکن و او دا عقیده موجوده وه. د قانون ادارو په اړه بې باوري موجوده وه. د بېلګې په ډول داسې فکر کېده، چې دغه سازمان NAFODU نافذونکو ادارو له خوا چارواکي له دښمني ډک چلند کوي. ددوی په کار کې لاسوهنه کوي او

ددې لامل گرځی، چې دولتي لوړ پوړي چارواکي خپلې دندې له لاسه ورکوي. یو نازک توازن ته اړتیا لیدل کیږي. نا دولتي ادارو فکر کولو، چې بدلون تر هغه، چې عادي خلک په ولسي مبارزې کې راگډیدو ته زړه ښه نه کړي امکان نه لري، چې دغه ولسي مبارزه کې فاسد قوتونه هدف لاندې نیول کیږي. بیا هم دوی داسې فکر کاوه، چې د ولس دجرات لپاره دپولېسو له خوا همکاري اړینه وه. دپولېسو له خوا دښاریانو ولسي مبارزه، چې پولېسو د خپل فساد دله منځه وړلو لپاره په لار اچول کېده. هغه څه و، چې په لومړۍ سر کې ناممکن و، په قابله ملاحظه توگه ترسره شوه.

تفاهم لیک

د PTF په غوښتنه NAFODU د قانون نافذونکو ادارو سره یو داسې یادښت رامنځته کړو، چې په کوم کې د همکارۍ عناصر روښانه شوي وو. دغه موخې ته درسېدو لپاره دوی په پنځو ولسوالیو (کابایې کسورو، کانونگو، او کونگیری او نټوکامو) کې دچارواکو سره غونډې درلودې او هغو اړیکو، چې د تېر راهیسې یې درلودی. دمدني ټولنې دسازمانونو سره درلودې هغو ته یې دورکشاپونو او نورو فعالیتونو له لارې وده ورکړه. په دغو ټولو مواردو کې پولیسو د ټولو هغو قوي ثبوتونو، چې دوی (۲۰۰۸ کال درونټیا له سروې ټولنه کې فساد د متضررینو او د تلیفون او د رادیو دپروگرام (ستاسې اواز څخه ترلاسه شوی و) څخه استفاده وکړه. خلکو ان پروگرامونو ته، چې په دغه اړه نه و هم داخلاص په اړه زنگونه وهل. کورو کیندو وایي د پروژې په اړه د یو روښانه وضاحت وروسته پولیسو ددغه نظر هر کلی وکړ او دا کار د تفاهم پیل وو. دغه تفاهم لیک بالاخره په ټولو پنځه سرو ولسوالیو کې په ۲۰۰۹ کال کې لاسلیک شو.

دغه تفاهم لیک د نوښت منځمهالی لاسته راوړنه وه. په تفاهمنامه کې لاندې عناصر شامل و. د راډیو په ټولنیزو پروگرامونو کې د پولیسو گډون، د ټولنې له خوا د پولېسو چلند څار، د سیمه ییزو پولېسو لپاره د اخلاقو چلند او له دې برعلاوه NAFODU پولیس او ښاریان توانمند کړل. ورکشاپونو او دقانون دحاکمیت په اړه دولسي پوهاوی زیات کړو. تفاهم لیک او دا ممکنه نه وه، چې هر یو پولیس دې په نوښت کې شامل شي، په روښانه ډول یې ځانگړو فعالیتونو کولو ته اجازه ورکړه او په اداره کې یې فاسدینو ته د نوښت د خنثی کولو او د NAFODU او د سیمه ییزو خلکو ویروال ستونزمن کړل.

NAFODU په لومړي سر کې د بې باوري سره مخ شوي دغو ټولنو فکر کاوه، چې پولیس د سازمان او نوښت سره معامله کوي. ددې په پایله کې د مبارزې د افهام او تفهیم د لویې برخې په توگه پیغامونو، چې په اصولو کې یې د پولېسو ایماندارۍ او د بې گناه عامو خلکو پر خلاف او د زور زیاتي ختمولو ته وده ورکول، شامل و. کله، چې له کورویگیندو پوښتنه وشوه، چې ایا د پولېسو سره افهام او تفهیم او له هغو هوکړه اخیستل اسان و. نوموړی موسک شو او ویې وویل! ((یقیناً دغه یو ستونزمن کار و خو مونږ هغوی ته په دوامداره توگه ورتللو او موږ کوشش پری نه ښود کله، چې د تفاهم لیک د لاسلیک وخت راغی!)). ډیری باني او پوښتنې رامنځته شوې. په بل عبارت پولېسو برخه اخیستل غوښتل خو د هوکړه لیک پرته خو موږ اصرار کاوه.

که قانون نافذونکو ادارو د چارواکو سره د تفاهم لیک لاسلیک کول ناممکن وی، ایا نوښت مخکې له دې، چې بیل شي په بېرته له منځه تللی وی؟ کله، چې له کورویگیندو دغه پوښتنه وشوه هغی وویل: NAFODU د ښاریانو په ملاتړ مخکې تللو ته چمتو و او د نورور نوښتونو له لارې به د پولېسو سره به یې په بیلابیلو ممکنه کچو همغږي رامنځته

کړې وي. NAFODU د لوړ پوړو او د عامو پولېسو ترمنځ په اختلافاتو، چې له هغې استفاده کېدای شوه پوهه شول. لوړ پوړي پولېس د ټيټ پوړو په پرتله همکاري کولو ته ډېر لېواله و او همدغه ټيټ پوړي چارواکي و، چې له بناريانو ډډو اخستلو کې ککړ و.

د مالوماتو راټولولو

NAFODU په پنځو ولسواليو کې د ۲۰۱۰ کال په جنوري د ټولنې سره د غونډو له لارې لومړنۍ سروې ترسره کړه. په ټوله کې له ۲۰۰ کسانو پوښتنه وشوه، چې دوی یا داسې یو څوک، چې دوی یې پیژني په تیرو شپږو میاشتو کې پولېسو ته ډډې ورکړي. NAFODU راپور ورکړ، چې د ۱۰۱ سروې شویو خلکو، چې پولېسو ته یې راپور ورکونې تجربه درلوده، ۸۶ کسانو یې د باندونو کوم، چې په وړیا توګه ویشل کیږي، پولېسو ته روږی ورکړي وې او ۵۸ دوسیې یې بل ځای ته تبدیل شوې وې.

کورګیندو وویل، چې د دوسیو تبادله یوه داسې عامه طریقه ده د کوم په مټ، چې ډډې اخیستل کیږي ځکه دوی د ډډو غوښتنه کوي.

سروې بیلا بیلې ستراتیژیکې موخې ترلاسه کړې، د بریالو مدني مبارزو او تحریکونو لپاره د مالوماتو راټولول اړین دی. دغه مالوماتو د اختلاس داسې ثبوتونه وړاندې کړل، چې چارواکو په اسانۍ سره نه ترې انکار کولای شو او نه یې له نشره غورځولای شو. دغه سروې د حوالی لپاره یوه نقطه وګرځیده ترڅو، چې له مبارزې وروسته د پولېسو په اړه د خلکو ذهنیت مالوم کړی. دا، چې په سیستماتیک ډول ورسره مشورې وشوې، بناريانو د مبارزې په جریان کې د ملکیت حس پیل کړ او د NAFODU سره د دوی تړاو ډېر شو. مهمه دا وه، چې سروې یو د کمې کچې خطر لرونکې لاسلیک رامنځته کړ. د کوم په مټ، چې عامو خلکو په مصونیت سره د پولېسو په اړه خپل غږ پورته کولای شو. دا په داسې یوه حالت کې و، چې ډېره وېره موجوده وه. دغه ډول سروې په اړه داسې خلک د واک

د بنسټولو یوه لاره وه، چې دغه کار NAFODU ته د پولېسو سره په لوړه کچه او په ټیټه کچه دوامداره تفاهم او تعامل لپاره واک ورکړ.

پولېس په مبارزه کې راځېدول

د نوښت پرمهال د لوړې کچې، د ټیټې کچې د منصبدارانو، NAFODU او ډېر ځل د ښاریانو سره ډول غونډې درلودې. وروسته له هغه، چې تفاهم لاسلیک شو NAFODU د منصبدارانو سره د دوی په اړونده ولسوالیو کې غونډې وکړې. د مدني ټولنې سازمانونو دې پایلې ته ورسیدل، چې ډېر شمېر منصبدارانو غوښتل، چې د ادارې حیثیت ته وده ورکړي او د اختلاس ستونزه حل کړي. دغه بحثونو NAFODU ته موقع ورکړه، چې د خلکو ستونزې او مشکلات نورو ته ورسوي ترڅو د پولېسو شک، چې خلکو غوښتل، چې هغوی په انفرادي توګه تعقیب کړي. NAFODU په کابالې کې پنځه ولسوالیو قوماندانانو او نورو لوړ پوړو منصبدارانو لپاره د ۲۰۱۰ کال په فرورۍ مېاشت کې یوه سیمه ییزه غونډه جوړه کړه.

د مدني ټولنې دې سازمان د ولسوالیو په کچه غونډې جوړې کړې په کومو کې، چې لوړ پوړي چارواکي، مدني ټولنې، سازمانونه او سیمه ایز چارواکي سره راټول شول. د دغه کار موخه د اختلاس په وړاندې د پولېسو سره د تجربو او افکارو شریکول او دا، چې څرنگه چارواکي ولسي باور او اعتماد ترلاسه کوي او راتلونکې قدمونه، چې دغو ټولو په نوښت کې د ملکیت حس رامنځته کولو کې مرسته کول وو، وڅیړل، دغه افهام او تفهیم ډېر معمولی و.

لوړ پوړي چارواکي او عادي ښاریانو معمولاً په پرتلیزه توګه په برابر ډول سره خبرې نه کوي. بالاخره NAFODU د ټولنې د پولېسو په اړه د خبرو کولو لپاره راغونډ کړل شول، چې دغه کار ته د دوی ترمنځ د یو پل په سترګه وکتل شول. د قانون نافذونکو ادارو له دې وړاندې د دغه ډول

نوبستونو د ترسره کولو هڅې کړې وې. خو دغه کار چندان موثر نه و. ځکه، چې عام خلک دغه ډول غونډو کې له گډون ویریدل، د NAFODU ولسي ځانگړتیا سره برابر په دغه غونډو کې د NAFODU استازی، د ولسوالۍ په کچه رضاکاران او رضاکار څارونکي و، چې دوی د پولېسو د اړیکو د دفتر او سیمه ییزو مشرانو له خوا را دعوت شوي و، دوی یو خوندي چاپیریال، چې پولېسو سره یې د مخامخ خبرو کولو په اړه د ولسونو ویره له منځه یوړه رامنځته کړ.

په ستراتیژیکې لحاظ دغو غونډو د ولسي مبارزې یو کلیدي اړخ، چې خلک له مستبد څخه د تحریک څخه ملاتړ ته راجلبول دي رامنځته کړ. د دوی تجربه د ولسي مبارزې د تیوري یو اصل، چې د فاسدو ادارو له سیستمونو څخه ملاتړ او حمایت راجلبول اړین دي، تاید کړ. ځینې وختونه دغه ملاتړ مالوماتو ته لاسرسی، د مالوماتو سرچېنه او تعمیری خبرې اترې کیدای شي.

تاکتیکونه

NAFODU د یو بل تقویه کوونکي تاکتیکونو یوه لړۍ کومه، چې ترڅه حده د رادیو خبرونو د ټولنیزې ښوونې او روزنې، تړینګ او د ولسي سکتور له مانیټورینګ له تجزیې رامنځته شوي و، رامنځته کړ.

رادیو: په هره ولسوالۍ کې په اونیزه توګه یو ساعته پروګرام و، په کومه کې، چې د پولېسو منصبدار د خلکو تلیفونو ته ځواب وویل. دغه پروګرام ډېرې موخې درلودې خلک یې د پولېسو د اختلاس په اړه له قوانینو خبرول. د پولېسو د اړیکو په اړه یې له یو اړخه څخه خلکو ته پوهاوی ورکاوه او له بل اړخه یې د اعتدال، روڼتیا، حساب ورکونې او ټولنیزو اندېښنو په اړه مالومات ورکول. په دغو پروګرامونو کې د پولېسو د اختلاس په اړه خبرې سرخطونه، د روڼتیا او ایماندارۍ د ترویج لپاره دولتي او مدني هڅی، د پولېسو له خوا د دوی د واک د باوري استفادې

په اړه د راپور شوي موارد ، او هغه ستونزې ، چې ښاريان د خپلو قانوني خدماتو د لاسته راوړو په لار کې ورسره مخ کېدل ، د منصبدارانو او NAFODU په اړه د پوښتنو کولو په اړه د خلکو له خوا د پوښتنو کولو په خاطر تليفونونه کول . په دوسيو تبصرې کول او يا د پولېسو په اړه تجربې شريکول ، او تليفون کوونکو پوښتنو ته ځوابونه ورکول او مشورې ورکول او د تيرې اونۍ له پروگرام څخه د تليفون کوونکو شکايتونو د حل په موخه ځواب ويل ، شامل و .

يوگنډا کې د ولسواکۍ او بشر حقونو د ملي بنسټ لخوا د PTF په مالي ملاتړ د پوليسو رفتار په اړه جوړ شوي ورکشاپ کې گډون کوونکي د پوليسو افسران .

موږ په ياد لرو ، چې د يوگنډا يو کس به ملتپاله ، وطنپاله ، مسلکي ، بادسپلينه ، وړتيا لرونکی او د خپلو دندو سرته رسونکی يو . دا منو ، چې د يوگنډا پوليس به د يوگنډا د ښو اخلاقو لرونکي ښاريان وي . دا منو ، چې د يوگنډا پوليس به د خلکو ژوند او جايداد ساتنه ، د قانون د حاکميت څخه دفاع ، د جرمونو مخنيوي او په گوته کول او د ملکي ادارې او د يوگنډا د ۱۹۵۶ کال د اساسي قانون لاندې رامنځته شوي امنيتي اداره او په ټوله کې د ټول هېواد له وگړو سره تعاون کوو .

۱ . موږ به د اختلاس په داسې مواردو کې کوم ، چې زموږ حيثيت ته زيان رسوي کې ځان نه ککړو .

۲ . موږ به دا خبره يقيني کوو ، چې په يوگنډا کې د اختلاس سره په جگړه کې شفافيت ته وده ورکوو او حساب ورکونې ته به ژمنتيا رامنځته کوو او په دې اړه به خپل مسووليت ادا کوو .

۳ . سر له اوسه موږ د پوليسو لخوا رشوت غوښتل ، د پوليسو

- له واکه ناوړه استفاده او له یو افسر څخه بل افسر ته د یو کس د لیږدولو د فیس غوښتنل بندو.
۴. موږ به په یوگنډیا کې د پولیسو لپاره د مسلکي اخلاقو لوړ معیار رامنځته کولو لپاره هڅو ته دوام ورکوو.
۵. موږ به په یوگنډیا کې د پولیس افسرانو لپاره د موجودو مسلکي اخلاقو ته درناوي کولو ته دوام ورکوو.
۶. موږ هغه فکتورونه لکه اخلاقي معیارونه، کاري چاپیریال او نور هغه فکتورونه، چې په یوگنډیا کې د پولیسو په کار تاثیر کوي د هغود سمولو لپاره به هڅو ته دوام ورکوو.
۷. موږ به د پولیسو لپاره دایمانداري د یعیني کولو لار کې خپلو هڅو ته دوام ورکوو. د اختلاس پر وړاندې به هیڅ ډول برداشت نه کیږي او موږ به دې راضي یو، چې دا قرارداد لاسلیک کړو.

د پولېسو لپاره د مسلکي اخلاقو تیرینګ

په پنځه سره ولسوالیو کې په هره یوه کې څلور تیرینګونه ترسره شول، په ټوله کې ۱۸۰ منصبدارانو پکې گډون وکړ. د ورکشاپونو موخو کې (۱) د مسلکي اخلاقو په اړه ښه پوهاوی، د یو گنډا د اساسي قانون لاندې د دوی مسوولیتونه، او د اختلاس پر خلاف په فکر کې بدلون، په ټولنه کې روڼتیا او حساب ورکونې ته وده ورکول (۲) او په ډول ډول حالاتو کې له مسلکي پلوه د دوی غبرگون شامل وو.

- د پولېسو د ایماندارۍ ژمنه: دغه سند د مسلکي چلند د تیرینګ په اخر کې لاسلیک کېدلو. دغه ژمنه د مسلکي چلند د تقویه کولو او د نوښت د تداوم په خاطر د ټولنیز فشار د رامنځته کولو

په خاطر ترسره کېده. په ځای د دی، چې له باندې په دوی مسلکي اخلاق وټپل شي پولېس په پروسه کې راگډ کړل شول، چې دغه کار په فاسده اداره کې د ایماندارۍ او مسلکي اخلاقو د ودې په خاطر د دوی ترمنځ د ملکیت حس ته وده ورکړه.

- د ولسي مالوماتو او ملاتړ د جلب په خاطر اقدام: د رضاکارانو د شبکې مبارزې له لارې رضاکارانو او عامه ښاریانو د دوه اونیز تلیفوني پیغام له لارې د فاسدو پولېسو په اړه راپور ورکولو.
- د تلیفوني پیغام له لارې ټولنې له خوا د پولېسو څار د مالوماتو او ملاتړ د راجلبولو د هڅې د بلې نیمایي برخې په توگه ښاریانو او راضاکارو څارونکو د دوه اونیزو په موده کې د پولېسو د اختلاس په اړه تلیفوني پیغام له لارې راپورونه لیږل.

د مبارزې ځانگړتیاوې

تحرك كول:

NAFODU د خپلو ۶۰۰ ولسي رضاکارانو څخه استفاده وکړه، دغه رضاکاران سیمه ییز خلک و، چې د مدني ټولنې د سازمانونو او د NAFODU د ولسوالیو مسوولینو، د تلیفوني پیغامونو له لارې استخدام او پر خپله ټولنه کې کار کولو لپاره روزلي وو.

دوی ته د پولېسو د فساد د ښکار شوي خلکو سره د مرستې او کمک کولو او په ټولنه کې د دغه ډول مواردو د ثبت کولو روزنه ورکول کېده. دوی د مبارزې څخه د ملاتړ، د پولېسو د مسوولیتونو او کاري اخلاقو، له خلکو څخه په باقاعده توگه د مالوماتو د تر لاسه کولو، دوی د قانون د نافذونکو ادارو د اختلاس او د عمومي فساد په اړه د لوی تصویر په اړه پوهاوی، د قانون اولیت لري، حقونه او په ځانگړې توگه څار د تاکتیکونو په اړه د پوهاوي ورکولو لپاره سیمه ییزه توگه غونډې کولې. د مدني نوښت د پرمختگ سره سره، د بشر د حقونو فعالان او د مدني ټولنې

سازمانونو نور هم فعال شول. کوروګیندو وویل (دغه کار د پروژې د بریالي پرمختګ سره سره په طبعي توګه رامنځته شو).

NAFODU د عامو خلکو د هدف ګرځولو په خاطر د عامه پوهاوي، ښوونې او روزنې او تحرک کولو لپاره د افهام او تفهیم یو پلان رامنځته کړ. راډیو یې او تلیفوني پیغامونه د افهام او تفهیم عمده وسایل و. راډیو د افهام او تفهیم هغه وسیله ده، چې په اسانۍ سره ورته لاسرسی کیږي او د تلیفون پیغام د پیغام استولو ترټولو اسانه، او ځانته مستقیمه اداره ده. کلیدي پیغامونه دا و، چې خلک باید پر خپلو ټولنو کې د پولېسو د اختلاس په اړه NAFODU ته راپور ورکړي او بل دا، چې د پولېسو د اختلاس سره مخ شویو خلکو لپاره مرستې هم موجودوي. رسنۍ د ښوونې او روزنې اود پیښو د پوښښ اود ستراتیژیک پیغام رسونې یوه لاره ده، سیمه ییزو ورځپاڼو او راډیو استیشنونو د مبارزې په اړه راپور ورکړ. NAFODU د باقاعده راډیو پروګرامونو سربېره، ګروپ یو اعلان هم خپرولو.

ښوونه او روزنه:

د مدني نوښت د پلي کېدو سره ښوونه او روزنه تړل شوی وه. د ښوونې او روزنې د موخې لاندې ګروپونو کې ښاریان، د اختلاس متضررین، او استبداد کوونکي (پولېس) شامل و. ښوونې او روزنې د اقدام کولو لپاره ټولنې د توانمند کولو ستراتیژیکه موخه، د فاسد پولسي نظام او ولس څخه یې د ملاتړ د راجلبولو او د قانون د نافذولو اخلاقو او روپو ته د بدلون ورکولو موخې درلودې.

مشرتابه او تنظیم:

د مبارزې لپاره مشرتابه د NAFODU څخه راغلي و، پریکړې د هغه همغږۍ، چې د پولېسو او عام ښاریانو د غونډو په پایله کې رامنځته شوېو څخه سرچینه اخستله. NAFODU په څلورو ولسوالیو کې، چې هر یوه یې دوه سیمه ایز همغږي کوونکي و درلودل. د چا موخه، چې سیمه ایز

حضور يقيني کول و. د دوی موخه د اړونده ټولنو سره شامل کول، په ولسواليو کې د پولېسو سره همغږي او ارتباط رامنځته کول، اونيز راډيويي پروگرامونو کې گډون کول، ټولنې د پولېسو غونډو کې گډون کول او تر ټولو مهمه داوه چې د پولېسو د بد رفتاري او اختلاس د شکايتونو څيړل پکې شامل و.

پاييلی

د ښاريانو توانمندي

NAFODU د خپل څار پاييلی د قانون د نافذونکو ادارو او همدارنگه د خلکو سره د راډيويي پروگرامونو له لارې شريک کړل. دوی هغه شکايتونه، چې د خلکو له خوا رامنځته شوي و، هم تعقيب کړل. لورگينډو وايي، چې دا نوبت په منځ کې پيغامونه د پولېسو د ناوړه چلند څخه د پولېسو ښې رويي ته تبديل شول، ښاريانو خپل د مننې پيغامونه پولېسو او NAFODU ته ليرل پيل کړل.

د نشراتو وروستۍ اونۍ کې د بحثونو ځانگړيو گروپونو غونډې تنظيم شوې، چې په دغو گروپونو کې په توکلي توگه د راډيو (۳۰) اوريدونکي په هره ولسوالۍ کې غوره کړل شول. له (۱۵۰) برخه والو، (۱۴۵) يې وويل، چې دوی حدلاقل يو پروگرام اوريدلی دی. ټولو د پروگرام تداوم غوښتلو او درخواست يې وکړ، چې چارواکو سره د خبرو کولو لپاره بايد ډېر وخت ورکړل شي. پاييلی ښيي، چې د تليفون کولو پروگرامونه د کم خطر لرونکي تاکتيک و، چې د پولېسو د حساب ورکونې لپاره يې ټولنيز فشار رامنځته کړ.

د NAFODU د ولسواليو د دفاترو په مټ سيمه ييزو خلکو د پولېسو د پرسونل د ناسمۍ رويي په اړه شکايتونه اود هغوي د حل کولو غوښتنه کوله. نه يوازې دا، چې دغه کار خلکو سره، ملاتړ يوه سرچېنه وه، دغه کار د فاسدو کړنو په اړه گټور مالومات ورکړل او د مدني نوبت او ولس

ترمنځ يې د همکاري رامنځته کړه. ښاريانو د پولېسو د اختلاس په اړه (۳۲۱) شکايتونه ثبت کړل. (۸۱) يې په کسيورو ولسوالۍ کې، چې له دغو يې (۷۵) تر بشپړېدو پورې د سيمه ييزو همغږي کونکو له خوا واستول شول او شپږ يې لکه محاکمو، قانوني مرستو، د يوګندا د بشرد حقونو کميسون او د څارنوالۍ رياست ته راجع کړل. په کانونګو ولسوالۍ کې (۶۳) شکايتونو و. NAFODU راپور ورکړ، چې ټول يې په بريا سره پای ته ورسول شول. په او ګونګيري کې (۷۵) شکايتونه، چې (۶۲) يې سرته ورسول شول او اته نور يې نورو چارواکو ته منتقل کړل شول. بالاخره (۱۷۷) شکايتونه يې د کابالي په سيمه کې ترلاسه کړل، چې (۱۶۶) يې وڅيړل شول او (۱۱) نور يې اړوندو چارواکو ته وروپيل شول.

د پولېسو چلند

کور يگيندو وايي، چې د مدني نوښت، چې په راډيويي تليفونونو کولو د تليفوني پيغامونو څار او د ولسواليو د دفترونو په شمول د NAFODU له خوا ورکړل شويو مالوماتو باندې ولاړ و، په پايله کې د پولېسو په رويه کې ژور بدلون رامنځته شو. ۲۰۱۰ کال نومبر کې NAFODU يوه بله سروی وکړه ترڅو، چې پايله د لومړۍ سروی سره پرتله کړي. سازمان هره ولسوالۍ کې د رضاکارو څارونکو غونډې رابللي، له (۲۰۰) څخه (۱۶۷) ځواب ورکونکو وويل د پولېسو ايماندارۍ او چلند بدلون موندلی او هغه خلک، چې اوس د پولېسو سرما موريت ته ځي هغوي ته د پولېسو سره د تعامل اسان دی. خو بيا هم (۱۲) څارونکو د پولېسو سره چلند کې د فساد په اړه راپور ورکړ دواړو سروی ګانو کې مهمه ستونزه دا وه، چې دوی په يو ډول ترسره شوې او له دې امله دوی په مخامخ ډول سره نه شي مقايسه کېدلای. سوالونه مختلف و او ځواب ورکونکي له عيني ګروپ څخه نه و غوره شوی.

د واک اړیکې ته بدلون ورکول

ورو ورو د ۲۰۱۰ کال په اوږدو کې مدني نوښت د پولېسو او عامو خلکو ترمنځ د واک اړیکې ته بدلون ورکاوه. چارواکو په راديو گانو په ژوندۍ بڼه او همدارنگه د NAFODU له پلاټ فورم څخه، د سیمه ییزو همغږي کونکو او عام ښاريانو له لارې د خلکو واک په رسمیت پیژندلو. همدارنگه چارواکو له عامو خلکو څخه د دوي د صدق او د ولس تر منځ د دوی په اړه د ښه نظر رامنځته کولو په اړه هم مالومات تر لاسه کول. بالاخره د ټولنې او پولېسو اړیکه په ښه کېدو وه، د سیمه ییز قوماندانانو د غونډو د روزلو په خاطر په غونډو او تعقیبي غونډو کې چارواکو وویل دا د دوی لپاره د خلکو سره لومړنۍ غونډه وه ترڅو، چې د خپل کار په اړه او، چې څرنگه د دوی کار په ټولنه تاثیر کوي په اړه د افکارو تبادله وکړي.

یوه داسې پېښه، چې وړاندوینه یې نه وه شوی. تر ټولو مهمه خبره دا وه، چې مدني نوښت نه یوازې دا، چې په فساد یې تاثیر کولو بلکې د قانون د نافذونکو ادارو او عامو خلکو ترمنځ یې د واک معادله له سره نوې کوله. د مبارزې پرمختګ سره سره پولېسو د NAFODU سره خپلې ستونزې لکه کم معاشونه، د روزل شوي پرسونل کمیت د کمپیوټرو او موټرو کمیت، او عمومي کاري حالت شریکول، پیل کړل. دوی وویل، چې کافي بودیجې د نه شتون له کبله د پولېسو د نفوس په پرتله کم و. له دې امله دوی له حده ډېر غړیدل او کار یې ډېر دی. دوی دغه مشهوره دعوه کوله، چې اختلاس د کمزوري کاري چاپیریال زیږنده ده. دا، چې دا خبره رښتیا ده که نه باید په اړه یې دلایل وړاندې کړل شي. هغه څه، چې ډیر ښکاره دي هغه دا دی، چې د ۲۰۱۰ کال په فرورۍ کې د پولېسو افسران د مدني ټولنې سازمان ته د حیرانونکې پوښتنې سره مراجعه وکړه او لوریگونډو وایې، چې دوی له NAFODU او ښاريانو وغوښتل، چې د پولېسو سره د دوی د غږ په پورته کولو کې مرسته وکړي، چې ترڅو له

حکومته وغواړي، چې د پولېسو د قانون نافذونکې ادارې، چې د خلکو د واک لومړۍ لاس تجربه يې درلوده، عامو خلکو ته يې پولېسو د ستونزو او د هغو په وړاندې د بې عدالتيو د پای ته رسولو په اړه مخ واړولو.

د مورد ارزونه

پروگرام او يا د خلکو واک

يو شمېر عناصرو دغه مدني اقدام د اختلاس پرخلاف د NAFODU له پخوانيو پروگرامونو څخه متمايز وگرځولو مخکنۍ هڅې د حکومتي ادارو اود هغوی سکتور پورې منحصرې وي. نه په پولېسو رضاکاران استخدام او وروزل شول ترڅو د څارونکو رول ترسره کړي خو علم وکړي د موجوده حالت د اخلال لپاره په هڅو کې د راډیوی پروگرامونو هاغه خوا په نورو کړنو کې په فعاله توگه برخه واخستله. د پولېسو اود ټولنې د ملگرتيا بنسټ (Forum) کې د ولس قوت د وگړو د دوامداره هڅو په پايله کې رامنځته شو چې دوی د ټولنې د رضاکارو په توگه چې د تليفوني پيغامونو او لوړ پوړو چارواکو ته مخامخ د خپلو شکايتونو او مشاهداتو د رسولو له لارې د پولېسو اختلاس کارولو او په اړه يې راپور ورکولو.

NAFODU پوهه و، چې ښاريان د مدني نوښت اصلي عاملين و. دوی د ملگرتيا برخه وه اود پولېسو د فساد د له منځه وړلو لپاره يې اراده او واک درلود، دا ځکه، چې دوی حقيقي متضررين و او د پولېسو سره يې لومړنۍ سروې د لوړ پوړو منصبدارانو غوندې د ولسي پولېسو وگړو غونډو، د شکايتونو ډسک، راډیو پروگرامونه اود پولېسو د اخلاقو روزنيز ورکشاپونو د مبارزې د دريو سترو NAFODU عامو وگړو اود قانون د نافذونکو ادارو لوړپوړو چارواکو او منصبدارانو ترمنځ د رایو ځای کولو او يو بل سره د گډ کار کولو لپاره د لازمي خبرول ولوبولو. دوی يوځای مبارزې ته د ولس او پولېسو د راجلبول ترڅو په فاسدينو فشار رامنځته کړي او حساب ورکونې ته لاره اواره کړي موقع برابرکړې. د پولېسو له خوا د پولېسو څار د ولسي

مبارزې یو بل اړخه اساسي، چې د موجوده حالاتو اخلال و او په دغه حالت کې په جنوب ختیځ سیمه کې د قانون د نافذونکو ادارو له خوا بدو اخیستل و تحریک کړي.

مقابله او همکاري

د NAFODU اود پولېسو ملگرتیا په لومړنۍ قدم کې یو غیر عملي کار (Paradox) ښکاره کېدلو دغه نوښت په روښانه توگه د پولېسو د فاسدې رویې د بدلون او ادارې کړنو بدلون لپاره هڅه کوله. بیا هم د دغه ملگرتیا د همکارۍ فطرت درلود. له یوې خوا ستراتیژي د عامو خلکو د تقویه کولو له لارې د موجوده واک د ننګولو ولاړه وه او له بل اړخه دغه ملگرتیا د مستبد سره ګډ کار کولو لاره وه. په ولسي مبارزه کې مقابله کول همکاري منفي کوي خو په لومړي قدم کې ولسي مبارزه د تعميري مقابلي غوښتنه کوي، چې دغه مانا داده، چې مبارزه له منفي نه مثبت اړخ ته بدلون پیدا کړي. دویم دا، چې د دی پر ځای، چې افراد او اشخاص د هدف لاندې وگرځوي په فساد تمرکز کولو ان د دیکتاتور سره د مقابلي پرمهال موخه دانه وي، چې دیکتاتور تللوته اړ کړي بلکې موخه دا وي، چې رژیم ته د پای ټکی کېږدي او د حکومتدارۍ سیستم ته او د دولت او د وګړو ترمنځ اړیکې ته بدلون ورکړي. درېیم دا، چې په استبدادي سیستم کې ټولې ادارې په یو ډول د موجود حالت ملاتړي نه وي او تل د دوی سره خبرې کول امکان لري لورگیندو وایي، چې په دغه بېلگه کې پولېس ځکه د مبارزې سره مل شوي، چې د دوی ځینې لوړپوړي مشران او عادي پولېسو له زړه نه غوښتل، چې د فساد ستونزه حل او ولسي باور ترلاسه کړي.

کېدای شي استنباط وشي، چې د سیستم په داخل کې نورو دغه نوښت د عامه اړیکو تمرین گڼلو نه بامانا هڅه یا دوی فکر نه کاوه، چې مبارزه به پیل شي او یا دا، چې دوی فکر کاوه، چې عادي خلک د واک لاسته

راوړلو وړتیا لري. په داسې حال کې، چې د پولېسو د هڅونې فکر او ستراتیژي په اړه څه ولیکي. اگر، چې د دی لیکنې له دایرې د باندې ده دغه ډول پوښتنه به په ټوله کې ولسي مبارزې په اړه د پوهاوی او په ځانګړي ډول د اختلاس پر خلاف مبارزې په اړه پوهاوي کې مرسته وکړي.

NAFODU د اختلاس له منځه وړلو لپاره په یو کلي طریق، چې د قانون د حاکمیت حساب ورکونې چوکاټ له لارې ټولنیز فشار رامنځته کول، سیستماتیک بدلون او د پولېسو د سمون ولسواکۍ د قانون حاکمیت او ټولنیز عدالت او قانون نافذونکو ادارو ترمنځ د اړیکې په اړه د پوهاوی ډېرول پکې شامل وي په سترګه ورته کتل.

د نظر اختلاف او ملګرتیا

د رویتیا د ملګرتیا د صندوق راډولو لپاره هغه جوړونکې خارجي رول دی، چې باندني لوبغاړي یې ولسي نوښت سره سره لوبوي د رویتیا د ملګرتیا صندوق یوه اندازه پیسې مخامخ سیمه ییزو لوبغاړو ته ورکړې ترڅو، چې نظریات اقداماتو ته تبدیل کړي او د بنا نیگذارانو غږ یې دوی د فساد پر خلاف څوارلسم نړیوال کانفرانس ته د رابللو او هغوی ته په پیل کې د خبرو کولو له لارې سر کړ. په دغه مشخص مورد کې هغه څه، چې د تفاهم لیک ته یې لاره برابره کړه هغه د ولسي مبارزې لپاره یو با ارزښته توکی و. خو بیا هم په ډېرو مواردو کې د رویتیا د ملګرتیا صندوق په دغه ډول رسمي همکاريو مشروط وي. په دغه مشخص مورد یې د پولېسو او NAFODU د تفاهم لیک پښې نه شوی ټینګولی دا د باندني لوبغاړي یوه بېلګه ده، چې ولسي مبارزې په یو نوښت مخامخ تاثیر کوي، د دغه موضوع د نورې روښانتیا په موخه (۱۲) فصل وګورئ.

اوردوالی

لورگیندو وایې په ۲۰۱۱ کال په راتلونکو میاشتو کې وروسته له هغه، چې نوښت په رسمي ډول پای ته ورسید ملگرتیا په غیر رسمي توگه دوام وکړ هغی وویل:

د سیمې خلک خبرو، چې د قانون حاکمیت سیمه ییزو ادارو فاسدې کړنو بندولو ژمنه کړې وه او اوس خلک پوهیدل، چې د دی لپاره د پولېسو له خوا د بدو اخیستل بند کړي. څه باید وکړي رضاکارو څارونکو په ټولنو کې د پولېسو کړنو څار ته دوام ورکړ له دغه وروسته لوریگیندو دنده پرېښې خو پولېس اوس هم له نوموړي سره لیدنې کوي. پولېسو هغوی ته وایې، چې دوی په مبارزه کې د گډون په اړه ډېر خوشاله دي او څنگه پولېسو په اړه د مبارزې له امله په ټولنو کې د دوی په سټیج پورته تللی او دا، چې څرنگه دوی غواړي، چې دوی د مدني برخې سره د لا ډېرو ملگرتیا کول غواړي په اوږد مهال کې ښایي د کافي هڅو پرته بریا بېرته له لاسه ورکړل شي. ځکه، چې ځینې پاک منصبداران نورو دندو ته بدلېږي او ولسوالیو ته نوي منصبداران راځي، چې دوی له ځان سره د پولېسو په لیکو کې خپور فساد له ځانه سره راوړی. د نویو راتلونکو لپاره د ایماندارۍ ورکشا پونه اړین دي، په داسې حال کې، چې دولس د فشار د دوام او د فساد سر راپورته کولو په صورت کې څار اړین دی.

اخستل شوي عبرتونه

له ادارو د باندې فشار او وفاداربانو ته بدلون د NAFODU بېلگه ښیې چې امنیتي ځواکونه د خلکو له فشاره خوندي نه دی اود ولس مبارزه با ارزښته عبرت له ځانه سره لري. لومړی عام خلک د پولېسو په ریفورم کې ښه رول لوبوي، اختلاس کموي اوله ادارو د باندې فشار له لارې حساب ورکونه ډېروي NAFODU د خلکو د راگډولو لپاره کوڅو د رواجي کړنو Eschewed کړی او خلک یې د پلان شوي کم

خطر لرونکو تاکتیکونو د ټولګې لکه د ټولنې د سروې ګانو، تلیفونۍ رادیوې پروګارمونه، د شکایتونو د میکانیزم او د تلیفونې پیغامونو د څار له لارې خلک مبارزې سره رایو ځای کړل، دویمه دا، چې ولسواکه پولېسۍ نظریو کړنې د ولسي مبارزو او همدارنګه حکومتي تګلارو د ادارې اقداماتو له لارې ترسره کېدای شي.

درېیم دا، چې رواجي لارې چارې د پولېسو د اختلاس سره د چلند کولو کې د پولېسو مسلکي اخلاقو ته وده ورکول او هغه رامنځته کول هم شامل دی. دغه ډول لارې چارې حکومتي تګلاره وي او تل له باندې نه اخستل کېږي او په هدف لاندې خلکو باندې تېل کېږي. دغه نوښت پروسه سرچېه کړه. د ټیټې کچې خلک د شکست رول ولوبولو اود هدف لاندې ګروپونه (پولېس) د خپل ځان لپاره د ایماندارۍ په ټرینګونو کې بوخت و او په دغه ډول یې د مبارزې ملکیت رامنځته کولو.

په داسې حال کې، چې پروسه اسانه نه وه. NAFODU مورد ښیې، چې څه ډول یو ولسي مدني سازمان د پولېسو په سیستم کې ملګري پیدا کړل او د دوی لیکو کې یې په اختلاف سرمایه گذاري وکړه، چې د ولسي مبارزې اصل، چې یکنواخت نه دی تیوری ثابتوي، د فساد پرضد سیستم د ساتلو او تداوم لپاره یو ډول وفادارېانې نه لري. همدارنګه دا د واک لرونکو د راگډولو ارزښت ته، چې د دغه ډول رتبو دیانو منصوبو او وفادارېانو په اړه فکر وشي، ته په ګوته ښیې. پنځم ان په فاسدو ادارو کې پرسونل مشروع شکایتونه لري، دغه کړنې موجوده حالت تخریبوي. د ولس د هدف لاندې ګرځولو امکان کموي، د مدني نوښت لپاره ملاتړ ترلاسه کوي او د عامو وګړو لپاره درناوی رامنځته کوي.

شپږم عبرت دا دی، چې افهام او تفهیم د همکارۍ لپاره یو اساس رامنځته کوي، نوښت د تایید مهر سره د مدني نوښت ته ستراتیژیکي قوت ورکوي. په ښکاره توګه ځانګړي کړنې او اقداماتو ته اجازه ورکوي او د

پولېسو په داخل کې فاسدو چارواکو ته يې د NAFODU اود ښاريانو د نوښت د مخنيوي او د هغه نظره غورځول ستونزمن وګرځول.

مشروعيت او باور

د افغانستان روڼتيا د څار د ادارې په څېر NAFODU د مدني نوښت د مشروعيت د ډېروالي په خاطر يوه يقيني او باوري لاره رامنځته کړه. د افغانستان د روڼتيا د څار ادارې په نوښت کې هرې ټولنې د څار لپاره داسې پرمختيايې پروژې، چې دوی غوښتلې، په گوته کړي. (نهم فصل کې يې وګورئ) د NAFODU په مورد کې د ښاريانو سره د تعاون د دوی د شکايتونو، او د پولېسو د راګډولو لپاره د اسنادو د رامنځته کولو، د چارواکو سره د همکارۍ کولو په خاطر د ارزونې د رامنځته کولو، د ښاريانو سره په سيستماتيکه توګه د اړيکو ټينګولو، په نوښت کې د دوی د ملکېت د حس رامنځته کولو او د يو داسې نوښت، چې د خلکو باور ډير کړي رامنځته کړو. له دې برعلاوه يې د مدني باور د داسې يو ګروپ، چې پر فساد او د فاسدو پوليسو تر منځ د دريمګړي رول تر ره کړي، رامنځته کړو.

لومړۍ سروې ستراتيژيکې ګټې درلودې.

همدارنگه NAFODU په سيمه ييزه کچه د ولسونو سره شو، د خلکو لپاره يې د دوی د ستونزو د حل د يوې مرجع رول ترسره کولو. دغه مدني ټولنې د پولېسو او همدارنگه د ټولنې لپاره د يوې باوري ملګري رول ترسره کولو، چې دغه کار د پولېسو ته وړتيا ورکړه، چې په ټولنه کې د ټولو سخت فساد وننګوي.

د وګړو اود قانون نافذونکو ادارو څخه د مثبت فيډبک ترلاسه کولو سره سره او د پولېسو او د پولېسو له خوا د ايماندارۍ اضافه ټرينګونو د غوښتنو سره سره NAFODU ونشو کړای، چې د روڼتيا له خوا د مالي کمک د پايې ته رسېدو وروسته د پولېسو او ولس سره خپل ملګرتيا دوام

ورکړي. له بده مرغه په وروستيو کلونو کې د دغه سازمان حيثيت او فعاليتونه روښانه نه دي. د دغه ځانگړي حالت لامل، چې هرڅه وي د نوښت تداوم د فساد پر خلاف د مدني نوښت، چې حقيقي فاسدې کړنې له منځه يوسي او په ادارو کې د فساد ویکتور بدل کړي يوه ننگونه ده. د مدني فعالانو، تگلاره جوړونکو او باندنيو لوبغاړو لپاره پوښتنه دا نه ده، چې ښاريان په فساد او له ورکه ناوړه استفاده تائير کولای شي، پوښتنه داده، چې په مشکله سره ترلاسه شوي بدلونونه څرنگه ډېر کړای شي او هغه وساتل شي؟.

را روان څپرکي پنځه مدني نوښتونه، چې تراوسه پورې د تکميل شوي موارد سروې په توگه کوي. زه بېلابېلو حالاتو کې او د اختلاس په ډولونو کې د خلکو د قوت د کار په داسې وړتيا او همدارنگه د ولسي مبارزې د طريقو کارونه او تخليق، چې له ډيجيټل مبارزې نه تر سروې، څار، د کم خطر لرونکې ولسي اقدامات توقې او د کوڅو تاکتيکونه په خپل ځان کې رانغاړي، په اړه خبرې کوم .

لسم څپرکی

د بوسنیا هرزیگو وینا، مصر، کینیا، مکسیکو او ترکیې

له پنځو مواردو مهم ټکي.

درېیم نه ترپنځم څپرکی پورې اوه موارد یادشو کوم، چې ښې څرنگه ولسي پوښتنو او ټولنیز تحریکونو په فساد او درغلی تاثیر کوي او د ملاحظې وړ پایلې یې رامنځته کړې. برسیره پر دې پروژې په بدلون کې ډېری نورې بېلګې روښانه شوې، چې ډیری یې له نوښته ډکې او ډیر غبرونه پکې و. دا څپرکی پنځه څپرکي خلاصه کوي د دوامداره رڼا (ترکېې) مصریان، د وستا (بوسنیا هرزیگو وینا) او ډی ایچ یې مکسیکو کې ټولو د پیل عینې نقطه درلوده. لکه د ځوانانو، پنځو مسلکې خلکو پرېکړه وکړه، چې اقدام وکړي د هندوستان د پنځمې سټې په څېر دوی هم غوښتل، چې سیستماتیک اختلاس او معافیت، چې د دوی هېواد یې تباه کاوه او له منځه یوسي، د دوی موجوده مشکل دا و، چې په دې پوهه شي، چې د یو ستونزمن Nebulous حالت سره د مخ کېدو په صورت کې له کوم ځایه پیل کړي. بل خوا په افغانستان کې د روڼتیا د څار ادارې د بشري حقونو لپاره مسلمانانو او NAFODU په یوګنډا کې ټولو په ځانګړي ډول د ټولو په توانمند کولو تمرکز وکړ. دواړو شایقینو او په کینیا کې د بشري حقونو لپاره مسلمانانو په ټیټه کچه د څار تاکتیکونه رامنځته کړل، چې شایقین دغه کار په ملي کچه او د بشر د حقونو لپاره مسلمانانو په سیمه ییزه کچه رامنځته کړ.

په ترکیه کې د جرمي ډلو تعقیبول

دغه ته جرمي سنډیکېټ وویل کيږي. دا ترکیې د دولت او د منظمو جرمونو ترمنځ اړیکې ته وویل کيږي. که په ځانګړي ډول یې ووايو په دغه کې په ملي کچه شبکې، چې سیاستوال د پولېسو غړي د پارلماني ګروپونه، چې د دولتي امنیتي ادارو سره یې تړاو درلود. مافیا او خصوصي

سکتور پکې شامل و. تر ۱۹۹۶ کال پورې هېواد د دغه ناپاکې او د یو بل سره تړل شوې مافیا، چې په ټول هېواد کې یې تاثیر درلود، هېواد کمزوری کړی و. اختلاس پراخه و، د یو سیستم پیچلی عمیق ستن کوم، چې د دولت وگړو د هېواد سیاست او اقتصاد دواړو باندې اغیزه درلوده، لپاره یې ملیاردونه ډالر لاسته راوړل.

فلم جوړونکي او فعال ایزل اکایې دغه خبره وکړه ماواری عدالت وژنې، چې له سیاست او یا له مافیا سره تړلي وي عامې وي. یو وتلي وکېل ایرگین سینمن وایې، چې په ترکیه کې هر شخص له دغه حالته متضرر شوي، چې په متضررينو کې کارگره طبقه مالي سکتور او عام خلک شامل و. ځکه، چې د پارلمان مافیا د ژوند ټولې برخو باندې تاثیر کړی.

۰۹۹

د وخت دروندوالي د غربي متوقع پېښو سره یوځای رامنځته شو د ۱۹۹۶ کال د نوامبر په (۱۱) نېټه د الجین ساحل او استنبول ترمنځ په لویه لاره سو سوريک ښارگوټي ته څېرمه یوه تیز رفتار ارام قیمتي موټر د ټرک سره ټکر وکړ، په موټر کې لاندې یاد مسافر ناست و.

• صیداک بوکاک، د سمې لارې د گوند سره تړاو لرونکي د پارلمان غړي څوک، چې دغه وخت حکومت کې د ایتلاف متحده او د هېواد په جنوب ختیځ کې د پراخو ځمکو لرونکې قبیلو سره تړاو درلود.

• حسین کوکادا، د پولېسو مشر او د پولېسو د اکاډمۍ رئیس.

• عبدالله، کتل، یو اوسیدونکې مجرم د نشه یې توکو قاچاقبر، چې د پارلمان له مافیا سره یې تړاو درلود او سویس پولېسو ترکیبې محاکمو او انټرپول مطلوب و.

• گونکا اوس، د ښکلا تېرنۍ ملکه او د عبدالله کتل خدمتگاره کتل سره یو جعلي دیپلوماتیک پیژندپاڼه پیدا شوه، چې دغه پاڼه محمت اګر، چې د کورنیو چارو وزیر او د سیمې لارې گوند پارلمان غړي و، چې

نوموړي دغه سند هغه وخت، چې دی د کورنیو چارو وزیر و لاسلیک کړی و. په موټر کې کوکا کپن وسله، کارتوس د ټوپک غلي کوونکي او نغدې روپۍ موجودې وې. یواځنۍ ژوندی حسن کوچي د ترک موټروان او بوکاک یوازې گوچې ونيول شول. وروسته له هغه، چې خبر خپور شو سمدلاسه شاگردانو په ټول هېواد کې مظاهرې وکړې دوی په سختۍ سره وژپل شول، چې د حکومت څخه د رضایتي په وړاندې دغه د حکومت معمول غبرگول و.

په حقیقت کې په همدغه ورځ د زده کونکو یو بل گروپ د محاکمې کېدل ځکه، چې دوی د خپلو زده کړ د حق لپاره د پارلمان په وړاندې یو دریز نیولی و او دغه ډول یې د مظاهرو قانون مات کړی و. دوی ته پنځلس میاشتې زندان ورکړي شو.

اګار له وزارتو استعفا ورکړه، خو د پارلمان چوکۍ یې لاهم له ځانه سره وساتله، چې دغه کار نوموړي ته پارلمان معافیت ورکړ وو. نو ځکه د سوسرلک ټکر یوازې د جرمي مافیا برخه نه وه، بلکې دغه ټکر د جرمي مافیا یوه بېلګه وه، چې له حقیقي وګړو څخه فاصله بیا د دولت پارلماني مافیا اختلاس له واکه ناوړه ګټه او بالاخره دا نفاق یوه بېلګه وه.

اساس اینښودل: ستراتیژي او پلان جوړول

په ټوله ترکیبه کې خلک غصه و، په دې خبره، چې څه باید وکړي په اړه یې په ښکاره خبری کول پیل کړل. په استانبول کې د دسمبر په میاشت کې د مبارزېنو او مسلکي وګړو یو پنځلس کسيز گروپ، چې یو بل یې پیژندل پرېکړه وکړه، چې دغه رسوایي ښاریانو ته یوه موقع ورکړه، چې پر خپله ویره برلاسي پیدا کړي. د خلکو غصه نوره راوپاروي خلک اقدام لپاره متحرک کړي او دا داسې تعریف شویو اقداماتو لپاره، چې خبري سنډیکېټ کمزوری او رسوا کړي. دغه ډله په کلیدي غړو کې پورته ذکر شوي فلم جوړونکي او مدني فعال ایزیل اکایي ایرګین سیمنن یو

مخکنی وکېل یوسیل سلیگ د سوسیالوژی یو پروفیسر او میوس تاکی او یو وکېل شامل و. د ابتدایي سیاسي حالاتو د موجودیت سره سره دوی په باقاعده ډول راغونډیدل او په پلان او تگلاره یې کار کاوه.

دوی د دوامدارې رڼا لپاره دښاریانو غېر رسمي نوښت رامنځته کړ، یو څو اونۍ وروسته د ټولینزو اړیکو کارپوه ایرسین سلیمان هم له دوی سره ملگری شو.

دسرلک له ټکر وروسته دسلیمان کمپنۍ دشراتو له ملي اتحادیې څخه یو قرارداد گټلی و، چې موخه یې ددغه اتحادیې باور او حیثیت ته وده ورکول او ترمیمول و. مافیا داتحادیې اړیکو او قانون سازۍ څخه په استفادې سره په یوه سترې نشراتي کمپنۍ باندې دکنټرول ترلاسه کول پیل کړي و. عموماً ټولینزې رسنۍ دجرمونو دسند یکت په پراخوالو کې برخه درلوده. سلمان سرلک پېښې ته دیوې داسې پېښې په سترگه کتل چېرته چې رسنۍ خپله ازادي عملي کولای شي. اساسي پیغام دا و، چې دسر لک څخه به وروسته هر څه دټبر په څېر نه وي " دغه کمپاین د ۱۹۹۶ کال له ډسمبره د ۱۹۹۷ کال تر جنورۍ دوام پیدا کړی و. هغه وویل: درسنيو کمپاین له خلکو وغوښتل چې دوگړو په څېر دې خپل رسالت ترسره کړي او د دوامدارې رڼا لپاره دیوې دقیقې تیاره ددغه کار لپاره یو ځواب و".

په داسي حال کې چې بېلابېلو وگړو دغونډو مشري کوله، پرېکړې په توافق سره ترسره کېدلې. موږ کله هم په نا دولتي مؤسسو کې کار نه و کړی، یواځې په سیاسي گوندونو چې میراثي ترتیب یې درلود موږ کار کړی و، خو موږ اړ و چې په یو دقیق مسیر کې فعالیت وکړو. نوموړي ډېره کړه: ددې پر ځای، چې په پرېکړو کولو کې عاجله وشي، گروپ ډېر په احتیاط سره د نا رسمي خبرو اترو له لارې مبارزه پلان کړه. اکای وایي ددې لپاره چې " اکثریت متحرک کړي " لومړی غړو ته لومړنۍ موخې چې

قانوني او مشروع وي په گوته کړې. ددوی عمومي موخې دا وې چې جرمي سنډیکټ برېنډ کړي چې دوی یو له بل څخه جلا شي او دغه موخې په داسې ډول ترلاسه کړي، چې ولسواکي کمزورې نه کړي. دغه ځای ته درسېدو په خاطر غړو درې روښانه او تعریف شوې لومړنۍ موخې په گوته کړې. لومړۍ دا چې دوی هڅه وکړي چې پارلماني مصونیت کوم، چې داگاراو بوکاک په څېر دکابینې وزیرانو او قانون جوړونکو ته له محاکمې څخه اوسپنیز حفاظت ورکړي و.

دویم، دوی غوښتل چې دجرمي گروپونو بنسټ ایښودونکی محاکمه شي او بالاخره هغه قاضیان چې دغه دوسیې یې تعقیبولې دغبرگون په صورت کې باید حفاظت ترلاسه کړي. له پیل څخه ستراتیژیک انتخاب وشو. گروپ یو بې مشر سازمانې جوړښت خپل کړ، چې گروپ له غبرگون څخه وساتي او هغه پیغام چې مبارزه دښاریانو له خوا مخ پر وړاندې بول کېږي روښانه کړي.

له دې علاوه دښاریانو نوښت فطرتاً نا سیاسي و او عام وگړي باید په هڅه کې د پروسې ملکیت حس کړي. ددې لپاره، چې بریدونو څخه خوندي کړي باید مبارزین پراخ ایتلاف رامنځته کړي ترڅو، چې دخلکو تحرک کې پراخ ولسي گډون رامنځته کړي. ځنې سیاسي گوندونو غوښتل چې ددغې هڅې ملاتړ وشي. سلمان وویل: تاسې له موږ سره دعادي وگړو په څېر ملگرتیا کولای شئ دیوالي په ارزښت پوهېدو سره دمسلكي اتحادیو(لکه دفارمیشتانو، دغابښونوډاکترانو، انجیرانو، برقي انجیرانو او متخصصو ډاکترانو) دنادولتي ادارو، دوکېلانو اتحادیې، داستانبول دمسلكي وگړو، خونو او اتحادیو په گډون نا سیاسي سازمانونو سره په نا رسمي توگه ایتلاف رامنځته کړ.

منتظمونو په دې اړه چې څه ډول دولس غبرونه او احساسات دانکار یو ټولیز اقدام ته، چې په واکمنو فوق العاده فشار او سیاسي اراده رامنځته

کړي ترڅو له جرمي سنډيکت سره چلند بدل کړي، فکر کولو. دا چې دوی له تاو تريخوالي خالي تاکتیک، چې دبندي کولو مخه ونيسي او دبې واکۍ پر څېر حقيقي ځنډونو باندې برلاسي پيدا کړي. سازمان لوړ ستراتيژیک افکار درلودل دغه اقدام بايد شرعي او قانوني، عمل کول ساده، د کم خطر لرونکې او دملي يوالي په حس رامنځته کوونکې، وي.

سلمان وايي: وگړو نه غوښتل چې سياسي کړنو کې ورگډ شي، ترڅو موږ يو داسې کړنه ترسره کړو، چې دوی له ستونزو سره مخ نشي بلکې ددوی کړنې وليدل شي. د سيمين ځوانې لوړ په يوه وخت کې دبرقونو دگل کولو نظر رامنځته کړ. هغې وويل: دا يو ساده کار و دکوم په وسيله چې خلکو غوښتل ووايي چې دوی نور دغه ډول اوسېدل نه غواړي. بله د فکر خبره دا وه چې څوک خلک عملي اقدام کولو ته رابولي. اکاي وايي: موږ نه غوښتل مبارزه داسې ښکاره شي، چې د يوه مفکر او يا نخبه گروپ له اړخه رامنځته شوې وگڼل شي، لکه داسې ښکاره شي چې ديو کوچني شخص او يا دعامو خلکو له خوا رامنځته شوي وي. دغه وروستنی انتخاب ښه ښکارېده. نا معلومه ترور دمبارزې يو سمبول وگرځېد، چې له هر ترک نه يې غوښتل چې رڼا گل کړي- له دغې وروسته ددایمي رڼا لپاره ديوې دقيقې تياره رامنځته شوه.

د اقدام کولو لپاره وخت

انټرنېټ دغه وخت په ترکبه کې په هرځای کې نه و او يقينا، چې په ۱۹۹۷ کال کې ټولنېزې رسنۍ هم موجودې نه وې خو بيا هم گروپ له موجوده تکنالوژۍ څخه اعظمي استفاده وکړه. په پراخه کچه دفکسونو لپردولو خبره خپره کړه او دترکيې هر وگړی يې اقدام کولو ته وهڅولو. گډ پیغام دا و ((دخاموش اکثریت غږ واورئ)) په يوه صفحه مشتمل پیغام سازمانونو ته په ايتلاف کې شامل و، په نا رسمي توگه وليږدول شو.

دوی په خپل وار سره دغه پیغام خپلو غړو ته لیږدولو ترڅو چې پیغام څومره چې کېدای شي په همغه اندازه خپلو خپلوانو، دوستانو، ګاونډیانو او نورو ته ولیږدولو. له دې سربېره فکس دوه ګونې موخې درلودې. نه یوازې دا، چې پیغام یې خلکو ته رسولو بلکې مبارزې څخه دملاتړ په خاطر یې له خلکو لاسلیکونه هم راټول کړل. تنظیمینو د یوې اونۍ په ترڅ کې ۱۰،۰۰۰ خلکو د اقدام کولو ځواب کې د فکس له لارې د خپل لاسلیکونو بېرته مبارزې ته فکس کړل.

خلاصه دا چې دغه دولسي مبارزې لومړۍ پراخه ولسي کړنه وه. له دې وروسته بل ولسي اقدام دهر یو شخص له توقعاتو لوړ و. د سلمان تخصص ددې لامل وګرځېد چې دمدني نوښت لپاره دافهام او تفهیم یوه ستراتیژي چې د سرلک دپېښې په ولسي اړیکو سرمایه ګزاري وکړي، هغه څه چې نوموړي تېر دنشرونکو دملي اتحادیې لپاره وړاندې تردې چې په مدني نوښت کې راګډ شي نشر کړي و. دسرلک له پېښې یوه میاشت وړاندې ۱۹۹۷ کال دفبرورۍ په لومړۍ نېټه دوی په سیستماتیک ډول پلټنې وکړې او د شخصي اړیکو له لارې یې دچاپي رسنیو له ۶۰ مقاله لیکونکو سره، چې دجرمي سنډیکټ په عیونو کې دلچسپي او دوګړو دمبارزې سره یې علاقه درلوده، اړیکې ونیولې. ددې لپاره چې دمبارزې په اړه معلومات ولس ته ورسوي او دژوند له هر ډګر څخه خلک مبارزه کې را ګډ کړي دوی له رسنیو څخه اعظمي استفاده وکړه.

سرلک لپاره درسنیو دمتحرک کولو پایله کې ډېرو تلویزیوني چینلونو وړاندې له دې چې ټاکلی وخت راورسیږي دوخت لپاره یې شپې شمېرلې. دنورۍ په پنځلسمه تنظیمونکو یو غیر معمولي خبري ناسته وکړه. دوي د موټر د ټکر د موضوع په اړه خبري ناسته وکړه.

هغو نومونه، چې په ښکاره ښودل رسمي شو د مبارزې ویاندویان نه و بېلابېلو وګړو دژورنالستانو پوښتنو ته ځواب وویلو دځوانانو دنوښت عمومي

مشر یوکسیل سیلیک په دې اړه وویل: د ۱۰،۰۰۰ دغه خبرې ناسته رامنځته کړې وه.

د ۱۹۹۷ کال د فبرورۍ لومړنۍ نېټه په ۹ بجې وگړو د یوې دقیقې لپاره خپل څراغونه گل کړل. هره ورځ د هېواد له بېلابېلو سیمو څخه د خلکو گډون دېرېدلو. په دوهمه اونۍ کې دوی مبارزې ته نور تکتیکونه ور اضافه کړل. دوی لوبښو رزول، درنا گانو کول، په څلور لارو کې د آرنډونو کول، دایروي حلقې (چې په کلتور کې رواج لري) دشمعور ناگانوته ناسته او په کوڅو کې مارشونه کول اوچنۍ ((غلي کېږي مه، که غلی شوئ بیاستاسې وار دی)). وهل پیل کړل. کله چې ښاریان پر خپله وېره برلاسي شول چوکونه داسې ښکاریدل لکه لمانځنې، چې پکې وي په ځینو سیمو کې سیمه ییز نوښتونه پیل شول، خلکو هغه څه، چې دوی هېرکړي و، بېرته رایاد کړل.

دوی هیرکړي و، چې دوی په عینې ودانۍ، عینې گاوند او عینې ښار کې اوسېدل. سلمان وویل: د دوی لپاره داډېره د خوشالۍ خبره وه. هغه خلک، چې د دوی په گاوند کې و او یا ورڅخه لرې و، د رسنیو له لارې یې دوي کتل. د هغو لپاره دحیرانتیا خبره نه وه، چې د دویمې اونۍ وروسته غبرگون پیل شو. دواکمن ایتلاف لوړ پوړو غړو دمبارزې مشروعیت او دمبارزېښو ایمانداري د تعریفولو هڅې وکړې، د دوی له سپکاوي ډکو خبرو، چې له جنسي تورونو او وفادارېانو څخه ډکې وې د سخت غبرگون لامل شوې. یوازې دا، چې ښاریانو غبرگون وښوده بلکې د دوی دبیایۍ په مقابل کې یې مبارزه لاپسۍ پیاوړې کړه.

هغه څه، چې په اړه یې وړاندوینه نه وه شوې هغه دا، چې اردو ځان له عثماني خلافت وروسته په مسووله د ترکي دولت مدافع گڼي د وگړو د پاڅون پلمه یې وکاروله اوله حکومته یې ملاتړ بېرته واخسته. اکایې وایې چې جنرالانو اوپه واکمن ایتلاف کې لوړ پوړو ملگرو مذهب ته مایل

رفاه گوند، دغه وخت یوه موقع وگڼله، چې ایتلاف کمزوری کړي. په اته ویشتمه د فبرورۍ د ملي امنیت شورا حکومت استعفی کولو ته اړ کړ. لومړي وزیر اربکان په خپله دنده کې ترهغې پاتې شو کله چې پارلمان شپږ میاشتې وروسته بل لومړی وزیر وټاکه. له سیاسي اړو درو سره سره د دوامداره تیاري لپاره درنا تحریک دوام پیدا کړ.

سلمان وویل ((موږ دخپلې موخې لپاره غلا کړی)). هغه وایي چې تحریک یوه مطبوعاتي ناسته ترتیب کړه او دپوځي مداخلې یې ځان جلا اعلان کړ. داسې اشتهارونه یې خپاره کړل: (موږ اجازه نه درکو، چې تاسې زموږ رڼا غلا کړئ)). په حقیقت کې کړنه د تحریک دمخو برخلاف وه. د تحریک د موخو لپاره د یو حکومت موجودیت اړین و، تحریک په عمومي فاسد نظام کې د عمومي بدلون هڅه وکړه، بدون له دې، چې په دې اړه فکر وشي، چې په حکومت کې څوک دي. له دی سره منتظمین په دې اړه، چې یو مستقیم اقدام یې نه و کړی، خفه و.

هغه څه، چې رامنځته شوي و، که دهغی پر خلاف موږ خبرې کړې وای، دوی به نور هم ښه وی دلاصل خبریالانو په سترگو کتل او نه یې ویلې، چې له کودتا وروسته ددوی له مو قفه عام ولس دفاع کوي. بلکې دا خبره یې ومنله. د خلکو تحریک د فبرورۍ په وروستۍ نیمايي کې اوج ته ورسیده. منتظمینو اندازه ولگوله، چې د دېرش میلونه خلکو، چې دنفوس ۶۰ سلنه کېږي. په ټول هېواد کې په تحریک کې گډون وکړ. گروپ پرېکړه وکړه، چې د تحریک د کمزوري کېدو نه بلکې د تحریک د قوې کېدو پرمهال باید مبارزه پای ته ورسوي ترڅو د بریالیتوب حس رامنځته کړي.

دوی د مارچ پر نهمه نېټه تحریک راتلونکې څو دنجم الدین اربکان په گډون واک لرونکو نورو خلکو ځنډونکي تاکتیکونه چې حقوقی مسایل پکې هم شامل و، وکارول. خو تحریک وکړای شول چې خپل کار ته تر

۱۹۹۸ کال پورې تر ډېره دوام ورکړي، لومړی د دوامداره تحریک لپاره په وړه کچه د دوامداره رڼا تحریک، چې دیوې سپینې پینې سره یو ځای و، چې هغې یوپاک دولت ښودلو او یوه د ټوکو د لوبو اله، چې سرلک بگر یې دولسوای مشین یې ورته وویل و کارولو، مبارزې دوه مخالف سیاسي قطبونه: سیکولران، چې پوځ یې ملاتړ کاوه او اسلامپالي، چې درېیم دریځ یې درلود ددوی دریځ داو، چې نه شرعیت غواړي او نه د ټانکونو غره هار او یوازې ولسواکي غواړي سره رایو ځای کړل.

د فشار بل ډول دولسي مبارزې هغه تاکتیک و په کوم کې، چې د پارلمان ټولو وکېلانونه د لیردول شویو پوښتنو ((غلاشوی)) کاپیانو لیردول و. دلاسلېکونو یوه لړۍ وه، چې ادعا یې کوله ((زه له غلامۍ څخه استعفی کوم اوس یو ښاري یم)). دسرلک دښاري رایو دمدني اساسي قانون یو نوښت او د لیکونو هڅې پکې شاملې وې.

پایلي:

په یوډېر کم وخت کې د دوامدارې رڼا لپاره د ښاريانو نوښت به ټول وگړي ترک کړل او د واک فاسد موجود حالت یې ولړزوه رامنځته کړ. سلمان وویل: دغه یو مدني پاڅون و، مبارزې جرمي سنډیکټ ددولت او اختلاس سره یې اړیکې برنډې کړې. دغې مبارزې له سرلک سره تړلي د مافیا غړي، پولېس، د اردو چارواکي او سوداگر محاکمې ته راکش کولو باندې بريالي شوه. نوي لومړي وزیر مسعود سلیمان دوسیې ته تعقیب کړه. نوموړي یوې پلټونکې کمېټې جوړیدلو لپاره، چې د جرمي سنډیکټ له خوا متضررینو لست جوړ کړي د رامنځته کولو اجازه ورکړه. پارلمان یوه پلټونکې کمېټه رامنځته کړه، چې د جرمي سنډیکټ فعالیتونه یې برنډ کړل. ددغه زهرجن سیستم په سرکې د موجودو وگړو په سر کې موجود افراد او اشخاص محاکمه شول او ددوی سزاوې اعلان شوې، دغو بې سابقې اقداماتو د سنډیکټ د وگړو او دهغو اړیکې برنډې کړې.

په ۲۰۱۱ کال کې دکورنیو چارو وزیر سادیکن تانکان دبانک دچارو دادارې او څار له اجانس سره په گډه دپلټنو یوه لړۍ رامنځته کړه، په پراخ کچه فساد پرېښود شو دکوم له امله، چې ستر شمېر مالونه او خلک ونیول شول. بریا پوره نه وه ځکه، چې په پارلمان او حکومت کې ددوی ملاتړي ازاد گرځېدل. بل کار دا وو، چې رایه ورکونکو دپارلمان پروفايل ته بدلون ورکړکوم، چې ښايي موجود سياسي جوړښت او پوځيانو ته سزاوه. د ۲۰۰۲ کال دنومبر په ټاکنو کې اکای وایي: هغه کسان چې دپارلمان لپاره یې په ټاکنو کې ځانونه نوماند کړي و، ۷۰ سلنه یې دپارلمان موجود غړي و، دساتونکو گوند مشرانو ته رایه ورکړای شوه او نوي ولسواکه اسلامي گوند(عدالت او پرمختگ) اکثریت وگټه.

دپولېسو تېر مشر او دکورنیو چارو وزیر محمد اگار لاتر اوسه له عدالت نه په تېښته کې دی خو په نوموړي حلقه تنگیږي. تر ۲۰۰۷ کال پورې هغه دپارلماني فعالیت له امله له محاکمې خوندي و، خو په ۲۰۱۱ کال کې نوموړی د دولتي لوبغاړو او مافیا څخه دجوړې شوې وسلوالي ډلې دجوړلېدو له امله په ۵ کاله بند محکوم شو هغه اپیل وگټه او لاتر اوسه هم ازاد دی. د ښاریانو نوښت کله هم په رسمي توگه پای ته ونه رسیده. ځیني منتظیمین له تحریکه وتل دېلگې په ډول سیلیک دزرغون گوند ویاند دی. نوموړي په مهمو وختونو کې منتظیمینو له ولس او نورو مدني سازمانونو سره لاسونه یو او ولسي واک یې ترلاسه کړ.

۱۹۹۹د له تباه کونکې زلزلې وروسته دوی دانساني ابادکاری له سازمان سره له ناوړین څخه بېرته رغېدو په خاطر مدني ایتلاف رامنځته کړ. د ۲۰۱۳ کال په فبرورۍ کې پر عراق دبرید پر مهال له امریکایي ځواکونو سره دترکیې دپوځیانو دهر کار پرخلاف د دوامداره رڼا لپاره دیوې دقیقې دتیارې مبارزه په لاره واچوله. سروې گانو وښودله، چې ۹۴ سلنه ولس دجگړې مخالفت وکړ، ولسي تحریک غوسه تحریک ته بدل کړ. له دې

سره سره داسې فکر کېدو، چې پارلمان به یې پاس کړي. ددغه کال دمارچ په لومړۍ نېټه دهغه اقدام، چې دترکېې په سووېل کې امریکایي ځواکونوته د یو میدان دکارولو اجازه ورکوله رد شو.

د دوامداره رڼا تحریک دولس یادښتونو نه دي هېر کړي، د دایمي رڼا تحریک دخلکو له یاده نه دي وتلي. ۱۴ کال وروسته له ۲۰۱۱ کال دمۍ له لومړۍ نېټې څخه د جون تر ۱۲، ۲۰۱۱ کال پورې ښاریانو پوهنتون ته د شاملېدو، د اوبو خصوصي سکتور ته وده ورکول، دبرېښنا دبنډونو جوړول، دهستوي بټیو، دسکرو پر مټ چلېدونکو برقي فابریکو، دمزدورانو دحقونو، دژورنالستانو دحقونو او دترکېې امریکایي خبریال هرات ډینک د وژنې دموضوعاتو په گډون نور موضوعات رابرسېره کړي.

د دوامداره رڼا تحریک د ترکېې دښاریانو او واکمنو ترمنځ د واک اړیکې ته تغیر ورکړ او سیستم بدلون وکړو. چا له دې وړاندې له دولت پوښتنه نه شوای کولای، چا له حکومت دویرې دکړنو په اړه پوښتنه نه شوای کولای، اوس ان جنرالان ولس ته ځواب ورکونکي دي.

ایا دجرمونو ډلگۍ او ددولت دماشینرۍ ترمنځ اړیکې له منځه تللې دي. نه دسلمان او د دوامداره رڼا لپاره دخلکو داصلي تحریک دمشرانو لپاره د احتساب، عدالت او ولسواکۍ لپاره مبارزه روانه ده، خو سلمان پر تېر یو نظر اچوي ((موږ دټولې ترکېې خلک متحرک کړي ترڅو نورې ستونزې رامنځته نه شي)).

له غوسې تر اقدامه:

ښځو په مصر کې دڅار تحریک په لاره واچولو. دمصر د ۲۵ جنورۍ ۲۰۱۱ د ولسواکۍ او عدالت لپاره عینې تحریک په اونیو کې رامنځته نه شو، دغالب پراخ شوی تفاهم پر خلاف دحسن مبارک د ۳۰ کلنې دیکتاتورۍ پر خلاف ولسي مبارزه په ۲۰۰۳ کال کې پیل شوه.

لومړی د بدلون لپاره د مصريانو تحریک له ۲۰۰۳ تر ۲۰۰۶ پورې، چې کفایه (په عربي کې کافي ده) او بیا له استبدادي رژیم څخه دسرغړاوي څپه، د اپریل په ۴ څلورمې دځوانانو تحریک ۲۰۰۸ موږ ټول خالد سیدیو (دځوانانو ۲۰۱۰ کمپاین او د سمون لپاره) ۲۰۱۰ مبارزه ددغه گډوډۍ ترمنځ د بدلون لپاره یو بل ولسي قوت، شایفین ډاټ کام، چې د عربي کلیمات "موږ تا گورو" یا "موږ تا مشاهده کوو" دگروپ او سایټ سره، یو ځای رامنځته شوه.

د ۲۰۰۵ کال د می په ۲۵ مې هغه، چې دتورې چهارشنبې په نوم سره ونومول شوه، بنځینه ژورنالستاني او اعتصاب کوونکې قابل د اعتراض اساسي قانون دټول پوښتنې پرمهال رژیم د نارسمي ځوانانو وزرول. دغه کار په حقیقت کې د مبارک مخالف کانديدانو لپاره په ټولپوښتنه کې گډون ستونزمن کړ، په یوټیوب اونورو وېبسایتونو کې د ویدیوگانو د خپریدا سره سره حکومت د مسوولیت له منلو انکار وکړ. ځکه، چې دالجزيړې نړیوال چپل دکورنیو چارو د وزیر خبري ناستې، چې پکې لومړې له دغه ډول کړنو انکار کولو سره سره دتلویزیون دپردې په نیمه ددغې پېښې انځورونه خپرول، خلکو له غوسې اوشک څخه ډک غبرگونونه وښودل. په مصري ټولنه کې له ښځو سره زور ډېری د ښځو په ناموس او هغو خلکو، چې دغه ډول بریدونه یې نه وي درولي دهغو په عزت تېرې دې.

څرنگه، چې دښځو دیوالي ټولنې (رابطه الامهات) یوخاموشه احتجاج تر سره کړ، د ښځو یو بل وړوکی گروپ، چې پکې اینکې ضد (دعامه اړیکو یوه مشاوره). د بوتانیا کامیل په سیمه کې یو وتلې ټلویزوني خبره غدا اسبانددار دانگریزی پوهنتون یوه ښوونکي دلا ډېرو اقداماتو کولو هڅه وکړه. په ولسي غوصه لا ډېره سرمایه گذاری وشوه، چې موږ د حکومت په کړنو ددومره ډېر وخت لپاره سترگې پټې کړې، چې حکومت باید فکر

وکړې، چې موږ رانده یو. حکومت شایفین ډاټ کام په اگست ۲۰۰۵ کال کې رامنځته کړ.

حداد وایې، چې د دوی موخه دیو داسې ولسي تحریک یعنې د خلکو د څار تحریک رامنځته کول و، چې وښایې فاسدې ټاکنې ولس گوري. که په ټاکنو کې درغلي وکړئ موږ یې گورو. کله چې تاسې زندانیان تعذیب کړئ موږ تاسې گورو دا زموږ موخه وه کامیل وویل: کم خطر ډېره ښودنه (انعکاس).

ښځو دداسې یوې ویب پاڼې په رامنځته کولو چې دحکومت بې قاعده گیانې وڅاري او ښاریانو ته داسې پلاټ فورم ورکړي په کوم کې، چې دوی ته خپل شکایتونه دیو داسي تلویزیون له لارې، چې هر څوک ورته زنگ وهلې شي او یا لیکلی پیغام ور لیرلي شي د ثبتولو ماشین.

په دغه تناظر کې ویب پاڼو بیلې بیلې موخې درلودې. دی د شایفین ډاټ کام دلومړي استخدام لپاره دلارې رول ولوبولو. د ۵۰۰ اشخاصو په حدودو کې وگړو دمبارزې لپاره ځانونه ثبت کړه. دویم دا، چې ویب پاڼه هغه وسیله وه دکوم له لارې، چې عامو وگړو په کم خطر لرونکو تکتیکونو کې گډون وکړ په ځای ددې چې په کوڅو کې تجمع وکړي، چې دا کار به له تاو تريخوالي ډک غبرگون سره مخ شوی وي خلکو وکړای شول، چې په ښکاره توگه ډېر په خوندي توگه درژیم له خوا استبداد، معافیت او ناوړه کړنې برملا کړي. بالاخره خلکو وکړای شول، چې په دغه اړه غوسه په ډاگه کړي په یوه داسې هېواد کې، چې خلکو ته دخپلې غوسې دښکاره کولو سزا ورکول یو بل د تاو تريخوالي خالي اقدام و.

ښځې دې پایلې ته ورسېدلې، چې هغو خلکو کومو، چې له دوی سره اړیکې ټینګې کړې وې دهغو یوه له ټولو لویه ستونزه اختلاس و. دوی په داسې ډول ستراتیژي جوړه کړه، چې د دوی هرې کړنې. د مبارک له وېرې ډک واک کمزوری کړ او دبدلون لپاره یې دگډ مسوولیت حس په رامنځته

کولو کې مرسته وکړه. کامیل وویل: یو ځل چې دوی پخپله وېره بر لاسي پیدا کړه، چې دغه له دوي سره له ډیرې اوږدې مودې ملګرې وه، بیا بدلون راتللو. خو بدلون ګام په ګام راتللو، زموږ لومړنی قدم خپلې سترګې پرانیستل دی، ترڅو، چې پوه شو، چې موږ چېرته څو او په راتلونکي کې هم چېرته څو ترڅو پوه شو، چې زموږ حکومت زموږ سره څه کوي او موږ دخپل هېواد سره څه کو؟.

د دوی بل اقدام دجرات نه ډک و، دوی نوي رامنځته شوي جنجالونو ۲۰۰۵ کال په سپتمبر کې دریاستي ټاکنو دڅار پرېکړه وکړه. اګر، چې رژیم دنړیوالو څارونکو له خوا د ټاکنو د څار غوښتنه رد کړه دوی په (المصر الیوم) ورځ پاڼه کې یو اعلان خپور کړه، چې وویل یې ((داسټاسې ټاکنې دي تاسې یې کتلې شئ)) دوی د شایفین ډاټ کام په ټاکنو کې شل ډوله درغلۍ په ګوته کړې او ولس یې وهڅولو، چې دلیکلي پیغامونو، تلیفونونو کول او د انټرنیټ له لارې د سرغړونو راپور ورکړي. دخلکو ځواب حیرانوونکي و. د ټاکنو په دوهمه ورځ دوی د معلوماتو ستر مقدار راغونډ کړ د او سیستم د تعقیب په خاطر یې یو پرمختللی سیستم رامنځته کړ. په درې ورځو کې دوی ته ۲۸ زره زنگونه راغلل. آن مخکې له دې چې ټاکنې پای ته ورسېږي دولتي تلویزیون تور ولگاوه، چې دوی اوازې خپروي او دکورنیو چارو وزارت یو چارواکي شکایت کاوه په خاطر زنگ وواځه، ویریدونکي شایفین ډاټ کام بالاخره ددوی موندنې او د حکومت له خوا د شکایتونو سره سره نشر کړي. په ګروپ باندې سیمه ییزې، محلي او نړیوالو رسنیو تمرکز وکړ، هر یو ښاري، چې معلومات یې رالېږلي و نړۍ ته د فاسد ټاکنیز سیستم په برېښدلو کې رول ولوبولو. آن د امریکا دمحتده ایالاتونو د خارج وزارت د خپل ۲۰۰۵ کال د بشر حقونو په خپل راپور کې له دغو معلوماتو څخه استفاده کړې وه.

د پارلماني ټاکنو څار

ګروپ په ۲۰۰۵ کال د دسمبر په پارلماني ټاکنو باندې تمرکز وکړ. د یو څو میاشتو په جریان کې ښځو د لومړۍ کچې منظمه مبارزه تر سره کړه ترڅو په رایه ورکونه کې د موجوده ستونزو د بریدولو لپاره له ټاکنو په منظم ډول د څار په خاطر ښاریان متحرک کړي. یو ځل بیا شایفین ډاټ کام د کم خطر لرونکي ولسي اقدام تر څو، چې د خلکو پوهاوی ډېر کړي او خلک یې اوږدې او د ملاتړ د ترلاسه کولو په خاطر له نوښته ډک اقدام رامنځته او په لاره واچولو. ګروپ د ۱۰،۰۰۰ په حدودو کې دچای پیالې چې د تحریک لوگو پرې کښل شوې وه وویشلې او په دغه ډول یې تحریک، ریسټورنټونو او خلکو کورونو ته ورسولو. ګروپ په دې ډول ۲۵۰،۰۰۰ پلاستيکي کڅوړې چې پرې لیکل شوي و "موږ تاسې ګورو، او په ټاکنو کې موږ تاسې څارو" جوړې کړې او بیا ګروپ دغه خطې په دومره کچه وکارولې چې د تجارت وزیر هغه خلک چې دغه ډول کڅوړې یې لیرېدولې د سوپر مارکېټ دفعلانونو په نوم یاد کړل.

له ټاکنو وړاندې شایفین ډاټ کام د څار یو پرمختللی پلان رامنځته کړ دوی په موټرو کې د عکاسۍ سامان او جی ایس ایم ولگاوه او هم یې رضاء کاران مقرر کړل ترڅو دغه افزار وکاروي. دوی ۲۰۰ رضاء کاران وروزل، چې هر یو داسې یوه کڅوړه تر لاسه کړه چې پکې بیجونه، لارښوونې او د سرغړونو چک لیستونه شامل و. دوی دمصر په ولسوالیو کې خپاره شول او له سیمه ییزو همغږي کونکو سره یې غونډې وکړې. ددوی دنده د رای ورکونې درې مرحلو فلم جوړول و. دویډیو له لارې درغلي ثبتول او په حقیقي وخت کې په ویب سایټ کې د عکسونو خپرول همدارنګه یې له رسنیو سره شریکول او آن په ګڼ میشتو سیمو کې په جګو ودانیو ددغو انځورونو خپرول د دوی په کارونو کې شامل و.

دوی دمخکې یادشوي کفایه تحریر سره همغږي وکړه او ددغه همغږۍ له لارې یې سي ډياني او ویديو گانې خلکو ته ویشلې. ټاکنې دپولېسو د زور ډېرې، تاوتریخوالي او آن مرگونو له امله له خنډ سره مخ شوې. شایفین ډاټ کام له ۲۴ سوه زیات د سرغړونې راپورونه، چې ۸۰ سلنه یې داخلاس په اړه و، ثبت کړل په دغه مبارزه کې بشپړ په ټیټه کچه دولسي مبارزې سرچېنه وه.

زنده باد عدالت!

له خپل مقصد څخه په شا نه تلونکو مشرانو د ۲۰۰۶ کال په سپرلې کې خپلې موندنې دټاکنو عالي کمېټې، دکورنیو چارو او عدليې وزارتونو او رسنیو ته ولیرلې. په سر غړونو کې قضايي سرغړونې هم شامل وې. راپور ۱۸ قاضیان، چې د هغه بیلگې حلالد هم لیدلې وې په درغلی کې ککړگنلې وو. حلالد وایې: ما یو قاضي ولیده، چې پایلو ته یې بدلون ورکاوه، زه هغه ته ورغلم ورته مې وویل هغه څه، چې دغه قاضي کول ناسم و. هغه راته وویل چې له کوټې وځم گنې زندان به مې ځای شي، مشران د دوه ایماندارو قاضیانو هشام باستا ویسي او محمود محکي چا، چې وروسته خپلې موندنې دقاضیانو اتحادیې ته یوړلې، ۱۸ موارد وڅیړل او دقضايي درغلی پخلی یې وکړ.

دحیرانتیا خبره نه وه، چې رژیم غبرگون ونښوده او د دواړو قاضیانو په خلاف یې څیړنې پیل کړې. دغه ویروني دمدني ټولنې له خوا غبرگون راپارولو. شایفین ډاټ کام، کفایه او دبشري حقونو او ولسواکۍ پلوي ځوانانو په کوڅو او سړکونو کې مدني اقدامات ترسره کړل، چې په دغو کې قاضیانو له کلوب دباندي لارپوڼونه او په ښکار کې دخیمو درول شامل و. دغه دځېمو تکتیک بارز و ځکه چې له دغه کاره ۶ میاشتو وروسته تحریر د استقبال چوک رامنځته کړ. د خپلو وطنوالو، اقدام پنځوس څارنوالانو ته حوصله ورکړه او دوی هم د قاضیانو دکلوپ دباندي ناسته ترسره کړه.

دوی هره ورځ برید ترسره کاوه. دغه کار ددې لامل شو، چې قاضي محمود حمزه زندان ته ولیږدول شي .

ددغه کارونو په پایله کې دازادي قضا اونوی قانون، چې دغه اساسي ازادی رامنځته کوي، راوټوکېدل. له تاوتریخوالي سره سره دکوڅو احتجاجونو هم دوام وکړ. دمی په ۲۵ مه د تورې چهارشنبې په ورځ مصر او د نړۍ په گوټ گوټ کې له تاوتریخوالي خالي ولسي اقداماتو دوام پیدا کړ.

له شایفین ډاټ کام سربره، دځوانانو او کارگرانو گروپونو، کفایه الغد، سبا گوند، اخوان المسلمین، د قاضیانو گرچاپیره احتجاجونه وکړل او نارې یې وهلې: قاضیانو قوت پیدا کړئ. له پارلمانیانو مونږ ته نجات راکړئ. زنده باد عدالت چې له دغه سره همهاله د درې سوه څارنوالانو خاموشه احتجاجونه هم روان و. شایفین ډاټ کام غږو په احتجاج کې برخه واخیسته او د امنیتي ځواکونو په لیکو کې مدغم شول او آن له دواړو خواوو سره مل شول تر څو د تاو تریخوالي مخه ونیسي.

کمال دوی ته خپلې خبرې په وریادې کړې او ورته یې وویل: کله، چې ته له دغو کوچنیانو سره اړیکې نیسې دوی سره نرمي کوه ستا په شان مصریان دي. مه هیروئ، چې موږ یو خلک یو د تاوتریخوالي ضد پولېسو ته یې یو سټیکر ورکولو، چې په ټوله نړۍ کې په خبرونو کې خپور شو. ددغه کال په می کې صبح مکی له تورونو پاک شو، خو قاضي باساتوسیي ((تعزیرشو)) او ارتقاء ورته ورنکړل شوه.

دملاتړ ترلاسه کول: داختلاس پر خلاف مصریان

نبځینه مبارزېنو خپل نوي اقدام لپاره ستراتیژي جوړه کړه. د ۲۰۰۶ کال د سپټمبر په میاشت کې شایفین ډاټ کام دتکمیلولو لپاره یو نوی تحریک رامنځته شو. په داسې حال کې، چې ویب سایټ یو ډېر با تجربه حیثیت

غوره کړ، داختلاس پر خلاف مصریان دیوه جامع او ټولنیز پالات فورم، چې درژیم د ملاتړ راجلبول یې موخه وه رامنځته کړ.

په عمومي توګه شایفین ډاټ کام ولسي قوت فعال کړ. په داسې حال کې، چې داختلاس پر خلاف دوفاداربانو په بدلون یې تمرکز وکړ او دخلکو خپل طرف ته راجلبولو باندې یې تمرکز وکړ په حقیقت کې دوی راپور ورکړ، چې د مبارک د ملي ولسواکه ګوند غړو په مبارزه کې شمولیت غوښته.

د اختلاس پر خلاف مصریانو د مبارزې ژبې ته بدلون ورکړ. دوی ټولې هغه ستونزې، چې د وګړو لپاره مهمه وه هغه یې برملا کړې او داختلاس او د تراژیدیانو، چې د تلویزیون د ټکرونو، دغذاګانو دکړېدلو او د ودانیو له راغورځیدو څخه رامنځته کېدلې ترمخ یې اړیکه رامنځته کړه. دوی افهام او تفهیم داسې ستراتیژیانې، چې دحکومت دځینو برخو، دسیاسي او دتګلارو د نخبه ګانو او رسنیو په ګډون یې موجوده حالات د هدف لاندې وګرځول، رامنځته کړل. ددوی اساسي پیغامونه په لاندې ډول دي:

اختلاس یوه ټولنیزه پدېده ده، چې له ولسي کړنو او د حکومت تګلارو، طریقو او حل لارو له لوري باید ورته حل لارې پیداشي .
هر شخص، هره ورځ او په هر ډول داختلاس ښکار دي.
خلک باید د خپلو حقونو لپاره مبارزې وکړي.

تحریک د هر هغه چا لپاره دی، چې د مصر په اړه فکرمند وي او له مصر سره مینه کوي او فکر کوي، چې دوی د عدالت، مساوات او له اختلاس د پاک ژوند مستحق دي. دوی یوه له نوښته ډکه اوسپنیزه ویب پاڼه، چې دځوانانو دهدف ګرځولو لپاره جوړه شوې وه رامنځته کړه او له دې سره سره یې یو مدني مبارزه، چې خپل حق وغواړي (اکسیب حق) هم رامنځته کړه. خیالي پراخ ولسي اقدام د مدني نوښت ستره برخه و. دمبارزې غړو په زرګونه نښانونه وپیرل.

دغه اقدام له تحریک سره یوه ټولنیزه همغږي رامنځته کړه او دغه کړنې د پیسو دراتولو لو لپاره وکارول شوې. مهمه دا وه، چې د نښان په اخستلو او اغوستلو سره ښاریان په هند کې د پنځم ستون د صفر لوت په شان مبارزه کې له زرگونو نورو خلکو سره په کم خطر لرونکي اقدام کې ملگري شول.

دا روښانه ده، چې نښان اختلاس له منځه نشي وړای. حداد وویل: د نښان په اخستلو او اغوستلو سره او هغه خبرې اترې، چې له دغه کاره وروسته پیلېږي تاسې نورو خلکو ته مبارزې ته د ور داخلیدو او دخبرو اترو لپاره چانس ورکوي او دا همدغه دیالوگ دی، چې موږ یې درامنځته کولو هڅه کوو. دکال له پای ته رسېدو وروسته مبارزېنو د ډسمبر په لسمه د فساد پرضد د مبارزې په ورځ د فساد پرضد مبارزې مقابله پیل کړه. په دغه مبارزه کې ولس د فساد پر خلاف مجرمانو ته د ټلیفوني پیغام او یاد تحریک دویب پانې له لارې پیغام لېږدولو. د زرگونو مصریانو له خوا دغه تاکتیک نه یوازې دا، چې ایمانداري تقویه کوله بلکې ددی له خوا دټولنیز اقدام له لارې احترام هم کېده، چې دغه کار په یو کال کې پنځه میلیونو نورو خلکو ته دټولویزون له لارې نشر کېده.

د حقوقي افزارو پر مټ له استبداد سره مقابله کول:

تر ۲۰۰۷ کال پورې له دې امله، چې شایفین ډاټ کام او د فساد پر خلاف دمصريانو په تحریک کې خوځښت رامنځته شو رژیم ناقراړه شو. ددغه کال په مارچ کې امنیتي ځواکونو د حلال دعامه اړیکو کمپنۍ ولوتله. په شایفین ډاټ کام د خلکو د راپارولو د یوې خارجي ادارې سره د اړیکو ټینګولو، داسې اسنادو، چې د حکومت تګ لاره یې ننگوله، چې په دغه اسنادو کې درونیتیا دنړیوالې ادارې مالوماتو او دمصر په اړه دمعلوماتو په خپرولو، تورن کړ. دوی په ډېره بریا سره حکومت محاکمې ته راکش کړو ځکه، چې مصر دملگرو ملتونو دفساد پرضد دکنوانسیون (UNCAC) امضاء کونکې و په پایله کې حکومت اړ شو.

چې دفساد پر ضد دملگرو دملتونو دکنوانسیون دمصر په رسمي جرېدو کې نشر کړي. دغه کار له دې امله لازمي و، چې له دغه کار سره کنوانسیون ته په محاکمو کې غاړه ایښودنه لازمي گرځېدله.

دفساد پر ضد دمبارزې میراث (تاثیر)

په ۲۰۰۸ کال کې شایفین ډاټ کام له منځه لاړ او د فساد پر خلاف مصريانو خپلو هڅو ته دوام ورکړ. بله مهمه پېښه د ۲۰۱۶ د نومبر ټاکنې کومې، چې په نړیواله کچه وغندل شوې وې. حلال وویل: هغه څه، چې موږ ولیدل هغه گرد وه، پارلمان کوم قانوني حثیت نه درلود.

دفساد پر خلاف تحریک د اپریل دسپرم تاریخ دځوانانو تحریک، موږ ټول خالد سید یو، دالغد گوند دځوانانو برخې، مزدرانو اود ډیموکراسۍ فعالانو د دیکتاتور درژیم پر خلاف له تاوتریخوالي بغاوت کې یو له بل سره رایو ځای شول. درژیم پر خلاف دښاریانو له راپاڅېدلو سره حلال او د هغه ملگرو داسې هڅې تر سره کړې، چې دمبارک دکورنۍ او هغه د نژدې ملگرو له خوا راټول شوې ناقانونه دولت منجمد کړي. دوی په ۲۰۱۳ کال کې یوه نوې مبارزه په لاره واچوله ترڅو دهبواد څخه غلا شوې سرمایه بېرته ترلاسه کړي.

حلال تازه تازه دیو بل فوق العاده پرمختگ په اړه راپور ورکړ. د ۲۰۱۱ کال کې د ۲۵ جنورۍ په لومړیو ورځو کې شایفین ډاټ کام داسې ښکارېده، چې بیا جوړېږي. هغې وموندله، چې دځوانانو فعالانو یوگروپ دگروپ لوگو او لوحه خپلې کړې. دوی په رسمي توگه تحریک په ۲۰۱۱ کې بیا را ژوندی کړ، ځوانانو کامیل سره اړیکه ټینګه ونيوله او ور څخه یې وغوښتل، چې له مبارک وروسته د لومړیو پارلماني ټاکنو څخه، چې ددغه کال په نومبر کې کېدلې څارنه وکړي.

په ۲۰۱۲ کې دغه خلک بیا راغلل اوله نوموړي یې له دوی سره یوځای دفساد پر خلاف دکارکولو غوښتنه وکړه، دغه ښځې اوس دگروپ په

پنځلس کسيزه بنسټ ایښودونکو کې په کوم کې چې نڅه ځوانان اوسپين ږيري مشران دي برخه لري.

ځوانان، چې اکثریت ملگری یې له دې مبارزې سره هم نظره دي، د هېواد په ۲۷ ولسوالیو کې څانگې پرانستې وې. نوی شایفین دتبرنی په شان بې طرفه ایډیالوژي لري، داغواړي چې دخپلو ملگرو ترمنځ دفساد پرخلاف ارزښتونه رامنځته کړي. غواړي، چې د UNCAC دکارونې لپاره دوی د ورکشاپونو له لارې توانمند کړي، ولس فعال کړي. دبیلگې په ډول د دوی پیغامونه وایي، چې د فساد په اړه راپور ورکونې لپاره یو تلیفوني نمبر وکاروئ او دڅار له لارې فساد او له واک څخه ناوړه استفاده اخلال کړئ. حلالد وایي، چې داگست ۲۰۱۲ پورې دشایفین ډاټ کام شمېر ۱۵۰'۰۰۰ ته ورسېدو، دوی اخوان المسلمین سربېره له بل هرسیاسي گوند څخه ډېر غړي درلودل.

په تېر حال باندې دنظر اچولو په اړه هغه وایي: دځوانانو تر منځ یوه پټه انرژي موجوده وه، موږ او له موږ وړاندې نورو، لکه کفایه پدوی کې دوهبنیتیا د رامنځته کولو او دوی دخپل حقونو د غوښتلو لپاره راپورته کولو ته امداد کړل. دیو څو کلونو په دوران کې دیو څو ښځو غوصې او حوصلې دوه وتلي نوبستونه رامنځته کړل، چې دغه کار فساد له ترگمی ولسي مفکرو ته راویستل، د ولس وېره یې یوې ولسي مبارزې ته تبدیل کړه، د ازادۍ لپاره یې یو روښانه اوښتون راوپارولو، چارواکي یې دفشار لاندې راوستل او انټرنیټ او نوي راښکاره کېدونکي ټولنیزې رسنۍ یې دافهام او تفهیم، ښوونې او روزنې متحرک کولو او په مستقیمه توگه د فاسد داخلال لولو لپاره وکارولې. دوی نه یوازې دا، چې د رژیم له ویرې واگي کړې بلکې بل خوا د ولس دڅارلو ښاریانو ولسي مبارزه په رژیم دنظرساتلو لپاره وکاروه.

ټولنیز فشار واکمن تر فشار لاندې راولی کینیا :

د بشر حقونو لپاره مسلمان (MOHOR) د کینیا په مومباساکي یو ټولنیز سازمان دی چې په ساحلي ولایت کې له مظلومو ټولنو سره کار کوي. همدارنګه سازمان په ملي کچه دبشر حقونه، دقانون حاکمیت او رویتیا لپاره هم کار کوي. ددغه سازمان لرلید ((دیوه په انصافه ولاړه ټولنې، چې دبشر په حقونو او ښه حکومتدارۍ، چې دبشر حقونو ته په اقدام او دقانون په حاکمیت ولاړ وي، رامنځته کول دي. له دغې وړاندې په ۲۰۰۵ کال کې په یوګندا کې د ANFODU د تجربې په څېر ښاريانو MUHURI ته خپل شکایتونه راوړل پیل کړل. په دغه بېلګه کې دوی ګروپ ته وویل، چې د دوی په سیمو کې روپی په پرمختیايي کارونو لګول شوې خو له دوی سره سلا نه وه شوې او نه هم ددغو کارونو په پایله او یا په سیمه کې کوم بدلون لیدل کېږي. موږ دبشر حقونو په حالت تمرکز کولو او خلکو پوښتنې کول پیل کړل، چې دوی ولې دومره بیوزله دي حسین خالد ځوان اجرایه ریس وویل:

هغو خلکو ته چې دوی ورسره کار کړی و. MUHURI دې پایلې ته ورسېده، چې دبشر حقونو لپاره مبارزه دیوزلی. دله منځه وړلو سره تړلې ده او ختلاس د بشر له حقونو سره تړاو لري. ددې لپاره، چې دیوزلی کچه کمه کړو موږ اړیو، چې له فساد سره وجنګیږو او حساب ورکونه او رویتیا ډېره کړو. هغه وویل: دافغانستان درویتیا دڅار د ادارې په څېر د اتم څپرکي دغه ګروپ په لومړي سر کې دخپلو فعالیتونو دپراختیا لپاره روپی نه درلودې، دوی اړ و، چې خپلو پروګرامونو ته وده ورکړي، خو MUHURI اړ وو، چې شکایتونه تعقیب کړي ځکه، چې دغه شکایتونه خلکو د زړه غږو، خالد وویل:

اکثریت شکایتونه د حوزې دپرمختیايي فنډ کوم، چې هرکال دپارلمان وکېلانو ته ورکول کېږي او یو میلیون ډالرو، موخه یې داوی چې دغه رقم

د پارلمان هر غړی پر خپله ولسوالۍ کې په پرمختیايي پروژو ولگوي. CDF یا د ټولنې د پرمختیايي صندوق په پرمختیايي ساحه کې یوه پاکه نظریه ده، د دغه نظریې له مخې ټولنې ته واک لېږدول کېږي او د ټولنې خلکو ته پخپله سیمه کې د پرمختیايي پروژو د لگولو لپاره وسایل ور لېږدول کېږي. خو نه موجودیت او پراخ فساد له امله په داسې حال کې، چې د کاغذ پر مخ په دغه پروژه کې عام وگړي شامل وي، د دغو پروژو پایله ډیری وختونه ناسم مدیریت او اختلاس وي.

د ټولنیز تفتیش پیل:

له بنسټیزو څخه د مشرتابه په اخستلو سره مدني ټولنې فعالانو په لومړۍ سر کې هڅه وکړه ترڅو، چې د ساحل په ولایت کې د ټولنیز پرمختیايي صندوق د پروژو په اړه لا ډېر مالومات ترلاسه کړي. اگر، چې د کنبیا پارلمان د ټولنې د پرمختیايي پروژې پر خپل وېبسایت خپروي خو د دوی مالومات محدود او عمومي وي. له یو کال نه تر ډېر وخت پورې MUHURI لیکونه ولېږدول او د ټولنې د پرمختیايي شورا امیرانو او مامورانو سره یې اړیکې ټینګې کړې خو دغه کار کومه فایده نه درلوده، بیا هم دوی نه د ځواب په څېر ونه منلو او خپلو هڅو ته یې دوام ورکړ. خالد وایې، چې دوی ان ووهل شول.

د دوی لومړنۍ لاسته راوړنه په موټیا حوزه کې رامنځته شوه MUHURI وموندل، چې هغه کوهي، چې یو شتمن جوړکړي و، په رسمي راپور کې د COF پروژې پورې تړل شوی وو دوی بیا یو بل کوهي وموند، چې د خصوصي سکتور په ملاتړ جوړ شوی و، خو هغه هم په دغه پروژه پورې تړل شوی وو. سیمه ییزو خلکو خبر ورکړ و، چې لس کمپیوټرې د ولسوالیو د ښونځیو لپاره اخیستل شوي و. د پارلمان غړي د ځان لپاره ترلاسه کړي. دغه وروستنۍ بېلگه د ناسم مدیریت او فساد کچه ښايي. کوچنیانو هرگز کمپیوټرې ترلاسه نکړې او دا، چې اکثر ښونځي بربښنا نه لري دغه ډول کمپیوټرو کومه فایده هم نه درلوده.

خالد وویل: موږ په دې فکر کولو مجبوره شو، چې نورې څومره پروژې له دغه ډول برخلیک سره مخ شوې وې موږ دې پایلې ته ورسېدو، چې دغه ډول فساد به ډېر ستروي.

MUHURI معلومات خپاره کړه او د پارلمان غړي ته یې یو لیک واستولو او هغه یې یو ولسي بحث ته راوبلل. له دغو لومړنیو فعالیتونو په مټ د ټولنیز عدالت بریدونه وغځول شول.

په ۲۰۰۷ کال کې ددو کلونو د مبارزې وروسته MUHURI یوه ستره لاسته راوړنه درلوده. مدني سازمان دچانگاموی دپارلمان استازي قانع کړل. دغه کال ټاکنې را رواني دي او هغوي خپل دپرمختیايي صندوق سوابق باید نشر کړي دغه کار به د دوی ولسي حیثیت ته ګټه ورسوي. گروپ یوازې داسنادو ډېره جزي برخه ترلاسه کړه، چې هغه یوازې په چانگاموي کې څوارلس بهترینې پروژې وې خو دغه کار په پیل کې بس و، له دغه وروسته یو محمها له ټولنیز تفتیش رامنځته شو.

نړیوال لوبغاړي: تعمیري ملاتړ

همدغه کال ځوان مدني فعالانو سره دوه نړیوالو نا حکومتی ادارو د شرقي اروپا لپاره د خلاقي ټولنې نوښت او ددغې ادارې یو ملګرې ادارې (دبودجې لپاره نړیوال ملګرتیا) اړیکه ټینګه کړه. د شرقي اروپا لپاره د خلاقي ټولنې نوښت دېسپنې په مټ په ۲۰۰۷ کال کې MUHURI یوه اونۍ جامع ترینینګ د مدني ټولنې دپنځلس سازمانونو دشیپتو غړو لپاره تر سره کړ. د بودجې لپاره د نړیوال ملګرتیا سازمان د ارزونې یو ټیم، چې په هند کې د معلوماتو ته د لاسرسۍ تحریک هم پکې شامل و. چا، چې د مزدورانو او زمیندارانو تقویه کولو د تحریک غړیتوب هم درلود کینیا ته راوستول. چې په هند کې د مزدورانو او زمیندارانو د تقویه کولو تحریک هغه مدني اداره وه دغه د ولسي مبارزې اساس کېښودلو او له ولسي تفتیش څخه یې دخپلو تکتیکونو استفاده وکړه.

دغه ورکشاپ درې ډوله موخې درلودې. لومړۍ منتظمونو هڅه وکړه، چې CDFد دپروسي په اړه د بودجې په اړه د معلوماتو د راټولولو په اړه معلومات راټول کړي او عامو خلکو ته يې داسې معلومات، چې تحليل يې اسان وي راټولول. دوهم دوی غوښتل، چې يو له بله زده کړې ته لاره برابره کړي بالاخره د عملي تجاربو له لارې دوی هڅه وکړه د کینیا مدني مشران او فعالان د اقدام کولو لپاره خپل پلان چمتو کولو لپاره توانمند کړي. ددغه اونۍ پرمهال برخوالو له چنگاموۍ د څوارلسم راپور څخه په استفادې خپل لومړنی تفتيش په لاره واچولو او د سازمان د بودجې له نړيوال ملگرتيا د سازمان سره په گډه د CDFد او ټولنيز تفتيش په اړه يې يو راپور وليکه.

د UМУHURI شپږ قدميز ټولنيز تفتيش

۱- د معلوماتو راټولول: د ټولنې د پرمختيايي صندوق له سيمه ييز دفتر څخه سوابق راټولولو لپاره MUHURI روزل شوي استازي وليږدول شول او دا ځکه، چې عادي وگړو، چارواکو او خوندي معلوماتو ته لاسرسی پيدا کول ستونزمن دي.

۲- د سيمه ييزو خلکو روزل: سړي او ښځې روزل ترڅو دوی ټولنيز فعالان شي. دوی داسنادو او د بودجې ارزول، دلگښتونو څارل او دولسي کارونو فزيکي کتل يادوي.

۳- نور وگړي روزل او تحريک کول: وگړو ته د ټولنې د پرمختيايي پروژو په اړه معلوماتو ته د لاسرسي حق او د واکمنو حساب ورکونې په اړه پوهاوی ورکول. له دوهمې مرحلې سره يو ځای د ټولنې فعالانو او MUHURI توجه راجلبول. مستقيماً خلک له ځان سره را يو ځای کوي او دوی هڅوي چې ولسي ناستې د ولسي تکتیکونو لکه تياترونو، د دريا او شپيلۍ، د ټولنيزې راډيو د رضا کارو له خوا د چاپي ورقو ویشلو له لارې ترسره کېږي. د ټولنې د پرمختيايي صندوق دناسمې کارونې او فساد په اړه معلومات شريک کېږي او د خلکو غبرگون او دهغوی نظرونه را يو ځای کېږي.

۴ - د ټولنې د پرمختیايي پروژې له ساحې لیدنه: مدني فعالانو سیستماتیک او پرمختللي اسناد جمع کول او اسناد د یې له حقایقو سره پرتله کول ترسره کوي. دوی له ساحو په دې خاطر، چې ساحې له خلکو سره د ټولنې د پرمختیايي پروژو په اړه خبرې وکړي په ټولنیز تفتیش کې دخلکو علاقه راپیدا کړي او دوی د ولس شکایتونو کې گډون ته وهڅوي او د فساد او اختلاس په اړه اضافي معلومات راجمع کړي په خاطر له ساحې لیدنه کوي. د بېلگې په ډول دهغه مارکېټ، چې د ټولنې د پرمختیايي صندوق له خوا جوړ شوی و د هغه چټ کې په اسنادو کې ښودل شوي مواردو په پرتله د تیتي کچې مواد کارول شوي و. له دې سربېره دخلکو سره خبرو اترو وښوده، چې د تېر مارکېټ مواد په نوي مارکېټ کې کارول شوي و خو اسنادو ښودله، چې په نوي تعمیر کې ټول کارول شوي مواد نوي دي.

۵ - د ولس د شکایتونو اورېدل: د ټولنیز پرمختیايي صندوق سیمه ییز چارواکو د ټولنیز پرمختیايي صندوق شورا، پارلمان غړي، دولسوالی چارواکي او رسنۍ راغوبښتل شوې. MUHURID د تیاتر ټیم د جلوس مشري کوي نارې وهې او د ځوانانو یوه ډله په لوړ اواز شعار ورکوي. دوی ځوانان او سندري ویونکي کوچنيان راټولوي " موږ څه غواړو؟ موږ خپلې روپۍ بېرته غواړو؟ دوی نارې وهلي د MUHURI بېلابېل چارواکي په دې خبره، چې تفتیش د سیمه ییزو اوسیدونکو له خوا تر سره شوی و، دا، چې هر مسوولیت لري، چې د ټولنې له پرمختیايي صندوق څخه هر یو شخص باید گټه واخلي او دا، چې د تفتیش موخه سیاسي نه ده سره غوندې پیلوله. کله، چې مجلس پیل شي سیمه ییز فعالان د دوی د څېړنو پایلې په ډاگه کوي د سیمه ییز پرمختیايي صندوق له چارواکو پوښتنې او گروپړنې کېږي او ټولنه له دوی د حساب ورکونې غوښتنه کوي په داسې حال کې، چې وگړو ته روښانه وي MUHURI له چارواکو د ستونزو د حل ژمنې ترلاسه کوي او بیا

د حساب ورکونې په منشور ترې لاسلیکونه اخلي چې دغه کار ددوی ژمنتیا ښيي.

۶- له چارواکو سره د ژمنو تعقیبول: MUHURI د ټولنې یو راپور د ټولنې غړو ته آماده کوي او بیا ددغو وړاندیزونه پلي کول غواړي. د MUHURI په لومړنۍ ولسي غونډه کې، چې په ۲۶ د اګست ۲۰۰۷ کال کې د پورتنې ورکشاپ پرمهال تر سره شوه له ۱۵،۰۰۰ نه تر ۲،۰۰۰ د جګړاوي د کچې ابادۍ اوسیدونکو پکې ګډون وکړ. د دوی د ورځې ډېره برخه په پارلمان کې تیره کړه. ځکه، چې د دوی لپاره کافی چوکۍ نه وې موجودې ان د اپوزیسیون درې کانديدانو هم په غونډه کې ګډون وکړ، اگر، چې ټولو رابلل شويو چارواکو ګډون ونکړ. د ټولنې پرمختیايي شورا څخه درې چارواکو، چې له ځان سره یې پنځوس پایلونه لیردول، ګډون وکړ. ځکه، چې دوی د ناسم مدیریت او اختلاس د تورونو سره مخ شول، دوی ډېر په وارخطايي سره دولسي جرګې اړونده غړو ته زنگ وهل، چې نوموړی ډېر ژر د رابللو هوکړه وکړه. له یو څو ساعتو نو وروسته د ولسي جرګې غړو هوکړه وکړه، چې د اړونده قراردادیانو په اړه د دوی شکایتونه او تورونه به ثبت کړي.

د راپور دوه برخه والو په لاندې ډول راپور ورکړ: دغه ښايي لومړی وار وي، چې د CDF چارواکي پخپله حوزه او ښايي په ټول هېواد کې د CDF له خوا پلي شويو پروژو په اړه د اړونده سېمې د خلکو سره د معلوماتو د شریکولو اړتیا په داسې یوه غونډه کې کوم، چې د ټولنې دخلکو له خوا پیل او په لاره اچول شوې او د ټولنې د عادي وګړو له خوا یې ملاتړ کېږي هغه هم په داسې یو وخت او ځای کې، چې دغو خلکو خوښ کړي وي نه دا، چې په داسې جلسه کې، چې د پارلمان غړي یا د هغو ملاتړو خوښ او رامنځته شي.

نوبت له تاو تر ځوالي خالي نظم او له وېرې سره مبارزه کول :

MUHURI داړونده ټولنې د پیغامونو رسولو د خلکو تحریکولو او د ټولنیز تفتیش پرمهال دخلکو د واک دراتلولو په خاطر له نوبته ډک نوبستونو رامنځته کوي. خو طبعي ده، چې تل د اضطراب د پای ته رسولو او یوه جدي موضوع په نه گواښونکي ډول حل کولو لپاره پکار یږي. تکتیکونه لکه د یو فټ کې څخه واخله بیا تر یو لس فټه لوړ سړي، چې رواجي جامې یې اغوستې وې توجه جلبوي تشویق رامنځته کوي او د خلکو له خوا دواکمنو سره دخبرو کولو وېره له منځه وړي. چانگماوي غونډه کې MUHURI یو پنځوس گزي د ټوټې بېنر د حساب ورکونې او روڼتیا په CDF کې د اقداماتو کولو او د معلوماتو ته د لاسرسۍ د قانون پاس کولو غوښتنه وکړه. هغه، چې د قانون د پاس کېدو مخالف گڼل کېدلو په لومړي سر کې له قانونه ملاتړ وکړ. خو وروسته له هغه، چې د اپوزیسیون دکانديدانو په گډون ټولو کانديدانو هغه لاسلیک کړ او یا یې پرې گوټې ولگولې ولسي فشار ته تسلیم شو او خپل نوم یې پرې ولیکه. یو ځل، چې MUHURI او ښاريانو فاسد حالات اخلاصول پیل کړ، چې موجوده گټې یې گواښولې، له دغه وروسته د مبارزېنو وېرول پیل شول.

گروپ له خپل دریځه د په شا تللو انکار وکړ مبارزې د خپل سولېز فطرت باندې ټینگار وکړ دویم دا، چې د مدني ټولنې سازمان دځوانانو غړي، چې وجنګېږي او بیا په ستر تعداد کې د دوی کنترول کېدالی نه شي. موږ پوه شو، چې د تاوتریخوالي د مخنیوي لپاره خپل کومک کوونکي پرسونل ته اړتیا لرو. په حقیقت کې دیو سیاستوال له خوا د گواښیدلو وروسته لس ځوانانو د MUHURI په دفتر کې په شپې تیرولو سره یې د هغې ساتنه کوله. یوه شپه په دوی برید وشو. خالد وایي: دوی فقد په ناستې کولو سره روزل شوي وو، دوی دغه کار ترسره او ووهل شول.

بالاخره کله، چې دوی د ترټولو خطرناک گواښ سره مخ شول دوی وتوانیدل، چې هرتاوتریخوالي له غبرگون سره مخ شي. په ۲۰۰۹ کال کې دلیکنی حوزې په ټولنیز تفتیش کې د ولسي غونډې دوه شپې وړاندې د MUHURI دفتر هغه غلو له خوا ولوټل شو او یو ساتونکې په مری کې په چارو وهل شو. دوی پوهیدل، چې د استبداد موخه ویره رامنځته کول وي او دوی په اقدام کولو ساتل دی. د انکار په بېلگه رامنځته کولو سره د سیمې یو ځوان اوسېدونکې مالفان اعلان وکړ. که دوی دکوم شي دغلا لپاره هلته راتلل مانا داده، چې حتماً څه لوی شي موجود دي، چې دوی یې پټول غواړي. په حقیقت کې دوی موږ ته د پرمختګ لپاره انگېزه راکوي ددې پر ځای، چې ویرې ته تسلیم شو.

بله ورځ خالد او فریده رشید یو بل ښاري، چې په مبارزه کې یې گډون وکړ په یوه معقوله راډیو، چې د ولس او همدارنګه هغو خلکو ته، چې د برید تر شا و، د پیغام رسولو یوه ښه سرچینه وه. په دغه راډیو کې یې خبرې وکړې مبارزېنو ژمنه وکړه، چې دوی به وېره نه منی او دوی په اتفاق او گډ مسوولیت ټینګار وکړ. خالد اوریدونکو ته وویل: دوی هڅه کوله، چې موږ ووېروي ... خو کله، چې دلیکونی خلک دغه سهار هلته راغلل دوی وویل، موږ ژمن یو، چې پاتې شو او دغه کار وساتو ترڅو موږ سبا خپلې موندنې په غونډه کې له خلکو سره شریکې کړو. بالاخره دواړو مدني مشرانو په مشر برید وکړ، خالد د راډیو په څپو اعلان وکړ ترڅو، چې هر وګړی راپورته نه شي او په پروسه کې په بشپړه توګه برخه وانخلي لکه سبا په دوه بجې بوماني میدان ته راتلل او تر هغه، چې دوی خپلې موخې او د بدلون راوستلو لپاره خپلې غوښتنې په ډاګه نکړي موږ ته به د ولس په توګه زیان رارسیری او سیاستوال به له دغه حالت ګټه اخلي.

د خلکو د شمېر د زیاتولو له لارې د قوت رامنځته کول

ټولنیزه پیژندګلولی، استخدام او تحریک :

د MUHURI د افغانستان درونیتیا د څار ادارې (اتم څپرکې وگورئ) په څېر خلکو ته د بدلون د بېلگه او خپل ځان د ټولنې دې او موږ له هغو ملاتړ په توگه ور وپیژاندلو. خالد وویل دافغانستان د رویتیا د څار ادارې د ټولنې له خوا نظارت، نوښتونه، چې هغه د ولسي تفتیش او د ولس دهڅو په مټ روان و، چې د ولس گډون په دغه ډول هڅو کې گډه پیژندگلوي، گډ ملکیت او موخو ته ژمنتیا تقویه کوي. ټولنې ستونزې درلودې دوی له موږ څخه وغوښتل، چې ورسره مرسته وکړو. نوموړی وویل د خپل افهام او تفهیم خلکو ته دیغام رسولو له نوښته ډک او له تاوتریخوالي خالي ولسي تکتیکونو له لارې گروپ هڅه وکړه، چې دعامو خلکو په بی پروايي، ناامیدي، د واکمنو په وړاندې په احساس کمتری باندې برلاسی پیدا کړي.، گروپ هڅه وکړه، چې دخلکو ستونزو ته د حل لار پیدا کړي، اړین مالومات ورکړي، روزنه ورکړي، پوهاوی ورکړي او له رضاکاره څارونکو نه گټه واخلي.

د ټولنې په غونډوکې دگډون کولو په شمول ښاریانو ته د اقدام کولو لارې چارې برابرې کړي. په غونډوکې گډون کول د ولس شمېر فعالوي ترڅو په ویره برلاسی پیدا کړي. د بودیجې د نړیوال سازمان راپور په دغه اړه داسې لیکي: دواړو MUHURI او MKSS له دښمنۍ ډک چاپیریال کې ټولنیز تفتیش ترسره کړی، ددوی تجارب ښيي، چې هغه افراد، چې ښايي په عادي حالت کې له خبرو کولو ویرېږي د تفتیش په اړه په جوړې شوې غونډې کې ښايي خبرې وکړي. دا ځکه، چې دوی د ټولنیزې ارزونې یوه برخه ځان محسوس اوله دغه امله ځان قوي وگڼي.

MUHURI په ټولنه کې ریښې لري او نوښتونه په گډه ترسره کوي کله، چې دټولنې او دگروپ د اړیکو په اړه وپوښتل شو خالد ځواب ورکړ، زه نه پوهیږم، چې یو یې کوم ځای پیل او کوم ځای پای ته رسیږي. ټولنې زموږ او موږ دټولنې برخه یو، له دې امله دټولنیز تفتیش لپاره دخلکو استخدام

یوه طبعي خبره وه، مدني مشرانو په ټولنه کې په بېلابېلو کچو اړیکې درلودې او د نا رسمي سیمه ییزې شبکې یوه برخه وه.

د ټولنې مشرانو هم احتمالي ولسي مبارزېن په گوته کړل. هغو وویل، چې کله دغه خلک مبارزې ته راګډ شول دوی میلان درلود ترڅو نور خلک مبارزې ته راګډ کړي، په ولسي تفتیش کې دخلکو ګډون دوامداره و ځکه، چې دوی ددغه تفتیش اصلي هسته وه، دوی په رضاکارانه ډول په دغه مبارزه کې ګډون وکړ، چې دغه کار د دوی ترمنځ د ګډ مسوولیت حس ته وده ورکړه. خالد وویل: کله، چې خلک فکر وکړي ولسي تفتیش د دوی د فایده لپاره دی، دوی بیا یوه لار پیدا کوي، چې دغه کار ترسره کړي، په تیره بیا هغه وخت کله، چې دوی فکر وکړي، چې نور خلک پر دوی حساب کوي او دوي ټول مسوولیت ومني.

پایلي:

د پارلمان غړي او د ټولنیز پرمختیايي صندوق چارواکي د مالوماتو ته د لاسرسي د قانون په نه موجودیت کې مالوماتو شریکولو باندې قانع کول یو ستونزمن کار دی. خو بیا هم MUHURI وکړای شول، چې بېلابېلو اسنادو ته لاسرسی پیدا کړي، په پایله کې د راروانو دریو کلونو په جریان کې MUHURI وکړای شول، چې د ولایت په لسو حوزو کې ټولنیز تفتیش ترسره کړي. دخلکو د قوت په مټ اختلاس برېښد او سم شو. د بېلګې په ډول په لیاوې کې په ۲۰۱۰ کال مدني نوښت پوهه شو، چې د ایدز لپاره پړانستل شوی یو روغتیايي مرکز د نامالوم وخت لپاره تړل شوی و.

د CDF کمېټې استدلال کاوه، چې دغه مرکز د معیار د اوچتولو په خاطر تړل شوی دی، په حقیقت کې مدني فعالان دې پایلې ته ورسیدل، چې دروغتیايي مرکز لپاره روپی ځانګړې شوې نه وې او هغه ځمکه، چې دغه مرکز پرې ودان شوې و، په ناقانونه توګه نیول شوی وه. د ټولنیز تفتیش

په پایله کې دځمکې دخرڅالو معامله فسځه شوه، د روغتيايي مرکز لپاره بودیجه ځانگړې شوه، د مرکز معیار لوړ شواو بالاخره مرکز پرانېستل شو.

په داسې حال کې چې بریاو څخه مطمین نه و، په ۲۰۱۰ کال کې MUHURI ټولنیز تفتیش پراخ کړ او ددغه تفتیش دسرتة رسولو په خاطر یې دعام ولس وړتیا لوړه کړه. عمومي موخه داوه، چې دمدني ټولنې دسازمانونو ټولنو، عامو خلکو او نورو دظرفیت په لوړولو سره دوی غوښتل، چې تداوم رامنځته او چارواکي اوسیاستوال حساب ورکونې ته مجبورکړي. لومړی دوی دټولنې سره یو ځای دتفتیش کولو څخه خپله توجه دتفتیش کولو لپاره دمدني ټولنې سازمانونو او ښاریانو روزلو ته واړوله. دویم دا، چې دوی په لوړه کچه دتفتیش کولو په کوم کې، چې دټولنې خلک په ځای ددې، چې په حوزه کې ډېری پروژې وڅاري دوی پر خپله نژدی سیمه کې یوه پروژه تمرکز وکړ.

دغه نوی تعریف شوې طریقه په افغانستان کې دافغانستان دروښتیا دڅار ادارې له خوا دټولنې دتفتیش نوښت راپه زړه کوي. نه یوازې دا، چې ولسي ځواک دټولنې یوټیت پور ته لېږدول شوې هره وړه بریا باور رامنځته کوي او یوه څرگنده پایله لري، چې له هغې ښاریان په خپلو سیمو کې په ورځني ژوند کې فایده تر لاسه کړی، بلکه MUHURI د حق غوښتنې ادارې او غیرې اداري جوړښتونو څخه ډول دفشار د سرچینې په توگه په استفاده وکړه. ځکه په میکسیکو کې DHP او په برازیل کې فیشالیما په مصر کې پورته ذکر شوې شایفین ډاټ کام MUHURI دصفایي سیستم څخه داستفادې کولو هڅه وکړه.

په ۲۰۰۹ کې دغه سازمان د CDF قانون، چې په صندوق کې دپارلمان دغړي رول قانونمندی ونگوله. په داسې حال کې، چې MUHURI نه گټله دغه قانوني عریضه په واکمن جوړښت کې د لړزې راپیدا کولو لپاره کافي وه. د خلکو له شمېرې په استفادې مبارزېن له هغو اتو حوزو، چې ټولنیز روښتیا یې په لاره اچولې وه، د CDF د بدلولو په خاطر په یوې ملي مبارزه کې سره راجمع شول، ددغه کال په جون کې دکنبیا حکومت یو ټیم پدې خاطر موظف کړ،

چې دغه غوښتنه ارزښتې کړي، دغه راپور، چې په قانون کې یې یو شمېر سمونې درلودلې بالاخره د ۲۰۱۲ کال په جولای کې خپور شو.

ټولنیز تفتیش، چې دخلکو له لورینې فشار رامنځته کاوه د واکمنو او ولس ترمنځ دواک اړیکه بدل کړه. قانون جوړونکي او چارواکي د فشار لاندې راغلل ترڅو دعامو خلکو سره د برابرې توګه چلند وکړي، چې دغه کار ولس ته د مثبت راتلونکي لپاره هیلې پیدا کړې. دولسي اقدام او ډېریدونکو بریا په مټ ښاریانو دیوالي حس رامنځته کړ. چې خالد گمان کوي، چې دغه کار ډېر عدالت ته لاره برابروي ولس ته باندې تللو لپاره حوصله ورکول کېدای شي، نن د CDF نمبر دی. مسایل څه شي دي او بله ورځ بل څه شي دي؟ له دې امله CDF دهغو حقونو لپاره، چې خلک یې لاسته نه شي راوړلی د ور داخلېدو نقطه ده. لکه په افغانسان کې دټولنې له خوا تفتیش دپوښتونو په څېر په کینیا کې دټولنیز تفتیش د ولسه را ټوکیدلې ولسواکي عملي کوي. IBP دغه کار داسې خلاصه کړی: دوی په گډون ولاړه ولسواکي تجربه کوي په حکومت کې دلویې رواجی اصول ننگوي. دلچسپه داده، چې دکینیا دحکومت ځینې ادارې ولسي اقدام هڅوي.

۲۰۱۳ کال په فبرورۍ کې د فساد پر ضد دکمېسیون مرستیال، ایرین کینو له ولس داسې غوښتنه وکړه: موږ دکینیا له عام ولس غواړو، چې ویښ اوسي او موږ ته د اختلاس په اړه راپور راکړي. دکینیا خلک خپل مشران وڅاري، چې دوی دولتي پیسې څرنگه لګوي؟ که دوی دپیسو بې ځایه لګښت گوري دوی موږ ته باید دهغو په اړه په راپور ورکولو کې زړه نازړه نه وي ترڅو د چنگاموي د حوزې دپارلمان غړي خبره ده، چې په لومړي ځل د CDF کتاب د ولس د څیړلو لپاره پرانستل شو، چې پایله یې هم ښه وه.

ددې سره، چې دټولنیز تفتیش پکې اختلاس وموند هغه په خپلې مبارزه کې دخپل روڼتیا موضع برجسته کړه او دغه کار نتیجه ورکړه. په داسې حال کې، چې دپارلمان ډیری برخه له وکېلانو خپلې چوکۍ له لاسه ورکړې نوموړی خپله چوکۍ وگټله. د MUHURI استازو، چې دحوزې رایې څارلې د CDF چارواکو وویل، چې دغه وکېل لږ ترلږه ۴۰ سلنه رایې له دې امله لاسته راوړې، چې نوموړي دټولنیز تفتیش سره همکاري کړې وه.

بوسنیا هرزیګونیا: ځوانان د ولسمشر له خوا د واک ناوړه

استفادې ته بس وایي

د وستا (بس دی)! دځوانانو دولسي مبارزې هغه تحریک دی کوم، چې په ۲۰۰۶ کال کې وروسته له هغه، چې دانالین چاټ گروپ پرېکړه وکړه، چې ددې پر ځای، چې یوازې په خبرو وخت تیر کړی. باید مخامخ یو له بل سره وگوري او له جگړې وروسته بوسنیا هرزیګونیا کې د سیاست او ستونزو په اړه خبرې وکړي. د میکسیکو د DHP په شان د DOSTA عمومي موخې بدلونکي دي. د دوی موخه ولس ته د حکومت مسوولیت او ځواب ورکونې په اړه پوهاوی ورکول دي. د بوسنیا د ټولو ښاریانو مدني برخه اخیستنه تحریکول، چې پکې د هرگروپ او مذهب خلک شامل وی. دغه خبره د تحریک دموسیسینو اساس څخه د یو شخص د ډارولو په خاطر برکان وکړه. ددې سره سره ځوانانو درې اساسی ستونزې (غیري فعال ښاریان، د حکومت جرمونه او اختلاس او دسیاسي ویرې له امله راپاریدلي توکمیز پورټ) باندې تمرکز وکړ.

Dosta هڅه کوي، چې نا رسمي ازاد او هغه څه، چې برکان ورته ازاد خیاله ویلي وي، په لومړي سر کې ځوانانو فقط غوښتل، چې د خپلې اندېښنې د ښکاره کولو په خاطر مظاهره وکړي. خوځښت ۲۰۰۶ کال دمارچ په میاشت کې د انرژۍ د تنظیمولو د ادارې له خوا دبرېښنا د

نرخونو د ډېرولو پر خلاف مظاهره تر سره کړه. دوی حیران شول، چې خوا شا شپږ سوه خلک، چې اکثریت یې له پنځوس کلونو زاړه و، په هغه غونډه کې سره راټول شول کوم، چې په هېواد کې د سولې په وخت کې تر ټولو ستر ولسي تحریک و. دغه کار پراخ رسنیز انعکاس رامنځته کړ خو چارواکو کوم غبرگون ونه ښود، خو د ولس ملاتړ دا خبره وښودله، چې دستونزو برسیره ښاریانو د چارواکو له خوا د حکومت په چلونو باندې قانع نه و. DOSTA پوهیدله، چې دوی د ولس دغه رضایت یو وړوکي څرک روښانه کړی دی.

په وروسته کلنو کې د ځوانانو تحریک په ټیټه کچه دخلکو د تنظیمولو مدني فعالیت او د توکمیز مذهبي توپیرونو څخه تېرېدونکي سره یو شان گڼل. دغه تحریک کلتوري فعالیتونه د پولېسو د زور پر خلاف دسرایو ښار د بندولو د غوښتنلیکونو له لارې د فاسدو چارواکو د استعفاگانو غوښتنې د فساد پر خلاف د خاموشه مارشونو د ترسره کولو د متبادلو خدماتو په گډون بېلابېل ولسي تاکتیکونه تر سره کړل. تر ۲۰۱۰ کاله پورې دغه تحریک ولس، واکمنو او رسنیو په ښه ډول وپیژانده تر ۲۰۱۲ کال داگست پورې تحریک پینځه څانگې درلودې.

برکان وایې، چې دغه څانگې د هېواد په ټولو برخو او ټولو توکمونو کې فعاله وې، عمومي لرلید ستراتیژي او پلان په مشرانو کې د واقع همغږي رامنځته کوونکې څانگې له خوا رامنځته کېږي، خو هره یوه څانگه په ازادانه توگه فعالیت ترسره کوي. ټولې پریکړې په همغږۍ سره ترسره کېږي خو هره یوه څانگه په ازادانه توگه فعالیت کوي، دغه جوړښت د ډېرو تجربو د تر سره کولو وروسته رامنځته شو، تحریک کومه بودیجه ننخوا لرونکي مامور، رییس او یا رسمي جوړښت نه لري دا په بشپړه توگه په رضاکارانو ولاړ تحریک دی.

له نظره تر عملة:

د لومړي وزير د اپارتمان تقلبي راکړه ورکړه په ۲۰۰۸ کال په لومړيو کې دوستا پریکړه وکړه، چې د پراخه تقلب د له منځه وړلو لپاره یوه ې ستراتیژي اړینه ده. د ښاریانو لخوا د رامنځته شوی پورتي نوبت په څېر د دوامداره رڼا لپاره تحریک DHP (مکسیکو) د پنځمې ستنې تحریک (هند) هم په ښکاره توگ د بې دریغه ننگونو سره مخ شو. دوي فکر کولو، چې دومره ستر پدیدې باندې څرنگه تاثیر وکړي، له کوم ځای پیل او څه باید وکړي. د دوی پایله دا وه، چې اختلاس سره د واک د یو قابل حس ناوړې استفادې سره تړاو ورکړي او ددې پر ځای، چې د یوې ادارې د اختلاس په یو ډول تمرکز وکړي دوی غوښتل، چې د یو شخص بېلگه وړاندې کړي.

کله، چې له براکان څخه ددغه کار د لامل په اړه پوښتنه وشوه هغه وویل: ((موږ په افرادو تمرکز وکړو ځکه د بوسنیا په ادارو کې د حساب ورکونې انفاذ ستونزمن دي. د حکومت د نفوذ ساحه روښنه نه ده، په حکومت کې ډېر پورونه دي او د واک لرونکو لپاره راسنه ده، چې د بېلا بېلو مسایلو په اړه د نظر اختلاف ولري، د پریکړو مخنیوي وکړي او یا ووايي، چې دغه کار ددوی مسوولیت نه دی)). د مرکزي هستې قیادت پریکړه وکړه، چې د بوسنیا په صدراعظم، نیزادینکوویچ تمرکز وکړي. براکان وایي، چې صدراعظم د ۱۹۹۴ کال هغه وخت، چې نوموړي د بوسنیا د اورگادي رییس وو، له هغه وخته د فساد د ککړتیا له امله مشهور وو. ((موږ غوښتل، چې نومړی د تړل فاسد سیستم سره وتړي)). ځوان فعال وویل که د بوسنیا د دولت کوم یو مشر د اختلاس له امله مسوول وگرځول شي، ددې مانا به دا وي، چې دوي واکمن په زهرجن فساد تاثیر کړی، ښاریانو ته به د مبارزې د تر سره کولو په خاطر حوصله ورکړي. مبارزینو په لومړي سر کې مبارزه په سرايو ښار کې د امنیتي حالاتو

د خرابیدو له امله، چې د یو هلک د وژل کېدو وروسته خراب شوي وو او د سرایو د صدراعظم او د سرایو لومړي وزیر یې په وړاندې یې تفاوته وو. د څو میاشتو د ولسي مبارزې په کوم کې، چې په زرگونه خلو د دوی د استعفا کولو غوښتنه کوله تحریک یوه بله بریا تر لاسه کړه. برکان وویل، چې ۲۰۰۳ کال په ټاکنو کې برو واک ټاکنې یې داسې ماتې سره مخ شو، چې بیا کله ترې بیرته روغ نشو، استعفی ورکولو ته اړ کړای شو. ۲۰۰۸ کال په وروستۍ ربعه کې ځوانانو بیرته لومړي وزیر ته خپله توجه وگرځوله. په دې اړه یې فکر کولو، چې څه باید وکړي د ۲۰۰۹ کال په اوایلو کې دوي د اختلاس یو لړ موارد راوسپړل، رسنیو کې یې خپاره کړل خو دوي ته ترې کومه فایده وهه رسیده. برکان وایي ((ډیرې زیاتې وړۍ غلا شوې وې خو دغه غلا د عامو خلکو له ژوند سره نشوې تړل کېدلی)).

ده وویل ((ولس د فاسد سیستم سره په اوسیدلو کې عادي شوی وو خو موږ اړ وو، چې یو متبادل حالات رامنځته کړو او ولس په مبارزه کې راکډ کړو)). دوي د داسې یوې پېښې په اړه فکر وکړو، چې هغه بالاخره د عامو ولس د غوښتنو مطابق وو. په ۲۰۰۰ کال کې، چې کله رانکوویچ د انروگلواینوسیت رییس ښار کې یو ستر او ارام اپارتمان تر لاسه کړو. دغه پټو معاملو په کورنیو تاثیر وکړو، کورنیو لا تر اوسه د کورونو د تر لاسه کولو او د جایدادونو د بیا تر لاسه کولو لپاره هڅې کولې په داسې حال کې، چې د کورونو اخیستل د رشوت ورکولو او بیروکرانسی له امله ډیر پیچلي شوي وو. ((دا داسې یو څه وو، چې خلک پرې پوهیدلی شو دا قابل حس وه او هر جا اپارتمان غوښتلو)). برکان وویل دغه کار خلک د مبارزې سره ملګري کړل نوموړي وویل.

د ۲۰۰۷ کال یو غیر مشهور انلاین راپور، چې د څېړنیز ژورنالیزم د مرکز لخوا خپور شوی وو دغه معامله برنډه کړه. حکومت او یوې دولتي

کمپنۍ د مالیې ورکولو، د مالیې د تسر مقدار په قیمت دغه ځای د اوسیدو ځایونه لڅیستلي وو، دغه یې د ((اضافي اپارتمانونو)) لست کې ورگډ کړل او هغه یې بیا شخصي کړل. برانکوویچ بالاخره داسانو او چرونو په مټ یوازې په یو څو ورځو کې واخستل. په تخیکي لحاظ په دغه گټه پروسه کې هر یو قدم ((قانوني)) وو، خو له واکه د ناوړه گټې اخیستلو پرته یې رامنځته کیدلو امکان نه درلود. دغه قیصه په ۲۰۰۸ کال کې وروسته له هغه، چې وبوتیزوکویکتو سندرغاړو یو گروپ، یوه سندره (خوله بنده کړه او یو یې سه) شیر کړه دغه قیصه کې د لومړي وزیر سره د CIN مرکه نښودل شوې ده. لومړي وزیر وویل، چې هغه ته یا دندې، چې اپارتمان یې څرنگه رانیولی خو د اپارتمان د اخیستلو معمه قانوني وه.

دغه ستونزه خپره نشوه د ځوانانو تحریک دغه مسله یوه سیاسي ستونزه ته بدله کړه لومړي وزیر یې کمزوری کړو او د هغه د گوند لخوا دده څخه ملاتړ یې هم کمزوری کړو. د معاملې په پایله کې په که بیه اخستل شوی اپارتمان د معاملې ارزونې او د مبارزې د پلانونو پرمهال د مشر تابه ډلې دوخت تاکتیکونه او د افهام او تفهیم په اړه ستراتیژیکې کړنې تره سره کړې. دوي ۲۰۰۹ کال د جنوري په میاشت کې د بېلابېلو لاملونو له امله د مبارزې له پاره لاره اچولو پریکړه وکړه. برکان وایي، چې ۲۰۰۸ کال ټاکنې پای ته رسیدلې وې او واکمن مختلس گوند په ټاکنو کې ډیرې چوکۍ بایللې وې.

دغه وخت د برانکوویچ دوره نیمایي ته رسدل وه او نوموړي گوند له ده څخه د ملاتړ کمولو پیل کړي وو. هغه وویل (موږ هڅه وکړه، چې دغه وخت پخپله ښیگڼه وکاروو دویمه خبره داوه، چې دوستا که کوڅو مبارزه ان لاین ساحې ته یوړه ترڅو لومړي وزیر او نور چارواکي په ناڅېرۍ کې راگیر کړي). دغه مبارزه له هغه وروسته، چې په ۲۰۰۹ کال کې پیل شوې وه په بوسنیا کې لومړنۍ ان لاین مبارزه وه. له دې وړاندې مبارزې

احتجاجونه کول او چارواکي هغو ته چمتو وو. برکان زیاته کړه بل لامل د خلکو شمیر، چې هغه د خلکو واک رامنځته کوي، زیاتول وو.

برکان وویل ((بل لامل دا وو، چې ته هغه خلک، چې له تا ملاتړ کوي خو په اړینه توګه کوڅو ته نه راوړي د هغو د متحرک کولو لپاره بل اقدام ته اړتیا لري)). یو وخت د ۲۰۰۹ کال په جنوري کې یو نامالوم گرافیتی (په دیوال رسم) په هغه لوړ پوړي ودانۍ، چې د برانکوویچ اپارتمان پکې وو ښکاره شو، چې پرې لیکل شوي وو: ((غله! اپارتمان بیرته واپس کړه)). لومړي وزیر ددغه مدني مبارزې له امله حیران شو. نوموړي د قانون نافذونکو ادارو څخه د فوري اقدام غوښتنه وکړه، چې دغه کار د خلکو په نیونو، په ټوله سړایو کې د امنیتي ځواکونو په کشتونو او ودانۍ د پولیسو د پیرې د دریدلو لامل شوه. له دې بر علاوه نوموړي له قضایي څخه د مجرمینو پر خلاف د فوري اقدام کولو او له پارلمان څخه په دغه اړه د پلټنو غوښتنه وکړه. برکان وویل: دوستا ته یې د یوې ډالۍ په توګه دغه تحریک یې د نوموړي په زورونه تورن کړ. تحریک سره د نوموړي سخت چلند ددې لامل شو، چې تحریک غبرګون رامنځته شي او تحریک لاپسې قوي شي.

نه یوازې دا، چې ټوله بوسنیا دا گرافیتی (په دیوال د رسم) څخه خبر شوه بلکې په اپارتمان کې معامله په لوړه کچه ملي غوسه راوپاروله. د ښځو، چې په ځانګړي ډول د فاسدو چارواکو د اختلاس په اړه په غوږونو کنولو مشهور ده، دغه پیښه یې د پوښښ لاندې ونیوله او د نوموړي غبرګون یې جهالت وبللو. ځوانانو له دغې موقعې Pounce کړه تحریک د کم خطر لرونکیو نوښتونو باندې ولاړ، مزاحیه تاکتیکونو له لارې ولس را بیدر کړ او ټول د یوې نعرې برانکوویچ د استعفی په اړه متحد وو.

پر نوښت ولاړ تاکتیک په وسایلو مجهزو مبارزینو د فیسبوک یو ګروپ (ماگرافیتی د یوال رسم) جوړ کړیدی رامنځته کړو، چې دغه کار

دیجیټلې اقدامات رامنځته کړل. د دوه ورځو په اوږدو کې له ۷۰۰۰ څخه زیاتو کسانو په دغه گروپ کې په داسې ډول شامل شول، چې هر چا د خپل نوم سره خپل انځور هم د فیسبوک د گروپ له لارې شریک کړی وو. د یو وړوکی هېواد لپاره یو حیرانونکي شمیر وو. فیسبوک گروپ له دغه وروسته د گروپ غړي وهڅول، چې د پولیسو ماموریتونو ته په ستر شمیر کې ایمیلونه او د تلیفونونه وکړي او ورته اعلان وکړي (ما ونیسې!) گرافیتی ما رسم کړي چارواکو یوازې ۴۰۰ بریښنايي پیغامونه ولیږدول شول. په پایله کې تحریک حکومت په داسې ستونزه کې راگیر شو، چې که اقدام یې کولی هم ورته ستونزمنه وها وکه نیې کولی هم ورته ستونزمنه وه. خو تحریک وتوانیده، چې ولسي خلک په ستر شمیر کې تحریک کړي.

له دې برعلاوه د فیسبوک د گروپ له لارې په زرګونو خلکو یو له بل سره افهام او تفهیم کولو اکار یې تبادله کول او خپل نظریات یې شریکول. په ورته وخت کې د فیسبوک له امله یو نوی حیرانونکی اقدام رامنځته شو: د بیل بورډونو داسې اشتهازات د دوستا ځینې فیسبوک کاروونکو پیسې راټولې کړې. برکان وویل موږ غوښتل پوه شو، چې هغه روپی، چې موږ یې لرو په هغه سره موږ څه شی کراینه کولای شو؟ او شرکت موږ ته څلور نور په وړیا توګه راکړل، ځکه دوي موږ سره مینه کول. د جنورۍ په څلورويشتمه نیټه تحریک وکړای شول د سړایو په مهمو نقطو کې لس دانې داسې بېل بورډونه، چې پرې لیکل شوي وو (اپارتمان یوازې په ۹۲۰ روپۍ تر لاسه کړئ!) دا بهترین جایداد د قانون مطابق دی. په ۴۸ ساعتونو کې د ولسوالۍ حکومت د اکثریت بېل بورډونو له منځه وړلو امر وکړو دوی وویل، چې په دغه ساحه کې د لוחو نصبول ناقانونه دي او حکومت په جولایي کې ددغو د لرې کولو امر کړی وو. برکان وايي، چې په داسې حال کې، چې په دغو سیمو کې له کلونو راهیسې ولاړې وې

لکه څرنگه، چې د حیرانونکو اقداماتوسره ځانگړتیاوې، د چارواکو دا اقدام، چې تحریک وځپي غبرگون رامنځته کړو.

برکان وویل: ټول رسنیو ان نړیوالو هم د تحریک سره تړلې اقامات د پوښنې لاندې ونیول دوي حکومت په بشپړه توگه بې غیرته شو. په عینې وخت کې تحریک مبارزې ته یو بل حیرانوونکی اقدام ور اضافه کړو هغه لباس وو. تحریک خپلو سیمه ییزو څانگو له لارې ۲۰۰۰ یخن قاقونه، چې پرې لیکل شوي وو گرافیتی ما رسم کړې! وویشل.

پایلی:

د ولسي مبارزې په پایل کې باکان ته یوازې یو څو گوندي ملاتړي پاتې شول. نوموړي ملگري د ۲۰۱۰ کال په ټاکنو کې د نوموړي منفي رول اندیښمن کړي وو. د ولسي مبارزې په ژبه دوي وفاداريانې تغیر کړې بالاخره د ۲۰۰۹ کال په می کې د نوموړي د گوند جرگې نوموړي څخه د استعفی ورکولو غوښتنه وکړه. نوموړي یوه میاشت وروسته له خپل وخت یو نیم کال وړاندې استعفی وکړه. په عینې وخت کې ددغه کال په اپریل کې نورو لوپوړو چارواکو، چې په اپارتمان په اسنادو یې لاسلیکونه کړي وو هم له واکه په ناوړې استفادې تورن شول.

دوي د سریاو په محکمه کې محاکم شو، څو په ۲۰۱۰ کال کې اساس، چې د دوي لاسلیکونه د قانون مطابق وو پرې شول. برکان وویل: قانون د خلکو لپاره دی، چې هغه حکومتي اپارتمانونه، چې دوي پکې اوسېږي واخلي نه د حکومت لپاره، چې یو اپارتمان، حکومتي کړي او له یو فرد څخه څو ورځې وروسته د اپارتمان د پیسو یو فیصد نرخ واخلي او بیا یې په لومړي وزیر وپلوري. برکان پریکړه نه ننگوله خو دغه کار ته یې د داسې یوې بیلگې، چې قضایي سیستم د هغو خلکو لخوا، چې په واک کې دي له اړخه څومره اسپذیره دي. قضایانو درست وویل، چې د اپارتمان معامله د قانون سره سمه تر سره شوې خو درست همدغه ډول

باید شوي وی او هغه شخص، چې هر څه لري اپارتمان یې تر لاسه کړ په حقیقت کې هماغه شخص وکړای شول، چې نوموړی استعفی ته اړ کړي.

دوستا مبارزې ده قابل حس عبرتو هه او همدرانگه مهمې پایلې یې له ځان سره درلودې. برکان وایي، چې د غړو د شمیرې د زیاتیدو له امله د تحریک باور او دوام رامنځته شو دویم دا، چې ولسي مبارزې د ولس او سیاستوالو تر منځ د واک اړیکې ته تغیر ورکړو او له بل اړخه مبارزې د مدني ټولنې او ښاریانو تر منځ د مدني ټولنې او سیاستوالو تر منځ، د ښاریانو او سیاسي سیستم تر منځ ډول ډول اړیکې رامنځته کړې. کله، چې ته دغه ډول لاسته راوړنه ولرې دا په سیاسي نظام کې یولړ اصول رامنځته کوي. په سیاسي نظام او د واکمنو لخوا د پریکړې کولو په پروسه د تاثیر له امله، مدني ټولنه او ښاریان په ټولنه کې لا ډیر واک تر لاسه کوي.

که رالنډه یې کړو نه یوازې دا، چې اړیکې تغیر وخوړ، مبارزې د عامو خلکو او واکمنو تر منځ یو داسې اړیکه، چې په کیفیتي لحاظ له ټاکنو مختلفه وي رامنځته کړه. ټاکنې خو د ولس لخوا د فشار د رامنځته کولو او د واکمنو د مشوولو ګرځولو رواجي لاره ده. هغه زیاته کړه، چې دوي اړ وو، چې دغه نوي حالت په نظر کې ونیسي ددغه تغیر شوي حالت نوې بیلګه په نوي بعد کې زر راڅرګنده شوه. ددغه اونۍ څخه دوه اوونۍ وورسته له هغه، چې نوي لومړي وزیر مصطفی موجیزینویک دنده اشغال کړه.

هغه د دوستا یوې مظاهرې ته راغی د هغه موخه دا وه، چې زموږ سره خبرې وکړي او زموږ د غوښتنو د منلو هڅه وکړي. برکان وویل په همدغه مظاهره کې نوموړي دوستا را وغوښته، چې له هغه سره په یو تلویزیوني پروګرام کې، چې د هغه د واک په اړه وو سره ملتیا وکړي د دوستا یو

غږې دیمیرمحموت حاجیک له کوڅې راپورته او د لومړي وزیر سره تلويزيون ته ولاړ.

د مکسیکو د بدلون لپاره د ښاريانو بدلول :

DHP یو یوننګر، مایتي ازویلا وویل، چې په ۲۰۰۸ کال کې د لسو دوستانو یو ګروپ محسوس کړه، چې دوي نور دا حقیقت، چې د مکسیکو په غلطه لار وران دي له نظره نشي غورځولی. د ولسمشر فیلیپ کالډیرون لخوا د مخدره موادو پر ضد مشهورې جګړې له اعلان وروسته زرګونو خلکو د مدره موادو سره تړلې تاوتریخوالي له امله خپل ژوند له لاسه ورکولو. نړیوال اقتصادي برخان قوي اقتصادي شاه تګ رامنځته کړی وو، چې دغه اقتصادي سوږ بازار یې له ۱۹۳۰ له مۍ څخه وروسته تر ټولو بدترین وو. وروستۍ څو مهمه خبره دا وه، چې معافیت او د واکمنو اختلاس مخ پر پراخیدو وو. د بېلګې په ډول ځینې نظریوښتنو موموندله، چې د کم آمدن لرونکو فامیلونو د خپل میاشتنی عاید ۳۳ سلنه په رشوت ورکولو لګوله. ګروپ پریکړه وکړه، چې دوي اړ دي، چې خپل هیواد د خونديتوب لپاره دوي اړ دي، چې اقدام وکړي او دوي دا کار یوازې هغه وخت تر سره کولای شو، چې له خپلو نورو هغه هېوادوالو سره، چې د دوي په څېر انډیښنې لري مل شي. ددې لپاره، چې د مدني تحریک سره د خلکو علاقه مالومه کړي دوي د ایل یو نیورسل د یو وتلي او ډیرو لوستونکو درلودونکې ورځپاڼې په وېبپاڼه چټ ګروپ رامنځته کړو.

دوي حیران شول، چې کله دوي ولیدل، چې شپږ زره نفرو په چټ کې ګډون کړی وو، موږ پوهه شو، چې ټولو خلکو؛ دون کولو سره علاقه درلوده دوي غوښتل، چې یو څه تر سره کړي خو دوي نه پوهیدل، چې څه ډول یې پیل کړي اوزیلا وویل: دوي یو لانجمن نوم (AKA DHP) مانا یې وه را پارونکي خو مزاحیه جدي او جامع ارزښاتي کړي. ددغه مانا بې کاري پرېږده! حرامیتوب پرېږده! وه. حقیقي مانا یې دا وه، چې راځئ

خپل ځانونه احمقان جوړل بس کړو هغې روښانه کړه، چې نوم پخپله اقدام کولو ته رابلل دي، چې ور څخه د مکسیکو د حالاتو پ اړه ټولنیز مسوولیت ښیي نوم مفرد او جمع دواړه په بر کې نیسي.

په مکسیکو کې یو عمومي میلان دا وو، چې خلک حکومت گرم وگڼي خو موږ وویل، چې موږ ولس خپل د اختلاس سره جنگیدو کې خپل مسوولیت نه تر سره کوو. هغه څه، چې مکسیکو یې غواړي هغه دا دي، چې باید ښاریان منظم کړي. گروپ ډیر ژر د نوي تحریک لپاره د ملاتړ تر لاسه کولو پیل کړل. د DHP لړلید مکسیکو په اقتصادي، ټولنیز او سیاسي ساحې کې بیرته سمې لارې ته راستنول دي. د تحریک موخه هغه فکر، چې ښاریان یې د ښاریتوب په اړه لري په هغه کې موثر بدلون رامنځته کول وو.

د ښاریتوب یوازې حقوق نه لري بلکې مسوولیت هم لري. ددې مانا په عمومي بې پروايي برلاسي پیدا کول او د بدلون لپاره د ښاریانو احساسات اقاماتو ته بدلول دي د DHP عمومي موخې په لاندې ډول دي:

- داسې مدني نوښتنه رامنځته کول، چې د ښاریانو په ورځني ژوند کې تعیر تیز کړي.
- دغاړه اښودنې کلتور له منځه یوسي تر څو ټولنه اختلاس، بې پروايي او بې مسوولیتي رد کړي.
- د فساد له امله رامنځته شوی غوسې او معافیت ته د ولس د ځواکمن کولو له لارې د واکمنو د مسوول گرځولو د خدماتو د عرضه کولو د بودیجې او د وسایلو په ایمانداهر شفافیت او موثره توگه لگولو د یقین کولو باندې تمرکز کولو ته سوق کړي.
- د ښاریانو د مسوولیت د غوراوي لپاره دولتي او نادولتي ادارو او سازمانونو څخه باید ملاتړ وشي.

د ورځپاڼې د ویپاڼې له لارې د خلکو تر منځ د علاقې رامنځته کولو وروسته گروپ یو فیسبوک گروپ هم رامنځته کړو، چې غړو شمیر یې ډېر ژر ۴۰۰۰ کسانو ته ورسید.

ازویلا وویل: موږ فکر کاوه، چې خلک به په رضاکارانه توګه د هیواد په بېلابېلو برخو کې د مبارزې لپاره د فیسبوک واړه غړوپونه رامنځته کړي خو دلته خلک دې ته گوري، چې د یو ار د تر سره کولو لپاره ورته وویل شي. له کلونو اړهېسې د دیکتاتوري حکومت په سیوري کې له اوسېدو وروسته د غه یو کلتور جوړ شوی دی. د لسو افرادو اساسي گروپ په دې پوه شو، چې نظري حوصله ورکونه، چې ازویلا ورته ښکلې نظریه ویلې، پخپله په یوازې ځان ښاریان نشي ژغورلي.

DHP باید د اقدام کولو لپاره تسلیت رول ولوبوي گروپ پریکړه وکړه، چې د کسیکو په پارلمان کې تمکز وکړي ددې پر ځای، چې خلکو ته خدمت وکړي دوي پارلمان عموماً د خپلو گوندونو، ځانګړو ګټو او شخصي اجنډا لپاره کار کوي، نه د مکسیکو د پارلمان غړي د پارلمان څخه امتیازات تر لاسه کوي. خو د دوي ولس له دغه ناخبره وي دوي له واکه ناوړه استفاده کوي او مالیه ورته بڅښل کیږي. د ۲۰۰۸ کال د اختر د جیب خرڅ وروسته د ۵۰۰ غړو تر منځ یوازې ۴ یې بودیجې ته پیسې حواله کړې. لومړي سرکې DHP مشرتابه د شفافیت او مالوماتو ته د لاسرسۍ له قانون څخه استفاده کول وازړول، خو دغه سیمه وسیله نه وه. یو مدافع ویکل وروسته د مکسیکو اساسي قانون مطالعه کړو او دې پیلې ته ورسید، چې د مکسیکو ښاریان دا حق لري، چې په دولت عریضه وکړي. ازویلا وویل، چې نه یوازې دا، چې تورن چارواکي اړ دي، چې تورنو ته ځواب ووايي بلکې دوي باید غه تورونه حل هم کړي او یا له سزا سره مخ شي. مدافع وکیلانو وویل، چې د پارلمان غړي له مالیه نه معاف کول نه

یوازې دا، چې ناقانونه دي بلکې DHP داسې سرچینې درلودې، چې د ښاریانو لخوا په دولت د عریضې کولو له قانون نه استفاده وکړي.

حالت مالومول:

۲۰۰۸ کال په ډسمبر کې پر مهال مرکزي گروپ خپل لومړنۍ مبارزه، چې د DHPOOL نومیده تر سره کړه. ددغه کار موخه داوه، چې د اختر بونس ټکس ادارو (قانون) او له ادارو د باندې فشارونو، چې د خلکو قوت دی په مټ ودروي. قانوني اقداماتو، چې د ښاریانو د عریضې کولو د قانون سربېره په جنورۍ او فبرورۍ کې ترلاس لاندې نیول شوي و DHP د ښاریانو له خوا د عریضې د ورکولو لړۍ په یوې عامه زړه راښکونکې نعرې (دپارلمان اوږده لکۍ لرونکي وکېلان او لنډه لکۍ لرونکي ښاریان) چې مانايې ده، په داسې حال کې، چې وکېلان روپۍ اخلي، عام وگړي یې له لاسه ورکوي پیل کړه. د فیسبوک، د تحریک ویسایت او ایمیلونو د کارولو سربېره تحریک په میکسیکو ښارکې لاسلیکونه راټولول پیل کړل. په داسې حال کې، چې فیسبوکپانو په نورو سترو ښارونو کې خپلې مبارزې پیل کړې.

ازوویلا وویل: مرکزي مشرتابه دوی ته یوه پاڼه عریضه او د لاسلیکونو د راټولولو لپاره لارښوونې د ښاریانو په ژبه ورکړلې ترڅو دوی ته مبارزه تشریح کړي. مبارزې د ډیجیټلې مبارزې او مبارزې د رایو ځای کولو ستراتیژیکې پرېکړه وکړه. لومړۍ دوی غوښتل، چې د رواجي رسنیو توجو راجلب کړي ترڅو د پراخ ملاتړ دراجلبولو په خاطر ولسي ډیالوگ پراخ کړي.

ازوویلا وویل: موږ غوښتل، چې له فیسبوک مالومات را واخلو ترڅو مالومه کړي، چې ایا خلک له کلیک کولو ډېر څه تر سره کول غواړي؟ په ټوله کې DHP ۴۰۰ په لاس لیکل شوي او الکترونیکي لاسلیکونه راټول کړل او عریضه یې پارلمان ته ور وړاندې کړه. بل قدم داو، چې ولسي فشار ډېر کړي دغه مهال رسنیو له مبارزې څخه ځان خبرولو او د

DHP غړو د ورځپاڼو او راډیوگانو سره مرکې کولې. د نړیوال فشار د رامنځته کولو په خاطر دوی د هسپانې وتلې ورځپاڼې ایلیا رسس ورځپاڼې دوېپانې لپاره مقاله ولیکله، مبارزېنو د ښاریانو لپاره یو آنلاین رهنما ولیکله او د خپل فیسبوک او وېبپاڼې او رسنیو له لارې یې خپره کړه، ترڅو خلکو ته پوهاوی ورکړي، چې څه ډول وکېلانو ته د BONUS ورکولو په خاطر ایمیلونه ولیکي او زنگ ورته ووهي. له ۱۵۰ برېښنالیکونو او د ۳۰ ایمیلونو سره سره د پارلمان له هېڅ کوم غړي ځواب رانغی.

د عریضې د ناکامولو او د څیړنې د پروسې د درولو په خاطر د پردې شاته د هڅو سره سره DHP هغه څه لاسته راوړل کوم، چې ازوویلا یوه نسبتاً لویه بریا وه، ترلاسه کړه. ۲۰۰۹ کال د پارلماني ټاکنو وروسته د ۲۰۰۹-۱۲ کال وکېلانو خپل ځان ته اختر بونس ورکول ودرول. دا د قانوني بریا څخه ډېر مهم و ځکه، چې موږه فاسدې کړنې ته بدلون ورکړ، ازوویلا په ټینګار سره وویل: DHP په بشپړه فعالیت کې د عملیاتو دپروسې په پر مخ تللو سره سره تحریک او یا مدني سازمانونو یو ایتلاف کې ګډون وکړ، چې دغه ایتلاف ته د ښاریانو ملی اسامبلي ویل کېدله. دغه اسامبلي د جولای په ۵ نېټه دخالي رایې پاڼو د ورکولو له لارې له رایه ورکونکو څخه د پارلماني ټاکنو د شلون غوښتنه وکړه. ددغه کار موخه دا وه، چې د فاسد سیاسي نظام سره همکاري ودرول شي ځکه، چې ټول سیاسي ګوندونه فاسد ګڼل کېدل. هغه وویل، چې ددغه همکاري نه کولو په پایله کې پینځه سلنه رایې پانې منسوخي شوې. مبارزې پیغام ولېږداده، چې د ښاریانو یو قابل ملاحظه شمېر د سیاسي ګوندونو څخه مطمئن نه و او په ګډه، چې د خپل غږ پورته کولو څخه وېره نه درلوده. دغه تجربه د DHP لپاره ډېره یقیني وه. ددغو تجربو پر مټ دوی اندېښنې شریکې کړې، د ډېرو نا دولتي ادارو سره یې اړیکې ټینګې کړې او ترټولو مهمه دا، چې خپل لومړیتوبونه یې په نښه کړل.

معافیت، چې ازوویلا د بې پایلې حساب نه ورکونې او د ناسمۍ سزا له تعریف سره کړې و، د حکومت دواړه څانګو اجرایه او قانون جوړونکې برخه او همدارنګه د دولت ادارې تعریفوۍ. په ځای ددې، چې پر ستونزې په مکمل ډول تمرکز وکړي DHP د دریو سترو لاملونو له امله په پارلمان د تمرکز کولو ستراتیژیکه پرېکړه وکړه. لومړی دقانون دجوړونکو په پرتله ولسمشر د ډېر څار لاندې و. دویم، پارلمان د بودیجې په اړه پرېکړه کوي او د ولس پیسې لګوی. درېیم ټولې سترې سیاسي ډلې په پارلمان کې غړیتوب لري دپایلې په توګه دسیاستوالو ګواښل د یو ګوند پر ځای په ټول فاسد سیاسي نظام تاثیرکوي، خو که په ولسمشر باندې تمرکز وشي یوازې یو ګوند باندې اغېزه کوي. په وروستیو کلونو کې د DHP مبارزې په لاندې مواردو تمرکز وکړ.

- ☐ دسیاسي ګوندونو لپاره حکومتي بودیجه کمه شوه.
- ☐ ښاریان تقویه شول تر څو د کانګرس د فعالیتونو او لګښتونو په څېر د تاکتیکونو مالوماتو ته لاسرسی خپل حق وکاروي.
- ☐ مالوماتو ته د لاسرسي قانون ته بدلون ورکول ترڅو په سیاسي ګوندونو هم عملي شي.
- ☐ دسیاسي اختلاس مخنیوی کول.
- ☐ قانون جوړونکي حساب ورکونکو ته اړکول.
- ☐ دحکومت په قانون جوړونکو څانګو کې د ولسواکۍ د میکانیزمونو لکه مستقل کانديد کېدل، فیدرالي ټولپوښتنه او د ښاریانو له لوري د پیل شوي قانون جوړونه رامنځته کول.

A. ځانګړتیاوې:

ټولنېزې رسنۍ د DHP لپاره دیووالي رامنځته کولو، دعامه پوهاوي د ډېرولو او د ښاریانو دمتحرک کولو لپاره اړین وسایل برابرولي. فیسبوک په تحریک کې د شدت رامنځته کولو کې مرسته وکړه. دا،

چې تحریک رواجي رسنیو ته لاسرسی نه درلود. فیسبوک خلکو ته درسېدو په خاطر ارزانه وسیله وه. له دې امله فیسبوک د نوي رامنځته شوي تحریک لپاره په ځانگړې توگه مهمه وسیله وه. ټویټر له دې امله، چې د ولسي مبارزې ویډیوگانو د شریکولو وړتیا یې درلوده نو له دې امله، چې دغه کار په حقیقي وخت کې د خلکو گډون ډېرولی شي، ټویټر د خلکو او رسنیو سره دافهام او تفهیم کولو اړینه وسیله وگرځیده. تحریک له پیل څخه راپه دېخوا خوش طبعي دتحریک مهمه ځانگړتیا وه.

دتحریک ډیرې مبارزې زړه رابښکونکي نومونه توجو راجلبونکي STUNTS اوله تاوتریخوالي خالي اقدامات، چې مزاج یې درلود. په مبارزه کې راگډ کړي و، چې دغه کار د ښاریانو د راگډولو، په وېره د برلاسي پیداکولو او د فساد په اړه د، پیغامونو، معافیت، تاوتریخوالي او ناامیدی د متوازن کولو لپاره د DHP له لوري یوه ستراتیژیکه کړنه وه. د تحریک په بنسټ ایښودونکي هسته کې اکثریت مسلکي ځوانان، چې پکې یو مدافع وکېل، داشتهار او عامه اړیکو پوهان ایډیټوران، د رسنیو یوکارپوه او د ماسترۍ د دورې محصلین او پروفیسران پکې شامل و. دوستا یوه میاشت په پایتخت کې د ستراتیژیک پلان جوړولو او اقداماتو د ترسره کولو په موخه پریکړې په گډه ترسره کولې. د ملک په نورو برخو کې سیمه ییز DHP گروپونو په نیمه خپلواکه توگه کارونه ترسره کوي، په داسې حال کې، چې دوی خپل نوښتونه په ازادانه توگه رامنځته کوي. په ملي مبارزو کې دب بنسټ ایښودونکي گروپ سره مشورې کوي.

مهم نقاط :

۲۰۰۹ کال راپه دیخوا DHP ډېری مبارزې، چې پکې د هېواد په کچه د ښاریانو تر منځ دا نظر، چې دوی دمکسیکو دبې ځایه کولو مسوولیت لري

تر سره کړې. دغه پروسه او تجربه د تر سره کولو څخه د یادولو یوه کړنه ده. هغه نوښتونه، چې DHP ترسره کړي په لاندې ډول دي.

همدا اوس کوز شه

له اکتوبر څخه تر ډیسمبر دی اچ پي قانون جوړونکې ونگول، چې په ځای ددې، چې دټولنیزو خدماتو او زیربنا لپاره بودیجه کمه کړی باید دسیاسي گوندونو لپاره بودیجه کمه کړي. تحریک پر خلکو غږ وکړ، چې دخپلو وکېلانو سره د دی اچ پي دوه ساید له لارې اړیکه ونیسي، چې ددغه کار لپاره ۳۰۰۰ ایمیلونه ولیږدول شول. یوځل بیا ان یوشخص ځواب هم ترلاسه نه کړ د فیس بوک او ټویټر پر مټ تنظیمونکو د میکسیکو په یوه وتلي پارک الانجیل کې څلورویشت ساعته کړنه ترسره کړه. چې دغه کارته دوی دښاریانو ریا وویله. دوی له یو ولاړ بایسکل څخه یوڅراغ راوڅړول، چې بایسکل ته دپیډل ورکولو پرمهال به څراغ بلیدلو. ازوویلا وایې، چې کله دوی دغه کړنه پیل کړه، چې ۲۰۰۰ نفرپه قطار کې انتظار کولو ترڅو بایسکل وچلوي دهېواد له نورو برخو څخه خلکو دیوالي پیغامونه راولېږل.

همدري لرونکو ژورنالیستانو او دپارلمان غړو هم په دغه اقدام کې گډون وکړ، ترڅو خپل ملاتړ ښکاره کړي. درسنيو له خوا پوښښ اود دي اچ پي ژوندی ویديوي نشرکېدلو د شپې په اوږدو کې زرگونه خلک سیمې ته را ورسول. د مرکزي ښی اړخ گوند PAN یو وکېل د DHP وړاندېز له ځانه سره پارلمان ته یوړخه او یوعارضې حکم یې ترلاسه کړ، چې دغه حکم کې وړاندوینه شوی وه، چې هرڅومره پیسې، چې له سیاسي گوندونو کمېږي، هغه به ټولنیزو خدماتو او زیربناو باندې لگول کیږي. دوه میاشتی وروسته دمرکزي چپ اړخي گوند PRD یوسناتور دتحریک وړاندېز سنا مجلس ته وړاندې کړ. ازوویلا وای، چې ددغو هڅو سره سره هېڅ

هم ترلاسه نه شول ځکه پاتې سیاسي گوندونو له دغو اقدام ملاتړ ونه کړ.

دښاریانو برید :

په مرکزي ولایتونو کې دښاریانو په غونډو کې د ترلاسه شویو نظریاتو داضافه کولو په ترڅ کې د ۲۰۱۰ کال په جنوري کې DHP دسیاسي دگوندونو دبودیجې دکمولو په خاطر د مبارزې کولو لپاره پلان جوړول پیل کړ. له د مۍ او اپریل په میاشتو کې DHP رضاکارانو د میکسیکو له بېلابېلو برخو دشمال، شمال غرب، جنوب او د جنوب شرق څخه ښارته راتلل پیل کړل. هرگروپ د پارلمان وکېلانونه لیکل شوي لیک یوه برخه چې پکې د تحریک غوښتنې لیکل شوې ولیدولې، دوی په ښاریانو تېکه کوله او له دوی یې غوښتل، چې که د نوښت ملاتړ کوي باید له دوی سره مرسته وکړي. د دوی سفرونه د سفر پرمهال ثبت او دموبایل تلیفون او ټویتر له لارې خپاره شول. په یوه ولسي غونډه کې دوی انجیل پارک کې سره راټول او لیک یې د پارلمان وکېلانو ته یې ورکړ. دغه مبارزې پراخ رسنیز پوښښ خپل کړ او د DHP لپاره یې ولسي ملاتړ ډېر کړ.

۵۰۰ د ۵۰۰ پاسه

په نوی پارلمان باندې د تمرکز کولو سره د ۲۰۱۰ کال په فبرورۍ کې DHP دخپل ویب سایټ له لارې دڅاریوه مبارزه په لاره واچوله پنځه سوه خلک پدې خاطر، چې خپل د پارلمان وکېل Adopt کړي راغونډ شول. ددې کارموخه داوه، چې عادي خلکو ته ځواک ورکړل شي، چې د هېواد استازو کار د پارلماني رویتیا اوحساب ورکونې تقویه کولو په خاطر وڅاري همداراز DHP هڅه وکړه، چې د پارلمان په وکېلانو ددوی دموکلینو ایمیلونو او تلیفونونو ته د مالوماتو او ددوی د فعالیتونو په اړه ددغه بریښنايي پلاټ فورم له لارې ځواب ورکړي. ازوویلا وایي، چې داټکل شو خلکو څو برابره یعنی ۲۰۰ اشخاصو گډون وکړ. په لومړي سر کې ځنې وکېلانو

ځواب ورکړ خو ډېر ژر بېرته عادي حالت ته ستانه شول هغه خلک، چې دوی یې باید خدمت کړی وي هغه یې له نظره وغورځول. د پارلمان دوکېلانونمیسیر- د پارلمان دوکېلانو د بې پروايي په پایله کې د مبارزې مرکزی هیت بېرته لوحې ته ولاړل. دوی بالاخره د پارلمان دوکېلانو لوحه رامنځته کړه، چې دغه لوحه د پارلمان دوکېلانو په اړه مالومات اوقانوني کړنو لپاره یو بریښنايي پلاټ فورم دی. په دغه لوحه کې د بېلگې په توګه د پارلمان د غړو ددوی په کمیټو او د پارلمان په جلسو کې هغه نوښتونه، چې دوی ترسره کړي دهغو شمېر اودکمیټو دغونډو شمېر شامل و. رضاکاران، چې اکثریت یې د پوهنتون محصلین دغه پلاټ فورم ژوندي وساتل. درنګ وهونکي مشري ته نه وویل: دغه مبارزه په اګست ۲۰۱۱ کال کې پېل شوه - دغه مبارزه غواړي، چې ایالتي او فیدرالي قانون جوړونه او د سیاسي گوندونو حیثیت ته بدلون ورکړي تر ټاکل شویو چارواکو، چې خپل وخت یې نه وي پوره کړي او د بل دندې لپاره ځان ټاکي کوم، چې د دوی د موجودې دندې سره ټکرخوري مخه ونیسي. DHP فعالانو په لوړه کچه د لیدو وړ خوش طبعي د بېلگې په توګه ستاینې ښودله، چې دوی په انتخابي چوکېو وردانګل، دوی درسینز پوښښ او ولسي پوهاوي په رامنځته کولو کې بریالي شول. ازوویلا وایي:

: نن سبا ډېر خلک د حشر په اړه غږېږي.

د DHP کافي د ۲۰۱۲ کال په جنوري کې پېل شوه، چې د فعاله ښاریتوب، مدني مسوولیت، د فساد پر خلاف مبارزه، مدني ازادیو، عدالت ته د لاسرسۍ او ټولنیزې شبکې په اړه ماهوار بحثونه کوي. د مرکز په ګډون په بېلابېلو ځایونو کې رامنځته کېږي. هر سیمه ییز ګروپ خپلې غونډې تنظیموي او دغونډې د ترکیب او موضوعاتو په اړه پر خپله پرېکړه کوي. لومړنۍ پرانستونکې کافي، چې په مکسیکو ښار کې رامنځته شوه دانټرنیټ پاساستور باندې، چې تمرکز وکړ اوسناتور

جاویر کاستلیون، د ۲۰۱۲ کال دولسمشریزو ټاکنوسراسرښت او ځینې نور
دیجیټالي فعالیتو پکې ګډون وکړ.

تأثيرات

DHP خوځښت رامنځته کوي د سیمه ییزو بنامیو لپاره اساس جوړوي او له
نوبت ډکه نوښتي مبارزو له لارې مدني مسوولیت او د شفافیت، حساب
ورکونې او په ګډون ولاړه ولسواکۍ لپاره ښاريانو اقدام رامنځته کوي. ازویلا
وایي: چې ښاريانو به پر وایي ته شاکرۍ ده. له ۲۰۱۰ راپدې خوا عادي
خلکو د فساد په اړه DHP سره د رایو ورکونې په خاطر اړیکې ټینګول پیل
کړي او په تیره بیا په دې اړه پوښتنې کوي، چې دوی د ستونزو د هواری په
خاطر څه کولای شي هغوی ویل دا د دوی لپاره یوه ستره بریا ده، چې دوی
د ښاريانو ذهنونه رابیداره و ترڅو، چې دوی هغه تېرنیو له فساد ډکو لارو ته
ستانه شي بلکې موږ غواړو، چې دوی ته تغیر ورکړ او د اقدام لپاره نویو
لارې چارې رامنځته کړو.

په هېواد کې د DHP نه یوازې دا، چې خپل اقدامات رامنځته کوي دوی د
سیمه ییزو ستونزو له پاره حل لارې رامنځته کوي. وروستۍ خو تر ټولو مهم
د اختر د بونس بریا وه، دا یوه داسې بیلګه وړاندې کوي پکې له اداري او په
دې مورد کې پارلمان او قضایه قوه ښاريان ناکام کړي ښاريان بیا هم Carry
the day.

پایلی

دغه پنځه موارد ښيي، چې عادي خلک د ولسي کړنو بیلابیلې طریقې ولسي
کړنې خپلولی شي او داسې نوښتونه چې عامې ننگونې سره پرې مقابله وکړي پیاوړه
کولی شي. د ګروپ موخې له دې، چې څه ډول فساد تضعیف کړی شي، کله چې دا
پراخ او خپروي او ولس یې په اړه متفاوت وي او له مخالفت کولو څخه ویرېږي. د
اوږد مهاله موخې عموماً د فطرت له مخې تغیر ورکونکي دي او د ټولنې په داسې یو
لرید کې نغښتل شوی وي چې ښاريان ګډ مسوولیت په بر کې نیسي. خپل ځواک
وپیژني او په ستراتیژیک ډول یې داسې راټول کړي، چې واکمن مسوول وگرځوي.

په داسې حال کې چې کیدای شي په سطحي لحاظ دغه طریقه خیالي او غیری عملي ښکاره شي په هره بیلگه کې د خلکو د ځواک دغه نوښت د لیدو وړ لاسته راوړني درلودې په یوولسم څپرکي کې زه له انفرادي مواردو فساد د له منځه وړلو او حساب ورکونې، حقوق او عدالت د رامنځته کیدو په خاطر د خلکو د ځواک د پراخه عملي کولو ته توجه کوم. زه عمومي ځانگړتیاوې، عبرتونه، او د اقدام طریقي کوم، چې زموږ د ولسي مبارزې له خلکو د ځواک، د ولسواکۍ د تمرینولو او ښاریانو په مبارزه کې د راگډلو پوهه پراخوي.

یولسم څپرکی

هغه څه، چې مونږ زده کړي

ښايي چې په لومړي سر کې په ځينې وخت کې تناقض وي په هره اندازه، چې د لسو مواردو ژور او د دوی انفرادي حالت، تاريخ، مؤسسين، ستراتيژياني مطالعه شي، په هماغه اندازه ددوی ترمنځ ورته والی پيدا کيږي. داسې نمونې رامنځته شي، چې د ولسي مبارزې په پوهاوي، په اصلي ولسواکۍ او د اختلاس پر ضد ستراتيژيانو پوهاوي کې يې مرسته وکړه په بېلابېلو متفاوتو حالاتو کې يې ورته ځانگړتياوې ښکاره وې او د بېلابېلو زده کړل شويو درسونو څخه بيا بيا واضح کېدونکي موضوعات رابرسېره شول. ما دغه موندنې په دې څپرکي کې خلاصه کړي دي.

اختلاس اختلاس زيږوي

د ولسي مبارزې اکثریت مشرانو اندېښنه ښودلې، چې ولسي پراخ اختلاس له منځه نه ځي بلکې لاپسۍ ډېرېږي. دا ولې داسې دي؟ يو، سيستماتيکه طريقه دغه خبره روښانه کوي. په دوهم څپرکي کې ما اختلاس په غټه کچه د يو ناوړه استفادې د يو سيستم، چې شخص يې د خپل واک څخه د ناوړې استفادې په مټ د شخصي، ټولنيزو او سياسي لاسته راوړنو لپاره ترې د استفادې په توگه معرفي کړي. په دغه کار کې پيچلې او يو له بل سره نغښتې اړيکې، چې ځينې يې پټې او نورې يې ښکاره وې، موجودې وي. په دغه سيستم کې گټې دخپلې وې، چې په يوه اداره کې عمودي او په سياسي، اقتصادي، ټولنيزو اويا په بين المللی کچه په افقي ډول موجودې وي.

ددغه سيستم عواقب غبرگ وي. لومړی دا، چې امکان نه لري، چې فاسيد سيستم له داخل څخه سم شي، بلکې دغه سيستم نور زهرجن کېدو ته اسپيډيره وي. داځکه، چې د اړوندو خواو دگټو دخوندیتوب او دحالاتو دساتلو لپاره دغه کار ته اړتيا موجوده ده.

موجوده حالات په د پاپلي په ټاکلو کې ټاکنوکی رول نه لري. دغه موارد تاريخي سابقې او زياتيدونکې علمي مواد، چې موجو حالت د ولسي مبارزي په پايلو کې ټاکنوکی رول نه لري نور هم تقويه کوي. د فساد پر خلاف مبارزې او پرمختگ ساحه روښانه ده. لومړی دا، چې بايد دا افسانه، چې د ښاريانو د موثر واقع کيدو لپاره ځانگړيو شرايطو ته اړتيا ده او د عادي خلکو تحريک لپاره او د خلکو د واک د موثر واقع کيدو لپاره ځانگړيو شرايطو موجوديت ته اړتيا ده.

بايد يو اړخ ته کېښودل شي (لومړی څپرکې وگورې) د فساد او اختلاس د له منځه وړلو، شفافيت د رامنځته کولو او حقوقو او عتدال د رامنځته کېدو لپاره له ولسي مبارزې او تحريکونه عملاً د نړۍ په هره برخه کې او د حکومت په هر دور کې له ولسواکۍ څخه تر ديکتاتوري پورې او د دوی ترمنځ د حکومت په نورو ډولونو کې موندل کېږي. کومه ځانگړې سيمه نژادي او يا توکميز گروپ او يا مذهب د ولسي مبارزې اجازه نه لري. دا په هغه ټولنو کې، چې کمزوري حکومتداري، بې وزلي، کم سواد، په لوړه کچه استبداد، چې دغه ډول استبداد د دولت منظمو جرمونو او يا د مليشه گروپونو له خوا ترسره کېږي، رامنځته کېږي.

زه به دا هم وایم، چې ان ډیر له نوبت نه ډک موثر او د عامو خلکو له خوا مدني نوبستونه د نړۍ د جنوبي برخې نه د نړۍ د شمالي برخې چرته چې وگړي وروسته پاتي برخې، په پرتليزه توگه زياته ازادي لري او چرته چې د قانون حاکميت زيات وي څخه رامنځته کېږي. په پرمختللو ولسواکيو کې وگړي چې د اختلاس او د يو لړ نورو ننگونو لکه مالي ناوړينو او يو لړ خلکو په گټو ولاړ سياست او کمزوري حکومتدارۍ ترمنځ له اړيکو خبر وي د بې وزله هيوادونو وگړو څوک چې په داسې ځايونو کې چې د يادو فکتورونو ترمنځ کمزوري اړيکې وي لاسته راوړني لري، ښه زده کړه کولای شي.

ولسپاله ولسواکي

هغه څه، چې د ولسي مبارزو دغه ډول مبارزې د ديکتاتورانو پر خلاف له تحريکونو بيلوي هغه دادي چې په دغه ډول مبارزو کې موخه د استبدادي حکومت او يا اشغال گرو ايسته کول نه دي بلکې موخه يې داوي چې فاسد نظام، اختلاس او معافيت ته بدلون ورکړي. پروا نه کوي، چې دغه فساد په افقي ډول په يوه اداره کې وي او يا په بيلابيلو ادارو او ټولنيزو سيکتورونو کې وي. په ځينې مواردو کې شايد يوه ولسي مبارزه يو عارضي موخه ولري لکه چې بوسنيا، هرزلگووينا کې و، چې په دغه حالت کې ورسره د پراخې موخو لاسته راوړو سره مل وي او فوري موخه يې دا وي چې عارضي حالاتو ته بدلون ورکړي. د لانجمنو شخړو لکه افغانستان، بوسنيا، هرزيگونيا څخه انتقال او د استبدادي حکومتونو (برازيل، مصر، اندونيزيا، کوريا، ترکيه) څخه د ولسواکۍ او سولي پورې موږ بايد خبر نه کړ، چې اختلاس دی.

ډيری وختونه دغه زهرجنه اړيکه موجوده وي. اکثریت وختونه عيني لوبغاړي واک او تاثير لري او کله چې دلچسپياني نوې حالات سره ځان عياروي د فساد او اختلاس سيستم هم ورسره هم ځان عياروي. په کوريا کې يو مدني فعال او د چارو کارپوهان دغه حالات داسي بيان کړ. سياستوالو او سياسي گوندونو د سمون پر خلاف د مقاومت کولو لپاره قوي ځواک درلود.

دوی وکړای شول، چې سمون ته خنډونه راولاړ کړي تر څو د دوی گټي څوک لمس نه کړي. له دې امله د کمزورو ولسواکيو د منظم کولو په وړاندي د دغه ډول فساد او د خپلو گټو لپاره کارکونکي د واک سيستمونه دي. کله، چې رايه ورکونکې د هغه سياستوالو، چې ترشا يې فساد گوندونه وي څخه ور اخوا محدود انتخاب ولري نماينده ولسواکۍ حساب ورکونه او شفافيت نه شي رامنځته کولای او ان د خلکو تر منځ

مشروعیت هم له لاسه ورکوي. له دې امله حکومتي تگلارې او مدني خوځښتونه دواړو کې د ستراتیژیانو اړتیا موجوده وي.

د سیاسي ارادي مانا حکومتي کړنې دي. که موږ ولسواکې غواړو موږ دواړو ته اړتیا لرو. دغه خبره د اندونیزیا د لومړي له اندونیزیا سره مینه وکړئ او د فساد پر ضد د اندونیزیا کمیسیون سره مینه وکړئ د مدني مبارزې یو غړي دا د انگ تریسیاسو نگوکو وکړه. حکومتي ستراتیژیانو کې د میکاینیزمونو، قانون جوړونې او د ولایتي ادارو ظرفیتونو جوړول شامل دي. ولسي ستراتیژياني د سیاسي ارادي د پاکو واکمنو څخه ملاتړ، سمون له هڅو ملاتړ او له نوښت ډکو لارو چارو د رامنځته کولو په خاطر له ادارو د باندې فشار رامنځته کوي.

لېږد څومره وخت دایر شي؟ له سوهارتو وروسته داندونیزیا په حالاتو د نظر څرگندولو په اړه تربیا سونگوکو وویل (موږان اوس هم په لېږد کې یو)) لېږد اوس هم بشپړشوی نه دی. لېږد دخلکو دواک له موثریت سره اړیکه لري. که دخلکو له خوا ډېر فشار رامنځته شي لېږد به ژر بشپړشي، دفساد پر خلاف مدني نوښتونه یا خو دولسواکي لپاره دملی تحریکونو پیلامه (مصرته) اویاد ددغی ډول تحریکونو ځای ناستی وی، کله په برازیل، اندونیزیا اوکوریا کې په لومړۍ بېلگه کې شایفین ډاټ کام داختلان پر خلاف مصریانو مبارزه رامنځته کړه او دقاضیانو مبارزه یې تیزه کړه.

په خپل وار سره داختلان پر خلاف مصریان دمنظم مدني بغاوت یوه جبهه وه، چې دجنوری ۲۵ نیټی دا اوښتون چې د مبارک رژیم ته یې دپای ټکي کېښود، سره یوځای شوه. په دویمه بېلگه کې مدني مشرانو چاچي لیدلی و چې څه ډول اختلاس اوفساد پرمختگ، ښاریانوته ډېر زیان رسولو او په سختۍ سره دگټل شویو بریاوو مخه یې ونیوله. داقدام کولو پرېکړه وکړه، اندونیزیایي اوکوریايي مبارزې دټولنیزو تحریکونو بل اړخ کوم چې

دولسواکۍ په لېږد تاثیر کوي باندې رڼا اچوی. دټولنپزو تحریکونو مشران او مبارزین دولسي مبارزو په مټ داستبدادی حکومت دپای ته رسولو په خاطر دایمی اړیکې رامنځته کوي. هغه څه، چې دویمه مرحله ورته ویل کیږي او هغه له د واک دپای ته درسېدو وروسته وخت دی، دوی په مبارزه کې دمشرانو اوفعالانو په توگه خپل کار ته دوام ورکوي، ترڅو ولسواکې منظمه کړی او له دیکتاتوري نظام څخه ولسي نظام ته بدلون وکړي او یو بانصافه ټولنه رامنځته کړی.

دوی یوځای کار کولو ته دوام ورکوي. ځینې وختونه دوی په رسمي او نور وختونه په نا رسمي ډول خپل کار ته دوام ورکوي. کله، چې گډ گواښونه متصور کړی دوی اوږدمهاله اړیکې، شبکې او دفساد او معافیت سره د جگړې پرخلاف دنورو ښاریانو دمتحریک کولو لپاره سازمانونه رامنځته کوي. د فساد پرضد ولسي نوښتونه دولسواکۍ رامنځته کېدو لپاره مشینونه دي. لومړی دا، چې دوی دخپلو اقداماتو له لارې ولسواکې په ټیټه کچه رامنځته کوي. لکه د نا رسمي ټاکنو لکه دافغانستان ټاکنې، دسروېگانو له لارې لکه افغانستان، یو گندا اوکوريا کې وگړو ته د راپور ورکونې له لارې لکه افغانستان او کینیا کې او ان داخلاس پرخلاف قهرمانانوته د رای ورکونې له لارې لکه مصر کې.

دویم دا، چې لکه څرنگه په افغانستان، برازیل، کینیا، مکسیکو، کوريا او یوگنډاکې ولیدل شول. دغه په گډون ولاړه ولسواکې کې داسې کړنې دي، چې روح یې ولسواکې اصول ننگوي. د ولسي مبارزې له لارې ولس ددی وړتیا لري، چې دولتي مامورین اوسیاستوال محاسبه کړي. په دغه مواردو کې له درغلیو ډکو ټاکنو لکه مصر د ټاکنو نا مشروع گرځول، په کوريا کې د ناسمو کانديدانو بلیک لیست کول، فاسد قانون جوړونکي له وظایفو منع کول، لکه په برازیل کې او دفسادو کړنو ننگول، چې بېلگه یې په کینیا، هند او میکسیکو کې ده، شامل و.

دواک اړیکې ته بدلون ورکول

مدني مبارزې او تحريکونه چې فساد موخه گرځوی دلوړپوړو چارواکو او دعامو خلکو ترمنځ دواک اړیکې ته بدلون ورکوي. څيړنې ښيي، چې عام خلک ان د هغه خلکو، چې محروم دي که استعفا ورکولو اقدام کولو ته خوځیدل په ځای ددی، چې د فاسدو په وړاندې غوسه ښکاره کړي او یا ویریري، خلکو د ولسي اقدام له لارې واکمن محاسبه کړل. چې ددغه بېلگې په افغانستان، بوسنیا، هرزیګونیا، هند، کېنا، یوګنډا او کوریا کې لیدل کېږي. ولسي مبارزې نماینده ولسواکي، چې په سیاسي فساد کې ککړ وي په برازیل او کوریا کې رامنځته کړي. په دغه مواردو کې ولسي مبارزو رایه ورکونه په تناسبې ډول د نا شفاف گوندونو نامنظمه کانديدانو څخه د غوره کولو په مهال د بغاوت د یو اقدام په څېر استفاده وکړه.

په ټوله کې، دغه مواردو د وگړو رول له سره تعریف کړ، چې ښاريان د دوی د حکومتونو او دولتونو په وړاندې منځگړي رول لوبولو او په دغه ډول یې د عامه خلکو او واکمنو ترمنځ د واک اړیکې ته بدلون ورکړ. ترټولو غښتلې بېلگه له یوې داسې سیمې، چې په اړه یې هېڅ تصور نشو کېدلای جنوب لویدیځه یو گنډا څخه ترلاسه شو. د پولېسو د مبارزې په وروستیو سیمه ییزو چارو کې د ستونزې او بې عدالتی د پای ته رسولو په خاطر، چې دوی ورسره په خپلو ادارو کې مخامخ و ولسونو ته رجوع وکړه.

د ولسي مبارزې له نظره خبرې اترې، مفاهمه یو داسې تکنیک دی، چې ولسي مبارزې او دهغی د پای ته رسېدو په مهال دواړو کې ترې استفاده کېدای شي. د فساد په خلاف د مبارزې په ساحه کې مفاهمه منځمهالې موخې او وړې بریاوې لکه معلوماتو ته لاسرسې (افغانستان او کېنیا) او یا د داسې ادارو، چې پراخ فساد پکې موجود وي (یوګنډا) ترمنځ په همکاري ولاړې اړیکې رامنځته کوي. مفاهمه ان هغه وخت چې د لاسته راوړلو امکان کم وي نو ستراتیژیکې لاسته راوړنې لري (کوریا). په دغه

بېلگه کې ددی په ښودلو، چې د واکمنو سره د تماس، چې کوم ملاتړ رامنځته کوي ولسي مبارزې ته راړوي او فاسد چارواکي نامشروع گرځوي سره د ولسي مبارزې لپاره او ښاريانو لپاره مشروعيت رامنځته کوي.

يوالی

ولسي مبارزې کارپوه پيټر اکرمين په گوته کوي، چې د خلکو ترمنځ يوالی او موخه د برياليو ولسي مبارزو او تحريکونو لپاره ډېر ارزښت لري. د فساد په خلاف مدني نوښتونه د يوالی په اړه زمونږ پوهاي لا پراخوي. لومړی دا، چې موخه او د خلکو يوالی د مبارزې رواني او احساساتي ارزښتونه روښانه کوي. يوالی د خلکو د پراخ شکايتونو د مبارزې د گډ ملکېت، چې زمونږ د يوالي حس، چې د شريکو عقايدو او افکارو څخه رامنځته کېږي ښکارندويه دی.

دويم له يوالي سره تړلي اړخونو کوم، چې د خفگان د يو گډ حس له امله او ځينې وختونه د بې انصافي او استبداد فرعي سرچينې له امله تيريرې، هم په مبارزه کې ستر رول لوبوي. په ايټاليا او يوگنډا کې پولېس په برازيل، مکسيکو او کوريا کې سياستوال او پارلمان په هند کې حکومتي سکتور او په مصر کې په کلي توگه حکومت ددی بېلگې دي. ددغه غير قابل لمس خو اړينو لوگو په مټ افراد له د جنس، عمر، کليوال، ښاري، صنف، توکم، نسل او مذهب په څېر توپيرونو څخه ورتيريرې. دوی نه يوازې د يو شانوالي حس لري بلکې په عمل کې اقدام هم کوي.

گډې ځانگړتياوې :

کثيرالبعدي تمرکز

د ولسي مبارزې ډيری کمپاينونه، چې په فساد تمرکز کوي د نورو نا انصافيو او هڅو لکه د واکمنو معافيت او حساب نه ورکونه (بوسنيا، هرزيگوونيا، برازيل، مصر، کينيا، مکسيکو، کوريا او يوگنډا کې) له مافيه ازادي (ايټاليا) منظمو جرمي ډلو او ددولت اړيکه (ترکيه). په ايماندارو

چارواکو او له فساد سره مبارزه کونکو ادارو (اندونيزيا) د پولېسو له خوا د خلکو ځورونه (يوگنډيا) او مورال نه لرونکي بناريان (مکسيکو) سره مل و او دا ځکه، چې اختلاس له چاپيريال څخه د باندې په يوازې ځان نه واقع کېږي.

بېطرفي

دموخو د غړيتوب او پراخ تحريکې هڅو له امله ټول موارد په سياسي لحاظ بې طرفه و. په دغه اړه يوازې مصرمستثنی دی. په مصر کې موخه دمبارک رژيم و، چې دغه رژيم د بې انصافيو، له واکه ناوړې استفادې او اختلاس سرچېنه گڼل کېدله. په دغه مورد کې شايفين ډاټ کام او د اختلاس پر خلاف مصريان په سياسي لحاظ بې طرفه نه و. له بل خوا دوی تحريک خپلې هڅې ټولو مصريانو، چې پکې دمبارک دملي ديموکراتيک گوند غړي هم شامل و، ته متوجه کړل. دمبارک دملي گوند غړو ته په مبارزې کې په پخپل راغلی ويل کېده او په ډېرو مواردو کې دوی دفساد پر خلاف مصريان کې شامل شول. ددغه کار لپاره منطق روښانه دی ولسي مبارزو سره وتړل، دوی په خنډونو دبرلاسي او ديوالي درامنځته کولو په خاطر لارې چارې طرحه کړي، دوی په دې اړه، چې څه ډول موجود فاسد حالت ضعیف، دایمانداره چارواکو ملاتړ وکړي او له فاسد سيستم څخه ملاتړي خپل خواته راواړوي کار وکړو.

په بوسنيا، هرزيگونيا، مصر، ايټالي او هند کې اکثریت تحريکونو، چې دوامداره بدلون يې غوښتلو هر اړخيز او کثيالبعدي لارې چارې رامنځته کړې. په دغو لارو چارو کې کلیدي عناصره په لاندې ډول و:

- دگډو شکايتونو په گوته کولو او د بې پروايي سره مبارزې په خاطر دعامه پوهاوي ډېرول.
- دفساد حالت په اړه د خلکو د رويې بدلون او د ايماندارۍ د ارزښتونو رامنځته کول.

- ځوانانو سره کار کول ځکه، چې سیستماتیک بدلون بالاخره دنسل بدلون ته اړتیا لري.

نظم

ډیری موارد له محدودو مبارزو (افغانستان، برازیل، اندونیزیا، کینیا، کوریا، ترکیه او یوګندا کې) تر روانو تحریکونو (مصر، هند، ایتالیه) پورې په پراخ پلان جوړونې، نظم اوله تیروتنو زده کړه کولو کې دعمومي نوښت دښاریانو دتحریک کولو او په وړه کچه دولسي مبارزې په لاره اچولو کې بوخت و.

په داسې حال کې، چې د پردې تر شا په یادو مبارزو او تحریکونو مرکزي قیادت درلود یوازې یوڅو څېرې ښکاره لیدل کېدلې، چې دغه بېلګې په مصر، هند، کینیا او مکسیکو کې لیدل کېږي. په حقیقت کې هغه قوت، چې د ډیری مدني نوښتونو سره مل و هغه دخلکو قوت و. مدني نوښتونه دمشرتابه اوتنظیمي جنجالونو یوه لړۍ، چې پکې دنظم دمتوازي کول او انعطاف پذیری دمرکزي گروپ پلان جوړونه او واک ټیټې کچې ته لېږد د مرکزي گروپ واک او ټولیزه توګه پریکړې کول شامل دي سره مخ کېږي. څېړنو د مدني سازمانو په ساحه کې عمومي موندنې تقویه کړي او هغه دا چې په دغه اړه کوم جادويي فرمول نشته، خو عموماً وړوکې مرکزي گروپ عموماً په پلان جوړونه، ستراتیژۍ جوړونه او د اړیکو کولو په اړه پلان جوړنه کې بوخت و. په ورته وخت کې دوی ستراتیژۍ جوړونې، پلان جوړنې او سیمه ایزې خپلواکۍ کې واک ټیټې کچې ته لېږدولو ته وهڅول.

د ولس سره په یادو مواردو کې یو لړ ننگونې مشترکې وې: د اوږدمهاله تحریکونو، چې ټولنیز بدلون یې موخې وې استخدام او تدام دوامداره توجه ته اړتیا درلوده. بودیجه عموماً د ټولو مدني نوښتونو لپاره یو ستونزه وه خو ددی سره مهمه داوه، چې بودیجه ددغه مبارزو او تحریکونو په لار کې محدوده بودیجه

خند نشوه. په حقيقت کې د ولسي او رضاکارانه فطرت له امله ددوی لگښتونه کم و. دوی د لگښتونو د پوره کولو لپاره تل د خپلو شخصي وسايلو استفاده وکړه او د ښاريانو په پولې پسېنو باندې يې تکه وکړه. په يو څو محدودو مواردو لکه افغانستان، ايټاليا او کينيا کې مدني نوښتونو له باندېني لوبغاړو او دولتي ادارو څخه مالي ملاتړ درلود. يوازې په يو مورد يو گنډا کې نوښت په بشپړه توگه په بسپنه ورکونکي متکي و. ددغه مورد پايله له ځان سره عبرت لري او هغه دا، چې د مهم بري سره سره په يوگنډا کې د يو کال وروسته هڅه پای ته ورسیده. يو لامل يې دا و، چې دويم ځل بسپنه ورکونکی روپۍ ورته کړی.

نه لمس کېدونکي ځانگړتياوې:

که يوه عمومي ځانگړنه دغه مدني نوښتونه تشرېح کولای شي دغه د مبارزې خوځښت دی. په هره بېلگه کې مدني مشرانو، فعالانو او ان عادي ښاريانو نوښت او د بدلېدونکو حالاتو په وړاندې د ځان اعيارولو وړتيا وښودله. دغه کار تل د دوامداره ارزيايۍ د ناڅاپي پېښو په وړاندې توند غبرگون، چې د ولسي مبارزې ناپذيره برخه ده د وړو او غټو موخو د ډېرولو، چې له دغه ډول پېښو رامنځته کېږي سره مل وي. لکه څرنگه، چې افغانستان، برازيل او کينيا کې وليدل شول، چې بريا ښايي د ټولنې لوړو برخو ته خپره شي دا دنوي تکتیکونو د کارونې عمومي تعريفېدونکې طريقې، د پوهې شريکول او مبارزې، چې په هېواد د ننه يې بېلگه ايټاليا او د پولې د باندې هند، يمن، پاريمو تر المان پورې کوريا نه تر جاپان پورې دي هڅوی.

عمومي اخېستل شوي عبرتونه (درسونه):

لوستونکي د هر مورد په اخر کې د اخستل شوو عبرتونو ارزولو ته تشويقېږي. په داسي حال کې، چې دا برخه موارد په پنځلسو عمومي عبرتونو کې خلاصه کېږي ددوی ساحه، کارونه او د فساد دله منځه وړلو ارزښت او په ټوله کې د خلکو د ځواک رايو ځای کول په اوږدو بحثونو کې ډېر ښکاره دي.

لومړۍ عبرت يا درس: دا د يوالي بېلابېلې ښېگڼې ښکاره کوي. د ولس يوالي تل بېلا بېل ډولونه، چې پکې گروپونه او وتلي افراد شامل دي، سره راگډوي. د لومړۍ کچې گډون د خلکو د شمېر له امله خونديتوب، باور او مشروعيت سربېره دغه ډول ايتلافونه د نوښتونو، نظرياتو، وړتياو، د ډېرېدونکې وسايلو، اړېکو او تماسونو لپاره يوه فواره وي. چې دغه ياد موارد مدني مبارزې او تحريک کارولای شي.

يوالی همدارنگه د بغاوت لپاره د تکتیکونو، د پيغام رسولو، د وگړو او لارو چارو پورې په ټولو کې تنوع ډېروي لومړۍ بېلگه د ولسي سندرغاړو، د کوڅو فنکارانو، د تلویزون د اشخاصو او د نورو راگډول له نوښته ډکو ولسي نوښتونو لکه د فساد پر ضد سندرو او تليفوني زنگونو پورې په بر کې نيسي. مزاحيه رسنيو، چې وتلې څېرې پوښښ لاندې نيسي او داسې خلکو، چې تېر ورته څوک نه وي رسيدلی ور رسيږي.

يادو مواردو بالاخره د فاسد سيستم څخه خلک ځان ته راواړول. کوم، چې د خلکو د ځواک يو کليدۍ اړخ دی. دغه موارد فاسد موجود حالت تعريفوي او د ځپونکي څخه ملاتړ را کموي. د تحريک او مبارزې لپاره عملي او آن د لمس کېدو وړ ښيگڼې رامنځته کوي. ددغې بېلگې په افغانستان (د پروژې په اړه مالوماتو او اړېکو ته لاسرسي) برازيل (په پارلمان کې د فيشاليمپا د قانون سفر) ايټاليې (د مافيا له خوا د خلکو څخه د پيسو اخيستلو پسمنظر) او کېنيا (مالوماتو ته لاسرسي) دی.

دويم روښانه او د تعريف کېدو وړ موخې د ښاريانو د راگډولو، د ليدو وړ بيلگو د رامنځته کولو، د ډېرېدونکو پايلو او برياً د سوابقو د رامنځته کولو لپاره اړين دي. په داسې حال کې، چې په پرتليزه توگه د فاسدو او اختلاس نه ډک سيستمونه د هدف گرځولو لپاره د روښانه موخو تعريفول ستونزمن گرځوي. د ولس دغو موارد وښودله، چې په حقيقت کې دغه کار امکان لري.

دا څيړنې ښيي، چې د ولسي مبارزې د بنسټيزو جوړونکو توکو لکه موخو، ستراتيژۍ، تاکتيکونو، نظم او پلان سرپرته ناقابل لسم ځانگړتياوې دخلکو په ځواک تاثير لري او دا، چې دغه ځواک په ستراتيژيکي لحاظ څه ډول رامنځته کېږي، په دغه هم تاثير لري.

شفاف تصوير: په ټولنه کې افراد او گروپونه له اختلاس پاک گڼل کېږي او په دغه ډول خپل باور رامنځته کوي او ملاتړ او په مبارزه کې گډون تحريکوي.

د خلکو سره يووالی: ددغه مانا داده، چې ولسي نوښت د عامو خلکو او د هغو تجارېو له سره يو ډول وي. په دغه کې اختلاس څخه د نظري نفرت څخه تر قانوني او ادارې اصلاحاتو (کوم چې ډېر تخنيکي او د ښاريانو له ژوند ته نږدې وي) نه تر تاکتيکونو، نظريو، او موخو پورې وي، چې په ځانگړي توگه په رڼا کې د مبارزې د ټولنيز او کلتوري حالت څخه اخيستل شوی وي.

گډ مسؤليت: ددی مانا دا ده، چې هر شخص داسې سل وگړي، چې زه په دغه مبارزه کې اړين یم، او زما برخه اخيستل به د مبارزې په برياليتوب تاثير ولري، راگډوي.

مشروعيت: د خلکو او د فاسدينو له نظره د ولسي مبارزې مشروعيت د يو مدني نوښت لپاره اړين دي. دغه کار د استبداد کوونکو له خوا د ناوړه مبارزې مخنیوی کوي (بوسنيا، هرزيگوينيا، هند، ايتاليا و يوگنډا) او د مفسدينو له خوا بريدونو پر خلاف غبرگون رامنځته کوي (کېنيا، ترکيه) او د وپرونې مخنیوی کوي (کېنيا، ترکيه). همدارنگه هغه مبارزې او تحريکونه، چې مشروعيت لري د سيستم په داخل کې ايمانداره واکمن تشويقي (برازيل، مصر، هند، مکسيکو) او د موجود حالت د ساتلو لپاره د مفسدينو ژمنتيا تعقيبوي (افغانستان، بوسنيا، هرزيگوينيا، برازيل، کېنيا، مکسيکو، کوريا، يوگنډا) او په ټولنيزه توگه (د فاسد سيستم له داخل او د باندې د عامو خلکو ملاتړ رامنځته کوي).

يووالی + باور + ملکيت = مشروعيت

په داسې حال کې، چې کېدای شي مشروعيت ددغه نه لمس کېدونکو څخه تر ټولو کم عمر لرونکي وي، دغه د ولس موارد نښې، چې د مشروعيت رامنځته کولو کومه راز نشته. مشروعيت د خلکو له يووالي، شکايتونو او موخو څخه، چې د مدني فعالانو د باور او دمبارزې د گډ ملکيت څخه رامنځته کېږي. يو بل عبرت دادی، چې بريالي حکومتي تگلاره، مدني نوښتونه، چې اختلاس د هدف لاندې نښې په موجوده ټولنيز زيربنا باندې ودانيزي، چې په دغه زيربنا کې ټولنيز جوړښتونه، ټولنيزې اړيکې، موجود کلتور او آن د مبارزې په پسمنظر کې تاريخ شامل دي. مؤثر او باوري ستراتيژي، تاکتيکونه، او نظريې په ځای ددې، چې د ښاريانو د مبارزې کې د ورگډيدو لپاره په بهر کې له رامنځته شوي فورمول ولاړو طريقو څخه رامنځته شي، په کور دننه حالاتو او شرايطو څخه رامنځته کېږي.

پنځم دا، چې که د ولسي مبارزې ساحه دومره وړه وي لکه يو کلی، سيمه، هېواد او يا په بين المللی کچه وي په يو معين ځای کې شمېرو په تناسب رامنځته کېږي. له دې امله، چې د ولس ملاتړ اخيستل او هغوي مبارزې کې راگډ کړل شي درې اساسي عناصر اړين دي:

د مبارزې لپاره د چوکاټ برابرول : عمومي نظريات او يا تيوريکي موضوعات له پراخو ستونزو او د هرې ورځې له اندېښنو سره بايد تړاو ولري او خيالي نه وي. د تيټي کچې پراخ ولسي اقدام : داسې اقدامات، چې ډېر خلک ورته لاسرسی لري او يا داسې اقدامات، چې په يو ستونزمن چاپيريال کې په ويره د برلاسې پيدا کولو کې مرسته کوي (بوسنيا، هرزيگوينيا، برازيل، مصر اندونيزيا، کوريا، ترکيه، يوگنډا) بايد په لاره واچول شي.

د غاړه نه ايښودلو د انفرادي اقداماتو هڅول : د خلکو د شمېر پر مټ د بېلگې په ډول، يو حکومتي مامور ته د پنځمې ستنې د صفر روپو لوت

ورکول کله، چې حکومتي مامور په هند کې له چا بډې وغواړي. کله، چې مافیه له کوم سوداگر څخه روپې وغواړي هغه ته څو اړخيز ملاتړ ورکول (ايتاليا). د ولس داسې ټولنيز شرايط رامنځته کول، چې مخامخ خپلې انديښنې شريکې کړې (په بوسنيا هرزيگونيا او اندونيزيا کې فیسبوک په افغانستان او کينيا کې ولسي غونډې او په يوگندا کې راډيويي پروگرامونه) څخه زده کړل شوی درس دادې، چې د ولسي ځواک په اعدادو تمرکز وشي او له ستراتيژۍ عملي اقدام ته قدم واخيستل شي.

کله، چې اختلاس ته د يو سستماتيکې طريقې په توگه، چې وړاندې په څپرکي کې ولوستل شو سره چلند وشي سړي ته دا معلوميږي، چې دا امکان نه لري، چې په اختلاس کې د يو بل سره تړل شوي ټولې اړيکې سړی پيدا کړي او (په لنډ مهال کې) ټول سيستم له منځه يوسي او يا ټولو هغه خلکو ته، چې فساد ورسره شوی بدلون ورکړل شي او يا فساد کونکو ته سزا وکړل شي. د ولس موارد ښايي، چې ولسي ځواک که نا ممکن نه وي يو ستونزمن حالت يو متبادل وړاندې کوي. هغه خلک، چې د گډو اندېښنو او موخو سره رايو ځای کړي وي او ولسي مبارزه کې گډون کوي د هغو د مبارزې له امله رامنځته شوي ټولنيز اقتصادي سياسي او رواني فشار اختلاس له دريو لارو څپي: لومړی د فساد او اختلاس سيستم مختل کول دويم دا، چې د سيستم له داخل څخه خلک ولسي مبارزې ته د راجلبولو له لارې سيستم تعقيبول د هغو خلکو، چې له موجو حالت سره ملگری وي د هغوی وفاداريانو ته بدلون ورکول او هغه خلک، چې د سېستم په داخل کې دی او څوک، چې د تعداد له مخې ځانونه کم گڼي او له اقدام کولو وېره کوي له هغو ملاتړ په گډه دغه سيستم کي بغاوت رامنځته کوي.

هغه خلک، چې نه غواړي له سیستم سره مزل وکړي هغوي سیستم پرېږدي. کله، چې ددغه ډینامیک د فعالولو لپاره ښاریان ملا وتړي ښاریان باید پوهه شي، چې فاسد نظام کې هریو شخص په مساوي توګه فاسد نه دی. درېیم ډینامیک د خلکو د شمیر له لارې یعنی د ګډو غوښتنو او د ګډ غږ د پورته کولو لپاره د موجود حالت ته د بدلون ورکولو، مخالف فاسد چارواکو باندې د فشار رامنځته کوي له دې امله د ښاریانو د توانمندی او اقدام بیلابیل عناصر په ځان کې رانغاړي.

د انکار نه د ځواک رامنځته کول

ددغې خبرې مقصد د فساد سره نه همکاري ده. د فاسد کاندید سره د نه همکاريو نظریه د فساد او اختلاس سره د مبارزې په جنګریز کې په برابره توګه عملي کیږي. دغه سیستمونه یوازې هغه وخت موثر ثابتیږي کله، چې خلک هغه څه کوي کوم، چې دوی باید وکړي. که په دغه کې د بدو غوښتل وي او یا ان ور وړاندې کول او ورکول وي او که یو له بل څخه د کار په بدل کې بدل ورکول د پوښتنو نه کول او شیان هغه ډول څرنگه، چې وي هماغه ډول منل شامل دي. کله، چې د خلکو یو ستر شمېر له اختلاس څخه لاس په سر شي او له موجوده حالت سره یو ځای کولو، چې انکار وکړي او له سیستم څخه ځان جلا کړي دغه وخت د سیستم ماتیدل پیلېږي.

د فاسد نظام ارزونه: موجوده وخت کې د سیستم د کار دوام راجلبولو او ټولنیزو تحریکونو لپاره په اوږ مهال کې ټولنیز حالت ته بدلون ورکول اړین دي.

ولسي اقدام رامنځته کول! په دې کې داسې کړنې شاملې دي، چې نه همکاري رامنځته کوي موجود حالت مختل کوي او خلک د ځان سره (یا د فاسد نظام او یا له خلکو) له ځان سره د شفافیت او حساب ورکونې (د مدني نوبت) په خاطر ملګري کوي. اوم عبرت دا دی، چې تکنیکي

تنوع اختلاس پر خلاف د مدني نوښتونو لپاره اړينه ده. په مدني نوښتونو او ټولنيزو تحريکونو دواړو کې په مدني اختلاس کې نوښت په فزيکي او ډيجيټلي دواړو ساحو کې په ريښتيا سره بايد بې ټولې وي. لکه څرنگه، چې له دولسو مواردو روښانه ده تکتیکي تنوع ستراتيژيکي برلاسي (بوسنيا، هرزيگونيا، ايتاليا، کوريا) او يا د مستبدو لپاره د ستونزمن حالت (بوسنيا، هرزيگونيا) رامنځته کولو کې مرسته کوي.

ځانگړي تاکتيکونه په ستونزمنو حالاتو پر مخالف د برلاسي لپاره گډون هڅوي، چې بېلگه يې افغانستان ايتاليا ميکسيکو او ترکيه ده. په نورو مواردو کې بې پروايي او برياً په اړه شک (افغانستان، بوسنيا، مصر، هند اندونيزيا، ايتاليا، کينيا، ميکسيکو، کوريا، ترکيه، يوگندا) د واکونو د ننگولو په اړه په ويره برلاسي (افغانستان، برازيل، مصر، هند، ايتاليا، کينيا، ترکيه، يوگندا)

شپږم عبرت د خلکو د واک پر ابعادو له ستراتيژي تر اقدامه تمرکز کوي: کله، چې اختلاس ته، لکه، چې وار دمخه ورته اشاره وشوه، د يو سيستماتيکې پديدې په توگه وکتل شي سپړی دې نتيجې ته رسېږي، چې دا ناممکنه ده، چې په لنډ مهال کې دغه زهرجن سيستم له منځه يوسي او ټول فاسدين او فساد ته ماييل خلک ايماندارۍ ته را بدل کړي. دغه دولس موارد ښيي، چې ولسي واک ددغې زهرجنې پديدې لپاره يو بدیل وړاندې کوي. پيدا کولو کې مرسته کوي. د تاکتيکي تنوع پرمخت ټولنيز تحريکونه د متبدو بريدونو د غبرگون سره مخ کوي (اندونيزيا، ايتاليا، ترکيه) او د استبداد پر وړاندې مقاومت ته دوام ورکوي (ايتاليا، کينيا، مصر).

اتم عمومي عبرت له تاکتيکي تنوع سره اړيکه لري. دا اختلاس پر خلاف مدني نوښتونه د ولسي مبارزې عمومي تاکتيکي لست غزوي. په داسې حال کې، چې ددغه اقداماتو ډلبندي لپاره د ولسي مبارزې په ساحه کې

بېلابېلې لارې موجودې دي، زه څلور ډلې شخصاً دکوم، چې دتکتیکونو دکارونو سره سمې وي، په گوته کوم. دغه څلور ډلې اخلال راگډول، ځواکمنول او دتعریف شویو لارو چارو اضافه کول رامنځته کول دي. ضمیمه په څېړنه کې له تاوتریخوالي خالي ټولې تثبیت شوې اقدامات ښيي. کله، چې په دغه ډول تاکتیکونه ډلبندي شي بیا ښکاره کېږي، چې ډیری ولسي اقدامات له یو نه ډېرو ډولونو کې راځي. تاسې لاندې مبارزه سره په تړاو یوتکتیک په حقیقت کې بېلابېل کارونه ترسره کوي، چې دا کار دا حقیقت منعکس کوي، چې تاکتیکونه جامدنه دي او ددوی کړنې او تاثیرات دمبارزې دچاپیریال څخه متشکېل کېږي.

ولسي ژمنې دمختل کولو اوهمدارنگه دخلکو راگډولو تکتیکونه دواړه رامنځته کوي. همدارنگه دوی چون دولس سره نژدې تفاهم کوي، دمبارزې او تحریک لپاره ملاتړ ترلاسه کوي او مبارزه کې راگیډو فېصدي پورته وړي. په ټوله کې ډېر اړونده عبرتونه راښکاره کېږي. سرویگاني هر ډول، چې وي یوه داسې وسیله ده، چې په ستراتیژیک لحاظ داختلاس پرخلاف مبارزو (افغانستان، کېنیا، کوریا، یوگندا) لپاره گټور مالومات مهیاکوي.

له یوې خوا سروېگاني د خلکو د ارادو کوم، چې دمبارزو پلان گذاري کې مرسته کوي راتولو لپاره د وسیلې رول ترسره کوي، له بل خوا سرویگاني داسې مالومات تولیدوي، چې هغه درسنيو واکمنو او دولس سره دچلند کولو لپاره پکارېږي. له دې سربېره دسروې ترسره کول یو ولسي اقدام له ځان سره لري، چې پکې عادي خلک دمالوماتو دپوهاوي، د ډېرولو، فعال استخدام او له ښاریانو ملاتړ دترلاسه کولو لپاره پکارېږي. له نوبته ډکه ولسي نوبستونه حکومتي تگلارې، ادارې افزار اوميکانیزمونو لکه قانون جوړونې، قضايي پروسو اوله اختلاس

پر خلاف د جوړښتونو څخه د مالوماتو د راټولولو او د بریدونو په شا تمبولو لپاره کاراخلي.

دوی تل د یو بل د پوره کونکو په توګه، چې د فشار ادارې او نا اداري ډولونو سره رایو ځای کوي او د یو بل سره د مرستې کولو په قانون د پوهاوي ترڅنګ د غوښتنې په موخو د عریضو لیکلو، د خلکو له خوا درامنځته شویو قانون جوړونې، قانوني حق عملي کوي. ددې ترڅنګ یو ولسي تحریک، چې خپله قانوني مسوده پارلمان ته ورکړي او دهغه د پاس کولو په خاطر ټولنیزو رسنیو لپاره مقاومت کول (برازیل) دواکمنو له خوا دولس ته د حساب ورکونې پرمهال غونډې او دهغو سره د قانون د بدلونو هڅې په محکمه کې داخلاس پر خلاف دملل متحد دکنوانسیون را ژوندي کول (مصر) یو له بل سره اړیکې لري.

څارل د فاسدې او په بې انصافي ولاړ موجود حالت داخلاس لپاره د ولسي تاکتیکونو یو شمېر ګروپ رامنځته کوي. دغه تاکتیکونه له ډیجیټلي چاڼ (مصر، مکسیکو، یوګنډا) او دکاندیدانو په تور لیست کې له غورځولو (کوریا) څخه تر روانو او تعریف شویو لارو چارو لکه د ټولنې له خوا څار (افغانستان) او ټولنیز تفتیش (کېنیا) پورې بېلابېلې بڼې لري.

د فکر کولو سره عادي کړنې د ټیټې کچې پراخه ولسي اقداماتو ته بدلیدلی شي، چې دغه ته د ولسي مبارزې کار پوه ماسټي بارتیکو وسیلې د هرې ورځې دانکار اصلي او په زړه پورې تاکتیکونه بللي دوی په بیلګو کې د برقونو روښانه کول او ګول کول (ترکېه)، د چای او کاپي څښل (مصر)، عادي سودا اخیستل (مصر، ایټالیا) سالګرې (ایټالیا) د ګرځنده تلیفون سندریز غږونه ډاون لوډ کول (اندونیزیا) لباس اغوستل (بوسینا، هرزیګونیا، اندونیزیا، ایټالیا) او آن رایه ورکول (کوریا) شامل دي.

نهم عبرت: کړنۍ مدني فعالیتو ته چې اخلاص د هدف لاندې ګرځوي هڅوئ، چې له نورو مبارزې باید په ښه توګه کاپي نه شي. دغه نه باید په ښه توګه کاپي نه شي خو باید د نویو نظریاتو د رامنځته کولو او د

بیلگو، چې پیاده شي اود کلتور او حالاتو په قالب کې واچول شي په توگه باید ورځینی استفاده وشي . د نتیجی په توگه ویلی شو، چې تاکتیکونه نه په میراثي توگه نه موثر دي او نه غېر موثر. داځکه، چې د دوی موثریت په حالاتو اود موخو، ستراتیژیو، یوالي، نظم، عمومي تاکتیکې لیست، ټولنېزه زیربنا او نه لسمس کېدونکو فکتورونو په څېر د مبارزې په ځانگړتیاو ولاړه ده. (دولسم فضل وگورئ). له یو ځای د یو تاکتیک کاپي کولو او د دوی د پیاده کولو تر منځ توپیر په افغانستان کې د ټولنې له خوا د څار نوښت کې (د اتم څپرکي ته مراجعه وکړئ) او د کېنیا د ټولنېز تفتیش یا څار (لسم څپرکي ته مراجعه وکړئ) کې ښودل شوي دي.

لکه څرنگه، چې په ډیره ښکاره توگه د فیشالیمپا تحریک، چې په برازیل کې رامنځته شوی و ښودل شول.

لسم عبرت دیجیتالي مقاومت دې، چې په دغه مقاومت کې د داسې اقداماتو، چې مالومات او دمالوماتي ټکنالوژي پکې د خپل وي په مټ د خلکو ځواک رايوځای کېږي، په حقیقت کې موجود وي. دیجیتالي مقاومت په ټولنه کې د واک اړیکې ته بدلون ورکولای شي او په حقیقي نتایجو تاثیر کولای شي. آن لاین تاکتیکونه د ټولنېزې پیژندگلوي او ملکیت په څېر نه محسوسیدونکي فکتورنه، د یوې دوامدارې مبارزې لپاره موقع رامنځته کوي، او د ولسي مبارزې د اقداماتو عمومي لیست پراخوي او همدارنگه ستراتیژیکې ښېگڼې او ورسره ورسره موثریت (بوسنیا، هرزیگوینیا، برازیل، مصر، اندونیزیا او مکسیکو) زیاتوي. خو په دغو مواردو کې د ان لاین او رواجي تاکتیکونو یو ځایوالی په واکمنو له تاوتریخوالي خالي فشار رامنځته کړ.

یوولسم عبرت: مالومات او اقدام له ځواک سره مساوي دي. په ځېنو حالاتو کې د پوښتنو مطرح کول او د اسنادو غوښتل د ولسي تاکتیکونو

رول ترسره کوي او د موجود فاسد حالت اخلاص پيلوي. (افغانستان، هند او کېنيا) د بوديجې لگښتونو او د واکمنو د سرمايو په اړه مالومات ترلاسه کوي يوه موقتي بريا کېدای شي خو يوازې مالومات راټولول د اختلاس د گواښلو لپاره بس نه دی. د بېلگې په ډول د يو بنسټ مسوول په دې اړه، چې د افريقا په يوه برخه کې بسپنه ورکونکو په عام محضر کې د ښونځيو د بوديجو شروع حوصله افزايي کړي. خو د ښونځيو سره تړلي اختلاس هغه وخت، چې د زده کونکو مور او پلار منزوي او يا بې تفاوته و او مالومات يې ونه کارول اختلاس دوام پيدا کړ.

ددې برخلاف په يو گنډا کې څيړونو وښودله، چې د ښونځيو په کچه د مور او پلار او ښونځيو د بوديجو د ولس سره شريکولو د بريا کليدي ځانگړتيا، د ښونځيو په کچه ميندو او پلرونو لا وار د مخه منظم و اود فشار د رامنځته کولو وړتيا يې درلوده. يوازې د مالوماتو تشهير فايده نلري. د مالوماتو (لاسرسی، راټولولو، او خپرولو) او ور سره د ولسي اقداماتو لکه ولسي غونډو، ولسي مباحثو، څار، د عريضو ليکلو، د چاپي پاڼو ويشلو خوش طبعي د کوڅو تياترونو او له نوښته ډک مزاحيه کارونو او په مزاح ولاړ تحرک ټول په گډه د ځواک يوه موثره سرچينه گرځېدلی شي.

دولسم عبرت يا درس دادی، چې حکومتي تگلارې ته مبارزې او تحريکونه د فاسد د نظام په داخل کې هغه خلک قوي کولای شي کوم، چې په اړينه توگه فاسد نه دي. لومړی داسې واک لرونکو خلکو څوک، چې سمونې او بدلون څخه ملاتړ ته ميلان لري د هغو څخه د ملاتړ په خاطر سياسي اراده رامنځته کوي او په دولتي ادارو او نورو ادارو کې، چې د سمونې او بدلون څخه ملاتړ کوي هلته ايمنانداره کارمندان تقويه کوي. يوازې اعداد او ارقام نه خو فاسد نظام له منځه وړلی شي او نه يې گواښلي شي. د ولسي مبارزې کارپوهه براین کارتن دغه ډول کار د

سياسي باغيانو څوک، چې د يو غير ديموکراتيک نظام په وړاندې په يوازې ځان ودرېږي او حساب ورکونکي ننګوي، دغه ډول افراد په اسانۍ سره ځپل کېږي.

د کېنيا د فساد پرضد دغه تېرې مشر وروسته له هغه، چې د نوموړي ژوند ته گواښ رامنځته شو په ۲۰۰۴ کال کې له هېواده تېښتې ته اړ شو. ددی پايلې پر خلاف د فساد پرضد د اندونيزيا د فساد محوه کولو کميسيون دی. دغه کميسيون خلک له کميسيون څخه او په درواغو سره ددوی دوه مرستيالانو کمېشنرانو له بندي کېدو دفاع وکړه (پنځم څپرکې وگورئ). اندونيزيا ولسي ځواک آن تر ولسمشر سوسيلو بامبانګ يو ديتو پورې لوړ پوړي واکمنو په کچه سياسي اراده تحريک کړې ده.

يوه دويمه لاره، چې د فاسد سيستم په داخل کې هغه خلک، چې بدلون او سمون غواړي د هغوي څخه دملاتړ په خاطر داده، چې هغوي ته د باندې وتلو لپاره لاره برابره شي. په افقي او عمودي ډول په فاسد نظام کې ټول چارواکي فاسد او بې ايمانه نه وي او نه هم دوی په موجود حالت کې په ورته ډول اغېرل شوی وي. دغه ډيناميک د مستبدو وگړو سره د وفادارويانو د بدلولو، په رواجي مقاومتې نظريه تمرکز کوي. بې شمېره ايمانداره خلک په دغه ډول فاسدو نظامونو کې تړل شوی و، خو دوی په يوازې ځان کمزوری او بې وسه گڼلی شوې او له غبرگون څخه ويريډلی دی. که دوی يوازې اقدام وکړي، دوی يا خو غاړه ايښودلو څخه انکارکولو (کوم، چې د فساد کې ککړيدلو څخه انکار کول دی).

د انتخاب څخه منع کېږي او يا خو فساد برملا کوي او له داخل څخه يو معلومات ورکونکي گرځي. په دواړو حالاتو کې ايمانداره واکداران، چې بدلون رامنځته کولو هڅه کوي دوی په يوازې ځان د موجود فاسدو گټو پر خلاف ودرېږي. د حيرانتيا خبره نه ده دوی او ددوی فاميلونه امکان لري، چې د خطرناکو وېرولو، په دندو کې تنزيل، له دندې گوښه کېدو او

آن د مرگ خطرونه تجربه کړي. د فساد پر ضد مبارزې او تحریکونه په فاسد سیستم کې ایمانداره خلکو ته د جوتولو (ایتالیا) د فساد او ناوړه استفادې د برملا کولو او پر خلاف یې مبارزه کولو لپاره د هېڅ وړ ملاتړ وړاندې کولو (هند، ایتالیا) او دحالاتو په اړه په عام محضر کې د خبرو کولو لپاره ملاتړ (مصر) او د ټاکنو پرمهال دوی ته د ایمانداري انعام ورکولو (برازیل، کوریا) له لارې دوی ځواکمن کېدلای شي.

په دغو دواړو حالاتو کې ولسي تحریکونه او مبارزې د شمېرو له لارې ولسي ځواک سره رایوځای کوي ترڅو هغه افراد او اشخاص او ادارې، چې د سیستم په داخل کې فساد ننگوي د فاسدینو د یوې سترې ډلگۍ سره په مقابله کولو کې یوازې پاتې نه شي. دوی په خپل وار د ولس له منځه د ډېرو خلکو ملاتړ له ځانه سره لري او د مفسیدینو لپاره دوی ته زیان رسول او هغوی ماتول ډېر ناممکن ګرځوي (اندونیزیا، ایتالیا).

دیارلسم درس: پلان جوړول تاکتیکي نظم او کړنې ترتیبول د ولسي ځواک د رامنځته کولو لپاره اړینې دي او دا څېړنې ښيي، چې د ولسي مبارزې پر خلاف تحریکونه او مبارزې له دغه فورمول څخه مستثنی نه دي ان که ولسي مبارزه د ایتالې څخه پېلېږي او یا د یوې آزمایشي د پروژې په نښه پیلېږي. ستراتیژي جوړول، پلان جوړول، همغږی رامنځته کول او په ترتیب سره کارونه ترسره کول دمدني نوښت درایو ځای کولو او دمبارزې د دوام لپاره اړین دی.

په ولسي مبارزه کې ډیری دنظره غورځول شي، عبرت ښونه او روزنه ده، چې دضربت جوړونې، دښاریانو ترمنځ ټیکاو اوباور، حوصلې او امید رامنځته کولو لپاره مهم دي. ښوونه او روزنه، چې ولس سره مواردو کې تل په اهمیت سره یاد شوي له ورکشاپونو (هیند، کېنیا) نه تر مهارتونو او دضربت سازي تر ورکشاپونو (افغانستان، هیند، کېنیا) او دځوانانو دهدف

لاندې گرځولو لپاره پروگرامونه (مصر، هیند، ایتالیا) او وروستی خو مهم دولسي مبارزې په اړه خلکو روزل (کېنیا، کوریا) په برکې نیسي. پنځلسم درس دادی، چې ښه ترتیب شوي افهام او تفهیم دپوهاوي، د ولس د ملاتړ راجلبولو او په فعاله توګه دښاریانو دراګډولو لپاره په ستراتیژیکي لحاظ مهم دي. پیغام هدف لاندې ګروپونو اوموڅو په نظرکې نیولو سره د افهام او تفهیم ډېر وسایل موجود دي، چې له رواجي رسنیو، موسیقي، دکوڅې تیاتر، ټوکې، کاریکاتورنو، چاپي پاڼو لیکلو، ځانګړو جامواغوستلو، بیجونو، دروزانه استعمال دشیانو لکه بیایا کارول کېدونکو خلتو، ویبپاڼو، انلاین ویډیوګانو، تلفوني پیغام، ټولنېزورسنيو، او د پنځم ستون په مورد کې دفساد پرضد تقبلي لوت، چې دصفر لوت ورته ویل کیږي، ټول رانغاړي. دپیغام رسولو لپاره ځانګړې له نوښته ډک عنصر دمالوماتي ټیکنالوژۍ له لارې خلکو ته یو متداوم او دحقیقي وخت داسې نوښت وړاندې کول، چې خلک یې ورځ په ورځ له نږدې دمدني نوښت دجریان سره سره تعقیب کړي (برازیل، اندونیزیا) اړین دي.

بالاخره داختلاس پرضد مبارزه فطرتاً منفي ده اوله دې امله دمدني نوښتونو لپاره مهم درس دادی، چې ټوله نظریه دمنفي اړخ داستبداد، د لمس وړ لاسته راوړنو، امید، ډېریدونکې بریا اوخپلې ټولنې لپاره، هېواد لپاره، ادارې لپاره او دګروپ لپاره داختلاس سره دجنگیدو او روڼتیا په رامنځته کېدولو سره خپله مبارزه متوازنه کړي.

پایله:

په دولسو ولسي نوښتونوکې، په ټوله نړۍ کې په میلیونونو خلک په ولسي اقداماتوکې د ګډون له لارې ولسي ځواک رامنځته کوي، په اختلاس معافیت تاثیرکوي او حقوق، عدالت اوروڼتیا ترلاسه کوي. دغه موارد ټولو یادو ساحو ته د ولسي مبارزې پیاده کول پراخوي. د ولسي ځواک داړخونو په اړه زموږ پوهاوی ډېروي او داختلاس دله منځه وړلواو

ديموکراسي دقوي کولو ترمنځ اړيکه ښيي او دحکومت اوبښاريانو تر منځ اړيکه بيا تعريفوي. زه له دې څيرنې پنځه پايلې پشنهاد کوم:

۱- اختلاس داستبداد يو ډول دی چې خلکو ته په خپل ورځني ژوند کې زيان رسوي. ددغو ولسي مبارزو د پيلونکو لپاره بالاخره مبارزه دبشر دحقوقو، وقار او ازادي په خاطر ده.

۲- عام ښاريان دفساد پرضد مبارزې ته ډېر ضرفيتونه او دفساد پرضد مبارزې ته د ژمنتيا اوحصولې سرچېنې راوړي. په دې کې هغه ښاريان شامل دي څوک، چې منزوي شوي اوپريوتي خلک دي، چې په مبارزه کې ددغو خلکو پراخه گډون بايد له نظره ونه غورځول شي. موږ باوري يو، چې بې وزله خلک سوچ کوي او لوستي خلک هم سوچ کوي، په حقيقت کې د بې وزله خلکو نظريات په عامو مالوماتو ولاړ وي، چې له دغه لوستي خلک محروم وي داځکه، چې تيارې حقيقت ډېر ژر له منځه وړي، داخبره دهيند مالوماتوته دلاسرسي دتحريک يوې فعالې سوميا گيدا امبي وکړه.

۳- هغه خلک، چې په ولسي نوښتونو، مبارزو اوټولنيزو تحريکونوکې منظم وي هغوي د ولسي ځواک رامنځته کولو سرچېنې او وړتيا لري.

۴- ولسي ځواک يو مثبت قوت دی، چې په تعميري بڼه له بې انصافيو سره مقابله کوي او د ولس گډون غواړي. دغه ځواک له ادارو دباندې په مفسيدينوڅوک، چې دفسادو حالاتوبدلولو څخه انکار کوي ټولنيز فشار رامنځته کوي او د فساد او ناوړه استفادې سيستم مختل کوي او هغه ايمانداره واکمن، چې دروښتيا، سمون او د سيستم په داخل کې بدلون لپاره هڅه کوي هغه ځواکمن کوي.

۵- باندني لوبغاړي د بېلابېلو لارو چارو پر مهال په ټاکنو کې درامنځته شوي نوښتونو څخه دفاع کولای شي او هغوي ځواکمن کولای شي (دولسم څپرکې) خو درېيم اړخونه د مدني بدلون رامنځته کولو عاملين نه دي او نه دوي د مالي معياري پروژو له لارې دښاريانو گډون اواقدا رامنځته کولای شي. دښاريان هغه وخت دی، چې لاره جوړوي، پريکړې کوي، خطر مني، هڅې پيلوي او بريا ترلاسه کوي.

دولسم څپرکی

نړیوال بعد

اگر، چې د اختلاس پر ضد ولسي مبارزې د خپل فطرت له مخې د عامو خلکو له خوا د کور دننه رامنځته کېږي. دغه کړنه د باندېنۍ تگلارې ملحوظات د بسپنه ورکونکو موثريت د اختلاس پر خلاف د عمومي مبارزې پرمختګ ولسواکي او د سولې رامنځته کولو پر تگلارو تاثیر کوي. دا خبره ښايي تناقض ښکاره شي، دا هغه وخت څرګنديږي کله، چې ولسي مبارزه د غور لاندې ونيول شي که د ښاريانو وړتيا له تشدده په خالي توګه تحریک شوې وي، چې واک ترلاس کړي او وکتل شي نو عام ولس په اړینه توګه له نظره د عمومي سياسي ټولنيز او اقتصادي معادلې برخه ده. له دې سربېره لکه، چې څرنگه په دې څېړنه کې مونږ وموندله د اختلاس پر خلاف ولسې مدني نوښتونه د هېواد له پولو څخه د باندې د نورو هڅو، تگلارو، پوهې لامل ګرځي او په دغه ډول سیمه ییزو اوملي مبارزو ته نړیوال بعد ورکوي.

د تگلارو لپاره لس پایلې

که یو ځای یې مطالعه کړو دولس موارد د تگلارو او د پرمختیا د ودې لپاره لاندې نقاطو ته اشاره کوي.

بډایه شوې ارزونې او د تگلارې پرمختګ

مدني بعد تل د هېواد په کچه په ارزونه کې یا خو کم وي او یا په کمه اندازه مطالعه کېږي. نو ځکه د باندېنۍ تگلارې ساحه د سياسي ټولنيز او اقتصادي څپو یو بشپړ او خوځنده نما هغه وخت، چې د ښاريانو شکایتونه او د دوی وړتیا د معادلې په بدلون کې شامل شي وړاندې کوي. ددغه ښکاره بېلګې په منځني ختیځ کې ولسي مبارزه او د روسې تازه رامنځته شوی ولسواکه تحریک دی، چې د دغو دواړو حکومت او ژورنالستان

حیران کړل. په داسې حال کې، چې ددغه ټولنیزې پدېدې څو مخیزه فطرت او پیچلتیا دا خبره، چې د مدني نوښت یا ټولنیز تحریک رامنځته کېدو لپاره لمړني شرایط په ګوته شي او یا دغه ډول تحریک څه وخت رامنځته کیږي.

خو مونږ کولای شو د ولسي مبارزې جوړونکو توکو په پیژندلو سره دا معلومه کړو، چې د ټولنیز تحریک د رامنځته کېدو د امکان وړاندوینه وکړه. دغه جوړونکي توکي په لاندې ډول دی.

- د اختلاس، معافیت، له ورکې ناوړې استفادې، بی عدالتۍ او بیوزلۍ سره تړلي ورځني قابل لمس ملاحظاتو په اړه د خلکو ترمخ ګډ پوهاوی. د دولت او یا نادولتي ادارو سره خپل ځان په مقابل کې د پیداکولو په اړه کد حس په ولسي کچه د همکارۍ او نویو ایټلافونو رامنځته کېدل.

- په وړه او یا لویه کچه د سولېزو تکتیکونو (د انټرنیټ له لارې او یا هم په رواجي ډول) بیا په منظم ډول او ټولنیز ډول رامنځته کېدل. د طالبانو له سقوط ورسته د افغانستان په وړاندې نړیوال غبرګون د تګلارې او سولې رامنځته کولو کې بعد شاملولو ته په ۲۰۰۱ کال کې د طالبانو د واک له ګوښه کېدو له امله رامنځته شو، ښاريان یې د واک د سرچینې او د اختلاس د له منځه وړلو په خاطر د یو قوت په څېر شاید یوه متفاوته تګلاره او اولیتونو رامنځ ته شوي دي.

اختلاس دومره لوړ حد ته رسیدلی، چې اوس دغه پدېده د سولې ولسوال پاڅون پرضد هڅو بیارغونې او پرمختیا پر وړاندې یو روښانه ننگونه ګڼل کیږي. فساد پرحکومت او ولس باور راکموي او په بیوزله ولس ملامتونکي بار اضافه کوي او د نشه یي توکو کاروبار ته وده ورکوي، چې دغه د نشه یي توکو کاروبار د جنګسالارانو او طالبانو لپاره د درامد یو

وسيله ده. د کانگریس په یو اجتماعیه غونډه کې د امریکا د باندېنو چارو وزیرې هیلري کلنټن وویل: په افغانستان کې ډېری فساد د هغو میلیارډونو ډالرو مصرفولو له امله رامنځته شوی کوم، چې په دغه هېواد کې مصرف شوې دي. د خونديتوب پیسې د طالبانو لپاره یو له سترو مالي سرچېنو څخه ده. هغه افغانان، چې دولت ته داخل او مدني برخه د اختلاس پر خلاف په جگړو بوخت دي، په خفگان سره وویلې، چې د سیستماتیک سمونونو لپاره ډیرې موقع له لاس وتلې دي. نړیوال او ملي مدني سازمانونه استدلال کوي، چې بسپنه ورکونکو تگلارې په لویه کچه په امتني ملحوظاتو، د خلکو په اړتیاوو او نه په ولسي پروسه کې لوبغاړي گڼل کېږي.

د مختلس سیستمونو او د پرمختیایي ننگونو لپاره عملي

نظریات

هر هغه څه، چې په حقیقی توگه رامنځته کېږي په هغی د پوهیدلو له لارې د فساد پر خلاف او د پرمختیا د ساحو نړیوال مبارزېن په هېوادونو کې د اختلاس دغونډو په اړه پوهاوی او نظریات ترلاس کوي. دوی په دی اړه چې اختلاس په افقی او عمودي ډول ځای پر ځای شوي او له انساني اړخه کومې حاکمې ننگونې موجودې دي، مالومات ترلاس کوي. پس له مدني فعالانو سره سره د عامو خلکو په لویه کچه د اختلاس پر ضد هڅو کې شاملول د اختلاس د هغو ډولونو په پیژندگلوي کوم، چې عامو خلکو لپاره مهم دي مرسته کوي. پر دې سربېره د اختلاس پر خلاف مبارزو کې د خلکو داخیلول او مشوره کول د تگلارو د سمون لپاره په شاخصونو ټاکلو او د ادارو په رامنځته کولو کې، چې د نړیوالو له خوا مرسته کېږي او د بسپنه ورکونکو په ملاتړ او ددوي له خوا پروژو ته لومړیتوب ورکولو کې مرسته کوي. د عامو خلکو سره تفاهم د ولس د هیلو سره سم د اختلاس پر خلاف په میکانیزمونو کې په ملي او کثیر

الوجهي کچو داخلوي. دغه کار په پرمختيايي کارونو کې د اختلاس په راکمولو د بسینه ورکونکو له خوا د پروژو نورو ته په قرارداد ورکولو او په مرسته اخیستونکو هېوادونو کې د سیاسي واک لرونکو سره برلاسي په رامنځته کولو کې مرسته کوي.

مدني نوښتونه له ځانه سره د هوښیاری میراثي توکي لري. دا ځکه، چې دغه ډول نوښتونه د اختلاسه هغه ډول، چې ددوی لپاره ډېر بد دي مخنیوی کوي. نړیواله ټولنه او په ملي کچې د پریکړو کونکو پرځای دوی، چې په خپله په دې اړه پرېکړه وکړي، چې کوم ډول باید د اختلاس مخنیوی وشي؟ له عامو خلکو زده کړه (د عامو خلکو د ژوند د بهتري لپاره).

په اقتصادي او ټولنیز ډول وروسته پاتې دي، په رضاکارانه توګه خپل وخت او قیمتي وسایل تر هغې نه ورکوي تر څو، چې د اختلاس هغه ډول د هدف لاندې ګرځول کیږي، دوی ته په ریښتني مانا ارزښت ونه لري. په داسې حال کې، چې دغه خبره ښايي خلکو ته عادي ښکاره شي. څېړنې او د خلکو نقل قولونه ښيي، چې دغه کار عام نه وي د اوريدلو پروژې، چې د نړیوالو مرستو په اړه ۶۰۰۰ نظریات (انساني پرمختیا، د سولې رامنځته کول، بشر حقونو، چاپیریال او نورو) په ۲۰ ټولنو کې راټول کړي وو. دې پایلې ته رسیدلي و، چې دوی د خپل پرمختګ د یو ځای بحث کولو لپاره د یو ځای پریکړو لپاره ارزیابي له دې سربېره اختلاس نه یوازې د چارواکو په کړنو کې بلکې د مرستو او پرمختیايي هڅو کې ددوی یو لویه اندېښنه وه. یو افغان دغه اندېښنه داسې تشریح کړه بسپنه ورکونکې یوه نړیواله نا دولتي اداره سیمه ییزې نا دولتي ادارې ته رجوع کوي او بالاخره مونږ ته هېڅ نه پاتې کیږي. خو د نړیوالو له لوري د ولس سره د تماس او بوختولو لپاره د امیدوارې نښې لیدل کیږي. د بیلګې په توګه د ۲۰۱۱ کال په جولای کې دافغانستان دروېتیا د څار

ادارې په واشنگتن کې د امریکا د متحده ایالتونو د پرمختیایي ادارې سره ددغه ادارې د مرستو د موثريت په اړه غونډه درلوده. ددغه لیدنې یوه برخه د امریکا کانګریس ته په افغانستان کې د اختلاس په اړه راپور ورکول هم وو.

د اختلاس او حساب ورکونې په خاطر اضافه شوې حکومتي

تګلارې

ښاريانو پروسه کې د راګډیدو او د حساب ورکونې مقایسوي مطالعې څخه ترلاسه شوې عمومي نتیجه داده، چې د تګلارې په سمون په تیره د عامو خلکو د نوښتونو له اړخه د باوري ټولنیزو لوبغاړو په ګډون د چارواکو له خوا د حساب ورکونې فعالیت تقویه کوي.

شرایط د یو ټولنیز اقدام پایله باندې هېڅ تاثیر نه کوي

دغه غالب ناسم تصور، چې وایې موجوده شرایط د فساد پر خلاف او پرمختیایي ساحو کې د هڅو په بري او وړاندې تګ تاثیر لري. ولسي نوښتونو تعقیبونکي تاثیر لري لومړی دا، چې دغه ناسمه انګېرنه د اختلاس پر خلاف او حساب ورکونې په اړه حکومتي تګلارې او دوام ته په داسې حال کې د ولس د نا رضایتي ښکاره کولو او د هغو له خوا د تحریک رامنځته کولو حالت مناسب نه ګڼل کیږي.

د برازیل د روغتیايي خدمتونو په سمون باندې رونتارسیتا د عامې روغتیا د خدمتونو د تحریک له تاثیر څخه په مکسیکو کې روغتیايي خدماتو کې د ګډون لپاره د بیا زرغونېدو د ښځو تحریک پورې د تحریکونو په څېر یو شمیر قانع کوونکې بېلګې موجودې دي. په دې څېړنه کې هند کې مالوماتو ته د لاسرسي قانون (اوم فصل) په مصر کې د فساد پر ضد مبارزه کې د فساد پر خلاف د ملګرو ملتونو کنوانسیون نه استفاده (لسم فصل) او له ناورین راولیو ټولنو کې د بیارغونې او پرمختګ د پروژو (اتم فصل وګورئ) د عملي کولو په څېر یو لړ قوي بېلګې موجودې دي.

ډېره مهمه داده، چې دغه ناسمه انگېرنه د ټولنيز اقدام د خلکو حوصله کموي او د مبارزې له مناسبو موخو څخه بل اړخ ته سوق کوي. د بېلگې په توگه د اختلاس پر خلاف مبارزه کې مالوماتو ته د لاسرسي د قوانينو له موثريت څخه انکار نه شي کېدای. خو ان که مالوماتو ته د لاسرسي قوانين موجود نه وي بيا هم بدلون ترلاسه کېدای شي او اړينه نه ده، چې ټول مدني نوښتونه ددغه قانون په پاس کېدو متمرکز شي. لکه څرنگه، چې په کېنيا کې موهوري تحريک په ډاگه کړه، مالوماتو ته د لاسرسي قانون د نه موجوديت سره سره بيا هم خلک مالومات ترلاسه کولای شي. (لسم څپرکې وگورئ) لکه څرنگه، چې د هند مزدورانو، زميندارانو تحريک وښود دغه ډول تحريک د خلکو په گټو ولاړ مالوماتو ته د لاسرسي قانون د رامنځته کولو ته حکومت مجبورولای شي.

د فلم په يوه مرکه کې ارونارايې د هند د مزدورانو، زميندارانو د تحريک يو له دوه بنسټ اېښودونکو څخه وويل: په ۱۹۹۶ کال کې د دوی سازمان د پنجابيت په هند کې ترټولو د کوچني ټاکنيز جوړښت سوابقو ته د لاسرسي په اړه د څلويښتو ورځو احتجاجي ناسته وکړه. مونږ له ټول هند څخه خلک په دغه ناسته کې راگډ کړل او له دغه اقدام څخه مو مالوماتو ته د خلکو د لاسرسي د حق مبارزه رامنځته کړه.

د مناسب چاپيريال تاييدول او په مقابله کې د خلکو د واک

په لار کې مداخله کول

موزون چاپيريال يو ارزښتناکه نظريه Concept دی چې د پرمختگ او د اختلاس پر خلاف مبارزې په ساحو کې دوران کوي. دولسي مبارزې له نقطه نظره موزون چاپيريال د تقويه کولو او اقدام لپاره د وړاندې څخه موجودو شرايطو په مقابل کې يو متبادل وړاندې کوي.

نړيواله ټولنه د هېواد په داخل کې د رامنځته شويو مبارزو او تحريکونو د رامنځته کېدو لپاره د چاپيريال تاييدولو سره په دغه پروسه کې يو رول

لوبوي. خو د باندې لوبغاړي لپاره ننگونه داده، چې دغه کار دوی داسې وکړي، چې پرته له دې، چې هغه دوی ته د ولس د نارضايتي او ولسي مبارزې په اړه مناسب ښکاري، هغه په نورو ونه ټپي. د ولسي مبارزو لپاره د واک د ترلاسه کولو او د بدلون د رامنځته کولو لپاره د تاکتيکونو يوه ټولګه اړينه ده. ځينې تاکتيکونه بايد داسې وي، چې موجوده حالت مختل کړي او نور ولسي گروپونه او ادارې مبارزې کې راګډې کړي.

وفادارېانو ته بدلون ورکړي او دوی موخې ته سوق کړي. په دې کې د سيستم په داخل کې هم افراد شامل دي. دا، چې نړيوال لوبغاړي په څه ډول وړتيا رامنځته کولو رول تر سره کړ. لپراه گوتيمالا کې د سانت لوسيا کوټزومالگو يا د کلي بېلګه يې ښه نمونه ده. په دغه کلي کې د اختلاس معافيت او د پولې پورې غاړې ته د نشه يې توکو ترافیک مثلث داسې يو حالت رامنځته کړی و، چې د تاوتریخوالي يوه پاچاهۍ وه. د ۱۹۹۶ کال د کورنۍ جګړې څخه وروسته د جرمنو او د نشه يې توکو د سترو قاچاقبرانو د لاسه د ټولنې د ازادول، له تاوتریخوالي ډک ځپلو په وړاندې د ټولنې د ټيکاو رامنځته کول، د بريا څخه د ساتنې او ټولنې او اقتصادي ودې رامنځته کولو په خاطر يو روان تحریک رامنځته شو. د وژنو او ټاکنيزو درغليو په ګډون تر ۲۰۰۷ کال د تحریک بريا نور د ګوند غبرګونونه راوپارول. د ټولنې ۱۱ مشران ووژل شول، په ايمانداره شاروال څلور ځلې مرګوني بريدونه وشول، د بدنامولو او تهمتونو دوسې رامنځته شوې، ټاکنيزې درغلۍ جوړې شوې او پولېسو څارنوالانو او قاضيانو د نشه يې توکو د قاچاقبرانو ملا ور وتړله.

په دغه ډول خرابو حالاتو کې نړيوالې ټولنې څه ډول تحریک تاييدولی شو، تر څو تحریک د اقدام کولو او ژوندي پاتې کېدو لپاره مناسب چاپيريال رامنځته کړی وي؟ د گوتيمالا د بشر د حقونو د مدافينو سره يو ځای، نړيوالو گروپونو مبارزې ته نړيواله توجه راجلب کړه. تحریک

همدارنگه د ملگرو ملتونو د پرمختیايي ادارې (UNDP) او جرمني ادارې (فریدریک ریبرت سټیفنگ) ملاتړ هم ترلاسه کړ. نړیوال ناظرین او له تاوتریخوالي پاک ملاتړ تحریک ته ورکړل شو. بالاخره، سبانتا لوسیا کوټزو مالګوایا د ملي او بین المللي ناستو کوربه شو او په دغه ډول یې فاسدو چارواکو ته پیغام لیږدولو، چې هېواد او نړۍ دوی گوري او دوی ددغه ښارگوټي د خلکو ملاتړي دي.

د شفافیت لپاره د ملګرتیا د صندوق د فعالیتونو او موخو سره یوه لاپیچلی بیلګه پیدا کړي. د نړیوالو ګرانتونو لپاره د یوې متوسطې سرچینې او د ملګرو ترمخ د معلوماتو د تبادلې او د هغو ټولنو په کومه کې، چې ولسونه خپل حکومتونه له اختلاس څخه ژغورلو کې بریالي شوي، هغو لپاره دغه لرلید لري. لکه، چې په نهم څپرکي کې ورته اشاره شوې د روڼتیا لپاره د ملګرتیا صندوق د پولېسو او NAFODU او ټولنې ترمخ د ملګرتیا نوښت رامنځته کړ، خو دغه صندوق هغه نادولتي ادارو، چې دوی ورته فنډ ورکوي هغو ته د مدني مبارزې اصول او نظریات ور وپېژندل. په داسې حال کې د دوی د فنډ ورکولو معیار په اړه کوم بحث موجود نه دی، ددوی دغه کړنه د مدني نوښتونو او ولسي مبارزې لپاره عواقب لري.

ددغه صندوق وېبپاڼه وایې PTF باوري دی، چې په اکثر حالاتو کې اختلاس د له منځه وړلو په معامله کې د ولسي سکتور سره همغږي د اوږد مهال بدلون لپاره ډېر چانس رامنځته کوي.....

فرضیه داده، چې هم نظري او د نظر یوالی د مقابلي په پرتله بهتر او اوږدمهالې پایلې له ځان سره لري. خو په حقیقت کې د نظر یوالی همغږي او مقابله کول څه معنی لري؟ دغه دعوې د ښاریانو د اختلاف د نظر په اړه موجود اختلاف او بې قراري په ګوته کوي. دا داسې ښکاري،

چې معنی یې دا وي، چې هرکله ولس په ټولنيزه توگه خپل غږ پورته کوي او د ولسي مبارزې له لارې فشار واردوي دوی باید په یو داسې ډول، چې نورو ته گواښ نه وي دغه کار ترسره کړی. په یو فلمي مرکه کې د امریکا د مدني حقونو د تحریک یو مشر جیمز لاسن ولسي مبارزه داسې بیان کړې. ((د خرابیو پر خلاف ستاسې له ویاړ ډک منظم مخالفت کول ((. له دې امله اړینه ده، چې د مثبت (تعمیري) او منفي مخالفت کولو ترمنځ توپیر ته قایل شو. په مثبت مخالفت کولو کې فساد ته غاړه ایښودلو مخالفت کول، چې د واک څخه ناوړه استفادې فاسدو اعمالو، فاسد نظام، استبداد او بې انصافی د له منځه وړلو لپاره ولسي مبارزه او کړنې ورسره ملگرې وي شامل دي. منفي مقابله کول د پورته کار برعکس د وگړو سره د دښمني او جگړې ته وویل کېږي.

د روڼتیا لپاره د ملگرتیا صندوق

د مدني ټولنې د سازمانونو او د نورو ولسي گروپونو لپاره ددغه ډول عقایدو رواجول کیدای شي د ځان محدودول شي. لومړی دا، چې دغه کار د ولسي نوښتونو د رامنځته کېدو چانس هغه وخت، چې لوبغاړي یا ښاریان پر خپله فکر وکړي، چې د فساد د له منځه وړلو لپاره دوی د دولتي ادارو سره ملگرتیا ته اړتیا لري راکموي. دویم دا، چې هغه خلک د مستبدو رژیمونو او د داسې رژیمونو، چې خلکو ته مسوول نه وي لاندې ژوند کوي، ښايي داسې فکر وکړي، چې ددوی د بریا امکان محدود دی او دوی وړاندې له دې، چې هڅه وکړي ښايي خپل کار پرېږدي.

دریمه خبره دا ده، چې ولسي نوښتونه ښايي بشپړه ولسي تاکتیکونه له دې امله پیاده نکړي، چې دوی ښايي فکر وکړي، چې ددوی ځینې تاکتیکونه د نړیوالې ټولنې پر خلاف دی. په دغه کې د مدني غاړې نه ایښودنې یو لږ ډولونه: د خلکو راغونډیدل، په کوڅو کې تیاتیري، ټوکې کول، کاریکاتورونه، کلتوري اظهارات (سندرې، شاعري، د تلیفون

نغمې) انځورونه، د اظهار نور سمبولونه، درخواست ورکول، د انټرنیټ له لارې مبارزه کول. د مالوماتو راټولول، په ښکاره توګه اختلاس کوونکي او اختلاس ښکاره کول، د ښاریانو له خوا د وګړو تور لست جوړول، د ښاریانو د حقونو لپاره او د حکومت د دفاترو د باندې ولسي سکیتور د فیسونو په اړه مالومات په ډاګه کول شامل دي.

((بالاخره د رویتیا د همغږۍ صندوق د مدني ټولنې سازمانونو ته مشوره ورکوي، چې رسمي هوکړه لیکونه ترلاسه کړي. په لنډه توګه په کوم ځای کې، چې د پروژې لپاره حکومتي ملاتړ اړین وي، عریضه ورکونکي اړ دي، چې د ښاروالۍ حکومتي ادارې، قضايې جوړښت، قانون جوړونې ادارې، پوهنتون او نور ته مراجعه وکړي او د حکومتي اړونده ادارې ملاتړ یقیني کړي. په لیکلي ډول دغه ملاتړ ته ترجیع ورکول کیږي)). دغه انتظام په یوګندا کې NAFODU لپاره عملي ښېګڼې درلودې. په نورو حالاتو کې ښايي له دغه کار لږ څه ترلاسه شي په هند کې د پنځمې ستنې مورد هم دلچسپ دی. اګر، چې دغه تحریک په یوه ثابتې ولسواکۍ کې رامنځته شوی و، که چېرته دوی د رضاکارو لپاره د دولتي دفاترو د باندې د اسنادو او تصدیق لپاره د فیس د اجازې غوښتنه کړې وي، دا یقیني نه ده، چې دوی دې دغه ترلاسه کړي وي.

او په دغه کار لړیدلی وخت به ددوی لپاره له اصلي موخې انحراف وی. له دې سربېره یو ولسي تحریک چې ددولت سره یوې رسمي همکارۍ ته ور داخلیدل ښايي په ستراتیژیکي لحاظ ښه پرېکړه نه وي. په ځینې حالاتو کې عادي خلک دغه کار ته ښايي د شک او ناامیدۍ په سترګه وګوري او له دې امله دغه کار ولس ته د متحرکولو لپاره د مدني خوځښت مشروعیت او وړتیا د سوال لاندې راولي. په حقیقت کې NAFODU د عامو خلکو ترمنځ په لومړي سر کې له دغه ډول حالت سره مخ شو، خو خوشبختانه وتوانیدلو، چې په دغه ستونزه برلاسی شي.

د ښاريانو غږ او ټولنيزه حساب ورکونه کې ولس اړين دی

په داسې حال کې، چې د پرمختيايي کارپوهان او نړيوال بسپنه ورکونکي پوهيږي، چې ښاريان په اختلاس ددې وړتيا لري، چې په اختلاس تاثير ولري او غواړي، چې ولس توانمند شي، خو په دې اړه ولس دغه ډول ولسي بدلون څرنگه ترلاسه کوي؟ محدود پوهاوی موجود دی. دوی ميلان لري، چې ولسي نوښتونه د ښاريانو د غږ د چوکاټ او ټولنيزې حساب ورکونې په رڼا کې وگوري، چې دغه کار په دې اړه څه ډول حساب ورکونه ترلاسه کيږي او په اړه يې څه وايي او نه په روښانه ډول د ولسي مبارزې لپاره اړتيا ابعاد تشرېح کوي. په رواجي ډول د ښاريانو توانمندي ته د حکومتدارۍ د يوې برخې په توگه کتل کېدل، چې دغه کار ته د يوې سياسي موضوع په سترگه کتل کېدل نه د پرمختيا د يو توکي په توگه. د پايلې په توگه ټولنيزه حساب ورکونه د يو داسې چوکاټ د کوم څخه، چې د فساد پر ضد مبارزين او د پرمختيا کارپوهان له دغه بنديز څخه ځان خلاصوي او رامنځته شوی فشار د تگلارې جوړونې او پروگرامونو ساحې ته ورداخلولی شي. د نظر بدلون کې د تغير جريان، چې د پرمختيا په ساحه کې د اختلاس د کمزوري کولو او استبداد کې د ښاريانو د رول په اړه رامنځته کيږي. اوس وخت دی، چې ټولنيزه حساب ورکونې ساحه د ولسي مبارزې نظريات او په دغه اړه موجود پوهاوی رايوځای کړي، چې په دغه اړه درې ابعاد تر نورو مهم دي.

لومړی، د ټولنيز حساب ورکونې چوکاټ، تر اوسه ددې وړتيا نه ده پيدا کړې، چې دا تشرېح څه شی د بدلون د رامنځته کېدو لامل گرځي او د يوې پراخې ساحې د ښاريانو او مدني ټولنې د سازمانونو کړنې، چې دولت مسوول وگرځي او همدارنگه د حکومت، رسنيو او نورو مدني فعالانو د کړنو په څېر حلقوي تعريفولو باندې تمرکز وکړي. ټولنيزه حساب ورکونه په اصل کې په توانمند لرونکو ښاريانو، چې ټولنيز فشار رامنځته کوي،

کوم، چې د واک عدم توازن ته تغیر ورکوي، فاسدې کړنې اړیکې او سیستمونه (په یوه اداره کې په عمودي توګه او د ادارو ترمنځ په افقي توګه) مختل کوي او ایمانداره واک لرونکي څوک، چې د سمون رامنځته کولو هڅه کوي خو په یوازې ځان په فاسد نظام کې موجودو ګټو لرونکو پرخلاف مبارزه نه شي کولای له دوي څخه ملاتړ کوي. په بل عبارت د ټولنیز حساب ورکونې لپاره ولسي مبارزه اړینه ده.

دویمه خبره داده، چې بنایي په هره مبارزه کې خبرې اترې کول د عامو خلکو او واکمنو ترمنځ رول ترسره کړی. خو که چېرې له پیل څخه د واک نا انډولې موجوده وي په دغه ډول حالاتو کې خبرې اترې (مفاهمه) کول د نظر وړ پایلې نه شي رامنځته کولای. ولسي مبارزه د ولسي نوښت ته په برلاسي ورکولو سره دا وړتیا لري، چې د اړیکو او لانورو خبرو اترو برابري رامنځته کړي.

بالاخره د ټولنیز حساب ورکونې په خاطر د بسپنه ورکونکو له خوا په ملي پرمختیايي پروژو کې رامنځته شوي نوښتونه په حکومت کې له اړونده ادارې اجازه او یا یو ډول منلو ته اړتیا لري. ددی ښه بېلګه د ټولنیز حساب ورکونې لپاره د نړیوال بانک ټولنیزه حساب ورکونه ده. په داسې حال کې، چې دغه ډول نوښتونه پر خپله د ولس له خوا رامنځته کیږي. دوی هڅه کوي، چې ولس په مبارزه اقدام کې راګډ کړي، او بالاخره ددی وړتیا پیدا کړي، چې داسې ټولنیز فشار رامنځته کړي، چې د هغه له لارې حساب ورکونه ترلاسه کړي.

داځکه، چې د ټولنیز حساب ورکونې ساحه د موثرو ټولنیزو تحریکونو په ځانګړي توګه د پلان جوړونې تنظیم، تاکتیکي نوښت، تنوع او ترتیب څخه ترلاسه شوي پوهاوي څخه فایده ترلاسه کولای شي.

د ولس له خوا نوښتونه د حکومت له خوا په پروسه کې د ښاریانو د راګډولو د میکانیزمونو سره برابر نه دي. د فساد پرخلاف او د ټولنیزو

نوښتونو د ډېرولو او رواجولو په خاطر یونه خاموشه کېدونکې میلان په رابرسېره کېدو دی. په داسې حال کې، چې د ولس د مشرۍ لاندې بدلون د ستایلو وړ دي، خوکه دغه کار د مدني نوښتونو د معیاري کولو، د هغوی د جوړولو او یا پیلولو باندې تفسیر شي دغه کار به نا امیدي ته لاره هواره کړي او د مدني ساحې پر وړاندې به ستونزې راولاړې کړي. لاندې ټکي ددغه ستونزو په اړه تفصیل وړاندې کوي.

اندونیزیا په ۶۰۸ کلو کې په توکلي ډول د تر سره شوې تجزیې ددغه خطر ښه بېلګه ده. په پراخ ډول مشهوره شوې ددغې څېړنې موخه دا وه، چې ((د حکومت د مفتیشینو له خوا د حکومت څار او د ولس له خوا په کلیو کې د عامو خلکو د ګډون په مټ دا څار وارزوي)). د دواړو موثریت سره مقایسه کړی. خو هغه څه، چې ورته د کلیوالو په پروسه کې د ګډون کولو نوم ورکړل شوی و، هغه د باندېنو لوبغاړو له خوا جوړ شوی و، او د حیرانتیا وړ نه وه، چې د سترو پایلو په ترلاسه کولو کې ناکام شوی و. د نوې زیربنا د پروګرامونو سره سم هره ټولنه د یو سرک د جوړېدلو مستحقه وه. وروسته له هغه، چې ډیزاین او استحقاق ته وروستی ښه ورکړل شوه خو مواد لا خریداري شوي نه و او سرک جوړېدل پیل شوی نه و، کلیوال د باندې تفتیش، د حساب ورکونې غونډه او د تبصرو د صندوق له دریو کارونو څخه باید یو غوره کړی وی.

د باندې تفتیش په انتخاب کې ټولنو ته وویل شوي و، چې وروسته له هغه، چې دوی ته فنډ ورکړل شوی و خو لا کار نه وو، ویشل شوی دوی به د دولت د تفتیش د ادارې له خوا تفتیش کېدل او ددغه پایلې به مرکزي حکومت ته راپور ورکول کېده او په یوه غونډه کې به هم له خلکو سره شریکېده.

په دویمه تجربه کې، کلیوالو ته ویل شوي و، چې د حساب ورکونې غونډې به له پروژې وروسته رامنځته کیږي، او دغه وخت به دوی ته

ویل کیږي، چې موجودې روپۍ څه ډول مصرف کړي؟ په ښکاره ډول به د کلي د مشرانو له خوا ډېر نه ډېر د نیم کلي خلکو ته لیږدول کېدلې، په درېیم انتخاب کې د حساب ورکونې د غونډو سربېره د تبصرو لپاره بې نومه فورمې د دعوتنامو سره سره د ټولنې خلکو ته ورکول کېدلې. خلکو فورمې په مالومو صندوقونو کې اچولې او د حساب ورکونې په غونډو کې بیا خلاصه کېدلې. ددغه انتخابونو پایله دا وه، چې لومړی انتخاب غایب شوي مصارف راکم کړل، خو دویم او درېیم انتخابونو یانې د حساب ورکونې د غونډو په اوسط ډول ډېر کم تاثیر درلود. دغو څېړنې وښودله، چې په څار کې د ولس گډون د ملاحظې وړ تاثیر درلود، بغیر له دې، چې پام ورته وشي څېړنې په حقیقت کې مخالفه پایله، چې هغه له باندې په نازکه توګه تعریف شوې حساب ورکونې نوښتونو منعکس او د ښاریانو له لارې ښودلي و، چې دغه ښاریانو ته چارواکو له خوا د څار رول، مسوولیتونه او اقدامات ورحاله شوی و. ښاریانو د حساب ورکونې غونډې نه پیل او نه تنظیم کړې وې. مهمه دا وه، چې ښاریانو د حساب ورکونې په غونډو کې د گډون لپاره هڅولي او تحریک کړی نه و.

بالاخره د حساب ورکونې پیچلې پروسه په یوه غونډه کې گډون کولو ته را کم کړل شول. په ځینې نورو حالاتو کې بیا دغه پروسه په یوه غونډه او بې نوم فورم کې په تبصره کولو د انتخاب سره یو ځای کولو کې خلاصه کېدل. د گډ مسوولیت حس او د اختلاس د مخنیوي په موخه خو لا پریږده په پرمختیايي پروژو او حساب ورکونې په کارونو کې سیمه ییز ملکیت حس موجود نه و. د بېلګې په توګه هر سړی کولای شي، چې د دغو مصنوعي ولسي هڅو پایلې په کېنیا کې د MUHURI او افغانستان کې د روڼتیا د څار د ادارې له خوا د ټولنې د څار نوښتونو د پایلو سره موازنه کړي (لسم او اتم څپرکي ته مراجعه وکړئ).

کله، چې د مدني نوښتونو د موثریت د ډېرولو خبره کېږي، موثر مدني تحریکونه او مبارزې په طبعي ډول نورې ټولنې او ګروپونو رامنځته کیدل هڅوي. د بېلګې په توګه په هند کې مالوماتو ته د لاسرسي قانون له براعظم هاغه خوا په امریکا کې تاثیر درلود او د افغانستان د رویتیا د څار د ادارې ځوان بنسټ ایښودونکي یې وهڅول په کور دننه کله، چې په یوه کلي کې د کلیوالو له خوا د بیارغونې یوه پروژه څارل کېږي، نورې ټولنې په دغه اړه خبرېږي او غواړي، چې دوی هم خپل ولسي نوښتونه پیل کړي او له دې امله په ۲۰۰۷ کال کې په ازماښتي ډول پیل شوی پروګرام له ۱۰ کلیو څه ۲۰۱۳ کې ۲۰۰ کلیو ته پراخ شو.

د اختلاس پرضد هڅو ته د ښاریانو تشویق د ا میلان لري، چې د مدني نوښتونو پیچلی حقیقت ساده کړي، او د فساد پرضد د هڅو ساحه د حکومت سره ټاکل شوی افهام او تفهیم ته رамحدود کړي او د تاکتیکونو ساحه تنګه کړي. د حکومت له خوا ټاکل شوی د حساب ورکونې میکانیزمونه (چې دولت او یا هم بسپنه ورکوونکیو ډیزاین کړي وي). په هغو کې د حکومت د تګلارې او کړنو په اړه د ښاریانو نظر شامل کړي. د مدني نوښتونو، چې په اصلي بڼه د خلکو له خوا رامنځته کېږي، سره یو شان نه دی. د لومړي ډول کړنو سوابق مخلوط دی، په کومو حالاتو کې، چې خلکو ته د قوت ورکولو میکانیزم په موثر ډول د خلکو د غږ پورته کولو کې ناکام شوي هلته په حساب ورکونې کوم تاثیر نه تر سترګو کېږي. د دولتي سکتور د بیا سمون یوه بله ارزونه ښيي، چې نڅه ګان د تګلارې جوړونکو سره د تماس هره ادارې موقعه برمه کولای شي. لیکوال داسې نتیجه ګیري کوي ((د بریا کیسې په ټولنیزو تحریکونو او سازمانونو، چې د غړو ترمنځ یې باور د یو بل ملاتړ رامنځته کړي کې رینږي لري)).

دوی بسپنه ورکونکو ته توصیه کوي چې ((د حساب ورکونې نوښتونو سره دي دا داسې میکانیزمونو دي، چې په بل ځای کې رامنځته شوي وي او پرته له دې، چې ټولنیز او اداري ملاتړ د راجلبولو په خاطر ورته کار وشي پیوند کوي)). په داسې حال کې، چې د ښاریانو د تقویه کولو او اقدام لپاره د بسپنه ورکونکو ارزښتناکه موخې ته د قدر په سترګه کتل کیږي، خو داسې ویره موجوده ده، چې په غوښتنې ولاړ نوښتونو اضافه کول ښايي د ارادې پرته د خلکو له خوا رامنځته شوي مدني تحرکات په جوړ شوي ټولنیز حساب ورکونې پروژو تبدیل شي، چې دغه کار د ښاریانو د نا رضایتۍ د څرګندولو لپاره نور اقدامات، ټولنیز تحرک او د خلکو د واک مخنیوی وکړي.

د اختلاس پر خلاف هڅو کې د خلکو راګټول او مدني نوښتونه

کوم فرمول نه لري

دوي داسې تمه درلوده، چې د یو تاکتیک او فساد پر خلاف هڅه او یا د حساب ورکونې لپاره هڅو تر منځ یوه مستقیمه خطي اړیکه ولیدل شي، امکان نه لري. لکه څرنګه، چې لی سیمې تشریح کړې ولسي مقاومت په یو کلتوري، ټولنیز، سیاسي او اقتصادي تناظر په هر حالت کې فرق کوي. د پوهانو او مدني مبارزېنو ترمنځ غالب فکر دادی، چې داسې کوم شي، چې هغه ته د ولسي مبارزې مناسب، موثر فورمول او یا د کاپي کېدونکو موخو، تګلارو، اقداماتو او پایلو ټولګه موجود وی او نه هم کوم ځانګړی تاکتیک ښه یا بد ګڼل کېدای شي. هغه څه، چې په یو ډول حالاتو کې موثر وي ښايي په بل ډول حالاتو کې موثر نه وي. د فساد پر خلاف او د پرمختیايي ساحو کې د ټولنیز حساب ورکونې اقدامات (چې په ولسي مبارزې په ساحه کې ددوی اکثریت ته له تاوتریخوالي خالي تکتیکونه وبل کیږي). ثابت مبادل ګڼل کیږي. خو ددی لپاره، چې موثر وي دغه تاکتیکونه په یوې ځانګړې ټولنه کې د ټولنې د ارزښتونو سره باید

برابر وي او هغه خلک، چې دغه ډول تاکتيکونه په لاره اچوي هغوی د تشويق او احساساتو د يوې سرچېنې رول ترسره کړي. ددی بېلګه د Addiopizzol له خوا د چنپاکو بينرونو کوم، چې دسيسلي د تعزيت کولو د پيغامونو سره مشابهې و، چې دغه بيا په ديوالونو او د کوڅو په چراغونو باندې ولګول شول. نوځکه د يوې ولسي مبارزې دنقل کولو او له هغې څخه دالهام اخيستلو ترمنځ توپير موجود وي. د تاکتيکونو موثريت د مبارزې په پسمنظر، ټولنيز او کلتوري ارزښتونو، په موخو، تګلارو، يووالي، سازمان، د عمومي موجودو تاکتيکونو او ټولنيز زيربناو په ګډون د مبارزې له شاخصونو سره تړاو لري.

خو په يو حالت کې موثر تاکتيکونه هغه مبارزينو ته، چې د فساد پر ضد مبارزه کوي د نويو نظرياتو او د حالاتو مطابق د بيلګو په خپلولو سره الهام ورکوي. د بېلګې په توګه د څار موثره لاره د تاکتيکونو يوه موثره ټولګه ده. کليدي درس دادی، چې ددغه طريقي لپاره يو فورمول کوم، چې په بل ځای او نورو حالاتو کې عملي شي نشته. ددی برعکس ددغه طريقي موثريت او ددی وړتيا، چې په موثره توګه موجود سيستم مختل کړي څخه سرچېنه اخلی. له دې امله څار بهلا بېلې بڼې، چې د مدني فعالانو په نوبت او موجوده حالاتو باندې ولاړ وي خپلولی شي.

همدارنګه مدني اقدامات اړ دي، چې له ګډو پيژندګلويو څخه استفاده وکړي، او په ځينې حالاتو کې اخلاقي معما را پورته کړي، چې دغه اخلاقي معما د Addiopizzo په عمره (ټول هغه خلک، چې قلنگ ورکوي داسې خلک دي، چې غيرت نه لري). کې په ښه ډول ښودل شوي دي. په لنډه توګه ویلی شو، چې د تاکتيکونو رامنځته کول او غوراوی په عمومي تګلاره، سيمه ييز شرايطو او په راخلاصه شوي او د يو بل د تکميلونکو طريقو کې ددوی يوه مجموعه، چې ټول په يوه مجموعه او منظم شوې مبارزه او يا تحريک، چې ولس تحرک کوي او

له تاوتریخوالي ځان ساتي باندې ولاړ دي. دغه فورمول په حقيقي حالاتو څرنگه عملي کيږي؟

د حکومتي ودانيزو کارونو معاینه د یوې داسې طريقې، چې اختلاس کموي او حساب ورکونه ډېروي د طريقې په توګه پیژندل کيږي. معاینه یا لیدنه د ناقانونه کړنو د ثبتولو او د هغوي د مخنیوي په مټ فاسدې کړنې راکموي. ځکه، چې په اختلاس کې ککړ خلک پوهیږي، چې د دوی کړنې به برنېږ شي. خو ددی تاکتیک تاثیرات په بېلابېلو فکتورونو ولاړ دي، چې بېلګه یې باور، درناوی، ټولنیز حیثیت او رول او هغه اشخاص، چې نظارت ترسره کوي د هغوي ټولنیز حیثیت ولسي تاکتیکونه، چې له ساحې کتو ته لاره هواروي. (د بېلګې په ډول له چارواکو مالومات راټولول). له ساحې څخه د کتلو پرمهال چال چلند، له ساحې څخه له لیدنې وروسته د موندنو د خپرولو لپاره تاکتیکونه، ټولنې ته د پیغام رسولو لپاره افهام او تفهیم، باندنیو لوبغاړو سره افهام او تفهیم د همدردۍ لرونکو چارواکو څخه بالفعل ملاتړ راجلبول، د اقدام وخت او نور په ستراتیژیکي مبارزه کې دغه بېلابېل ملحوظات د تاکتیک او تاکتیکونو په رامنځته کولو کې رول لري.

د معیاري کولو د هڅو منفي پایلې

معیاري او له باندې طرحه شوي تاکتیکونه او افزار، چې د درېیم ګړي له خوا د هېواد په داخل کې نادولتي ادارو ته ورکول کيږي نه یوازې دا، چې مبارزه د ناکامۍ طرف ته بیايې بلکې د ولس توجه د لاډېرو موثرو لارو چارو څخه بل اړخ ته اړوي. مایوسي پیداکوي او په بالفعل ډول عامه ولس د خرابۍ لارې ته بیايي. په ستراتیژیک پلان جوړونه کې د خطر ارزول شامل وي، چې دغه کار په هرچاپیریال کې توپیر کوي. که د دولتي کار د نظارت موخه وي ایا لاندې پوښتنو ته ځواب وویل شوی دی؟ ایا هغه ولسي افراد، چې نظارت کوي پر هغوي به برید وشي او یا

به له غبرگون سره مخ شي؟ ایا د بېلابېلو ټولنیزو سکتورونو (د ځوانانو نیاگانو او د ښوونځي زده کونکو کوچنیانو) له خوا به د مداخلې امکان یو ډول وي؟ ایا هغه خلک، چې په رضاکارانه توګه نظارت کولو ته غاړه ګډي له خطرونو خبر دي او د خپل کار دوام او غاړه ایښودو ته رضا دي؟ که د غبرګون امکان موجود وي څه باید وشي، چې دغه غبرګون بېرته خنثی شي؟.

لنډه دا چې یو شمېر حل لارې باید رامنځته شي ترڅو مبارزې وکړای شي، چې بېلابېل او یا یو د بل پوره کوونکي تاکتیکونه په دې خاطر، چې مبارزه خپلې موخې ترلاسه او رامنځته کړل شي. په بوسنیا کې د دوستا مبارزې په ستراتیژیکې ډول پرېکړه وکړه ددې پر ځای، چې رواجي تاکتیکونه له مظاهرو، اعتصابونه او لارښوونه وکاروي دوی د رسنیزو تاکتیکونو څخه استفاده وکړه، ځکه دوی پوهیدل، چې د کوشو رواجي تاکتیکونه د حکومت له خوا قوي غبرګون رامنځته کوي. (لسم څپرکی وګورئ).

له دې امله هغه اشخاص، چې د ولسي مبارزې سره سروکار لري هغوی کولای شي، په ښه توګه حالات تشخیص کړي او همدارنګه حالاتو ته یوه ښه حل لاره، چې ورسره ټولې خطرونه او منفي پایلې په نظر کې ونیسي پیدا کړي.

تعمیري ملاتړ:

نړیوال لوبغاړي، بسپنه ورکونکې او پرمختیايي ادارې مثبت رول ترسره کولای شي او د اختلاس پر خلاف هڅو ته بیش قیمتۀ ملاتړ ورکولای شي. په دغه ملاتړ کې مالوماتو ته لاسرسی، واره او تعبر مننونکې پروژې او د نورو ملي او بین المللي لوبغاړو څخه زده کړه او د هغوي سره خبرې اترې کول (د وړاندیزونو برخې ته مراجعه وکړي). موقعې برابرول شامل وي.

په کینیا کې د ټولنیز تفتیش او په افغانستان کې د ټولنې له خوا د څار ارتقا او کارونه د ولسي نوښتونو او د نړیوالو غیر دولتي ادارو له خوا مستقیماً او د بسپنه ورکونکو له خوا په غیر مستقیم ډول د ملاتړ ترمنځ د یو ځای کېدو ښه مخلوط دی. په دواړو حالاتو کې تاکتیکونه له باندې رانقل (کاپی) شوي نه و، بلکې د افغانستان او د کینیا د شرایطو سره سم رامنځته شوي و.

د MUHORI له خوا په کینیا کې شپږ مرحلېز ټولنیز تفتیش د هند په راجستان ایالت کې د ولسي سماعت د تاکتیک څخه سرچینه اخیستلی وه. د شکنجې د قربانیانو د مرکز د نوي او د بودیجې نړیوالې ملګرتیا دوه نادولتي ادارو ملګرتیا کتلستۍ رول ولوبولو د نوي تاکتیک پروژه د مزدورانو او زمیندارانو د تحریک د فعال، سومیا کېدامبي، له خوا د لیکل شوي عالي مورد په ان لاین توګه خپره کړه. د بودیجې نړیوالې ملګرتیا نادولتي ادارې په مومباسا کې د یو ورکشاپ په جوړولو سره د هند د مزدورانو او زمیندارانو د تحریک فعالان، MUHORI سیمه ییز خلک او د کینیا نورې نادولتي ادارې سره رایو ځای کړي.

ددغه کار نړیوال بعد له دې امله، چې دواړه د نویو تاکتیکونو پروژې او د بودیجې لپاره نړیوالې ملګرتیا د پرمختیايي ادارو او بنسټونو څخه پیسې ترلاسه کولای. نورې بېلګې د روڼتیا د ملګرتیا صندوق له خوا NAFODU ته ورکول کېدونکې په کمه اندازه مالي ملاتړ او د TIRI او د ناروې د پرمختیايي ادارې او همکارې د ادارې له خوا د افغانستان د روڼتیا ادارې عمومي مالي ملاتړ دی، چې دغه مالي ملاتړ ادارې ته وړتیا ورکړه، چې د خپلې بودیجې څخه یوه کمه اندازه روپۍ د ټولنې له خوا د څار نوښت ته په آزمایشي توګه ځانګړی کړي.

هغه وخت، چې د اړونده ټولنې نادولتي ادارې او ټولنې، چې د فنډ د ترلاسه کونکو او د بسپنې د وسيلو، چې د باندنيو پروګرامونو باندې تکېه کوي، په ځای ملګري وګڼل شي. ددغه کار په پايله کې ارزښتناکه ملګري رامنځته کېږي، چې دغه کار پرمختيا په برخه کې د اختلاس پر ضد د ښاريانو وړتيا او ددوی د واک په مټ هڅې رامنځته کوي. دغه ډول يو مورد د نړيوال بانک او د افغانستان د روڼتيا د ادارې ترمنځ له نوبته ډکه ملګرتيا ده. لکه څرنگه، چې ورته په اتم څپرکې کې اشاره وشوه دوی داسې هوکړې ته ورسيدلي، چې له مخې يې د روڼتيا د څار ادارې ۲۰۱۱ کال د جولای په مياشت کې يو ساحوي دفتر په بدخشان کې پرانيست ترڅو هغه ټولنې ته وړتيا ورکړي، چې د نړيوال بانک له خوا د تموويلونکو پروژو په رضاکارانه توګه څار وکړي.

د درېيم ګړي لپاره رهنما اصول

اګر، چې درېيمګړي اړخ ولسي نوبت رامنځته کوي او يا رهبري نه شي کولای نړيواله ټولنه يو لړ حمايوي تګلارې او اقدامات رامنځته کولای شي. د نړيوالې ملګرتيا لپاره لاندې عمومي اصول دلاړښود په توګه وړاندې کېږي:

تائيد: د يووالي په ښودلو او برخه اخيستلو د لارې بايد د نوبت ملاتړ وشي خو د فساد پر ضد نوبتونو او پرمختيا کې لاسوهنه ونه شي.

وړتيا ورکول: د مدني حرکتونو او اقدام کولو لپاره په ساحه کې د موجودو حالاتو بهتري.

ځواکمن کول: په ښاريانو ولاړې تګلارې، چې په هغه کې فايده مندو مالوماتو او مهارتونو تبادله، له نورو فعالانو څخه زده کړه کولو کې د وړو ګرانټونو ورکول، د مالوماتي ټکنالوژي پرمختګ او د نويو افزارو رامنځته کولو کې کمک او د مالوماتي ټکنالوژي زيربنا ته لاسرسی شامل دي. له دې لارې ښاريان او مدني حرکتونو ځواکمن کېدل.

په رسمیت پیژندل: دامتل، چې ښاریان د واک سرچپنه او ځواک، چې د تاوتریخوالي پرته په ولسي کچه د نوښتونو او تحریکونو له لارې رامنځته کیدو تر څنگ په رسمیت پیژندل. ښاریان د بدلون سرچینې او نه دا، چې فقط د سولې د رامنځته کولو، د فساد پر ضد د مبارزې، ټولنیز حساب ورکونه او د ولسواکۍ د هڅو، چې ددوی لپاره د نخبه گانو او باندني لوبغاړو له خوا رامنځته کېږي وصولونکي دي.

درناوی: په ساحه کې د موجودو مدني لوبغاړو او عادي خلکو پریکړو او غوښتنو ته درناوی وشي. په ځینې حالاتو کې نړیوالې اړیکې او ملاتړ کېدای شي ښیگڼه ولري. خو په نورو حالاتو کې د مدني مشرانو باور زیانمنوي او په ځینو حالاتو کې د سخت ځپل کېدو او فزیکي زیان لامل ګرځي.

وړاندېزونه

دفساد پر ضد د مبارزې، پرمختیا، ټیکاوو رامنځته کولو، بشرحقونو او ولسواکۍ اښه حکومتدارۍ د ساحو په ګډون نړیوالې ټولنې ته دغه لاندې عمومي وړاندېزونه کوي.

خوندیتوب

له بده مرغه د فساد پر ضد د فعالانو لپاره که دغه مدني فعالان ساحه کې وي او که په حکومتونو کې، همدارنګه که ژورنالستان وی دا ډېره عامه ده چې د دولتي او نا دولتي واورو اړخونو لخوا له ویروني، تهدید او تاوتریخوالي سره مخ شي. د مدني ټولنې د شاخص ۲۰۰۹-۲۰۱۰ CIVICUS په دې اړه لیکلي:

نړۍ په موجوده وخت کې قانوني او ضابطوی اقداماتو د لړۍ شاهد ده، چې ددغه اقداماتو مهمه موخه داده، چې ښاریانو په ازادۍ سره د نظریاتو څرګندولو، راغونډیدلو او یوځای کېدلو مخنیوی وکړي. د واک د قوي جوړښتونو د ننگولو له امله پرامنه مظاهره چېان، فعالان،

ژورنالستان، د مدني حقونو مدافعين او عام بشاريان په ډېريدونکي ډول د هڅول شويو محاکمو، وپړولو، فزيکي زور زياتي او ژوند تنګولو سره مخ دي.

ماته د خپلې څېړنې پرمهال ډېرو مدني مشرانو او مبارزينو وويل، چې يوالی او خونديتوب د نورو ملاتړ په منځ کې ترټولو ارزښتناک کمک دی، چې نړيواله ټولنه يې رامنځته کولای شي. د فساد پر خلاف يو مبارز وويل ((لومړی د هغو خلکو، چې زما په هېواد کې په دغه ډول مبارزو او تحريکونو کې بوخت دی. ژوند بايد خوندي شي)). دغه نظريه د ۵۰۰ سيمه ييزو غاړو، چې په ۱۴ هېوادونو کې د بسپنه وړکونکو له خوا د ولسواکۍ د ملاتړ په اړه ورسره مرکې شوې وې هم راغبرګه شوی وه. دغه مرکو څخه جوته شوې، چې ((که چېرې په رژيمونو ته روپۍ ورکول تغېر وځوري او يا ورته پيسې ورکول ډېر شي د نړيوال فشار په توګه دغه کار د رژيمونو له خوا د مدني ټولنې او نورو قوانينو په اسانولو کې موثر او ارزښتناک ثابتېږي)).

د حکومتونو له خوا د مدني ټولنې د فعالانو د ځپلو تقبيح کول د بسپنې اخیستونکي حکومت له خوا د نړيوالو او سيمه ييزو کنوانسينونو څخه سرغړاوی په ډاګه کوي او د ورته نظر لرونکو هېوادونو د حکومتونو له خوا د ګډې اعلاميې او اقدام کولو ته لاره هواروي. دوی مالومولی شي، چې ايا نړيواله همغږۍ ګټه لري او که زيان او کوم ډول هڅو د هدف لاندې ګروپونه لکه واک لرونکي، رسنۍ، منځګړي او يا نور حکومتونه د برلاسي په ګوته کولای شي.

د مدني نوښتونو او مدني فعالانو د ځپلو تقبيح کول او هغوي ته پام پراخه ستراتيژيکې ښېګڼې له ځانه سره لري. لومړی نړيواله تقبيح کول د مدني مبارزې د يوالي اصول رامنځته کوي او د خلکو د شمېر د ډېريدو (د خلکو، مبارزينو، ادارو او جوړښتونو) له امله فشار رامنځته کوي. دويم

دا، چې د یو څو وگړو خوندي کول نور ډېر ځواکمن کوي او د ځپونکې د موخې د له منځه وړلو، چې په هغه کې ویره، ناامیدی، او د مدني اختلاس پر خلاف د مبارزېنو ترمنځ او د عامو خلکو ترمنځ بې پرو د فساد پر ضد د سازمانونو او شبکو ترمنځ د یوالي مخنیوي د نورو ولسي مبارزو لکه د ولسواکۍ، مزدورانو، بنځو، اقلیتونو او چاپیریال په څېر مبارزو سره د ایټلافونو مخنیوي کې مرسته کول شامل دي.

اصلي برخه اخیستنه او مبارزې ورگډیدل

ولسي مبارزین او د ټولنې برجسته غړي حیاتي نظریات او کمک وړاندې کولای شي، چې دغه نظریات په سیستماتیک او با مانا توگه د پروگرامونو او تگلارو په اړه د فکر کولو، چې د باندنیو لوبغاړو لخوا رامنځته کیږي، چې بسپنه ورکونکې حکومتونه څو اړخیزې ادارې، فکري بنسټونه او عملي مرکزونه پکې شاملېدلی شي. د هغه شفاهي روایتونو، چې ماته رارسیدلي دي له مخې داسې ښکاري، چې له پروسې د خلکو منزوي کول هغوي پروسې ته د را داخیلولو په پرتله ډېر عام دي. د فساد پر ضد د مدني حرکتونو مشرانو داسې بېلگې ورکړې په کومو کې، چې دوی د څو اړخیزو سیمه ییزو ادارو له خوا د تماس سره سره ځواب ونه ویل شو او یا دا، چې دوی داسې مباحثو ته، چې ددوی له هېوادونو څخه نڅه گان او یا پرېکړه کوونکي ورته بلل شوي وو. له بلې خوا یو مدني مشر وایي، چې مدني لوبغاړي با معنی مشورې او مباحثې غواړو نه د ولسواکه پروسې یوه بڼه، چې د حقیقي ډیالوگ کوم انتخاب وغیره نه لري.

د خپل ځان تنظیمول او د وړتیا ډېرول

د ولسواکۍ حساب ورکونې او د بشر د حقونو د پرمختگ لپاره په لاره اچول شوی نړیوالې هڅې ډیری د هېواد په داخل کې (ډیری په نڅه گانو ولاړ و). پر نادولتي ادارو متمرکزی وی. مدني فعالانو په روایتی ډول وویل، چې باندني لوبغاړي اکثره وختونه ټولنیزې شبکې نه ویني او

نه یې منزوي کوي او دا ځکه، چې دغه گروپونه د مدني ټولنې په اړه د لويديځې نړۍ پر تله برابر نه دي او ددی پایله داوه، چې د ښاريانو نورو گروپونو لکه د کور دننه کلتوري سازمانونو، ولسي اتحادې او ټولنيز تحريکونو ته کمه توجه کيږي. د اختلاس پر ضد او حساب ورکونې په تناظر کې، په داسې حال کې، چې ځينې ولسي تحريکونو د نادولتي سازمانونو له خوا پرمخ وړل کيږي. نور ښايي د يو سازمان سره وتړل شي او يا له يوه سازمان څخه سرچينه واخلي. خو د يو ټولنيز تحريک په څېر فعاليت کوي او يا دا، چې دوی په داسې ايتلافونو او شبکو مشتمل وي، چې د ټولنې له سراسر څخه د غير رسمي گروپونو له خوا همغږي کيږي.

له Clientelism څخه تر ښاريتوب پورې د بسپنه ورکونکو دملاتړ نظرياتي بدلون ته اړتيا موجوده ده. د بسپنه ورکونکو له خوا حمايه کېدونکي ولسواکۍ پورته يادونه وايي: ((د سيمه ييزه خلکو سره زموږ له مرکو راڅرگنديږي، چې د مدني ټولنې سازمانونه په سيمه ييزه کچه د رامنځته کېدونکو پروژو ملاتړ وکړي، چې دغه پروژې په انفرادي ډول د ښاريانو سره تړاو لرونکې ستونزو باندې ولاړې وي)).

په لويه کچه په دغه کې لاندې موارد شامل دي.

له جگړې څخه راوتلی ټولنو کې د ټولنيزو راکړو ورکړو او ټولنيزو زده کړو په خاطر د ښاريانو ظرفيت جوړول.

- د فساد پر ضد د مبارزې، د بشر حقونو، ټيکاو د رامنځته کولو او د پرمختيا ترمنځ د اړيکو په موجوديت ولاړ يوه عمومي حل لارې رامنځته کول.

- د ولسي نوښتونو د ملاتړ پرمهال وار له مخه د موجودو اړيکو او ټولنيزو شبکو په نظر کې نيول.

- نړيوالې نادولتي ادارې، نړيوال مدني ايتلافونه او نړيوال انټرنېټي تحريکونه کوم، چې د هېواد په داخل کې ولسي مدني

نوبستونو ته نږدیوالی لري ملاتړ له یو بل څخه زده کړي او له ټیټې کچې د مهارتونو لېږد او په ساحه کې د مبارزېنو خوندیتوب رامنځته کوي. په داخلي کچه د موجودو مدني مبارزو سره نړیوالې مبارزې تړي او سیمه ییزو لوبغاړو ته ددوی نظریاتو د بدلولو لپاره په مستقیمه توګه کوچنۍ بسپنې ورکوي.

په مقایسوي توګه د خپل ځان د تنظیمولو لپاره نړیوال ملاتړ د اختلاس پر خلاف د ټیټې کچې مبارزې د دغو مبارزو د ادارې چوکاټ ته د داخلیدو اړتیا تر څو، چې دغه تحریکونه او مبارزې له ولسي حالت څخه د نادولتي ادارو چوکاټ ته ورداخل شي، نه هڅوي. دا، چې ولسي مبارزې خطرناک ادارې چوکاټ د باندې رامنځته کیږي. داسې هڅې، چې د ټولنیز فشار هڅې چوکاټ یا قالب کې واچول شي. ددغه ډول مبارزو ابعاد اخلاقي، وخت، سرچینې او توجه له مبارزې بل خوا ګرځوي او د مبارزې تحرک، د حالاتو سره ځان عیارول وړتیا، سیمه ییزه اړیکې، مشروعیت، د ملکېت حس او ټولنیزه پیژندګلوي ته زیان رسوي. ددی سره یو ځای اوري مدني نوبستونه مسوولیت لري ترڅو د ایماندارۍ، مالي مسوولیت او حساب ورکونې غوښتنې تمرین کړي.

مالوماتو ته لاسرسی :

په داسې حال کې، چې مالومات د بریالۍ ولسي مبارزې لپاره لومړني اړین شرط نه دی. د مالوماتو موجودیت یو وړتیا لرونکي چاپیریال رامنځته کوي. په ځای ددی، چې ولسي مبارزې خپلې قیمتې سرچینې او هڅې د مالوماتو په راټولولو ولګوي. ولسي مبارزې د مالوماتو ته د لاسرسي خنډ څخه تیرېږي او مستقیماً مالومات د موجود فساد پر ضد مبارزه باندې لګوي. دغو موخې ته د رسېدو په خاطر نړیواله ټولنه د واکمنو او د بسپنه اخیستونکو هېوادونو څخه مالوماتو ته د لاسرسي په خاطر هڅې په لاره اچول شي. له دې سربېره باندني لوبغاړي د فساد پر خلاف او حساب ورکونې پر خلاف هڅو کې کورني تحریکونو ته

مالوماتو ته لاسرسی کې کمک کوي. دا ځکه، چې کورني لوبغاړي ډیرې د خپلو سیمه ییزو او ملي حکومتونو څخه د مالوماتو په راټولولو کې له ستونزو سره مخ کېږي.

او ورستی خبره داده، چې هغه څه، چې په ځینې مواردو کې مرسته کولای شي ددولتي او نادولتي واک لرونکو اشخاصو، چې د رویتیا قهرمانان شریکول دي. د فساد پر خلاف او د حساب ورکونې ملاتړي دغه لوبغاړو کې ایمانداره چارواکي، قانون جوړونکي، سیمه ییز اداره چېان، سمونپال او د منظمو اتحادیو استازي، مسلکي اتحادیې او خصوصي سکتور شامل دي.

د مالوماتو تبادله :

اگر، چې د فساد پر ضد د جوړښتونو هېڅ کمی نه لیدل کېږي. د ولسي سازمانونو ددوی د رهبرانو او سیمه ییزو فعالانو ترمنځ د ډیالوګ او یو له بل څخه د زده کړې محدودې موقع موجودې دي. نړیواله ټولنه د مالوماتو تبادله ډېروي او د فساد او له واک څخه د ناوړې استفادې پر خلاف لا نورو ساحو څخه د مبارزه کونکو رایو ځای کولای شي. په دغه ساحو کې د ولسواکۍ، سولې رامنځته کولو، د بیوزلۍ پر ضد، ټولنیز او اقتصادي عدالت، بشر حقونه، د ښځو حقونه، دمزدورانو حقونه، اقلیتونه او د اصلي اوسیدونکو حقونه، چاپیریال او د منظمو جرمونو سره د مبارزې ساحې شاملې دي. په دغه اړه یو مهم پرمختګ د فساد پر ضد نړیوال کانفرانس، چې عمومي موضوع یې ((د خلکو متحرک کول او د بدلون راوستونکو یو بل سره نښلول)) بیان شوي وو.

دغه ډول تبادلې بېلابېلې ښېګڼې لري - ددوی ننگونې، تگلارې، تاکتیکونه، او عملي درسونه د فساد پر ضد او حساب ورکونې په ساحو کې په پراخ کچه ویشل کېدای شي. نور خلک د هغو خلکو چې په ولسي اقدام کې یې برخه اخیستی وی د هغو د mgeniuity حوصلې

مقاومت څخه الهام اخیستلی شي. دغه ډول کارونه ښايي د پولو ټولو اړخونو کې ((یوالی او اړیکې قوی کوي)) او ټولو اړخونو ته د مبارزېنو ترمنځ شبکو او همدارنگه د ولسي مبارزې د خلکو د شمېر بعد (ډېر شمېر خلک د بریا چانس ډېروی) ته وده ورکوي.

د نړۍ د وروسته پاتې هېوادونو تر منځ د پوهاوي شریکول په ځانگړي توگه مهم دي اوس هغه وخت نه دی، چې پوهاوي له پر مخ تللیو هېوادونو (غربي نړۍ) څخه وروسته پاتې هېوادونو ته ورځي. د حساب ورکونې، عدالت او حقونو د لاسته راوړنو لپاره مهارتونو، نوښتونو، تگلارو او تاکتیکونو څرېه سرچینه اوس د نړۍ ددغه خبرې یو په زړه پورې انځور اسیا ده.

په ۲۰۱۰ کې رامنځته شوي ipidabrike.com په ځانه گرهه کې د تابعیت او ولسواکې د مرکز له خوا رامنځته شوې انټرنیټي وسیله (پورټل) و. د مالوماتي ټکنالوژۍ د بېلابېلو وسیلو (ایمیل، تلفوني پیغام، ټویټر، د موبایل له لارې ویډیو پورته کول او نور) له لارې ښاریان په خوندي توگه او که دوی وغواړي، چې نوم یې یاد نه شي په گمنام ډول د ښاري خدماتو لپاره د ورکړل شویو بډیو او د هغه پر خلاف مبارزې موارد او همدارنگه په جان گرهه کې د نورو غړو سره د افهام او تفهیم کولو لپاره کاروي.

په چین کې د حکومتي سانسور سره سره ددغه هېواد انټرنیټي سرور له ipaidabrike.com په اړه پوهه شول او له دغه وېبپاڼې یې الهام واخیستلو. د ((ما بډیو ورکړ)) په څېر وېبپاڼې رامنځته شوی چې له خلکو یې غوښتل ((لطفاً د بډیو ورکولو خپله تجربه شریکه کړی ترڅو د اختلاس او فساد لپاره د پتیدو ځای پاتې نه شي)) د هند د ipaidabrike.com څخه باقاعده لیدنې ښودنه ښیې چې د هغه هېوادونو چې د ځان لپاره دغه شان وېبپاڼې رامنځته کوي په ډېریدو دی.

يونان، کوسو، کېنيا، مراکش او پاکستان هغه هېوادونه دي چې دغه ډول وېبپاڼې پکې رامنځته شوي او نور ډېر دغه ډول هېوادونه ددې ډول وېبپاڼو په جوړولو بوخت دي.

نړيواله ټولنه د شرقي هېوادونو ترمنځ د پوهاوي د لېږد اسانتياو رامنځته کولو ته وده ورکولای شي، چې په دغه ډول نوښتوو کې ښاريان په بيلابيلو کچو (د موادو او د ښوونې او روزنې په ټولنيز مسووليت کې په بيلابيلو کچو مسووليت ته اوږه ورکړي او په معياري روزنيزو پروگرامونو، چې د باندنيو لخوا رامنځته شوې يوازې تکیه ونه کړي. ددغه څېړنې بېلگه د روغتيا د نړيوالې ملګرتيا ورکشاپونه دي، چې دغه ورکشاپونه په داسې ډول جوړ شوي، چې د برياليو مدني نوښتونو سرلارې دغه ډول ورکشاپونه دايروي، چې دغه ورکشاپونه د پوهې او مهارتونو د لېږد او د نورو روزونکو د روزنې دوه گوني مسووليت لري، چې دغه روزونکي بيا په خپل وار هغه څه، چې دوی زده کړې وي نورو ته ولېږدوي.

د اختلاس باندني لاملونه

اختلاس د باندنيو لوبغاړو او تگلارو چې بېلا بېلې بڼې خپلوی له امله وده کوي په دغو تگلارو کې باندنيو حکومتونو ته د کمپيانو له خوا په پيسو ورکولو کې د روغتيا کمښت په راکړه ورکړه او د کمپيانو په ملکيت کې شفافيت او د پيسو شستشو او بډو ورکولو، کمزوری قوانين، د ورکو شو سرمايو د پيدا کولو لپاره د کمزوری قوانينو او په فساد کې ککړ وگړو لپاره د ماليې او ددوی د سرمايو خوندي ځايونه شامل دي. يوه تازه څېړنه ښيي، چې له ۱۹۹۰ څخه تر ۲۰۰۸ کال پورې د ۱۹۷ ميليارده ډالر له نړۍ ۴۸ ټولو بيوزله هېوادونو څه د پرمختللي هېوادونو بانکونو د ماليې څخه د خوندي ځايونو او ماليې مرکزونو ته لېږدول شوي دي.

دفساد پر خلاف مبارزه کې يوه هغه موثره ستراتيژي چې نړيواله ټولنه يې کارولی شي هغه د فساد باندني لاملونو اخلال دی. دغه ډول اقدامات په

ملی او نړیواله کچه د دولتي او غیر دولتي لوبغاړو په مټ ترسره کېدای شي. د بېلگې په توګه بسپنه ورکونکې هېوادونه د سترو بیا رغیزو او پرمختیايي پروژو باندې څار ډېرولی شي. د افغانستان د روڼتیا د څار اداره وایي چې نړیوال فاسد قرارداديان په هېواد کې د ستونزو او پرمختیا برخه ده.

کېرولینا او لفسن چې هغه وخت د افغانستان د روڼتیا د څار له ادارې سره یې دنده ترسره کوله وایي ((ستونزه داده چې کله دغه شخصي کمپنیا په فساد کې ککړې وي، دوی سره قانوني چلند که کیري، کچه یې ټیټه وي)). د افغانستان د روڼتیا د څار اداره وایي، چې کوربه حکومتونه ډېر ورو غبرګون ښیي او خپل قراردادي اړیکو ته دوام ورکوي.

په څو اړخیزه کچه، د حکومتونو همغږی شوي اقدامات د اختلاس باندني لوبغاړي مختل کوي. یوه بېلګه یې د معدنیاتو په ساحه کې د مالي روڼتیا په اړه قانون جوړونه ده. د ۲۰۱۳ کال د جون په ۲۶ مه نېټه اروپايي پارلمان او د اروپايي اتحاديې ټولنې (چې د اروپايي اتحاديې غړي هېوادونه پکې شامل وي). د روڼتیا یو مهم قانون نافذ کړ، چې دغه قانون په معدنیاتو او ځنګلونو تاثیر کوي. د اروپايي اتحاديې د ځنګلونو د پریکولو، معدنیاتو راویستلو، غاز او تیلو کمپنیاو اوس اړې دي که له ۱۰۰۰۰۰ یورو څخه ډېر مبلغ یو هېواد او یا یوې پروژې ته ورکوي په دغه اړه به راپور ورکوي. د اکسفام د تګلارې مشاوه کترین اولر وایي: ((دا د اختلاس پر خلاف مبارزه او دماليې څخه د تېښتې په مخنیوي کې یو پریکنده اقدام دی. دا کار به په پرمختللیو هېوادونو کې له عادي خلکو سره مرسته وکړي، چې په خپلو هېوادونو کې د طبیعي زیرمو څخه لاسته راغلي عاید راټول اوله بیوزلی څخه ځان وباسي)).

د اختلاس پرضد د ملگرو ملتونو کنوانسیون (یوان کاک)

د اختلاس پرضد د ملگرو ملتونو کنوانسیون د اختلاس پرضد نړیواله قانوني وسیله ده، چې په ولسي کچه د مدني نوښتونو لپاره یو مهم افزار ګڼل کیږي. دغه کنوانسیون د احتساب په ملي پروسو کې د مدني ټولنې سازمانونو ته واک ورکوي او هغه هېوادونه، چې د کنوانسیون لاسلیک کړي. هغوی د فساد د مخنیوي لپاره د قوي اقداماتو کولو ته ژمن ګرځوي، ډیری پاسنۍ کړنې جرمی کوي، د جایدادونو د بېرته راستنولو او د ارزولو د پروسو په اړه مواد لري. ددی لپاره، چې د ښاریانو له خوا اقدامات ترسره کول او هغوي د فساد پرضد مبارزه کې راګډ شي. د کنوانسیون لسمې او دیارلسمې ماې د ټولنیز تفتیش، بودیجې د تعقیبولو او د حکومتي خریدارۍ په څېر کارونو له لارې د ټولنیز حساب ورکونې د کړنو ملاتړ کوي.

د اختلاس پرضد د ملگرو ملتونو کنوانسیون په کور دننه د رامنځته شویو مبارزو د خونديتوب لپاره د تګلارې په کچه یو مهم اقدام ګڼل کیږي. ددغه کنوانسیون یو تاثیر او په زړه پورې بېلګه په مصر کې لیدل کیږي. په ۲۰۰۷ کال کې د مبارک رژیم د فساد پرضد شایقین ډاټ کام مبارزه وځپله او په ګروپ یې د یو باندنۍ ادارې سره د اړیکو لرلو او دهغی له خوا د لمسون، دداسې اسنادو چې د حکومت تګلاره یې ننگوله (د رویتیا د نړیوالې ادارې د افزارو د بستی په ګډون) او د هېواد پر خلاف د منفي تبلیغ په کولو تورن کړ. شایقین ډاټ کام د حکومت پر خلاف په محاکمه کې عریضه وکړه، چې ددغی ګروپ کړنې د اختلاس پرضد د ملگرو ملتونو د کنوانسیون، چې مصر یې یو لوری دی مطابق قانوني دی.

پر دې سربېره حکومت اړ شو چې د اختلاس پرضد د ملگرو ملتونو کنوانسیون د مصر په رسمي جریده کې خپور کړي، چې دغه کار په محاکمو کې له دغه کنوانسیون د نافذولو لپاره اړین و.

UNCAC یوه روانه هڅه ده او د قراردادونو د خپلولو یې د میکانیزمونو د بررسی لپاره خبری اتري دوام لري. په کنوانسیون کې داسې ډېر څه دي، چې په اړه یې حکومتونه اختلاف او یا اتفاق کولای شي. په نړیواله او ملي کچه لوبغاړي دواړه په گډو غوښتنو په درلودلو یوه خوله دي. د بېلگې په ډول د ۲۰۱۳ کال د نومبر په میاشت کې د غړو هېوادونو د پنځم کانفرانس وړاندې، د کنوانسیون ایتلاف، چې په ۱۰۰ هېوادونو کې یې ۳۵۰ نادولتي ادارې غړیتوب لري. د کنوانسیون د ترمیم د اختلاس د مخنیوی، د جرمې گړځولو او نافذولو، د سرمايي جايدادونو بېرته راستنولو او د هېواد په کچه د کنوانسیون د بیا ارزونې د پروسې په اړه اتلس غوښتنې درلودی. ددغه ډول وړاندېزونو خپلول د فساد باندنيو لاملونو د له منځه وړلو، په ساحه کې د ننگونکو حالاتو بهتر او مالوماتو ته د لاسرسي په څېر مواردو ته غځیدلي وي.

مالي ملاتړ :

باندني مالي ملاتړ دوه اړخونه لري، له یوه اړخه ولسي مدني نوښتونه تل مادي او مالي ملاتړ ته جدي اړتیا لري. دوی ښايي د خصوصي سکتور ته لاسرسي ونه لري او په هېواد کې داسې بنسټونه چې په ولسي مبارزه کې دلچسپي ولري. په څېر کورنیو سرچینو ته لاسرسي نه لري. مهمه داده چې مدني نوښتونه اړ دی چې د دولت او سیاسي گوندونو څخه خپل ځان ازاد وساتي.

له بل اړخه باندني مالي ملاتړ په ځینی مواردو کې په ولسي تحریکونو بی ارادی تاثیرات ولري په دغه تاثیراتو کې یو د بدلولو تاثیر ددې مانا داده، چې د تحریک مشرتابه خپلې تگلارې موخې او ایتلافونه د تحریک له اصلي موخو څخه هغه موخو ته بدل کړي کوم چې د بسپنه ورکونکو ته د قبول وړ وی. د فساد پرضد د مبارزې په تناظر کې دغه کار هغه وخت سر راپورته کولای شي کله چې بسپنه ورکونکې له مدني ټولنې له

سازمانونو وغواړي چې د دولتي واکمنو سره رسمي اړيکو ته ور داخل شي . ترڅو چې بسپنه وړاندې له مخې ټاکل شوی د فساد پر ضد فعالیتونو سره وتړی ټولنیزو تحریکونو باندې د بسپنې د تاثیر په اړه یوه تازه څېړنه وایي : په داسې حال کې چې ډېر موجوده څېړنیز مواد په بین المللی اړیکو په بېلابېلو اړخو تمرکز کوي ...

دغه ډول اړیکې په ځانګړې ډول ، د پیسو اړیکې د پراخ ولسي تحریک وړتیا په کمولو سره په غیر عمدی توګه کورنۍ تحریکونه کمزوری کوي . ددغه معما د حل لپاره کوم ځانګړی فورمول نشته دی څېړنې وښودله چې آزمایشي مدني نوښتونو او په کور دننه د ورکشاپونو د دایرولو په خاطر د وړو ولسي سازمانونو ته کم مقدار پیسو ورکولو لپاره تقاضا موجوده ده . ددی لپاره چې د زیانونو مخنیوی وکړي د باندني مالي او مادي ملاتړ په خاطر دری اصول په لاندې ډول دی (۱) د مدني نوښتونو تګلارو ملاتړو ، اولیتونه ، موخو او ولسي مبارزې په تاکتیکونو کې باید لاسوهنه ونکړي .

(۲) دغه ملاتړ باید ولسي مدني نوښتونو ته وړتیا ورکړي په کور دننه د زیریدلو مدني نوښتونو په لارو اچوي . نه دا . چې مدني ولسي مشران په خارج کې د خارجیانو له خوا ډیزاین شوې پروژې تعقیب کړي . (۳) دغه ملاتړ باید د سیمه ییزو سرچینو لکه رضاکارانه کار کولو او مالي ملاتړ سره یو ځای وي .

ځانګړي وړاندېزونه :

د ځانګړیو ګروپونو لپاره وړاندې شوي دغه مشخص وړاندېزونه موخه داده ، چې د هغو اقداماتو ، چې په نړیواله ټولنه کې یې بېلابېل لوېغاړي د فساد پر ضد د ولسي مدني حرکتونو د ملاتړ په خاطر پورته کولای شي . د هغوي حدود وټاکي دغه اقدامات له دوه سرچینو څخه اخیستل شوي او خپل شوي دي . دغه سرچینې د ولسواکۍ د

پرمختګ څخه د ملاتړ لپاره د ډیپلومات لارښود او بشري حقونو او ولسواکۍ د ملاتړ په خاطر ولسي مبارزه ده. ځینې وړاندېزونه په دې خاطر، چې ددوی اړیکه په بېلابېلو مواردو کې ونښي له یو ځل څخه ډېر تکرار شوي دي. د یو Caveat په توګه دا، چې په انفرادي ډول د هېوادونو حالات یو له بل سره توپیر لري، د مدني ساحو سره تعامل باید په ډېر ښه قضاوت او عمومي پوهه ولاړ وي.

د هغو باندنیو لوبغاړو، چې په ساحه کې موجود وي.

په دې برخه کې زه په یو هېواد کې د موجودو ډیپلوماتانو، د پرمختیايي فعالانو او د نړیوالو نادولتي ادارو د کارکونکو لپاره وړاندېزونه وړاندې کوم.

□ د ((لرلید په ساحه کې)) مدني ولسي مبارزې او تحریکونه راګډ کړي. په دې کې په یو نوي هېواد کې د دندې د اشغال پرمهال په خپلو تلیفونو کولو کې د مدني مشرانو په تلیفون کولو سره عملي کیږي. د کوربه هېواد د ټیمونو او یا پلاو سره په غونډو کې د مدني نوښتونو شاملول یې یوه بله طریقه ده. د حکومت سره د فساد پر خلاف د مبارزې په اړه له غونډو مخکې او وروسته کتنې له لارې هم دغه وړاندېز عملي کېدای شي. د بېلګې په توګه په ۲۰۰۵ کال کې د اروپایي اتحادیې بریتانوي مشرتابه د اروپا او روسیې د ډیالوګ له غونډې وړاندې د روسیې له نادولتي ادارو سره وکتل مشرتابه همدارنګه له غونډې وروسته ددغه ادارو ته د غونډې په اړه مالومات ورکړل.

- یقیني کړی چې د پرمختیايي تګلارو، بودیجو، لګښتونو، نړیوالو قرضونو، د تدارکاتو په اړه ارقام، د باندنۍ مستقیمې

سرمایه گذارۍ په اړه اعداد او ارقام او نور مالومات چې دولت یا نور لوبغاړي يې له مدني ټولنې سره د شريکولو انکار کوي .

- د مدني مشرانو او تحريکونو چې د فساد پرضد مبارزه کوي په ملاتړ د اعلاميو د خپرولو له لارې له هغو سره یوالی ښودل . هغه فعالان چې مثالی حوصله ، ایماندارۍ او مقاومت وښيي هغوی ته اعزاز ورکول هغه ټولنې اوس چې ولسي مدني نوښتونو سره تړلی وی له هغو لیدنه کول او د فعالانو کیسې او مالومات په نړيوالو رسنيو له لارې خپرول .

- د مدني لوبغاړو حقونه او موخې د بشرد حقونو د نړيوال کنوانسینونو لکه UNCAC او نورو سره د تړلو له لارې د مدني مبارزو مشروعیت ښکار کول .

- د مدني نوښتونو ولسي مبارزو ، مدني لوبغاړو محاکمې ، او د لوبغاړو بڼه دی کولو کې حاضریدل .

- د فساد پرضد د مبارزېنو او مشرانو ساته ، چې په دې کې په دیپلوماتیکو ځایونو کې دوی ته عارضی پناه ورکول او هغو خلکو چې د ژوند يې په خطر کې دی هغوی ته بیړنۍ ویزی ورکول شامل دی .

- د فنډونو ورکول : د مبارزو یا تحريکونو چلولو لپاره د بیړنۍ حالاتو او سختو شرایطو لپاره د سفارت خانو له خوا فنډ ورکول د ولسي مدني تحريکونو لپاره له دې امله چې نه یوازې داچې دغه فنډ اړینو کړنو او لگښتونو لپاره تری استفاده کوي بلکې د بیړنو غوښتنو لکه د بڼه دی غړو لپاره د حقوقی ملاتړ او هغه خلک چې له مرګ او یا شکنجې د خطر سره مخ دی د هغوی د تیښتی لپاره تری استفاده کيږي د بېلګې په توګه د سویډن

حکومت خپلو سفارت خانو ته د ولسواکۍ د ملاتړ لپاره فنډونه ورکوي.

د پرمختیايي ادارو او دوه اړخیزه بسپنه ورکونکو ادارو لپاره :

په پرمختیايي ادارو کې نړیوال بانک او د ملګرو ملتونو پراختیا پروګرام په څېر ادارې شامل دي . په دوه اړخیزو بسپنه ورکونکو ادارو کې د نړیوالې همکارۍ لپاره د جاپان اداره او یا د نړیوالې پراختیا لپاره د امریکا د متحده ایالتونو اداره شامل دي .

- د ښاريانو د ځواکمن کولو او د هغو د تحریکولو تعریف پراخ کړي ترڅو، چې په دغه کې ټولنیز تحرک، ګډ اقدام ، په ولسي کچه مدني نوښتونه، ولسي مبارزې او ټولنیز تحریکونه شامل دي .

- په لوبغاړو ولاړۍ لارو چارو څخه کوم چې ښاريان د خپلو حقونو لپاره د یوې سرچینې په توګه پیژني څخه ملاتړ وکړي .

- داچې خلکو سره د خلکو د غبر او د حساب ورکونې د پروژو د موضوع په توګه چلند وشي ، هغوی سره د بدلون دیپلنکو او د بدلون د راوستونکو په توګه باید وکتل شي .

- د ولسي مدني تحریکونه د حکومتي تګلارو ، اقداماتو او سمونونو کې دخپل کړۍ یوازې داچې ددوی نظریات په فطری لحاظ ارزښتناک دي ، بلکې څېړنې ښودلې چې کله عام خلک د تګلارې په جوړولو کې دخپل شي دوی ډېر امکان لري چې د تګلارې په جوړولو او د هغی د تاثیر په مانیتورینگ کې برخه واخلي . کله که د بسپنې لاس ته راوړونکې هېوادونه ددغه ډول مدني تفاهم سره مخالف وی د پراختیا د ساحې لوبغاړي د ولسي مدني اولیتونه د دولت له اړخ سره پر خپل تفاهم کې شاملولی شي .

- له تاوتریخوالی څخه خالی نوښتونو د ملاتړ پرمهال وار د مخه موجود اړیکو او ټولنیز ملاتړ شبکې په نظر کې ونیسی . لکه چې وویل شول مدني لوبغاړو په روایتی توګه راپور ورکړي چې باندني لوبغاړي اکثراً ټولنیزه شبکې چې په سیمه کې موجودی وی نه ګوری او نه یې له نظره غورځوی دا ځکه چې دغه شبکې د مدني ټولنو په اړه په لویدیځ کې موجود نظر چې مدني ټولنه منظم وی سره ورته والی نه لري.

- د پرمختیایي پروژو ، د بسپنی د تګلارو ، د حکومتونو د بودیجې له ملاتړ ، د فساد پر خلاف او ملی او سیمه ییزو چارواکو ترمنځ د موجودو قهرمانانو په څېر مالومات د بسپنی ورکونکو او د بسپنی د فعالیتونو په اړه مالومات مدني ولسي مشرانو ته ورکړي.

باندنيو حکومتونو او سیمه ییزو جوړښتونو وړاندیزونه :

اداره چپانو ، پارلمانونو او سیمه ییزو ادارو لکه اروپایي اتحادیې لپاره وړاندېزونه په لاندې ډول دي

د فساد پر خلاف او د حساب ورکونې سره د مبارزه کونکو مدني نوښتونو سره د تماس د رامنځته کولو په خاطر سفارتونه ، سیاسي اسازولۍ او دیپلوماتان ځواکمن کړی . ددی لپاره چې سفارتونو ته د ولسواکه کېدو د بشر د حقونو او د لېږد سره تړلی پروژې په هغه هېوادونو کې چې استبدادی رژیمونه لري څخه ملاتړ وکړي په یوه تازه تګلاره کې د چپک جمهوریت د باندنيو چارو وزارت د تحول د تګلارې د یو واحد په نوم یو واحد رامنځته کړ .

د مدني او ټولنیزو ساحو ځپل په عمومي او د ولسي مدني سازمانونو چې د اختلاس پر ضد مبارزه کوي په ځانګړی ډول محکوم کړی دغه کار دی ته اړتیا لري چې له هم نظره حکومتونو سره په شریکه اعلامیې او اقدامات رامنځته کړل شي .

کله چې د کور دننه مبارزې او تحریکونه د حکومت له خوا په ملی او سیمه ییزه کچه لاسلیک شوی کنوانسیونونه لغوه کړي. ددغه کنوانسیونو څخه سرغړاوی برجسته کړي.

قوانین، کړنې، او مسلکي خدمات کوم چې په کوربه هېوادونو، دریمگرو هېوادونو، او د سیمه ییزو نوښتونو له لارې فساد رامنځته کوي، ددغه ډول د فساد باندنۍ تقویه کونکې په نښه کړی. په ولسي کچه، د مدني سازمانونو، مبارزو او تحریکونو سره په ګډه کار کول د بېلګې په ډول دوی د حکومتونو له خوا په تموویلیدونکو نړیوالو فورمونو کې شاملول، کوربه هېوادونو په مرکزونو کې دوی ته پخیر سره کتل او د هېوادونو څخه د لیدنو پر مهال له دوی سره لیدنې کول.

د ولسي مدني نوښتونو لپاره ملاتړ لکه تګلارو چې د اختلاس پرضد د هڅو، بشرحقونو، سولې رامنځته کولو، پرمختیايي هڅو، د یوالی ښودلو، وړو ګرانټونو او یو له بل څخه د زده کړې، مالوماتو ته د لاسرسۍ او د بسپنه ورکونکو هېوادونو تګلارو ته لاسرسۍ، اختلاس او د حساب ورکونې په څېر اقداماتو په اړه بشپړه تګلاره رامنځته کړی. د دې لپاره، چې نړیواله مدني مبارزې او تحریکونه تایید کړي او نړیوالې نادولتي ادارې د کور دننه مدني نوښتونو د ملاتړ، نړیوال مدني ایټلافونو، او د نوي رامنځته شوي توانمندي ان لاین مدني تحریکونو له لارې ولسي مدني مبارزې او تحریکونه تقویه شي. نړیواله مدني ټولنه باید دغه ډول کړنو څخه ملاتړ وکړي.

دغه ډول تحریکونه په ولسي کچه د پوهاوي او د مهارتونو د تبادلي، د هېواد په داخل او نورو هېوادونو سره د عملي ډیالوګ، د مبارزېنو د خوندیتوب، په نورو هېوادونو کې د مبارزې کولو او د مدني ولسي مبارزې سره فنډونو، سرچینو، چې نظریات په اقدام بدل کړي. د یو کتلست رول لوبوي ددی بېلګه د رویتیا لپاره د ملګرتیا فنډ دی.

د نړیوالې مدني ټولنې وړاندیزونه :

په دغه تناظر کې نړیواله مدني ټولنه کې په بین المللی کچه د حق غوښتنې شبکې، نړیوالې نادولتي ادارې، بنسټونه، اتحادیې، مسلکې سازمانونه او ان له هېواده د باندې اوسیدونکې خلک، کلتوري او مذهبي گروپونه شاملیدلی شي، دوی وسایل وړتیا او برلاسي لري کوم، چې د هېواد په داخل کې ولسي نوښتونه، چې د فساد پر ضد مبارزه کوي تقویه او له هغو ملاتړ کولای شي ترڅو لاندې ذکر شوې موخې ترلاسه کړي.

د کورني چاپیریال څخه باندې د مبارزې غځول :

په بین المللی پلاټ فورم، د تگلارې جوړونکو، څو اړخیزو ادارو او رسنیو لپاره د بنسټونو او د ولسي مدني نوښتونو غټول. له هېواده د باندې د مستبد واکمنو سرمایې، تخنیکي مهارتونه، اړونده څو اړخیزه اصول او کټوانسینونه، د فنډ سرچینې، قانوني مشورې، د درېیم هېواد په محاکمو کې قانوني اقدامات او رسنیو ته د لاسرسي په څېر مالومات او مهارتونه، چې مدني نوښتونه ورته اړتیا لري هغوي ته مهیا کول.

حکومتونو او څو اړخیزو ادارو سره ددې، چې د یو مدني نوښت سره په همغږۍ کې په ځانگړي توگه هغه وخت، چې د فاسدو له خوا له خطر سره مخ وي د حق غوښتنه وکړي.

د حالاتو د برېښلولو، د حق غوښتنې د مبارزو، قانوني مشورو، د بیرنیو مرستو او د ولسي مبارزو له لارې هغه اشخاص خوندي او ور څخه ساتنه وکړي، چې په مدني نوښت کې د خطر ناکو ننگونو سره مخ دي. د دیالوگ د رامنځته کولو او د پوهاوي او مهارتونو د تبادلې او همدارنگه د شبکو او ایتلافونو د رامنځته کولو په خاطر په نړیواله کچه اړیکې او پوهاوی گړندي کړي.

بایله :

ددوی ددی موخې چې ولسي مدني او ټولنیز حرکتونو څخه ملاتړ وکړي باندني لوبغاړي په یو ډول یو نوی ساحې ته داخلېږي له تاوتریخوالی خالی ولسي مدني مبارزو څخه یو عمومي درس چې زده کړل شوي هغه دادی، چې باندني لوبغاړي ولسي مدني مبارزې نه شي رامنځته کولای. ولسي مبارزې طبعيې دي دغه مبارزې د ولس له خوا رامنځته کېږي . حکومتي هڅی چې دغه ډول مبارزې رامنځته او یا معیاري کړی ستونزې لري. هغه کم منفي تاثیر لري بله خبره یې داده، چې دغه ډول مبارزې د ولس وړتیا راکموي او ان له خطر سره یې مخ کوي، خو بیا هم په احتیاط سره رامنځته شوې نړیوالې تگلارې ملاتړ او یوالی د بناریانو تایید کوي. هغوی ته وړتیا ورکوي او هغوی ځواکمن کوي په بې پروايي سره رامنځته شوې تگلارې د مدني نوښتونو مخه ډب کوي.

نړیواله ټولنه پر خپل وار سره د اختلاس د له منځه وړلو او حساب ورکونې د رامنځته کېدو په خاطر له مدني نوښتونو څخه ګټه اخیستلی شي. په فساد ددوی د فوق العاده تاثیر ورهاغه خوا د دغه ډول مبارزو او تحریکونو مخکښان د تگلارې د جوړونکو د فساد پرضد د مبارزېنو او د پرمختیا د فعالانو لپاره د مالوماتو او الهام سرچینې وي. دوی تل د اصلي ولسواکۍ، حکومتدارۍ او ددوی په تناظر کې د واک اړیکې او د استبداد د خپلو د بیوزلۍ د له منځه وړلو او سولې رامنځته کولو په اړه داسې نوي نظریات لري کوم، چې د نخبه گانو او واکمنو له راداره د باندې وي. په ټوله کې ددوی تفاوت حل لارې هغه پراخ امکانات، چې هغه وخت کله، چې ځوان او زوړ، ښځه او سړی، انکار وکړي، چې نور به د فساد قرباني کېږي، نه رامنځته کېږي. دوی نوښت تگلاره او پلان جوړونه د امید قوي ارادې او حوصلې سره یو ځای کوي.

اصطلاحات

غبرگون : داهغه حالت دی چې په ولسي مبارزېنو، مبارزې او مدني نوښتونو بريد ددوی لپاره مزید ملاتړ رامنځته کوي او د بريد د ترسره کونکې لپاره منفي پایلې رامنځته کوي

مدني نوښتونه : منظم او پایداری مدني هڅی چې لاندې معیارونه ولري:

- دغه هڅی نوښتونه وی ، په ولس ولاړ وی ، ولسي گډون پکې دخیل وی ، او له مدني ساحې د وگړو لخوا رهبري او عملي کېږي .
- دغه ډول هڅی د حکومتونو او باندنیو لوبغاړو لکه بسپنه ورکونکېو ، پرمختیایي ادارو او نړیوالو نادولتي موسسو له خوا نه رهبري کېږي .
- دغه هڅونی تاوتریخوالی نه دی دخیلو موخو د پرمختگ لپاره دوی د تاوتریخوالی کولو گواښ نه کوي .

- په دغو هڅو کې تریوه بریده نظم او پلان جوړول شامل وی ، چې د هڅی د موخو، جغرافیایي ساحې او وخت په تغییر سره نظم او پلان یې هم تغییر خوری .

- بېلابېل ولسي تاکتیکونه په کار اچول کېږي که یوه مظاهره یو ځل ترسره کېږي دغه ډول مظاهره او یا ناڅاپي اعتصاب مدني نوښت نه گڼل کېږي .

- د مدني هڅی موخې او غوښتنې په ډاگه او تشریح کېږي .

- مدني نوښت د یو اوږد وخت لپاره دوام کوي .

مدني ساحه : په ټولنه کې ټولیز او نادولتي ، ولسي نوښتونه او اړیکو ته وویل کېږي ، په دې کې مدني مبارزې او تحریکونه ، مدني ټولنې سازمانونه ، نادولتي ادارې ، ټولنې سازمانونه ، ټولنیز تحریکونو سازمانونه ، مدني ایتلافونه او اتحادونه لکه مسلکي سازمانونه ، ولسي سازمانونو شبکې ، شوراګانې او د ښاریانو د گروپونو او د مبارزېنو د گروپونو په څېر ټولګی د ټولنې منظمونکې او ښاریان شامل دی .

مدني ساحه : د ولسي مساييلو او د نا رضاييتي د ښودلو ساحه .
 مدني مقاومت : د ولسي مبارزې په مټ د استبداد او بې عدالتۍ سره سره
 د مقابلي کولو لپاره ولس له خوا رامنځته شوی طريقه ځکه ورته له تشدد
 خالي يا ولسي مبارزه وويل کيږي چې په دغه طريقه کې له تاوتریخوالي
 نه استفاده کيږي او نه د تاوتریخوالي د کارولو گواښ پکې کيږي. مدني
 مقاومت ته ((ولسي مقاومت)) ، ((له تاوتریخوالي خالي مبارزه)) ،
 ((ولسي مبارزه)) او ((ولسي اقدام)) هم وويل کيږي.

تعريفونکې طريقه : د ولسي اقداماتو يوه تدريجي لړۍ چې په گډه يوه
 ولسي مبارزه رامنځته کوي په دغه لړۍ کې يوه عمده تاکتيک موجود وي
 چې نور تاکتيکونه ددغه تاکتيک په خواشا کې راټول وي .

انلاين مقاومت : هغه مدني مبارزه چې په ان لاین نړۍ کې د مالوماتو او
 د مالوماتي ټکنالوژۍ د وسايلو لکه د الکترونيکي پيښن (عريضی) ان
 لاین پیغام لیږدونکې ، د پیغام څار ، د پیغام له لارې رایه ورکولو ، او د
 فیس بوک گروپ له لارې د خلکو تحرک کولو په څېر وسايلو له لارې
 ترسره کيږي.

حیرانتیا رامنځته کونکې اقدام : د ولسي مبارزې هغه اقدام چې مستبد
 داسې يو حالت کې واقع کوي چې د متبد اقدامات پر خپله د متبد لپاره
 زیان رامنځته کوي او تحریک یا ولسي مبارزې د گټې په کور کې واقع
 کوي.

Discourse: ذهني تعريفونه narrative ، معناوی او ژبه چې په يوه ولسي
 مبارزه کې کارول کيږي.

څار: يو ولسي تاکتيک چې پکې مشاهده کول ، ثبتول ، په ثبوت رسول ،
 موازنه کول ، څارل او شامل وي . د فساد پرضد مبارزې په تناظر کې څار
 لاندې افراد د موخې لاندې راولی.

(۱) خلک لکه د بېلگې په ډول کانديدان ، د پارلمان غړی ، د ټولنيزو خدماتو عرضه کونکې ، حکومتي چارواکي ، ولسي چارواکي ، حکومتي رهبران روپولېس .

(۲) ادارې لکه پارلمان ، عامه ادارې ، دولتي ادارې ، قضا ، د دولت امنيتی ځواکونه ، ښارواليانې ، کوپراتيفونې ، پوهنتونونه ، ښونځی ، شفاخانې .

(۳) تگلارې لکه د بيوزلی کمول ، ښونه او روزنه ، طبعی منابعو څه گټه اخيستنه .

(۴) بوديجې او لگښتونه

(۵) ولسي پروگرامونه ، ټولنيز خدمات ، حکومتي کارونه ، تدارکاتي کړنې ، تدارکاتي نتايج

(۶) ټولنيز او اقتصادي پرمختيايې پروژې چې د حکومت او يا باندنيو لوبغاړو له خوا په لاره اچول کيږي . څار کېدای شي ښکاره لکه بېلگې په ډول حکومتي تفتيش او يا له ساحې کتنه او يا گمنام (د بېلگې په توگه د گرځنده تليفون له لارې د حکومتي چارواکو او د هغو پوليسو چې بډو غواړي تليفوني پيغام او ويډيو راپور ورکول) موثر څار موثر ټولنيز فشار رامنځته کوي او د فاسی او مختلس سیستم مختل کوي .

ولسي ځواک : هغه ټولنيز ، اقتصادي ، سياسي او روانی فشار چې د خلکو د يوې لوی کتلې له خوا رامنځته کيږي د خلکو دغه کتنه گدی ستونزی او موخې سره رايوځای کوي دوی د ولسي مبارزې د تگلارو او تاکتيکونو لکه ولسي غاړه نه ايښودنی عدم همکاري نه کولو ، اعتصابونو ، شلولونو ، څار ، د عريضو ورکولو ، د کم خطر لرونکې ولسي اقداماتو او مظاهرو له لارې ولسي مبارزه ترسره کوي .

سرچپه شلونونه : د مستهلکېنو ملاتړ او د ځانگړو کاروبارونو او يا ادارو مشري په لاس کې اخيستل .

ټولنيز تفتيش : د څار يو ډول چې د بېلا بېلې مرحلې لکه د مالوماتو راټولول ، د اسنادو او بودیجو بدلونولو ، د لگښتونو څارلو ، د حکومتي کارونو څخه فزیکي لیدنو، د ټولنې بشوونې او روزنې او متحرک کولو ، د حکومتي چارواکو ولسي استماع او تعقيب لپاره د بنسټيزو روزل پکې شامل دی .

ټولنيز تحريکونو سازمانونه : نادولتي جوړښت چې د يو تحریک برخه وي . دا د پيژندگلۍ ، مشرتابه ، د ستراتيژۍ او پلان جوړولو په گډون بېلا بېلې موخې لري ، خو تحریک د ټولنيز تحریک د سازمان ته په غاړه اړینودلو پر نه دی او نه هم سازمان د تحريکونو د غوړيدا لپاره اړین دی .

ضمیمه :

د اخلال تاکتیکونه

په فزیکي نړۍ کې

د فاسد نظام سره د همکارۍ نه کول - بېلگې : هند (صفرلوټ په ورکولو سره له بډو ورکولو څخه انکار کول) ، ایتالیا (د تجارتونو مالکانو مافیا ته د قلنگ ورکولو څخه انکار کول چې دغه Enterprises د مستهلکېنو له خوا رهبري کېدل).

ولسي غاړه نه ایښودنه (په هر تناظر کې هلته د موجودو قوانینو سره تړاو لري) د بېلگې : کوریا (د کانديدانو تور لیست کې اچول، د سیاستوالو جرمی سابقی جوړول).

د فاسدو کړنو او یا معافیت برېښول - بېلگې : افغانستان ، بوسنیا هرزگوینا ، مصر ، کوریا ، مکسیکو ، یوګندا .

د نه خوړلو اعتصابونه ، خبروی د نه خوړولو اعتصابونه ، سمبولیکې روژی نیول، بېلگې : هند (د اختلاس پرضد د مبارز انا هزاری سره همغږی).

ولسي او ښاري ساحو نیول: بېلگې : برازیل ، مصر.

د کم خطر لرونکې ولسي کړنې (د چاپیریال سره تړاو لري : هغه څه چې یو حالت کې کم خطر لرونکې وی ښایي په بل ځای کې د کم خطر لرونکې نه وی) .

• د لوبښو ډزول : بېلگې : ترکېه

• په منظم ډول د چراغونو روښانه او گل کول بېلگه : ترکېه

• واکمنو ته خطونه لیږل او د پارلمان غړو په پراخ کچه لیکونه

بېلگه : ترکېه

• د اختلاس د برېښولو په خاطر راډیوی پروگرامونه کول بېلگه :

یوګندا

• تلیفوني نغمی : بېلگې : اندونیزیا . کوریا

- تلفونی مرکز: بېلگې: هند او مصر
- د لاسلیکونو، درخواستونو، د لاسلیک شوی ژمنو، لاسلیک لیک شوی بینرونو راټولول، بېلگې: افغانستان، برازیل، هند، ایتالیا، کوریا، مکسیکو، ترکیه .
- د سمبولونو زړول
- لباسونه، یخن قاقونه، تنی، خولی، پټی، بېلگې: بوسنیا هرزیګونیا، مصر، هند، اندونیزیا، ایتالیا، ترکیه .
- بیا کاریدونکې (مستعمل) بېلگې: مصر (خلتی، دچای پیالی) هند (خلتی، د اوبو بوتلونه) ترکیه (دلوبو سامان چې ورته د ولسواکۍ ماشین وویل کېږي).
- چېناک بینرونه، بېلگې: ایتالیا (له مافیا څخه پاک تجارت)
- کارکونکو - بېلگې: کوریا (د فټبال سره کارتونه چې مانا یې ده دا اوت) .
- بناریانو ته تنیو (بتیو) پیردول بېلگه مصر.
- د کاندیدانو نومونه په تور لیست کې شاملول بېلگه کوریا
- د رایې ورکولو پرمهال تور لیست کې د شاملو کاندیدانو سره پراخ شلون بېلگه کوریا
- د کاندیدانو دایماندارۍ ژمنې (سیاستوال اړ کول چې که ژمنه وکړي چې په ټاکل کېدا په صورت کې سیاسي سمونونه رامنځته کوي) بېلگه: کوریا
- اختلاس پرضد ولسي ژمنې بېلگه: هند
- د واکمنو له خوا د ایماندارۍ ژمنې لاسلیکونه - بېلگه: کنبیا، د پارلمان غړی په یو بینر خپل نومونه لیکي ترڅو مالوماتو ته د لاسرسی له قانون پاس کېدو ملاتړ وکړي، د حوزو د پرمختیایي صندوق چارواکي ((حساب ورکوي منشور)) لاسلیک کوي ترڅو

د بیوزلی پرضد پروژو کې د اختلاس پرضد ستونزی Rectify کړي.

• د ښاریانو د شکایت میکانیزمونه (لکه د شکایتو لپاره پلاټ فارم چې پکې د مدني ټولنې سازمانونه او یا رضاکار کار کوي او چېرته چې خلک د اختلاس پرضد شکایتونه کوي او د هغی د حل لپاره د ملاتړ غوښتنه کوي) بېلگه : هند

• کلتوری اظهارات - موسیقي، سندری، تلیفونی نغمی، بېلگې : کښیا، کوریا، اندونیزیا، شاعری، شاعری مقابلی - بېلگه: هند - خوش طبعی (بېلگې په توگه کارتونه، په دیوالونو انځورونه رسمول (گرینیتی) بیرونه او د خلکو په تنگول (stunts) بېلگې: بوسنیا هرزیګونیا، اندونیزیا، کښیا، کوریا، مکسیکو، رقص کول: بېلگې : کښیا، ترکېه-په کوڅو تیاترونه : بېلگې : هند، اندونیزیا، کښا.

• د شاگردانو مقالو مقابله : هند، اندونیزیا، کښیا

• حیرانونکې اقدامات : بېلگې: بوسنیا-هرزیګونیا

• ولسي لمانځنې: بېلگې : مصر او هند (د اختلاس پرخلاف نړیواله ورځ)، ایټالیا (دماڼیا پرخلاف شهیدان)

• د مالوماتو راغونډول: بودیجې بېلگې افغانستان، کښیا.

• د بیوزلی پرخلاف پروگرامونه - بېلگې، کښیا

• د پرمختیایي پروژو پلانونه - بېلگې : افغانستان، کښیا

• د ښاریانو سروی کول. بېلگې : افغانستان، کوریا

• د ښاریانو له خوا په رضاکارانه توگه څار

ښاریان حکومتي کارونه، پرمختیایي پروژې، حکومتي خدماتو څارنه کول، بېلگې: افغانستان، هند، کوریا

حکومتي دفاترو د خدماتو عرضه کول - بېلگې: هند، کښیا

واکمن (لکه چارواکې ، قانون جوړونکې ، پولېس) بېلگې: افغانستان
، هند ، کېنيا ، مکسيکو ، يوگندا

ټاکنی - بېلگه: مصر

• د خلکو سره د ليدلو غونډی ، ولسي استماعيه ، بېلگې:
افغانستان ، هند ، کېنيا

• احتجاجونـــــــــــــــــه ، ناستی ، مارشونه ، جلوســـــــــــــــــونه ، احتجاجی
ناستی ، مظاهري-بېلگې: افغانستان ، هند ، ايتاليا ، کېنيا ، کوريا ،
ترکبه

• د بينرونو رازپول ، بېلگې: ايتاليا (په ولسي ځايونو بينرونه رازپول)
کوريا (په لوړو ودانيو بينرونه رازپول)

• په حکومتي ځايونو خبردارۍ ليکل : بېلگې: ايتاليا

• ليفليتونه (ليکل شوی ورقي ويشل: بېلگې: هند ، کېنيا

• جلوسونه ، د بايسکلونو جلوسونه ، د يو شخص له خوا احتجاج)
چې په غونډو له بڼه ديز څخه سرغړاوی وکړي) بېلگې: برازيل ،
کوريا ، مکسيکو

• بشري زنځيرونه ، بېلگه : هند

• بارز اقدامات (په بوختو چوکونو کې د لسو دقيقو لپاره مالوماتی
غرفی) بېلگې : هند ، اندونيزيا

• د کانديدانو (Shadowing) پيښی کول (معزز مدني مشران
غوره کيږي ترڅو د سياسي کمپاين پرمهال د سياسي مشرانو
پيښی وکړي) بېلگې: کوريا

• په ښونځيو روپوهنتونونو کې د ولسواکۍ په ملاتړ او د اختلاس
پر ضد غير رسمي کلاسونه دايږول ، بېلگې: هند ، ايتاليا ، کوريا

• فېستيوال ، ميلی ، کنسرتونه ، بېلگې: هند ، ايتاليا ، کوريا ،
اندونيزيا

- لوبی، بېلگې: هند (د بېلگې په توگه انماندارۍ توپ په غیر کې نیول، د اختلاس توپ وهل)، کوریا (د اوبو له بیلر څخه د فاسدو کاندیدانو نومونه رانیول)
- د کوڅو تیاتر، سمعی ډراماتیز کول بېلگې: برازیل، (د کانگرس پروی پاکول) کېنیا (د کوڅو تیاتر) ایټالیا او کوریا (په لویو بینرونو په رنگ ککړ ورغوی رسمول)
- د اختلاس پرضد د پوهاوی غړۍ - بېلگې: هند (پوهنتونونه، ودونه)
- د توجه جلبول او یا مزاحیه خبرل کول - بېلگې: برازیل (د کانگرس د مخې پروی پاکول) اندونیزیا (Parachuting off) د فساد د ودانۍ مکسیکو (په کانگرس کې د رڼا د بایسکل گرځول) ترکیه (د یوې رسوایې سره د تړلې موټر د ټکریوه صحنه په خبرې غونډه کې ښودل)
- د موټرو قطارونه - بېلگې: کوریا (ټرکونه)، مکسیکو (بایسکلونه)
- د بس چکری - بېلگې: کوریا
- مطبوعاتۍ ناستۍ - بېلگې: کوریا، مکسیکو، ترکیه
- شلونه - بېلگې: کوریا (فاسد کاندیدان)
- سرچپه اعتصابونه - (خلک له تجارتونو څخه ملاتړ کوي) - بېلگې: ایټالیا
- سوله ییزه کړنه (د امنیتي ځواکونو او ښاریانو ترمنځ په کوڅو کې) بېلگې: مصر
- د همغږۍ فعالیتونه - بېلگې: هند (د مالوماتو ته د لاسرسی د لاسته راوړلو په خاطر عریضۍ ورکول)، اندونیزیا (فساد پرضد د

مبارزې د کميسيون د بنه دی شويو مرستیالانو ساتنه (د اختلاس پرضد د کميسيون د نوی ودانۍ لپاره د پیسې راټولول)

□ ایتالیا (له هغو تجارتونو ملاتړ چې مافیا ته یې د قلنگ ورکولو څخه انکار کولو).

□ ولسي مبارزې کې ملګرتیا کول- بېلګې: ایتالیا (کله چې تجاران د مافیا پر خلاف ګواهی ورکوي هغه وخت په محاکمو کې ګډون کول)

په انلاین ساحه کې

- تلیفوني پیغامونه ، بریښنالیکونه، ویډیوګانو له لارې د اختلاس راپور ورکول برېښدول بېلګې: مصر او یوګندا
- د اختلاس پرضد د قهرمانانو لپاره د تلیفوني پیغام له لارې رایه ورکول، بېلګې: مصر
- له یوې وېبپاڼې څخه مستقیماً واکمنو ته بریښنالیکونه وراستول بېلګې: برازیل
- واکمنو ته لکه د پارلمان غړو ته د مخامخ تلیفون کولو لپاره انلاین وسیله برابرول بېلګې: برازیل
- د یوې انلاین وسیلې په مټ د پارلمان له غړو سره تلیفوني خبرې کول دغه انلاین وسیله مبارزو او تحریکونو ته وړتیا ورکوي چې غړی په ښکاره توګه Tally کړی بېلګې: برازیل
- انلاین توګه د مالوماتو خپرول بېلګې: برازیل
- د ټویټر له لارې پیغامونه خپرول بېلګې: برازیل ،اندونیزیا
- د ټویټر له لارې واکمنو ته مستقیماً لاسلیکونه او پیغامونه لیردلو بېلګې: برازیل

- د ټویټر ، فیس بوک، پریسنالیکونه ، ایمیلونه ، انالاین وسایلو له لارې پیغامونه راټولول بېلگې: برازیل ، مکسیکو
- په ژوندۍ بڼه د خبرو اترو افزار - بېلگې: برازیل
- د فیس بوک د مبارزې د یو گروپ له لارې یو تحریک او یا مبارزه کې راگډیدل بېلگې: بوسنیا - هرزیګونیا ، برازیل، هند ، اندونیزیا، مکسیکو
- د یو تحریک مبارزې سره د تړاو د ښکاره کولو په موخه د خپل فیس بوک د پروپایل انځور ته بدلون ورکول - بېلگې: بوسنیا- هرزیګونیا، برازیل، اندونیزیا
- انالاین بینرونه جوړول- بېلگې: اندونیزیا ، ایتالیا
- په بډاګونو خپل نظر وړاندې کول - بېلگې: بوسنیا- هرزیګونیا ، برازیل، هند
- د ټولنیزو ویبپاڼو (فیس بوک ، ارکات ، ایم پیټیرن ، کاپی ورلډ) له لارې د نوی مالوماتو شریکول. مبارزه کې د خلکو د راگډولو تاکتیکونه
- د ان لاین عریضو لاسلیک کول بېلگې: برازیل
- د ځوانانو تفریحۍ پروگرامونه - بېلگې: ایتالیا (د ځوانانو قلنگ ورکولو پر خلاف د فټ بال لوبډله)
- په ټولنیزه رایوځای کېدو ولاړ رایوځای کېدل - بېلگې: ایتالیا(له مافیا څخه ازاده جیلاتیریا او ریستورانټونه) - بېلگې: مکسیکو(DHP کافی)
- ولسي تحریکونه - بېلگې: کوریا
- ټولنیزې غونډۍ - بېلگې: افغانستان ، هند، کوریا، یوګندا

- بناريانو سره د غير رسمي مباحثو له لارې د مالوماتو راټولول - بېلگې: افغانستان او کېنيا
- مفاهيمه - بېلگې: افغانستان، کېنيا، کوريا، يوگندا
- د تاوتېخوالی د مخنيوی په خاطر
- د امنيتی ځواکونو سره مفاهيمه کول - بېلگې: مصر
- د مالوماتو ته د لاسرسی، د اختلاس پرضد د حساب ورکونې، د روڼتيا د فعاليتونو په خاطر همکارۍ کول
- بېلگې: يوگندا
- د بناريانو او دولت شوراگانۍ - بېلگې: افغانستان
- د رسنيو له لارې د پيغامونو خپرول (په ټولو مواردو کې)
- مطبوعاتۍ ناستۍ - بېلگې: اندونيزيا، کوريا، ترکېه
- د وتلو تلویزيونی، موسیقي او فلمی څېرو له خوا د پروسې تاييد - بېلگې: مصر، اندونيزيا، کوريا
- د محترمو او معززو څېرو (لکه علماء، مدني مشرانو، پوهانو او ليکوالانو له لوري) تاييد - بېلگې: برازيل، اندونيزيا او کوری
- د روڼتيا د قهرمانانو سره همکارۍ (د مالوماتو تبادله، د ولسي مبارزې سره همغږی) بېلگې: اندونيزيا او مصر
- د يو تحریک او يا مبارزې لپاره د بناريانو له خوا پیسې ورکولو بېلگې: بوسنيا هرزيگونيا (د بينرونو لپاره پیسې ورکول) هند (د تحریک په چاپی موادو کې اشتهار ورکول، د سامان الاتو ورکول، غړيتوب) اندونيزيا (د اختلاس پر خلاف او د اختلاس د له منځه وړول د کميسون د نوی ودانۍ لپاره په سمبولیکه توگه روپی او سامان ورکول) ايتاليا (ان لاین بينی ورکول) کوريا (د

۲۰۰۰ کال د عمومي ټاکنو کې د ښاريانو له ايتلاف څخه د ملاتړ په خاطر روپۍ ورکول

- د واکمنو او ښاريانو ترمنځ غوندې او د افکارو تبادله - بېلگې : افغانستان (د څار ولايتي شوراگانې) يوگندا، (د ټولنې او د پولېسو غوندې)

- د واکمنو لپاره د ولسي اخلاقو او روڼتيا روزنه ، - بېلگې : يوگندا (پولېس)

- راډيويي تليفونۍ پروگرامونه : بېلگې : (يوگندا)

- تليفونۍ عاجله شمېره : بېلگې : هند، مصر

- د فساد پر خلاف د مبارزې غړۍ يا ميزونه : هند(پوهنتونونه ، وادونه) مکسيکو (پارکونه)

- د يوالۍ د ښودلو لپاره فعاليتونه - بېلگې : هند (مالوماتو ته د لاسرسۍ لپاره د عريضو له لارې د هغو خلکو چې د سيستم له داخل څخه يې د مبارزې سره مرسته کوله څخه ملاتړ کول) و اندونيزيا (د اختلاس پر خلاف د کميسيون د بڼه دۍ شويو مرستيالو کمشنرانو ساتنه) اختلاس پر خلاف د کميسيون لپاره د نوۍ ودانۍ د چنه دۍ کول او د سامانونو راټولول(ايتاليا) د هغو تجارونو څخه ملاتړ کول چې د قلنگ له ورکړې يې انکار کولو.

- له تاوتریخوالۍ پرته ملگرتيا کول - بېلگې : ايتاليا (هغه وخت چې د محکمۍ کې د تجارانو د مافيا پر خلاف گواهي ورکوي د محاکمو کې گډون کول)

- د ښانونو ښودل

- لباس : یخن قاق ، تنی (بتنی) ، خولی ، پیتی ، بېلگې : بوسنیا هرزیګونیا ، مصر ، هند ، اندونیزیا ، ایتالیا ، ترکیه
- دوباره استعمالیدونکې شیا : بېلگې : مصر (خلتي ، د جای پیالی) هند (داوبو بوتلونه) ترکیه (د کوچیانو د لوبو شیان چې د ولسواکۍ ماشین بلل کیږي)
- ښاریانو باندې د تحریک بتنی خرڅول - بېلگې : مصر
- د ولس او ښاریانو ژمنې چې د تور لست د کاندیدانو ته به رایه نه ورکوي بېلگې : کوریا

د ځواکمن کولو تاکتیکونه

- د ولسي مبارزې په لاره اچولو او نظم کې روزنه ورکول
- ورکشاپونه او روزنیز کورسونه - بېلگې : کښیا ، کوریا
- د ولسي مبارزې په اړه مینولونه لیکل - بېلگې : کوریا
- د سولې منشور - بېلگې : کوریا
- د څار په اړه روزنه (د بودیجو او اسنادو څیړل ، د لګښتونو ارزول ، په فزیکي توګه د حکومتی کارونو کتل ، د څار مستند کول) بېلگې : افغانستان ، کښیا
- مدني پوهاوی
- په پوهنتونونو او ښونځیو کې د ولسواکۍ په اړه غیر رسمي درسونه او ټولګی عیارول - بېلگې : کوریا
- په پوهنتونو او ښونځیو کې د تحریک له خوا ورکشاپونه او سمینارونه دایرول - بېلگې : هند ، ایتالیا
- غیر رسمي ښونه او روزنه - بېلگې : کوریا
- ولسي لکچرونه - بېلگې : کوریا

ټولنېزې ناستې - بېلگې : افغانستان ، مصر ، کوريا

مالوماتو ته لاسرسۍ - بېلگې : هند ، کېنيا

- د اختلاس پرضد د غرضو جوړول - بېلگې : هند (وادونه) ، مکسيکو (پارکونه)

- ولس ته مالومات ورکول - بېلگې : افغانستان (د پرمختيايې پروژو پلانونه او بوديجې) برازيل (د قانون جوړونکو ادارو موقفونه ، د کانگرس د کميټو غونډې) مصر (د ټاکنو درغلۍ ، د واکمنو روڼتيا ، د ښاريانو حقونه) هند (مالوماتو ته د لاسرسۍ قانون) کېنيا (د حوزو د پرمختيايې صندوق بوديجې او پروژې) مکسيکو (د قانون جوړونې فعاليتونه) ، کوريا (کانديدان ، تگلارې ، پروژې) يوگندا (د پوليسو په وړاندې د ښاريانو حقونه)

- د مبارزينو او عادي خلکو لپاره د مينولونو رامنځته کول او ویشل (دغه مينولونه په ولسي مبارزه ، حقوقي موضوعاتو ، سياسي ريفورمونو په اړه ليکل شوي و) بېلگې : هند ، کوريا
- د ټولنيزو او اقتصادي ځواکمن کولو نوښتونه - بېلگې :

هند ، ايتاليا

- عاجل تليفوني نمبر - بېلگې : مصر ، هند
- د ځوانانو لپاره تفريح - بېلگې : ايتاليا
- د ايتالافونو او اتحادونو رامنځته کول - بېلگې : برازيل ، مصر ، هند ، اندونيزيا ، ايتاليا ، کېنيا ، کوريا ، مکسيکو ، ترکيه

- د ټولنې سروی کول ، ملی سروی کول - بېلگې : افغانستان ، کېنيا ، کوريا ، يوگندا

• مالوماتو ته د لاسرسی په اړه کلینکونه رامنځته کول او مالوماتو ته د لاسرسی په خاطر د عرایضو په لیکلو کې مستقیماً مرسته کول - بېلگې : هند، کېنیا

• له مبارزې د ښاریانو ملاتړ کول - بېلگې : بوسنیا-هرزیګوینا (د بیل لورډونو د نصبولو په خاطر چنه دی ورکول) هند (د تحریک په چاپی موادو کې د اشتهارونو چاپول ، د سامان الاتو ورکول، حق العضویت ورکول) ایتالیا (ان لاین چنده ورکول) اندونیزیا (سمبولیکې چنه دی ورکول او د اختلاس پر خلاف د اندونیزیا د کمیسیون لپاره د سامان او چنه دی راټولول) کوریا (د ۲۰۰۰ کال په عمومي ټاکنو کې د ښاریانو له ایتلاف څخه ملاتړ کول)

• د همغږۍ فعالیتونه کول - بېلگې : هند (مالوماتو ته د لاسرسی د قانون لپاره د عرایضو له لارې هغه خلک چې د سیستم په داخل کې فساد برنډوی د هغو څخه ملاتړ کول) اندونیزیا (د فساد پرضد د کمیسیون د ښه دی مرستیال کمشنرانو څخه ملاتړ کول) د فساد پرضد د کمیسیون د نوی ودانۍ لپاره د چنه دی او سامان راټولول) ایتالیا (له هغه تجارتونو ملاتړ کول چې مافیا ته د پیسو له ورکړې انکار کوي)

• د ټول هېواد په کچه Trek بېلگې : مکسیکو

• د ولسي مبارزې په مټ همغږۍ کول - بېلگې : ایتالیا (هغه وخت چې تجاران د مافیا پر خلاف گواهی ورکوي په محاکمو کې کښیناستل)

ارزښتاکې لارې چارې

• ټولنیز تفتیش - بېلگه : کېنیا

• ټولنیز څار - بېلگه : افغانستان

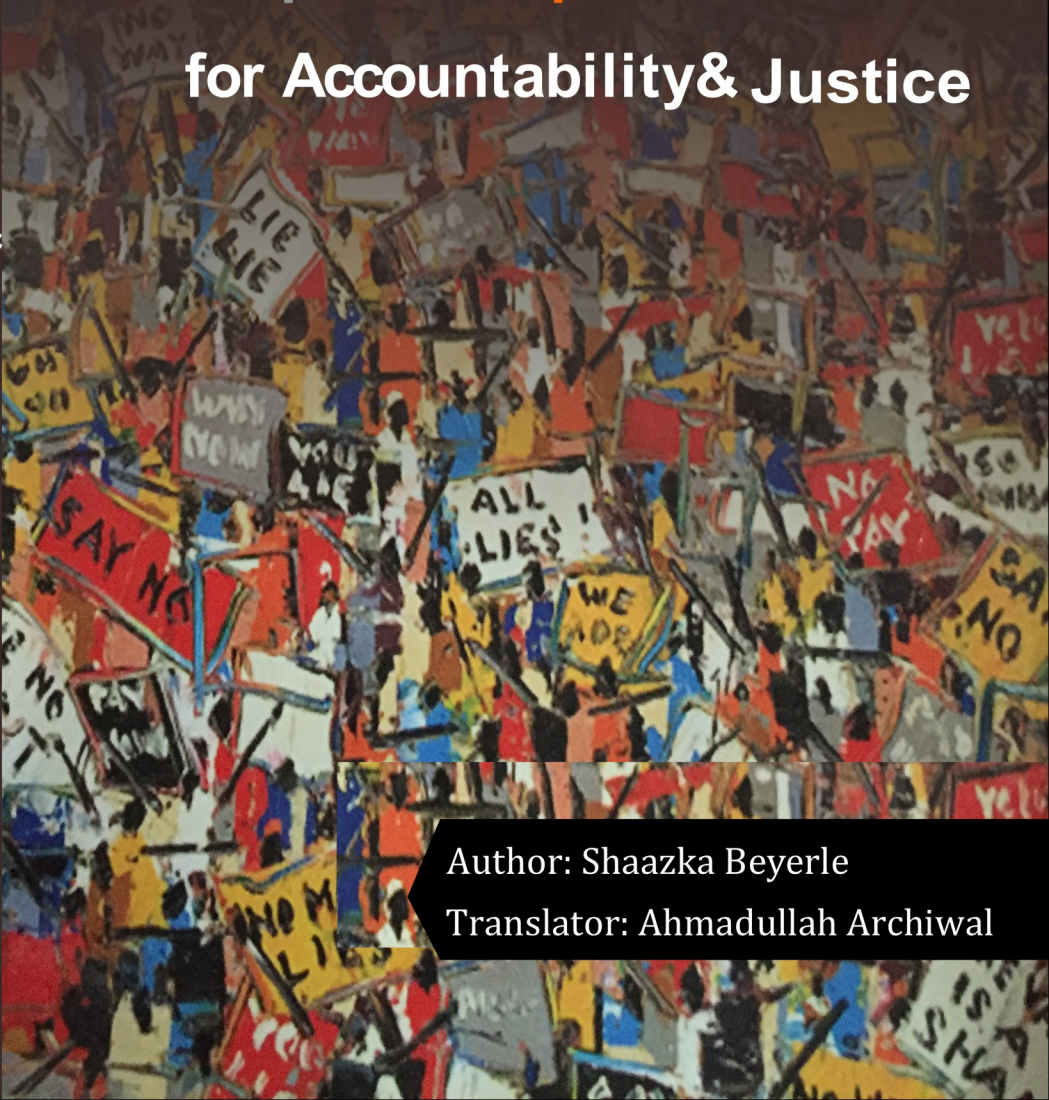
- پارلماني څار - بېلگه : مکسیکو
- د صفر لوټ ځواکمن کول - - بېلگه : هند
- مافیا ته د قلنگ له ورکولو انکار کول او سرچپه شلون - بېلگه : ایتالیا
- په تور لست کې د شاملو کانديدانو ته رایه نه ورکول - بېلگه : کوریا
- په منظمه توگه د چراغونو روښانه او گل کول - بېلگه : ترکېه

پای

Curtailing

Corruption **People Power**

for Accountability & Justice

Author: Shaazka Beyerle

Translator: Ahmadullah Archiwal